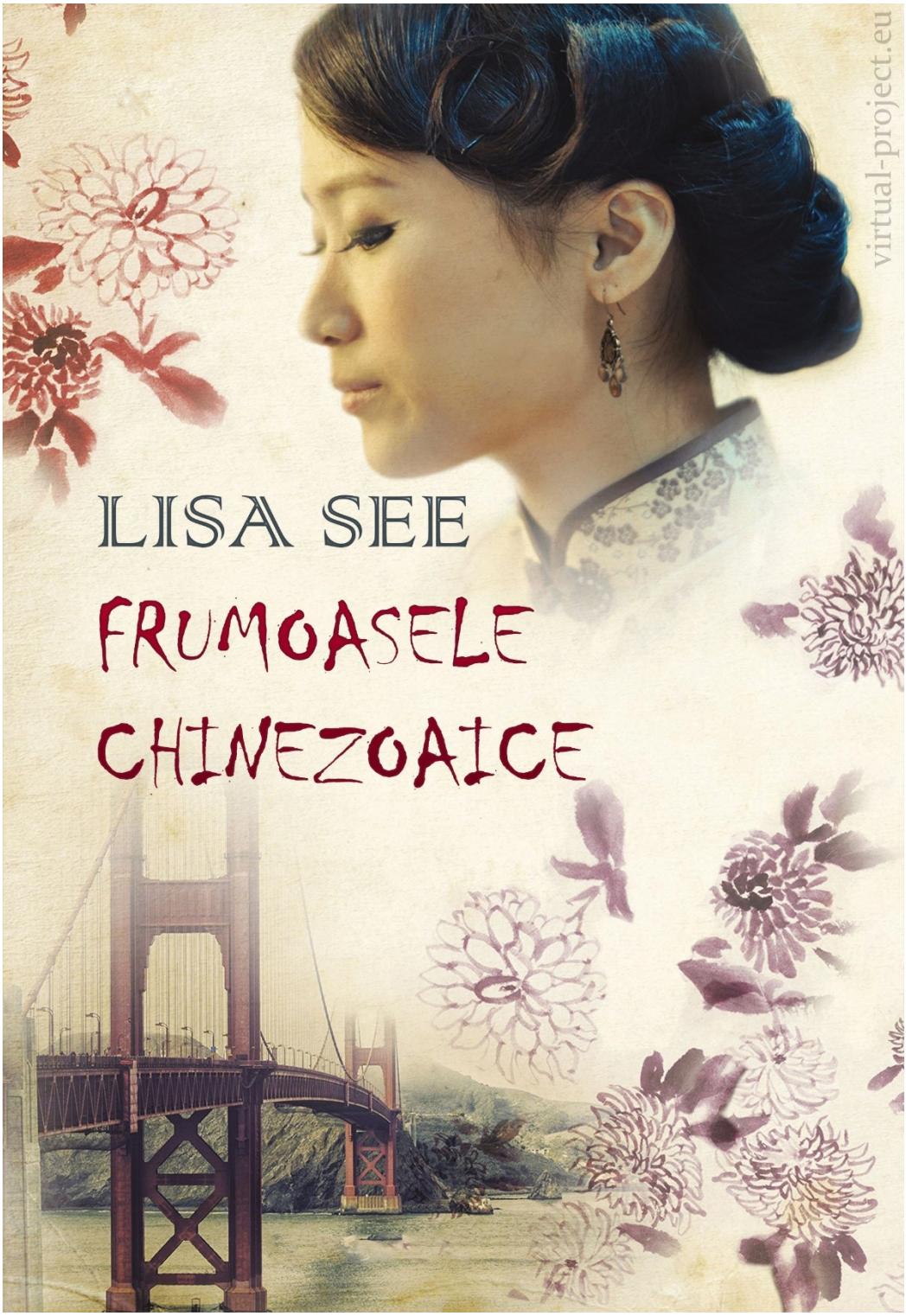

LISA SEE

FRUMOASELE CHINEZOAICE

virtual-project.eu

LISA SEE

FRUMOASELE CHINEZOAICE

Original: *China Dolls* (2014)

Traducere din limba engleză de:
ANDRA ELENA AGAFIȚEI
prin LINGUA CONNEXION

virtual-project.eu

2015

Doar trei lucruri nu pot fi ascunse pentru mult timp:
Soarele, Luna și adevărul.

(citat atribuit lui Buddha)

PARTEA ÎNTÂI

Soarele

Octombrie 1938 – Iulie 1940

GRACE

O fată care nu valorează nici două parale

Am călătorit singură spre vest pe cele mai ieftine trasee de autobuz pe care le-am putut găsi. Fiecare kilometru mă ducea mai departe de Plain City, Ohio, unde aș fi fost doar o muscă pe tapetul vieții acelui orășel de provincie. Fiecare nou stat prin care treceam mă elibera de încă o funie legată în jurul inimii, al picioarelor și al brațelor mele, și totuși, mă durea tot corpul și nu puteam scăpa de senzația de amețeală. Am supraviețuit cu aspirine, biscuiți și apă minerală. Plângeam necontenit. În a opta zi, am ajuns în California. După multe ore de la trecerea graniței am coborât din autobuz și mi-am aranjat mai bine puloverul. Mă așteptam să fie soare și cald, dar în acea după-amiază de octombrie, peste San Francisco plutea ceața, era umezeală și un frig pătrunzător.

Mi-am ridicat geamantanul și am părăsit stația de autobuz. Recepționerii de la hotelurile ieftine pe la care am trecut mi-au spus că nu aveau camere libere. „Mergi în Chinatown[1], m-au sfătuit ei. Poți să găsești o cameră acolo”. Nu știam unde se afla Chinatown, așa că sfatul lor nu mă ajuta cu nimic. Despre San Franciso pot spune că are multe dealuri, e înconjurat de apă din aproape toate direcțiile și nu are nicio stradă cu sens unic, din câte se pare. În sfârșit, la un hotel ieftin, un bărbat mi-a acceptat banii – un dolar pe zi, în avans – și mi-a dat cheia unei camere.

[1] Cartierul chinezesc (n.red.).

Mi-am spălat părul în chiuvetă și mi l-am pus pe bigudiuri, apoi m-am aplecat spre oglindă ca să-mi examinez urmele rănilor. Fruntea mi se vindecase complet, dar scalpul continua să mă doară, din cauza loviturilor de podeaua bucătăriei. Pielea de pe coaste era învinețită. Încă îmi simțeam umărul umflat și rigid din cauza luxației, iar tăietura de pe buză aproape dispăruse. M-am întors și m-am așezat pe marginea patului. Eram flămândă, dar prea speriată ca să ies afară, din cauza unui sunet ciudat care venea prin pereți.

Am deschis poșeta și am scos decupajele pe care doamna Miller, care mă învățase să dansez de la vârsta de patru ani, le luase dintr-o revistă și mi le dăduse acum câteva luni. Am netezit anunțul cu palma, ca să pot studia desenul Expoziției Internaționale Golden Gate. Chiar și amplasarea lui pe Treasure Island[2] părea un semn.

„Uite, Grace, se caută șase mii de lucrători, mi-a spus doamna Miller. Dansatori, cântăreți, sudori, tâmplari. Oameni calificați pentru toate meseriile”. Apoi oftase. „Am vrut să merg în atâtea locuri când eram tânără, dar îți trebuie curaj – și talent – să abandonezi totul și pe toți cei pe care îi cunoști. Tu ai putea să o faci totuși”. Cele câteva cuvinte ale ei și acea foaie de hârtie îmi dăduseră curajul să cred că puteam cu adevărat. La urma urmelor, la vârsta de șapte ani, am câștigat premiul întâi la bâlciul organizat în Plain City datorită felului în care cântam și dansam step, iar de atunci l-am câștigat în fiecare an.

„Întotdeauna ți-ai dorit să pleci de acasă, mi-am spus în sinea mea. Doar pentru că a trebuit să scapi mai devreme decât te-ai fi așteptat, asta nu înseamnă că nu vei ajunge renumită”.

Dar vorbele mele încurajatoare – într-o cameră înspăimântătoare de hotel, într-un oraș necunoscut, în mijlocul nopții – nu îmi diminuară cu mult temerile. Imediat ce m-am băgat în pat, am văzut cum, practic, pereții se apropiau de mine. Ca să mă calmez, am început să execut un exercițiu pe care l-am inventat când eram foarte mică, trecându-mi palmele de-a lungul brațelor (mi-am fracturat tibia când aveam trei ani; mama îi spusese doctorului Haverford că mă lovisem căzând pe scări) și al coastelor (câteva coaste fracturate în decursul anilor), iar apoi ridicând fiecare picior și strângându-l până la tălpi (picioarele mi-au fost des lovite, până când am început să

[2] Insula Comorii (n.tr.).

dansez). Ritualul mă întărea și mă relaxa. Acum eram singură în lume, fără să am o casă unde să mă pot întoarce și fără să am pe cineva pe care să mă pot baza, dar, dacă supraviețuisem bătăilor tatălui meu și prejudecăților mărunte ale locuitorilor din orașul natal, atunci puteam să trec cu bine peste orice alte obstacole pe care viitorul avea să mi le scoată în cale. Posibil. Sper.

•

În dimineața următoare, mi-am pieptănat părul, ridicându-mi șuvițele laterale și lăsându-mi buclele libere în partea de jos, precum Carole Lombard în filmul *My Man Godfrey*[3]*.* Am îmbrăcat rochia pe care mi-o cumpărase tata când ne-a dus în Cincinnati ca să se aprovizioneze pentru spălătorie. Alesesem o rochie din bumbac trandafiriu, cu un imprimeu geometric, format din pătrate de culoare galben-muștar și gri-oțel, care se întrepătrundeau. Mama a spus că modelul materialului și tiparul rochiei păreau prea mature pentru mine – și poate că așa era – dar acum mă consideram norocoasă că purtam ceva atât de sofisticat.

Am coborât hotărâtă scările și am ieșit în stradă. Am întrebat și am cerut indicații aproape la fiecare colț de stradă și în final am reușit să găsesc drumul spre feribotul care se îndrepta spre Treasure Island, aproape dincolo de jumătatea golfului și chiar sub podul Bay, pentru a mă îmbarca. Mi-am imaginat că toată lumea de la bord căuta o slujbă la Expoziția Internațională Golden Gate. La cât de entuziasmată eram, tangajul feribotului pe apa agitată mă făcea să amețesc și să-mi fie foame, până când m-am simțit din nou năucită și mi s-a făcut rău. Imediat ce am ajuns la docuri, toți au început să meargă repede, din dorința de a ajunge primii la interviuri. Și eu am făcut la fel. Am zărit primii palmieri, ceea ce era captivant, deoarece acest lucru însemna că eram, cu siguranță, în California. Nu mai văzusem niciodată ceva asemănător intrării în expoziție. Turnuri gigantice, compuse din cuburi suprapuse, încoronate cu elefanți stilizați flancau poarta. Dincolo de aceasta, am văzut turnuri încă înconjurate de schele. Sunetele ciocanelor, bâzâitul ferăstraielor electrice, vuietul tractoarelor, al buldozerelor și al autocamioanelor cu platformă și strigătele bărbaților care dădeau ordine și înjurau ca pe șantier îmi asurzeau urechile.

[3] Comedie romantică din anul 1936 (n.tr.).

— Vor fi gata la timp? întrebă un bărbat foarte aproape de urechea mea.

Am tresărit, așa cum făceam din cauza terorii pe care o simțeam când eram în preajma tatălui meu. M-am întors și am văzut un tânăr occidental, de aproape doi metri înălțime, cu umeri largi și păr blond, cu mâinile ridicate defensiv.

— Îmi pare rău că te-am speriat.

Când m-am uitat în ochii lui albaștri, mi-a zâmbit smerit. Părea mai mare decât mine – poate că avea în jur de douăzeci de ani. Îmi întinse mâna.

— Mă numesc Joe.

— Eu sunt Grace.

Fără nume de familie. Asta mi-a plăcut.

— Caut o slujbă ca asistent, conducător de ricșă.

Nu se deranjă să-mi explice ce însemna asta.

— Dar adevăratul motiv pentru care mă aflu aici este că îmi plac avioanele și îmi place să zbor.

În față, ceilalți oameni de pe feribot dispăruseră dincolo de poartă.

— Îmi plac atât de mult avioanele, încât părinții mi-au spus că, dacă iau numai note de zece la liceu, mă vor lăsa să iau lecții de zbor, continuă Joe, fiind sigur că eram interesată să aud ce avea de zis. M-am antrenat la Piper Club. Am învățat să decolez, să aterizez, ce să fac în caz că se oprește motorul și cum să ies din picaj. Acum am permis de pilot.

Printre alte lucruri, din cele spuse reieșea că familia lui avea o stare materială destul de bună.

— Ce legătură are asta cu postul de asistent?

Își trecu mâna prin păr râzând.

— Hidroavioanele de la Pan Am[4] vor decola și ateriza chiar aici, pe Treasure Island!

Am dat din cap, prefăcându-mă interesată, neștiind despre ce naiba vorbea.

— Te-am plictisit destul, recunoaște Joe. Îmi cer scuze pentru asta. Ce faci aici?

— Sunt dansatoare.

— Frumos. Făcu semn din cap, spre poartă. Am face bine să-i ajungem din urmă.

M-am împiedicat ușor din cauza tocurilor, iar el m-a prins de

[4] Companie aeriană (n.red.).

braț și apoi s-a retras instinctiv. Ochii i se măriră. Mi-am dat seama că dorea să-și ceară scuze din nou.

— De unde ești? l-am întrebat fără să mă gândesc, sperând să-i distrag atenția.

— Din Winnetka, Illinois. Merg la Cal.

Văzând că păream confuză, mi-a explicat:

— Universitatea California. Acolo este, arătând spre est. În Berkeley. Stau la cămin. Și tu?

— Eu sunt din Plain City, Ohio.

— N-am auzit de orașul ăsta, dar suntem amândoi din Vestul Mijlociu, iar statele noastre sunt practic vecine. Prieteni?

Am dat din cap. Era un tip drăguț și atrăgător și mi-a plăcut felul în care partea stângă a gurii îi zvâcnea atunci când zâmbea.

— Pfiu! zise și își șterse fruntea, mimând ușurarea.

Era și amuzant.

Când am ajuns cu toții la rulotă, un bărbat – îmbrăcat cu pantaloni gri din flanel, cu o geacă de piele, cu fermoarul tras până la jumătatea pieptului și cu o pălărie de culoarea cărbunelui pusă pe frunte pentru a-și proteja ochii de lumina soarelui – sări pe o ladă și vorbi, acoperind zgomotul din jurul nostru:

— Mulți dintre voi ați venit de departe. Este minunat! Avem nevoie de mulți oameni pentru a pune pe picioare locul acesta. Dacă sunteți pictori, electricieni sau instalatori, mergeți la Curtea celor Șapte Mări. Harry vă va conduce până acolo.

Jumătate din cei prezenți îl urmară pe cel indicat ca fiind Harry.

— Înțeleg că ceilalți sunt aici pentru alte posturi sau roluri, continuă bărbatul cu pălărie. Dacă vreți să conduceți unul dintre tramvaiele cu elefant, să lucrați la administrație, să deveniți asistenți, prezentatori, chelneri, pompieri sau agenți de pază, atunci mergeți la Curtea Florilor. Nu veți găsi flori, ci doar o altă rulotă, ca aceasta.

— Acolo trebuie să merg eu, șopti Joe. Așadar, îți urez succes!

Se îndepărtă împreună cu un alt grup. Se întoarse să mă privească, îmi ură baftă ridicându-și degetul mare și îmi zâmbi din nou, ceea ce am făcut și eu. Pășea cu atât de multă încredere, încât praful se ridica în jurul pantofilor săi. În

vacarmul din jurul meu, mi-am dat seama că fredona *All of Me*[5]. Îmi plăcea acel cântec.

Bărbatul cu pălărie captă atenția celor rămași.

— Bine, atunci, spuse el. Dacă vă aflați aici pentru a fi manechini, dansatori sau cântăreți, atunci aveți treabă cu mine. Voi vorbi cu fiecare în parte. După o evaluare preliminară, vă voi trimite la audiții. Dacă reușiți… ei, la naiba, spuse el fluturându-și mâna în aer. Cunoașteți procedura. Aliniați-vă aici.

Oamenii intrară în rulotă unul după altul, ieșind după aproximativ cinci minute, zâmbind sau strâmbându-se. Am încercat să mă pregătesc pentru întrebările pe care mi le-ar putea adresa despre experiența mea ca dansatoare și mi-am amintit iar de tata. Poate că acasă mă bătea, dar îi plăcea să se laude cu premiile pe care le câștigasem. Mă stimulase să fiu o „americancă veritabilă", ceea ce însemna că mă lăsa să merg la Rialto ca să urmăresc musicalurile, pentru a mă inspira să mă antrenez și mai serios. Am adorat-o pe Eleanor Powel în *Broadway Melody* din 1936, în care dansa fără muzică. Am văzut acel film de vreo zece ori, iar apoi am încercat să-i imit pașii cu fiecare ocazie: pe trotuarul din fața cinematografului, la studioul doamnei Miller și în spălătoria de acasă. Desigur, copiii de la școală au râs de mine când le-am spus că voiam să ajung vedetă. „Tu? O fată din Orient?" Aveau dreptate într-un fel. Nu era ca și cum ar fi existat vreun actor chinez faimos, în afară de Anna May Wong, iar ea, din câte știam, nu cânta și nici nu dansa. Apoi i-am văzut pe Dorothy Toy și pe Paul Wing – un cuplu de dansatori chinezi – în ciudatul spectacol intitulat *With Best Dishes*[6]. Am decis că, dacă ei puteau să o facă, de ce nu aș putea și eu? Dar avea să mă ajute acum vreunul dintre aceste lucruri? Brusc, mi s-a făcut frică și m-am simțit foarte singură.

Când a venit rândul meu, am intrat în rulotă și am închis ușa în urma mea, așa cum făcuseră și ceilalți. Bărbatul mi-a făcut semn să mă așez.

— Numele?

— Grace Lee.

— Câți ani ai?

— Suficienți încât să cânt și să dansez, am răspuns eu cu puțină aroganță. Voiam să fiu o vedetă, așa că indiferent de cât

[5] Cu toată ființa mea (n.tr.).

[6] Cu cele mai bune mâncăruri (n.tr.).

de disperată eram, a trebuit să mă port ca o vedetă. Sunt bună.

Gândindu-se la răspunsul meu, bărbatul se ciupi de bărbie.

— Ești orientală, observă el, și chiar faci impresie. Problema este că nu am nimic pentru tine.

Mi-am deschis poșeta, am scos decupajele doamnei Miller și le-am împins pe birou.

— Aici scrie că aveți nevoie de actori pentru Cavalcada Vestului de Aur…

— Acela este un spectacol mare. Cu sute de actori. Dar nu am nevoie de o fată din Orient.

— Nici la Pavilionul Japonez? am întrebat eu, falsa mea încredere scăzându-mi instantaneu. Am venit de foarte departe. Chiar am nevoie de o slujbă.

— Suntem în perioada Marii Crize, copilă. Toată lumea are nevoie de o slujbă. S-a uitat din nou la formularul meu de înscriere. Și nu-mi place să-ți spun, dar tu nu ești japoneză. Grace Lee este nume chinezesc, nu-i așa?

— Își va da cineva seama?

— Copilă, mă îndoiesc că cineva ar ști care este diferența. Tu știi?

Am ridicat din umeri. Nu văzusem niciodată un japonez. Nu văzusem niciun alt chinez în afară de părinții mei și de propria reflexie din oglindă – și de Anna May Wong, Toy și Wing și vreo doi orientali, care interpretau roluri de servitori și menajere în filme, dar aceia nu făceau parte din viața reală – așadar, cum aș putea face diferența dintre un japonez și un chinez? Cunoșteam doar obrajii fini ai mamei mele și mâinile ei crăpate, fața ridată a tatălui meu și mâinile lui aspre. Priveam în gol. Dacă eșuam? Dacă trebuia să mă întorc acasă?

— Nu există orientali în locul de unde vin, am recunoscut eu, dar mereu am auzit că toți arată la fel.

— Așa o fi, mi s-a spus că trebuie să fie autentici… Pocni din degete. Am găsit soluția. Va fi un Sat Chinezesc. Acei oameni își angajează singuri personalul. Poate îți găsesc un rol de dansatoare din China.

— Nu sunt din China. M-am născut aici.

Indiferent, ridică receptorul telefonului. Am ascultat cum mă recomandă celui care presupun că era responsabil pentru Satul Chinezesc. Puse receptorul înapoi în furcă.

— Nu angajează dansatoare pe termen nelimitat. Cu toate

problemele din China, nu ar fi corect.

Probleme în China? Citisem în *Plain City Avocate* despre agresiunea Germaniei în Europa, dar ziarul apărea doar o dată pe săptămână. Abia relata evenimentele din Europa și niciodată pe cele din Asia, așadar, nu știam nimic despre China, în afară de vinul din orez pe care îl făcea mama și îl vindea în spatele casei, în serile de vineri și sâmbătă, bărbaților din Plain City – un loc uscat precum creta, chiar și după terminarea prohibiției. Am cugetat asupra tuturor acestor lucruri, care nu erau decât o distragere de la panica pe care o simțeam.

— Ce spuneți despre Gayway? Am întrebat eu amintindu-mi de decupajele doamnei Miller.

— Acela e un carnaval. Nu te văd acolo.

— Am mai fost la un carnaval…

— Nu ca acesta.

— Aș putea fi, am insistat eu, dar ar face bine să nu încerce să mă pună într-un cort, să dansez din buric pentru bărbați, ca la bâlciul din Plain City. Nu aș face niciodată așa ceva.

A scuturat din cap.

— Ești o păpușă chinezoaică în toată regula. Dacă te includ în Gayway, bărbații te-ar devora.

Cele cinci minute alocate expirară, dar bărbatul nu mi-a spus să plec. În schimb, se uita fix la mine, examinându-mi rochia, pantofii, felul în care îmi ondulasem și pieptănasem părul. Mi-am coborât privirea și am stat liniștită. Poate că era dovada că cei inocenți pot rămâne în siguranță, sau că bărbatul chiar era de bună credință, pentru că nu încercase sau sugerase lucruri necinstite.

— Aș putea face orice, am spus eu, cu vocea tremurând acum, chiar dacă este plictisitor sau banal…

— Nu așa te promovezi, copilă.

— Aș vinde hamburgeri, dacă aș fi nevoită. Poate unul dintre actorii din Cavalcada Vestului de Aur se va îmbolnăvi. Ar trebui să aveți pe cineva ca mine prin preajmă, preventiv.

— Ai putea să încerci la administrație, răspunse el cu îndoială. Dar ai o mare problemă. Ai picioare frumoase, iar silueta și chipul sunt în regulă. Ai o figură care ar face să pălească un crin. Dar accentul tău…

— Accentul meu?

— Mda. Nu ai unul. Trebuie să încetezi să vorbești perfect.

Trebuie să sune ca al unui chinez.

Niciodată! Tatăl meu vorbea engleză cu accent pronunțat, chiar dacă era născut aici. Mereu dădea vina pe faptul că fusese crescut într-o tabără de cherestea în Sierra, unde locuia cu tatăl său, care vorbea doar chineză. Engleza mamei mele era fără cusur. Era născută în China, dar era atât de mică atunci când a venit în America, încât și-a pierdut complet accentul. Despre modul în care fusese crescută – trăind, cumva, destul de departe de alți chinezi, deoarece nu avea accent – nu se discutase niciodată. Singura dată în care am întrebat-o despre asta, tata m-a lovit. În orice caz, noi trei ne puteam înțelege doar dacă vorbeam în engleză. Și, chiar dacă am fi vorbit toți același dialect, tata nu ne-ar fi permis niciodată să-l folosim. „Dacă vorbești engleză, înseamnă că ești american și trebuie să fim americani tot timpul”. Spunând lucruri precum *„Am auzit că ai chiulit din nou de la școală*” și *„Ce mare lucru?”* arăta că eram integrați. Dar toate acestea nu însemnau că tata nu-și exagera accentul pentru clienții lui, dacă observa că asta i-ar face fericiți.

— Îmi pare rău, am spus eu. Dar nu pot face ce îmi cereți.

Fără să mai am ceva de adăugat, m-am ridicat să plec. În doar aceste câteva minute, am aflat două lucruri despre mine: nu m-aș înjosi niciodată mimând un accent, așa cum făcea tata (sau Charlie Chan, în filme) și nici nu aș lucra dezbrăcată, ca dansatoare din buric. Bine, da, eram mândră. Dar ce preț trebuia să plătesc pentru asta? Mă simțeam groaznic de speriată și disperată.

— Hei, copilă, așteaptă o clipă. Bărbatul a căutat într-un sertar, a scos o pungă din hârtie maro și apoi veni lângă mine, la ușă. Un sandviș cu șuncă și un măr.

M-am înroșit. Nu primisem slujba. Trebuia să mă umilească și mai mult? Atât de săracă i-am părut?

— Ia-l, spuse el, apăsându-mi punga în mâini. Din partea mea și a soției.

— Mulțumesc.

Avea să fie prima mea masă adevărată de când plecasem de acasă.

Îmi aruncă o ultimă privire compătimitoare.

— Ai încercat la noile cluburi de noapte din Chinatown? Am auzit că ei caută ponei și canari. Văzându-mi privirea confuză, mi-a explicat: Mă refer la dansatori și cântăreți – ponei și canari.

Of, nu-ți face griji. Vei învăța destul de repede. Acum, întoarce-te în partea ta de oraș. Întreabă pe oricine. Îți vor spune unde să mergi pentru o audiție. Mă împinse ușor spre ușă și strigă: „Următorul!”

Întorcându-mă la doc, mi-am amintit de cluburile de noapte, în *Top Hat*[7]*, Swing Time*[8] și *A Star Is Born*[9] apăreau cluburi de noapte, deci știam cum arătau: banchete albe, garderobă și fete care vând țigări, șampanie bulbucind în pahare cu picior înalt, bărbați care poartă joben, cravată albă și frac și femei care se plimbă îmbrăcate în rochii de satin, croite în diagonală și care le învăluie corpurile ca niște săruturi discrete. Plecasem hotărâtă să-mi găsesc o slujbă la acea expoziție internațională, dar dacă aș fi lucrat într-un club de noapte, ar fi fost și mai bine. Eram foarte încrezătoare: „Voi reuși”.

Dar încă nu aveam habar nici unde se afla Chinatown, nici ce anume să caut odată ajunsă acolo, iar acest lucru m-a agitat atât de mult, încât aproape că mi-a înecat optimismul de moment. Deocamdată nu aveam unde să merg, puteam doar să mă întorc în camera de hotel. Deja uram locul acela, cu gândacii lui, cu femei cu obraji prea ridați și bărbați în maiouri murdare care veneau și plecau, dar nu aveam de gând să renunț. *Nu* puteam să renunț, deoarece asta însemna să mă întorc acasă, la tatăl meu.

•

În ziua următoare, m-am îmbrăcat cu aceeași rochie trandafirie, am cumpărat o hartă și am urmat traseul spre Chinatown. Aerul umed și rece era deprimant. Faptul că treceam pe lângă toate cozile formate în locul în care se servea supă și pe lângă oameni – cred că erau din Oklahoma – îmbrăcați în haine zdrențuite, costelivi și care pierdeau vremea nu mi-a folosit la nimic. Dacă nu aș avea grijă, aș putea ajunge ca ei. Iar corpul mă durea din cauza umezelii. Coastele și umărul îmi zvâcneau când respiram sau când îmi ridicam brațele, dar mi-am amintit că mi-am învins durerea dansând de mai multe ori decât pot număra. Am luat trei aspirine fără apă și m-am rugat în tăcere să nu fiu nevoită să fac o mulțime de piruete în cazul

[7] Comedie muzicală din anul 1935, în care Fred Astaire joacă rolul unui dansator american (n.tr.).

[8] Film din anul 1936, în care joacă Fred Astaire și Ginger Rogers (n.tr.).

[9] Musical american, scris de Moss Hart, în care Judy Garland și James Mason au rolurile principale (n.tr.).

în care aveam să fiu primită la vreo audiție, ceea ce ar fi aproape imposibil, din cauza amețelii mele.

La intersecția străzii California cu Grant Avenue, două clădiri ciudate, cu multe etaje și cu acoperiș din țigle verzi stăteau ca niște străjeri: Sing Chong Bazaar și Sing Fat Bazaar. Ce nume ciudate! În spatele vitrinelor din sticlă groasă erau lucruri pe care nu le mai văzusem niciodată: mobilă chinezească, mătase și vase. Apoi m-am îndreptat spre Grant Avenue și parcă am intrat într-o altă lume. Stâlpii de iluminat erau împodobiți cu dragoni răsuciți, vopsiți în verde-deschis, roșu și auriu. Jgheaburile se ridicau spre cer. Am trecut pe lângă piețe cu produse stivuite în coșuri, chiar pe trotuar, și pe lângă restaurante care făceau reclamă la *chop suey*[10] – orice mai era și aia. Și miresmele! Nu mi-am putut da seama dacă erau bune sau nu – doar ciudate.

Dar nimic nu m-a descurajat mai mult decât faptul că am întâlnit atât de mulți ochi și atât de multe guri, nasuri, mâini și picioare de chinezi. Aici erau sute, poate mii de chinezi. Erau înalți și scunzi, grași și slabi, unii cu pielea mai deschisă la culoare, alții foarte bronzați. Niciunul dintre ei nu semăna cu tata. Am văzut două femei în vârstă furișându-se pe trotuar, străduindu-se să fie invizibile. Mai departe, am văzut cinci eleve de liceu, care purtau uniforme identice și cărau cărți. Cunoștințele mele despre părul chinezilor era limitat la trei exemple: pletele mamei, strânse în coc; capul tatălui meu, aproape ras; și părul meu, cu bucle făcute de mine. Așadar, chiar și părul era diferit – lung și mătăsos, tuns bob, făcut permanent, ondulat, țepos, zburlit, chelii, și în atât de multe variații de negru. Totul era ciudat și străin, ca și când abia aș fi coborât de pe un vapor în Hong Kong, Canton sau Shanghai – nu că *aș fi vizitat* vreunul dintre acele locuri – entuziasmându-mă și împietrindu-mă, în același timp. Chinatown era înspăimântător și totodată fermecător, întocmai ca acele povești din cauza cărora, altă dată, nu mai reușeam să adorm. Acesta să fi fost motivul pentru care părinții mei insistaseră să trăim departe de toate aceste lucruri?

Aveam nevoie de ajutor.

---

[10] Preparat din bucătăria chinezo-americană, din carne și ouă gătite la foc rapid, alături de legume ca varza, țelina și germeni de fasole, acoperite de un sos dens (n.tr.).

— Puteți să-mi spuneți unde pot găsi un club de noapte? am întrebat o femeie care purta ceea ce păreau a fi pijamale negre și care ducea două sacoșe pline ochi cu ceapă verde.

A refuzat să-mi răspundă. După aceea am încercat să opresc un băiat care vindea ziare, dar și el m-a ignorat. M-am uitat pe stradă: erau atât de mulți bărbați – unii îmbrăcați ca niște muncitori, alții ca oamenii de afaceri. Toți păreau să se grăbească, mergând mai repede decât cei din orașul meu natal, excepție făcând momentul în care casa familiei Smith a fost cuprinsă de flăcări, când ne-am grăbit cu toții să-i privim pe pompierii voluntari care încercau să stingă focul. A fost o noapte de neuitat.

La intersecția dintre Grant Avenue și Washington Street am dat peste trei băieți, despre care am presupus că aveau între zece și doisprezece ani, jucându-se pe o movilă de nisip aruncată în mijlocul intersecției. Aveau pantalonii suflecați până la genunchi, mânecile rupte în coate, iar șepcile date într-o parte. Muncitorii strângeau nisipul cu lopata, în timp ce mașinile și camioanele din trafic îi claxonau, ca și când excesul de zgomot ar fi rezolvat problema. Am privit scena din colțul străzii pentru câteva minute, în sfârșit, am pășit pe stradă. Pantofii s-au cufundat în nisip când m-am îndreptat spre micul trio, care s-a oprit din joacă pentru a mă privi cum mă apropii. Băiatul cel mai mare luă nisipul în mâini și îl lăsă să curgă printre degete.

— Nu a spus nimeni că nu avem voie aici, spuse el în loc de salut.

— Nici nu am spus așa ceva, am răspuns eu.

— Atunci ce vreți, doamnă?

M-am încruntat. Nimeni nu mi se mai adresase cu „doamnă” până atunci. Mi s-a mai spus: fata cu pojar, față de porc, crăpătura, chinezoaica, micuța, câștigătoarea plăcintei cu mere, inimă de gălușcă, copilă și păpușă chinezoaică, chiar ieri, dar niciodată „doamnă”. Poartă-te ca atare!

— Sper că mă puteți ajuta, am spus eu.

— Noi cu ce ne alegem? întrebă cu nerușinare băiatul mai mare.

— Câte un cent pentru fiecare, dacă mă ajutați. Am scos portofelul cu monede, am căutat trei cenți și i-am ținut în palmă. Caut un club de noapte…

— O, spuse el, ridicându-și vocea și coborând-o cu bună

știință. Nu veți avea probleme?

Am pus un cent înapoi în portofel.

— Așadar, sunteți familiarizați cu aceste cluburi, am spus eu.

Lucrurile interzise erau o curiozitate pentru fiecare băiat, iar observația mea îi stârnise pe toți trei.

— Abia dacă sunt mai bune decât barurile…

— Nimeni nu le vrea în cartier…

— Tata spune că sunt aproape ca bodegile care vindeau ilegal alcool…

Am băgat încă o monedă în portofel.

— Ați câștigat, doamnă, recunoscu liderul lor. Vreți să lucrați într-un spectacol de cabaret, asta este problema dumneavoastră.

— Spectacol de cabaret?

— Nu știți nimic? întrebă. Chiar vreți ca oamenii să vă vadă picioarele?

„Atât timp cât îmi văd doar picioarele…” am gândit eu.

— Spune-mi, te rog, unde să merg, am zis eu.

Am așteptat, în vreme ce el și prietenii lui se priviră unul pe celălalt. Aveam nevoie doar de un singur nume, ca să am de unde porni. În sfârșit, spuse:

— Wilbert Wong are LI PO – un bar la o stradă distanță. Îl transformă mai mult într-un club. Andy Wong, fără legătură cu primul, conduce Chinese Penthouse. S-a deschis în decembrie anul trecut, iar divertismentul e în totalitate chinezesc.

Mi-a prezentat totul ca un agent de publicitate. Locul acesta se dovedea a fi tot mai asemănător cu Plain City, spre deosebire de prima vedere: un oraș mic, unde toți se cunoșteau între ei, mai ales când venea vorba despre lucruri interzise.

— Am auzit că Andy Wong va schimba numele în Sky Room, se încumetă să spună băiatul mai mic, ceea ce îl făcu să primească un cot în coaste.

— Mai e și noul club al lui Charlie Low. Nu s-a deschis încă, a continuat băiatul mai mare. Acum doi ani, a deschis un bar aici pe Grand Avenue. Fetelor și femeilor chinezoaice nu le era permis să intre. Dar ce spun? Niciun chinez nu a intrat acolo, punct!

— De unde știi? am întrebat eu, provocându-l.

— *Știu,* răspunse el.

Orice băiat putea să vorbească despre sex – și despre alte

lucruri indecente – dar, deseori, înțelegeau greșit detaliile. Acum eu trebuia să înțeleg cât din vorbele băiețelului era adevărat și cât exagerat, din bârfele auzite de la băieții mai mari.

— Soția lui Charlie Low este cântăreață, continuă el, și el îi oferă un loc de atracție numit Forbidden City. Este pe strada Sutter…

— Nici măcar nu este în Chinatown, îl întrerupse din nou băiatul mai mic.

Asta mi-a plăcut, deoarece Chinatown era prea îngrozitor pentru mine.

— Îmi poți arăta în ce direcție se află? am întrebat eu.

— Mai întâi, mergeți…

Vocea i se stinse, iar ochii i se măriră. Ceilalți doi băieți se holbau cu gura căscată la ceva, peste umărul meu. M-am întors ca să văd la ce se uitau și am văzut o fată cam de aceeași vârstă cu mine, care cobora prudent de pe trotuar și venea spre noi. Era îmbrăcată cu haine comode: o fustă din lână gri cu pliuri, o bluză neagră cu mâneci lungi, ciorapi negri și pantofi. Era chinezoaică, cu un ten de porțelan, fără cusur. Arăta elegant, ca ieșită dintr-un film, cu excepția faptului că nu mai văzusem niciodată o chinezoaică arătând ca ea la cinematograful Rialto.

— Știu eu unde este Forbidden City, spuse ea cu o voce melodioasă. Te conduc până acolo.

Deși Joe și bărbatul de pe Treasure Island fuseseră amabili cu mine, nu eram obișnuită cu așa ceva. Acum, fata asta se oferea să mă ajute, ca prin magie. Mi-am coborât privirea spre băieți, încercând să-mi dau seama ce ar trebui să fac.

— Ea este Helen Fong, spuse liderul, cu venerație. Las-o să te ajute, dacă vrea!

Ceilalți doi băieți, purtându-se în sfârșit potrivit vârstei lor, își acoperiră gurile și chicotiră. Fata numită Helen le aruncă o privire rigidă, iar ei tăcură imediat.

— Kew, Chuen, Yee, nu cred că mamele voastre s-ar bucura să afle că nu sunteți la școală, constată ea cu nonșalanță. Ați face bine să plecați acum.

Băieții se ridicară și se scuturară de nisip. Când își întinseră palmele, le-am dat cenții promiși. Imediat ce au plecat în fugă, m-am întors spre Helen.

— Pe unde mergem?

Strigând spre ceruri

— Pe aici, am răspuns eu, dar ce naiba voiam să fac: să lipsesc de la lucru, să merg neînsoțită prin Chinatown și să vorbesc cu o necunoscută?

Ritmul meu era vioi și am simțit cum fata mă urma fără cuvinte, în timp ce mergeam spre Grant Avenue. M-a ajuns din urmă la semafor.

— Numele meu este Grace, spuse ea.

— Încântată să te cunosc.

— Mulțumesc foarte mult pentru ajutor, continuă încercând să pară calmă, dar de fapt, era la fel de speriată ca un ied la vederea lunii.

— Pentru nimic, am răspuns eu, dar de fapt era *pentru tot.*

De dimineață, fratele meu Monroe m-a condus până la ușa centralei telefonice chinezești, unde lucram. După ce a plecat, am rămas pe loc, fiind incapabilă să mă conving să intru în clădire. Nu puteam să înfrunt încă o zi în care să aud ce vorbesc alte femei între apeluri: despre ce vor găti la cină în acea seară pentru soții lor, despre cât de inteligenți erau copiii lor sau despre cât de grea era situația lor financiară. Acele femei nu se poartă prea frumos cu mine. Cred că știu de ce. Câștigam la fel ca ele, cinci dolari pe săptămână, și îi dădeam tatălui meu până la ultimul cent pentru „întreținere”, dar toată lumea știa că familia mea era una din cele mai bune și mai importante din Chinatown.

Așadar, eram acolo, în fața centralei telefonice, visând cu ochii deschiși la felul în care mii de femei – soții și concubine – de la curtea imperială a Chinei și-au petrecut cândva întreaga viață ascunse între zidurile palatului, fără dragostea familiei sau a prietenilor. Ca să se distreze, acestea obișnuiau să prindă greieri și să-i păstreze în captivitate, aproape de pernele lor. Cântecele greierilor – obsesive, strigându-și spre cer singurătatea – nu le caracterizau doar propriile vieți, ci și pe cele ale femeilor care erau iubite, dar la fel de neajutorate, în captivitatea palatului.

Trăiesc într-un complex tradițional chinezesc, chiar în centrul

cartierului Chinatown, împreună cu douăzeci și nouă de rude apropiate. Un sentiment de inutilitate aproape m-a copleșit când mi-am dat seama că viața mea nu era atât de diferită de a greierilor care aparțineau femeilor, care, la rândul lor, aparțineau împăratului. Chiar atunci am remarcat-o pe fata de pe stradă, vorbind cu acei băieți naivi. Părea la fel de rătăcită și singură ca și mine. Nu coborâse de curând de pe un vapor din China, dar era nouă în oraș, de asta eram sigură – avea un aer de țărancă în rochia ei uzată, cumpărată de la magazin. Am mers spre intersecție. I-am ascultat conversația cu băieții… Nu știu… M-am simțit *obligată* să o ajut.

De îndată ce am ieșit împreună cu Grace din Chinatown, m-am simțit mai bine. Nu mai eram supravegheată de nimeni din cartierul meu, care spera să câștige un favor de la tatăl meu pârându-mă. Am traversat strada, am făcut la dreapta pe Sutter și am continuat drumul până am ajuns la afișul pe care scria: AUDIȚII PENTRU FORBIDDEN CITY. EXPERIENȚA NU ESTE NECESARĂ. Muzica de la etaj plutea în aer, învăluindu-ne chiar pe stradă.

— Aici este, am spus eu.

— Vino cu mine. Încearcă și tu.

Am scuturat din cap.

— Nu pot. Nu am luat niciodată o lecție de dans.

— Scrie că nu este necesară experiența. Vom sta împreună. Promit.

Înainte de a mai scoate vreun cuvânt, Grace m-a luat de mână. Nu m-aș fi așteptat la asta de la o chinezoaică. Am tresărit. Nu știa că este nepoliticos să atingi pe cineva în felul acesta? Presupun că nu, deoarece mi-a zâmbit încurajator și m-a tras după ea pe scări. Mă îndepărtasem atât de mult de cușca mea – și de *mine* însămi –, încât am urmat-o pe Grace ca și când eu aș fi fost cea care se rătăcise, iar ea era cea care preluase conducerea. Sau poate că era disperată și se temea să meargă singură.

În holul de la intrare, muncitorii – îmbrăcați cu pantaloni bufanți, maiou și având câte o bască pe cap – cărau cherestea și alte materiale de construcții. O chinezoaică, ce stătea la o masă făcută din leațuri și o foaie de placaj, ne-a dat formulare în care să completăm numele noastre, înălțimea, greutatea și vârsta. Am scris adresa de acasă. M-am uitat peste umărul lui Grace, iar

ea scria numele unui hotel dintr-o zonă sordidă a orașului.

Femeia, care eram sigură că mă recunoscuse, luă formularul lui Grace și se uită peste el.

— Aveți șaptesprezece ani? întrebă ea, fără să se deranjeze să-și ridice privirea.

— Este în regulă?

— Înăuntru sunt și fete mai tinere. Vrem doar să nu fiți *prea* tinere.

Îmi făcu semn să înaintez pe hol.

— Vă puteți schimba în camera din dreapta, după care rămâneți împreună cu fetele care sunt astăzi la audiție. Ei vă vor chema când vor fi pregătiți.

Nu a specificat și cine erau „ei”. După ce Grace s-a îndepărtat, eu am mai zăbovit lângă masă.

— Dacă voi fi angajată, cât mă veți plăti? am întrebat eu.

— Douăzeci de dolari pe săptămână, răspunse recepționista. Aproape că am auzit-o rostind și alte cuvinte: „Ca și când ai avea nevoie de ei”. Apoi se aplecă din nou asupra hârtiilor de pe masă.

Aș fi putut pleca chiar atunci, dar eram intrigată. Poate că aș putea să fac asta. Am urmat-o pe Grace și am intrat în toaleta femeilor, pe jumătate finisată. Ea se schimbase într-un costum dintr-o singură piesă, de culoare roz-deschis, cu mâneci scurte și bufante și pantaloni scurți.

— Eu l-am făcut, se lăudă ea, după ce am văzut-o pe Eleanor Powell purtând ceva asemănător în *Born to Dance.* Nu mi-am dat seama ce culoare avea costumul din film, dar m-am gândit că acest material ar arăta bine, în contrast cu pielea mea.

Nu văzusem prea multe filme, așa că nu am știut ce să spun.

S-a uitat în oglindă, și-a strâns buclele de câteva ori ca să îi dea părului mai mult volum, și își acoperi o tăietură de pe buze cu ruj. Nu aș fi niciodată atât de nepoliticoasă încât să o întreb ce pățise, dar apoi se întoarse spre mine, se încruntă și-mi puse o întrebare complet nepotrivită.

— Nu știi cum să te faci păpușă, nu-i așa? spuse ea râzând.

Scotoci în geantă și scoase o panglică subțire și lucioasă pentru păr, de culoare roz, pe care o prinse între buze. Mă întoarse spre oglindă, își trecu degetele prin părul meu, iar apoi luă rapid panglica dintre buze, o petrecu prin spatele gâtului meu și o ridică spre vârful capului, unde legă o fundă.

— Așa e mai bine!

Într-adevăr era mai bine – rozul îmi scotea în evidență culoarea naturală a obrajilor.

Am ieșit din toaletă și am urmat sunetul muzicii și al bătăilor ritmice. La capătul holului, am văzut un cofraj de construcții pentru ce părea a fi un bar, la stânga, și un salon central mare. Scena părea totuși terminată. Locul era încă plin de schele, dar în mintea mea am început să văd un club de noapte ca acela din Shanghai unde dansasem odată fox-trot…

Pe scenă, ca și când ar fi testat-o pentru prima dată, un bărbat chinez, de douăzeci și șase sau douăzeci și șapte de ani, sau poate mai în vârstă, care purta o pereche de pantaloni de culoare crem și o cămașă albastră de in cu nasturi, aluneca pe podea, se rotea, iar apoi relua dansul de step. Brațele lui păreau relaxate și încordate în același timp. Zgomotul pantofilor lui atingând parchetul – *tat-a-tat* – răsuna, dându-mi fiori. Avea părul dat cu gel, dar pașii lui atletici, mișcând rapid picioarele în partea din față a scenei l-au făcut să-i scape șuvițele, care îi atârnau pe frunte. Asta îl făcea să-și dea capul pe spate după fiecare mișcare de dans, ca să își recapete vederea. Și era înalt – măsura aproape doi metri – ceea ce era extraordinar pentru un chinez. Nu avea niciun acompaniament muzical, dar picioarele lui loveau în așa fel încât continua pe ritmul *rah-cha, rah-cha, tat, tat, tat.* Rotație. Alunecare. Acum brațele și picioarele lui zburau – ca o moară de vânt. Un grup de aproximativ patruzeci de fete, care stăteau pe podea cu picioarele încrucișate în fața scenei, aplaudau și îl aclamau. Lângă mine, Grace radia de încântare. Nu am putut să mă simt altfel, fiindcă ceea ce vedem era mult mai vesel decât centrala telefonică chinezească.

Când își încheie prestația, dansatorul luă un prosop și își șterse transpirația de pe față. Coborî repede treptele și se trânti pe un scaun pliant, lângă o femeie și doi bărbați, care stăteau cu spatele la noi.

M-am uitat cu atenție la fetele de lângă scenă. Câteva erau îmbrăcate în costum de dans, ca al lui Grace, dar celelalte purtau îmbrăcăminte de stradă. Nu am recunoscut-o pe niciuna. Nu cred că vreuna dintre ele era din Chinatown. Aerul pe care îl respiram părea curat și liber.

Asta până să o văd pe ea, o anume fată, care ieșea în evidență. Brusc, m-am gândit să plec de acolo, dar Grace m-a

prins puternic de mână și m-a tras chiar spre ființa care se deosebea de celelalte. Pielea ei părea să emane lumină. Părul negru era evidențiat de două gardenii incredibil de albe, prinse deasupra urechii stângi. Ochii îi scânteiau, iar buzele formau o fundă perfectă. Purta pantaloni de step și o bluză roz-deschis cu mâneci bufante, nu atât de diferită de cea a lui Grace, doar că a ei avea broderii la guler și la manșete. În picioare avea șosete scurte cu dantelă fină și pantofi negri obișnuiți, cu toc de cinci centimetri.

— Stați cu mine, spuse când am ajuns în dreptul ei. Nici eu nu cunosc pe nimeni. Numele meu este Ruby Tom.

— Helen.

Grace arătă spre mine, înainte de a se prezenta ea.

— Grace.

Ruby, încântată, continuă:

— Ce spuneți de Eddie Wu?

— Eddie Wu? repetă Grace chiar în momentul în care noi ne uitam una la cealaltă, măsurându-ne din priviri.

Ruby și Grace arătau mai modest în costumele lor făcute acasă; eu eram cea mai bine îmbrăcată dintre toți cei din încăpere. Trăsăturile lui Ruby erau delicate ca salcia, Grace avea pometi perfecți, în timp ce fața mea era puțin mai rotundă și mai pufoasă. Ruby strălucea, iar Grace putea fi caracterizată în patru cuvinte: picioare subțiri, sâni mari. În alte privințe toate arătam la fel: minione, suple, cu bucle negre pe umeri, cu excepția lui Ruby care avea acele gardenii în păr, care o făceau să pară mai mult ca un cocor fascinant, printre găini. Ne-am schimbat locul. Terminasem cu evaluările. Fără vânt, nu sunt valuri.

— Tipul care tocmai dansa… spuse Ruby. Nu-i așa că Eddie este uimitor? Este un adevărat Fred Astaire.

— Dar este chinez, sublinie Grace, cu o voce joasă.

— De asta i se spune Fred Astaire chinezul! spuse Ruby lovindu-și coapsa. Voi două încercați să intrați în cor? Totuși, nu-mi amintesc de voi de la auditiile de la Li Po sau de la Sky Room. Dar știți cum este situația. Zilnic vin fete noi. Toată lumea vrea o șansă – dacă nu aici, atunci la unul dintre celelalte cluburi care se deschid.

— Celelalte cluburi au angajat deja dansatori? întrebă Grace.

— Nu am spus asta, răspunse Ruby. Doar că nu m-au vrut pe

mine. Și câteva fete noi sunt astăzi aici. S-ar putea să fie și mai multe până la sfârșitul zilei sau până mâine.

— Pari că știi multe despre asta. Ești de aici? întrebă Grace.

— Nu prea. Ruby își dădu părul pe spate. M-am născut în Los Angeles. Părinții mei aveau un magazin de antichități vizavi de Teatrul Orpheum – un loc foarte căutat pentru vodevil, când eram copil. Obișnuiam să dansez și să cânt în fața magazinului nostru doar ca să mă distrez. Oamenii se opreau, iar fratele meu mergea prin mulțime cu pălăria, cerând mărunțiș. A fost grozav!

Ruby îmi aruncă o privire. „Ei bine?” Dar nu mi-am dat seama ce ar fi trebuit să-i spun unei persoane ca ea. Printre altele, ai fi putut să o numești *cheung hay,* adică gură bogată. Am ales să nu spun nimic.

— Mai târziu, ne-am mutat în Terminal Island, în Long Beach, continuă Ruby, deoarece tata a vrut să se reapuce de pescuit. Mama este profesoară, și a spus că poate să meargă oriunde, atât timp cât copiii au nevoie de ea, dar părinții mei tot nu erau fericiți. Așa că au decis să ne mutăm în Hawaii.

— Hawaii? murmură Grace. Atât de captivant! Nici măcar nu este în Statele Unite. De asta vorbești așa?

— Așa cum?

— Fierbinte? Lovituri? Valea?

— Marinarii! Cât despre Hawaii, este un protectorat sau un teritoriu sau ceva de genul ăsta. Ruby ridică din umeri. Familia mea a stat acolo cam cinci ani. Acum, părinții mei spun că vor să meargă tocmai până acasă. Să o taie cât se mai poate. Dar i-am spus tatei că îmi place tot ce este strălucitor. I-am spus că vreau să fiu celebră.

— Vreau să fiu o stea… începu Grace.

— Tata m-a întrebat de ce mi-aș dori să trăiesc în America, continuă Ruby, vorbind din nou peste Grace. El spune că nu vom fi niciodată acceptați ca americani.

— Și tata spune la fel, am zis ezitând.

Dar Ruby nu părea prea interesată nici de ceea ce aveam eu de spus.

— Am mers cu ei în Hawaii, murmură ea. Am continuat cu baletul și stepul, dar am învățat și hula. Vă voi arăta cum se face. Respiră adânc înainte de a-și îndrepta atenția spre Grace.

— Dar tu?

— Am studiat balet, step, pian și am luat lecții de canto…

Chiar atunci, unul dintre bărbații care stăteau lângă dansator se ridică și bătu din palme, ca să atragă atenția. Acum, că m-am uitat bine la el, știam cine era: Charlie Low. El a fost cel care a construit primul bloc pentru chinezi – apartamentele Low – pe strada Powell. Probabil că se consideră cel mai distins bărbat din Chinatown, dar, dacă era așa, atunci ar fi trebuit să mă recunoască imediat, dar nu a făcut-o. Era doar un norocos de vârstă mijlocie, cu o burtă care proclama tuturor că mânca bine, chiar și în acele vremuri grele. Dar, așa cum se spune, „peștele este ultimul care își dă seama că trăiește în apă”, ceea ce însemna că Charlie era doar o altă creatură din lac, până când cineva mai mare și mai capabil – precum tatăl meu – avea să îl scotă afară și să-i arate cum stăteau lucrurile de fapt.

— Sunt Charlie Low, anunță el. Ea este soția mea, o micuță cu o voce mare, Li Tei Ming. Apoi se îndreptă spre ceilalți doi bărbați, care stăteau încă pe scaune. Acești doi cowboy sunt Walton Biggerstaff și Eddie Wu. Unul este coregraful vostru, iar celălalt este dansator. Puteți ghici cine este fiecare. Acest lucru stârni chicoteli, iar ca răspuns, Charlie își îndreptă spatele. Acesta va fi cel mai bun club de noapte pe care l-a văzut vreodată San Francisco. Bine, nu va fi primul club de noapte chinezesc, dar va fi primul club de noapte chinezesc din afara cartierului Chinatown. Vom atrage cei mai discriminați locuitori ai orașului San Francisco. Mă refer la *lo fan.*

Grace se încruntă. Faptul că nu cunoștea nici cele mai simple cuvinte chinezești mă uimea. I-am șoptit:

— Vorbește despre occidentali – fantomele albe.

Când Charlie spuse: „Vreau fete care să poată cânta și dansa”, am dat să mă ridic, împreună cu alte câteva fete. Grace și Ruby mă traseră înapoi pe podea.

— Așteaptă! șopti Ruby. Ascultă!

Charlie chicoti la reacția obținută.

— M-ați înțeles greșit, copii, continuă el. Știm că multe dintre voi nu știți să dansați. Cum ați putea? Sunteți fiice de chinezi cumsecade. Am dreptate? Celelalte fete care se ridicară înainte se așezară și ele la loc. Vrem să vedem dacă vă puteți mișca. Dacă vă puteți mișca *și* sunteți drăguțe, atunci vă vom învăța să dansați. Nu va fi greu, vă promit. Principalul lucru pe care îl vreau este să fiți drăguțe. Ați înțeles?

— Ei bine, atunci nu vom avea de ce să ne facem griji, șopti

din nou Ruby. Nu putem rata!

— Nu am multe reguli pe aici, cu excepția uneia singure, continuă Charlie. Voi angaja doar chinezoaice pentru spectacolul din mijlocul publicului. Aceasta este șansa *noastră,* și vom face acest loc unic… și distractiv! Acum, acesta este Walton. Considerați-l maestrul vostru și spuneți-i domnul Biggerstaff.

Înaltul și subțirelul *lo fan* se ridică în picioare și vorbi cu o voce dulce precum caramelul.

— Vreau să vă văd pe toate pe scenă.

Inima îmi bătea foarte tare în timp ce le urmam pe Ruby și Grace. Ele se *mișcară* ca niște dansatoare, ceea ce eu nu eram. Eu eram neîndemânatică și speriată, dar o fată, la câteva rânduri distanță, se mișca greoi, ca un bivol de apă. „Chiar și o cioară își pierde ritmul, când încearcă să meargă ca o lebădă”.

— Pentru început, fiecare dintre voi vă veni spre mine, spuse domnul Biggerstaff.

Partea aceasta decurse repede. O fată ori putea merge în linie dreaptă, ori nu putea. Ori avea sâni mai mari, ori nu avea. Ori era scundă, ori nu era. (Nu că vreuna dintre noi ar fi fost prea înaltă – abia dacă aveam în jur de un metru cincizeci și niciuna nu depășea patruzeci și cinci de kilograme.) Ori era drăguță, ori nu era. Cincisprezece fete primiră mulțumiri, fiind respinse pe loc. Li se spuse să trimită alte chinezoaice, care erau nou-venite în oraș și căutau de lucru.

— Acum, așezați-vă pe patru rânduri, ordonă domnul Biggerstaff. Eu, Ruby și Grace am ajuns în spate. Trei pași înainte, loviți cu vârful, doi pași, loviți și întoarceți-vă spre dreapta. Vom face patru linii. Unu, doi…

Ruby se mișca bine – delicat, ca un ibis – dar Grace era complet transformată. Era grozavă, cu adevărat talentată. Charlie, Eddie și domnul Biggerstaff abia își puteau lua ochii de la ea. Strălucea cu fiecare pas, lovitură și întoarcere. La polul opus, eu eram jalnică, iar hainele mele grele și închise la culoare mă făceau să par și mai neîndemânatică. Îmi făceam oare iluzii și mă dezamăgeam inutil?

După câteva repetiții, domnul Biggerstaff le ceru tuturor să coboare de pe scenă, cu excepția celor din prima linie. Eu, Ruby și Grace ne-am întors în același loc de pe podea unde fuseserăm mai devreme, doar că, de această dată, în loc să se așeze cu picioarele încrucișate, Ruby coborî în șpagat și începu să facă

exerciții de întindere. Era incredibil de flexibilă. În mod clar se dădea în spectacol, făcând tot ce putea, astfel încât domnul Biggerstaff, Charlie Low și ceilalți să o remarce. O priveam pe Grace, care mijea ochii, calculând. O fixa pe Ruby cu privirea și își îndepărta încet picioarele până când și ea ajunse în poziția de șpagat, iar apoi își ridica brațele deasupra capului și își cobora trunchiul spre podea. O, da, era mai bună decât Ruby. Din poziția ei imposibilă, Grace își înclină capul, ca să mă privească. M-am așezat lângă ele.

— Nu voi învăța niciodată pașii, am recunoscut eu tristă.

— Și nu ai nici talent nativ, constată Ruby. A fost pentru prima dată când mi-a vorbit direct și a făcut-o pentru a-mi spune ceva destul de răutăcios. Dar Grace îi dădu un cot lui Ruby, care rânji, ca să-mi arate că nu intenționase să mă rănească. Acesta nu este un dans cu *adevărat.* Ești destul de frumoasă, dar trebuie să pui mai multă pasiune.

— Liniște acolo! Domnul Biggerstaff se uită sever spre noi. Dacă vreți să vorbiți, mergeți afară. Dacă ieșiți, nu vă mai întoarceți.

Mi-am prins buzele între dinți și am mușcat puternic. Mi-am ținut mâinile în poală, cu degetele încrucișate. Cu cât stăteam acolo mai mult, cu atât mai mult îmi doream să reușesc.

— Încă o dată, fetelor, spuse domnul Biggerstaff celor de pe scenă. Cinci, șase, șapte, opt…

— Dacă poți să numeri, poți să dansezi, șopti Grace. Doamna Miller, profesoara mea de dans de acasă, m-a învățat asta. Unu, doi, trei, patru. Cinci, șase, șapte, opt. Vino. Îți voi arăta. Mă conduse într-un colț, unde aveam loc să repetăm. Este un exercițiu ușor – unul pe care aș fi putut să îl predau la clasele a două și a treia de la școala doamnei Miller.

Grace îmi explică faptul că, pur și simplu, noi formam un pătrat mare. Acest lucru îl puteam ține minte, chiar dacă picioarele nu mă ascultau încă.

Ruby veni spre noi să ne privească. Își încrucișă brațele, studiindu-mi mișcările.

— Ai mai văzut vreodată o femeie cu picioarele legate? Nu așteptă să îi răspund. Eu am văzut. În Hawaii. Trebuie să încerci să mergi ca *acele* femei – ca și când nu ai vrea să pui prea multă greutate în picioare.

De această dată, când am făcut primii trei pași, am pretins că

aveam degetele și oasele labei piciorului rupte și bandajate. M-am imaginat plutind deasupra podelei, evitând agonia pe care ar putea să o cauzeze orice apăsare, exprimând iluzia fragilității unui nor în derivă, deasupra mușchilor. Am visat că eram fericită și îndrăgostită.

Ruby radia.

— Este mai bine.

— Mult mai bine! încuviință Grace.

Pentru următoarea jumătate de oră, fetele din primul, al doilea și al treilea rând executară exercițiul de două ori, fiind apoi alese sau respinse pentru următoarea probă. Cele delicate și drăguțe reușiră să treacă proba, chiar dacă nu stăpâneau toate mișcările. În cameră plutea un fel de tensiune: „Dacă nu ești drăguță, atunci nu contează cât de talentată ești”. Când ne veni rândul, Grace îmi aminti să zâmbesc și să număr în minte, dar nu cu buzele. (Singura problemă: fusesem învățată să nu-mi arăt niciodată dinții. Dacă trebuia să zâmbesc, atunci trebuia să-mi acopăr sfios gura cu mâna.) Ruby mi-a spus să mă relaxez. (*Aiya!* De parcă asta ar fi fost posibil.) Dar când începu muzica, m-am imaginat pe malul unui lac, cu sălcii plângătoare ale căror ramuri atingeau apa, mi-am imaginat cocori zburând pe cer și degete delicate, care îmi atingeau obrazul. Sfatul lui Ruby funcționa. Noi am făcut exercițiul de două ori, iar apoi domnul Biggerstaff ne-a spus să venim în fața scenei. Vorbea șoptit cu Charlie, Li Tei Ming și Eddie Wu, iar apoi mi-a cerut să înaintez.

— Ce fel de picioare ai?

Întrebarea mă făcu să mă retrag. Am aruncat o privire spre Ruby și Grace, care mă încurajară, dând din cap. Mi-am ridicat fusta din lână doar până deasupra genunchilor.

— Mai sus, vă rog.

Am ridicat fusta până la coapsă. Când m-am trezit dimineață, nu m-am gândit că voi ajunge aici, făcând *asta.*

— Perfect! proclamă domnul Biggerstaff. Am sperat să ai ceva util acolo.

Eu, Ruby și Grace am trecut în runda următoare. Ruby a țipat și ne-a îmbrățișat. (Nu fusesem învățată să fiu atinsă atât de direct, nici măcar de membrii familiei, dar m-am descurcat cu asta.) Din patruzeci de fete care se prezentaseră în acea dimineață, cincisprezece reușiseră să treacă în runda următoare, pentru cele opt posturi de dansatoare.

— Mulțumesc pentru audiție și mult noroc data viitoare, le spunea Charlie celor care nu se calificau. Felicitări fetelor care au reușit. Vom mai ține audiții mâine și poimâine, pentru mai mulți ponei. Luni ne vom întâlni din nou aici. Vom vedea dacă vă vom putea învăța un simplu exercițiu de step. Dacă aveți pantofi de step, aduceți-i. Dacă nu aveți, atunci mă tem că nu mai puteți veni. O, veți și cânta. Asta e tot pentru azi. Pe luni, atunci.

— Un ultim lucru, strigă Eddie Wu. Tu, frumoasa cu gardenii în păr. Îmi plac aceste flori. Parfumul lor este ametitor. M-am îmbătat cu tine.

Li Tei Ming i-a dat în joacă o palmă peste ceafa lui Eddie, iar Ruby făcea cu mâna ca și când bărbații i-ar fi vorbit astfel tot timpul, iar celelalte fete din cameră își acopereau gurile ca să-și ascundă chicotelile. Dar am înțeles la ce se referea. Avea un efect similar asupra mea – ca și când aș fi băut *mao tai*[11] din degetare de porțelan, la o petrecere de nuntă.

Am coborât împreună cu Grace la parter, în spatele lui Ruby care încă strălucea, și am ieșit în stradă. Eram atât de diferite una de cealaltă și ne-am fi putut despărți chiar atunci. Aș fi putut să mă întorc la centrala telefonică chineză, pentru a mă întâlni cu fratele meu ca să mă ducă acasă; Grace ar fi putut să se întoarcă la hotel; iar Ruby ar fi putut să se întoarcă de oriunde venise. Una dintre noi trebuia să vorbească. Un act de bunăvoință m-a condus pe acest drum în această dimineață; un act de bunăvoință din partea lui Grace ne-a propulsat înainte în această nouă călătorie.

— Presupun că nu ai învățat să dansezi step și că nici nu ai o pereche de pantofi corespunzători, îndrăzni ea. Dar dacă am merge cu tine să cumperi o pereche?

— Ar fi grozav…

— Atâta timp cât mergem la cumpărături, interveni Ruby, ar trebui să-ți luăm și niște haine pentru dans. Arăți mai mult ca o văduvă bătrână, și nu ca o fată de la cor. Vreau să am un anturaj când voi fi celebră, dar trebuie să te îmbraci pe măsură.

— Accept, dar va trebui să-mi permiteți să plătesc eu cina în schimb, m-am oferit eu, dându-mi seama că niciuna din ele nu avea prea mulți bani și că nu ar ști unde să ia masa, chiar dacă ar fi avut.

— Sigur! răspunse Ruby puțin cam nerăbdătoare. Mergem?

[11] Lichior chinezesc (n.tr.).

Am scuturat din cap.

— Nu pot chiar acum. În primul rând, trebuie să mă întorc în locul în care am întâlnit-o pe Grace în dimineața aceasta. Lucrez în apropiere. Fratele meu mă conduce întotdeauna acasă.

Ruby îmi aruncă o privire piezișă, încercând să mă înțeleagă.

— Ai nevoie să te conducă fratele tău acasă? întrebă ea. Câți ani ai?

— Douăzeci, am răspuns eu.

— Eu am nouăsprezece și merg unde vreau eu, spuse ea.

— Dar dacă eu merg neînsoțită dintr-un capăt al Chinatown spre celălalt, i-am explicat eu, informatorii vor răspândi vestea înainte să ajung la jumătatea drumului. Odată, cineva m-a văzut mâncând cireșe pe stradă. De ce am avut probleme? Pentru că nu era frumos să *mănânc* pe stradă. Mama și tata mi-au spus întotdeauna să-mi protejez reputația ca pe o bucată de jad. Altminteri – *cum de am ajuns aici?* – cine se va căsători cu mine? am reușit eu să închei.

— Cine vrea să se mărite? țipă Ruby.

Grace chicoti. Mă făcuse și pe mine să râd, dar sunetul era amar în urechile mele. Niciuna din ele nu și-a dat seama de acest lucru.

— Fratele meu mă ia la ora cinci, am spus eu. Veți aștepta cu mine? La ce mă gândeam? Monroe ar fi cel puțin uluit să mă vadă cu două străine. Nu mai am ce face acum.

Am intrat împreună în Chinatown. M-am simțit privită imediat. În sfârșit, mi-am dat seama că cineva i-ar fi putut deja spune tatălui meu că nu am fost astăzi la serviciu. Nici în această privință nu mai puteam face acum ceva. Am vrut să depășesc limitele. Am vrut să văd dacă persoana m-a remarcat cu adevărat… și, dacă a făcut-o, să *fac* ceva în privința asta.

Stăteam toate trei de vorbă pe bordura din fața centralei telefonice – cu genunchii lipiți, încercând să ne cunoaștem și discutând despre ce melodii să alegem pentru următoarele auziții. Asta era o experiență nouă pentru mine, care mă bucura și mă întrista în același timp. Brusc, m-a copleșit dorința de a fugi acasă și de a mă închide în camera mea. Temnița în care eram închisă de obicei era o creație care îmi aparținea atât mie, cât și tatălui meu. Dar când l-am văzut pe Monroe apropiindu-se, forța lui m-a încurajat. Era îmbrăcat ca de obicei: cu blugi, tricou și o jachetă albastră de colegiu cu inscripția CAL pe

partea din stânga a pieptului. Știam ce efect avea asupra fetelor cu pielea lui fină, ochi mari și părul negru, destul de lung, care îi acoperea fruntea. Ruby nu ar avea nicio șansă, dar Grace ar putea avea una. Cum ar fi să avem pe cineva ca Grace, care să locuiască împreună cu noi? Am lăsat ideea asta să-mi zboare prin minte. Am zâmbit și m-am ridicat în picioare. Ruby și Grace se ridicară și ele.

— Monroe, vreau să ți le prezint pe noile mele prietene: Grace, Ruby. L-am tras de mână pe fratele meu. El este Monroe.

Privindu-le fix pe cele două necunoscute, în special pe Ruby, mi-am dat seama că era îngrijorat.

— Monroe, am continuat eu cu o voce rugătoare, poți să mă mai lași încă două ore? Grace și Ruby mă vor lua cu ele la cumpărături.

— Nu sunt prea sigur, Helen, spuse el.

— Te rog…

— Ce îi voi spune tatei? întrebă el.

— Spune-i că a trebuit să rămân la serviciu…

— Dar nu ești la serviciu…

— Atunci, eu îmi voi asuma vina.

El le privi precaut pe Ruby și pe Grace. Își asuma serios responsabilitatea, în calitate de frate mai mare.

— Te rog, Monroe, te rog! L-am implorat la fel de mult ca atunci când aveam cinci ani și el avea o pungă de bomboane cu susan, pe care voiam să le împartă cu mine.

Era datoria lui să mă protejeze, dar mă și iubea. Mai important era faptul că o remarcase pe Grace, așa cum sperasem. Voia să o impresioneze cu sinceritatea lui.

— Promiteți că va fi în siguranță? întrebă el, vocea lui cerând să știe adevărul.

— Absolut, răspunseră în același timp cele două fete.

— Bine, atunci, mi se adresă direct din nou. De data asta te voi acoperi. Ne vedem aici la ora șapte. Își băgă mâinile în buzunarele de la pantaloni și dădu din cap spre Grace. Încântat să te cunosc, spuse ridicând din umeri și întorcându-se agale în direcția din care venise.

Am găsit o cabină telefonică și am căutat în cartea de telefon adresa unui magazin cu îmbrăcăminte pentru dansatori, apoi am mers câteva străzi în afara cartierului, până când l-am găsit. Am ajuns chiar la închidere, dar angajatul se oferi să mai

rămână. Ruby și Grace m-au ajutat să-mi aleg o pereche de pantaloni scurți din satin albastru, o bluză albă cu mâneci lungi pentru audiție și două perechi de pantofi pentru dans – una pentru dans obișnuit și cealaltă pentru step. Când am deschis portofelul, mijiră ochii. *Bani!* Le-am ignorat spunând:

— Sper să nu îi cheltui degeaba.

— Nu-ți face griji! Ruby părea sigură de *toate lucrurile.* Avem două zile întregi la dispoziție să te învățăm elementele de bază.

Le-am dus la un restaurant de pe Grant Avenue unde se serveau tăieței, și le-am asigurat că era unul dintre cele mai bune din Chinatown, dar Grace părea speriată ca un șoarece ud.

— Ce să aleg? întrebă ea.

— Alege ce-ți place. Amintește-ți, eu plătesc.

Grace clipi.

— Vreau să spun că nu știu ce sunt toate astea. Nu am mâncat niciodată mâncare chinezească.

— De unde spuneai că ești? întrebă Ruby.

— Nu am spus, dar sunt din Plain City, Ohio, răspunse ea defensiv.

— Este unul dintre locurile acelea care sunt prea mici pentru a avea un restaurant chinezesc? am întrebat eu.

— Acolo trăiesc aproximativ două mii de oameni, deci, cred că da, răspunse Grace.

— Dumnezeule! exclamă Ruby.

Am scuturat din cap cu neîncredere. Populația cartierului Chinatown din San Francisco era de zece ori mai mare, iar cartierul era înconjurat de restul orașului.

— N-am fost niciodată într-un loc unde să nu poți cumpăra mâncare chinezească. După o pauză, am întrebat-o: Mama ta nu gătea?

— Nu.

— Este șocant!

Grace își lăsă poșeta pe podea.

— Mama mi-a spus că nu trebuie să fac asta niciodată, mă mustră Ruby.

— A mea spunea același lucru, am fost eu de acord.

— Vrei să-ți iasă toți banii din poșetă?

Grace a roșit și și-a pus din nou poșeta pe picioare.

— Nu avem acest obicei în Plain City, spuse ea. Încă nu ne-ai spus nimic despre tine, Helen, adăugă după câteva clipe de

liniște jenantă.

— Am crescut la o stradă distanță de aici, am răspuns eu. Tata are o afacere în domeniul spălătoriilor…

Chipul lui Grace se lumină.

— Și familia mea are o spălătorie.

— Tatăl meu nu *administrează* o spălătorie. Vorbele mele au sunat mai arogant decât am intenționat, și am văzut cum Grace se schimbă la față. Am încercat din nou, îndulcindu-mi vocea. Tatăl meu este comerciant. Vinde articole spălătoriilor: tichete de revendicare, planșete pentru spălat, fiare de călcat. Lucruri din astea. Nu doar micilor spălătorii din orașul acesta, ci și în toată țara.

Cât vorbeam, îi studiam figura lui Grace. Își ferise privirea, dar văzusem expresia din ochii ei! Spălătoria familiei ei era probabil vreo gaură în perete, în acel neînsemnat oraș.

— Părinții mei sunt foarte tradiționaliști, am continuat eu. „Pietatea filială începe cu slujirea părinților tăi, care conduce la slujirea împăratului (în cazul nostru, președintele), care se termină cu stabilirea caracterului tău”. Se pare că Grace nu era familiarizată nici cu acest aforism. Nu mi s-a permis să iau lecții de dans, precum știi. Eu și frații mei puteam vorbi acasă doar chineză. Nu mi s-a permis să mă joc pe stradă sau în parc. Nu am avut niciodată o prietenă. La mine acasă nu a venit nici măcar o colegă de la școală.

— Practic, suntem în aceeași barcă în ceea ce privește prietenii, recunoscu Grace.

Ne-am uitat la Ruby, iar ea a ridicat un umăr. Era o confirmare?

— Am șapte frați, iar tata și-a dorit un al optulea fiu, le-am spus eu. A sperat să obțină sunetul *ba* – pentru *opt,* care sună la fel ca *noroc.* A vrut să meargă prin Chinatown și să fie recunoscut de toată lumea pentru afacerea lui de succes și pentru cei opt fii. În schimb, am apărut eu și am stricat totul.

Chelnerul așează trei boluri cu supă fierbinte cu tăieței. Eu și Ruby am ridicat bețele și le-am folosit ca să mâncăm tăiețeii.

— Mama a născut opt copii în zece ani, am reluat eu după plecarea chelnerului. A tot încercat să nască un al optulea fiu, dar, după mine, a avut parte doar de avorturi spontane și de copii născuți morți. Este dificil pentru fete ca noi. Băieții pot merge la colegiu, dar tata spune că „o femeie fără educație este

mai bună decât una cu educație”. Niciuna din ele nu părea să recunoască zicala lui Confucius. Și nici nu ni se permite să conducem mașina. Nu trebuie să ne arătăm brațele. Nu ne putem arăta picioarele. Trebuie să învățăm să gătim, să facem curat, să coasem, să brodăm…

— Atunci, cum de poți dansa acum? întrebă Grace luând bețele. Nu spuneai că nu poți face nimic în Chinatown, fără să afle lumea?

— Și cum rămâne cu fratele tău? interveni Ruby. Nu te va spune?

A trebuit să mă gândesc la ce să le răspund. Astăzi a fost prima mea incursiune în lumea minciunilor. „Spune adevărul, dar nu prea mult din el.”

— Dacă află tata, voi avea mari probleme, am răspuns în sfârșit. Dar Monroe nu mă va pârî, deoarece și el vrea să-și schimbe viața. Studiază să devină inginer, dar este îngrijorat că va sfârși ca om de serviciu. Ceva asemănător s-a întâmplat cu un alt frate de-al meu mai mare. Jackson a fost primul din familie care a mers la colegiu. A absolvit acum doi ani – unul dintre cei douăzeci și opt de chinezi s-au născut în America și au absolvit Universitatea California în acel an – ca dentist. Singura slujbă pe care a găsit-o este ca șofer pentru o femeie care locuiește în Pacific Heights.

Ruby și Grace se priviră. *Colegiu? Inginer? Dentist?* Pariez că și partea cu șoferul le-a sunat destul de bine, însă nu și mie.

— Tata câștigă destui bani muncind în țara asta, dar el spune că aici nu este casa noastră adevărată și că nu ar trebui să trăim unde nu suntem bine-veniți. Dacă unul dintre frații mei se supără din cauză că a fost tachinat de cineva de pe stradă că l-a numit chinezoi, tata spune: „Vezi, ți-am spus eu. Uită-te în oglindă. Ochii tăi îți spun în mod automat că aceasta nu este casa ta”.

Ruby dădu să vorbească, dar eu am intervenit.

— Tata se plânge că frații mei sunt prea americanizați. El spune: „Poate că sunteți americanizați, dar nu veți fi niciodată acceptați ca americani, chiar dacă v-ați născut aici”. După asta, îi critică pentru că nu sunt suficient de chinezi, din cauză că au fost născuți în America. Toți am fost născuți aici.

Uite cine era *cheung hay* acum!

— Dar nu te poți certa cu tata, am continuat eu, incapabilă să

mă opresc. Nu ar fi corect. El a spus că a vrut ca eu și frații mei să învățăm corect limba chineză pentru momentul în care ne vom întoarce definitiv în China. Luni de zile a mers la spălătoriile pe care le aproviziona. Le-a cerut zdrențe, haine uitate de clienți, pantofi uzați, echipament și vechituri…

— Și eu a trebuit să port haine nerevendicate, interveni Grace. În școala primară, fetele mă tachinau când își recunoșteau hainele abandonate. Odată, copiii m-au prins purtând vechea cămașă a lui Freddie Thompson pe sub bluză…

— Pariez că au râs de tine atunci, spuse Ruby.

— Bineînțeles. Am fost în toaletă, mi-am scos cămașa și am încercat să i-o returnez lui Freddie, dar a aruncat-o la gunoi, spunând că nu vrea să atingă nimic din ce a fost îmbrăcat de o fată.

— Asta a spus el. Probabil că nu voia să atingă nimic purtat de un oriental, judecă Ruby cu viclenie.

Grace dădu din cap, aprobator.

— Băieții și-au petrecut restul pauzei aruncând cămașa de colo colo, tachinându-mă, dar necăjindu-l și mai mult pe Freddie. Acesta era un tip dificil, chiar dacă avea opt ani. S-a luptat cu ei.

Grace încerca din greu să ia parte la conversație, iar Ruby se pricepea de minune să o facă să se simtă confortabil, dar a trebuit să le lămuresc pe amândouă.

— Ți-am spus, nu avem o spălătorie. Nu am purtat niciodată hainele rămase de la alții. Tata a împachetat toate vechiturile alea în cufere și le-am dus în China ca să le dăm rudelor.

— De ce ați făcut asta? întrebă Grace, părând la fel de necioplită ca un servitor – unul adus de pe plantațiile de orez, ca să lucreze în casa stăpânului: prost, fără un dram de cunoaștere despre viața reală pe care o duceau oamenii. Dar era atât de drăguță cu mine și atât de deschisă, încât îmi plăcea, în ciuda inocenței provinciale.

— Cu cât aveam mai multe cufere, cu atât păream mai bogați, i-am explicat eu. Cu cât dăruiam mai mult, cu atât părea tatăl meu mai important. Dar o astfel de avere poate fi câștigată și pierdută foarte repede.

M-am întors și i-am vorbit direct lui Ruby:

— Am fost acolo doar un an și jumătate înainte de invazia japoneză. Tata a spus că era mai bine pentru noi să ne

întoarcem aici și să fim săraci, decât să stăm acolo și să murim. Președintele Roosevelt afirma că situația se va îmbunătăți, dar pe aici nu e încă atât de bună.

— Nici în orașul meu natal nu este, spuse Grace.

— Nici în al meu, rosti Ruby, căreia îi zvâcni colțul buzei. Acesta este unul dintre motivele pentru care părinții mei au vrut să se mute în Hawaii. Puteau trăi cu bani puțini și ar fi fost mai aproape de casă…

— Tata vrea ca noi toți să muncim, am întrerupt-o eu, iar Ruby se întoarse la supa ei. Eu și frații mei mai mari trebuie să contribuim la taxa de studii a lui Monroe, dar nu sunt multe slujbe pentru fete ca mine. Tata spune că nu contează cât de rău o ducem, nu mă va lăsa niciodată să lucrez într-o fabrică de confecții. Nu i-ar plăcea nici să fiu menajeră sau operator de lift într-unul din magazinele de pe Union Square.

— Dar ai deja o slujbă bună, spuse Grace fără să se gândească.

Am oftat.

— Directorul de la centrala telefonică chineză este îndatorat tatălui meu. Am lucrat acolo timp de șase luni. Nu-mi place deloc și câștig doar cinci dolari pe săptămână. Dacă primesc slujba la Forbidden City, voi câștiga douăzeci de dolari pe săptămână.

— Atât de mult? cârâi Grace.

Suma trebuie să-i fi părut fantastică. Ruby își trecu vârful limbii peste dinți. Probabil că douăzeci de dolari păreau și pentru ea o avere.

— Nu ați întrebat cu cât veți fi plătite? Când au scuturat din cap, am spus: Dar asta este cea mai importantă informație.

Ruby ignoră critica.

— Ce se va întâmpla când tatăl tău va afla că dansezi?

M-am strâmbat.

— Taților le place să dea ordine și să-ți spună ce să faci. În minutul următor? Cine ești *tu*? Pleacă din calea mea! Nu doar chinezii folosesc cuvintele „fată fără valoare”. Aceste vorbe sunt în cultura noastră de…

Grace își drese vocea.

— Tatăl meu a spus că pot să am orice și să fac ce vreau în America. De asta m-a forțat să iau lecții de dans și muzică, împreună cu alte fete din oraș. M-a pus să fac tot ce făceau ele.

Am vrut să întreb: „Dacă este atât de grozav, atunci ce cauți aici?”, dar nu am făcut-o, deoarece talentul și curajul ei nu puteau ascunde faptul că, în afara scenei, părea puțin mai curajoasă decât un copil speriat. Dar, pe de altă parte, Ruby își vedea doar propria lumină și își auzea propria muzică, iar eu eram fericită să mă aflu oriunde altundeva, în afara cartierului. Totuși, pe cât de diferite eram, pentru mine era clar că toate trei eram singure pe lume – fiecare în felul ei. Am văzut și am simțit un fir invizibil care ne lega.

Deoarece conversația părea să se fi terminat, Grace începu din nou să se joace cu bețele. În sfârșit, întrebă:

— Ar putea una din voi să mă învețe cum să folosesc astea?

— Nu știi să folosești bețele? Gândul era uluitor.

— Nu le-am mai folosit, deci cum aș putea să știu? Plain City… Grace ridică din umeri, smerită și jenată. Cum mănânci supă cu bețele?

— Dumnezeule! exclamă din nou Ruby.

I-am arătat lui Grace cum să prindă tăiețeii cu bețele și cum să îi ridice deasupra lingurii de supă din porțelan, înainte de a îi duce la gură. Era complet lipsită de îndemânare, dar a mâncat ca și când nu mai mâncase de un an.

— Îți vei îmbunătăți tehnica, promit. Dacă tu poți să mă înveți step, atunci eu cu siguranță te pot învăța cum să mănânci ca un chinez adevărat.

După cină, ne-am întors la centrala telefonică, unde l-am reperat pe Monroe, care ne aștepta.

— Dacă voiai să mănânci tăieței aici în Chinatown, trebuia să-mi fi spus, zise el, dovedind că vorbele mele despre bârfa din Chinatown fuseseră adevărate. Data viitoare, ne vom întâlni cu toții acolo. Bine?

Încântată, Grace ne luă de mână pe mine și pe Ruby. Ce era cu aceste fete și cu toate atingerile lor? Nu au *deloc* maniere?

— Mulțumesc, îi spuse Grace lui Monroe, ai cărui obraji se îmbujorară. Mulțumesc mult pentru că ne permiți să ne întâlnim din nou.

Mi-am fluturat mâna în semn de bun-rămas către noile mele prietene și l-am lăsat pe Monroe să mă conducă acasă. Majoritatea oamenilor închiriau apartamente, dar nu și familia mea. Casa noastră ocupa aproape întregul bloc. Ocupam o versiune americană a unei clădiri chinezești, cu patru laturi,

fiecare având două etaje, care înconjura o curte interioară. Cei șase frați mai mari, deja căsătoriți și cu copii, locuiau pe aripile laterale. Eu și Monroe locuiam cu părinții în partea din spate a clădirii, unde aveam, de asemenea, camerele comune. Afacerea cu articole pentru spălătorii era la stradă.

Monroe deschise poarta și am mers împreună de-a lungul curții interioare, care era plină de triciclete, mingi și alte jucării. Brusc, se opri și se întoarse spre mine.

— Ce faci? întrebă el cu blândețe.

— Încerc să-mi încep viața din nou…

— După toate încercările prin care a trecut familia noastră, în special tu… Sunt îngrijorat că vei avea de suferit.

Prin minte mi-au trecut multe răspunsuri, dar pe care nu le-am rostit, precaută fiind.

— Tu abia începi să-ți revii, continuă el. Ai o slujbă bună. Vin și te iau în fiecare zi. Lasă lucrurile să se întoarcă la normal…

— Nimic nu va mai fi normal, vreodată.

— Helen…

— Nu-ți face griji pentru mine. Asta mă va scoate de aici. Asta vreți toți, nu-i așa?

Monroe se holba la mine. Dintre toți frații mei, pe el îl iubeam cel mai mult, dar îngrijorarea lui nu avea să mă ajute sau să-mi schimbe soarta. Oftă. Apoi continuă să meargă spre partea din spate a curții și intră pe ușa care ducea spre camera de zi. Toată lumea se aduna pentru cină, dar nu voiam să-i văd pe toți acei copii și bebeluși. Voiam să evit bucătăria, unde cumnata mea m-ar ignora, iar mama s-ar chinui să spună ceva, deși nimic din ce ar spune nu mi-ar putea schimba statutul în casă sau în lume. Cum puteam să trăiesc într-o casă cu trei generații de rude – toți atât de activi, cu toate treburile lor – și totuși să fiu atât de singură?

M-am ferit, intrând pe o ușă laterală, am mers la etaj, m-am strecurat pe holul gol spre camera mea și am închis ușa după mine, dar agitația și zgomotul făcut de membrii familiei încă se auzeau. Pe o masă mică de lângă fereastră era o farfurie cu portocale – frumos aranjate – lumânări neaprinse puse în vase din cositor, un arzător pentru tămâie și o fotografie. Am început să plâng.

O adevărată chinezoaică

Sâmbătă dimineața, am plecat de acasă de la mătușa și unchiul meu, am luat feribotul de la Alameda spre San Francisco și am mers pe jos spre locul dejoacă din Chinatown. Grace și Helen erau deja acolo. Stăteau pe o bancă și vorbeau.

— Să trecem la treabă!

Eu și Grace am învățat-o pe Helen pașii cu un singur sunet – *ball tap –, heel tap*[12]*, brush*[13] și *scuff*[14]*.* Din când în când, mamele care intrau în parc, cu cărucioarele, șoșoteau când ne vedeau, iar apoi plecau.

— Ce spun? întrebă Grace.

— Ne numesc fete ușuratice, răspunse Helen.

Fără glumă. Dar Grace nu s-a prins. Era o dansatoare grozavă, mult mai bună decât mine – ceea ce era de-a dreptul enervant – dar complet naivă. O plăceam chiar și așa. Văzusem în ea ceea ce probabil că văzuse ea în mine – că eram afectate de vremuri grele, că ne puseserăm carton în pantofi când aveam tălpile roase și că eram slabe de la atâtea cine cu supă.

Duminică, ne-am întâlnit la aceeași oră pe terenul de joacă din Chinatown. Eu am ajuns prima. A venit și Grace. Apoi l-am văzut pe Monroe aducându-și sora.

— Azi e cea mai aglomerată zi din săptămână în Chinatown, spuse el protestând, și tu ești pe terenul de joacă! A arătat spre blocurile din jurul parcului. Sunt o mulțime de ochi acolo... și nu numai. O să afle tata.

Avea dreptate, dar Helen ori nu se gândise la un loc mai bun de întâlnire, ori alesese intenționat să fie sfidătoare. Nu mi-am putut da seama. Monroe plecă la bibliotecă amintindu-i lui Helen, strigând peste umăr, că o va lua de la pavilionul de ceai chinezesc Fong Fong, la ora cinci. Apoi eu și Grace ne-am petrecut dimineața arătându-i lui Helen pașii cu două sunete –

[12] Mișcare ce presupune statul pe călcâi și lovirea podelei cu talpa (n.tr.).

[13] Mișcare ce presupune lovirea podelei cu călcâiul și ridicarea imediată a acestuia (n.tr.).

[14] Statul într-un picior și legănarea celuilalt înainte sau înapoi (n.tr.).

shuffle[15], *scuffle*[16], *slap*[17] și *flap*[18]*.* Era drăguță, ceea ce îmi era greu să recunosc, dar era ca un mixer pentru ciment. Până la amiază, mi-am dat seama că pur și simplu nu învățase nimic.

— Este greu să înveți să te miști bine fără muzică, spuse Grace. Dar dacă ți-aș arăta o coregrafie a instructoarei mele de dans de acasă? Din când în când aducea un disc cu melodii noi. Preferata noastră era *Let Me Play with It*[19]*.* A început să cânte și să facă exercițiul simplu pus pe muzică de profesoara ei. „Tu mă lași să mă joc cu micul tău yo-yo. Eu te las să te joci cu al meu".

Am zâmbit la auzul versurilor, dar Helen și Grace păreau să le aprecieze la adevărata lor valoare. Cântecul era cât se putea de simplu, având în vedere că acele două versuri se repetau mereu. Helen se antrena cu o hotărâre de oțel. Ajutată de melodie, dansa îndreptându-și degetul arătător spre un public imaginar, iar apoi spre ea în locurile potrivite, pășind mai entuziasmată, zâmbind chiar. Și avea o voce grozavă. De fapt, ne-am armonizat destul de bine împreună. Până la ora patru, am ajuns la sfârșitul melodiei – „Te las să te joci cu al meu. Vorbesc serios! Te las să te joci cu a mea" – iar Helen învățase destul de bine pașii cu trei sunete, numiți *riffle* și *slurp*[20]*.* Iar mamele încă veneau prin parc și plecau, bombănind în șoaptă. Și ce dacă? Eram obișnuită cu lucruri de genul ăsta.

Am stat pe o bancă și ne-am schimbat încălțările. Prin ferestrele deschise din jurul nostru se auzeau zăngănitul pregătirii cinelor, scârțâitul instrumentelor muzicale la care se exersa – nu foarte bine – și urletele copiilor care sufereau din cauza colicilor. Bărbații stăteau pe refugiile scărilor de incendiu, bând ceai din borcane de jeleu, fumând și privindu-ne cu jind și dispreț. Și cu acest lucru eram obișnuită.

După ce Hellen mi-a aranjat gulerul – „ca să arăți mai bine" – ne conduse spre Fong Fong. Străzile erau aglomerate. Muncitorii de la curățătorie și chelnerii, îmbrăcați cu hainele cele mai bune,

---

[15] Asemănător cu *brush,* dar lovind podeaua cu călcâiul, și nu cu talpa (n.tr.).

[16] Combinație între două mișcări de tip *brush,* una înainte și una înapoi (n.tr.).

[17] Similară cu mișcarea de tip *brush,* dar lovind podeaua cu călcâiul în locul tălpii, spre înapoi (n.tr.).

[18] Mișcare de tip *brush* spre înainte cu un pas, similară cu *shuffle* (n.tr.).

[19] Melodie interpretată de Betty Lou și The Hartman a Heartbreakers (1946) (n.tr.).

[20] Mișcare în care se stă într-un picior, balansându-l pe celălalt spre înainte, și în care se lovește cu talpa, apoi cu călcâiul, în combinație cu mișcarea de tip *brush,* spre înapoi (n.tr.).

profitau de singura noapte liberă, mergând țanțoși spre mese de biliard, spectacole de parodie și săli de dans. Hellen spuse că unii dintre acești bărbați vizitau piața de ierburi în aer liber pentru a cumpăra corn de cerb, fiere de urs și corn de rinocer pentru a-și îmbunătăți și prelungi potența, în caz că aveau succes la femei în acea noapte. Alți bărbați, îmbrăcați în costum, se adunau să flecărească despre politică, pe la colțuri de stradă. Iar femeile hoinăreau prin magazine.

Helen ne-a tras după ea în Fong Fong și a cumpărat trei coca-cola.

— Voi două m-ați ajutat atât de mult, spuse ea. Vă mulțumesc…

Eu și Grace am spus în același timp:

— Nu este nevoie să ne mulțumești…

— Ne-a făcut plăcere să te ajutăm…

Helen ridică o mână.

— Ascultați! Se aplecă în față, conspirativ. Am auzit de un apartament în apropiere. Nu este prea mare sau prea scump. Dacă voi două l-ați împărți, chiria nu ar fi mare, mai ales dacă voi negocia eu pentru voi.

— Un apartament? M-am uitat chiorâș, șovăind. Să-mi petrec timpul cu fetele nu era genul meu de activitate. În special cu oricare din acestea două. Grace era foarte frumoasă, dar atât de dulce și inocentă, încât nu știa încă să-și pună în valoare calitățile. Iar Helen? Era drăguță, așa cum am spus, dar ceva nu era în regulă cu ea. Cum putea să vorbească atât de ușor despre efectele ierburilor chinezești asupra bărbaților, când se presupunea că trăise o viață sub protecția familiei? În afară de asta, nu eram sigură că-mi plăcea felul în care se uita la mine.

— Nu este cel mai curat loc, continuă Helen, dar nici cel mai murdar.

— În Chinatown? întrebă neliniștită Grace.

— Bineînțeles că în Chinatown. Helen se putea impune cu siguranță – o adevărată domnișoară știe-tot. Ai nevoie de un loc în care să stai. La YWCA este ocupat. Casa Cameron este chiar după colț, dar nu vi se potrivește. Donaldina Cameron salvează fete *rele.* Vorbi mai încet. Dacă veți deveni colege de apartament, veți fi mai aproape de locuința mea și veți fi și mai aproape de centrala telefonică.

— Nu vei mai lucra mult timp acolo, am spus eu încrezătoare.

— Dar dacă nu vom fi angajate? Cum vom plăti chiria?

Probabil că și oamenii din Timbuktu îi puteau simți frica lui Grace.

— Tu vei fi angajată, îi spuse Helen. Vei fi angajată înaintea mea!

Helen nu m-a menționat, dar trebuia să mă asigur, după mica vizită făcută lui Charlie Low în biroul său. Nu se întâmplase nimic, dar reușise să își ascundă încântarea destul de bine – soția lui se afla în clădire, dar nu avea să fie întotdeauna acolo. Așa sunt bărbații. Da, m-am deșteptat după ce am fost respinsă la alte audiții. De data asta voi primi și slujba, și banii.

— Vrei să împărțim un apartament? m-a întrebat Grace.

Mama spunea mereu că era nepoliticos să fii atât de direct, dar i-am răspuns:

— De ce nu? Chiar așa, *de ce nu*? Pentru toate trebuia să fie un început. Orice loc ar fi mai bun, decât să stau cu mătușa și unchiul meu în Alameda. Îmi va prinde bine să stau departe și de verii mei mai mici.

Le-am urmărit asimilând aceste informații. Am mai stat de vorbă, am tot discutat despre nimicuri. Nimic serios. Nimic prea relevant. Nu aveam nimic împotrivă să practicăm „tăcerea orientală”, păstrând informațiile care nu priveau pe nimeni altcineva, dar unele lucruri aveau să se afle.

— Ești sigură că vrei să faci asta? se auzi vocea plină de așteptări a lui Grace.

— Mi-ar face plăcere, am răspuns eu. Și mulțumesc, Helen. Îți mulțumesc foarte mult.

— Mă bucur să fiu de ajutor, răspunse ea. Va fi bine să vă am în apropiere.

•

A doua zi, eu și Grace ne-am întâlnit cu Helen la Forbidden City, unde le-am analizat cu atenție pe noile fete care trecuseră de audițiile de la sfârșitul săptămânii. Am rămas aproximativ patruzeci de fete pentru opt posturi vacante, ceea ce m-a făcut să mă îngrijorez. Am intrat la audiție în grupuri de șase și am cântat o melodie învățată de toți în școala primară – *Oh My Darling Clementine*[21] – lucru care ne-a pus pe poziții egale și a stabilit imediat cine știa să cânte. Până la amiază, un sfert din fete dispăruseră. Apoi, Walton – niciun bărbat nu era domn

[21] Melodie atribuită inițial lui Perey Mentrose în 1884 (n.red.).

pentru mine – ne-a familiarizat cu exercițiul de step, ceea ce era mult mai ușor decât orice îi arătasem lui Helen la sfârșitul săptămânii trecute. Voia să vadă cum ne mișcăm pe scenă. Aveam prezență scenică? Puteam să atingem țintele? Pașii simpli de step sunau vioi sau confuz? Zâmbeam frumos?

— Tu, tu și tu ați reușit.

Eu, Helen și Grace am trecut în etapa următoare.

La sfârșitul zilei, l-am găsit pe Monroe pe trotuar. Eram obosite fizic, dar și foarte entuziasmate. Eram atât de aproape de a fi selectate ca primele dansatoare ale clubului Forbidden City… iar acum, să vedem apartamentul. Monroe ne însoți până la o clădire dărăpănată de pe strada Waverly, la o stradă distanță de locul de joacă unde am învățat-o pe Helen să danseze step. Doamna Hua, o persoană în vârstă care administra locul, ne-a arătat micul apartament cu două camere mobilate, care avea un reșou și o chiuvetă. Dacă închiriam până la urmă, trebuia să facem cu rândul ca să dormim pe canapea și pe pat. Dușurile trebuia să le facem la YWCA. Ne-am uitat prin dulapuri și am găsit patru farfurii, trei cești, o tigaie și un wok. Toate mi se păreau în regulă.

Am fost recunoscătoare când Helen a preluat discuția. Cunoștea toate avantajele și dezavantajele din Chinatown – un loc complet străin pentru mine și Grace. S-a dovedit că era și o foarte bună negociatoare.

— Vreți să primiți zece dolari pe săptămână? Pentru asta? o întrebă Helen pe doamna Hua. Imposibil!

— Nouă dolari, contracară ea, într-o engleză cu accent pronunțat.

— Nu merită nici cinci.

— Opt dolari și cincizeci de cenți.

— Cinci. Este ultima ofertă.

Cu o invidie admirativă, Monroe își privi sora rușinat. Grace părea nerăbdătoare ca Helen să accepte prețul cerut.

— Opt dolari. Nu mai puțin, reveni doamna Hua.

Helen scutură din cap spre noi.

— Să mergem.

Eu, Monroe și Grace ne-am îndreptat spre ușă. Doamna Hua o prinse pe Helen de mânecă.

— Șase dolari. Bine?

Gândindu-se la ce a spus bătrâna, Helen își încreți buzele, în

final, spuse:

— Bine. Șase dolari pe săptămână. Dar nu plec nicăieri până nu văd contractul. Nu vreau să schimbați prețul după ce plec, doamnă Hua.

Imediat ce aceasta a plecat să aducă actele, Grace a început să țipe și să țopăie.

— Helen! Nu pot să cred că ai făcut asta! Camera mea de hotel costă un dolar pe zi. Aici este mult mai bine, pentru mult mai puțini bani.

— Într-adevăr, Helen, ai fost grozavă, am confirmat eu. Mulțumesc *din nou.*

Helen dădu din mână.

— Măcar atât pot face, după tot ce ați făcut voi pentru mine.

Da, noi o ajutasem, iar acum ea ne ajuta pe noi. Așa merg oamenii mai departe... își fac „prieteni”. Dar Helen și Grace se înșelau dacă se gândeau că și eu eram „drăguță”. Am fost destul de drăguță, dar și ambițioasă. Îmi doream adorația care venea odată cu celebritatea, nu să fiu doar o fată drăguță din insule.

Doamna Hua se întoarse și lăsă contractul pe masă. Grace luă un pix, ezită și se întoarse spre Helen.

— Ai vrea să stai cu noi? Poate că doamna Hua are un apartament și mai mare.

Helen omorî ideea din față, aruncându-i o privire fratelui ei.

— Este mai bine pentru mine să fiu acasă, împreună cu familia mea.

Nu eram sigură cum era ea mai „în siguranță” acolo, dar poate că doar atât putea face. Putea să-l sfideze pe tatăl ei mergând prin Chinatown împreună cu mine și cu Grace și să provoace soarta învățând step într-un loc public, dar să se descurce singură, departe de familia ei, ar fi putut fi o limită peste care nu putea trece. Poate că nici eu nu aș fi depășit limita, dacă aș fi trăit într-un „complex”!

În dimineața următoare, Helen stătea pe scările din fața blocului când am venit. Avea o sacoșă cu alimente și niște flori învelite în hârtie de măcelărie. De îndată ce am ajuns la etaj, se apucă direct de treabă – a pus florile în vaza pe care o adusese și vaza pe un milieu făcut de ea. După aceea, a scos alimentele. Când Grace intră în cameră cu valiza ei, apartamentul arăta deja mai locuibil. Am împărțit apoi spațiul din dulap și masa de

toaletă. (Când Grace credea că nu mă uitam, a pus cincizeci de dolari într-un plic și l-a ascuns sub un pulover, în sertarul ei. Bani pentru situații de urgență, fără îndoială.) Niciuna din noi nu știa să gătească, așa că Helen a făcut omletă și a prăjit pâine pe reșou. După micul dejun, eu și Grace ne-am spălat pe dinți în chiuvetă. Apoi am mers amândouă pe hol și am așteptat la rând, împreună cu alți chiriași din cele cinci apartamente de la etajul nostru, ca să folosim toaleta.

La ora zece, am plecat spre Forbidden City pentru audițiile finale. Eram pregătită. Walton ceruse să vadă exercițiul pe care îl învățasem săptămâna trecută, dar, de această dată, trebuia să cântăm alt cântec vechi – *Let Me Call You Sweetheart*[22] – în timp ce dansam. Un lucru *ușor.* Și Helen se descurca foarte bine. Compensă mult mai mult lipsa de experiență în ale dansului cu vocea ei minunată. Când am terminat, câtorva fete li se spuse să înainteze, primiră mulțumiri și fură respinse. Noi, cele douăsprezece rămase, ne-am rearanjat pe scenă. Am intrat în rândul din față, așteptând să fiu remarcată. Walton făcu semn să înceapă muzica.

Executam a treia întoarcere, când Grace se opri. Ne aflam încă la partea de început a exercițiului! I-am aruncat o privire încurajatoare. *Dansează!* Se lupta să-și învingă lacrimile. Până am făcut următoarea întoarcere, plângea deja. Îmi plăcea de Grace – acum colega mea de apartament – dar dacă ar fi fost respinsă, atunci locul meu ar fi asigurat.

Eddie Wu sări pe scenă, o luă pe Grace de mână și o trase în fața scenei.

— Cinci, șase, șapte, opt, numără el cu voce tare, ca să auzim toate. *Let Me Call You Sweetheart...* Dansară împreună a doua jumătate a exercițiului, adăugând câteva înfloriturи. Erau spectaculoși, eclipsându-i pe toți ceilalți. Când muzica se opri, Walton și alți câțiva aplaudară. Eddie îi dădu drumul mâinii lui Grace, îi mângâie bărbia, iar apoi se întoarse în scaunul lui pliant.

Walton, Charlie și Eddie deliberară în șoaptă, în timp ce toate celelalte fete încercau să-și mascheze neliniștea aranjând un fir de la ciorap, repetând o mișcare sau aranjându-și părul. Am stat nemișcată, cu un picior ușor îndoit și cu o mână pe șold. Walton ne ceru să formăm un singur rând. Grace rămase cu capul

[22] Melodie cântată de Bing Crosby în 1934 (n.red.)

ridicat.

— Irene Liu, spuse Walton. Felicitări. Ai reușit.

Al doilea loc îi reveni lui May Bing. Când își auzi numele, Helen a încuviințat din cap. (Nu avea să fie niciodată una dintre acele persoane care își arătau încântarea.) Alte fete au fost respinse sau acceptate până când mai rămăseseră doar trei pentru ultimele două locuri. Eu, Grace și o altă fată ne țineam de mână.

— Grace Lee, ești acceptată…

A reușit după ce se blocase, apoi a avut noroc cu ajutorul lui Eddie?

— Tu ești cea mai bună dansatoare a noastră, adăugă Walton în timp ce ea pleca de pe scenă, spre grupul celor nou angajate. Astăzi s-a văzut că ești curajoasă. Să nu permiți nimănui, niciodată, să vadă că îți este teamă. Niciodată să nu lași pe nimeni să-și dea seama că ai încurcat pașii sau că ai uitat versurile. Ai putea deveni o vedetă, Grace. Poartă-te ca atare și acest lucru va deveni realitate.

Doar două am rămas în picioare.

— Ida Wong, fă un pas în față, te rog. Walton se uită în mapa lui. Felicitări…

Am simțit un gol în stomac, iar camera a vuit de exclamații șocate. „Cum a fost posibil ca Ida să fie aleasă în locul meu?” Nimeni nu putea crede așa ceva, nici măcar Ida, care era drăguță, chiar adorabilă. L-am privit pe Charlie cu coada ochiului. Ridică un umăr, confirmând fără tragere de inimă. Încercarea mea de a-i intra în grații – unui bărbat însurat – eșuase în totalitate. Probabil că mă văzuse ca pe o problemă. Ei bine, acum nu se mai putea face nimic. Am sărit de pe scenă, mi-am luat lucrurile și m-am îndreptat spre ușă.

— Abyssinia[23]! le-am strigat lui Helen și Grace. Nicio reacție. Ne vedem mai târziu, le-am tradus eu.

Grace a vrut să vină spre mine, dar chemarea lui Charlie o opri.

— Voi sunteți acum fetele mele fermecătoare. Vă rog să vă adunați…

Am privit încăperea pentru ultima oară, iar apoi am părăsit clubul Forbidden City. Le-am așteptat pe Helen și pe Grace pe trotuar, întrebându-mă ce naiba voi face acum. Și, ca să spun sincer, sufeream foarte mult și eram speriată.

[23] Rostirea rapidă a expresiei „I’ll be seeing you” – Ne vedem mai târziu (n.tr.).

Destul de curând, Grace și Helen coborâră treptele.

— Nu înțeleg, spuse Grace când mă văzu. Și tu ar fi trebuit să fii angajată.

Mi-am întors privirea. Nu aveam de gând să plâng. Aveam câțiva bani, dar când se vor termina și nu voi putea plăti chiria pentru noul meu apartament, ce voi face? Voi sta la coada pentru supă? Voi dormi pe stradă? Voi cerși? Mă voi întoarce în casa mătușii și a unchiului meu, cu toți copiii lor plângăcioși?

— Este în regulă. Voi încerca la unul dintre celelalte cluburi…

— În sfârșit, mormăi Helen, întrerupându-mă.

Mi-a luat o clipă să-mi dau seama că nu vorbea cu mine. I-am urmărit privirea și am văzut un chinez de vârstă mijlocie care se apropia. Purta un costum bine croit și avea un exemplar îndoit al revistei *The Chinese Digest,* pe care îl ținea sub braț. De fapt, îmi amintea puțin de Charlie. Păr negru, tuns îngrijit. Bine hrănit. Un aer de importanță.

— Așadar, e adevărat ce spun bârfele, zise el, oprindu-se în fața lui Helen. Fiica mea m-a făcut de râs.

— Nu te-am făcut de râs, tată…

— Nu? Atunci cum numești faptul că ai lipsit de la serviciul pe care *eu* ți l-am găsit? Cum numești dansatul în parc? Iar apoi este asta! Arătă spre intrarea clubului Forbidden City.

— Este o slujbă mai bună. În plus, cum te pot face de râs mai mult decât te-am făcut deja?

Lângă mine, Grace părea speriată, poate crede că urma să o lovească. Am simțit că ar putea să fugă, așadar am prins-o de mână și am oprit-o. Tatăl lui Helen stătea acolo, impunător, cu mâinile împreunate în față, conștient că oamenii – pietonii occidentali – ne priveau. Iar felul în care se uita fix la mine… L-am înțeles imediat, deoarece nu era prima persoană care mă vedea cum eram, chiar dacă acest lucru se întâmpla rar. Disprețul din ochii lui mă făcea să vreau să ripostez. Am luat atitudine mi-am împins șoldul în afară, privindu-l fix în ochi, degetele mâinii stângi abia atingându-mi petalele gardeniilor. Grace era terorizată, dar mie nu-mi era frică, nici nu eram intimidată. Iar Helen…

— Încă depun bani în contul familiei, spuse ea realist, ca și când neascultarea și minciuna nu ar însemna nimic pentru tatăl ei. Acum pot plăti mai mult pentru taxa de școlarizare a lui Monroe.

— Dacă vei dansa aici, vei fi doar cu puțin mai bună decât o prostituată, spuse el. Așa vrei să mă privească lumea în Chinatown? Ca pe tatăl unei fete ușuratice?

Grace, care era lângă mine, avea o privire de parcă înțelesese în sfârșit.

— Nu voi aduce niciun prejudiciu familiei, insistă Helen cu calm. Voi ajuta mai mult decât înainte. Și, în plus, acest lucru nu are de-a face cu modul în care ești perceput…

— Nu fi proastă! Ai de ales, fie îți onorezi familia, fie o faci de râs. Ce alegi?

Încăpățânată, Helen își înfruntă dezaprobator tatăl.

— Întotdeauna spui că te aștepți să-mi păstrez bunele maniere, să deosebesc binele de rău, și să nu fac familia de râs.

— Exact. Să nu te faci de râs!

— Voi câștiga douăzeci de dolari pe săptămână, spuse Helen.

Tatăl ei clipi.

— Douăzeci de dolari? Pe săptămână?

— Câștigă vreunul dintre frații mei atât de mult? întrebă ea.

— Ce vor spune vecinii? mormăi el, dar era clar că Helen câștigase.

Cred că banii au fost motivul pentru care s-a lăsat convins. Totuși, a cedat mai ușor decât mă așteptam.

— Poți face asta cu o singură condiție, spuse el, prefăcându-se că a câștigat din nou controlul asupra fiicei lui. Nu te voi lăsa să mergi prin Chinatown… noaptea… neînsoțită. Monroe te va aduce și te va conduce acasă.

— Da, tată, răspunse ea, părând dezamăgită și cuprinsă de remușcări, ca și când ar fi picat testul la care îl supusese.

— În regulă, spuse el. Te aștept acasă pentru cină.

În timp ce se pregătea să plece, mă privi din nou.

— Și… Helen…

„Acum urmează”, am gândit eu. Acum noile mele prietene vor ști adevărul despre mine. Nu știam cum vor reacționa.

— Un avertisment. Ferește-te de asta. E japoneză, spuse el dând din cap spre mine.

Helen s-a purtat firesc, nefiind impresionată. Îi aruncă o privire blândă care s-ar fi citit: „ca și cum nu aș fi știut deja”.

Înfruntat din nou de calmul fiicei lui, mai strânse puțin ziarul de sub braț și plecă. Era un moment de triumf pentru Helen, de nedumerire totală pentru Grace și cireașa de pe tort pentru

ceea ce deja devenise o zi de rahat pentru mine. Grace vorbi prima.

— De ce a spus asta despre Ruby?

Helen se încruntă.

— Chiar că ești necioplită, spuse ea. Ruby este japoneză. Nu poți să-ți dai seama? Arătă spre semnul de deasupra capetelor noastre. Este Forbidden City. Așa cum a spus Charlie, este pentru chinezi. Japonezii au invadat China, deci japonezii nu au voie să intre. Bineînțeles, tata nu ar vrea să-mi petrec timpul cu una ca ea.

Nu faptul că eram japoneză a fost motivul pentru care nu fusesem angajată, dar nu am spus nimic pentru a o corecta. Grace se holbă la Helen – foarte șocată.

— Despre ce vorbești?

Helen mai spuse o dată:

— Ruby este japoneză.

Grace parcă era bătută în cap.

— De ce spui și tu asta?

— Pentru că este adevărat, insistă Helen, cu un ton superior.

— Și răutăcios. Grace se întoarse spre mine. Tu ești Ruby Tom, spuse ea, cât mai pozitiv. E un nume chinezesc. Ești o chinezoaică veritabilă.

— Ethel Zimmerman și-a schimbat numele pentru că nu s-ar fi încadrat bine pe afiș, am spus eu. Acum e Ethel Merman. Numele meu real este Kimiko Fukutomi. Ruby mi se potrivește mai bine, iar Fukutomi… ei bine… l-am prescurtat Tom.

— E un nume chinezesc, nu-i așa? repetă slab Grace. Apoi își atinse ușor fruntea cu vârfurile degetelor – i se mai aprinse un beculeț. Când ai spus că familia ta își dorea să se ducă acasă, te refereai la Japonia.

Am încuviințat, dând din cap.

— O! Părea la fel de surprinsă ca atunci când îți bagi mâna în pantalonii unui băiat pentru prima dată. Am înțeles. Ești ca un negru care pretinde că e alb. Oftă. În locul în care am crescut eu… Ideile preconcepute, știi tu…

— Întotdeauna am reușit să par ceea ce nu sunt, am spus eu, încercând să o opresc din a mă mai compătimi. Mă pricep să fac asta. În lumea occidentală, nimeni nu își poate da seama că sunt diferită. Chiar și aici, în Chinatown, cei mai mulți oameni nu mă văd ca fiind altfel.

— Eu te-am văzut, sublinie Helen. La fel cum au făcut-o și tatăl și fratele meu.

Trei persoane din toată această enclavă? Nu ar trebui să mă îngrijorez prea mult.

— Îmi pare rău dacă ai fost rănită, spuse Grace.

Am ridicat din umeri.

— Nu mă simt rănită.

— Toți avem secrete, continuă ea, încercând încă să mă aline.

Mi-am imaginat că trebuia să o întreb despre secretul *ei,* dar nu am fost destul de rapidă, deoarece ea rosti pe nerăsuflate:

— Am fugit de acasă. Tatăl meu mă bătea…

Nu am fost prea surprinsă, având în vedere vânătăile pe care hainele ei nu le acopereau în întregime și tăietura de pe buză pe care încerca, fără succes, să o ascundă dându-se cu ruj, dar am dat din cap în semn de înțelegere.

— Sunt sigură că ai procedat corect.

Nici eu și nici Helen nu i-am mai adresat alte întrebări. Nu pot să vorbesc în numele lui Helen, dar nu am vrut ca Grace să fie umilită și mai mult, săraca de ea. Apoi, eu și Grace ne-am întors spre Helen.

— Japonezii și chinezii au fost dintotdeauna inamici. Și nu doar în acest război, spuse Helen cu o voce rece, dar pasionată în același timp, întocmai ca a mamei mele. Japonia este puternică. Poate face față oricărei țări…

— Da, da, da. Vorbesc serios. De când era asta ceva nou? Vrei să știi ce *m-au învățat* părinții mei? Ei spun că voi, chinezii, credeți că sunteți importanți deoarece cultura voastră este mult mai veche decât a noastră. Ne acuzați că v-am furat limba…

— Ați furat-o, răspunse ea, nevrând să renunțe. Japonia nu suportă China de multă vreme. Japonia vrea să domine China din punct de vedere politic și militar. Vrea să preia controlul asupra materialelor brute, a mâncării și a forței de muncă din China…

— Urăsc toate astea, am zis eu, repetând ceea ce i-am spus tatălui meu când s-a falit cu aspirațiile imperialistice ale Japoniei. Acele lucruri nu au de-a face cu mine.

— Am trăit în China, așa cum v-am spus deja, continuă Helen. Când bombardierele japoneze au venit, noi… își ținu respirația. Vreau să spun că eu și Monroe mergeam pe drum. Am văzut soarele roșu pe lateralele avioanelor. Am auzit sirena din satul

din apropiere, dar ce puteam face? Am văzut un pilot în carlinga unui avion. A tras în noi.

— Este groaznic, am spus eu. Dar acele lucruri tot nu au legătură cu mine.

— Într-adevăr, Helen, nu o poți învinovăți pe Ruby pentru ce s-a întâmplat în alt secol, spuse Grace luându-mi apărarea.

— Deoarece nu este țara *mea,* am adăugat eu. Le-am spus asta deseori părinților mei, lucru care îi supăra la culme. M-am născut aici. Sunt cetățean american, la fel ca tine și Grace.

Helen privi fix în direcția în care plecase tatăl ei.

Grace, încă agitată, încerca să spună ceva.

— Suntem încă prietene, nu-i așa?

Helen tresări ușor. Chiar și eu – care o cunoșteam de mai puțin de o săptămână – puteam să-mi dau seama că undeva în adâncul ei se dădea o luptă. S-a uitat la mine; ne-am privit în ochi. Într-un final, a vorbit.

— Îți voi păstra secretul.

Își schimbase oare prea rapid atitudinea? Toată viața am auzit despre dușmănia veche de secole dintre japonezi și chinezi, dar nu știam aproape nimic despre chinezoaice sau despre cum s-ar putea comporta și ce-ar putea gândi una ca Helen.

— Cum rămâne cu tatăl tău, Helen? întrebă Grace. Nu-i vei da ascultare dacă te vei întâlni cu Ruby.

— Cum nu îi dau ascultare? A spus să mă feresc de ea, nu să nu o mai văd niciodată. Am mers la școală cu negri și mexicani. Nici asta nu i-a plăcut, dar s-a obișnuit cu ideea. În plus, adăugă ea, Ruby nu va lucra la Forbidden City, deci nu este ca și când voi fi lângă ea în fiecare zi.

Grace voia să mai știe un lucru.

— Chiar îi vei da toți acei bani tatălui tău?

— Desigur, răspunse Helen. Și frații mei fac asta. El ne asigură cele necesare traiului. Locuim împreună cu el. Și ne dă bani de cheltuială. Mai vrei să știi și altceva? Felul în care puse întrebarea păru menit să pună capăt conversației. Ne-am înțeles? Bun. Acum, să mergem să mâncăm niște tăieței.

Am început să ne plimbăm, cu Helen în mijloc. M-am uitat în jurul ei și la fața lui Grace. Părea încă puțin amorțită din cauza șocului și a confuziei. Între noi, Helen avea o expresie pe care nu o puteai citi ușor. Noi trei eram cât se poate de diferite și, în ciuda dezvăluirilor neașteptate, bănuiam că cele două aveau

secrete, la fel ca mine. Am simțit că Helen și Grace se atașaseră de mine ca peștele-ventuză și am realizat că și eu mă atașasem de ele. Înțelegerea acestui fapt mi-a trezit un sentiment puternic. Acesta era mai ciudat decât mutatul în Hawaii împreună cu părinții; decât faptul că îi sfidasem cu atitudinea mea, impertinența, și băieții; decât întoarcerea pe continent pentru a locui cu mătușa Haru și unchiul Junji sau faptul că am renunțat la identitatea cu care mă născusem pentru o alta, care mi-ar fi putut fi mai utilă. Prietenia era un teritoriu străin mie, poate că așa era pentru toate. Vom ajunge să fim bune prietene sau dușmance?

Dacă nu-mi găseam un loc de muncă, toate acestea nu mai contau pentru mine.

GRACE

Câteva minute glorioase

— Zâmbește, la naiba. Zâmbește! strigă domnul Biggerstaff.

Era sfârșit de noiembrie, iar noi eram la studio, pe la jumătatea repetițiilor pentru deschiderea clubului Forbidden City. Ne explicase că urma să dăm trei spectacole de câte o oră în fiecare seară, cu cinci acte de dans, cântec și ceea ce el numea noutăți. Intre acele acte aveau să fie câteva numere cu dansatori, care culminau cu producerea unui număr extraordinar, pentru final.

„Din nou! Unu, doi, trei, patru... Din nou! Cinci, șase, șapte, opt!” Ne-a obligat să exersăm la bară, pentru a căpăta mai multă forță. „Mențineți-vă picioarele drepte.” Ca să fim mai flexibile, ne-a pus să facem șpagatul pe podea. „Mai larg, mai larg!” A trebuit să ne încolăcim ca niște covrigi – fără muchii ascuțite – pentru a ne mări agilitatea: „Întindeți-vă. Și zâmbiți în continuare. Nu v-a învățat nimeni să zâmbiți? Arătați-vă dinții! Dinții! Dinții! Arătați-vă dinții mai mult!”

Domnul Biggerstaff m-a numit responsabila rândului de fete. Le verificam – în special pe Ida Wong, care putea fi o adevărată bătaie de cap – și mă asiguram că își atingeau standardele, că nu încetineau la rotiri și lovituri și că păstrau ritmul muzicii.

Acest lucru a stârnit o gelozie în rândul câtorva fete, care nu mi-au vorbit timp de câteva zile, dar a trebuit să fiu dură cu ele, deoarece ele erau acum responsabilitatea mea.

„Repetiție, transpirație, perfecțiune!” ne încuraja domnul Biggerstaff. Repetiție, transpirație, perfecțiune! Ne-a pus să dansăm, să dansăm, să dansăm. „Vreau ca salturile și loviturile voastre să fie în ritmul tobei. *Ascultați!* Îl auziți?”

Mie îmi era ușor să-i îndeplinesc cerințele, dar majoritatea celorlalte fete nu mai dansaseră niciodată. Aveau parte de experiența mea de treisprezece ani în șase săptămâni. Dacă o fată nu învăța repede numărul, el mergea după ea, o certa până ajungea să plângă, dar în cele din urmă o forța să-și îmbunătățească tehnica. Se muncea mult și din greu. Pierdeam noțiunea timpului. Uitam să mănânc. Și zilnic, vreme de câteva minute glorioase, uitam să-mi fie dor de mama sau să mă simt prost din cauză că nu i-am scris, știind că, dacă aș fi făcut-o, tata avea să afle unde sunt, să mă găsească și să mă târască înapoi în Plain City.

— Cinci minute de pauză, fetelor, strigă domnul Biggerstaff.

M-am așezat împreună cu Helen pe podea, nu foarte departe de celelalte dansatoare, care își masau reciproc picioarele, se întindeau și bârfeau. În fiecare zi, Helen venea la repetiții îmbrăcată într-o cămașă din lână închisă la culoare, bluză neagră cu mâneci lungi și ciorapi din lână gri, dar se schimba rapid de acestea. În ochii mei, părea că nu doar își dădea jos hainele, ci că renunța și la tradiții. Acum eram strânse laolaltă – inseparabile – privindu-l pe Eddie cum se încălzea pentru numărul lui, distrându-ne cu mici combinații. Termină cu vârful piciorului stâng în spatele celui drept, cu coatele apropiate de corp și cu degetele răsfirate. Ne-a făcut seducător din ochi, iar noi am aplaudat. A invitat câteva dansatoare în oraș, dar pe mine sau pe Helen nu ne invitase niciodată. Când i-am zis asta, ea se strâmbă de parcă tocmai ar fi mirosit un borcan cu lapte acru.

După repetiție, am ieșit în stradă. Ceața acoperea orașul, lăsând trotuarele într-o liniște ciudată. Vocile fetelor care trăncăneau răsunau ca sirenele poliției. În timp ce alte dansatoare dispărură în ceață, eu și Helen ne-am îndreptat spre Chinatown. Cu toată insistența domnului Fong ca Helen să fie întotdeauna însoțită de fratele ei, în cel mai bun caz, asta se

întâmpla ocazional.

Ruby ne aștepta în Sam Wo, cafeneaua noastră preferată.

— Sunt moartă de foame, spuse ea.

În acea primă noapte pe stradă, în fața clubului Forbidden City, ceva invizibil, dar foarte puternic se declanșate între noi ca zimții unei roți de tractor. Acum, la masă, vorbeam despre lucruri superficiale.

— Părul din stânga capului este subțire și nu poate ține o buclă, dezvălui Ruby. De aceea îmi pun gardenii deasupra urechii.

— Picioarele mele sunt prea lungi, se plânse Helen, chiar dacă erau totuși mai mici decât cele ale lui Ruby sau decât ale mele.

Eu le-am spus că sânii îmi creșteau prea mari, iar Ruby fu de acord, spunând:

— Sunt enormi pentru o chinezoaică.

Am luat masa – acum eram expertă în folosirea bețelor – și am râs când Ruby ne-a povestit despre cea mai recentă slujbă a ei.

— Nu mă pricep deloc la menaj, ciripi ea. Apartamentul era atât de frumos, încât mi-a fost frică să ating ceva. Doamna m-a concediat. Și asta din prima zi! Dar nu era o slujbă bună pentru mine, deoarece eu nu sunt ordonată și de-abia dacă pot spăla o farfurie.

Nu am vorbit niciodată despre lucruri *profunde* – despre *motivul* pentru care plecasem de acasă, despre *cât* de speriată trebuie să fi fost Helen când pilotul japonez încercase să o împuște sau despre momentul *în care* Ruby hotărâse să pretindă a fi ceea ce nu era. În schimb, Ruby ne învăță pe mine și pe Helen cum să dansăm hula, Helen ne arătă mie și lui Ruby cum să gătim supe simple pe reșou, iar eu le-am învățat lucruri pe care le învățasem din filme, cum ar fi folosirea machiajului pentru ca ochii să aibă un aspect mai dramatic. Eu și Ruby trebuia să ne chibzuim banii, așadar i-am arătat lui Helen cum să facă gene false, luând fire de păr din periile noastre, rulându-le pe degete, tăindu-le cu foarfecă și lipindu-le pe fâșii, pe care ni le aplicam apoi pe gene. Am copiat felul în care actrițele noastre preferate își coafau părul și modul în care se pensau. Nu am cheltuit niciun cent, dar, pe parcurs, ne-am îndrăgostit una de cealaltă. Copiii din spectacol spuneau că ne potriveam ca ghimbirul, prazul și usturoiul: dacă eram împreună, formam

echipa perfectă.

Acum, în timp ce zăboveam la masă, bând ceai și așteptându-l pe Monroe să vină să o ia pe Helen, am avut curajul să le mai împărtășesc ceva despre mine. Le-am povestit despre trei fete din Plain City, pe care le numeam tripletele rele. Velma, care avea origini finlandeze, fusese cândva prietena mea cea mai bună. Când am început să mergem la grădiniță, am cunoscut o altă fată pe nume Ilsa, tot finlandeză. Noi trei ne jucam tot timpul împreună, dar la sfârșitul clasei întâi, Velma și Ilsa se împrieteniseră cu Maude – o altă finlandeză – iar eu am fost respinsă definitiv. Curând, singura lor plăcere era să mă tachineze și mă batjocorească mereu.

— În clasa a patra, tripletele rele le-au spus colegilor să nu-mi dea felicitare de Sfântul Valentin, am mărturisit eu, chiar dacă învățătoarea le-a zis copiilor că fie dăruiau felicitări tuturor colegilor de clasă, fie nu mai dăruiau niciunuia. Tripletele rele au zis că nu eram o creștină adevărată, chiar dacă atât eu, cât și ele fuseserăm botezate în aceeași biserică. Când am încercat să ripostez, au cântat: „Ching chong chinezul care stătea pe un gard, încercând să facă un dolar din cincizeci de cenți”.

Helen se enervă.

— Este îngrozitor!

Iar Ruby dădu compătimitor din cap. Faptul că ele mă *ascultaseră* și că mă *compătimiseră* mă făcuse să le plac și mai mult.

— Ție trebuie să-ți fi fost ușor să ai prieteni, îi spuse Ruby lui Helen, din moment ce ai crescut în Chinatown.

— Nu prea. Cât am fost mică, a trebuit să stau în casă cu mama. Helen își ascunse o șuviță de păr după ureche. Când am mers la școală, celelalte fete se jucau cu mine doar pentru că așa le spuseseră părinții că trebuiau să facă. Acele fete sunt acum căsătorite. Toate au copii. Se opri și ridică din umeri. În plus, eu lucrez acum într-un cabaret. Dacă mă întâlnesc cu vreuna dintre fete pe stradă, se face că nu mă vede. Niciuna dintre ele nu vrea să se asocieze cu mine. Soții lor nu ar fi de acord. Dintre noi trei, sunt sigură că tu ai cei mai mulți prieteni.

Ruby dădu încet din cap, prefăcându-se adâncită în gânduri, apoi spuse:

— Am avut prieteni. Mulți prieteni. Pe fiecare Tom, Dick și Harry!

Helen păru îngrozită, iar apoi izbucni în râs. Am râs și noi. Unul dintre chelneri își dădu ochii peste cap. *Iar începeam.*

— Nu am avut niciodată prieteni ca voi, am spus după ce ne-am oprit din râs.

— Eu nu am avut prieteni deloc! sublinie Helen, lovind ușor în masă.

— Noi trei suntem precum cei trei muschetari, am spus eu. Ne sprijinim una pe cealaltă și împreună avem parte de aventuri. Suntem una pentru toate și toate pentru una.

— *Eu* nu am de gând să mă duelez! râse Ruby cu blândețe.

— Ați auzit de surorile Boswell? Poate că sunteți ca ele.

Aceasta a fost replica unui bărbat care stătea la masa vecină, ceea ce ne făcu să chicotim. Un bărbat (!) tocmai ni se adresase. *Ascultase* ce vorbeam noi! Puteam să flirtăm cu el cât voiam, deoarece eram trei fete împreună. Așadar, am început să cântăm, punând cap la cap versurile melodiei *Someone to Watch Over Me* și gesticulând exagerat pentru beneficiul unui singur spectator, care aplaudă apreciativ și își trase scaunul mai aproape de masa noastră.

— Poate că este mai bine să spunem că suntem ca surorile Andrews, spuse Ruby când am terminat de cântat.

— Trei prietene sunt mai bune decât surorile, am spus eu, chiar dacă am fost respinsă de Velma și de celelalte triplete rele. Nu îmi doream să vină ziua în care Ruby și Helen să mă excludă în favoarea unei persoane ca Ida. În plus, *nu suntem* surori.

— Și este un lucru bun, fu de acord Ruby. Surorile sunt obligate să stea împreună, fie că le place sau nu. Noi ne-am *ales* una pe cealaltă. Nu am fi acum aici dacă Helen nu ne-ar fi găsit apartamentul. Așadar, Helen, îți mulțumesc *din nou* pentru că ne-ai ajutat. O salută cu două degete pe binefăcătoarea noastră. În orice caz, asta ne face să fim mai bune decât niște surori, așa cum a spus Grace. Ochii îi sclipiră. Hei, dar dacă am face un spectacol împreună și ne-am numi Senzația Swing sau Minunile Orientale…

— Ce ai spune de Surorile Dansatoare? sugeră Helen.

— Nu suntem…

— Surori, termină Ruby afirmația în locul meu. Și ce dacă? Suntem cântărețe și dansatoare…

— Sunteți și dansatoare? întrebă bărbatul de pe scaun

aplecându-se sceptic în față.

Ruby a pufnit.

— Bineînțeles! Îți vom arăta.

Când ne-am ridicat și am început să dăm la o parte mesele și scaunele, clientul ne privi fără să-și ascundă încântarea. Bucătarii ieșiră din bucătărie să vadă ce se întâmpla, ștergându-și mâinile de șorțuri și trăgând – și pe frunte coifurile de hârtie. Ne-am aliniat.

— Cinci, șase, șapte… am numărat eu și am început să cântăm *Let Me Play with It.*

La jumătatea numărului, Monroe intră pe ușă, aducând cu el un curent de aer umed. Când privi scena, se încruntă. Vocile noastre se stinseră, bărbatul de pe scaun se întoarse la masa lui, iar bucătarii, în bucătărie.

— E timpul să plecăm, îi spuse Ruby lui Helen.

Era destul de clar că Monroe era supărat să o vadă pe sora lui și pe prietenele ei dansând într-un restaurant din vecinătate, dar nu țipă la noi. În schimb, se vedea din atitudine că ne dezaproba comportamentul. Deoarece era fratele ei, Helen nu părea afectată. Dar pentru mine, atitudinea lui era supărătoare. Era mai tânăr decât Eddie Wu și era cel mai drăguț băiat pe care îl văzusem vreodată – aproape la fel de drăguț ca băiatul pe care îl întâlnisem pe Treasure Island. Probabil și din cauză că era primul băiat de origine *chineză* pe care îl văzusem de aproape.

După ce Monroe ne scoase din restaurant, i-am făcut cu mâna bărbatului de pe scaun. Când am ajuns la complexul familiei Fong, intră rapid pe intrarea principală și apoi în curte – își făcuse datoria în seara asta.

— Te place, spuse Helen după ce fratele ei dispăru din câmpul vizual. Se holbează mereu la tine.

— Este adevărat, fu de acord Ruby. De cine îți place mai mult: de Monroe sau de Eddie?

Am ridicat din umeri, încercând să par indiferentă, din moment ce nu ieșisem niciodată cu un băiat. Acum, de fiecare dată când îl vedeam pe Eddie sau pe Monroe simțeam ceva în stomac și roșeam. (Dacă a visa și la un bărbat, și la un băiat în același timp părea ceva ce doar o fată rea ar face, atunci mi-am spus că nu mai eram în Plain City și că trebuia să recuperez.) Eddie părea că observă cu indiferență comentariile mele prostești, efortul de la repetiții și aerele de domnișoară, în timp

ce Monroe…

— Câteodată pare că fratele tău îmi analizează orice mișcare, fiecare cuvânt, fiecare ținută pe care o port…

— Poate că se gândește dacă ai stofa de soție, spuse Helen.

— O, oprește-te!

Helen zâmbi blând, iar apoi se îndepărtă încet de noi ca și când ar fi fost un bob de grâu absorbit în siloz. Nu voia să ne părăsească, iar noi nu voiam să plece, dar niciodată nu ne-a dat de înțeles că ar putea să ne invite în complex să stăm pe patul ei și să vorbim până când adormeam. Acest lucru era ceva care încă îmi lipsea – și la care tânjeam – din vremea în care eu și Velma eram prietene.

După ce poarta se închise, eu și Ruby am mers mai departe spre apartament. Nu ne grăbeam, deoarece nu ne aștepta nimeni și nimic.

— Să mă mărit cu Monroe? am căzut eu pe gânduri. Nici măcar nu mă cunoaște.

Ruby ridică din umeri și îi lăsă să cadă. În mod evident, nu voia să vorbească despre asta. În ciuda poveștilor ei amuzante, o împovăra lipsa unei slujbe. Și eu îmi făceam griji pentru ea.

Brusc, am înțeles clar că Ruby ar putea fi mai prietenoasă și că Helen era dintr-o familie mai bună, dar datorită mie eram împreună. Eu eram Velma grupului! Doar că puțin mai drăguță.

•

„Nenorocito! Nu pleci nicăieri!” strigă tata la mine. Mă certa, ținându-mă în colțul sufrageriei. Își scotea cureaua de la pantaloni dintr-o singură mișcare. Nu aveam cum să scap… Cureaua șuiera prin aer înainte de a-mi ateriza pe piele… Cunoscuta usturime groaznică…

M-am trezit zdruncinată și m-am ridicat. Gâfâind… Transpirată… Mi-am înălțat capul, înfruntând frica și sentimentul de neajutorare.

După câteva clipe, cu mâinile încă tremurând, mi-am dat părul de pe față ca să văd ceasul. Era 9.30 dimineața. Terminasem repetițiile cu doar cinci ore în urmă. M-am întins la loc, uitându-mă la tavan și lăsându-mi lacrimile să-mi curgă spre urechi. Dar trebuia să mă adun. În patruzeci și cinci de minute, aveam să merg la prima mea întâlnire.

Mi-am pus halatul de mătase cumpărat de la magazinul de curiozități de pe Grant Avenue și am mers în camera principală.

Ruby plecase deja să își caute o slujbă, dar, cu o seară în urmă, discutasem despre hainele cu care ar trebui să mă îmbrac și dacă Monroe m-ar plăcea mai mult cu sau fără machiaj. Mi-am făcut o ceașcă de ceai, am dus-o înapoi în dormitor și am început să mă pregătesc. Trebuia să mă machiez mai mult timp, ca să ascund petele și umflăturile. Când a venit timpul să cobor, credeam că arăt bine.

Monroe m-a luat la 10.15 din fața blocului și am mers spre intersecția dintre Stockton și Clay, alăturându-ne altor aproximativ două sute de oameni. Mi-a spus că mergem la un „protest”. Era o surpriză și nu era întâlnirea pe care mi-o imaginasem, dar am decis să las evenimentele să se desfășoare așa cum voia Monroe. De îndată ce am urcat pe platforma unui camion, am știut că avea să fie o adevărată aventură. Ne-am alăturat unui convoi de mașini și camioane și am mers spre Cheiul 45 – cântând, strigând și ovaționând tot drumul – locul unde era andocată o navă grecească, SS *Spyros.* Monroe mi-a spus că vasul fusese angajat de compania Mitsui pentru a transporta 8.500 de tone de fier vechi spre Japonia. Eram acolo să pichetăm împotriva încărcăturii. Decizia lui Monroe de a mă aduce aici mi-a dezvăluit felul lui de a fi. El era un CNA – un chinez născut în America, la fel ca mine. Dreptul lui prin naștere, de american, îi dădea libertatea de a-și exprima public opiniile. După cum spunea Helen, el era una dintre acele mături noi, care voia să curețe lumea de toate inechitățile.

— Fetele ca tine trebuie să se alăture embargoului împotriva Japoniei prin refuzul de a purta ciorapi din mătase. Părul lui Monroe era bătut de vânt, iar ochii îi străluceau cu fervoare. Dar toată lumea poate ajuta refuzând să dea fier vechi japonezilor, astfel încât să nu le poată transforma în bombe și gloanțe împotriva Chinei.

Eu și Monroe am luat pancarte, apoi m-a strâns curajos de mână. Împreună, ne-am alăturat pichetului din fața cheiului. „Victorie! Victorie! Victorie!” Cuvântul se răspândea. Tot mai mulți oameni coborau dealul dinspre Chinatown spre Embarcadero. Mamele trimiteau băuturi, sandvișuri, portocale, chifle chinezești și găluște. O familie trimisese un întreg porc prăjit! Curând, oamenii duceau pancartele într-o mână și friptura de porc în cealaltă. Era cea mai mare demonstrație a chinezilor din Statele Unite. Nu mai experimentasem niciodată așa ceva și

probabil că nici ceilalți. Monroe mi-a oferit acest eveniment unic. Eram bucuroasă că mă luase cu el.

În momentul culminant, adunarea număra cinci mii de oameni. Guvernatorul Ellis Patterson, pe care Monroe îl numea liberal și om de stat, se adresă mulțimii:

— S-au ținut discursuri, presa a denunțat încărcătura cu materiale de război spre Japonia, progresivii au cerut să se ia măsuri democratice împotriva agresorului, dar voi faceți ceva în privința asta!

Două ore mai târziu, după terminarea demonstrației, am decis să ne plimbăm de-a lungul Embarcadero, în loc să ne întoarcem cu unul dintre camioane spre Chinatown. Ne-am îndreptat spre unul dintre cheiuri. Ne-am uitat unul în ochii celuilalt – tăcuți și neliniștiți – până când în sfârșit a prins curaj să mă sărute. Buzele lui erau subțiri. Atât de multă vreme visasem la primul meu moment romantic, împreună cu un băiat de care îmi plăcea, dar acest sărut nu aprinse focul lăuntric la care mă așteptasem. Poate fusese nesatisfăcător și pentru Monroe, deoarece nu a mai încercat să mă sărute. Își băgă mâinile în buzunare și se uită la apă. Am rămas acolo, stânjenită, căutând cuvintele potrivite.

— Vei veni la spectacolul de deschidere? l-am întrebat eu.

Scuturâ din cap și spuse că nu va veni – nici pentru Helen, nici pentru mine. După o lungă pauză, adăugă:

— Cred că ar trebui să te conduc acasă. Toată verva de care dăduse dovadă în timpul demonstrației îl părăsise.

Așadar, a fost o zi captivantă și aventuroasă, dar o primă întâlnire dezamăgitoare. M-am simțit groaznic din cauză că nu am reușit să-l mulțumesc, în timp ce eu speram la mai mult. Nu am putut vorbi cu Ruby despre asta, deoarece ar fi trebuit să-i spun că ne petrecusem majoritatea timpului participând la un protest antijaponez. Nici lui Helen nu îi puteam povesti, deoarece era fratele ei. Puteam doar să sper să fiu mai bună data viitoare, dacă avea să mai existe o dată viitoare, deoarece voiam să fiu sărutată cum trebuie.

HELEN

Flori albe ca zăpada

Adesea, mamei îi plăcea să repete una dintre zicalele ei preferate – „Remodelează-ți piciorul ca să ți se potrivească pantofii cei noi” – și se aștepta să-i urmez dorințele, acceptând orice îmi aducea soarta în cale. Țăranii din satul nostru de baștină din China trăiau în simbioză cu natura. Ei credeau că *vârsta și timpul nu îi așteaptă pe oameni.* Și apoi mai era și Buddha, care îi învăța că „tot ce este viu va fi scutit de suferință”. Angajându-mă la Forbidden City, reușisem să ader la aceste aforisme. Era 22 decembrie 1938, iar marea deschidere a clubului urma să aibă loc peste doar câteva ore. Când am părăsit complexul, mama și cumnatele mele împodobeau bradul de Crăciun – o concesie americană pentru cei mici din casă. Duceam o punguță în care împachetasem o rochie *cheongsam* de lungimea unei camere, pe care mama mi-o adusese de la unul dintre cei mai buni croitori din Shanghai. Nu știam dacă aveam ocazia să port rochia în seara aceasta, dar era mai bine să fiu pregătită.

Când am ajuns la club, reclama cu neon care se afla pe fațada clădirii strălucea în culori de roșu, auriu și verde, cu litere care arătau ca niște bețigașe: Forbidden City. M-am grăbit să urc treptele. Draperii din mătase și tapiserii brodate decorau pereții. Pe rafturile din colțuri se aflau urne chinezești. Lămpi hexagonale atârnau de tavan. Barul era în stânga, cu scaune tapițate cu piele roșie și cu pereți acoperiți cu lambriuri din bambus. Chiar în față, camera principală oferea un spațiu mare pentru spectacolul de cabaret și un ring de dans pentru clienți. Mesele, iluminate de lămpi mici cu abajur din sticlă roșie în formă de pălărie chinezească, înconjurau ringul de dans pe trei laturi.

Am intrat în bucătărie pe ușile batante, într-un haos total. Toți bucătarii, care se cunoșteau între ei deoarece mai lucraseră împreună în cluburile și cafenelele din zonă, se tachinau și se ciondăneau. Se auzeau zgomote de farfurii și boluri, de cuțite care tocau și de ustensile de gătit care se loveau de marginile tigăilor. Aburul se răspândea în aer. Toate acestea, în ciuda

faptului că nimeni nu comandase nimic.

— Ieși afară! Ieși afară! strigă unul dintre bucătari. Nu te vrem aici. Ridică un satâr. Dacă nu ieși, te fac bucăți!

Am ieșit din bucătărie spre culise și am făcut câțiva pași spre vestiar. Cântărețele venite mai devreme își asiguraseră locuri în fața oglinzii. Am văzut-o pe Grace întinzându-și un picior ca să-și pună ciorapii plasă, care erau atât de groși, încât îți lăsau urme dacă stăteai prea mult în ei. Îmi făcu semn să mă apropii, iar eu am avansat cu greu printre celelalte fete care se pudrau, își puneau gene false și se dădeau cu ruj. Irene și May se schimbaseră deja în primele ținute: rochii lungi din satin roșu cu umerii goi și cu un șliț până la coapsă. Decolteul și poalele aveau dantelă care se asorta cu cea de pe pălăriile supradimensionate.

— Ți-am păstrat un loc lângă mine, spuse Grace în loc de salut. Ne putem pregăti împreună.

Aș fi vrut să mă fi putut schimba în intimitate, dar nu era posibil. Așadar, am început să mă îmbrac de jos în sus. Mi-am pus ciorapii pe sub fustă, apoi mi-am ridicat corsetul până sub talie. Mi-am descheiat fermoarul fustei, am lăsat-o să cadă pe podea și mi-am scos puloverul și bluza. Nu aveam un sutien – mama ar fi murit pe loc dacă ar fi găsit unul în camera mea, iar cumnatele mele ar fi bârfit până când frații mei m-ar fi condamnat pentru purtarea unui asemenea obiect vestimentar indecent de *lo fan* – așadar, purtam un jupon. M-am întors spre perete și l-am tras peste cap, sperând să nu se uite nimeni. Imposibil.

— *Ceea!* Ce e asta? țipă Ida.

Pălăvrăgeala încetă instantaneu și toată lumea rămase nemișcată, ca să se holbeze. Am roșit și mi-am acoperit sânii cu brațele.

— Vezi-ți de treaba ta, am spus eu.

— Dar ce s-a întâmplat? Ce *este* aia? repetă Ida.

— Este o cicatrice. Ai mai văzut o cicatrice, nu-i așa?

— Dar pe sân? Este atât de roșie!

Ida era cea mai necioplită persoană pe care o întâlnisem vreodată și, în plus, era și cea mai gălăgioasă. Stârni interesul tuturor. Până și Grace mă privi întrebătoare.

— Am suferit un accident de mașină acum un an, am spus eu ridicând din umeri.

Din fericire, explicația păru să le mulțumească, iar ele își reluară pregătirile. Mi-am acoperit cicatricea cu o mână și m-am folosit de cealaltă ca să-mi ridic ținuta și să-mi acopăr sânii. O secundă mai târziu, cineva strigă: „Toată lumea!”, după care se auzi o lovitură puternică în ușă. Apoi iar: „Toată lumea” – doar că acum vocea părea că se adresa bărbaților care se îmbrăcau în camera de pe partea cealaltă a holului.

— Charlie vrea să-i vadă pe toți la parter.

— Acum? strigă Ida. Nu sunt încă îmbrăcată.

— Acum! veni răspunsul.

Am ieșit din vestiar, am coborât spre culoarul din spatele scenei, iar apoi ne-am despărțit – câțiva au trecut prin cortina de catifea spre partea dreaptă a scenei, iar ceilalți, prin partea stângă. Bucătari, spălători de vase, chelneri și chelnerițe se amestecau fără încetare pe ringul de dans. Fetele de la intrare, care lucrau la recepție și ca animatoare și fotografi, stăteau aproape de treptele primului nivel. Van Meisner, șeful orchestrei, și alți membri ai Forbidden Knights erau așezați pe marginea scenei, cu picioarele atârnate și cu țigara în colțul gurii. Surorile Lim, angajate în ultimul minut cu un număr nou, stăteau în locul pe care Charlie îl botezase „cea mai bună masă din club”. (Bessie, Ella și Dolores, „trioul ciripitor”, dădeau spectacole de vodevil de când aveau șapte, cinci și, respectiv, trei ani. Nimeni nu le văzuse numărul, dar se presupunea că trebuia să fie extraordinar. Nici noi nu le cunoscusem. Erau cap de afiș și eram cu toții curioși să le vedem. Era greu să nu te holbezi.) Eddie apăru în pantalonii lui de smoching, în papuci de casă și cu un tricou găurit pe la gât. Se rezemă de stâlp cu mâinile în buzunar, iar Li Tei stătea lângă Charlie.

— Iată-ne aici, începu Charlie. Pentru numărul de deschidere era îmbrăcat cu un costum care avea două rânduri de nasturi, în carouri galbene și albastre, cu guler și revere din catifea de un albastru-deschis. Purta o pălărie de paie și își tot aranja mustața falsă, ca să se asigure că stătea lipită. Ați muncit cu toții și iată-ne aici!

Mulțimea aplauda, dar eu eram agitată. Mă îngrijoram nu doar din cauza exercițiilor pe care le repetasem vreme de câteva săptămâni, dar și pentru că trebuia să țin minte schimbările de ultim moment pe care domnul Biggerstaff le adusese spectacolului, pentru a le face loc surorilor Lim.

— Le vom arăta, gesticula Charlie spre intrare și spre toți *lo fan*-ii de dincolo de ușă, că putem realiza mai mult decât să spălăm vase, haine, să măturăm sau să lucrăm la calea ferată. Bărbații, chiar și spălătorii de vase, îi aplaudară vorbele. Le vom arăta că fetele au mâini și picioare. Poneii din jurul meu aplaudară. Toată lumea are trac. Chiar și eu. Amintiți-vă că majoritatea clienților noștri nu au mai văzut niciodată un spectacol dat de chinezi. Vom fi grozavi și vom începe în forță. Se uită la ceas. Terminați pregătirile. Să aveți o noapte fantastică! Să arătăm lumii spectacolul nostru!

— Baftă tuturor, strigă Eddie în timp ce ne îndepărtam.

Ne-am întors în vestiare, așteptând să fim chemate pe scenă. Le-am văzut pe câteva dansatoare uitându-se pe furiș la surorile Lim în timp ce acestea se machiau. Una dintre fetele care vindeau țigări se întoarse ca să ne spună că începuseră să apară clienții. Femeile, zicea ea, își lăsau hainele de blană la garderobă, dezvăluindu-și bijuteriile strălucitoare și rochiile din mătase care atingeau podeaua, iar bărbații își lăsau paltoanele, expunându-și costumele croite perfect.

— Aș vrea să-i pot vedea, rosti Ida.

— Îi vei vedea, zise Grace. Vom fi pe scenă destul de curând.

În ciuda cuvintelor calme spuse de prietena mea, anticiparea, inclusiv a ei, crea o tensiune în cameră, dând impresia că nu era suficient aer. Era greu să stai pe loc.

La o ședință de personal ținută acum o săptămână, Charlie ne prezentase modul în care ar percepe clienții experiența lor în clubul Forbidden City. Maestrul de ceremonii va conduce fermecătoarele cupluri prin poarta lunii spre mesele de la primul nivel. Cei mai puțin avuți aveau să fie așezați la nivelurile doi și trei, care înconjurau nivelul principal, pe trei laturi. Chelneri și chelnerițe îmbrăcați în uniforme din mătase roșie vor înmâna meniurile – pe partea dreaptă fiind prezentate mâncărurile chinezești, iar pe cea stângă, cele americane. Cei care nu aveau rezervare trebuiau să plătească o taxă de un dolar, urmând să stea la bar. Ruby, dacă nu cumva era deja acolo, trebuia să vină curând. Eu și Grace mizasem pe prezența ei în seara aceasta.

Auzeam melodiile trupei Forbidden Knights tocmai din vestiar. Grace mi-a spus titlul fiecărui cântec: *Begin the Beguine*[24]*, Heart*

[24] Melodie cântată de June Knight în musicalul „Jubilee” în 1934 (n.red.).

and Soul[25]*, Cheek to cheek*[26]*.* Melodiile erau frumoase și romantice, iar eu îmi imaginam cuplurile dansând.

— Imediat ce se termină introducerea, ne aminti Grace, urcăm pe scenă.

Am simțit un gol în stomac. Emoții!

Câteva minute mai târziu, cineva bătu la ușă.

— *Fiedee, fiedee, fiedee!* Era Charlie. Grăbiți-vă, grăbiți-vă, grăbiți-vă! Să înceapă spectacolul!

Grace m-a luat de mână și împreună le-am condus pe dansatoare spre cortina din dreapta scenei. Strângeam din dinți de emoții. Ne mișcăm picioarele – unele ca să alunge tracul, altele ca să exerseze pentru ultima dată mișcările. Ne-am verificat umbrelele de soare, rugându-ne să se deschidă la timp. Se auzi toba. Charlie trecu în fața cortinei, să-și salute oaspeții:

— Doamnelor și domnilor, bine ați venit la Forbidden City, unde vă vom arăta o nouă *față* a divertismentului. Jocul jignitor de cuvinte îi făcu pe occidentali să râdă. Charlie știa ce trebuia să spună ca să-i facă fericiți. Nu veți vedea nicio față galbenă pe aici. Nu, domnule. Deja suntem galbeni! Așadar, să pornim spre trecut – când muzica era ușoară, timpurile bune și fetele frumoase.

Van Meisner coborî bagheta, iar membrii Forbidden Knights începură să cânte *Let Me Call You Sweetheart.* Grace intră prima pe scenă, deschise umbrela, străbătu ușor scena și coborî pe ringul de dans cu pași sashay. Începerea emana multă eleganță, amintindu-mi de clubul meu preferat din Shanghai. Toată lumea bea, toată lumea era fericită. Am răsucit umbrelele de soare și ne-am înclinat capetele. Arătam splendid. Eram delicate și fragile – ca păpușile, ca niște mici păpuși chinezești. Apoi ne-am despărțit în combinații simple – lente și ritmice, în pas cu muzica. Împreună, lucrând ca o singură ființă ale cărei mișcări și note erau în armonie, ne-am sprijinit și ne-am ridicat pentru a crea un spectacol splendid și plin de culoare. Concentrarea m-a făcut să uit de lume, să uit că tatei îi păsa atât de puțin, încât mă lăsase să dansez aici.

Ne-am legănat în jurul lui Charlie, care stătea în mijlocul scenei ținând microfonul. Dansul era destul de lent, iar luminile

[25] Melodie cântată de Larry Clinton în 1938 (n.red.).

[26] Melodie cântată de Fred Astaire și Ginger Rogers în filmul „Top Hat” în 1935 (n.red.).

erau dispuse în așa fel, încât, cu fiecare rotație în jurul lui, zăream fețele celor din public. Ei veniseră ca la un magazin de curiozități: pentru a întâlni exoticul, pentru a zări ceva scandalos, pentru a vedea o adevărată „curiozitate”. Deocamdată nu le ofeream așa ceva. Dar înainte ca starea de spirit a spectatorilor să se transforme în ceva negativ, ritmul se schimbă brusc. Orchestra se lansă într-un vibrant „ta-ra-ra boom-de-ay”. Am strigat silabele de început, ne-am luat pălăriile și le-am aruncat spre public. Ne-am rupt rochiile ca să ne dezvăluim corsetele din satin roșu cu margini asemănătoare franjurilor de la umbrele. Chiar și Charlie își intră în rol, aruncându-și costumul în carouri, pentru a dezvălui un smoching.

Așa mai mergea! Charlie promisese spectatorilor picioare și brațe și iată-le! Cine ar fi ghicit că o chinezoaică se putea mișca așa? Despre chinezi se presupunea că erau crăcănați și neîndemânatici. Iar femeile nu trebuiau să fie ascultătoare? Toată lumea cunoștea genul. Le vedeau câteodată pe stradă…

— Aceste femei din Chinatown nici măcar nu mă privesc în ochi, am auzit un bărbat șoptind prietenului său, așezat lângă ringul de dans. (Acestea probabil că erau femei precum mama și cumnatele mele sau chiar eu, care am fi preferat să murim decât să privim un *lo fan* urât ca el.)

— Am văzut destule care *mă privesc* în ochi, dacă înțelegi ce vreau să spun. Celălalt bărbat clipi conspirativ.

Stereotipurile despre chinezoaice erau plictisitoare… și previzibile. M-am rotit spre următoarea masă și am auzit fără să vreau:

— Îți vor da o boală dacă te apropii prea mult. Te-ai apropiat atât de mult? Am auzit că părțile intime sunt la fel de diferite ca și ochii lor.

— Vrei să spui înclinate, dintr-o parte în alta, în loc să fie din față în spate?

Mă dezgusta felul în care vorbeau, dar tot mă bucuram că eram acolo, fericită de alegerea de a mă afla în această lume, și nu închisă în complex.

După ce s-a terminat primul număr și am plecat de pe scenă, Charlie Low o prezentă pe Li Tei. Toată lumea putea să simtă cât de mândru era de ea.

— Este o cântăreață de romanțe și cântă bine și operă,

promise el. Am zăbovit lângă cortină să privesc, când se atinse cu mâna pe obraz și mărturisi: Dar, la cerere, va cânta și un cântec chinezesc. Doamnelor și domnilor, v-o pe prezint soția mea, frumoasa și talentata Li Tei Ming.

Rochia ei *cheongsam* era din mătase galbenă cu flori mari și roșii, ca niște amprente gigantice, care îi acopereau tot corpul. Van Meisner făcu un semn cu capul spre orchestră, iar notele cunoscute ale melodiei *Loch Lommond* plutiră prin club. Li Tei cânta doar o măsură – combinând un fals accent scoțian cu accentul ei cantonez – și din nou un sentiment de neîncredere totală își făcu loc prin mulțime. Interpretarea porțiunii *Si, Mi Chiamano Mimi* din *La Bohème* a fost un moment deosebit. Incredibil, cu adevărat incredibil.

M-am întors în grabă la vestiar. Irene se schimbase în ținuta pentru următorul număr, așa că ieși să prindă numărul lui Jack Mak. După ce plecă, Ida rânji cu înțeles.

— Este moartă după el.

După ce se pregătiră restul poneilor, ne-am alăturat lui Irene, în stânga scenei. Presupun că nimeni din public nu se gândise că un chinez putea fi și magician. Am văzut spectatori care chiar se scărpinau pe cap, derutați atât de Jack Mak, cât și de iluziile lui. „El chiar a tras în cutie? Acum o deschide! Hei! Un porumbel a ieșit din cutie și mi-a zburat pe deasupra capului!”

Noi, dansatorii, am defilat pentru un scurt interludiu. De data aceasta, am îndrăznit să-mi ridic privirea spre ferestrele barului, sperând să o reperez pe Ruby, dar nu am văzut decât niște bărbați bine îmbrăcați, sprijinindu-se de pervazuri și urmărind spectacolul. Charlie trecea de la o masă la alta cu microfonul, glumind cu clienții, tachinându-i în legătură cu numărul de pahare băute, întrebând dacă femeile erau soțiile, logodnicele, prietenele lor sau altceva…

Când ne-am întors după cortină, orchestra începu să cânte *Minnie the Moocher*[27] pentru Merry Mahjongs – o trupă de acrobați întoarsă recent dintr-un turneu european. Când ajunse la versul „El a dus-o în Chinatown, i-a arătat cum să lovească gongul”, acrobații exploatară momentul la maximum. Din acea noapte, au rămas cunoscuți pentru faptul că loviseră literalmente gongul, întărindu-și reputația de ce mai buni acrobați chinezi din America. *Aiya!* Ca și când *asta* ar fi

[27] Melodie jazz cântată de Cab Calloway și orchestra sa în 1931 (n.red.).

însemnat ceva.

Un alt interludiu. Purtam smochinguri în miniatură – gulere și cravate, jobene, mănuși, ciorapi negri și mici corsete cu paiete. Grace conduse execuția unui număr simplu de step. Dacă un client dorea, putea atinge fundul unei fete când aceasta trecea pe lângă el. Eu am reușit să rămân inaccesibilă. Reflectorul se mută pe una din cortinele de catifea. Așteptările se măriră. Cine – *ce* – urma să apară? Cortina se dădu la o parte. Eddie stătea acolo în frac și cu joben. Noi am continuat să dansăm, atingând un ritm atât de rapid și de neîncetat, încât am înțeles, în sfârșit, de ce eram numite ponei. Eddie era calm și vesel. Nu era ca și când ai fi văzut pe cineva pe marele ecran. Era real, era viu, și totul se întâmpla chiar la câțiva metri distanță.

Am așteptat în culise, întrucât nu aveam o altă ținută. Li Tei Ming se întoarse pentru o romanță. Atât eu, cât și ceilalți dansatori aveam încă energie și simțeam că totul decurgea bine. Apoi, sosi timpul pentru atracția principală. Grupul nostru făcu loc pentru Surorile Lim, care purtau rochii albe de botez și bonete mari. Poate că ținutele li s-ar fi potrivit când erau fetițe care jucau vodevil, dar acum, când erau mature, arătau ridicol.

— Direct de la Palatul din Londra, anunță Charlie, vi le prezint pe Surorile Lim.

Surorile ieșiră pe scenă. M-am gândit că numărul lor era ciudat – cine dorea să vadă copii mari cântând? – dar auditoriul le îndrăgea. În ultimii câțiva ani, oamenii din San Francisco fuseseră martorii multor schimbări. În anii ’20: fetișcane, alcool și bani care curgeau ca apa. După care a urmat criza: familii la cantina săracilor, oameni din Oklahoma sosind cu toate bunurile personale stivuite în portbagajul mașinii și oameni precum cei din audiență, vânzând bijuterii și pământ. Dar când clienții le priveau pe surori cântând, aproape că îi puteai vedea sperând. Se părea că toți ne doream să uităm.

Marele final: am format o linie de conga – cu Li Tei în față – și ne-am unduit prin club, ridicând clienții, care se țineau de talia celui din față. „Scuturăș șoldurile dintr-o parte în alta, și lovește cu piciorul! Este Chinaconga!”

Primul spectacol a fost fără cusur – ca o bucată perfectă de jad. Spectatorii își demonstrau aprecierea comandând mai multe băuturi. Dopurile sticlelor de șampanie pocneau. Femeile beau cocktailuri spumoase din pahare cu picior înalt. Bărbații îi

făceau semn lui Flo, fata care vindea țigări, să vină la masa lor pentru a-și etala marfa. Cina sosea pe tăvi mari argintii și fiecare fel de mâncare era acoperit de propria cupolă argintie. În vestiar, fetele săreau, se îmbrățișau și râdeau. De câte ori se aflaseră Grace și celelalte fete într-un cinematograf dorindu-și, sperând și tânjind să apară pe ecran, în acel film, pe acea scenă, în acea lume? Acum, iluzia de pe ecran fusese adusă în acea clădire. Aerul era plin de adrenalină, entuziasm și fericire. Chiar și eu am simțit ceva…

În timp ce câțiva ponei se schimbau din nou în ținutele pentru primul număr, am deschis punga adusă de acasă și mi-am scos *cheongsam*-ul. Mătasea era de culoarea oului de prihor și era imprimată cu flori albe ca zăpada. „Ești o fată nemăritată, îmi spusese mama când comandase rochia. Asta te va face să arăți tânără, evocând, în același timp, răceala iernii”. Rochia marcase o nouă etapă în viața mea. Iată-mă acum, începând un nou capitol. Am îmbrăcat-o și am încheiat nasturele de la gât ca să fixez gulerul mandarin. Am încheiat nasturii de la piept, de sub brațe și din partea de jos, pe lateral. Nu era cel mai bun *cheongsam* – nici pe departe – dar fetele din vestiar se holbau la mine. Până acum, eu eram cea în care nu aveau încredere, deoarece vedeau că aveam mai mulți bani decât ele. Se exprimaseră destul de clar spunând că eu câștigasem audiția în fața altor dansatoare mai bune decât mine și că mă consideram specială pentru că eram cea mai bună prietenă a lui Grace, liderul grupului. Indignarea amenința să le potolească dispoziția exuberantă, dar Grace mă privea cu drag.

— Uite ce frumoasă ești!

Am fluturat mâna, refuzând complimentul.

— Merg să văd dacă o pot găsi pe Ruby. Mă întorc imediat.

Am părăsit vestiarul înainte ca Grace să mă poată opri, apoi m-am strecurat în club prin cortina din catifea. Am simțit-o pe Grace în spatele meu, dar nu m-a urmat. În timp ce îmi făceam loc printre mese, clienții – în special bărbați – mă felicitau. Am găsit-o pe Ruby la bar. Purta o rochie cu o tăietură în diagonală – ieftină, dar mulată pe rotunjimi. Bărbații care se adunaseră în jurul ei plecară când m-am apropiat.

— Nu-i așa că este grozavă, băieți? întrebă Ruby.

Bărbații vorbeau toți odată, dorind să-mi atragă atenția.

— Alătură-te nouă.

— Stai cu noi.

— Permite-mi să-ți ofer o băutură.

Încercară să se impună unul în fața celuilalt. Mă întrebau dacă voiam șampanie, cocktail, pink lady, gin fizz sau martini sec? După asta, trecură la propuneri serioase.

— Permite-mi să te invit la cină.

— Ești liberă în seara asta?

— Mai ai prietene care vor să meargă cu noi?

M-am străduit să fiu amuzantă și politicoasă, dar în sinea mea, pluteam de fericire. Apoi, Charlie a anunțat că cel de-al doilea spectacol avea să înceapă dintr-o clipă în alta. Nici măcar nu eram pregătită!

M-am grăbit înapoi printre mese, dar am fost din nou reținută de admiratori. Am început să intru în panică. Dacă nu mă întorceam la timp… Imediat ce am ajuns în culise, am alergat spre vestiar. *„Fiedee*, *fiedee, fiedee*". Grace se uită la mine cum s-ar uita o călugăriță la un cosaș, dar nu avea timp să mă certe, nu când trebuia să-și facă griji de propria prestație, de propria poziție, de propria viață. Când Grace și celelalte ieșiră din vestiar, mi-am scos *cheongsam-ul* și mi-am pus costumul de la primul număr. Am mers în culise, disperată să mă alătur fetelor. Brusc, fără să mă aștept, cineva m-a tras de umăr. Era Eddie, îmbrăcat în frac și joben. Era mânios.

— Proasto! spuse el printre dinți. Încerci să ne strici spectacolul?

A continuat să mă înjure folosind cuvinte pe care nu le auzisem niciodată. Când dansatorii trecură repede prin cortină, își plecară capetele și ne ocoliră pe mine și Eddie, urcară la etaj și intrară în vestiar. Trebuiau să se schimbe și să fie pregătiți pentru următorul număr, indiferent de ce se întâmpla cu mine. Doar Grace mi-a luat apărarea.

— Îmi pare rău, Eddie. Vocea îmi tremura. Acesta este primul meu spectacol. Nu am fost atentă…

— Iisuse Cristoase. Rosti silabele lent, ca să-și accentueze dezgustul.

Lacrimile îmi curgeau pe obraji, determinându-l pe Eddie să-și ridice frustrat mâinile. Apoi gesticulă spre Grace.

— Pentru numele lui Dumnezeu, aranjeaz-o. Urcăm pe scenă în câteva minute.

Grace mă trase în vestiar, unde m-am simțit ca în mijlocul

unei tornade. Fetele își aruncau costumele mici de la numărul anterior și își puneau corsetele negre de smoching cu paiete pentru numărul cu Eddie, pe cât de repede posibil.

— Vrei să-mi tragi fermoarul?

— Îmi stă bine jobenul, înclinat așa?

— Par grasă îmbrăcată în costumația asta?

— Trebuie să plec!

— S-a rupt o gaică. Ce mă fac acum?

Mici drame se întâmplau peste tot în jurul nostru, dar niciun dansator nu era conștient de greșeala mea – de iresponsabilitatea mea – când acest loc de muncă era atât de prețios. Dar, dacă aș fi fost concediată, ar fi pus în aplicare vechea zicală: „Calc-o pe oase, ca să avansezi”. Și aș fi doar o fată singură, ignorată de soțiile și mamele de la centrala telefonică.

Grace își scoase în grabă costumul și se îmbrăcă cu smochingul. Am stat pe bancă, plângând. Imediat ce Grace a fost gata, le-a alungat pe Ida și pe celelalte fete afară din cameră și a îngenuncheat în fața mea.

— Trebuie să te aduni și să încerci să-ți revii.

Faptul că Grace era supărată pe mine era mai mult decât puteam suporta. M-am luptat cu lacrimile, sugându-mi buza de sus și mușcând-o atât de puternic, încât am simțit sânge. Grace luă un șervețel, iar eu m-am uitat în oglindă cum îmi ștergea liniile mai pronunțate de pe obraji.

— Trebuie să ai simțul umorului când vine vorba despre lucrurile astea, mă sfătui Grace, chiar în timp ce încerca să nu pară supărată. Dacă nu, nu vei supraviețui în lumea spectacolului. Dacă sari un pas, cazi sau se țipă la tine, trebuie să – aici a început să cânte – „te ridici, să te ștergi de praf și să începi din nou”.

Nu știam ce naiba cânta și probabil că își dăduse seama de asta.

— Este din *Swing Time,* explică Grace. Filmul cu Fred Astaire și Ginger Rogers?

M-am holbat la ea cu indiferență.

Grace încercă o nouă abordare, amintindu-mi că ea era șefa grupei și că trebuia să mă aducă pe scenă sau slujba *ei* era în pericol.

— Încetează să mai plângi, chiar acum, îmi ordonă ea. Apoi

mă pișcă de coapsă cât de tare putu.

— *Au!*

Mi-am frecat piciorul.

Grace m-a dat cu fond de ten pe obraji, iar apoi folosi pensula atât de entuziasmată, încât mici nori de praf alb se rotiră în jurul nostru. Imediat ce fața mea arătă acceptabil, mă ridică în picioare ca să mă dezbrace și să mă îmbrace iar, ca și când aș fi fost un copil mic. Îmi privi puțin cicatricea. Îndrăzneț lucru pentru o chinezoaică să se holbeze la sânii goi ai altei fete în felul acela; era ceva lipsit de sfială ca o chinezoaică să permită altei fete să examineze atât de atent ceva atât de intim.

— Asta nu e doar o cicatrice, nu-i așa? Ți-a fost scoasă o bucată întreagă. Mă privi în ochi. Îmi pare rău pentru tine. Cred că ți-a fost greu.

— A fost, dar nu vreau să vorbesc despre asta.

Am sperat că nu îmi va mai pune alte întrebări.

Am fost chemate pentru numărul lui Eddie. Mi-am pus repede corsetul cu paiete, mi-am înclinat jobenul într-un unghi elegant și m-am îndreptat spre ușă.

— Vii?

De această dată, cele opt fete se aflau fie lângă o cortină de catifea, fie lângă cealaltă. Am zâmbit ca pentru spectacol și am trecut prin cortină în pași de step.

Cea de-a doua reprezentație decurse perfect, la fel ca și a treia. Aproape de ora patru dimineața, ultimul client dispăru în noapte. Charlie se întâlni din nou cu noi pe locul dintre vestiare, unde un aer de încântare umplea spațiul înghesuit.

— Bună treabă, toată lumea, spuse el. Dar cu toții am învățat câteva lucruri în seara asta. Voi, fetelor, veți avea nevoie de rochii lungi sau de un *cheongsam,* ca aceea pe care a purtat-o Helen. Între spectacole, vreau să văd toate fetele fermecătoare la parter. Lăsați clienții să vă ofere o băutură. Luați cina cu ei. Dansați cu ei. Faceți-i fericiți.

Ceilalți ponei și cu mine am auzit asta cu emoții puternice; nu urma să fiu concediată (o dezamăgire pentru unii, o ușurare *imensă* pentru mine); multe dintre noi, inclusiv eu cu Grace, nu eram suficient de mature pentru a bea (Charlie ne spusese să nu ne facem griji în această privință); și aveam să ne alăturăm toate petrecerii care se desfășura în club în fiecare seară. Este adevărat că pentru o clipă am uitat de mine. Dar cele câteva

momente de bucurie – pentru care aș fi putut plăti scump – m-au făcut să înțeleg că nu era bine pentru mine să pun fericirea pe primul loc. În ce mă băgasem?

Mai târziu, când am ieșit împreună cu Grace pe strada Sutter, am descoperit că seara nu se încheiase încă. Ruby ne aștepta, dar mai apăruseră și niște bărbați – admiratori – care doreau să invite dansatoarele la o cafea, la micul dejun, într-o cameră de hotel. Nu aveam de gând să acceptăm niciuna dintre acele propuneri.

Ori era prea târziu, ori prea devreme pentru somn, așa că am găsit un loc unde să comandăm boluri cu *jook*[28] și să așteptăm răsăritul soarelui. Ruby bolborosea, dar nu îmi dădeam seama dacă se bucura cu adevărat pentru noi sau dacă dorea să ne arate că nu rămăsese în urmă. Grace nu era nici pe departe la fel de încântată pe cât mă așteptasem. Visase la o noapte de debut…

— Trebuie să cheltuiesc o parte din salariu ca să cumpăr o rochie, mărturisi ea, când am îndemnat-o să vorbească.

— Nu-ți face griji pentru asta, am spus eu. Am un dulap plin. Îți voi da una de-a mea.

Grace își încordă umerii, privind în altă parte. Oferta mea o făcu să își schimbe expresia feței. *Mai bine să mori cerșetor decât să trăiești ca unul.* Dar nu trebuia să fim prietene? Prietenii nu se ajută între ei? Dincolo de asta, eram împreună la serviciu? Mă salvase în această seară. Puteam cel puțin să-i împrumut o rochie.

— Îmi vei da și mie una? spuse Ruby cu nerăbdare.

Amintindu-și că situația lui Ruby era mai rea – fără o slujbă permanentă – Grace încetă să mai fie melancolică.

RUBY

Un lup singuratic

La două săptămâni după deschiderea clubului Forbidden City, eram toate trei în apartament, petrecând ziua de luni, singura zi în care Grace și Helen aveau liber, vopsindu-ne unghiile de la

[28] Terci de orez (n.tr.).

picioare cu ojă, coafându-ne și probând haine, în timp ce eu le distram cu aventurile mele amuzante de la biroul de șomaj. Mă pricepeam să-mi găsesc o slujbă, dar nu să o și păstrez.

— Așa că el îmi spune: Te miști ca un înger, dar am nevoie de un înger care să poată să spele podeaua. I-am spus că-mi folosesc mâinile, dar nu ca să mi le murdăresc! Puteți bănui finalul. Am fost concediată!

Puteam să le amuz pe Grace și Helen ore întregi cu poveștile mele. Am fost trimisă ca femeie de serviciu la o casă de pe Pacific Heights, doar că nu mi s-a spus că a folosi Ajax nu era cel mai bun mod de a lustrui argintul. O familie de pe Russian Hill m-a angajat să o ajut pe mamă, dar copiii nu prea mă interesau și, mai mult ca sigur, nu-mi păsa de ei. Tatăl mă plăcea, totuși, și ne-am distrat până când a aflat soția lui. Dar, sincer, de ce a trebuit să facă atâta scandal pentru o îmbrățișare și o partidă de sex în spălătorie? Apoi m-am angajat ca operator de lift la un magazin universal din Union Square – o slujbă mai răsărită din șirul de slujbe jalnice – unde am folosit diferite accente ca să distrez cumpărătorii. „Etajul doi, costume pentru bărbați și haine la comandă”, mârâiam ca un samurai japonez. „Etajul cinci, lenjerie pentru doamne”, cântam ca o fată din insule. „Mezanin, articole de galanterie, cărți și bomboane”, recitam ca una dintre mexicanele din școala primară din Los Angeles. Clienții spuneau că eram gălăgioasă, iar conducerea m-a dat afară. Spre cafenelele din North Beach, Cow Hollow și Tenderloin. Știam și mai puține lucruri despre ce însemna să fii ospătăriță decât despre făcutul curățeniei în casă, despachetarea cutiilor în depozit sau despre vânzarea florilor. Mi-a luat o vreme până când mi-am dat seama că, atunci când cineva cerea un mire și o mireasă pe pluta vieții, voia două ouă și pâine prăjită sau că mirele și mireasa pe roci însemna omletă. Odată, cineva a cerut o gofră „în sânge”. I-am adus o farfurie cu aluat și o bucată de unt deasupra. Am fost concediată rapid. „Îmi pare rău, subțirico, dar nu te descurci”. Ca ploaia pe spatele unei rațe, spun eu întotdeauna.

— Mai ții minte acel client care ți-a cerut pepene prăjit? încercă Grace să mă facă să-mi amintesc. Te tachina, dar tu ai mers la bucătărie și i-ai cerut bucătarului să pregătească mâncarea!

Nu știu din ce motiv, lui Helen și lui Grace le plăcea povestea

aceea. Pepene prăjit. Ha! Ha! Da, era o farsă.

— Concediată din nou! am cântat toate trei la unison. Am râs la fel de mult ca ele. Tristețea nu mă caracteriza.

Nu am vrut să împrumut bani de la colega mea de cameră, dar când nu am putut contribui la chirie, Grace completă suma de bunăvoie. „Asta fac prietenii”, spuse ea, ceea ce era destul de amuzant având în vedere cât de mult se strâmbase când Helen se oferise să-i dea o rochie de purtat între spectacole, la Forbidden City. Nu mi se părea mare lucru să iau bani de la Grace sau să port hainele la care renunța Helen. La urma urmelor, o fată are nevoie de un loc în care să doarmă și de ceva elegant de purtat.

La sfârșitul săptămânii, i-am vizitat pe mătușa Haru și pe unchiul Junji în Alameda. M-au umplut cu soba și *natto* – boabe de soia fermentate lipicioase – fâșii de *toro*[29] și cești de *matcha*[30]*.* Mi-au pus întrebări:

— Ai vești de la părinții tăi?

— Mănânci suficient?

— Nu te întorci să stai cu noi? Îți putem oferi o slujbă la băcănie.

Erau cei mai drăguți oameni. Aveau un mic magazin în apropiere de aeroportul marinei din Alameda. Clienții lor erau privitori, așa cum ți-ai putea imagina, așadar, dacă aș fi lucrat acolo, nu ar fi fost cel mai rău lucru posibil. Dar nu voiam să îmi petrec viața bând bere și ținându-mă de gât cu militarii – făcusem asta deja o bună bucată de timp în Hawaii – și chiar mai devreme, când locuiam în Terminal Island, în apropiere de rezerviștii marinei militare, așa că am refuzat oferta mătușii Haru, făcând în mod repetat plecăciuni adânci, așa cum ar fi vrut mama să fac, arătându-i respectul cuvenit și smerindu-mă.

— *Doumo arigatou gozaimasu,* mătușă, i-am spus eu, folosind cea mai politicoasă expresie japoneză. Mă onorezi cu bunătatea ta. Îți sunt recunoscătoare pentru totdeauna.

Mătușa și unchiul meu – așa cum speram să facă – m-au trimis acasă cu un coș plin cu fructe proaspete, legume și cu un sac de două kilograme de orez, ceea ce era un început bun pentru a o răsplăti pe Grace.

Și am crezut că avea să-mi fie mai ușor venind aici.

---

[29] Pește (n.tr.).

[30] Ceai (n.tr.).

Nu câștigasem nicio plăcintă cu mere sau o panglică așa cum câștigase Grace, dar, chiar de mic copil, puteam să atrag o mulțime de oameni. În prima zi de la audițiile pentru Forbidden City, le-am spus lui Grace și lui Helen că dansasem dintotdeauna, dar era ca și când m-aș fi născut să fiu celebră. Oamenii *vedeau* ceva în mine. Erau atrași de mine. Veneau la mine ca albinele la o floare sau ca moliile la flacără. Nu exagerez. Nu eram prea talentată, dar aveam destul farmec.

Demult, când încă locuiam la Los Angeles, o dansatoare de la Teatrul Orpheum traversase strada ca să viziteze magazinul de antichități al familiei. Voia să cumpere o cutie vopsită cu lac negru și decorată cu cocori în zbor, dar nu avea suficienți bani, așa că mama i-a spus: „Dacă îi predai lecții de dans fiicei mele, îți dau cutia”. Oamenii îi ziceau mamei că familia noastră se dusese de râpă. Mama, care era cea mai tradiționalistă și cea mai strictă femeie de pe ambele țărmuri ale Pacificului, le răspunsese:

— Este mai bine să fii un lup singuratic talentat decât o maimuță care dansează pentru un muzicant de stradă. Mai bine să fii independent decât să faci plecăciuni în fața occidentalilor.

Dar trebuia să fiu și o japoneză adevărată. Ea îmi arătase cum să pășesc pentru a părea delicată și cum să duc mâna la gură atunci când zâmbeam, pentru a părea mai atrăgătoare. M-a învățat să vorbesc pe un timbru înalt, asigurându-se că nici aerul – nici viața – nu-mi ieșeau din gât. M-a învățat să încep fiecare propoziție ca și când totul ar fi fost din vina mea: *sumimasenga – îmi cer scuze, dar...* sau *osoremasuga – nu vreau să vă supăr, dar...*

Bineînțeles, am urmat cursurile de japoneză ale mamei. Acea limbă nu mă interesa nici acasă, nici la școală și mi-am dorit să fi primit un cent de fiecare dată când mă critica pentru felul în care foloseam prepozițiile. (Tatăl meu spunea întotdeauna că vocea ei era la fel de frumoasă ca florile de cireș care pluteau în aer într-o dimineață perfectă de primăvară. Nu puteam să-l contrazic în privința aceasta. Vocea ei era frumoasă... pentru o cicălitoare.) Mama m-a învățat despre onoare și decădere. Am învățat diferența dintre ce putea spune o femeie și ce putea spune un bărbat. *Shizukani – liniște* – putea să se audă, politicos, din gura unei femei. Dar un bărbat putea fi mai ferm: *Damare! Taci din gură!* Am ascultat cum oamenii li se adresau,

în mod obișnuit, soțiilor – *ka-nai* – care literalmente însemna *în casă.* Un soț era numit *shu-jin* – *conducător.* Dar eu voiam să îmi controlez singură viața.

Mama începea fiecare lecție punând studenții să cânte imnul național al Japoniei în fața portretului împăratului Hirohito, dichisit în uniforma lui, călare pe calul său alb, Shirazuki. (Probabil că acest lucru nu era prea diferit față de școala de limbă chineză la care mergea Helen, unde cânta imnul Republicii China, în fața fotografiei Dr. Sun Yatsen.) Mama preda cursurile ca și când am fi fost în Japonia, subliniind loialitatea oarbă față de superiorii noștri: față de părinți, profesori, față de orice persoană în vârstă și, desigur, față de împărat. Marile virtuți, ne spunea ea, erau sinceritatea, loialitatea și supunerea. (Acestea nu puteau fi chiar atât de deplasate, din câte aflase Helen din zicalele ei.) Mama ne-a învățat despre primele neînțelegeri dintre Japonia și China, din anul 663 și despre lungul șir de invazii japoneze, care continuau până în ziua de azi. (Probabil că Helen învățase varianta opusă, în care japonezii erau întotdeauna personajele negative.) Ce vreau să spun este că toți respectăm tradiții pe care le credem juste și corecte, dar pentru fiecare poveste există două versiuni. Totuși, când am numit masacrul de la Nanking o crimă de război, mama m-a pălmuit și mi-a spus: „Acest lucru nu s-a întâmplat! Oamenii au născocit povestea aia!” Iar apoi m-a numit fiică nerecunoscătoare, de parcă *asta* ar fi fost ceva mai rău decât masacrul miilor de femei nevinovate din China.

— Nu sunt nici nerecunoscătoare și nici nu-mi lipsește patriotismul, am ripostat eu. Iubesc America și cred în pace.

— Și împăratul crede în pace, spuse mama. El plânge după celelalte țări din Asia care au fost strivite de bocancul imperialismului vestic. Japonezii îi vor ajuta pe frații și surorile din Manciuria, China și Coreea. Este timpul pentru prietenie, cooperare și prosperitate de ambele părți.

— Nu te referi la politica celor „trei de tot” – arde tot, omoară tot, fură tot?

— *Bakatare!* Mama rosti cea mai insultătoare expresie prin care puteai numi pe cineva *prost.*

Părinții mei nu au mai vorbit cu mine timp de două săptămâni după această întâmplare. Și frații mei, Hideo și Yori, se fereau de mine. „Te-ai născut rea, mi-a spus într-o zi Hideo”, ca un

gangster pe care îl văzuse într-un film în Honolulu. Nu eram deosebit de rea, dar aveam părerile mele. Drept urmare eram o *komaru ne* – o rușine și o pacoste.

Mai rău, îmi plăceau băieții și ei mă plăceau pe mine, ceea ce îi înnebunea pe ai mei mai rău decât gândacii din așternuturi. Poate că mama mă încurajase să dansez, dar nu se gândise la toate detaliile. Mai mult de trei mii de japonezi – *Issei*[31]*, Nisei*[32] și *Sansei*[33] – locuiau în Terminal Island, dar pe insulă erau și marinarii rezerviști. Până să împlinesc paisprezece ani, știam unde îmi plăcea să-mi petrec timpul. Așa că da, tata voia să pescuiască în Hawaii, iar mama voia să se întoarcă în Japonia, dar mă scoteau cu adevărat din necaz înainte să intru eu în bucluc. Dar nici la asta nu se gândiseră prea mult. Afacerile alungau toate ordinele. Profesorii occidentali veneau la școală cu flori de hibiscus la urechi și mi le dădeau să le port. Valurile oceanului aruncau cultura părinților mei pe bancurile pietroase de nisip. Freamătul frunzelor de palmier șopteau libertatea opțiunii. Băieții cu pielea netedă de acolo vorbeau cu voci și mai calme. Și mai mulți marinari! Nu își puteau da seama dacă eram japoneză, chinezoaică sau hawaiiană și nu le păsa.

— *Shikata ga nai,* suspină mama. Nu poți fi ajutată.

Mama spunea că eram o *moga* – o fată modernă. Acesta nu era un compliment, iar părinții mei nu știau ce să-mi mai facă. Când mătușa și unchiul meu se oferiseră să mă primească, părinții mă lăsară bucuroși să mă întorc în Land of Rice – America continentală – iar eu am plecat cu bucurie. Și ghici ce. Aceștia locuiau și lucrau chiar lângă aeroportul marinei! *Shikata ga nai!* Și încă cum!

Spulberasem tiparul unei japoneze obișnuite. Și ce dacă? Nu eram ca Grace, Helen sau ca toate celelalte fete cărora le păsa de părerile altora sau care retrăiau dezamăgiri trecute. Dorințele mele în viață erau simple: să plutesc deasupra zgomotului lumii, să *trăiesc* în corpul meu și să fiu privită ca orice altceva, numai ca o japoneză nu.

•

Într-o vineri, chiar la începutul lunii februarie, mergeam pe Market Street, oprindu-mă în fiecare magazin și cafenea,

[31] Prima generație de imigranți japonezi (n.tr.).

[32] A doua generație de imigranți japonezi (n.tr.).

[33] A treia generație de imigranți japonezi (n.tr.).

întrebând dacă făceau angajări. Am primit obișnuitul refuz: „Ne pare rău, dar postul a fost ocupat”, ceea ce însemna că nu voiau să mă angajeze deoarece eram orientală. Am trecut pe lângă un teatru din care intrau și ieșeau fete. Curioasă ca o pisică, am intrat și am dat peste o femeie blondă de o vârstă oarecare, aceasta luând interviuri fetelor pentru o slujbă la Expoziția Internațională Golden Gate. Am completat o cerere și m-am așezat pe un scaun. Când mi-a venit rândul, femeia m-a măsurat din priviri.

— Ți-e rușine să te dezbraci? întrebă ea.

— Nu m-am gândit niciodată la asta, am răspuns eu.

— Gândește-te acum, spuse ea.

Zilele și nopțile erau calde în Hawaii, nu aveam un pulover, ca să nu mai spun de un palton. Umiditatea era atât de lipicioasă, încât eu, părinții și frații mei ne dezbrăcăm până când ajungeam să fim doar în lenjeria intimă și stăteam în apele puțin adânci ale oceanului de lângă casa noastră. Mă scăldam goală într-o cadă din lemn împreună cu mama, după tata și frații mei. Fetele de la școală, de la care am învățat să dansez hula, îmi spuseseră că mamele și bunicile lor nu purtau niciodată sutien când dansau și că se bizuiau doar pe părul lor și pe ghirlande de flori făcute de ele, pentru simplitate.

— Nu am nimic împotrivă, i-am spus femeii.

— Nuditatea este foarte naturală. Privește-o ca pe o artă. Dacă ar fi fost bărbat, dacă aranjamentul ar fi părut murdar sau dacă slujba ar fi fost într-o altă parte decât într-o expoziție, aș fi fugit imediat de acolo. Dar, când am auzit-o spunând: „Aș avea nevoie o chinezoaică”, m-am simțit ca un pește mare prins într-una din plasele tatălui meu.

— Cât plătiți? am întrebat, încercând să par îndrăzneață. Șireată, femeia dădu din cap.

— Treizeci și cinci pe săptămână.

Cu cincisprezece dolari mai mult decât câștigau Grace și Helen!

— Unde semnez?

Repetițiile – așa cum erau – începeau a doua zi. Pentru moment, am păstrat secretul. Grace era un copil bun, dar era atât de naivă, încât se vedea de la o poștă. Și chiar dacă aș fi putut spune că Helen avea ceva experiență, se purta prea formal ca să audă adevărul. În plus, cu un trecut ca al meu,

puteam totuși să fiu concediată. Abia atunci aș fi avut ce să le povestesc lui Grace și lui Helen.

GRACE

Pistoale și pălăria unui cowboy

Am acceptat una dintre vechile rochii ale lui Helen, pe care am purtat-o până am achitat rochia cumpărată în rate de la Emporium. (Nu aveam de gând să umblu nici în ruptul capului în plicul cu cei cincizeci de dolari ai mei. Banii aceia erau bariera dintre mine și întoarcerea acasă.) Noaptea, între spectacole, când treceam prin cortinele de catifea și intram în sala de mese, eram la fel de drăguțe în rochiile noastre lungi ca florile de primăvară. Charlie ne îndrepta spre anumite mese, șoptindu-ne la ureche. Totul părea destul de nevinovat, așadar, stăteam cu necunoscuți. Dacă mai aveam și alte spectacole, beam suc de ghimbir sau ceai cu petale de trandafiri, un ceai cu un nume fantezist la un preț și mai fantezist, dar mai comandam și cele mai scumpe băuturi din meniu – un cocktail Singapore la patruzeci de cenți – așadar, clientul trebuia să plătească.

Dar ceea ce voiam noi cu adevărat era să mâncăm. Majoritatea clienților comandau pentru noi din meniul chinezesc. Dar eu? Dacă puteam să aleg? O friptură, desigur! Odată cu terminarea cinei, spuneam că trebuia să plec pentru următorul spectacol și le mulțumeam pentru generozitate. Asta era totul… cel puțin pentru mine și Helen.

— Voi, fetelor, sunteți atât de lipsite de experiență, glumi Ida într-o seară.

Era foarte micuță și îmi amintea de o veveriță – smucită în mișcări și cu o voce subțire.

— Uite cine are experiență! replică Helen. Măcar eu am crescut într-un oraș. În *oraș.*

— În plus, nu trebuie să îți fie rușine dacă nu ai experiență, am adăugat eu, dar nu eram la fel de neexperimentată ca la început. Atunci, nu auzisem niciodată de nicio fată ușuratică. Acum, știam că ele erau genul de fete pe care le salva Donaldina Cameron. Știam că o coca-cola gratuită se putea

transforma destul de rapid în altceva și puteam să recunosc privirea îngrijorată a unei fete atunci când acel moment din lună se apropia sau întârzia. Am jurat să-i urmez sfatul lui Helen: „Păzește-ți corpul ca pe o bucată de jad”. Dar am mai învățat și că era mai ușor să-mi cheltui salariul, decât să economisesc. A început să-mi placă lenjeria – corsetele cu Lastex, sutienele din batiste dantelate (care, indiscutabil, nu făceau mare lucru) și combinezoanele roz sau portocalii tip pantalon din șifon pentru zi și din satin negru sau dantelă pentru seară. Cu fiecare zi care trecea, mă temeam și mai puțin de faptul că tatăl meu ar fi putut veni să mă caute și aveam mai puține coșmaruri. Nu trebuia să mă mai prefac lipsită de griji, deoarece eram cu adevărat fericită și nu mai trebuia să mă prefac că sunt curajoasă pentru că nu mai aveam de cine să mă tem.

După ultimul spectacol, multe dintre dansatoare se întâlneau cu băieții care le așteptau la ieșire și dispăreau în noapte, dar eu și Helen ne întâlneam cu Ruby. În fiecare seară venea la club, stătea la bar și le permitea bărbaților să-i ofere băuturi, până când noi eram libere și puteam să stăm din nou împreună. Câteodată, eu și Helen eram încă atât de exaltate după spectacol, încât trebuia să întreținem atmosfera, așadar mergeam cu Ruby în clubul Pitt sau în Variety, care serveau mâncare artiștilor după spectacole, ca să-l ascultăm pe Harry James cântând *All or Nothing at All* când trecea prin oraș. Sau când avea loc vreun concert lung de jazz, cu băuturi și jocuri de noroc până la ora șase dimineața. Câteodată mergeam la Sky Room, pentru băuturile speciale servite acolo. „Cărei fete nu i-ar plăcea băutura „sâni de înger”? întreba Ruby. (Și, chiar așa, cărei fete nu-i plăcea? Era făcută din cremă albă de vanilie, lichior de cireșe, frișcă răcită în straturi și, în vârf, avea o cireașă maraschino.) Altă dată, voiam doar să dansăm. Jitterbug. Conga. Rumba. Și uneori Ruby ne aducea fiecăreia câte o gardenie – „ca să ne asortăm” – pe care o purtam după urechea stângă, arătându-le tuturor că eram prietene adevărate. Eram puternice împreună, ceea ce ne permitea să fim îndrăznețe și aventuroase. Flirtam cu bărbații și chicoteam când flirtau și ei. Ne împrumutam hainele – o bentiță, o eșarfă, un pulover, o rochie – și ne promiteam să nu permitem niciunui bărbat să intervină între noi, așa cum li se întâmpla fetelor de liceu.

•

Am mai ieșit cu Monroe de câteva ori. M-a dus să văd operă chinezească. (Nu pot să spun că m-au impresionat mieunăturile, dar mi-au plăcut acrobațiile și felul în care artiștii păreau să plutească deasupra scenei, ca fantomele sau ca fluturii.) Altă dată, m-a luat cu una dintre mașinile familiei și m-a dus la muntele Tamalpais, pentru un picnic. La întoarcere, ne-am oprit la debarcaderul din Tiburon, ca să-mi poată arăta Angel Island aproape de țărm – un loc despre care mi-a spus că era ca Ellis Island pentru această parte de țară.

— Oameni din toată lumea veneau în America, mi-a explicat el, dar guvernul nostru încearcă să prevină intrarea *tuturor* chinezilor în țară. De unde ne aflam, nu vedeam stația de imigrare, dar mi-a povestit despre asta. Pe drumul de întoarcere spre casă, dinspre China, ne-au pus tot felul de întrebări. Eu, Helen și frații mei am fost tratați ca niște străini, deși eram născuți aici.

Nu am învățat despre Angel Island la școala mea din Plain City, iar părinții mei nu o menționaseră niciodată, dar Monroe vorbea cu atâta pasiune, încât puteam să-mi imaginez fiecare detaliu. Din spusele lui, locul acela părea o închisoare.

— Oamenii acceptă umilința deoarece își doresc cu disperare să fie în America și pentru că vor să fie americani, spuse el. Noi doi suntem norocoși. Noi nu ne dorim să fim americani. Noi *suntem* americani.

M-am uitat la insulă și m-am întristat – din cauza secretelor pe care se pare că părinții mi le ascunseseră și a oamenilor care se aflau atunci pe insulă. După spusele lui Monroe, erau ținuți câteodată și doi ani înainte de a fi deportați în China sau până când li se permitea, în sfârșit, să debarce în San Francisco – asta dacă nu se sinucideau deja. Probabil că a simțit că eram melancolică, deoarece m-a tras lângă el.

Lucrurile au progresat. Ne-am sărutat – și amândoi deveniserăm mai pricepuți – dar niciodată în Chinatown, nici măcar pe veranda blocului meu, când ne luam rămas-bun. Monroe spunea că era din cauză că nu voia să-mi strice reputația. Chiar și așa, îmi dădeam seama că *îi* plăcea să mă sărute. Voiam să mă bucur mai mult, dar tot timpul în care mă săruta mă gândeam la cum trebuia să mă port. El era bogat, drăguț și era fratele prietenei mele, dar eram agitată și nesigură în preajma lui, ca și cum nu aș fi fost destul de bună.

Într-o zi, m-a dus prin parcul Golden Gate, direct spre ocean. Nu mai văzusem niciodată ceva atât de deschis, de frumos sau de sălbatic. Monroe a parcat la marginea drumului.

— M-am gândit că, fiind din Ohio, ți-ar plăcea să vezi asta, spuse el.

Văzusem destule filme, încât să știu că trebuia să aștept până când venea pe partea mea ca să-mi deschidă portiera. Îmi întinse mâna, iar eu am luat-o. Vântul îmi trecea prin haine, dar nu-mi păsa. Am mers până la apă, unde se spărgeau valurile, care aruncau în aer spumă și ceață rece. Își scoase jacheta, ca să ne așezăm pe ea. A început să mă sărute. Cu cât era mai insistent, cu atât mai mult rezistam. Când a început să mă atingă pe sub fustă, l-am împins. Neîndemânarea lui nu reușea să-mi deschidă inima.

Tot drumul spre casă, mi-a ținut o prelegere despre regulile chinezești ale vieții de familie, pe care nu le mai auzisem niciodată și ale căror concluzii erau groaznice. Mi-a recitat cele Trei Ascultări – *Când ești fată, ascultă de tatăl tău; când ești soție, ascultă de soțul tău; când ești văduvă, ascultă de fiul tău* – și a spus că la asta se așteaptă de la soția și fiicele lui. Când i-am spus lui Ruby despre asta, ea a pufnit: „Acum încearcă să facă sex cu tine și în clipa următoare să îți dea comenzi? Ce ipocrit!”

Am continuat oricum să ies cu el, deoarece nu voiam să o supăr pe Helen, și, sincer, pentru că mă ducea în locuri unde nu îmi permiteam să merg singură. La următoarea întâlnire, am primit laude: „Ești la fel de americană precum limonada roz la un bâlci din Kansas”. Apoi continuă, demonstrând că Ruby avea dreptate. „Dar, Grace, ai face bine să te porți ca o adevărată chinezoaică.”

Helen a interpretat diferit față de Ruby cuvintele spuse de el. „Poartă o rochie *cheongsam* când vei mai ieși cu el și se va purta altfel cu tine”, mă sfătui Helen. „Și e adevărat. Dacă vrei să fii o nevastă chinezoaică în toată regula, vei respecta cele Trei Ascultări.”

Am mers împreună cu Monroe să dansăm la Embarcadero, deoarece la petrecerile la care mergea de obicei, toate chinezoaicele stăteau într-o parte a camerei și toți băieții, în cealaltă. „Nimeni nu ar fi atât de necuviincios, încât să danseze în public cu o persoană de sex opus”, spunea el. „Dacă sunt în

Chinatown și văd o fată pe care o cunosc din copilărie, mărturisi el cu o altă ocazie, sunt nevoit să traversez strada ca să nu trebuiască să-mi scot pălăria și să o salut. Dacă aș ieși cu ea de trei ori, părinții ei m-ar întreba cât de mult mă aștept să câștig. Trebuie să merg până la capăt. Fără prostii.”

Ce bufon! Era la fel de rigid și dezaprobator ca tatăl meu, cu excepția faptului că nu mă bătea. Din nou, Helen vedea lucrurile dintr-un unghi cu totul diferit. „O propunere trebuie să plutească în aer, spuse ea. Va fi o partidă bună pentru tine. Și partea cea mai bună? Dacă te măriți cu Monroe, vei fi cumnata mea și vom locui împreună în complex”.

Dar, indiferent de ce spunea Helen, nu mă potriveam cu Monroe. Am lăsat-o să viseze, deoarece eram fericită că își dorea atât de mult să fim împreună. În cele din urmă, trebuia să-mi găsesc curajul să-i spun adevărul. Între timp, vedeam orașul la brațul unui tânăr respectabil și primeam destule mese gratuite. Nu era dragoste adevărată, dar nici rău nu era.

•

— Un An Nou chinezesc fericit! a strigat Ruby ca să mă trezesc.

Nu m-am deranjat să deschid ochii.

— Un An Nou fericit și ție! am mormăit eu. Acum, lasă-mă să dorm. M-am întors pe partea cealaltă și mi-am pus perna pe cap.

— Am noutăți. Mă înghionti ea din nou. În sfârșit, am o slujbă.

Asta mă făcu să mă ridic.

— Poftim?

— Lucrez la Expoziția Internațională Golden Gate. Chicoti pe un ton înalt și melodios. S-a deschis aseară. Am fost acolo!

— Serios?

Când am ajuns acasă la trei dimineața, Ruby încă era în oraș, dar nu era ceva neobișnuit. Ruby și băieții ei... Acele relații nu erau serioase, așadar eu și Helen nu ne îngrijoram niciodată că ar putea exista cineva care să încerce să se bage în prietenia noastră cu ea. Dar cum? Ce făcea? Cum de se angajase la expoziție, când eu nu am reușit?

— De această dată, faptul că sunt orientală a fost în favoarea mea. Expoziția este despre armonia din Pacific...

— Ești în pavilionul japonez? Mi-am amintit că trebuia să fie cel mai mare și mai bun pavilion dintre cele sponsorizate de

țară.

Ruby scutură din cap.

— Nu acolo.

— În Cavalcada Vestului de Aur?

— Marele carnaval? Nu, nici ăla.

În sfârșit, mi-a căzut fisa.

— Lucrezi la Gayway?

Ruby se strâmbă.

— Nu fi supărată.

— Dar Ruby, la Gayway?

— Este un parc de distracții. Se gândi puțin, înainte să se răzgândească. Sau poate un carnaval.

— Bărbatul care mi-a luat interviu când am fost acolo pentru o slujbă mi-a spus că Gayway nu era pentru o fată ca mine, atunci nu poate fi nici pentru una ca tine…

Dădu din mână.

— De Helen mi-e puțin teamă, spuse ea. Știu că asta va fi o problemă pentru ea.

— Pentru ea? *Mie* nu-mi place!

— Grace, fii fată de treabă, vrei? Aveam nevoie de o slujbă, înțelegi asta. Mă privea serios. Vrei, te rog, să mă ajuți cu Helen?

Mi-am pus mâinile pe cap.

— O, Dumnezeule!

— Mâine este ziua voastră liberă. Vino la Treasure Island și adu-o și pe Helen. Vei vedea că nu este atât de rău.

Am înghițit cu greu și am fost de acord.

— Hai să mergem în Chinatown să vedem festivitățile. Am bani acum. Fac eu cinste! Un an nou fericit!

— Nu am sărbătorit niciodată Anul Nou Chinezesc, am recunoscut eu.

Ruby strălucea, triumfătoare.

— Acum ai șansa. Îmbracă-te.

Ne-am petrecut dimineața făcându-ne loc prin mulțime, obținând un loc bun pentru a vedea dansul dragonului, gustând bunătățile vândute la tarabe și acoperindu-ne urechile când șiraguri de pocnitori explodau la colțuri. Cu puțin înainte de ora două, Ruby se îndrepta spre noua ei slujbă, iar eu am continuat să explorez. La intersecția dintre străzile Grant Avenue și Commercial, am văzut cum familia lui Helen se îndrepta spre

mine pe trotuar. Domnul Fong mergea cu pași mari, la un metru distanță în fața restului familiei și comportamentul lui – importanța acestuia – îi făcea pe oameni să se dea la o parte. Era urmat de cei șapte fii ai lui. L-am reperat pe Monroe și i-am făcut cu mâna. A dat din cap, dar nu mi-a făcut semn din mână. Helen venea din urmă, purtând o *cheongsam* din mătase de culoarea lavandei, brodată cu bujori albi. O femeie mică, îmbrăcată cu o tunică albastră peste pantaloni negri, cu părul strâns puternic în coc la ceafă, se sprijinea de brațul lui Helen. Trebuia să fie mama ei. Un grup de femei tinere, unele ținând copii în brațe, iar altele cu ei adunați în jurul picioarelor, veneau din urmă. Am învățat multe în cele câteva luni petrecute în Chinatown și le-am recunoscut pe cumnatele lui Helen ca proaspăt venite de pe vapor. Erau îmbrăcate ca Helen, dar felul în care își țineau părul și lipsa rujului de pe buze le făcea să pară străine. Priveau în pământ și rămâneau la o distanță respectabilă nu doar în urma soților, ci și în urma mamelor și cumnatelor.

Când grupul s-a apropiat de mine, am văzut de ce mamei lui Helen îi era greu să meargă. Avea picioarele legate! auzisem despre picioarele legate de la tata. Spunea că erau un simbol al poziției sociale. (Ori de câte ori spunea asta, mama își înclina capul.) Arătau ca niște cioturi deformate. Chiar atunci, Helen mi-a întâlnit privirea. Pentru o fracțiune de secundă, am rămas amândouă pe loc, iar apoi ea a privit în altă parte. Oare era jenată că îi văzusem prosperitatea și poziția socială (dar și înapoierea) a familiei ei sau de faptul că mă văzuse pe mine, o banală fată din club? A trecut pe lângă mine fără să spună un cuvânt și a continuat să meargă împreună cu rudele ei, cumnatele și copiii lor care veneau din urmă – privind ca găinile cu puii abia ieșiți din ou.

•

A doua zi, m-am întâlnit cu Helen la ora 15.00, am mers la feribot și am plătit douăzeci de cenți fiecare pentru bilete dus-întors spre Expoziția Internațională Golden Gate. M-am gândit că, dacă am vizita mai multe pavilioane până ajungem la Gayway, după ce am fi văzut câteva atracții – locul era imens – Helen ar fi mai puțin critică. Speram să poată integra Gayway și orice făcea Ruby acolo unei viziuni mai largi asupra târgului internațional.

Când am ajuns la Treasure Island, m-am gândit să mergem cu unul dintre tramvaie, ale căror părți frontale fuseseră împodobite pentru a arăta ca elefanții, sau să luăm o ricșă, care arăta ca un scaun supradimensionat, împins de tineri frumoși, dar Helen era prea agitată ca să stea. Ne-am grăbit de la o atracție la alta, de la un pavilion la altul, de la o expoziție la alta. Am mâncat crenvurști, pungi cu floricele, vată pe băț și am băut coca-cola de cinci cenți. În sfârșit, Helen a început să se plângă că o dureau picioarele. Ne-am trântit pe o bancă lângă o lagună, prea extenuate pentru a mai face un pas. Era trecut de ora 23.00, iar locul era luminat în culori frumoase. Eram pe cale să-i spun totul despre Ruby, când un tânăr blond care împingea o ricșă se opri în fața noastră.

— Te recunosc. Colțul stâng al gurii i s-a ridicat atunci când a zâmbit. Ochii lui erau la fel de albaștri și, desigur, încă era înalt și în formă.

— Joe?

Zâmbetul lui strâmb s-a mărit. Dădu din cap spre ricșă.

— Am primit slujba!

— Eu nu.

Am râs amândoi. Helen mă privea întrebătoare.

— Ne-am întâlnit în urmă cu patru luni, în prima mea zi la San Francisco, i-am explicat eu după ce le-am făcut cunoștință.

— Expoziția se va închide curând. Își trecu o mână prin păr. Vreți să vă duc înapoi la feribot?

Mi-am înclinat puțin capul, ca să-l privesc.

— De fapt, eram pe cale să-i spun lui Helen despre o altă prietenă de-a noastră care lucrează la Gayway.

Helen ridică o sprânceană.

— Despre ce vorbești? întrebă ea suspicioasă.

— Ruby lucrează acolo, am continuat eu. M-am gândit că am putea să o vizităm împreună.

— Este o singură fată orientală în Gayway, interveni util Joe. Prima dată când am auzit de ea, am sperat că poate erai tu, Grace. În mod sigur nu a fost așa!

Auzind acestea, mi-am dat seama că nu o întrebasem pe Ruby exact *unde* lucra. Urma să fie o surpriză și pentru mine. Am observat că Helen privea cu îndoială. Pe cât de fericită eram să-l văd din nou pe Joe, planul de a-i spune lui Helen că Ruby lucra la Gayway nu mergea chiar așa cum sperasem.

— Cât de mult ne-ar costa dacă ne-ai duce la ea? întrebă Helen.

— În mod obișnuit, cincizeci de cenți pentru o jumătate de oră, răspunse el, dar pentru voi două este gratis.

Ne-am așezat pe scaun. M-am foit pe locul meu, ca să privesc în sus și ca să mă uit din nou la Joe. Îmi zâmbi iar.

— Gayway, sosim!

Trecu pe lângă pavilioanele Columbiei, Olandei, ale Indiilor de Est și ale Argentinei și intră direct în Gayway. Aici era un bărbat cu mâini din cauciuc. Era un înghițitor de săbii. Chiar după colț: un mâncător de sticlă, un îmblânzitor de șerpi și un tip care înghițea un tub cu neon ce i se aprindea în măruntaie; o femeie grasă, o femeie cu barbă, o femeie fără brațe, care făcea totul cu picioarele, cânta până și la instrumente! Erau galerii, un tir cu aer comprimat, un circ de purici, un carusel, o pistă de curse pentru maimuțe. Dacă partea principală a expoziției prezenta eleganța și bunul gust, Gayway apela la instinctele de bază – vulgare, dar mult mai amuzante.

Joe opri în fața a ce părea a fi o cârciumă din vestul sălbatic. Arătă spre un indicator, care se afla de-a latul clădirii: FERMA NUD A LUI Sally Rand.

O, Dumnezeule! Era mai rău decât îmi imaginasem. *De ce* nu am întrebat-o pe Ruby ce făcea acolo?

— Ruby nu va fi acolo, declară Helen cu certitudine.

— O fată din Orient lucrează înăuntru, spuse Joe. Vei vedea.

— Nu Ruby, insistă Helen. În plus, mă îndoiesc de faptul că ne-ar primi înăuntru.

— Este pentru întreaga familie, jur, ne asigură Joe.

— Dar scrie că e „nud”.

— Nu este genul *acela* de nud, spuse Joe. Sally Rand a fost una dintre cele mai cunoscute artiste de la Târgul Internațional de la Chicago. Acum este aici.

— Ai fost înăuntru? am întrebat eu.

— Poți fi sigură de asta! răspunse el puțin prea entuziasmat.

Eu și Helen am plătit douăzeci și cinci de cenți fiecare, iar apoi am așteptat la rândul care se mișca foarte încet. Joe avea dreptate. Erau oameni de toate vârstele – chiar și copii la rând, dar aș minți dacă aș spune că majoritatea nu erau bărbați singuri. Joe a spus că făcuse suficienți bani pentru astăzi, așadar a rămas cu noi. În cele din urmă, am intrat în clădire, urmând

oamenii mânați în față și împinși de cei din spate. Melodia lui Gene Autry, *Back in the Saddle Again,* suna din difuzoarele atașate de tavan. Am privit atent în dreapta noastră prin ferestrele din sticlă securizată, într-o cameră mare. Înăuntru, aproximativ douăzeci de fete – care purtau cizme de cowboy, tocuri cu pistoale false (unul în față și unul în spate, plasate în locuri strategice), bandane legate în jurul sânilor (sau fără bandane – doar păr lipit cu bandă adezivă sau lipici care se legăna liber dacă era lung, pentru a păstra decența), pălării Stetson și nimic altceva – defilau înainte și înapoi în fața vitrinei, pozau cu o mână în spatele urechii, șoptind între ele. Unele jucau badminton, ceea ce le făcea sânii să sară și să se zgâlțâie. Se poate ca acest loc să fi fost unul în care familiile să-și petreacă timpul, dar în Plain City nu văzusem ceva asemănător. Am zărit un băiețel cu ochii holbați. *Boing!* – ca într-un desen animat. În cele din urmă, mama lui l-a observat și l-a scos afară.

Helen mă apucă de braț.

— Uite!

O fată din spatele ferestrei își lăsă pălăria de cowboy pe podea, pentru a putea roti un lasou deasupra capului. Părul ei negru îi mângâia sânii înainte și înapoi, ascunzându-i sfârcurile, dar mișcându-se ca satinul pe pielea ei palidă. Era Ruby. Ruby a *noastră.* Am apucat balustrada, încercând să ne menținem poziția în fața ferestrei, în timp ce noii vizitatori ne împingeau din spate. Din locul în care ne aflam, eu și Helen auzeam vocea unei femei care dădea ordine: „Nu sta degeaba Betty. Sari puțin mai sus, Sue. Ține fundul ridicat când te apleci după minge, Alice”.

Am bătut în geam cu degetele. O fată cu părul roșcat și creț s-a uitat să vadă de unde venea sunetul. Am arătat spre Ruby, trimițându-i mesajul că voiam să o vedeam.

— Hei, Ruby. Ai vizitatori!

Ruby aruncă lasoul – și hai să spunem că nu era o expertă în trucuri cu frânghia – veni la fereastră și își lipi mâinile de geam.

— Helen, Grace! Am o pauză în zece minute. Când ieșiți, veniți la ușa din lateral. Ne vedem acolo.

Chiar dacă eram șocată, am simțit energia emanată de Joe. Am văzut cum se uita la Ruby. La început, am crezut că era jenat, dar apoi mi-am dat seama că nu-și putea lua ochii de la ea. Dorința lui stârni în mine ceva surprinzător. Îl doream atât

de mult, încât nu puteam să respir. Cu Monroe, nu simțisem niciodată așa ceva. Nu voiam să *fiu* Ruby, ci voiam ca Joe să mă dorească pe *mine* în felul acesta.

Împinse de mulțime, am ajuns înapoi afară în întuneric. Ochii îmi erau obosiți din cauza luminilor. Aerul rece îmi ciupea fața, dar cu o mulțime de oameni adunați la un loc, simțeam asta ca și cum aș fi fost mângâiată de mii de mâini.

— Nu aș numi asta ceva potrivit pentru copii! declară Helen. Cum de a putut face asta?

Am ridicat din umeri, încercând să-i răspund. Stăteam atât de aproape de Joe, încât hainele ni se atingeau, iar respirația lui îmi încălzea gâtul.

— Mă vei prezenta prietenei tale? întrebă el.

— Desigur, am spus eu.

Helen clipi. Îi înnebuniseră ambele prietene?

Câteva minute mai târziu, Ruby, îmbrăcată cu o pereche de pantaloni și un pulover, se strecură printr-o ușă.

— M-ați găsit!

Helen începu cu o mie de întrebări:

— Îți dai seama că ești practic goală acolo? Și în fața tuturor oamenilor? Ce ar spune părinții tăi, dacă ar afla?

— Ești frumoasă, am spus eu.

Chiar vorbeam serios? Desigur că nu, dar încercam să-i arăt lui Joe că puteam fi matură când venea vorba de astfel de lucruri. L-am luat de mână. Nu fusesem niciodată atât de curajoasă. Degetele mele stăteau reci în palma lui, dar el nu își retrase mâna.

— Ruby, vreau să ți-l prezint pe prietenul meu, Joe... Joe...

— Joe Mitchell, spuse el. Sunt un mare admirator.

— Am doar douăzeci de minute, spuse Ruby, fără să se deranjeze să-l bage în seamă. Eram ușurată că nu îi stârnise interesul. Patruzeci de minute înăuntru, douăzeci de minute pauză, de la trei după-amiaza până la două dimineața. Haideți să vă arăt împrejurimile.

— Sunteți atât de micuțe, spuse Joe cu speranță. Pariez că puteți încăpea toate în ricșa mea.

Ruby profită de ocazie.

— Sigur. Hai să facem o tură.

Joe ne duse încolo și încoace, fără să avem ocazia de a o certa pe prietena noastră. Cele douăzeci de minute trecură repede.

Am lăsat-o pe Ruby înapoi la Sally Rand și am decis să o așteptăm să termine programul. Helen rămase tăcută, ascunzându-și gândurile, în timp ce eu îl interogam pe Joe. Care era numele lui complet? Joseph Eldon Mitchell. Câți ani avea? Douăzeci. (Așa mă gândisem și eu, când l-am întâlnit prima dată.) Sinceritatea lui mă încurajă să-i pun mai multe întrebări.

— Mai mergi la Universitatea California?

— Da! Studiez științe politice, răspunse el. Vreau să urmez dreptul în cele din urmă și să devin avocat, ca tatăl meu.

— Îți place în California?

— Desigur! Nu-mi lipsesc anotimpurile din Winnetka. Iar zborul încă este pasiunea mea. Îmi va plăcea întotdeauna să zbor. Tonul vocii lui se ridica la sfârșitul propoziției, ca și când ar fi pus o întrebare. Nu că am putut zbura de când am venit în California…

După mai mult de patruzeci de minute, Ruby deschise o ușă laterală și o lăsă întredeschisă. Era îmbrăcată cu un chimono, iar sfârcurile i se vedeau prin mătasea subțire.

— Sally s-a supărat pe mine pentru că am întârziat data trecută. Nu pot merge din nou cu voi. Nu am timp să-mi scot costumul, să mă îmbrac, apoi să mă dezbrac și să-mi pun din nou costumul. A început să râdă când și-a dat seama de absurditatea vorbelor ei. Durează să potrivești pistoalele acelea! Veniți să mă luați mai târziu? Putem merge împreună acasă cu feribotul. Fără să aștepte un răspuns, făcu semn cu mâna și închise ușa.

— Și eu trebuie să plec, spuse Joe. Trebuie să predau ricșa. Dar veți mai veni? Ne putem întâlni cu toții, după ce eu și Ruby ieșim din tură. Aș putea chiar să vin aici într-o zi când nu am cursuri și când nu lucrez. Ți-ar plăcea asta?

— Desigur, am răspuns eu, deoarece chiar voiam să-l revăd.

După ce a plecat Joe, am găsit un loc în care să o așteptăm pe Ruby, aproape de exponatul Femeia fără cap. Helen își exprimase deja părerea, dar eu ce aveam să-i spun lui Ruby?

Nu ar fi trebuit să-mi fac griji, deoarece a început să vorbească imediat după ce am urcat pe feribot, ca să traversăm golful înapoi spre oraș.

— Nu vreau să mă atacați din ambele părți, a început ea. Aveam nevoie de o slujbă și acesta a fost cel mai bun lucru pe care l-am putut găsi.

— Dar cum poți fi... Nu am vrut să spun cuvântul *goală.* Trebuie să fi știut despre slujba asta de ceva vreme.

— Mmm.

Asta a fost un fel de confirmare.

— Acele nopți în care stăteai până târziu în oraș în ultimele câteva săptămâni...

— Mmm.

— Făceai repetiții?

— Nu prea ai ce să repeți, glumi Helen.

— Parcă eram prietene, iar tu nu ai zis nimic, am spus eu.

— Bineînțeles că nu! izbucni Ruby. Uite cum reacționați!

Am privit-o neîncrezătoare.

— Nu este mare lucru, insistă ea.

— Ruby! am exclamat eu. Ești dezbrăcată acolo!

— Nu sunt complet dezbrăcată. Sally are grijă ce să arătăm. În plus, nu suntem singurele fete care apar nud din Gayway. Mergi la studioul unde fetele pozează nud fără să acopere nimic și unde oamenii le pot desena sau fotografia contra cost. Mergi la cinematograful care rulează filme cu nudiști care joacă volei. Sau mergi la Palatul de Arte Frumoase din partea principală a târgului și vei găsi femei goale recreând tabloul lui Manet.

— Manet? izbucni Helen, indignată. Cine naiba e Manet?

Ochii mei și ai lui Ruby se măriră. Era pentru prima dată când o auzeam pe Helen înjurând.

— Ei bine? spuse ea.

— Nu știu, răspunse Ruby ridicând din umeri. Așa ni s-a cerut să spunem.

Începu să chicotească, m-am alăturat și eu, iar Helen își acoperi gura. Dar la ce ne gândeam? Pentru orice lucru există urmări.

•

Prima consecință a vizitării Treasure Island: acum eram îndrăgostită cu adevărat de cineva... și cu siguranță nu de Monroe. Trebuia să fiu corectă și să-i spun, chiar dacă asta ar fi dezamăgit-o pe Helen. Duminica următoare m-a dus la Eastern Bakery și mi-a comandat o înghețată cu sifon pe care nu o voiam. Eram pe cale să mă enervez când, surpriză! Roata era întoarsă – definitiv!

— Am sperat cândva că tata ar putea să te accepte chiar dacă ești dansatoare, a început el. Dar, când te-am văzut în ziua de

Anul Nou, mi-am dat seama că nu o va face niciodată.

Apoi, Monroe și-a petrecut următoarea jumătate de oră spunându-mi de ce nu ar putea niciodată să se căsătorească cu mine: pentru că nu găteam mâncare chinezească, pentru că eram singură la părinți, așadar nu învățasem să am grijă de copii, pentru că nu brodam, nu țeseam sau împleteam. Nu eram nici destul de implicată în politică. Nu arătam suficientă compasiune pentru poporul nostru din China, care suferea din cauza japonezilor, nu luam în seamă privațiunile chinezilor din țara asta și nu trecusem prin Angel Island, așadar, nu aș fi înțeles niciodată lucrurile groaznice suferite acolo de poporul nostru.

— Și ești născută în America, spuse el, încheind lista. Nu te vei purta niciodată ca o soție chinezoaică adevărată. Ești prea *lo fan* pentru a te lua de nevastă.

— Te-ai gândit că poate *tu* ești prea chinez pentru ca să te iau *eu* de soț? l-am întrebat eu, dar în sinea mea sufeream că fusesem numită fantomă albă, ca orice turist care intra în Chinatown.

— Tata îmi va găsi o soție potrivită în China. El spune că mă va lua acolo să o aleg imediat ce vor fi alungați japonezii.

— Vrei să spui că vei cumpăra mărul potrivit? am zis eu abia putând rosti cuvintele.

— Dacă te referi la ceva nepătat, atunci da. Mijea ochii în timp ce mă evalua. Nu vei fi niciodată mai mult decât o dansatoare de cabaret.

Și asta a fost tot. Nu mai conta cine și cui dădea papucii. Am plecat de la masă.

— Mulțumesc pentru înghețata cu sifon.

— Te conduc până acasă. Doar prostituatele merg singure prin Chinatown. Nu vreau să fii catalogată ca fiind ușuratică. Atunci, niciun bărbat cu mintea întreagă nu va mai vrea să te ia de soție.

I-am mulțumit din nou și i-am refuzat oferta.

— Voi merge pe unde vreau eu să merg, am spus eu rigid. Mă voi descurca.

În timp ce mă îndreptam spre casă, m-am simțit norocoasă. O iubeam pe Helen, dar nu aș fi putut niciodată să trăiesc în acea familie, în acel complex și în supravegherea constantă a lui Monroe, cu cele Trei Ascultări ale lui și cu toate celelalte lucruri.

— Am crezut că era american ca și mine, le-am spus mai târziu prietenelor. Dar este mult prea chinez. Mama s-a măritat cu cineva asemănător – american pe dinafară, dar tradiționalist pe dinăuntru – și uite ce i s-a întâmplat.

Ruby era de acord, dar Helen era foarte dezamăgită. Chiar a început să plângă. Consecințe peste tot.

GRACE

Lasă băiatul să vorbească

Pe toată perioada primăverii, eu și Helen am mers la expoziție de câte ori a fost posibil. Ne plăceau forfota și învălmășeala, reclamele zgomotoase. După ce am depășit șocul de a o fi văzut prima dată pe Ruby, am observat că de fapt nu era complet goală. Încă nu eram de acord cu ce făcea, dar era prietena noastră și voiam să o susținem. Așadar, o vizitam întotdeauna la Sally Rand. Fetele de după vitrină făceau constant lucruri noi. Odată, călăreau pe rând măgărușul, în timp ce un om striga: „Veniți să vedeți măgarul lui Sally Rand”. Adesea, Joe venea cu noi. Ruby, eu și Helen adoram să dansăm, iar el dansa jitterbug cu noi, pe melodiile cântate în direct la radio de Benny Goodman, Count Basie, Kay Kyser și Dorseys. Nu trăiai până când nu dansai pe muzica lor, iar eu și Joe am eclipsat toate cuplurile de pe ringul de dans cu piruetele, prinderile și alte trucuri de-ale noastre. Este surprinzător că putea dansa atât de bine? Nu. Învățase dansurile de societate la balurile din Chicago, iar combinațiile mai deosebite, la adunările care aveau loc noaptea, după prezentarea fetelor.

Cu cât mai multe aflam despre Joe, cu atât mai mult îl adoram. Era inteligent și manierat. Împingea ricșa de la amiază până la miezul nopții la sfârșit de săptămână, iar lunea, miercurea și vinerea de la ora patru până la miezul nopții sau mai târziu, dacă era plătit bine. Crescuse în Winnetka, oraș care se afla la doar patru sute optzeci și doi de kilometri distanță de Plain City. Apropierea geografică a orașelor noastre de baștină trebuia să spună ceva despre valorile noastre și despre ce fel de oameni eram, nu-i așa?

— În Illinois, suntem puțin mai deschiși față de orientali, mi-a spus el într-o zi. Unde locuiesc eu, un oriental și un occidental pot chiar să se căsătorească, nu ca aici în California, unde acest lucru este interzis de lege.

Nu știam că existau *undeva* legi care să interzică unui chinez și unui caucazian să se căsătorească. Asta era o știre proastă. Văzându-mi uimirea, Joe își întinse mâna și-mi zburli părul din vârful capului.

— Nu-ți face griji, pitico, spuse el. Dacă te vei hotărî vreodată să te căsătorești cu unul ca mine, va găsi el o cale. Dacă vrei, poți. Ar putea chiar să te ducă în Mexic pentru a te lua de soție… Acum, hai să vedem dacă Ruby e în vitrină. Spectacolul Sally Rand este deosebit, dar este amuzant să o văd și pe prietena ta.

Am mers cu Joe, iar el încă se holba la Ruby la fel ca prima dată, așadar l-am invitat și eu la Forbidden City să mă vadă pe *mine* dansând.

— Când Li Tei Ming a început să cânte, nu mi-a venit să cred, spuse el după prima vizită. E orientală, dar când deschide gura parcă ar fi mătușa mea Myrtle.

De câte ori nu auzisem astfel de replici de la clienți, care încercau să fie politicoși, dar care, în realitate, își arătau ignoranța și prejudecățile.

— Li Tei s-a născut aici, i-am răspuns eu. La fel ca mine.

— Presupun că asta vă face să fiți noutăți, spuse el. Așa cum Ruby este o noutate, fiind orientală, la Sally Rand.

Comentariul lui mă făcea să sufăr.

— Nu suntem noutăți, am spus eu nervoasă. Suntem doar americance, cărora le place să cânte și să danseze.

— Adevărat, a fost el de acord. Sunteți dansatoare profesioniste. Sunteți mai bune decât toate celelalte. Ar trebui să aveți propriul spectacol. Ar trebui să fiți cap de afiș.

Zicându-mi acestea, i-am iertat toate celelalte vorbe și am știut că eram specială în ochii lui – fie că eram orientală sau nu.

•

În luna mai a anului 1939, poliția a efectuat o razie la pavilionul lui Sally Rand, iar știrea a apărut în toate ziare. Totuși, asta nu îi împiedica pe oameni să vină. Toată lumea voia să vadă despre ce se făcea atâta tărăboi. Ruby primea toată atenția. Dar raidul acela a fost picătura care umpluse paharul

pentru Helen, care începu să o evite. Pretindea că prefera să stea acasă, poate că așa era, deoarece nu ieșea cu nimeni în oraș și nu purta machiaj și nici nu se dădea cu ruj în afara scenei. Ruby atrăgea bărbații așa cum atrage o pată de coca-cola furnicile. Atitudinea ei era că: „Bărbații nu au de ce să se supere, atâta vreme cât nu intri în necaz”. Eu mă păstram pentru cineva special. Acel cineva era Joe.

Zilele mele începură să se raporteze la el. Mergeam la expoziție înainte de a merge la lucru, iar el mi se alătura înainte de tura lui. L-am dus să vadă dansatori deosebiți, găzduiți de țări care nu aveau pavilion propriu: Cambodgia, Thailanda și Burma. Iar el mă ducea să văd noile invenții: aparate de ras electrice, ciorapi din nailon și un televizor.

— Grace, în curând aceste produse vor fi în casele noastre. Vom sta pe canapea și vom privi la televizor toată noaptea, în loc să mergem la un club de noapte sau la cinematograf. Distracția va veni la noi – toată odată, în toată țara. Gândește-te la sfera de influență pe care o va avea. Gândește-te la celebritatea adusă artiștilor. Și la bogăție…

Poate că era student și îl iubeam, dar în unele privințe era cu capul în nori. Totuși, acei ciorapi de nailon Dupont arătau grozav.

Am învățat lecția supremă: să-l las pe băiat să vorbească. În câteva săptămâni, știam totul despre Joe. Crezuse în zâna măseluță până la vârsta de opt ani; ura algebra aproape la fel de mult ca și mine; jucase fotbal în liceu; nu suporta fasolea albă, dar îi plăcea plăcinta cu rubarbă a mamei lui. Albastru era culoarea lui preferată. Fusese bolnav de difterie la vârsta de trei ani, iar mama lui a stat trează în fiecare noapte, până când s-a făcut bine. Când era copil, pasiunea lui era aeromodelismul. Își iubea părinții, dar voia să își petreacă restul vieții în California. Nu îi plăcea să ducă vizitatori cu ricșa spre pavilionul japonez, deoarece nu aproba ce făcea acea națiune în China – ceea ce m-a făcut să mă bucur pentru hotărârea de a ține secretă originea lui Ruby. Ea putea să pară altcineva, dar nu am vrut ca Joe să-mi urască cea mai bună prietenă. El era moral și interesat de politică, dar nu îngâmfat ca Monroe.

Nu era ca și când nu aș fi putut să-l impresionez pe Joe atunci când se ivea ocazia. Într-un efort de a atrage mai multe afaceri la Forbidden City, Charlie angajă poneii să danseze pentru o

reclamă. În ziua cea mare, un autobuz ne duse la plajă. Ne-am aliniat pe nisip, purtând voaluri mari, care străluceau la orice mișcare și rochii de operă chinezești, cu mâneci lungi din cea mai ușoară mătase, care ne acopereau mâinile, treizeci de centimetri. Ne târâiam picioarele pe nisip, dar mânecile noastre pluteau în briza oceanului. Am ocolit până am ajuns în spatele unui paravan pus necorespunzător pe nisip, ca să ne schimbăm voalurile și rochiile și să le aruncăm spre cameră într-un mod care să provoace râsul. Muzica deveni antrenantă. Acum, în costume de baie, ieșeam din spatele paravanului.

— Ei bine, spuse persoana care făcea anunțurile surprins. Ce ar spune Confucius?

Câteva săptămâni mai târziu, când Ruby era în pat bolnavă de stomac, Joe mă duse la un matineu – primul film văzut după o lungă perioadă – și am văzut și reclama. Am observat reacția celor din public, atunci când am rămas în costume de baie. În câteva cadre, ne transformasem din menajere orientale în americance veritabile.

— Ce ocazie bună pentru tine! mi-a spus Joe mai târziu. Destul de curând vei fi o adevărată vedetă de cinema.

Acum nu era mai bine decât să văd un aparat de ras electric sau un televizor?

Joe mi-a dăruit un evantai din Satul Chinezesc. Pe acesta era desenat un peisaj cu munți semeți, pavilioane cu streșini ridicate și copaci îndoiți de vânt. În fiecare seară în care mergeam la culcare, îl scoteam din sertarul mesei de toaletă, unde țineam și alte mărunțișuri de la el – un ac de păr în formă de castravete murat de la expoziția Heinz, monede din aluminiu de la expoziția căii ferate Union Pacific și o pereche de ochelari 3D. Sigur, toate erau gratis, cu excepția evantaiului și a primei mele perechi de ciorapi din nailon, dar, de câte ori deschideam evantaiul, mă gândeam la Joe. În zilele mele libere, stăteam la expoziție tot programul, ca să fiu acolo când avea pauze.

— Grace, ești încă un copil, spuse el destul de sincer într-o după-amiază când mergeam spre restaurantul White Star Tuna, ca să cumpărăm plăcinte cu ton iute și mazăre congelată – cea mai nouă mâncare la modă. Ești prea tânără pentru mine, iar eu sunt prea bătrân pentru tine. Poate peste alți zece ani…

Părea întotdeauna bucuros să mă vadă, chiar și când îl surprindeam.

— Iar tu! Grozav!

Câteodată stăteam lângă portul Trade Winds ca să privim avioanele China Clipper, care ofereau primele zboruri comerciale între Statele Unite și Asia, decolând și aterizând în golf.

— Durează trei săptămâni să călătorești de aici la Hong Kong pe un pachebot, mi-a spus el. China Clipper a redus timpul la câteva zile.

Asta părea minunat, dar, pe de altă parte, nu fusesem niciodată pe un vas, ca să nu mai spun de un avion.

— Poate într-o zi voi zbura cu un China Clipper, spuse el.

Dar nu vedeam cum, mai ales dacă voia să urmeze dreptul.

Joe m-a învățat să beau cocktailul Cuba Libre făcut în casă, pe care îl preparam turnând rom în sticlele noastre de coca-cola. Mi-a spus că prefera să învăț de la el să beau cum se cuvine decât de la bărbații din club, unde aș putea să uit cum să mă controlez.

În august, la cinci luni după ce Joe și ricșa lui se apropiară de mine și Helen pentru prima dată, m-a dus să văd *Vrăjitorul din Oz.* Sigur, era un film pentru copii, dar acele maimuțe zburătoare mă speriau foarte tare. Faptul că am urmărit cum mătușa Em și unchiului Henry o căutau pe Dorothy, m-a făcut să mă gândesc la părinții mei. *Oare îi este mamei dor de mine? Dar tatei? Se întreabă unde sunt și ce fac?* Dar acele întrebări s-au spulberat când Joe mi-a șoptit la ureche. „Țara lui Oz arată ca Treasure Island, nu-i așa?”

Doar auzul vocii sale putea să alunge chiar și cele mai negre gânduri.

•

Într-o sâmbătă, la începutul lunii septembrie, stăteam în Curtea cu Flori, privindu-l. De când l-am văzut, mi-am dat seama că era supărat. Îngrijorarea îmi făcu stomacul să se strângă: Ai grijă!

— Am avut o singură cursă toată ziua, se plânse el. Apoi tipul mi-a dat țeapă. Joe se mânia la fel ca tata.

M-am ridicat și l-am urmat în timp ce își făcea loc prin mulțime, dând lumea la o parte. Desigur, problemele atrag probleme, iar Joe dăduse peste persoana nepotrivită.

— Hei, puștiule! strigă bărbatul când Joe nu se opri să-și ceară scuze. Cauți bătaie?

Joe îi răspunse întorcându-se și împingându-l pe acuzator. Bărbatul își coborî capul și îl împinse pe Joe, care fu aruncat în mulțime. Oamenii s-au dat la o parte, făcând loc pentru spectacol. Joe își recăpătă echilibrul, se ridică în picioare și își înălță pumnii.

— Joe! Nu! am strigat eu.

Înaintă. Celălalt bărbat era pregătit. A trebuit să-i opresc. Am întins mâna și l-am atins pe Joe pe umăr.

— Joe…

Se întoarse brusc, cu mâinile ridicate, gata să mă lovească. Am închis ochii și m-am ghemuit, pregătindu-mă pentru lovitură. Dar nu a făcut-o. Am deschis ochii și l-am văzut pe Joe holbându-se la mine, îngrozit.

— Aș fi putut să te lovesc.

Vocea îi tremura, dar mâinile erau încă ridicate și pumnii strânși.

În spatele lui Joe, trecătorii îl îndepărtau pe celălalt bărbat. Spațiul din jurul nostru se umplu repede, iar oamenii își reluară distracția, în timp ce eu și Joe am rămas nemișcați. Fără să-mi iau privirea de la el, m-am ridicat. Tensiunea înfiorătoare se risipi și Joe își relaxă pumnii, apoi brațele și, în sfârșit, umerii.

— Nu știu ce s-a întâmplat, spuse el. Îmi pare rău, Grace.

Mi-am dus mâna la gură și am alergat prin mulțime, până când am găsit un coș de gunoi. Am vomitat. Încă vomitam când degetele lui Joe începură să-mi mângâie părul de pe frunte. Am tresărit, iar el s-a retras. Am vomitat din nou și el mi-a pus o mână pe talie. Am tremurat de frică.

— Îmi pare rău, șopti el. Îmi pare rău, îmi pare rău…

De obicei, la sfârșitul întâlnirii noastre, Joe se îndrepta spre Berkeley, iar eu mă întorceam în oraș. Dar în acea seară mă conduse înapoi spre San Francisco pe feribot. Era încă agitat, dar așa eram și eu. Nu mă mai simțisem așa de când luasem ultima dată bătaie de la tata, în urmă cu aproape un an. Nu mă puteam opri din tremurat. Joe mi-a pus jacheta lui pe umeri și m-a dus la Foster’s pe strada Jones, ca să mâncăm. Încerca să mă facă să vorbesc, dar ce puteam spune? Eram prea rușinată să-i spun că tata mă bătuse ani de zile și că, pentru o secundă îngrozitoare, Joe îmi amintise de el. Nu puteam să-l rănesc astfel pe Joe, când *de fapt* nu mă lovise.

— Ești o persoană bună, spuse el, cu părere de rău în glas.

Părinții mei te-ar plăcea.

Ca din senin, fericirea pură mi-a îndepărtat frica. Încă nu ne sărutasem, dar puteam să aștept.

Când am ajuns la clădirea în care locuiam, Joe privi în sus și văzu că luminile erau stinse la apartamentul în care stăteam cu Ruby. Îmi spuse noapte bună, fără să întrebe dacă putea urca.

O lună mai târziu, expoziția s-a închis. Unii spuneau că era doar pe timpul iernii; alții spuneau că din cauză că târgul era într-un asemenea impas financiar, încât organizatorii trebuiau să vină cu o versiune îmbunătățită. Acum, Joe venea în oraș sâmbăta seara ca să mă vadă dansând. Câteodată stătea cu Ruby – care se întorsese la speranța de a-și găsi o slujbă – și urmăreau împreună toate cele trei spectacole. În afară de asta, o vedeam rar pe colega mea de cameră și nici pe Joe nu-l vedeam atât de des pe cât mi-aș fi dorit. Fără sărutări. Fără propuneri. Nimic. Mi-am spus că Joe nu se grăbea, deoarece era tânăr și încă era student.

Cu puțini turiști în oraș pentru expoziție, perspectivele clubului Forbidden City începură să pălească. Oamenii bârfeau că Charlie era falit, iar clubul se afla în administrare judiciară. O dată pe săptămână, toată lumea se alinia în fața biroului său, pentru a-și primi salariul. Ura să dea bani – fie că era la pista de curse, la un joc de poker într-o bucătărie sau pentru a-și plăti angajații. Era adevărat ce se spunea despre el: plângea când te plătea. Într-o seară, bocea atât de tare, încât Ida s-a blocat: „Am vrut să-i dau banii înapoi când am văzut cât de rău îi pare”.

L-am văzut pe Charlie plângând și negociind și cu mine: „Nu ai cu adevărat nevoie de banii ăștia, nu? Lasă-mă să-i păstrez eu pentru tine”. Dar întotdeauna luam banii fără urmă de vină sau compătimire. Aveam lucruri de cumpărat și de făcut. Nu mă puteam gândi la ideea că Forbidden City ar putea fi închis.

•

A venit luna februarie. Mă aflam în San Francisco de șaisprezece luni. Trecuseră cinci luni de la acea seară de pe Treasure Island, când Joe aproape că mă lovise, dar amândoi depășiserăm momentul, iar sentimentele mele pentru el se amplificaseră. Astăzi aniversam prima zi în care ne întâlnisem din nou la expoziție. Un an! Asta însemna multe conversații și dansuri în stil jitterbug. Eram pregătită pentru mai mult și am hotărât că seara aceea avea să fie *acea* noapte împreună cu

Joe. Voiam să-l sărut și să-i spun exact ce simțeam.

Am sosit la lucru și eram pregătită când Charlie strigă: *„Fiedee, fiedee, fiedee! Grăbiți-vă, grăbiți-vă, grăbiți-vă! Să înceapă spectacolul!*".

Eram puțin distrasă de decizia mea, deci a trebuit să fac un efort ca să mă concentrez când ne-am aliniat în spatele cortinei din catifea. Charlie deschise seara.

— Vreau să vă prezint câteva dintre frumusețile... din sudul Chinei! Grace, Helen, Ida, May...

Am început să defilăm, rotindu-ne umbrelele, exact ca în seara deschiderii, doar că acum Charlie își ridică mâna, ca să mă oprească așa cum făcea la fiecare spectacol.

— Stai puțin, domnișoară, tărăgănă el. Ce faci în seara asta?

— O, dragule, i-am răspuns eu, sunt plictisită și nu am unde să merg. Am privit spectatorii. Doamnelor și domnilor, veți fi amabili, încât să-mi permiteți să vă distrez? am adăugat eu.

Clienții noștri chicoteau. Nu înțelegeau ce vedeau și nici ce auzeau, dar cu siguranță le plăcea. (Am câștigat cinci dolari în plus pe săptămână pentru cele câteva replici și pentru că le aduceam ceai surorilor Lim la începutul serii. Păreau o avere, și totuși îi cheltuiam pe toți.)

În acea seară, ca și în fiecare seară, am dansat aproape de clienții care beau, fumau și mâncau lângă luminile roșii ale lămpilor cu abajur în formă de pălării chinezești, de pe masă. Ne făceau ochi dulci, privindu-ne sandalele noastre din satin, costumele mici și coafurile amuzante, înălțate în unghiuri neverosimile. Ne mișcăm rapid, ne legănam, ne roteam. Dansam cu un deget în aer – în stil jazz – în timp ce priveam în sus ca niște îngeri obraznici. M-am uitat prin cameră și l-am văzut pe Joe la o masă de la al doilea nivel.

Când numărul luă sfârșit, am mers toate în culise, făcându-ne loc printre Juggling Jins, care îi înlocuiseră pe Merry Mahjongs, când aceștia plecaseră în turneu ca să „lovească gongul" în alte orașe. Acestea nu erau singurele schimbări petrecute în cele paisprezece luni de la deschiderea clubului. Când Jack Mak a hotărât că avea nevoie de o asistentă, aleasa lui a fost Irene, una dintre fetele de la cor. Două luni mai târziu, erau căsătoriți. („I-am spus: fără prostii până când nu voi avea un inel pe deget", zise Irene la nuntă. „Nu puteam să risc să rămân însărcinată.") o fată nouă și destul de drăguță, Ruthie, îi luase

locul lui Irene. În seara asta, după spectacol, avea să plece foarte repede, încercând să scape înainte să trebuiască să aibă de-a face cu băieții insistenți care așteptau la ușa din spate. Alte fete – ca Ida – urmau să se schimbe încet, garantând că cineva de afară se va îngriji să-i îndepărteze.

La numărul cu joben, am făcut o piruetă concentrându-mă asupra lui Joe și am zărit-o pe Ruby lângă el. Felul în care se priveau reciproc… Felul în care își țineau înclinate capetele unul spre celălalt, atât de intim… am văzut, în sfârșit… Ruby și Joe erau împreună! Nu am mai putut să respir. Am ratat un pas, m-am împiedicat ușor și m-am oprit în mijlocul numărului. Helen veni în fața mea, ca să-mi acopere greșeala. Am început să număr în minte – *unu, doi, trei, patru* – iar corpul meu, antrenat cum era, și-a revenit, dar inima îmi era înghețată.

Imediat ce am terminat numărul, am fugit de pe scenă. O mână m-a apucat de umăr:

— Ce se întâmplă cu tine? întrebă Charlie.

Am plecat capul, rugându-mă să nu fi fost adevărat, gândindu-mă că poate adormisem și că visasem ceva urât, mai ales după ce sperasem să-i spun lui Joe în seara aceasta.

— A fost greșeala mea, am auzit-o pe Helen răspunzând. Sunt atât de neîndemânatică și de neglijentă. Grace s-a împiedicat de picioarele mele.

— Este adevărat? întrebă Charlie.

Am refuzat să-mi ridic privirea. Am văzut mocasinii din piele de aligator ai lui Charlie – cei pe care îi purta în fiecare sâmbătă seara – și pantofii mei din satin negru. În depărtare, am zărit câteva perechi de pantofi care semănau cu ai mei, care le aparțineau lui Helen și celorlalți dansatori.

— Contez pe tine, Grace, mă certă Charlie. Dacă nu poți să-ți faci treaba, atunci…

Helen mă trase deoparte înainte de a putea să-și termine fraza. Când am ajuns în vestiar, le spuse celorlalte fete:

— Trebuie să o ajutăm. Hazel, fii drăguță, te rog, și prinde-i corsetul. May, asigură-te că sunt strânse cataramele. Ida, ce îmi scapă?

Eram amorțită, în timp ce ele se luptau să mă scoată dintr-un costum și să mă împingă în celălalt.

— Știai? am întrebat-o eu.

— Ce anume?

Poate că nu era cea mai bună dansatoare, dar Helen cu siguranță putea să se prefacă a fi inocentă.

— Despre Ruby și Joe.

— Nu-ți imagina lucruri, spuse Helen, dar vocea o dădu de gol.

Dansatoarele erau neobișnuit de tăcute, absorbind drama.

Helen oftă.

— Mi-am dat seama că ar putea să fie ceva între cei doi.

— *Fiedee, fiedee, fiedee!*

Era timpul pentru următorul număr. Helen îmi potrivi pălăria.

— De ce nu ai spus nimic? am întrebat eu.

— Am sperat să nu afli niciodată. Mai mult, am sperat să mă fi înșelat. Mă conduse pe ușă, spre culise. Adevărul este că m-aș putea înșela. *Tu* te-ai putea înșela. S-au mai întâlnit în club. I-ai mai văzut stând împreună.

— Dar ai văzut cum se *uitau* unul la celălalt?

De cât timp mă făceam de râs? Din acea noapte de acum un an, de când le făcusem cunoștință în fața pavilionului Sally Rand?

În dreptul cortinei, am închis ochii, pregătindu-mă să merg pe scenă. Începuse muzica ultimului număr. Îmi doream atât de mult să plec de acolo.

— Grace, nu-ți poți pierde slujba, șopti Helen în spatele meu. El este doar un băiat. Îmi retrag cuvintele. Nu este un băiat. Dacă bănuiala noastră e adevărată, este unul cu două fețe care te-a păcălit. Mama spune că un astfel de bărbat este mai rău decât un cal care trage două căruțe, ceea ce înseamnă…

Când am ieșit să ne facem numărul, Ruby și Joe nu mai erau la masă.

Cunoști expresia „spectacolul trebuie să continue”? Uit-o! Dar m-am străduit să fiu în ritm cu muzica. Când am ieșit de pe scenă, Charlie era chiar acolo, roșu la față de nervi.

— Grace este bolnavă, spuse Ida înainte de a putea vorbi. Trebuie să plece acasă.

— Imposibil, spuse Charlie. Mai avem două spectacole…

— Nu vrei să ne îmbolnăvim toate, nu? întrebă Ida.

Helen își atinse stomacul cu mâna.

— Deja mi s-a făcut rău.

Charlie evaluă situația, cântărind pierderea a două fete pentru ultimele două spectacole, împotriva posibilității ca toate

să ne putem îmbolnăvi și de a-și pierde tot rândul pentru o noapte sau două sau a faptului că mințeam. Apoi strânse din buze și ne făcu semn să plecăm.

Dansatoarele mă duseră la vestiar. În timp ce ele se schimbau în rochiile pe care le purtau între spectacole, eu și Helen ne puneam hainele de stradă. Gândul că *Ruby îl furase pe Joe* mă obseda. Joe mă rănise, dar minciuna lui Ruby era mai gravă. Mânia începu să-mi înlocuiască agonia.

— Unde vrei să mergi? întrebă Helen odată ajunse în stradă. Vrei să vii la mine acasă?

Era prima invitație. Am zâmbit jalnic. Dintotdeauna mi-am dorit să văd interiorul complexului în care locuia Helen.

— Mulțumesc pentru ofertă, dar să mergem la apartamentul în care stau eu.

— Dar dacă Ruby și Joe sunt acolo?

— Ar fi foarte bine! Le voi scoate ochii, am spus, repetând ceva ce văzusem într-un film, cu ani în urmă.

Am urcat în liniște treptele clădirii în care locuiam. Am băgat cheia în broască și am deschis ușa. Luminile erau stinse, dar auzeam ceva. Am prins curaj, am intrat în dormitor și am aprins lumina. Joe și Ruby erau goi pe cuvertură. El se împingea în ea. Toate ideile despre cum aș fi putut să-i scot ochii dispărură când sângele mi se scurse din cap într-un vâjâit dezgustător. Mi-am îndepărtat privirea și am văzut-o pe Helen. Era albă la față ca smântână, iar buzele îi erau și mai albe. Probabil că eu arătam și mai rău. Vreau să spun, eram acolo – două virgine, care ne confruntam cu ceva despre care doar ne imaginasem. Și ce îmi imaginasem nu era ce se întâmpla pe pat. Eram uimită, distrusă, cu inima frântă. Joe întinse mâna spre pantalonii scurți. Ruby își băgă mâinile în chimono. Mi-am acoperit ochii și am început să plâng.

— Îmi pare rău, spuse Ruby cu o voce melodioasă. Îmi pare atât de rău. Nu am vrut să afli în felul ăsta.

Joe privea în jos și tăcea. Își trase pantalonii și își luă cămașa și ciorapii dintre hainele împrăștiate pe podea. După ce își adună lucrurile, trecu grăbit pe lângă mine și Helen și ieși afară. Mă luase de proastă și nici măcar nu avusese curajul să-și ceară scuze. Nu avusese nici convingerea de a sta lângă Ruby. Ne crezuse proaste pe amândouă. Umilința mea depășise orice limite. Pentru prima dată, am înțeles pe deplin ce însemna să îți

pierzi reputația.

— Ei bine, am spus eu în sfârșit, treaba e nasoală.

— Grace…

Auzind-o pe Ruby spunându-mi numele, m-a lovit ca un șoc electric.

— Îmi pare rău că a trebuit să vezi asta, continuă ea. Ne dăm seama că nu știi prea multe despre sex. Eu și Joe am încercat mereu să fim precauți. De obicei, nu vii acasă decât mult mai târziu.

— Vrei să spui că nu este pentru prima oară?

— Am așteptat mult timp până să fiu de acord să facem ceva, așa că eram *împreună* doar de câteva luni. Sărbătoream prima aniversare de când ne-am cunoscut. Îți voi fi mereu recunoscătoare pentru că ne-ai făcut cunoștință.

Helen mă prinse de braț, ca să mă țină pe loc.

— Dar *eu* îl iubesc, am mormăit eu.

— Știam amândoi că îl iubeai. De asta am așteptat, spuse Ruby compătimitor. Dar îl urmăreai tot timpul.

Trebuia să ies de acolo.

— Joe era îngrijorat pentru tine, mărturisi Ruby blând, dar direct. Amândoi eram. Ești atât de drăguță, dar nici măcar nu ai absolvit liceul. Nu ești din aceeași lume din care suntem noi. Nu poți fi la același nivel. Făcu o pauză. O, dragă, nu e de nasul tău. Era timpul să afli asta.

Uite cum am auzit ce mi-a spus ea: eram o țărancă proastă, în timp ce ea era superbă și tot timpul pe jumătate goală.

— Îl iubești? am întrebat eu.

— Nu fi puerilă, răspunse ea ca și când ar fi încercat să mă ajute și să mă învețe cum stau lucrurile. Tu lucrezi într-un club de noapte. Eu fac parte dintr-un spectacol în care femeile apar nud pe scenă. Trebuie să te maturizezi.

Când am tresărit, Ruby a avut, în sfârșit, bunul simț să își mute privirea.

— Suntem precum cei trei muschetari, îți amintești? Pentru prima dată, am simțit că era agitată. Ne-am promis că nu vom lăsa niciodată un bărbat să intervină între noi și vorbesc serios.

— Cum de am putut să te plac vreodată? am întrebat eu.

— Am crezut că ceea ce nu știi nu te afectează, continuă ea, comportându-se iar ca o soră mai mare și atotștiutoare. Speram să nu-l mai iubești pe Joe și să te îndrăgostești de altcineva.

Poate te vei împăca cu Monroe sau vei cunoaște un alt băiat de vârsta ta.

Eram doar cu doi ani mai mică decât Ruby! M-am abținut cu greu să nu o lovesc.

— Am vrut să fii fericită, continuă ea. Am vrut să ajungi într-un punct – de una singură – din care să poți să privești felul copilăresc în care te-ai îndrăgostit. Am păstrat secretul tocmai pentru ca *acest* lucru să nu se întâmple.

— Și eu? întrebă brusc Helen. Care este scuza pentru că nu mi-ai spus nici mie?

— Tu nici măcar nu ar trebui să mergi prin Chinatown singură, răspunse Ruby. Nu credeam că vrei să auzi că făceam dragoste cu un băiat. Dar, de fapt, niciuna din voi nu ar trebui să facă mare caz de acest lucru. Eu și Joe ne-am jucat. Și ce dacă? Nu este un lucru *atât* de serios.

Scuza ei m-a enervat și mai mult. Ne minți**s**e pe mine și pe Helen. Motivele ei păreau a fi bazate pe faptul că eram prea inocente pentru a accepta adevărul. Am urât-o atât de mult în acel moment.

M-am întors spre Helen.

— Să plecăm de aici.

— Ar trebui să mai vorbim despre asta, mi-a spus Ruby. Te rog, trebuie să înțelegi…

— Nu avem ce vorbi! Am țipat dintr-un loc din interiorul meu despre care nici nu știam că există. Îl *iubesc* pe Joe, iar acum tu ai stricat totul!

— Pentru numele lui Dumnezeu, Grace. Este un bărbat. Un bărbat nu are nevoie de o dragoste adolescentină.

Credeam că fusesem umilită. De-abia acum eram UMILITĂ.

Poate că Ruby simțise că a mers prea departe.

— Încearcă să mă ierți…

— Să te iert? Nu vreau să te mai *văd* vreodată!

Spunând asta, mi-am scos valiza de sub pat.

— Nu pleca. Avea ochii plini de lacrimi. Nu o mai văzusem niciodată plângând, dar compasiunea mea obișnuită fusese distrusă.

Am deschis sertarele mesei de toaletă și mi-am umplut poșeta cu sutiene, chiloți și cu plicul cu banii pentru cazuri urgente, de la mama. Mi-am împachetat rochiile recent cumpărate, pantofii de dans și hainele pentru antrenament

aduse din Plain City și rochia de seară pentru care plătisem timp de șase luni, dar am lăsat mărunțișurile dăruite de Joe zăngănind pe fundul sertarului.

Ruby continua să își ceară scuze. Helen aștepta tăcută. Am închis valiza și am ridicat-o. Ruby zbură spre ușă, ca să mă oprească să plec.

— Dă-te la o parte sau te dau eu. Am vorbit exact ca tata.

Răceala din vocea mea o determină pe Ruby să se dea la o parte. Helen mă luă de braț. Mergând pe străzi, strânsoarea ei era fermă și liniștitoare, dar eu eram distrusă. Când am ajuns la complexul familiei Fong, Helen m-a condus pe ușă, am urcat niște trepte și am traversat un coridor. Camera ei era ordonată, destul de goală și nu prea diferită de camera mea de acasă; un pat, o noptieră cu veioză, o masă de toaletă, o oglindă. M-am trântit pe pat. Helen mi-a dat o batistă. Am plâns, iar Helen continua să vorbească, lucru care nu îmi ridică deloc moralul.

— Prima dată a spus că era aniversarea lor, fierbea Helen. Apoi a spus că o făceau de ceva timp. Apoi a spus că nu era mare lucru. Apoi a spus că, de fapt, nici măcar nu-i *păsa* de el. Și dacă toate astea nu erau de ajuns, apoi a încercat să facă să pară că Joe era obligat să aibă grijă de tine. Să-și fi schimbat povestea doar pentru că asta a crezut că voiai să auzi?

Am plâns în continuare.

Helen dispăru, apoi se întoarse după puțin timp, cu o ceașcă de ceai de iasomie și cu o farfurie cu găluște reci din porc, fripte pe grătar.

— Nu pot sta aici. Am spus cu greu – parcă mă sufocam.

— Sigur că poți. Avem destule camere.

Am scuturat din cap.

— Vreau să spun că nu pot sta în San Francisco.

— Stai puțin! Ai o slujbă. Ai prieteni. Mă ai pe mine. Nu face nimic din ce vei regreta.

Dar fuga era felul meu de a mă proteja.

— Hollywood, am șoptit eu. Mă duc la Hollywood. Ar fi trebuit să mă duc acolo de prima dată, deoarece viața este în filme, filmele sunt viață, iar filmele sunt mai mărețe decât viața.

— Nu se ia o hotărâre chiar așa!

— Eu așa fac, am spus eu auzind o carapace protectivă coborând peste mine. Dacă nu aș fi făcut așa, m-aș fi aflat încă în Plain City.

M-am ridicat. *Nu mai puteam face nimic.*

— Măcar așteaptă până mâine, insistă Helen.

Dar nimic din ce spunea – și chiar își dădea silința – nu m-a făcut să mă răzgândesc, obligând-o să insiste cu o și mai mare disperare.

— În ziua în care ne-am cunoscut, ai promis că vom rămâne împreună.

Pe la patru dimineața își acceptă, în sfârșit, înfrângerea.

— Bine, atunci, spuse ea. Așteaptă aici.

Odată rămasă singură, dorința mea zvăpăiată de a fugi deveni și mai puternică. Tot ce puteam face era să nu mă furișez afară din camera lui Helen și din complex de una singură. Am închis ochii și i-am văzut pe Ruby și Joe dezbrăcați. I-am văzut *chestia.* Am deschis ochii și am respirat adânc. În partea opusă a camerei se aflau o fotografie înrămată, niște fructe pe o farfurie albastră cloisonné și două lumânări. Recunoscătoare pentru distracția de moment, m-am dus să mă uit mai bine la fotografie. Era Helen și un bărbat chinez, probabil unul dintre frații ei cu nume prezidențiale – Washington, Jefferson sau…

Helen se întoarse împreună cu Monroe. Nu părea surprins că eram acolo și nici nu m-a întrebat nimic. În mintea lui, probabil că primisem ceea ce meritam, cu gândirea mea de *lo fan.* Le-au luat doar câteva minute să mă conducă la stația de autobuz, unde Helen începu din nou munca de lămurire.

— Dacă fugi, vor fi urmări.

Am ținut-o de mână.

— Helen, îți mulțumesc pentru că m-ai ajutat… din nou. Ai fost o prietenă bună, dar am luat o hotărâre.

— Iar decizia ta nu mă include pe mine.

Am luat primul autobuz care se îndrepta spre sud. Trăisem fericită ultimele șaisprezece luni, dar acum mintea mea fugea de amintirea vederii lui Joe și Ruby împreună în pat. Trăisem ca și cum nu aveam să mai plâng vreodată, dar acum nu mă puteam opri din plâns. Am sperat să-mi găsesc refugiul în somn, dar nu-mi puteam închide ochii de teama a ceea ce puteam vedea. În toate acele ocazii în care am crezut că Ruby ieșise cu băieți de la Gayway, ea fusese cu Joe. Și nu se deranjase să-mi spună, deoarece hotărâse că „o să-mi treacă” de la sine? Șoferul autobuzului opri ca să pună benzină, iar eu m-am dus la

toaletă. M-am privit fix în oglindă și am văzut o fantomă palidă. Lacul roșu de pe unghii părea morbid de viu în contrast cu pielea mea fără viață.

•

Nu știu la ce mă așteptasem. Ca stelele de cinema să mă salute pe trotuar când coboram din autobuz în Los Angeles? La automobile Packard și Auburn conduse de șoferi, mergând pe bulevardele flancate de palmieri? La vile cu peluză? La diamante în pavaj? La *strălucire* peste tot? Ce am văzut luând autobuzul local spre vest, de-a lungul bulevardului Sunset părea monoton – mici căsuțe cu vopseaua scorojită, mușcate ofilite la soare și obișnuiții muncitori care se deplasau greoi pe trotuare. După ce m-am instalat într-o cameră mobilată pe strada Ivar în Hollywood, am lipit plicul cu cei cincizeci de dolari de la mama sub un sertar, cu promisiunea de a nu îi cheltui cu ușurință, așa cum o făcusem în San Francisco. Acum aveam nouăsprezece ani și eram hotărâtă să devin o stea: recompensă pentru inima mea zdrobită.

Am mers mai întâi la Studiourile Paramount. Porțile arătau exact la fel ca în filme.

— Aș vrea să merg la departamentul de audiții, vă rog, i-am spus paznicului.

— Aveți programare?

— Nu.

— Atunci, îmi pare rău, domnișoară, nu vă pot lăsa să intrați.

Am mers la alte studiouri – Warner Bros., RKO Pictures, Twentieth Century-Fox și altele – dar nu am putut trece nici de acele porți păzite.

Aveam nevoie de o nouă strategie. Cu lista de impresari ruptă din cartea de telefoane în mână, am început cu litera A și am mers la biroul unui bărbat numit Abel Aaron.

— Aaron nu este numele meu adevărat, spuse bărbatul chel în timp ce-mi făcea semn să intru în biroul lui particular. Dar garantează că tinerii aspiranți ca tine mă vor vizita pe mine prima dată. Acum, te rog, ia loc pe canapea.

Nu eram atât de proastă, am mers în mai multe locuri de pe listă – am vizitat agențiile Bronstein, Carrell Talent și Discover New Faces – am auzit acea cerere de mai multe ori decât pot număra. Răspunsul meu era același: „Nu, mulțumesc”. Așadar, nimeni nu se oferea să mă reprezinte. Refuzul meu de a face

sex nu era singurul motiv pentru care nu progresam. Am căutat audiții în *Variety* și *The Hollywood Reporter,* dar fetele occidentale erau întotdeauna angajate. Am mers în Chinatown, dar acolo nu exista niciun club de noapte. Mâhnirea mea se adâncea. Eram pe cont propriu acum, fără cineva care să mă ajute. A trebuit să devin mai dură – *să mă maturizez,* așa cum se exprimase Ruby. Dormeam îmbrăcată cu foarte puține haine, încercând să mă disciplinez să înfrunt orice frig mi-ar ieși în cale. Mergeam pe jos kilometri întregi, ca să economisesc biletul de autobuz de un cent. Iar dacă mă gândeam la Ruby sau Joe, îmi distrăgeam atenția făcând exerciții de întindere sau un număr la bară, ținându-mă de spătarul scaunului din camera mea. Mă încurajam singură. Am mai trecut peste dificultăți. Aveam să o fac din nou. Dar viața nu era atât de simplă sau de ușoară.

Cu cât se înrăutățea situația, cu atât mai mult mă gândeam la părinții mei și la motivul pentru care nu puteam să renunț vreodată și să mă întorc în Plain City. Orele mele de veghe din Los Angeles începeau și se sfârșeau în același fel: cu amintiri bune și rele despre ei. Adesea, o întrebam pe mama cum și de ce ajunsesem în Plain City. Povestea ei era întotdeauna aceeași și avea de-a face cu nașterea mea. Părinții mei locuiau în San Francisco. Se descurcau destul de bine, suficient de bine încât să dețină unul dintre primele modele de Ford T cu capotă din metal – la mâna a doua, desigur. La sfârșitul unei săptămâni, mergeau cu mașina spre Sebastopol, ca să cumpere mere. „Am intrat în travaliu”, îi plăcea mamei să-și amintească. „Contracțiile erau rare, deci nu-mi era frică. Ne-am întors spre San Francisco. Până să ajungem în San Rafael, a trebuit să merg la spital. Am mers, dar ne-au refuzat. Au spus că nu tratau chinezi.”

Ce fel de oameni ar refuza o femeie în travaliu? Genul de oameni pe care îi întâlneam acum zilnic în Los Angeles.

„Te-ai născut pe marginea drumului”, continua ea. „De asta ți se mișcă picioarele tot timpul. Ne-am uitat la tine, fetița noastră iubită, iar tatăl tău a spus: «De ce să meargă, când poate să danseze prin cameră?» El ți-a văzut talentul. A decis că trebuia să plecăm unde oamenii nu erau obișnuiți să-i urască pe chinezi”.

Așadar, am încărcat mașina și ne-am îndreptat spre est. Mașina s-a stricat în Plain City. Tata a lăsat-o la reprezentanța

Ford de pe Main Street și am pornit în căutarea unui hotel, dar nu era niciunul. (Deoarece Plain City era un loc de tranzit.) Am fost primiți de reverendul Reynolds de la Biserica Metodistă. În cele din urmă, tata a închiriat clădirea cu două etaje de pe strada Chillicothe – singura stradă principală din oraș. Locuiam la etaj; tata își deschise spălătoria la parter. El era un visător, așadar cheltuia o grămadă de bani pe o reclamă cu neon pe care scria SPĂLĂTORIA DOMNULUI LEE, care strălucea foarte tare, luminându-mi camera toată noaptea. Visătorii sunt născuți pentru a fi dezamăgiți. Tata cu siguranță era, și doar în privința asta, îl înțelegeam acum, așa cum nu o făcusem niciodată.

Părinții mei se izolară de cultura lor și o înlocuiră cu cea americană. Câteva dintre amintirile mele cele mai îndepărtate erau: joaca mea cu Velma, mersul la biserică duminica și dansul din studioul doamnei Miller. Viața mea s-a schimbat când am început școala. Nu s-a întâmplat dintr-odată. Aveai nevoie de antrenament ca să înveți să fii bigot. Velma mă îndepărtă și le adoptă pe Ilsa și Maude ca prietene. Încet, am început să înțeleg de ce își petreceau timpul împreună și de ce se luau întotdeauna de mine. Tripletele rele erau mai mult decât frumoase cu părul lor blond și pielea perfectă, dar erau la fel de străine ca și mine, chiar dacă *păreau* că erau din partea locului. Dar cum putea fi de acolo cu sărbătorile lor ciudate – *Pikkujoulu* și *Laskiaistiistai* – și cu mâncărurile lor ciudate – *Janssonin kiusaus* și *kylmäsavu steettu lohi?* Acea Ilsa, de exemplu, presupunea că se va mărita cu Henry Billups. Nu înțelegea că, în clipa în care un tânăr se întâlnea cu cineva ca ea, părinții lui aveau să devină neliniștiți.

Câteodată, când așteptam să merg la o audiție, treceam în revistă evenimentele dintr-o zi anume. În clasa a șaptea – o zi normală, credeam la acea vreme – am mers la școală și am găsit-o pe Velma la intrare, spunând cu voce tare, ca să audă toată lumea: „Grace Lee crede că va fi o stea de cinema”. Vorba circulă repede și, curând, fiecare copil care se credea mai bun decât mine, adică orice copil de la grădiniță până în clasa a douăsprezecea, considera amuzantă ideea. Henry Billups mima un spălător de rufe chinez cu ochii încrucișați și cu dinții în afară pe care îl văzuse într-un film… sau poate că își bătea joc de tatăl meu. Zile întregi am fost urmărită de Harold Jones, care scanda: „Uită-te în oglindă, uită-te în oglindă, uită-te în oglindă” și râdea

cu răutate. După un timp, nebunia încetă, iar colegii mei reveniră la eficientul: „Chinky, chinky China. Chinky, chinky China”.

Tripletele rele mă făceau să mă simt singură și izolată, dar nu erau atât de rele ca tatăl meu. Ne bătea pe mine și pe mama de când mă știam. Dar, odată ce am început să mă împlinesc, își concentră mâna numai asupra mea, iar mama nu putea face nimic pentru a-l opri. Niciodată nu mi-am dat seama ce anume îi declanșa mânia. Se întâmpla să mă uit pe fereastra spălătoriei când trecea un bărbat? Stăteam prea mult de vorbă cu un client când venea să-și ridice cămășile? Dădeam radioul mai tare când auzeam melodia *Love Walked in*[34]? Aveam puloverul prea strâmt? Nu-mi amintesc cât de mică eram – eram *mică,* totuși – când mama îmi dezvălui un alt viitor care mă aștepta. „Grace, într-o zi vei pleca de aici, mi-a spus ea. Duminica, să privești prin jur, în biserică. Vei vedea că toți oamenii buni au plecat. Ca să poți face asta, va trebui să lucrezi din greu și să economisești bani”.

Așa am făcut. Am lucrat la spălătorie sortând, marcând, împăturind, învelind hainele în hârtie albastră, legând pachetele cu sfoară și așteptând clienții. Pentru asta, tata mă plătea cu doi dolari pe săptămână. „O mulțime de bani, se plângea el, când tot eu trebuie să spăl, să usuc, să apretez și să calc totul”. La studioul doamnei Miller, am câștigat cinci cenți pentru fiecare elev căruia îi predam marțea și joia cursurile mele pentru fete de la școala primară. Când mama stătea răcită la pat, preluam vânzarea vinului din orez la ușa din spate. Clienții mă plăceau, așadar primeam bacșișuri mari. Vara, doamnele de la Biserica Metodistă ne angajau pe mine și pe mama să facem pahare din hârtie pentru doi cenți duzina, pentru limonada care urma să fie vândută la Târgul din Plain City. Era o muncă plictisitoare, dar continuam să economisesc.

Plănuisem să plec dintotdeauna, dar ultima bătaie a fost prea mult. Mi-a spus că eram „o curvă, exact ca maică-ta”, ceea ce era cel mai rău lucru pe care mi l-ar fi putut spune. M-ar fi omorât dacă domnul Tubbs nu s-ar fi oprit pentru o halbă și nu l-ar fi îndepărtat de lângă mine. În acea seară, am așteptat ca părinții mei să adoarmă și apoi mi-am făcut bagajul la lumina

[34] Melodie cântată de Kenny Baker în filmul musical „The Goldmyn Follies” în 1938 (n.tr.).

reclamei din fața ferestrei mele. Pe urmă, m-am strecurat în liniște spre ușa care dădea în stradă. Când am pășit pe palier, am auzit vocea mamei.

— Grace!

Stătea pe o treaptă la jumătatea scării. Am fost prinsă. Aveam un gol în stomac.

— Pleci, spuse ea, ridicându-se în picioare. Știam că asta va urma să se întâmple.

— Cum ți-ai dat seama?

— Sunt mama ta. Tu ești respirația plămânilor mei și bătaia inimii mele. Te cunosc foarte bine.

— Nu pot sta aici…

— Înțeleg. Nu mai ești în siguranță. Făcu o pauză, apoi continuă grăbită: Ar trebui să încerci în San Francisco.

Am înghițit în sec. Doamna Miller îmi dăduse acea idee când îmi arătase reclama pentru Expoziția Internațională Golden Gate.

— Este timpul să-ți spun adevărul. Am venit în țara asta când aveam cinci ani. L-am cunoscut pe tatăl tău în San Francisco, când se ducea în China să-și ia o soție tradiționalistă. Aveam douăzeci și cinci de ani – eram o fată bătrână, i-am spus că nu eram familiarizată cu obiceiurile și credințele chinezești. M-a cerut oricum de soție. Am mers la tabăra de cherestea, unde te-am născut în anul următor.

O iubeam, iar o parte din mine voia să afle mai multe, dar vorbea prea mult când trebuia să plec. Am continuat să cobor treptele. Când am ajuns în dreptul ei, mă prinse de braț.

— Așteaptă! mă imploră ea. O, Grace, sunt atât de multe lucruri pe care vreau să ți le spun.

Am ezitat din nou. Dacă ne auzea tata…

— Grace, amintește-ți întotdeauna că o femeie trebuie să aibă grijă de ea însăși. Să nu depinzi de un bărbat. (Acum, când mă gândeam la vorbele ei, m-am înjurat pentru că nu am ascultat-o.) Să nu te bazezi niciodată pe un soț. Trebuie să fugi acum, dar sper că într-o zi vei găsi un mod de a te opri din fugă.

Lacrimile îmi începețoșară vederea. Mama nu doar că mă lăsa să plec, dar îmi dădea sfaturi pentru întreaga viață.

— Ai face bine să te grăbești, mă sfătui ea. Spunând asta, băgă mâna în buzunar, scoase un teanc de bancnote frumos îndoite și mi-l dădu. Sunt șaptezeci și doi de dolari.

Împreună cu economiile mele, aveam o sută cinci dolari.

— Vino cu mine, am spus eu insistent.

Mamei i se umplură ochii de lacrimi.

— Nu pot.

— Vei scăpa de el. Ne vom avea una pe cealaltă…

Mama scutură din cap.

— Nu va funcționa. Abia ai bani suficienți pentru tine. Îmi mângâie obrazul umed. Pleacă acum și nu mai privi înapoi. Nici să nu-mi scrii. Nu vrem să afle unde ai plecat. Apoi urcă treptele. Se opri la ușă și se întoarse ca să mă privească. Abia îmi amintesc de mama *mea,* dar ultimul lucru pe care mi l-a spus îl voi împărtăși cu tine: *Când va veni norocul, să nu te bucuri prea mult; când va apărea avantajul, să nu profiți de tot.* Apoi intră în apartament și închise ușa în liniște.

Am coborât în grabă și am ieșit în stradă, ducând valiza într-o mână și ținându-mi cu cealaltă coastele care mă dureau. După câteva minute, am ajuns la studioul doamnei Miller. Era miezul nopții, iar luminile erau stinse. Am urcat, am bătut la ușă și am așteptat. Nu era atât de surprinsă să mă vadă. Așteptând-o să se îmbrace și să își ia cheile de la mașină, am stat neliniștită cu spatele la perete. Conduse douăzeci și patru de mile spre Columbus. Am stat împreună pe o bancă în stația Trailways, până când sosi clipa în care primul autobuz care se îndrepta spre vest urma să plece.

— Ai grijă de tine, spuse ea. Să-mi trimiți o felicitare de la expoziție.

Ne-am îmbrățișat, iar ea plânse. Pentru mine, fusese mai mult decât o profesoară de dans. Mă învățase să mă concentrez, să gândesc dincolo de Plain City și să cred în mine. Când autobuzul pornise, m-am uitat pe geam, lungindu-mi gâtul, până când dispăru din raza mea vizuală. Apoi, m-am întors pe locul meu și mi-am încrucișat strâns mâinile în poală. Îi promisesem mamei că nu voi privi înapoi, dar nu voi uita iubirea sau bunătatea pe care mi le arătase. Curajul și sacrificiul mă susținură și mă încurajară – prima dată în San Francisco, iar acum aici, în Los Angeles.

•

Trebuia să fiu văzută, așa că uneori am dansat step pe stradă, în fața la Brown Derby sau Musso & Frank. Câțiva bărbați se apropiară de mine, ca să-mi ofere roluri în filme. Mi-am dat

imediat seama că erau doar șmecheri de Hollywood, care încercau să profite. Am fost abordată și de alți bărbați, care-mi spuneau: „Am un Chrysler alb, cu scaune roșii. Vrei să vii la mine să-mi citești?” Ruby ar fi profitat de șansa de a merge la casa de pe deal a vreunui bărbat, dar nu și eu.

La preselecții, am auzit fără să vreau niște fete care vorbeau despre cursurile pe care le luau – de dans, actorie, muzică și de recitare pentru eliminarea accentului, astfel încât să poată vorbi ca la Hollywood. Am folosit banii din portofel pentru patru ore de curs pe zi. Am rămas încuiată pe afară, deoarece nu am plătit chiria la timp. I-am spus administratorului că, dacă mă lăsa să intru, atunci i-aș putea plăti toată suma. Aveam banii, deci nu ar fi trebuit să las situația să se înrăutățească, nu? Doar că jurasem să nu bag mâna în plic. Odată ce l-am deschis, mi-a fost mai ușor să revin a doua, a treia și a patra oară. Eram distrusă de eșecul meu.

De două ori pe săptămână, luam autobuzul spre Chinatown, de unde puteam cumpăra un bol cu supă, o salată, trei fripturi de porc, orez, legume, o bucată mare de plăcintă cu mere, o sticlă cu lapte cu douăzeci de cenți de la Sam Yuen Café, de pe strada Alameda. Aceste alimente puteau să mă țină o zi sau două. (În restul timpului, mâncam sandvișuri cu maioneză.) Am aflat că sentimentele anti-japoneze erau puternice aici, la fel ca în cartierul Chinatown din San Francisco. De fiecare dată când mi se cerea să donez bani pentru orfanii chinezi de război, îmi aminteam de Ruby. Deoarece, indiferent de cât de mult îmi reprimam memoria și indiferent de cât îmi distrăgeam mintea, nu puteam să nu îmi reamintesc mereu acea noapte.

Cu cât mă simțeam mai prost pentru situația în care ajunsesem aici în Los Angeles, cu atât mai mult mă învinovățeam pentru ceea ce se întâmplase cu Joe. Nu mă văzuse niciodată așa cum o făcusem eu. Probabil că se gândea la mine ca la sora mai mică a lui Ruby, de aceea mă dusese la *Vrăjitorul din Oz.* Nu se presupunea că băieții trebuiau să se poarte frumos cu o soră mai mică – cumpărându-i bunătăți, ducând-o la un târg, părând interesați de activitățile ei – ca să o impresioneze pe fata care le plăcea? Chiar și atunci mi-am dat seama de asta, dar nu am vrut să cred ce era evident: felul în care se holba la Ruby, tonul puțin obosit în care spunea: „Iar tu. Grozav!” ori de câte ori îl surprindeam la Treasure Island, felul în

care stăteau împreună timp de *trei* spectacole, spate în spate, la Forbidden City. Am crezut că venea la club pentru mine când, de fapt, o făcea pentru ea. Încă eram rănită, dar autoînvinovățirea era devastatoare, deoarece Ruby avusese dreptate în noaptea aceea. Nu intenționaseră să mă rănească. Mă purtam ca o proastă îndrăgostită copilărește, iar ei amândoi încercau să mă protejeze, sperând că mă voi maturiza astfel încât îmi vor putea spune adevărul, așa cum zisese Ruby. Cu siguranță nu stăteam bine la capitolul ăsta. Acum eram fără prieteni și dezamăgită – într-un oraș nou. Helen avea dreptate. *Consecințe.* Nu ar fi trebuit să părăsesc San Francisco, dar eram prea rușinată să mă întorc sau să-i scriu lui Helen. Eram teribil de singură, dar am refuzat să-mi fac prieteni noi. „Când ești atât de sărac încât nu știi ce vei mânca mâine, mi-am spus eu amețită de foame și dezamăgire, nu-ți poți permite să ai prieteni”.

În iulie, după cinci luni petrecute în Los Angeles, am leșinat la ora de balet. „Sunt obosită”, i-am spus eu maestrului Kolmakov când am deschis ochii și l-am văzut deasupra mea. *Când ești sărac, nu spui nimănui.*

— Ești o dansatoare bună, spuse maestrul ajutându-mă să mă ridic în șezut, dar corpul este instrumentul tău. Trebuie să ai grijă de el. Dacă ai o mașină frumoasă și nu o alimentezi cu benzină, nu va merge. Dacă ai un Lincoln Zepher coupe decapotabil și pui o benzină de calitate inferioară, vei strica motorul. Eu locuiesc la patru străzi distanță, împreună cu soția și fiii mei. Vino să iei cina cu noi în seara asta sau nu te voi mai primi mâine la curs. Nu dorea nimic în schimb. Mi se confirma, din nou, bunătatea umană.

PARTEA A DOUA

Luna

August 1940 – Septembrie 1945

HELEN

Purtată de vânt

Lucrurile s-au petrecut destul de repede după plecarea lui Grace. Întotdeauna am fost a doua în linie, dar Ida a fost promovată înaintea mea. Era în regulă. Nu mă vedeam aducând cești cu ceai și ploconindu-mă în fața Surorilor Lim în fiecare seară, ca parte a măririi salariului cu cinci dolari. Iar Ruby? Fiind șomeră și fără Grace care să o ajute să plătească chiria, renunțase la apartament și se întorsese să locuiască împreună cu mătușa și unchiul ei, în Alameda. Ne-am întâlnit odată la un ceai, dar a fost ciudat. Mi-am dat seama de ceea ce se întâmpla între ea și Joe cu luni în urmă. Toată lumea putea să vadă – dacă ar fi vrut să se uite – că nu erau chiar „îndrăgostiți”. Ce se întâmpla între ei era irezistibil, umed și incontrolabil. Și *fâs.* S-a terminat. Un foc violent stins. Pentru Ruby, nu era ceva personal sau profund și poate că nici pentru Joe.

— Nu mă mai văd cu el, mi-a spus Ruby, de parcă asta ar fi făcut-o să pară mai puțin vinovată în ochii mei. Ne-a afectat să o vedem pe Grace suferind atât de mult.

Întotdeauna am fost circumspectă în privința lui Ruby. Raporturile venite din China se înrăutățeau zilnic. În țara mea natală, barbarii oameni-maimuță ardeau, jefuiau și violau tot ce întâlneau în calea. Poate că brutalitatea îi caracteriza *pe toți* japonezii, deci și pe Ruby. Monroe mă avertizase: „Vei avea de suferit”. Asta se concretizase în faptul că Grace a avut de suferit în locul meu, ceea ce m-a făcut să mă simt ca un melc pe fundul oceanului. Trebuia să mă fi străduit mai mult să o protejez.

— Ai vești de la Grace? întrebă Ruby.

— Nu și nu am cum să dau de ea.

Grace și Ruby erau ca florile unui copac purtate de vânt, bazându-se pe bunătate în cazul lui Grace și pe viclenie, în cel al lui Ruby. Ele insistară asupra faptului că suferiseră atât de mult, dar eu le-am interpretat diferit tragediile. Grace fusese bătută de tatăl ei; în lume existau lucruri mai rele. Părinții lui Ruby își doriseră să se întoarcă în Japonia. Drum bun! Grace plecase în căutarea visului la Hollywood, Ruby ar fi strălucit oriunde s-ar fi aflat, în timp ce eu aveam cicatrice pe care aveam să le iau cu mine în mormânt.

— Mi-e dor să fim noi trei împreună, spuse Ruby.

O parte din mine se bucura să o vadă suferind, dar apoi, când am văzut-o retrăgându-se, mi se aminti de cât de efemeră era viața. Dragostea dispărea. Prietenia se dizolva. Eram din nou singură.

•

În august, la șase luni după plecarea lui Grace, activitatea de la Forbidden City se redusese și mai mult. Charlie era atât de falit, încât nu putea schimba nici măcar o bancnotă de douăzeci de dolari pentru un client. Multe din numerele noastre se mutară ori la alte cluburi din Chinatown, ori plecară în turneu într-un spectacol pe care copiii îl numeau Circuitul Chop-Suey. Când Eddie primi o ofertă să danseze la clubul Casa Del Mar – un hotel și club privat aflat pe plajă în Santa Monica – a profitat de ocazie. Exista o singură problemă: numărul era pentru un duet.

— Ei vor un Fred Astaire și o Ginger Rogers chinezi, spuse Eddie. Acum, cine vrea să fie Ginger a mea?

M-am grăbit să mă înscriu la audiție deoarece, în primul rând, ar fi trebuit să mă întorc la slujba de la centrala telefonică chineză, iar în al doilea rând, dacă aș fi primit slujba împreună cu Eddie, aș fi putut să o caut pe Grace. (Ida a râs de mine. „Asta ar fi ca și când ai căuta acul în carul cu fân.”) Fiecare fată vedea asta ca pe o oportunitate, nu doar de a merge la Hollywood, ci de a fi cu Eddie. Practic, puteai să auzi clopotele de nuntă, talgerele și artificiile. În sfârșit, ajunse la mine. Bine, eu eram pe lista *lui,* dar când mă luă în brațe am putut să-i urmăresc apăsarea mâinii pe spatele meu, felul în care se înclina spre mine sau mă trăgea spre el. După aceea, m-a așezat jos.

— Te-ai schimbat mult de când ai început să dansezi la Forbidden City, spuse el. Erai timidă și vorbeai ca și când ai fi crescut într-un pavilion cu vedere la un lac. Nu vreau să te insult.

— Nu ai făcut-o. Deoarece *mă schimbasem* în cei aproape doi ani de când venisem prima oară la audiție și domnul Biggerstaff îmi ceruse să-mi ridic fusta ca să-mi vadă picioarele. Cel puțin, acum puteam să vorbesc în jargon, așa că părea că locul meu era într-un club de noapte.

— Dacă vii cu mine, continuă Eddie, nu va trebui să-mi fac griji că îmi vei face ochi dulci, nu-i așa?

— Fără ochi dulci, i-am promis eu.

Eddie nu era încă sigur. Voia să vadă dacă puteam învăța un exercițiu complicat. „Chiar și metalul și piatra pot fi străpunse prin muncă grea”, spuse el, ceea ce îmi întări credința că fusese crescut de părinți chinezi, buni și cumsecade. Repetam în fiecare după-masă, înainte ca Forbidden City să se deschidă pentru clienți. Ne-am gândit să încercăm numărul pentru sala de bal pe *Noapte și zi,* un cântec despre care mi-am amintit că îl cânta și Grace. Am asimilat fiecare întoarcere, fiecare mișcare a încheieturii și fiecare ridicare pe care mi le arăta Eddie. Voia ca dansul să se termine cu spatele meu curbat pe coapsa lui și cu capul lui pe pieptul meu. Era o mișcare romantică și frumoasă și avea să arate splendid când aș fi purtat o rochie care să cadă pe podea în jurul meu. Când ne-am perfecționat mișcarea, m-a ridicat în picioare, iar apoi m-a luat în brațe. Mă privi în ochi mai mult timp, iar apoi m-a sărutat. Avea buzele moi și delicate. Gura lui avea gust de burbon.

— Te descurci de minune, spuse el. Arăți bine.

— Mulțumesc, am spus eu, dar te rog să nu mai faci asta.

M-a angajat pe loc.

Tatei nu i-a convenit, dar mi-am făcut datoria contribuind la taxa de școlarizare a lui Monroe, care ne permitea amândurora să nu ne facem de râs.

Spectacolul nostru de la clubul Casa Del Mar a avut succes. Eddie a fost minunat – înălțimea lui surprinzătoare făcându-i mișcările să pară și mai lungi – iar eu am fost un partener de încredere, legănându-mă singură pe scenă, în timp ce el făcea giumbușlucuri. Ziarul *Los Angeles Times* scria: „Spectatorii au fost vrăjiți de stilul oriental al lui Eddie Wu și al lui Hellen Fong.

Când vom vedea acest cuplu dansator pe ecran?”

La câteva seri de la deschidere, mă aflam în vestiar punându-mi ciorapii, când am auzit o bătaie în ușă.

— Intră, am strigat eu.

Ușa se deschise și în ea stătea Grace, ținând în mână articolul tăiat din *L.A. Times* ca pe un dar. Slăbise mult, iar acum era atât de slabă, încât oasele bazinului îi ieșeau prin materialul vechi al rochiei de seară. Avea obrajii scobiți, iar tenul îi era palid. Poate că eram chinezoaice, dar eram oameni de teatru acum. Am lăsat-o să mă îmbrățișeze și să mă sărute. Apoi, am pălăvrăgit despre cât de mare era surpriza, despre cât de grozav fusese spectacolul și despre cât de minunat era că ne întâlnisem din nou. Dar nu era nevoie de un ghicitor să-mi dau seama că lui Grace îi lipsea ardoarea.

— Ce este asta? Eddie stătea în pragul ușii, îmbrăcat încă în frac. Rânjetul lui larg dispăru studiind modul în care se schimbase Grace. Fără niciun cuvânt, străbătu camera și o strânse în brațe. Mă bucur foarte mult să te văd, puștoaico.

Ea începu să plângă puțin, dar Eddie avu grijă de asta cu și mai multe îmbrățișări și sărutări urmate de cuvinte de încurajare.

— Nu ne-ai scris, spuse el. Toți am fost îngrijorați din cauza ta. Chiar și Charlie.

— Vrei să spui că m-a iertat? întrebă ea.

— Pentru că ai plecat în seara aceea? Nu a fost supărat pe tine. Dar, păpușă, nu trebuia să faci asta. Niciun tip nu o merită. Crede-mă.

Grace se îmbujoră.

— Deci toată lumea îmi cunoaște situația? Pentru că nici eu și nici Eddie nu i-am răspuns, schimbă repede subiectul. Ce faceți voi aici?

— Tocmai ai văzut ce facem. Eddie se scărpină în bărbie. Hotelul a vrut un număr nou, iar noi îl aducem. Plătesc bine.

— Vrem să facem și un film, am adăugat eu.

— Un film. Grace se încruntă. Eu nu am reușit să fac asta.

— Nu te uita așa la noi, o mustră Eddie. Nimeni nu a spus că va fi ușor. În domeniul acesta, trebuie să ai noroc. Câteodată ai, câteodată nu. Asta e cu norocul! Deci, ridică-te! Distrează-te puțin!

— Orice carieră din lumea spectacolului are coborâșuri,

încercă ea să fie de acord. Este ușor să te deprimi și să te învinovățești. Chiar dacă ești o mare stea de cinema. Termini un film, iar apoi ce faci? Voi mai lucra vreodată? Totuși, îmi place ceva la lumea spectacolului.

— Lasă-mă să ghicesc, spuse hotărât Eddie. Faptul că lucrezi aici și că îți faci prieteni noi. Destul de curând, începi să dai de acei oameni în cluburi, teatre și studiouri de film. Iar câteodată apar în cele mai surprinzătoare locuri, deoarece lumea nu este atât de mare. Vezi? Iată-ne!

— O, Eddie. Ochii lui Grace se umplură de lacrimi. Mi-a fost atât de dor de voi toți. La naiba! Mi-a fost dor chiar și de Ida!

Când contractul de două săptămâni de la Casa Del Mar se termină, Grace m-a invitat să mă mut în camera ei mohorâtă dintr-o pensiune din Hollywood. Eddie se cază în aceeași clădire. Până acum, Grace nu întrebase nimic despre Ruby și mă oprise din orice încercare de a vorbi despre ea, dar din momentul în care am devenit colege de cameră, subiectul deveni inevitabil.

— Putem să discutăm deschis, se oferi Grace când am început să-mi scot lucrurile din valiză. Ce mai face?

— Ruby mi-a spus că îi pare teribil de rău pentru ce s-a întâmplat. Am făcut o pauză, să-i văd reacția. I s-a frânt inima când ai plecat.

— Și eu am fost distrusă…

— Grace, ce pot să spun? Toată situația a fost groaznică.

Cuvintele mele îi cauzară dureri de inimă. *Încă* o durea. Nu mi-am dat niciodată seama că o femeie putea să aibă sentimente atât de profunde, fără să fie măritată.

— Când mă gândesc la trecut, de fapt Joe nu mi-a făcut nimic. Vedeam că se gândise mult – singură, luni de zile. M-a tratat ca pe un copil îndrăgostit, ceea ce și eram. Acum pot spune că am supraviețuit agoniei primei iubiri.

— Și Ruby?

— Asta e mai greu. Eram prietene. Ar fi trebuit să-mi spună. Dar, pe de altă parte, mă gândesc la felul în care am reacționat. Nu e de mirare că *nu* mi-a spus.

Am scos din valiză fotografia înrămată pe care o învelisem în pulover și le-am pus împreună într-un sertar.

— Va vrea să știe că te-am găsit.

— Nu-i spune. Te rog. Este destul de jenant că m-am purtat ca un copil prost. Dacă va ști că trec printr-o perioadă dificilă, mă

va umili și mai mult.

— Bine, atunci. I-am întins mâna. Vom fi doar noi două – Grace și Helen.

Am mers pe la studiouri împreună cu Eddie și am avut același ghinion ca și Grace. Totuși, ne-am distrat. Câteodată, după o zi dezamăgitoare, Eddie cumpăra o halbă și o aducea în camera lui unde stăteam cu Grace și făceam pe rețou sandvișuri cu unt de arahide. Cocktailuri și o mâncare gourmet! Duminicile ne răsfățăm mâncând fulgi de porumb și lapte sau poate orez rămas de la cină cu zahăr și smântână pe deasupra. Grace ne ducea într-un mic loc din Chinatown, numit Sam Yuen. Mâncarea era bună și ieftină, iar patronul mă plăcea, deoarece vorbeam același dialect. „Fetelor, dacă veți dori cândva o slujbă…” De parcă aș fi putut fi vreodată chelneriță…

Am crezut că am reușit când Eddie ne înscrise la un impresar, Max Field, care a fost de acord să ne reprezinte pe amândoi ca parteneri de dans, pe Grace ca solistă, și pe Grace și pe mine ca o echipă. Max ne căuta tot felul de angajamente: întâlniri în club, spectacole de o noapte sau de trei nopți. Eu și Grace am primit primul angajament de a realiza o variație a piesei *Let Me Play with It,* practicată cândva alături de Ruby, timp de trei sfârșituri de săptămână la Grădinile Florentine. Și eu și Eddie am avut parte de câteva angajamente. Într-o seară, am rămas acasă deoarece aveam febră, iar Grace m-a înlocuit ca parteneră a lui Eddie la un spectacol de cabaret la clubul La Rue. Acest lucru îl făcu pe Eddie să îi vină o idee: „Să facem un număr împreună, pentru toți trei”.

Am închiriat un spațiu la un studio ca să exersăm dansul. Lui Grace și lui Eddie le plăcea Cole Porter și căutară melodia perfectă – cu un ritm frumos și cu starea potrivită – înainte de a se hotărî la *You’d Be. Se Easy to Love.* Eddie exersa ridicându-ne, pe rând, pe amândouă.

— Astaire și Rogers, Toy și Wing, Veloz și Yolanda – toți fac să pară ușoare ridicările, dar nu sunt, spuse Grace într-o după-amiază, după ce căzu în fund pentru a zecea mia oară în acea zi.

Cât de des ne scăpa Eddie în umeri, în fund, în cap sau în genunchi? Cât de des zburam prin aer, alunecând pe podea și lovindu-ne de pereți? Eram acoperite de vânătăi. Dar, indiferent de câte ori am căzut pe podea, m-am ridicat și m-am dus înapoi

în brațele lui Eddie. Îmi plăcea să dansez cu el. Tot timpul se uita în ochii mei.

— Trebuie să *simți* că suntem îndrăgostiți. Vocea lui mă penetra. Lasă publicul să vadă că te seduc și că tu cedezi. Spectatorii vor să știe că ești a mea.

Iar eu puteam să intru în joc, deoarece nu era adevărat.

Max a văzut numărul și a spus că eram grozavi. Apoi ne-a zis să ne așezăm și sublinie ceea ce era evident: ținuta de seară a lui Eddie – cu frac lung și revere late, cămașa cu plastron și cravata albă – nu era asortată. Max a fost chiar și mai dur cu mine și cu Grace. „Voi două păreți copii. Bine, sunteți tinere, dar rochiile potrivite vă vor face să arătați elegante, strălucitoare și sofisticate”.

Nimeni nu-mi mai spusese vreodată că arătam ca un copil și era destul de ofensator, având în vedere faptul că fusesem învățată să am cele mai frumoase rochii din Chinatown și că mi se făcuseră atât de multe și frumoase rochii *cheongsam,* în China. Așadar, am ieșit în oraș împreună cu Grace și am folosit ultimii bani pe care îi adusesem cu mine ca să cumpărăm rochii asortate de culoarea lichiorului, cu paiete – fără spate – care nu arătau deloc copilărești. Max ne angajă imediat pentru un număr de debut la Vendome, pe Sunset Boulevard. „Nu este Trocadero sau Mocambo, spuse Eddie, dar este totuși un club stilat”.

În seara spectacolului, Grace merse să se uite în sală. Se întoarse bolborosind:

— Ida Lupino, Ann Sothem și Randolph Scott sunt la mesele din fața ringului!

— Nimeni nu ar spune vreodată despre ei că sunt foarte cunoscuți, pufni Eddie, dar mi-am dat seama că era mulțumit să aibă stele de cinema în rândul spectatorilor.

Ne-am numit Chinese Dancing Sweethearts. Eu și Grace purtam noile rochii cu paiete, care reflectau lumina spre spectatori. Eddie, în noul lui smoching cu revere strălucitoare și cu părul dat cu ulei, spera să atragă atenția tuturor femeilor. Am plutit încolo și încoace pe ring, îmbrățișându-ne și dezlipindu-ne, iar apoi unindu-ne din nou. Coregrafia lui Eddie includea arcuri grațioase, rotiri de umeri, ridicări dramatice și fandări adânci. O fandare aici, și Eddie mă săruta, o fandare acolo, și Grace mă săruta. Pentru încheiere, ne cuprinse de talie, ne ridică pe

amândouă în aer și ne răsuci încet, arătând publicului nu doar delicatețea noastră, ci și puterea lui ca bărbat și dansator. Am câștigat tot ce cheltuisem pe costume, dar nu ni se ceruse să revenim.

— De ce ar dansa un bărbat cu două fete, întrebă managerul clubului Vendome, după dansul nostru. Ce înseamnă asta? Chinezoaicele fac *asta?*

Max ne angajă la alte câteva localuri de mâna a doua, dar faptul că împărțeam în trei șaptesprezece dolari și cincizeci de cenți pe săptămână nu era suficient încât să ne câștigăm existența. Bucătarii chinezi din bucătăriile clubului ne compătimeau atât de mult, încât ne dădeau resturi de înghețată și rulouri vechi. Luam acasă ce primeam, puneam la aburi rulourile. Iar apoi le scufundam în înghețata topită. Aș fi putut să scriu acasă ca să cer bani, dar nu voiam să-i dau satisfacție tatălui meu. În plus, pentru mine, aceasta era încă o mare și amuzantă aventură.

Apoi norocul nostru se termină, fiind mereu respinși, cu un șut în dos. În octombrie, Max reuși, în sfârșit, să ne angajeze – să punem în scenă numărul nostru înaintea spectacolelor de la cinematograful Orpheum, chiar vizavi de locul în care locuise Ruby împreună cu părinții, când era mică. Aceasta era ultima suflare a vodevilului, iar trioul nostru era inclus între un număr cu un câine care sărea și o bătrână care ar fi trebuit să abandoneze burlescul acum mult timp. Am încercat să fim mai buni decât ceilalți artiști, dar spectatorii voiau ca filmul să înceapă.

Într-o seară, după două săptămâni de spectacol, Eddie căzu în depresie. Eram în culise, filmul rula și se reflecta invers spre noi. Eddie se așeză pe o ladă din lemn, își puse coatele pe genunchi și privi spre podea.

— Am lucrat ca animator mult timp și m-am întors de unde am plecat, spuse el, cu vocea uscată și amărâtă. Tata era doctor și se aștepta să devin și eu unul. Când eram în primul an la facultatea de medicină de la Yale, mergeam la clubul din apropiere, unde se țineau concursuri de dans. Premiul întâi era de cincisprezece dolari. Ce n-aș face acum pentru asta.

Mi-am pus o mână pe umărul lui.

— Haide, Eddie. Să mergem acasă.

Când își retrase umărul, eu și Grace am luat două scaune și

le-am pus lângă el. Ne-am strâns fustele și le-am pus pe genunchi, ca să nu alunece pe podeaua murdară.

— Obișnuiam să merg la New York la sfârșit de săptămână ca să-i văd pe Fred și pe Adele Astaire pe Broadway. Vedeam spectacolul de trei ori într-un singur weekend. Exersam pe trotuar ce vedeam. Apoi, mergeam spre Harlem și îi urmăream pe Bill Robinson, pe Peg Leg Bates, pe frații Nichols...

— L-am văzut pe Bill „Bojangles" Robinson în *The Little Colonel* la Rialto, îl întrerupse Grace. Nu îmi păsa prea mult de Shirley Temple, dar îmi plăcea de Bill Robinson...

— Între spectacole, mergeam pe aleea din spatele clubului Cotton, continuă Eddie, unde băieții fumau, beau și se lăudau unul celuilalt. Eram în anul 1925 și, pur și simplu, nu poți să crezi cine dansa acolo...

O mie nouă sute douăzeci și cinci? Atunci aveam doar șapte ani. Dacă în 1925 era la facultatea de medicină, ar fi trebuit să aibă cam douăzeci și doi de ani. Asta însemna că acum avea aproximativ treizeci și șapte. M-am uitat la Grace. Clipi: *Dumnezeule!*

Eddie își trecu o mână prin păr.

— Tata avea cunoștințe de familie în cartierul Chinatown din New York și mi-a făcut rost în vacanța de iarnă de o slujbă la o clinică, deoarece voia să capăt experiență. În schimb, eu îmi vizitam prietenii de la clubul Cotton. „Trebuie să mă ajutați", le spuneam eu. Ei m-au trimis la o tavernă de pe strada Fifth. Când am intrat, șeful s-a uitat la mine de parcă aș fi fost nebun, dar aveau o orchestră bună, și am început să dansez – singur, printre alte cupluri. Destul de curând s-au retras, lăsându-mi destul spațiu. Le plăcea! Începeau să arunce cu bani spre mine. Ploua cu monede și bancnote. Am făcut din luarea banilor și punerea lor în buzunar o parte din dans. Am strâns mai mulți bani în acele cinci minute decât aș fi făcut lucrând pentru prietenul tatălui meu. Muzica s-a oprit, dar eu încă adunam banii. Șeful a venit și mi-a spus: „Dacă dansezi așa de cinci ori pe seară, te angajez".

Eddie își ridică privirea.

— Aveți ceva de băut?

Bineînțeles că nu aveam.

— Dar era o tavernă, continuă el, așadar avem parte de multe raiduri. Dansam în frac, în timp ce toată lumea fugea spre ușa

din spate. Apoi venise timpul să mă întorc la Yale.

Eddie își înălță capul. Părea tulburat de amintiri.

— Tata voia să stau lângă el când are grijă de pacienții lui. A fost unul dintre primii chinezi care a urmat facultatea de medicină în America. Sunt mândru de el, dar nu vreau să fiu doctor. Nu vreau să aduc pe lume copii sau să tratez inflamații. Într-o seară, i-am cerut mamei să vină în camera mea. Am deschis cutia cu toți banii pe care i-am câștigat la tavernă. Ea mă întreabă: „Pe cine ai jefuit?” La scurt timp după asta, am plecat spre Hollywood. Nu ți-ar veni să crezi care a fost prima mea slujbă. Să dansez la deschiderea Teatrului Chinezesc Grauman și apoi, înainte de fiecare film. Păruse o mare realizare, dar, de fapt, nu a fost marea mea reușită. Am primit un rol într-un film. Săream de pe un pian și aterizam în șpagat. Toată lumea îmi spunea că mișcarea va deveni semnătura mea. Am crezut că eu am inventat-o.

— Chiar este mișcarea ta, am spus eu, și tu ai inventat-o. Ai doar o pasă proastă…

— Înțeleg, Eddie, mă întrerupse Grace. Cu fiecare oportunitate care apare, mi se pare că este limita maximă. Chiar dacă primesc un rol într-un film, va fi de menajeră sau de femeie dragon[35]. Și chiar dacă reușesc, întotdeauna voi fi comparată cu…

— Nu vreau să fiu copia altcuiva, mormăi Eddie. Nu vreau să fiu un Fred Astaire chinez. Există deja destui imitatori. Vreau să spun, câți Fred Astair chinezi pot fi? Nu vreau să fiu niciun Bill Robinson chinez.

Grace îl compătimi.

— Cine nu a auzit de Betty Grable Legs din Chinatown sau de variantele chinezești ale lui Sophie Tucker, Houdini sau de Bing Crosby?

— Asta nu este doar varianta prescurtată? am întrebat eu, încercând să fiu practică. Nu este un mod pentru clienți și regizori să pună oameni ca noi în forme ușor de recunoscut?

— Ca atunci când nu ți-l permiți pe Errol Flynn și îmbraci un bărbat în pantaloni strâmți, îi dai un arc și săgeți și îi pui pe cap o pălărie din fetru cu pană, iar oamenii fac legătura? întrebă Eddie cu amărăciune.

---

[35] Expresie care denumește, în mod obișnuit, stereotipul femeii asiatice puternice, dominante sau misterioase (n.tr.).

Așadar, l-am insultat.

— Vreau să fiu cunoscut pentru ceea ce sunt și pentru ceea ce fac! oftă el. Am fost angajat să fiu Hawaiian, indian și japonez. Nu au vrut să joc un rol de chinez, deoarece au spus că nu semănăm destul de mult cu un chinez. Nu arătam corespunzător ca să joc un rol de chelner, de servitor sau de asasin plătit. Nu pot câștiga, spuse el, începând să se enerveze. Nici chiar primul fiu al lui Charlie Chan nu o câștigă pe fată. Așadar, iată-mă, flancat de două frumuseți. Dar asta înfățișează celălalt clișeu – acela că bărbații chinezi sunt niște obsedați sexual, care vor viola femeia occidentală, poluând rasa. Și ca și când asta nu ar fi suficient, nu vom câștiga niciodată cât câștigă alți artiști. La naiba, nu vom câștiga niciodată cât câștigă artiștii negri. La clubul Cotton, Ethel Waters și Nicholas Brothers câștigau cam o mie de dolari pe săptămână. Bill Robinson câștiga treizeci și șapte de mii. Charlie și ceilalți patroni ai cluburilor nu ne vor plăti niciodată o sumă asemănătoare. Niciodată!

În drum spre casă, Eddie se opri la magazinul de băuturi alcoolice și își cumpără o sticlă de un sfert de gin. Odată întorși în apartament, nu ne invită să bem cu el.

HELEN

Un val de emoții

Până la Ziua Recunoștinței, am fost „pe uscat”, fără întrevederea vreunei slujbe sau a vreunui angajament. Cina noastră din seara aceea a constat în pâinici în valoare de zece cenți, cumpărate din Chinatown. Eu și Grace aveam nevoie de lucru, dar ideea de a te angaja oriunde – ca americance părând chinezoaice – părea la fel de inutilă ca aratul pe nisip și ca semănatul valurilor. Având în vedere acest fapt, în lunea de după Ziua Recunoștinței, ne-am încercat norocul (ha!) la un loc de muncă unde trebuia să facem înghețată prăjită la C.C. Brown, pe bulevardul Hollywood, la o stradă distanță de hotelul Hollywood Roosevelt. Slujba ne permitea să mâncăm puțin și, câteodată, oamenii ne lăsau un bacșiș de un cent sub farfurii.

Administratorul, Tim McNulty, era drăguț. Era înalt, vorbea calm și era tuns frumos. Nu mai lucrasem niciodată într-un restaurant, dar Tim era răbdător și tolerant, tachinându-mă cu privire la modul intenționat în care presăram migdalele și așezam cireșele pe înghețată. Și, într-adevăr, să faci și să servești înghețată pofticioșilor nu era o experiență chiar atât de rea.

Când Tim m-a invitat în oraș, la doar patru zile de la angajare, m-am surprins acceptând invitația. Mă simțeam singură și chiar eram singură de foarte mult timp. Îmi place ca un bărbat să mă ia de mână când coborâm din mașină, să mă țină de braț când mergem pe stradă, să-mi cuprindă umerii când suntem la cinema. După câteva ore, Tim m-a sărutat pe veranda din fața pensiunii. Nu era ca sărutul din spectacolul lui Eddie. Nu mă mai sărutasem niciodată cu un *lo fan* și asta mă făcuse să mă întreb dacă totul ar fi fost diferit cu el. A doua zi, când am mers la lucru, era grijuliu, fără să fie arogant. O ușoară senzație de destrămare a singurătății îmi permise să accept o a doua întâlnire, câteva zile mai târziu. Nu am făcut nimic extravagant – fără o ieșire pompoasă în oraș – deoarece nici el nu avea prea mulți bani. Era doar un om drăguț, care mă invită în apartamentul lui, după cină. Camera lui era curată și ordonată. Felul în care a făcut dragoste cu mine... Pielea lui era albă în contrast cu a mea și, pentru câteva minute, am uitat totul în timp ce o căldură familiară începu să mă copleșească, ducându-mă în abis... Apoi, dinlăuntrul meu, am simțit cum mă învăluia întunericul, cuprinzându-mi brutal inima. M-am retras în sinea mea, dar nu aveam pe unde să evadez. Nu am încercat să-l opresc pe Tim. Mi-am forțat corpul să amorțească și am așteptat ca fiorul spasmelor finale de plăcere să treacă prin el. Iar apoi, iar apoi...

Am început să plâng. Cum de îl lăsasem pe Tim să mă atingă? Știam că sexul putea fi bun și mângâietor pentru soții și mame, dar pentru mine, era o greșeală teribilă. Am încercat să-mi potolesc setea uitându-mă la prune, să mă consolez cu ceea ce ar putea fi, dar acum mă simțeam jalnic.

— Este în regulă, m-a consolat Tim, dar nu avea cum să înțeleagă ce simțeam. M-am ridicat, asigurându-mă că cearșaful mă acoperea și am început să mă îmbrac. În tot acest timp, continua să vorbească. Nu pleca. Nu pleca așa.

Când mi-am pus pantofii și m-am ridicat, coborî și el din pat. Gol. Mi-am acoperit ochii.

— Nu sunt un astfel de om, am spus eu. Nu fac așa ceva.

Tim s-a îmbrăcat și m-a condus la apartamentul meu, chiar dacă îi spusesem că nu era necesar. Se oferi să urce și să stea cu mine până când mă simțeam mai bine. Am refuzat. M-a întrebat dacă putea să-mi aducă ceva. Am refuzat și asta.

I-am spus lui Grace ce am făcut și a fost la fel de șocată ca o virgină de la țară.

— Cel puțin este drăguț, spuse ea, purtându-se ca și când ar fi știut totul despre asta. Așa trebuia să fie, nu? Să o faci cu cineva drăguț? Te vei mai întâlni cu el?

— Amândoi trebuie să lucrăm mâine, deci cred că da.

Dar era greu să fac înghețată cu Tim venind la mine și șoptindu-mi: „Ne-am împăcat? Îmi pare rău că ai reacționat așa. Putem să ieșim mai târziu și să vorbim despre asta? O, Helen, am crezut că ți-a plăcut”.

Am vrut să plec, dar mi-am dat demisia la încheierea programului. Am rezistat ca fabricant de înghețată exact o săptămână și o zi.

— Bine, spuse Grace, vom găsi o altă slujbă.

— Tu nu trebuie să pleci…

— Bineînțeles că trebuie! Rămânem împreună!

În seara aceea, am mers la Sam Yuen din Chinatown. Când patronul se oferi iar să ne angajeze, eu și Grace am acceptat. Dacă m-ar fi văzut tata, ar fi murit de rușine.

•

Câteva zile mai târziu, Eddie a bătut ușor la ușa noastră. L-am primit înăuntru, iar el aruncă pe măsuța de cafea noul număr al revistei *Life.* Pe copertă era o pereche de picioare lungi, până la cercul gigantic ce acoperea… ei bine, trebuia să-ți imaginezi ce anume era acoperit. Fața femeii era ascunsă, întoarsă ispititor dinspre obiectivul aparatului de fotografiat, dar titlul o prezenta ca fiind PRINȚESA TAI – STEAUA DIN LOCUL CEL MAI CĂUTAT DIN SAN FRANCISCO – Forbidden City. Ne-am înghesuit toți trei pe canapeaua de două persoane și ne-am concentrat atenția asupra paginilor, uitându-ne la început doar la fotografii.

— Hei! Irene și Jack! zise Eddie, iar respirația lui ne dădu de înțeles că băuse. Pariez că i-a învățat toate trucurile până acum.

— Se pare că Ida s-a îngrășat câteva kilograme, am constatat

eu.

— Charlie și Bob Hope? exclamă Grace.

Autorul articolului o etichetase pe Prințesa Tai ca fiind singura dansatoare cu sfera, de origine chineză. „A venit direct din China”, citi Eddie, dezaprobator. Când mișcă acea sferă palidă cu precizie, vizitatorii își imaginează că pot vedea până în China. Nu văd, dar apariția este cu siguranță amuzantă.

— Toată lumea citește revista *Life,* spuse Grace, ceea ce înseamnă că toată lumea va vedea asta, ceea ce înseamnă că vor vizita Forbidden City, ceea ce înseamnă că problemele lui Charlie s-au terminat...

— Crezi că ne puteam întoarce? am întrebat eu, optimistă.

Dar Eddie era ca un broscoi pe fundul puțului în viziunea lui limitată, vedea doar ce voia. „Max se ocupă de astea, spuse el. Ne va face rost de ceva”.

Dar, în ciuda tuturor spectacolelor de sărbători, Max nu putu să ne facă rost de niciun angajament. Nimeni nu voia fețe chinezești care să le strice tabloul de sărbători.

•

De Crăciun, vremea era perfectă – cald și însorit – dar în camera mea și a lui Grace nu era prea multă veselie. Aveam un brad de jumătate de metru pe care îl decorasem cu șiraguri de floricele, o cutie de bile roșii în miniatură de mărimea fructelor de laur și cea mai ieftină beteală pe care o găsisem de cumpărat. Eddie veni cu o oală de supă de iarnă din pepene galben, pe care o gătise pe aragazul lui. I-am oferit lui Grace un ruj, iar ea îmi dărui o pălărie pe care o împletise personal. Lui Eddie i-am dat o cravată; Grace îi dărui o eșarfă împletită de ea. Eddie ne dădu să împărțim o cutie cu bomboane See, de jumătate de kilogram.

Totul părea mohorât, dar nu atât de mohorât ca ajunul Anului Nou. Eddie avea planuri, așa că eu și Grace ne-am îmbrăcat frumos și ne-am petrecut seara plimbându-ne pe bulevardul Hollywood. Vedeam cupluri fericite intrând în hotelul Hollywood Roosevelt pentru o noapte de dans, băutură și distracție. Pe trotuare, zăream oameni veseli. Când sosi miezul nopții, am făcut preziceri optimiste pentru noul an. După aceea, nu am avut ce face în afară de a ne întoarce la pensiune. Când am intrat pe strada Ivar, am văzut doi polițiști care băteau un bărbat în ținută de seară – Eddie – în timp ce altul alerga pe

stradă.

— O fi ajunul Anului Nou, dar nu avem de gând să suportăm niciun fătălău pe terenul nostru, mârâi un polițist mare cât un taur, împingându-l pe Eddie într-un gard.

Eddie dădu să spună ceva, dar cel de-al doilea polițist îl opri.

— Dacă îți vrei binele, îți vei ține gura.

Apoi își încleștă pumnul și îl lovi pe Eddie în stomac. Eddie se chirci de durere și căzu la pământ.

— Gălbejitule!

— Homosexualule!

M-am repezit, îngenunchind lângă Eddie, căutându-i fața, iar apoi mi-am întors privirea spre polițiști.

— Ce faceți? am întrebat eu. Cine vă credeți?

Taurul rânji la noi.

— Și *voi* cine vă credeți? Două neînfricate?

Grace părea total confuză, ca și când polițistul ar fi vorbit limbi străine.

— Ele sunt ancorele din jurul gâtului meu, murmură Eddie de jos. Apoi, de undeva din sinea lui, reuși să chicotească.

— El este cu noi, am spus eu. A băut prea mult și ne-am separat. Anul Nou…

Polițiștii ne mai hărțuiră puțin – vorbind mult peste nivelul de înțelegere al lui Grace – înainte ca, în cele din urmă, să ne lase să plecăm. Împreună cu Grace, l-am ajutat pe Eddie să se ridice. L-am luat fiecare de câte un braț și am pornit pe strada Ivar, spre locuința noastră. Am căutat prin buzunarele lui Eddie, i-am găsit cheia și am deschis ușa.

— Helen, mi-ai salvat pielea, mormăi el recunoscător, în timp ce îl așezam pe pat.

I-am lăsat cheia pe noptieră.

Când eu și Grace am ajuns în camera noastră, eram înspăimântată *și* mânioasă.

— Cum au îndrăznit să vorbească așa cu Eddie? Și ai văzut felul în care l-a lovit polițistul! Ar trebui să-i reclamăm.

— Cum îl vom reclama? Și în orice caz, despre ce era vorba? Despre faptul că e un fătălău?

Mi-am dres vocea și am spus ce trebuia spus:

— Lui Eddie nu-i plac fetele.

Grace scuturǎ zăpăcită din cap.

— Știi ce vreau să spun, am zis eu. E mămos.

Grace tot nu a înțeles.

— Este efeminat, am explicat eu. Un fruct. O levănțică. Am folosit jargonul american, sperând că asta o va ajuta să priceapă.

Grace arăta ca și când ar fi fost pe cale să-i iasă ochii din cap și să se rostogolească pe bulevardul Hollywood cum ar spune Ruby, dar asta nu înseamnă că mă credea. Îmi enumeră toate dovezile prin care îmi arăta că mă înșelam:

— A ieșit cu dansatoarele de la Forbidden City. A dansat cu femeile din sală. Te are ca parteneră. Ne-a sărutat în numărul nostru.

— El este versiunea chineză a lui Fred Astaire, dar asta nu înseamnă că nu este un fătălău.

— Ce înseamnă asta, în orice caz?

Am oftat.

— Un fătălău este un bărbat căruia îi place să se uite la prohaburile altor bărbați. Le place să privească conturul…

Grace ridică o mână pentru a mă opri din a spune mai multe.

— De unde știi?

— Am crescut în San Francisco. Un oraș. Poate de asta am știut întotdeauna ce era Eddie. Ca un răspuns întârziat, am adăugat: Cine nu are un unchi ciudat?

— Un unchi ciudat? Nu am avut pe nimeni *de genul ăsta* în Plain City.

Grace se gândi.

— Ei bine, poate bărbatul care avea chioșcul cu hamburgeri… Helen! Ești sigură?

Am dat din cap.

— Și, totuși, îl placi pe Eddie?

— Este prietenul meu și partenerul meu de dans. Îl respect și m-a adus aici. Și Grace, amintește-ți de toate lucrurile pe care le-a făcut pentru tine. E la fel ca întotdeauna.

Grace se strâmbă ca un arici. În sfârșit, își scutură umerii, eliberându-se de toată tensiunea. Apoi mă privi sincer.

— Crezi că toți bărbații din domeniul ăsta sunt fătălăi sau zâne sau lucruri din astea? Deoarece asta ar explica multe lucruri.

•

Primele două luni ale anului 1941 au fost neroditoare, nepromițătoare și nesfârșite. M-am simțit dată uitării și

deznădăjduită, mergând cu autobuzul încolo și încoace prin Chinatown ca să lucrez, ca să merg la audiții care nu duceau nicăieri și îngrijorându-mă din cauza banilor. Nici Grace nu era mai veselă. „Câte farfurii cu orez și friptură de porc poți servi, când visurile tale sunt nelimitate?” m-a întrebat ea într-o zi.

Cu cât mai mult durează noaptea, cu atât mai capricioase ne vor fi și visele.

La sfârșitul lui februarie, am stat la pat din cauza unui virus digestiv. M-am chircit pe canapea, am dormit, n-am putut ieși. După câteva zile, Grace începu să mă studieze, așa cum le studia pe dansatoarele de la Forbidden City.

— Ce e? am întrebat eu. De ce te holbezi așa la mine?

— Helen, spuse ea în timp ce se așeză pe podea, lângă canapea. Știi ce nu este în regulă cu tine? Ești însărcinată.

— Însărcinată?

— Gândește-te. Ți-a venit ciclul?

Am calculat. Nu îmi mai venise din... Am luat în calcul celelalte simptome…

— *Aiya!* Mi-am băgat unghiile în palme, abținându-mă să nu plâng.

Grace m-a dus la doctor, care a confirmat diagnosticul. Eram însărcinată. M-a cuprins un val de emoții care m-a aruncat și m-a făcut să mă învârt până când abia am mai putut să gândesc.

— Trebuie să-i spui lui Tim, zise Grace, deși nu știu ce ar fi rezolvat cu asta.

Totuși, m-am lăsat dusă la C.C. Brown. Grace a așteptat la tejghea, în timp ce eu și Tim am vorbit în depozit.

— Nu mă pot căsători cu tine, spuse el. Este împotriva legii, îmi pare rău.

— Asta e tot ce ai de spus?

— Uite, este clar că aveai experiență. Nu-mi place să o spun cu voce tare, dar știu că nu a fost prima dată.

Presupun că, indiferent de circumstanțe, era de așteptat ca un *lo fan* să fugă și să nu își asume responsabilitatea.

Eddie se oferi să-l bată pe Tim, ceea ce ne-a făcut să râdem. Eddie spuse că ar putea găsi pe cineva care să mă „ajute”, dar ideea mă îngrozea.

— Nu pot să fac un avort clandestin, am spus eu. Pur și simplu nu pot.

Grace îmi sugeră să merg la un centru pentru mame singure,

să nasc copilul, să-l dau spre adopție, iar apoi să-mi reiau viața.

— Chiar și fetele din Plain City au trebuit să facă asta câteodată, spuse ea.

— Dar aveți corcituri acolo? am întrebat eu. Realizând faptul că bebelușul avea să fie o corcitură, Grace mă privi uimită. Jumătate și jumătate. Simplul fapt că rosteam cuvintele mă făcea să-mi fie greață.

— Cum va arăta? întrebă Grace, groaznic de impertinentă.

— Nu știu. Urât?

Grace și Eddie au stat cu mine. Mi-au dat șervețele când am plâns. Mi-au adus supă și biscuiți. Disperarea mă paralizase. Nu puteam face avort. Nu puteam renunța la copil. Și nu puteam merge acasă, la complex, cu o corcitură nelegitimă. Când Grace plecă la lucru, am despachetat fotografia înrămată pe care am învelit-o în puloverul așezat în mijlocul sertarului în prima mea zi aici și am adus-o înapoi pe canapea. Mi-am întins picioarele pe cotieră, iar fotografia am sprijinit-o pe stomac și am rezemat-o de coapse. Eram singură și speriată, dar în adâncul meu simțeam *viață* – un mic punct care zgâria, răzuia, care creștea și care avea nevoie de mine și de dragoste. Am cuprins acel mic punct în straturi de lână imaginară, mi-am îndreptat umerii și am respirat adânc. Știam ce puteam să fac. Trebuia doar să fiu ajutată de prieteni.

•

O săptămână mai târziu, am mers toți trei la tribunal, pentru ca eu și Eddie să ne putem căsători. Am purtat o rochie frumoasă. Eddie arăta elegant în sacoul lui cafeniu și în pantalonii din lână maro. Grace a fost martorul nostru. Ceremonia s-a terminat în cinci minute. Când ne-am întors la apartament, Eddie se așeză lângă mine pe canapea. Buchetul mic de flori era așezat pe perna dintre noi. Niciunul nu a avut multe de spus. Nu a fost chiar cu clopote de nuntă și voal. Eddie mă ajuta să ies din impas, iar eu puteam să fiu acoperirea „intereselor” lui.

La final, își lovi coapsele.

— Cred că este timpul să plec. Se ridică. Nu vrem să te scoatem afară, Grace. Voi dormi în apartamentul meu deocamdată.

— Mi-aș fi dorit ca tot evenimentul să fi fost mai vesel pentru tine, Helen, spuse Grace imediat ce Eddie închise ușa după el.

Mi-am întins bărbia.

— Este în regulă.

— Când vei avea treizeci de ani, continuă ea încruntată, el va avea aproape cincizeci. Când vei avea cincizeci, el va avea…

— Tatăl meu este cu mult mai în vârstă decât mama. Așa trebuie să fie…

— În tradiția chineză, termină Grace propoziția în locul meu. Nici măcar nu este copilul *lui,* spuse apoi.

— Asta nu contează pentru mine.

— Părinții tăi nu-și vor da seama că bebelușul este… ridică din umeri într-un mod politicos de a spune ceea ce era nepoliticos, în orice caz – jumate și jumate? Tatăl tău are ochiul format în ceea ce privește lucrurile acestea.

— Poate că va vedea doar un nepot.

•

Puține lucruri s-au schimbat în viețile noastre. Le-am scris părinților despre căsătoria mea, iar două săptămâni mai târziu, o cutie cu vase din Canton cu douăsprezece piese au fost la ușa noastră. Am lăsat să treacă un timp necesar înainte de a trimite telegrama prin care îi anunțam că eram însărcinată; în scrisoarea de răspuns, am primit de la mama o bancnotă nouă de douăzeci de dolari ca să-mi cumpăr haine de gravidă și un bilet prin care mă statuia să sug prune conservate în sare, ca să scap de grețuri le matinale pe care le-aș fi putut avea.

Eddie și Grace au făcut schimb de camere, dar tot mâncam împreună. Eddie ieșea pentru audiții și bea singur. După tura de dimineață de la Sam Yuen, mergeam la templul Kong Chow să mă rog, să aduc ofrande, să cer un fiu.

— Dar fetele sunt atât de adorabile! strigă Grace.

— Toate chinezoaicele își doresc un fiu, i-am explicat eu. Ce este o fiică, în afară de o dezamăgire?

— Nu vrei să spui asta, mă dojeni Grace, dar eu vorbeam serios.

— Este o stare de fapt. Am oftat încercând să par o chinezoaică practică, în vreme ce în sinea mea, eram disperată. O fată este o ramură inutilă într-un arbore genealogic.

Grace mă ascultă și își dădu silința să mă compătimească.

— Ar trebui să fii fericită. Ai un soț. Vei avea un copil. Nu vezi cât de norocoasă ești?

Am încercat fără tragere de inimă să ne recăpătăm moralul,

dar apăsarea tristeții, mâniei și eșecului ne-a copleșit. Voiam să-i spun lui Grace unele lucruri, dar nu știam de unde să încep. Voia să fugă din nou – îmi dădeam seama – dar nu avea unde să plece. Iar Eddie? Poate că toți am fi vrut să mergem pe căi separate, dar, așa cum spuse Grace într-o seară – oarecum supărată, aș putea adăuga: „Suntem închiși împreună, așa cum multor artiști le rămân pe cap colegi de trupă, parteneri de dans și colegi de platou”. Ca și când nu am fi fost nimic mai mult de atât.

•

La sfârșitul lui aprilie, Eddie primi o telegramă de la Charlie Low, a cărui soartă se schimbă cu adevărat, mulțumită articolului din revista *Life.* Cuplului Chinese Dancing Sweethearts îi erau oferiți trei sute de dolari pe săptămână, pentru a fi cap de afiș. Încă nu era nimic în comparație cu ce câștiga Bill Robinson, dar trei sute de dolari pentru trioul nostru era o sumă imensă.

— Aș da orice să mă întorc la San Francisco, ne imploră Grace. (Cuvintele nerostite: „ca să scap de sărăcie.”)

— Nu vom juca în filme dacă ne întoarcem la Forbidden City, spuse Eddie fără vlagă.

— Filme? am râs eu, sperând că nu era un semn că mă transformam într-una dintre acele soții care își ridiculiza soțul pentru că nu planta rândurile de orez în linie dreaptă. Așteptăm un copil. Vreau să merg acasă. Dacă nu accepți slujba de la Forbidden City, atunci vom lucra într-un alt club din Chinatown.

— Dacă trebuie să lucrez la un club chinezesc, atunci vreau să fie cel mai bun. Eddie cedă, supunându-se dorințelor ei.

Două zile mai târziu, ne-am făcut bagajele, am luat autobuzul spre stația Union și am luat apoi trenul spre Oakland. Bineînțeles, eram îngrijorată de modul în care urma să reacționeze tata când avea să îl vadă pe Eddie, dar acomodarea soțului meu în casă mă îngrijora și mai mult. Când am ajuns la complexul familiei, am intrat împreună prin curtea interioară, spre partea din spate a clădirii. Am deschis ușa. Tata, care își purta obișnuitul costum, stătea pe un scaun și citea presa chineză. Mama stătea pe un scaun la fereastră, odihnindu-și picioarele pe un mic taburet. O mulțime de nepoți se jucau într-un colț.

— A venit Helen! strigă unul dintre ei.

Apoi se ridicară toți și se repeziră spre noi, dovedind că zicala *Casa este ca o piață* era adevărată.

— Vreau să-l văd pe soțul tău, îmi comandă tata, dar, din fericire, cererea lui se risipi în aer.

— Nu ne arăți nimic încă, spuse mama, abia auzindu-se în gălăgie.

— Ai adus cadouri? strigă unul dintre copii.

— Ai întâlnit vreo vedetă de cinema? m-a întrebat timid o cumnată.

— Ai mâncat? rosti mama salutându-mă tradițional și făcându-mi semn să intru mai mult în cameră. Soțul tău bea ceai?

— Îți vei numi copilul după Ahpaw sau după Yeye? întrebă băiețelul fratelui meu mai mare.

— Mă îndoiesc de faptul că Helen își va numi copilul după bunicii tăi, îi spuse Washington fiului său. Așa cum nici eu nu te-am numit după *yeye*-ul tău. Ai prefera să te numești Jack sau Do Keung?

— Jack, recunoscu băiatul fugind la mama lui.

Monroe se apropie de Grace. L-am auzit șoptind: „Fără resentimente, sper”.

Ce putea spune în afară de „Niciun fel”?

El îi ridică valiza lui Grace, iar noi am mers în camera mea, unde între patul meu și fereastră fusese instalat un pătuț.

— Patul mai mic este pentru Grace, explică Monroe, până când va găsi un loc unde să stea.

Cu toate camerele din complex, nu au putut găsi un loc pentru prietena mea?

Toată lumea se adună în jurul nostru, ca să îl studieze pe noul cumnat și pe fata care venise împreună cu proaspăt căsătoriții.

Washington preluă controlul.

— Stați câteva minute să vă reveniți, apoi vă rog să vă întoarceți în sufragerie. Curând se va servi cina. Nu a fost o primire prea călduroasă – cel mult superficială – dar presupun că era de așteptat.

După ce plecară toți, Eddie s-a dus la baie să se schimbe. Când a ieșit, s-a așezat pe pat, a scos sticla și a luat două înghițituri.

— Nu vreau să ies singură, i-am spus eu.

Mă privi fix, apoi mai luă o înghițitură din sticlă.

— Voi merge eu cu tine, se oferi Grace.

Dar, când am ajuns în sufragerie, Washington gesticulă spre bucătărie. M-am așteptat și la asta și m-am supus automat. Grace mă urmă în bucătărie, unde mama comanda toate activitățile. Cumnatele mele tocau, curățau și ascultau ordinele, în timp ce copiii alergau printre picioarele lor. Mama mi-a cerut să aranjez masa – în limba chineză, ca să nu înțeleagă Grace. Foarte nepoliticos. Dar am dus-o pe Grace spre sufrageria complexului, în care se afla o masă lungă, care putea găzdui treizeci de rude plus invitați. Am aranjat masa. Oamenii luară loc, iar farfuriile începură să iasă din bucătărie: pui cu migdale, friptură de rață, omletă cu *chiar siu,* carne tocată de porc cu murături, tofu cu ciuperci negre, pește fiert cu ghimbir, ceapă verde și coriandru. Nu era o masă pretențioasă – doar mâncare gătită în casă – dar zăngănitul bețișoarelor pe marginea holurilor cu orez, zgomotul de ceai sorbit și scuipatul oaselor și al părților necomestibile mă făcură foarte fericită.

Eddie încă nu apăruse, iar eu îl vedeam pe tata cum devenea tot mai neliniștit, dar Monroe se simțea grozav, stând între mine și Grace, punând mici porții de mâncare din farfuriile mari în bolurile noastre de orez. (Putea exista oare o speranță pentru Grace și Monroe? Mă îndoiam… dar dacă exista?) Tata și ceilalți frați ai mei vorbeau între ei; cumnatele aduceau mereu mâncare la masă, cestile cu ceai erau mereu pline, iar copiii nu îi supărau pe adulți, în timp ce eu rupeam marginile șervețelului. Unde era Eddie? De ce trebuia să mă umilească așa? Venea dintr-o familie bună. Nu știa ce însemna pentru socrul lui faptul că întârzia?

Eddie apăru în sfârșit și se așează lângă tata. Acesta bătu în masă ca să capteze atenția tuturor. Familia tăcu în timp ce el mă felicită pentru căsătorie și își exprimă printre dinți „încântarea” de a avea un nou nepot. Apoi își îndreptă atenția spre Eddie.

— Mulțumesc pentru că ai adus-o acasă pe fiica noastră, spuse el. Acum că s-a căsătorit, nu va mai sta prin cluburi de noapte.

Înainte ca Eddie să răspundă, am spus:

— Tată, noi trei avem un număr. Mă întorc la Forbidden City cu soțul meu și cu Grace.

— Imposibil! strigă tata.

— Mă tem că așa este, domnule.

Tata se întoarse spre bărbatul cu vocea necunoscută – soțul

meu – și se încruntă.

— Este destul de rău că am o fată care își arată picioarele și brațele în public, dar o fată *măritată*? Și însărcinată? Pe cine am ca ginere, de îi permite soției să se expună în acest fel?

— Nu mă expun, am spus eu.

Tata răbufni ca un bivol de apă, care încerca să alunge țânțarii.

— Mi-am închipuit că se va întâmpla așa ceva.

— Tată, am venit acasă…

— La ce folosește un bărbat care se ascunde sub o mască? întrebă tata, referindu-se la Eddie. Este un paravan care ascunde secrete.

Presupun că era prea mult să fi sperat ca tata să nu fi întrebat lumea cu cine se măritase fiica lui.

Tata își ridică degetul arătător.

— Lăsați-mă să vă spun ce este succesul.

Monroe mă înghionti și făcu o față care spunea: *Iar începe…*

— Este ceea ce realizezi pe parcursul vieții, începu tata. Te căsătorești și faci copii. În cele din urmă, ei cresc și au grijă de tine. Când mori, copiii și nepoții aduc ofrande pentru tine, în lumea de apoi. Veți face asta pentru mine?

— Domnule, de fapt ne întrebați câți bani vom da eu și Helen, în fiecare lună? dori să știe Eddie.

Tata înțepeni.

— Toți copiii mei pun banii la un loc. Este datoria lor să dea și a mea să primesc. Veți locui aici și, curând, va trebui să vă hrănesc pe toți trei. Așa este tradiția…

— Eu și Helen nu urmăm acea formă veche de gândire, îl întrerupse Eddie.

— O veți face, dacă vreți să locuiți împreună cu noi.

— Nu vrem să locuim aici. Eddie îi examină pe ceilalți bărbați de la masă – pe frații mei – iar apoi îl privi pe tata. Voi câștiga suficient, încât să ne mutăm foarte curând. Îți vom trimite bani în continuare în fiecare lună, din respect, dar nu vom pune totul la comun cu familia.

Asta rămânea de văzut.

Mănunchiuri de nori

A fi femeie nu înseamnă un singur lucru. Trecutul este în noi, schimbându-ne constant. Suferințele și eșecurile ne schimbă perspectivele, la fel ca bucuria și victoriile. În orice moment, în orice zi, putem fi prietene, rivale sau dușmance. Putem fi generoase sau meschine, iubitoare sau triviale, utile sau neserioase. Gândindu-mă la trecut, aveam destule regrete. Mi-am spus că o protejam pe Grace nespunându-i despre Joe, deoarece știam cât de mult ar fi rănit-o acest lucru. Încă mai credeam că procedam corect, dar felul în care adevărul ieșise la iveală și felul în care am gestionat lucrurile în acea seară îngrozitoare nu au fost deloc sensibile față de sentimentele lui Grace. Am fost atât de aspră, încercând să-i dau o lecție despre oameni maturi și maturizare. Dar să dai lecții nu face parte dintr-o prietenie. Nici să fii crud. Acum, când stăteam în umbra sălii principale din Forbidden City, urmărindu-i pe Grace, pe Helen și pe Eddie trecând pe hol, intrând prin bucătărie și mergând spre vestiare, mă întrebam cum vom reacționa când ne vom vedea la față. Știam că *mă schimbasem* mult, dar cum rămânea cu ei?

Câteva minute mai târziu, se întoarseră în sala principală îmbrăcați în costume. Charlie ieși din birou și îi salută ca pe niște copii rătăciți, care fuseseră găsiți – ca și când aducerea lor înapoi aici fusese ideea lui. Prietenii mei își ocupaseră locurile, iar orchestra a început să cânte muzica pentru Chinese Dancing Sweethearts. Sfârșitul numărului a fost perfect, cu Eddie învârtindu-le pe Helen și pe Grace, ale căror rochii curgeau ca mănunchiuri de nori în jurul lor.

— Nu înțeleg, spuse Charlie când muzica se opri, iar Helen și Grace se ridicară în picioare.

Eddie încercă să fie entuziasmat.

— Este grozav! Este unic.

— Este unic, într-adevăr. Este ciudat și nu-mi place. Charlie își prinse bărbia între degetul mare și cel arătător. Voi ține împreună echipa căsătorită. Grace, unul dintre ponei s-a dus la spital seara trecută cu apendicită. Poți să-i iei locul.

Arăta de parcă ar fi fost pălmuită, dar nu părea că vrea să se împotrivească.

— Nu știu numerele de dans, șopti ea sfioasă după o lungă pauză.

— Chiar și în cea mai proastă zi a ta ești o dansatoare mai bună decât cealaltă dansatoare. Iar cincizeci de dolari pe săptămână este mai mult decât câștigai când ai plecat.

— Dar este cu mult mai puțin decât ai spus că mă vei plăti…

— Ca parte din cuplul Chinese Dancing Sweethearts, termină Charlie propoziția în locul ei. Acum, grăbește-te la vestiar. Una dintre fete îți va arăta costumele. Împinse scaunul de lângă masă. Este grozav să vă am iar pe toți trei.

Eddie refuză să renunțe.

— Eu am făcut coregrafia pentru numărul ăsta și este bună.

Charlie ignoră comentariul.

— Vino la biroul meu odată ce hotărăști ce vei face și vom analiza detaliile finale.

În timp ce se îndepărta, Eddie se întoarse spre Helen și Grace.

— Cel puțin nu va mai trebui să ridic două vaci ca voi, spuse el revoltat.

Am înțeles ce simțea. La câteva minute de la întoarcerea lui, speranțele lui Eddie fuseseră nimicite. Dar nici lui Grace și lui Helen nu le putea fi mai ușor. Auzisem că Helen și Eddie se căsătoriseră – ce glumă! – și că ea urma să facă față dezamăgirii lui, așa cum fac soțiile, în timp ce Grace era forțată să plece. M-aș fi certat cu Charlie pentru asta. Făcusem un plan ca să-i aduc înapoi la Forbidden City, el îl pusese în aplicare și părea că funcționa, până când nenorocita de Lily se îmbolnăvi cu o seară în urmă. Cererea lui Charlie pentru dansul efectuat de Chinese Dancing Sweethearts fusese un șiretlic nemilos inutil.

— De ce i-ai dat speranțe lui Grace, când aveai de gând să o treci în formație? am întrebat eu.

— Eu sunt șeful aici, îmi aminti el.

Acum, în loc să fie cap de afiș, Grace fu retrogradată la poziția de dansatoare. Ghinion. Vechea Grace i-ar fi amintit lui Charlie că era lidera formației, că avea experiență sau i-ar fi zis *ceva,* dar se pare că statul în Los Angeles o înmuiase.

— Nu vei putea dansa pentru totdeauna, am auzit-o pe Grace spunându-i tăios lui Helen. Ar fi trebuit să-i spui lui Charlie că ești însărcinată.

„Eddie este tată? E bună gluma asta”.

Eddie o luă pe Helen de braț și o conduse către biroul lui Charlie, lăsând-o singură pe Grace. Am ieșit din umbră, am zâmbit pacifist și am atins-o pe umăr. Grace se întoarse. Pentru o secundă, fața i se lumină, apoi i se albi la fel de repede. Își încrucișă protector brațele.

— Ruby, spuse ea fără vlagă. Ce cauți aici?

— Dansez, desigur.

Ne-am uitat fix una la alta, absorbind schimbările subtile aduse de ultimele paisprezece luni. Voiam să plâng deoarece încă regretam că am rănit-o, că eram ușurată să o văd sau pentru că, în mod clar, era nefericită să mă vadă?

— Aș fi vrut să nu fi plecat așa cum ai făcut-o, am spus eu. Nu mi-ai dat nicio șansă să îți explic.

— Nu era nimic de explicat. V-am văzut pe tine și pe Joe făcând dragoste. Am fost copilăroasă. Nu am reacționat bine.

— Grace, îmi pare atât de rău pentru ce s-a întâmplat…

— Va trebui să vorbim mai târziu, spuse ea, ignorându-mi scuzele. Trebuie să înlocuiesc unul dintre ponei. Îmi arăți costumele?

Am trecut prin cortina de catifea spre culise. Amândouă am vorbit cu o politețe falsă, sărind peste săptămâni și luni de detalii.

— Cum îți păstrezi silueta? Ești mereu atât de slabă.

— Uite cine vorbește. Ești superbă, dar, pe de altă parte, întotdeauna ai fost.

Am intrat în vestiar, iar Grace o văzu pe Irene, alăptându-și copilul.

— El este Ronny, spuse Irene în loc de salut.

Grace privi copilul și făcu toate comentariile previzibile. Ida, cealaltă veche dansatoare, care încă lucra acolo, o salută. I-am spus repede numele noilor ponei, dar fetele abia dacă o observară pe Grace.

— O înlocuiești pe Lily. I-am arătat lui Grace cuierul. Acestea sunt costumele. Acum sunt ale tale. Acesta este primul costum. Am scos o rochie *cheongsam* cu paiete, care abia acoperea fundul unei fete. După ce te schimbi, vino imediat la mine.

Când am ajuns la partea mea de oglindă, mi-am privit reflexia. Părul îmi era adunat în vârful capului și obișnuita mea pereche de gardenii albe era prinsă deasupra urechii stângi.

Privirea îmi alunecă pe suprafața de sticlă, ca să văd cum se schimba Grace în costumul de deschidere. Își verifică machiajul, decise că era bun, iar apoi veni spre capătul depărtat al vestiarului unde mă pregăteam eu – doar că eu nu mă îmbrăcam. Mă dezbrăcam și îmi machiam brațele. În oglindă, i-am surprins privirea lui Grace.

— Eu sunt Prințesa Tai, am spus eu.

Grace rămase cu gura căscată. Cum de înțelegea atât de greu?

— Tu ești cea de pe coperta revistei *Life]* Acea Prințesă Tai?

— Nu m-ai recunoscut?

Scutură din cap.

— Nu se vedea fața dansatoarei…

— Asta era și ideea. Să păstrăm misterul. Am chicotit. Este o nebunie, nu-i așa? Când s-a deschis prima dată acest club, Charlie nu m-a angajat. Apoi, a făcut totul ca să mă poată angaja. Vorbeam pentru că eram agitată văzând-o pe Grace. Când s-a redeschis expoziția, m-am întors să lucrez la Sally Rand. Totuși, situația de acolo a fost incertă pentru o vreme. Toată lumea credea încă faptul că expoziția se putea închide definitiv, dar numărul de înot Aquacade a lui Billy Rose Aquacade a schimbat soarta tuturor. Ai auzit de asta?

— Nu.

— Vrei să-mi dai genele? Sunt acolo, în cutia mică din stânga. Vezi? Mulțumesc. Așa cum spuneam, spectacolul îl avea cap de afiș pe Johhny Weissmuller. Știi, Tarzan din filme? De asemenea, au angajat o fată de șaptesprezece ani, pe nume Esther Williams. Au avut un succes imens. Oamenii reveneau la expoziție ca să-l vadă pe puști înotând. După aceea, veneau la Gayway. Chiar și Charlie venea să privească. Am întors capul și i-am mărturisit: Forbidden City era pe ducă atunci. Nimeni nu mai venea. Ia-l, am spus eu, ținând buretele spre Grace. Ajută-mă cu partea din spate. Asigură-te că machiajul este uniform.

Grace se holbă la burete. Celelalte fete o priveau ca să vadă ce urma să facă. Ida era înțepenită, probabil rugându-se să nu facă ea acest lucru. Surorile Lim erau obișnuite să li se aducă ceai și să li se facă mici comisioane ca să se simtă speciale, dar eu eram Prințesa Tai! Eram celebră! Alt artist ar fi cerut papaya și ananas, dar din nou, eu eram Prințesa Tai. Nu sunt multe avantaje speciale în domeniul ăsta, totuși, m-am ales cu ce s-a

putut. A pune o altă fată să-mi pudreze corpul și să-mi lipească o bucată de mătase de culoarea pielii pe zona inghinală părea lucrul potrivit. Acest fapt amintea fiecărei fete din cameră că eram celebritatea cea mai bine plătită. Dar de ce i-aș cere lui Grace să facă acest lucru? Îi aranjasem întoarcerea în club, deoarece îmi era dor de ea *și* pentru că voiam să vadă ce devenisem. Întotdeauna se considerase o dansatoare mai bună, dar eu eram acum o stea. Cum poți fi o stea, dacă nu te porți ca atare și nu îi faci pe oameni să te iubească și să aibă grijă de tine?

Grace tamponă buretele în fond de ten și mi-l întinse pe spate, pe fund și pe picioare ca un robot. Am luat un puf de pe măsuță, l-am băgat într-o cutie galbenă din bachelită și mi-am pudrat pieptul, sânii și abdomenul. Nori de pudră se împrăștiau prin cameră, făcându-le pe celelalte fete să-și scuture costumele și să se uite urât la mine în oglindă. Poate că meritam, dar Grace nu își dădu seama de nemulțumirea din jurul nostru. Copila cedase atât de ușor și în totalitate. Mă simțeam prost din cauză că își pierduse strălucirea și spiritul de luptă.

— Charlie avea nevoie de ceva – sau de cineva – care să condimenteze lucrurile, am spus eu agitată. „Vino înapoi la mine, mi-a zis el. Vei fi cap de afiș, dar te pot plăti doar cincizeci pe săptămână, deoarece ești – m-am aplecat să-i șoptesc la ureche lui Grace – japoneză”. M-am îndreptat. În mod evident, nu mai eram o problemă pentru el. Clubul Sky Room are multe dansatoare japoneze, iar Charlie are acum fete din Hawaii și Filipine. Nu sunt destule chinezoaice care să ocupe posturile, iar clienții văd ce vor să vadă: un spectacol de revistă în întregime chinezesc.

— Orientalii sunt orientali…

— În orice caz, i-am spus că mă numesc Ruby Tom. Doar că nu-i place, vezi? „Te vom transforma în ceva special – ceva unic, mi-a zis. Vei fi Prințesa Tai, care a evadat din China”. Dacă trebuia să fiu o prințesă chinezoaică, atunci cu siguranță nu acceptam asta pentru cincizeci de dolari pe săptămână!

— Și Joe? întrebă ea.

Ah! Marea întrebare.

— Joe? Încă vine la club și mă întâlnesc cu el din când în când…

— Este unul dintre prietenii ei acum, mormăi Ida destul de

tare, încât să auzim.

— Nu vrei să spui că este unul dintre prietenii *tăi*? am replicat eu. Celelalte fete râseră. Am căutat privirea lui Grace în oglindă. Este departe de casă, sunt multe tentații pe aici și băieții sunt băieți…

— Lasă băiatul în pace, mă întrerupse Ida. I-ai frânt inima, iar Grace l-a speriat. Acum face ce trebuie. Caută aventuri…

Grace își încleștă maxilarul.

— Încearcă să nu te gândești la asta, Grace, am spus eu consolator. Uite, ia puful, i-am zis eu, schimbând subiectul. Asigură-te că pudra acoperă totul.

Grace ascultă fără să spună nimic.

— Acum că ești aici, am continuat eu, poți să mă pudrezi tu. Este bine să ai o prietenă adevărată care să aibă grijă de Prințesa Tai. Vrei să mă ajuți cu încălțările?

Îngenunche în fața mea și mă încălță cu incomozii pantofi cu toc. Pielea roșie de lac contrasta puternic cu pielea mea pudrată. M-am aplecat spre oglindă ca să mai verific o dată totul și ca să văd dacă gardeniile erau la fixate la locul lor.

— Sunt pregătită, cu excepția sferei mele. Mi-am rotit umerii. O găsești în compartimentul de sub scările de lângă scenă. Sfera trebuie să fie perfect curată, deci folosește cârpa și pulverizatorul pe care le am acolo. Fără pete! Nu vreau să pară că m-am tăvălit. Nu până *după* spectacol! I-am făcut cu ochiul. Înainte să pleci, am nevoie să mă mai ajuți cu un lucru. Peticul meu. După cum știi, am spus eu în timp ce Grace, care părea că nu avea niciun dram de curaj în ea, se apucă jenată de treabă, Sally Rand lucra cu un evantai, câteodată și eu. Dar specialitatea Prințesei Tai este sfera.

— *Fiedee, fiedee, fiedee!* Grăbiți-vă, grăbiți-vă, grăbiți-vă! Începe spectacolul! strigă Charlie prin ușa vestiarului.

Celelalte fete începuseră să plece. Grace a dat să se ridice, dar i-am pus o mână pe cap. Nu era cel mai bun moment al meu, dar de ce – *de ce* – Grace nu se împotrivea? De ce nu îmi dădea mâna deoparte, de ce nu se ridica să-mi spună „încetează! „sau „Mănâncă o sfeclă!” sau „Revino-ți, Ruby”?

— La început, am fost înspăimântată, i-am spus eu. Eram practic, paralizată de frică. Este greu să mergi pe scenă și să ții sfera cu precizie. Dar, de când a apărut acel articol, jucăm cu casa închisă în fiecare seară. Acum, Charlie trebuie să facă

rezervări!

— *Fiedee, fiedee, fiedee!* Grăbiți-vă, grăbiți-vă, grăbiți-vă!

— Haide, Grace, strigă Ida din ușă. Nu vrei să ratezi semnalul.

În timp ce o urmăream pe Grace plecând împreună cu ceilalți ponei, am hotărât că trebuia să încerc o altă strategie. Nu-mi plăcuse niciodată de Helen, dar dacă aș fi manipulat-o, atunci aș fi putut să o scot pe Grace din groapa pe care și-o săpase singură și să-i recâștig prietenia. Bine, avea mult de muncă, dar trebuia să încerc.

GRACE

Doar un copil

Am reținut ușor primul număr, care nu era chiar atât de diferit de cel din noaptea de debut a clubului Forbidden City. Imediat ce se termină, le-am urmat pe celelalte fete înapoi în vestiar, ca să mă schimb rapid. Ruby îmi ceru să stau cu ea de îndată ce eram pregătită, dar m-am întors la cortină, să văd următorul număr. Publicul aplauda și huiduia când Bernice Chow – o înlocuise pe Li Tei Ming, care era „în turneu” – apăruse pe scenă să cânte cunoscutele melodiile ale lui Ethel Mermans. Jack Mak era următorul. Poate alți oameni nu își dădeau seama că era băut, dar eu știam. La fel și Irene, se pare; juca rolul asistentului capabil, cu excepția privirii dezaprobatoare trimise în direcția lui.

Priveam, dar mintea mea era în altă parte. Am fost în Los Angeles timp de paisprezece luni și am plecat fără să realizez nimic. Am sosit aici și am devenit un eșec instantaneu când Charlie m-a retrogradat, iar Helen și Eddie m-au trădat, salvându-și pielea. Apoi, am văzut-o pe Ruby. Apropo de lovirea cuiva deja căzut! Cine ar fi ghicit că ar fi putut deveni mai rău decât atât? Dar așa a fost, deoarece următorul lucru pe care l-am făcut a fost să o pudrez și să o servesc precum o sclavă. Dumnezeule! Și se părea că Ruby continua să pretindă că *era,* cu adevărat, chinezoaică. (Pințesa Tai. Ha!) Dar nimic din toate astea nu contau cu adevărat, deoarece ceea ce se întâmpla nu avea legătură cu *ea.* Ci cu *mine.* Ce nu era în regulă cu *mine?*

Pentru o fracțiune de secundă, am văzut lucrurile foarte clar: am fost descurajată toată viața – de tatăl meu, de culoarea pielii, de circumstanțele care păreau dincolo de controlul meu. Rezultatul: nu am avut niciodată un iubit adevărat și am permis lumii să mă manipuleze. Nu am luptat niciodată destul de mult pentru *mine.* Poate că stăteam la cortina unui club de noapte de lux, dar în interiorul meu eram la cel mai scăzut nivel cu putință. Trebuia să încep să mă gândesc mai întâi la mine – la fericirea *mea,* la cariera *mea,* la inima *mea.* Aveam de gând să urc. Dacă asta însemna să o dau cu pudră pe Ruby – uf – aș face-o. Zăbovind acolo, am început să *prind puteri,* chiar dacă m-a iritat faptul că Ruby a trebuit să fie cea care să mă trezească la realitate. Să o ia naiba.

M-am descurcat de minune la celelalte numere – pentru un public concentrat mai mult asupra fetelor care se roteau în costume colorate, și nu la pașii de dans – inclusiv la Dansul Chinezesc Culi, în care purtam pălării conice din paie. Asta îl făcu pe Charlie să glumească cu spectatorii: „Dansul este obositor, dar este mai bine decât să se întoarcă la spălătorie”. *Foarte amuzant.* După toate cele auzite, mi-am dat seama că Joe trebuia să fie aici și m-am uitat după el în public. Când am tăcut o întoarcere, l-am văzut stând la o masă cu un grup de băieți de vârsta lui – probabil prieteni de la școală. Mi-am simțit stomacul strângându-se și am rămas fără aer. Pe cât de pragmatică voiam să fiu, sentimentele mele pentru el năvăliră – îmi plăcea râsul lui, modul afectuos cu care își trecea mâna prin păr când era supărat, puterea brațelor lui când dansam și atracția simțită când ne-am apropiat prima dată pe Treasure Island. Mi-am reprimat toate aceste gânduri. Nu îmi puteam permite să mai fiu „îndrăgostită” de el, dar o parte din mine ardea de gelozie, dezamăgire, rușine și, da, de dragoste. Nu mai eram un preș! M-am forțat să zâmbesc în continuare și am mers mai departe, urmându-i pe ceilalți ponei spre centrul ringului de dans. Mai întâi, autoconservarea. Aveam nevoie de slujbă.

După terminarea numărului, am zăbovit în spatele cortinei pentru a mă uita totuși la el. Mă observase? Apoi, am simțit o prezență în spatele umărului meu stâng. Am ridicat privirea și am văzut fața drăguță și foarte frumoasă a unui tânăr. Pe scenă, Charlie îl prezenta clubului Forbidden City pe cel mai nou cântăreț, George Louie, varianta chinezească a lui Frank Sinatra.

Auzindu-și numele, George se strecura prin cortină și intră pe scenă. Ținea microfonul cu ambele mâini, închise ochii și începu să cânte *Nu voi mai zâmbi niciodată,* vocea lui răsunând întocmai ca aceea a idolului femeilor și având un mare succes în rândul celor din public.

M-am grăbit să mă întorc în vestiar, trecând pe lângă surorile Lim în drumul lor spre scenă. Și cât de diferite erau! În locul rochiilor de botez, purtau ținute mulate, dintr-o singură bucată, cu paiete și fără umeri. Un pahar de martini ieșea din pălăria fiecărei surori, într-un unghi înclinat. Buzele lor erau de un roșu aprins, iar unghiile de la picioare străluceau în roșu, prin sandalele lor din satin auriu.

Când am ajuns în spate, Helen era acolo, încercând să o evite pe Ruby, pe cât era posibil. Tensiunea dintre noi trei părea să îngroașe aerul. Nu mi-am dat seama unde să merg și ce să fac. Niciuna din ele nu mă chema. Helen era prea ocupată „cu pregătirile”, iar Ruby nu se putea abține din a se aranja în fața oglinzii. M-am schimbat în costumul următor și mi-am aranjat machiajul. Când Helen se ridică să plece, am reușit să spun baftă. Dădu din cap în semn de recunoștință. Am auzit muzica pentru Chinese Dancing Sweethearts, dar nu aveam nevoie să-i văd pe Eddie și Helen dansând. Cunoșteam fiecare pas și variație. Trebuie să fi avut succes, după ropotul de aplauze. Îmi îndreptam ciorapul, când Helen se strecură înapoi în vestiar. Obrajii îi erau roșii de efort și bucurie. Abdomenul ei era plat în spatele rochiei, dar era doar o chestiune de timp până să ajungă prea mare pentru a dansa în fața publicului. Puteam aștepta.

— Grace. Helen.

Ruby își croi încet drum printre celelalte fete, atentă să nu-și atingă pielea perfect pudrată de mine, de vreo pană de-a mea sau de paietele mele. Veniți să-mi vedeți numărul.

Eu și Helen ne privirăm reciproc*., Nu, mulțumesc*”.

— O, haide Helen, insistă Ruby, atingând-o pe Helen pe umăr. Nu vrei să vezi despre ce se face atâta tam-tam?

— Dacă o spui așa…

Am sfârșit urmându-le pe amândouă spre cortina de catifea din partea dreaptă a scenei. Nu aveam de gând să fiu exclusă. Ruby își luă sfera în timp ce Charlie începu prezentarea:

— V-am promis misterele Orientului, dar depinde de voi să vedeți dacă este adevărat ce se spune despre fetele din Orient.

În mod obișnuit sau greșit? Vă rog să o aplaudați pe Prințesa Tai, o Sally Rand chinezoaică, proaspăt venită din adevăratul Forbidden City din China...

Ruby își echilibră mingea în față, apoi alunecă prin cortină. Un singur reflector albastru o urmărea în timp ce defila dintr-un capăt al ringului de dans spre celălalt, mișcând mereu mingea, astfel încât așa-zisele mistere ale Orientului să rămână doar mistere. Joe nu își desprinse privirea de la Ruby, de la brațele și picioarele ei albăstrii, nici măcar o dată. Imediat ce muzica se opri și Ruby trecu în siguranță dincolo de cortină, restul dansatorilor ieșiră pentru a-i conduce pe clienți într-un vibrant Chinaconga prin club. Până am trecut de masa lui Joe, acesta plecase deja de acolo, cu mâinile pe șoldurile Idei, râzând, clătinându-se dintr-o parte în alta și dând energic din picior în ritmul muzicii.

Trei cine. Trei spectacole. Trei dansuri Chinaconga. Apoi, era timpul să te schimbi, să-ți iei prietenii și să-ți întâlnești admiratorii de la ușa din spatele scenei sau să mergi într-un bar ca să bei o cafea sau la o cafenea deschisă până târziu, pentru o omletă. Ruby se opri lângă Helen, în drum spre ușă.

— Mi-a plăcut numărul tău, spuse ea.

— Mulțumesc.

Helen părea cu adevărat mulțumită.

Ruby îi mai vorbi puțin, complimentând-o pe Helen pentru piruetele ei și pentru cât de bună devenise în execuția mișcărilor lungi, sfârșind prin a o întreba:

— Vrei să vii cu mine la Sam Wo?

— Sigur! Nu am mai fost acolo de o veșnicie.

Nu știam ce punea la cale Ruby, purtându-se prietenos cu Helen, dar mă surprinse faptul că Helen putea fi sedusă atât de ușor.

— Vii și tu sau nu? m-a întrebat Ruby.

— Poți fi sigură. Nu voiam să fiu exclusă din nou.

Odată așezate la vechea noastră masă de la Sam Wo, am comandat boluri cu tăieței, iar Ruby începu să-i pună întrebări lui Helen. Am ascultat cu mirare, în timp ce Helen îi spunea totul despre Tim și despre mariajul ei cu Eddie. Când spuse că era mulțumită să locuiască împreună cu părinții, cel puțin pentru moment, Ruby se întoarse către mine.

— Și tu? întrebă ea.

— Eu stau cu Helen și Eddie, dar trebuie să-mi găsesc un loc al meu.

— Un loc al tău? Ruby mă privi mirată la mine. Uită de asta! Vei sta cu mine.

— Vreau să stai cu mine, spuse Helen. Sunt destule camere.

Se uită cu încredere la mine, părând sigură că aveam să-i dau un răspuns afirmativ, în timp ce eu mă gândeam la oferta ei. La complex? Cu Monroe? Cu bebelușul pe care urma să îl nască? Niciunul dintre aceste lucruri nu mă atrăgea și nimic nu se potrivea cu planul meu de a mă pune pe primul loc.

— Am un apartament cu două camere pe strada Powell, continuă Ruby, cu tot ce-ți trebuie: telefon, radio, baie și bucătărie, nu că aș folosi-o. Mulți artiști locuiesc în clădire – Jack și Irene Mak, George Louie și Merry Mahjongs. Ei joacă la Sky Room. A, da, și Dorothy Toy…

— *Acea* Dorothy Toy? Idolul meu? Inspirația mea?

— Locuiește la apartamentul șapte, continuă Ruby. În majoritatea timpului este în turneu, deci încă nu am întâlnit-o, dar odată, ușa apartamentului ei era deschisă și i-am văzut pantofii de balet atârnând de o tijă, de perdea. Făcu o pauză. Dacă locuiești cu mine, vei avea camera ta.

— Mă îndoiesc de faptul că Grace va putea să plătească cu partea ei de chirie, spuse Helen.

— Nu trebuie să-și facă griji pentru asta. Câștig suficienți bani. În plus, adăugă Ruby, pișcându-mă de obraz, îți sunt datoare.

Mă lăsă să mă gândesc la asta, în timp ce Helen se agita.

— Și Joe? am întrebat eu.

Ruby bătu cu unghiile pe masă.

— Deja ți-am spus. Între noi nu se mai întâmplă multe.

— Multe? Ce înseamnă asta? întrebă Helen.

— Nu înseamnă nimic, se corectă Ruby într-o manieră improvizată. Nu este nimic între noi. Suntem doar prieteni.

Imaginea tripletelor rele îmi veni în minte. Apoi, m-am gândit la Surorile Lim și la cum lucraseră împreună, de mici.

În acele seturi de câte trei, o fată era întotdeauna la conducere, una era strict subordonată și una era întotdeauna puțin rebelă. Dar cine era lidera între Ruby, Helen și mine? Ruby, deoarece era Prințesa Tai? Helen, deoarece în tradiția chineză avea o poziție mai bună decât două fete nemăritate? Eu nu aveam nimic și mă aflam la ceea ce înțelesesem că trebuie

să fie fost cel mai jos nivel din viața mea, dar ele se certau pentru *mine.* În acest mod unic aveam puterea și decizia mea avea să fie cea care stabilea acum lucrurile. *Gândește-te la tine în primul rând.*

— Mi-ar plăcea să locuiesc cu tine, Ruby, am spus eu. Am vrut să sune natural, ca și când mi-ar fi făcut o favoare, când, de fapt, urma să locuiesc în aceeași clădire cu alte vedete. Asta nu ar fi arătat ce fel de om eram *eu*?

•

După doar patru luni, un reporter și un fotograf de la Associated Press au fost numiți să o viziteze pe Ruby (o stea) și pe mine (partenera ei), pentru un articol numit „Maid 'N' China"[36]. Eu și Ruby ne-am trezit devreme – pe la amiază – ca să ne putem machia și pune gene false. Ne-am schimbat cămășile de noapte din bumbac cu pijamalele din mătase. Ne-am pieptănat părul lăsat liber în jurul umerilor și ne-am parfumat după ureche cu Prince Matchabelli. Apoi am descuiat ușa, ne-am întors în camerele noastre, ne-am băgat în pat, fiind pregătite pentru vizita promisă de la ora două. Se auzi o bătaie în ușă. Ruby strigă: „Intră". Apoi eu și Prințesa Tai am căscat cu rândul și ne-am întins pentru fotograf. După aceea, am mers în camera lui Ruby – fotograful apăsând tot timpul declanșatorul – și m-am așezat pe marginea patului ei. Reporterul mă întreba dacă eu și Ruby eram cele mai bune prietene, iar noi am răspuns la unison. „Bineînțeles!"

În cele din urmă, articolul urma să apară în ziarele din toată țara, inclusiv în *Fort Worth Journal Gazette, Oakland Tribune* și în multe altele. Titlul fotografiei din dormitor ar fi fost: „Fetele din China spun noapte bună privighetorilor și bună dimineața ciocârliilor".

Eu și Ruby ne-am schimbat în haine de oraș și i-am condus pe băieți la o plimbare pe Grant Avenue. Am făcut din mână trecătorilor, care își întorceau privirile de la cameră sau care zâmbeau entuziasmați celor două fete ușuratice. Am intrat în Shew Chong Tai, un magazin cu mărfuri de import care vindea articole de toaletă din vechea țară, destinate femeilor de vârsta mamei lui Helen.

— Am intrat aici pentru articole de cosmetică, mărturisi Ruby reporterului. Le aplic pe față până ce pielea arată ca mătasea

[36] Făcut în China (n.red.).

albă ca zăpada. Deși eram deja machiate, Ruby mă dădu cu vârful degetului cu cremă pe mandibulă, ca să le arate la ce anume se referea. Apoi întinse mâna spre o cutie cu *paw fah.* Folosim acest gel din coajă de copac ca să ne lipim buclele. Vedeți, este o buclă naturală. Pe obraz, mi-a lipit câteva șuvițe cu preparatul străin.

În viața reală, nu mergeam niciodată la acel magazin și nu foloseam acele produse. Preferam să mergem la Union Square. Pentru cumpărături, purtam mănuși albe și pălării. Ne așezam pe o canapea dintr-o cameră mare din magazin, iar o vânzătoare venea ca să ne întrebe ce haine voiam. O rochie de zi, de cocktail sau oficială? Le voiam cu mousseline de soie, catifea panne sau crepe de chine? Preferam mătase, bumbac sau voal? Îi spuneam mărimile noastre – zero sau doi, depinzând de luna în care ne aflam – iar ea mergea în depozit, aducea hainele, iar noi acceptam sau refuzam. Dacă vedeam ceva ce ne plăcea, eram conduse spre cabina de probă.

Titlul colajului de fotografii făcute la cumpărături în Chinatown era: „Două delicatese chinezești – nu *chop suey,* țineți minte! – se plimbă pe străzile din Chinatown, purtând haine de blană după ultima modă occidentală. Stiliștii spun că, pentru aceeași bani, frumusețile orientale se îmbracă mai elegant decât surorile lor occidentale”.

Când am ajuns la Forbidden City, Charlie se înclină în fața reporterului și a fotografului, iar ei se văzură obligați să se încline la rândul lor. Ah, Charlie… în prima zi de salariu, după ce m-am întors de la Los Angeles, mi-a cerut să închid ușa biroului, ca să poată vorbi în particular cu mine. Mi-am amintit cum obișnuia să se folosească de un număr ca să-mi păstreze salariul sau să încerce să-mi dea mai puțini bani, dar acum clubul era în vogă.

— Le-am promis celor din grupul Chinese Dancing Sweethearts trei sute de dolari pe săptămână, spuse el. Trebuia să îi împărțiți la trei, dar nu s-a întâmplat cum am plănuit, nu-i așa? Îți datorez cincizeci de dolari, dar… ei bine… uite.

Puse pe masă trei bancnote de cincizeci – aceeași sumă pe care o câștigau Helen și Eddie acum.

— Asta pentru că o pudrez pe Ruby? am întrebat eu.

— Dacă asta o va face fericită, atunci și eu sunt fericit.

— Tot atât de mult o plătești și pe Ida?

— Nu chiar, dar Ruby te vrea pe tine. Dacă nu vrei să o ajuți, este decizia ta. Dar îți dau un sfat. Ea te-a adus aici. Poate scăpa de tine la fel de ușor. Divele, știi... Acum ia banii.

Gestul lui, pe care continuă să-l facă săptămânal, îmi schimbă viața. Altfel, nu mi-aș fi permis să fac cumpărături împreună cu Ruby, să cumpăr în rate o haină din blană de focă, să folosesc Western Union ca să trimit bani lunar doamnei Miller să-i strecoare mamei mele și încă să-mi rămână să economisesc douăzeci de dolari pe săptămână. (Respectam încă dorința mamei de a nu o contacta personal. Dacă îi trimiteam bani prin Western Union, îmi protejam și intimitatea. Nu voiam ca tata să vină să mă caute.) Charlie o plătea pe Prințesa Tai mult mai mult decât pe oricare dintre membri Chinese Dancing Sweethearts sau decât pe mine. Ruby câștiga cinci sute de dolari pe săptămână, într-o perioadă în care funcționarii din birouri erau norocoși să câștige patruzeci. Lui Eddie i-ar fi explodat capul dacă ar fi auzit de așa ceva. Dar nu a auzit, pentru că nu i-am spus lui Helen. În ceea ce privea știrea cum că Ruby mă adusese aici și că mă controla... nu putem să fiu chiar cu nasul pe sus și să o fac pe nebuna, deoarece fusese intenția mea să mă folosesc de ea. Dar ceva neașteptat se întâmplase pe parcurs. Ruby mă curta cu generozitatea, umorul și frivolitatea ei. Îmi amintea cum să mă distrez. Mă obliga să-mi amintesc, în primul rând, de ce ne plăceam una pe cealaltă. Partea cu machiajul era încă destul de neplăcută, din punctul meu de vedere, dar ce însemnau zece minute din douăzeci și patru de ore pentru o sută cincizeci de dolari pe săptămână? În plus, îmi spunea glume și mă amuza în timp ce o pudram, și pudram, și pudram, și încercam să nu mă holbez la ce era în fața mea. Și continua să mă ajute în alte feluri, cum ar fi insistența ei să iau parte la acel interviu.

Reporterul și fotograful rămaseră în afara vestiarului, în timp ce Ruby se schimba în chimono. I-am poftit pe bărbați înăuntru și i-am privit în vreme ce încercau să nu se holbeze. În fața lor stătea o femeie extraordinar de frumoasă, îmbrăcată cu cea mai subțire mătase pe pielea goală. Amuzant, nu-i așa? Bărbații ne văd în fiecare zi. Ne văd în hainele noastre în fiecare zi. Suntem goale pe sub haine în fiecare zi. Dar prezintă-le altă imagine – o fată care nu poartă nimic pe sub chimono – iar ei se pot gândi doar la un singur lucru. Și, în felul ei, Ruby era răutăcioasă.

Imediat ce ieși de pe scenă, se acoperi. Nu defila, astfel încât tipii din orchestră să nu o poată vedea, dar de câte ori nu încercaseră ei să facă asta. De fapt, nu-i *vedeau* decât fundul zvâcnind când se aplecă prin cortina de catifea, la sfârșitul numărului.

— Am început folosind evantaie, așa cum m-a învățat Sally Rand, spuse Ruby. Dar este greu să folosești evantaie. Fiecare cântărește zece kilograme și...

— Îți acoperă o mare parte din corp, termină reporterul propoziția în locul ei, cu vocea previzibil de răgușită.

— Arăt ca și când aș fi putut să ridic toată acea greutate? întrebă Ruby, ignorând tonul lui. Încă dansez cu evantaie, dar prefer sfera mai mult.

— Ce sfat le-ați da cititoarelor noastre, pentru a atrage un bărbat?

— O femeie trebuie să fie întotdeauna elegantă, răspunse ea.

— Ce este distractiv în asta? întrebă el.

— Nu totul este despre distracție. Un rid minuscul îi apăru între sprâncene.

Când am întâlnit-o prima dată, spunea că voia să strălucească în această viață. De atunci, își dăduse seama nu doar cum să strălucească, dar și cum să „vândă” strălucirea ei publicului.

— Eu, Grace și ceilalți artiști facem tot felul de lucruri pentru a ne ajuta comunitatea, continuă ea. Am jucat în spectacole de caritate în Santa Cruz, Salinas și San Jose, în beneficiul campaniei Bolul cu Orez. Niciunui chinez nu îi place ce fac japonezii în China. Asta era povestea ei și o menținea! Și, o dată pe an, înainte de marele joc, absolvenții Universității California închiriază clubul Forbidden City pentru o noapte, ca să colecteze fonduri. Charlie poate aduce aici cinci sute de oameni. Am avut orchestra și corul Universității California, dar le oferim și spectacolul nostru obișnuit. Hai Cal!

Reporterul notă totul în agenda lui. Apoi își ridică privirea, serios.

— Cititorilor noștri le-ar plăcea să știe dacă ești cu adevărat goală în spatele sferei.

Râsul lui Ruby umplu camera, precum clinchetul cristalelor.

— Asta știu doar eu, iar voi trebuie să aflați! Băieți, trebuie să mergeți la masa voastră acum. Celelalte fete trebuie să se pregătească – se aplecă în față și mângâie genunchiul

reporterului cu o unghie dată cu lac roșu – și eu la fel.

După spectacol, băieții de la Associated Press au dorit să vadă ce făceam în continuare.

— Nu sunt genul de fată care *trebuie* dusă în localuri prea scumpe, dar cu siguranță îmi plac, mărturisi Ruby.

De fapt, dacă eu și Ruby am fi fost singure, probabil că am fi mers undeva să mâncăm tăieței. Sau, dacă voiam să mai cheltuim niște bani, ne-am fi alăturat unui grup de colegi, să mergem în alte cluburi.

„Ce se întâmplă în seara asta la clubul Bimbo 365?" întreba cineva.

„Mergem la Finocchino? Sau ați prefera Italian Village?"

„Ce ziceți de clubul Andy Pond's Breakfast, de pe Kearny? Putem să mâncăm ouă cu șuncă și să ascultăm jazz în același timp".

„Dacă luăm micul dejun, să mergem la Coffee Dan's". (Cafeneaua era deschisă douăzeci și patru de ore pe zi și puteai lua un burbon și o ceașcă de cafea.)

Sau se putea ca puștii de la Sky Room să dea o petrecere și mergeam cu toții acolo. (Nimeni nu își făcea sânge rău despre care club era mai popular sau mai stilat.) în unele seri, toată lumea venea în apartamentul în care locuiam noi. O, erau poate cincizeci de oameni în sufragerie, câteodată mai mulți. Cântam la pianină, în timp ce ceilalți fredonau. Destul de curând, băieții își aduceau și ukulelele și chitarele. Sau puneam un disc și dansam până la epuizare.

I-am luat pe băieții de la ziar la o cafenea deschisă toată noaptea, care servea mâncare chinezească și americană, ca de exemplu tartă cu ouă și lapte.

— Ce spuneți de admiratori? o întrebă reporterul pe Ruby în timp ce fotograful mai făcu niște poze. Sunt o pacoste?

Ruby râse atât de mult, încât am intervenit eu.

— Ați înțeles greșit domnule, am spus eu. Îi aduc flori și ciocolată. Îi scriu scrisori de admirație…

— Și scrisori de dragoste, adăugă Ruby. Acești băieți sunt atât de drăguți. Îi prețuiesc pe toți.

Da, Prințesa Tai avea o mulțime de admiratori și îi plăcea compania lor. Mai puțin a unui tip pe nume Ray Boiler, un bucătar de două ori mai în vârstă decât ea, din Visalia, care venea o dată pe lună, după ce încasa salariul. „Ceva nu e în

regulă cu el”, mi-a spus ea într-o seară, după ce el ne urmări până acasă. „Îmi transmite un sentiment negativ chiar și când îmi zâmbește. Mai ales când îmi zâmbește!” Dar, așa cum sublinie ea, lucram într-un club de noapte, unde un amestec de bărbați ca Ray Boiler, băutură și femei îmbrăcate sumar era, în mod inerent, periculos. Nu spuse nimic din toate astea băieților de la Associated Press. Zâmbea, râdea și flirta. Datorită acestui mod de a fi devenise Prințesa Tai.

•

Nimic nu ar fi mers bine cu Ruby dacă lucrurile nu ar fi mers bine între mine și Joe. Nu mai venise la club timp de o lună după întoarcerea mea în San Francisco. Până atunci, renunțasem să-l mai caut în public. Între două spectacole, eram pe cale să beau cu doi vânzători de vite din Omaha, când am dat de el. Roși, sfios. Nu era de mirare. Ultima dată când l-am văzut, văzusem *mult* din el. Dacă aș putea să uit asta. L-am îmbrățișat prietenește, iar el începu imediat să se relaxeze. Trase un scaun; eu m-am așezat. (Nu-mi mai păsa de vânzătorii de vite.) Îmi vorbi mult – încă neliniștit, desigur. Arătam bine… încă eram cea mai bună dansatoare din formație… Îi fusese dor de mine… Avea atât de multe să-mi spună… Când, în sfârșit, vorbi mai încet și-mi zâmbi în stilul care îmi plăcea atât de mult, m-am simțit ușurată. Părea că ar putea uita acea noapte jenantă, dacă aș fi putut și eu și să fie persoana care fusese întotdeauna. Când mă invită la prânz, am acceptat imediat.

În duminica următoare, mă duse la un mic restaurant italian, în North Beach.

— Sper că ne putem plimba așa cum obișnuiam, mi-a spus el, și așa am și făcut. Vom vorbi așa cum obișnuiam, spuse el, și am vorbit. Îmi spuse că regreta faptul că îl văzusem făcând dragoste cu Ruby, deoarece eram „doar un copil” și nu trebuia să fi văzut așa ceva. I-am amintit că pe Treasure Island mi-a spus că eram prea tânără pentru el; acum, văzusem că el era prea tânăr pentru *mine. A* început să râdă. Își ceru scuze pentru că plecase în seara aceea, în loc să rămână și să-mi explice situația.

— Am trecut peste asta, am spus eu și așa a fost.

Începuse să vină din nou la club la fiecare sfârșit de săptămână. Eu aveam un număr aproape identic cu cel de pe Treasure Island: îl amuzam pe Joe, în timp ce Ruby – goală –

distra alți bărbați. Încă o plăcea, iar ea îl ținea aproape – întâlnindu-se cu el câteodată înainte de deschiderea clubului, dansând aproape de masa lui, chiar ieșind să ia masa cu el după program, din când în când. Erau legați în mod ciudat, dar din prima zi, am fost al treilea colț al triunghiului. Multe nopți, imediat ce terminam să mă machiez și să o pudrez pe Ruby, ieșeam și vorbeam cu el. Sau mai târziu, după ultimul spectacol, mă schimbam rapid și mergeam să stau cu el. Dar nu mai eram un cățel fără stăpân, care căuta atenție. Ne petreceam timpul împreună deoarece ne plăcea asta. Deseori, i-am spus lucruri pe care nu le-aș spune niciodată fetelor, iar el avea încredere în mine. Absolvise anul trecut, iar acum era la Boalt Hall, la Universitatea California, studiind dreptul. Tatăl lui îi oferise o slujbă, după promovarea examenului de barou, dar Joe nu era sigur că voia să se întoarcă la Illinois sau să fie avocat. Zborul era pasiunea lui, spunea el și vorbise cu oamenii de la Pan American, să vadă ce era necesar să facă pentru a zbura cu o navă Clipper. Îl ascultam totuși, în special când era melancolic în legătură cu Ruby.

— Ea a fost prima mea dragoste, mi-a spus el. Puteam să înțeleg asta. M-a iubit la fel de mult cum am iubit-o eu?

— Bineînțeles că da, am răspuns eu ferm.

— Relația noastră oricum nu ar fi durat, recunoscu el într-o seară, în timp ce debarasatorii curățau ultimele mese din club. Nu avem legi segregaționiste în Illinois, dar căsătoria cu Ruby ar fi fost imposibilă. Există tot felul de prejudecăți. O dansatoare cu sfera este – se chinui să găsească cuvintele potrivite, înainte de a se hotărî ce să spună – un lucru diferit.

— Dar ai știut dintotdeauna că dansa goală, am subliniat eu.

— Nimeni din Winnetka nu ar fi știut asta, răspunse el. Dar coperta revistei *Life* a schimbat totul. Vreau să spun, uită-te la ea. Dacă ai avea un frate și ai aduce-o acasă, ce ar spune părinții tăi?

Nu aveam un frate, dar dacă m-aș fi întors acasă și dacă tata ar fi știut ce făceam, m-ar fi omorât în bătaie. Pur și simplu.

— Dar una ca mine? am întrebat eu. Eu sunt dansatoare. Mi-a apărut fotografia în multe suplimente de duminică, mulțumită articolului Associated Press. Am fost inclusă în acea știre. Dacă ai aduce acasă pe cineva ca mine?

— Tu nu dansezi complet dezbrăcată, spuse el. Chiar atunci,

Ruby se apropie de masa noastră. Joe îmi mângâia mâna. Nu-ți face griji, dragă. Curând, va fi cineva ca mine, care să te aștepte.

El nu mă iubea așa cum o făceam eu, dar am preferat să-i fiu prietenă, decât să nu facă parte din viața mea.

Helen nu devenise foarte cunoscută. Era chinezoaică, juca în fiecare zi și era una dintre acele fete criticate, care avea norocul să nu pară deloc însărcinată. Totuși, în luna mai, când era în șase luni, burta i se mărise. După asta, Helen rămase acasă, iar eu i-am luat locul. Clienților le plăcea de Eddie și de mine. Poate că arătam bine, dar melancolia lui se adâncise de la întoarcerea noastră în San Francisco, iar el o trata cu alcool. Helen nu se plânse în legătură cu asta, dar eu am făcut-o. Dacă bea un martini între primul și al doilea spectacol, îl certam. Dacă făcea cinste la tot barul între al doilea și al treilea spectacol, îl certam, pentru că și el bea.

— Nu vreau să-ți simt respirația în față. Fierbeam de supărare când dansam. Miroși numai a alcool.

— Fac vreo greșeală? întrebă el în timp ce mă apleca în spate, ca să cobor pe coapsa lui. Și desigur că nu făcea, deoarece era un artist desăvârșit.

Pe 8 septembrie 1941, Helen obținu ceea ce își dorise: un fiu, născut la începutul serii când noi ceilalți eram la club. Copilul se născuse la termen, deși era la doar șapte luni după căsătoria ei cu Eddie. Familia Fong se bucurase și dăduse un banchet de o lună pentru noul ei nepot la Shanghai Low. (Orice pentru a nu se face de râs.) Tatăl lui Helen o invită până și pe Ruby. Ca lider în Chinatown și în calitate de membru al Celor Șase Companii, arăta cât de important era *el* invitând-o la petrecere pe „prințesa chineză”, care apăruse pe coperta revistei *Life.* Ruby, care purta o rochie de zi din mătase de culoarea smaraldului, cu margini bleumarin și o pălărie asortată care cobora spre ochi, se comportă ca o celebritate – dând mâna cu oamenii, pozând pentru fotografi și zâmbind foarte mult.

Bolurile cu ouă vopsite în roșu simbolizau bucuria și înnoirea vieții. Ghimbirul adăuga un strop de *yang* – căldură – nevoilor nutritive ale noii mame, care era obosită și slăbită după naștere. Copilul încă nu semăna cu nimeni, ceea ce era un lucru bun. Domnul Fong anunță în public numele noului său nepot pentru prima oară – Thomas Bo Yu Wu. Numele copilului, Bo Yu,

însemna *peștele întâi născut.* Helen spuse că avea să-l numească Tommy, ceea ce nu era atât de departe de Tim pentru cunoscători. Banchetul? Cel mai bun, cu supă cuib de pasăre și orice delicatesă imaginabilă.

După petrecere, Helen ne invită din nou pe mine și pe Ruby la complexul familiei Fong. Când i-am spus lui Helen că se descurca cu Tommy ca o profesionistă, râse ușor.

— Ai văzut câți nepoți și câte nepoate am?

I-am privit chipul, căutând caracterele neformate, atingând micile smocuri de puf – nici castaniu, nici negru – de pe capul lui. Părea la fel ca orice alt copil, dar Helen era înnebunită după el, adorându-l din priviri.

— *O singură bucurie spulberă o sută de suferințe,* recită ea, iar eu am dat din cap ca și când aș fi înțeles despre ce vorbea.

Prima care se plictisi să se uite la copil era Ruby.

— Am crezut că tu și Eddie voiați un loc al vostru.

— Este mai bine în complex, răspunse Helen. Vom fi mai în siguranță aici.

— Mai în siguranță?

— Cei patru pereți. Familia. Și Helen gesticulă în jurul ei, făcând aluzie la bogăție.

— Și Eddie?

Helen păru speriată de întrebare și își aranjă copilul în brațe.

— Ce-i cu el? Niciodată nu este pe aici.

Ruby își înclină capul, gândindu-se.

— El pleacă chiar după ultimul spectacol…

— Și nu vine acasă, răspunse Helen, dar nu păru tulburată. Stă în oraș toată noaptea. Nu îmi spune unde merge sau ce face.

— Trebuie să te întorci la club, îi sugeră Ruby. Să îl supraveghezi.

— Știu, și o voi face, spuse Helen.

Își îmbrățișă copilul, iar el îi privi lacom sânii. Părea mulțumită. Liniștită, într-un mod ciudat. Dar, când m-am gândit la viitorul lui Tommy, nu mi-am putut imagina cum avea să fie tratată o corcitură ca el, în Chinatown, în afara Chinatown sau oriunde altundeva. Ar trebui să fie mult mai rău decât ce trăisem eu în Plain City. Am văzut că noi toți, iar acum și Tommy, eram blestemați – nu la modul chinezesc al unei sorți de rău augur, ci într-un mod foarte occidental, de a fi îngreunați

de sângele care ne curgea în vine, de secretele pe care le aveam și de minciunile spuse și de lucrurile pe care, cu metodele noastre americane, puteam să ni le refuzăm nouă și altora. Dar în acest moment, în timp ce Helen se uita în ochii copilului ei – strălucea fericită, ca o mamă din ceruri.

•

Când Tommy împlini trei luni, Helen se întoarse fără tragere de inimă la club, pentru a face parte din noul spectacol de sărbători. Aveam un număr nou pentru fetele din cor în care duceam pisici în coșuri. (Acele mici ghemuri pufoase aveau să își scoată capetele din coșuri, în exclamațiile întregului public.) Bineînțeles, Helen aduse copilul cu ea. Era înnebunită după copil și nu putea merge nicăieri fără el. Nu îi plăcea să se despartă de Tommy mai mult de câteva minute, cât dura numărul executat de Chinese Dancing Sweethearts. Și, din momentul în care se întorcea, se certa mereu cu Eddie. Totuși dansau frumos, iar eu eram foarte invidioasă. Helen era din nou în lumina reflectoarelor. Sânii ei erau mari și plini de lapte, ceea ce o făcea să fie mai atrăgătoare ca niciodată, în timp ce eu eram, din nou, o simplă dansatoare.

RUBY

Stări de nervozitate

Eu și Grace puteam dormi cam în orice condiții, dar nu când copiii neastâmpărați ai vecinilor alergau pe hol, bătând la ușa fiecăruia și strigând: „Deschide radioul! Deschide radioul!” M-am întors pe partea cealaltă și am privit ceasul cu ochi mijiți. Nici măcar nu era încă amiaza și, pe deasupra, mai era și duminică. Urma să mă ocup de acei copii mai târziu. Am închis ochii, lăsând întunericul să mă atragă din nou spre somn. Sunetul cuiva care bufnea prin camera de deasupra mă trezi din nou. Prin perete, am auzit voci panicate. M-am forțat să cobor din pat – după un somn de doar patru ore – și am ieșit din cameră, unde am găsit-o pe Grace, zburlită și ametită, aplecată peste pervazul ușii.

— Îi omor pe copiii ăia, mormăi ea acru.

În cameră erau împrăștiate pahare goale care emanau un miros de lichior maroniu și scrumiere care revărsau de mucuri rămase de la petrecerea din seara precedentă. Un val de amețeală trecu peste mine. Nu pot vorbi în numele lui Grace, dar se putea ca eu să fi băut prea mult. Mi-am recăpătat echilibrul și am deschis radioul. Am auzit vocea președintelui Roosevelt. Agresorii japonezi tocmai bombardaseră Pearl Harbor într-un atac surpriză. Vasele se scufundau sau erau în flăcări. Erau sute, poate mii de morți. Am început să tremur. Grace mă prinse și am mers clătinat spre canapea. Ne-am ținut de mână, ne-am aplecat capetele una spre cealaltă și ne-am îmbrățișat. Grace tremura la fel de mult ca mine.

— Ce înseamnă asta? șopti Grace îngrozită.

— Război, am răspuns eu amorțită. Vom intra în război.

— Crezi că mama a aflat? Ar trebui să o sun? Tatăl meu… Ar putea japonezii să ajungă în Ohio?

Pe sub piele, mușchii mi se rearanjară până când fața deveni ca o mască. Nu o mai auzisem niciodată folosind acele cuvinte.

— Părinții și frații mei *locuiesc* în Honolulu. Cuvintele îmi ieșiră din gură ca niște gloanțe de gheață. Mă îngrijorează mai mult ce li s-ar putea întâmpla lor, decât oamenilor care locuiesc la mii de kilometri distanță de atac. Și *eu?* Sunt japoneză.

Grace se retrase. „E japoneză”. Părul de pe ceafă mi se ridică.

— O, Ruby, îmi pare atât de rău, reuși Grace să spună cu ceva efort. Ce pot face eu? Ce putem face?

Am sunat la centrala telefonică chineză și am cerut legătura cu Hawaii, dar liniile erau deja ocupate. Cu fiecare încercare eșuată, deveneam mai frenetică. Nici radioul nu era de prea mare ajutor. Știri despre victimele civile și proporțiile stricăciunilor – chiar dacă erau în port sau în Honolulu – făcea și mai grea reușita. Fiecare oră aducea mai multe știri înspăimântătoare: FBI-ul urmărise „anumiți cetățeni japonezi” din țară timp de un an, iar acum îi aresta. În Nashville, Departamentul de conservare solicitase șase milioane de permise pentru a „vâna japonezi” la un onorariu de doi dolari pentru fiecare. Departamentul de achiziții respinse cererile cu o notă: „Sezon deschis pentru japonezi – nu este necesar permisul”. Fiecare lacrimă care îmi curgea pe obraji era o amintire fizică a dragostei – și a fricii – pe care le simțeam pentru mama, tata și pentru cei doi frați. *Erau bine?* Am sunat

din nou la centrală.

— Vă facem legătura imediat ce avem linia liberă, spuse telegrafic operatorul.

După-amiază, am auzit pe cineva pe hol, bătând din nou pe la uși. Ne-am îngrozit. *Ce se întâmplă?* Am deschis ușa și l-am văzut pe Jack Mak anunțându-i pe toți vecinii că Charlie anulase spectacolul de seară. Pe la ora opt, Grace încălzi o conservă de supă. Am stat lipite de radio. Am sunat centrala la fiecare cincisprezece minute, dar fără succes. La miezul nopții, eu și Grace ne-am băgat în pat. Am dormit împreună, ținându-ne în brațe, crezând cumva că temperatura corpurilor noastre ne învăluia ca într-un cocon, protejându-ne de spaima ce ne copleșea.

În dimineața următoare, am deschis imediat radioul. Președintele Roosevelt anunța că declarasem război Japoniei. Toți membrii forțelor armate din zonă erau chemați la datorie și trimiși pe front.

Joe, care voia să vadă ce făceam, sosi pe la amiază. Era la fel de neliniștit ca și noi.

— Situația este rea, foarte, foarte rea.

— Dacă japonezii au putut ataca Pearl Harbor, ar putea să atace și San Francisco? am întrebat eu. Îmi bâzâia capul. Cedasem aceleiași frici ca și Grace și depășisem limita rostind cuvântul *japonez.* Este posibil?

— În niciun caz, răspunse Joe cu înverșunare.

— De ce nu pot veni aici? apoi am repetat avertismentul auzit la radio. „Submarinele ar putea fi chiar în larg”.

— Crezi că oamenii din New York sunt îngrijorați că Germania, care se află la aproximativ cinci mii de kilometri de ei, va pregăti un atac? vorbi ca la facultate – hotărât, inteligent și încurajator. Răspundea propriilor întrebări. Bineînțeles că nu. Deci, nu ar trebui să ne îngrijorăm că San Francisco – sau, de fapt, că orice oraș de pe Coasta de Vest – va fi atacat de Japonia, de la opt mii de kilometri.

Băiatul vorbea numai prostii, deoarece Statele Unite nu erau în război cu Germania, iar naziștii nu pregăteau un atac surpriză.

La ora opt în acea seară, luminile din apartamentul nostru se stinseră. Eram scufundați în întuneric. *Asta este!*

— Grace, ești acolo? Am întrebat cu vocea tremurândă.

— Sunt aici, răspunse ea, iar vocea îi suna de parcă tatăl ei o strângea de gât.

— Joe?

— Aveți lumânări? întrebă el. Nu mai auzisem niciodată un bărbat atât de îngrozit.

Trăgând cu ochiul pe fereastră, vedeam că vecinii noștri din Chinatown – și poate din tot orașul – nu aveau electricitate. Nu știam ce se întâmplase sau ce urma să se întâmple. Poate că mai aveam doar câteva minute de trăit. Am rămas înăuntru, prea speriați să ieșim măcar pe hol. Întreaga clădire era tăcută, iar oamenii, pregătiți să moară. Când lumina reveni după trei ore, am izbucnit în lacrimi. Grace încerca să mă consoleze, dar eram prea răvășită – îngrijorată pentru părinții mei și speriată de ce s-ar putea întâmpla mâine sau poimâine. M-am uitat la Joe, dorindu-mi să facă ceva, dar nu putea face nimic. Am stat împreună în sufragerie. Nu dormea nimeni. Tot orașul era speriat și deprimat.

Joe plecă acasă în zori. La puțin timp după plecarea lui, la radio se anunța că în seara precedentă, două escadrile de cincisprezece avioane inamice decolaseră de pe un portavion de pe coastă și intraseră în spațiul aerian al SUA, deasupra orașului San Jose. De acolo, unele zburară spre nord, iar altele spre sud. După miezul nopții, se întoarseră. Chiar înainte de răsărit, veniră din nou. Eram foarte speriați, mai ales când generalul-locotenent DeWitt, care era șeful garnizoanei, declară: „Se pare că nu vă dați seama că suntem în război. Înțelegeți acest lucru: noaptea trecută, avioanele au zburat pe deasupra acestei comunități! Erau avioane inamice! Vreau să spun avioane japoneze!” Panica lui o întări pe a noastră. Ca răspuns la această declarație, peste o mie de familii din Santa Cruz, Monterey și Carmel fură evacuate și mutate în interiorul țării. Unii reporteri pretinseră că avioanele zburau prea sus ca să bombardeze. Agresorii japonezi trebuie să fi fost într-o misiune de recunoaștere. Alți reporteri respinseră întreaga situație ca fiind o farsă, numind pana de curent din tot orașul și poveștile care circulaseră în jurul ei ca un exemplu de „febră a invaziei”, la care DeWitt răspunse nervos că avioanele fuseseră depistate îndreptându-se spre mare. „Credeți că a fost o farsă?” întrebă el. „Este absurd ca oamenii raționali să presupună că Armata și Forțele Navale ar juca o farsă orașului San Francisco”. Și încă nu

îmi contactasem părinții.

Puțin după ora două după-amiaza, sună telefonul. Un operator mi-a spus să aștept un apel. Am așteptat mult. Grace veni lângă mine.

— Sunt aici cu tine.

Apoi am auzit vocea lui Yori.

— Kimiko?

— Da, eu sunt, am răspuns în engleză.

Fratele meu nu zise nimic, dar îl auzeam respirând. Chiar dacă eram la mii de kilometri, mă simțeam în casa de pe țărm. În spatele sunetelor fratelui meu care respira neregulat în timp ce încerca să se stăpânească, nu mai auzeam nimic. Nu el ar fi trebuit să vorbească cu mine.

— Yori?

— *Sumimasenga* – îmi pare rău, dar…

Mi-am ținut respirația, câtă vreme Yori îmi povesti gâtuit ce se întâmplase. Când vorbea – o frază aici, urmată de un val de cuvinte, apoi de o tăcere îndurerată – în mintea mea, am văzut imagini la fel de familiare ca fotografiile din copilărie. De obicei, duminica, familia mea stătea, dar tatăl meu le spunea fraților mei că aveau să iasă oricum cu ambarcațiunea… Yori întreba dacă ar trebui să lanseze plasele… L-am văzut pe tata și pe frații mei făcând asta de un milion de ori. Dar, în timp ce Yori continua, mintea mea se chinuia să asimileze – *să vadă* – ce îmi spunea.

Bombardierele japoneze și avioanele de urmărire veniseră din sud-est peste Diamond Head… Yori auzise bombardierele de la distanță și zgomotele ritmice ale mitralierelor… Hideo și tata erau la bordul ambarcațiunii… Tata întorsese barca, să o ducă înapoi spre docuri… Hideo se grăbea spre pupa… Un singur avion american care bâzâia pe deasupra coborî și lansă gloanțe spre barcă…

— Hideo… a fost… sfârtecat… în… două. Yori suspina atât de tare, încât abia îl înțelegeam. Am văzut, Kimiko. Am văzut. Este *mort.*

Genunchii mi s-au înmuiat și m-am prăbușit pe podea.

— Și tata? Unde este tata?

— Au venit niște bărbați în seara aceea. Au confiscat barca…

— Unde este tata? am șoptit la telefon.

— Au dat buzna în casă. Au percheziționat sertarele și

dulapurile. Apoi i-au luat pe mama și pe tata. Nu știu unde. Nimeni de la FBI nu-mi spune nimic, cu excepția faptului că sunt convinși că mama și tata au ajutat atacul.

— Ce s-a întâmplat? Grace îngenunche lângă mine. Spune-mi.

I-am făcut semn să plece. La telefon, în timp ce îmi spunea că în doar câteva ore se zvonea că pescarii, profesorii de japoneză și preoții Shinto erau spioni, Yori când plângea, când era mânios. Părinții mei se încadrau în primele două categorii și probabil că era mai condamnabil faptul că tata și frații mei se aflau pe mare în timpul atacului aerian. Știind Grace era lângă mine, am pus câteva întrebări în japoneză. Yori răspunse: „*Hai*, *hai, hai*". Da, da, da.

Ultimul lucru pe care îi zise era: „Curând vor veni și după mine. Știu asta. Ai grijă de tine. Și fii prudentă".

Cred că m-am uitat la receptor un minut înainte de a-l pune în furcă. Mi-am acoperit fața cu mâinile și am început să plâng. Grace mă strânse în brațe. I-am spus unele lucruri, dar nu toate, din ce îmi povestise Yori. Printre lacrimi, am zis:

— Nu pot să cred că fratele meu este mort. Ce se va întâmpla cu părinții mei?

— Sunt sigură că părinții tăi vor fi bine, spuse Grace, dar comentariul ei era mai mult decât inutil.

— Și Yori?

Bineînțeles că Grace nu avea răspunsul.

— Vor veni și după mine?

Înainte ca Grace să poată răspunde, cineva bătu la ușă. De două ori, cu pumnul! Groaza îmi străbătu corpul, în timp ce organele mele feminine se strânseră, de frică, spre inimă.

GRACE

Bucuria extremă generează…

Nu știi cum ți se poate schimba viața. Mergi la culcare într-o seară, te trezești în dimineața următoare și ceva inimaginabil s-a întâmplat în cealaltă parte a lumii. Poate fi departe, dar străbate toți acei kilometri și intră chiar în camerele unde locuiești. Războiul, tocmai am aflat asta, dă naștere unor situații

extrem de ciudate și complicate. Ruby se confrunta cu pierderea devastatoare a membrilor familiei, fapt care făcea și mai dificilă incertitudinea a ceea ce putea să însemne că ea era japoneză. Ascultând bătăile din ușă, am văzut-o pe Ruby albindu-se de frică. Era prea speriată să se miște. Când am aruncat o privire pe gaura cheii și am văzut-o pe Helen, m-am simțit ușurată. Am deschis ușa, iar ea intră tiptil în apartament. Nici nu ne-a salutat pe mine sau pe Ruby, a cărei față era udă cu lacrimi. Helen se uită prin cameră, nu găsi ce căuta, apoi se duse să se uite în dormitorul lui Ruby înainte de a ne lua în seamă.

— Unde este valiza ta? întrebă ea, venind lângă Ruby și atingând-o pe umăr.

— Valiza? păru confuză Ruby.

Helen se întoarse spre mine.

— Și-a făcut bagajul? Ai ajutat-o?

— Despre ce vorbești? am întrebat eu.

— Vin mai multe avioane? continuă Helen, adresându-se din nou lui Ruby într-o manieră ciudat de calmă. Când sosesc? Ți-au spus unde să mergi ca să fii în siguranță? Asta s-a întâmplat în Shanghai. Japonezii care locuiau în Shanghai au fost anunțați înainte ca frații lor să invadeze…

— Helen! am exclamat eu, complet șocată.

— Întotdeauna am suspectat că Ruby ascundea un pumnal în spatele feței ei zâmbitoare. Ți-a spus ceva? Trebuie să-l protejez pe Tommy.

Comportarea ei ciudată mă făcea să mă simt confuză. Mai rău, nu înțelegeam *ce* spunea.

— Unde este Tommy? am întrebat eu.

— L-am lăsat cu mama. Am pus-o să promită că va avea grijă de el, în caz că nu mă întorc.

Asta părea puțin melodramatic, având în vedere că tot ce trebuia să facă era să meargă o distanță de două străzi de la complexul familiei până la apartamentul nostru și înapoi. Dar, ca să fiu corectă, eram atât de speriată, încât nici eu și nici Ruby nu ieșiserăm încă afară. Dacă aș fi avut un copil, probabil că l-aș fi lăsat și eu acasă. Totuși, a trebuit să o fac pe Helen să înțeleagă că bănuielile ei erau nepotrivite și că avea ceva mult mai serios de luat în considerare.

— Fratele lui Ruby a fost ucis în atac… i-am spus.

— Iar părinții mei au fost duși undeva, adăugă Ruby. FBI-ul ar

putea veni să mă ia și pe mine.

Acest scenariu părea o reală posibilitate. Ideea era mai mult decât înspăimântătoare și totuși, recunosc, o mică parte din mine se îndoia de ea. Ruby era japoneză. Locuiam cu inamicul. Dar ea nu era inamicul, m-am contrazis eu. Ea era prietena mea. Dar era cu adevărat? Subtilitatea fricii și neîncrederii tot încerca să mă roadă pe interior. În mintea mea, îmi ziceam: „*ea este prietena mea, prietena mea, prietena mea*”*.*

— Să vină și după tine? întrebă Helen pe același ton neliniștitor. Și noi? Ce se va întâmpla cu Tommy și cu mine? Cu familia mea? Arătă spre mine. Ar putea să vină să te omoare, Grace. Te-ai gândit la asta? Să te violeze și să te ucidă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Helen. Toți suntem speriați, dar fratele lui Ruby a fost *omorât.*

Auzind asta, calmul lui Helen se nărui.

— La fel și soțul meu. Japonezii l-au omorât chiar în fața mea.

Știrile erau atât de copleșitoare, încât nu le-am putut asimila.

Nu știam ce să spun sau ce să fac, dar Ruby, scoasă momentan din disperarea ei, reuși să mormăie:

— Soțul tău?

Helen și Ruby se uitară uimite una la cealaltă – două femei care suferiseră pierderi incredibile.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, spuse Ruby.

Încă eram cu câțiva pași în urmă, analizând informația. *Soț?* Mi-am amintit de fotografia pe care am văzut-o odată în camera lui Helen. Întotdeauna am presupus că bărbatul de lângă ea era unul dintre frații ei, dar acum mi-am dat seama că trebuia să fi fost soțul ei, și că toate portocalele și lumânările trebuie să fi fost un altar pentru el.

Ruby o luă pe Helen de mână. În mod surprinzător, Helen voia să fie dusă spre canapea. Acum, că își dezvăluise căsnicia, restul se revărsă – rapid și deprimant.

— Ne ascundeam în lanul de orez. Cu toții, începu ea în timp ce lacrimile îi umpleau ochii. Lai Kai, socrii mei, frații și surorile lui, copiii și servitorii. I-am auzit pe japonezi făcând zgomot în jurul nostru. Lai Kai a șoptit: „Stai nemișcată. Nu fugi”. El era soțul meu. L-am ascultat. Și-a acoperit ochii cu mâinile. A încercat să-i atragă pe soldați departe de noi. L-au omorât cu baionetele. Iar apoi i-au găsit pe ceilalți…

Gemetele ei de durere erau aproape insuportabile. Ruby o

ținu strâns pe Helen și se uită la mine. *„Acum ce facem?* „Nu știam.

Având nevoie de un moment, am mers la bucătărie. Amorțită, am umplut ceainicul, l-am pus pe aragaz și am așteptat să se încălzească apa. Am aruncat rapid o privire pe ușa bucătăriei; nu se mișcaseră. Am crezut că Ruby suferise cel mai mult, dar Helen trăise o adevărată teroare. Experiențele lor mă depășeau. Niciodată nu mai fusesem atât de confuză sau fără cuvinte.

Am făcut ceai, am pus ceainicul și cestile pe o tavă și m-am întors în sufragerie. Helen stătea rezemată pe spătarul canapelei, degetele ei răsfirate erau albe ca varul, iar picioarele desfăcute și moleșite. Am turnat ceaiul și le-am dat câte o ceașcă. Ruby încă plângea – fără să se poată controla. Helen își mușca buza și respira cu greu pe nas. Am dat la o parte masa de cafea și m-am așezat pe podea între ele, cu picioarele sub mine.

— Îmi pare rău pentru pierderea ta, Helen, am spus eu. Totuși, cuvintele păreau mici și nesemnificative în comparație cu experiența prin care trecuse prietena mea. Și pentru pierderea ta, Ruby.

Mi-am așezat capul pe coapsa lui Ruby și am pus mâna pe genunchiul lui Helen, lăsându-le să simtă prin pielea și căldura mea că și eu sufeream alături de ele. Dar ele erau atât de împietrite de propria îndurerare, încât mă îndoiam de faptul că știau că sunt acolo sau că se puteau măcar *auzi* vorbind.

În următoarea oră, Helen ne-a spus că atunci când a împlinit șaisprezece ani, tatăl ei i-a aranjat căsătoria în familia Kwon din Soochow.

— Tata mi-a spus că familia lui Lai Kai era bogată și că voi avea o viață îmbelșugată. Viitoarea mea soacră mi-a trimis fotografia lui. Era atât de frumos. Povestea pe care v-am spus-o despre familia mea care s-a întors în China în timpul celei mai mari crize era adevărată, dar ar fi mers oricum pentru nunta mea. M-am căsătorit în ziua în care am împlinit optsprezece ani. Eu și Lai Kai am avut parte de o ceremonie tradițională. Am fost complet îmbrăcată în roșu și am purtat un voal tradițional cu mărgele care atârnau pentru ca noi să nu ne putem vedea înainte de a ne afla în intimitatea camerei nupțiale. Tata a aruncat niște apă pe jos când am părăsit complexul familiei din satul natal, spunând: „Căsătoria unei fete este ca aruncarea

unei cești cu apă”. L-am iubit pe Lai Kai din primul moment în care mi-a înlăturat voalul. Sărbătoarea familiei a continuat încă trei zile. După ce s-au terminat festivitățile, familia mea a rămas în satul natal din apropiere de Canton, în timp ce eu și Lai Kai ne-am început căsnicia împreună cu familia lui din Soochow. El era arhitect și restaura mari grădini particulare.

În timp ce se ștergea la ochi, mi-am amintit de toate ocaziile în care Helen vorbise despre China: despre cum călătorise peste tot (probabil în luna de miere), despre cum Hangehow era cel mai romantic oraș (și desigur era, deoarece era îndrăgostită) și despre cum adora frumoasele grădini din Soochow (deoarece petrecea mult timp în ele, împreună cu soțul ei). Dar mai erau și alte povești: cu invadarea japonezilor, cu avionul care îi bombarda pe Helen și Monroe, doar că probabil nu era Monroe. Fusese căsătorită și, de fapt, văduvă, de aceea se îmbrăca astfel…

— Când ne-am întâlnit prima dată, abia trecuse un an de când l-am pierdut pe Lai Kai, spuse ea. Voi două m-ați salvat.

Helen păstrase totul secret față de noi timp de *trei* ani. Era incredibil. Dar nu aveam timp să mă gândesc la asta, deoarece era rândul lui Ruby.

— Hideo avea doar douăzeci și șapte de ani, ne spuse ea. Nu era doar cel mai bun student al mamei mele, ci era bun și la judo, la pescuit și era și amuzant. Grace, ți-ar fi plăcut de el. Îi plăceau filmele. De orice fel. Cu gangsteri. Cowboy și indieni. Filmele de război. Era cel mai mare dintre noi. Părinții mei trebuie să fie devastați… Mai multe lacrimi. Sunt atât de speriată. Unde sunt părinții mei? Crezi că autoritățile l-au luat deja pe Yori? Ce se va întâmpla cu mine?

Nu aveam niciun răspuns, așadar, Helen își reluă povestea:

— Lai Kai mă lua cu el peste tot, deși nu era tradițional pentru mine să *ies* așa. El îmi spunea: „Ai învățat multe urmărindu-l pe tatăl și pe frații tăi. Ai o minte croită pentru afaceri. Mă poți ajuta cu clienții. Poți negocia cu furnizorii, grădinarii și artizanii. Poți ține contabilitatea și poți asigura faptul că nu se pierde nimic din proiectele noastre.

— Părea perfect, spuse Ruby.

— Era. Eram ca o pereche de bețișoare – întotdeauna în armonie. Mă așteptam să fim așa pentru totdeauna, chiar dacă ar fi urmat și zile negre. Atât de fericiți eram. Dar știi cum se

spune. *Bucuria extremă aduce tristețe.*

Amândouă își împărtășeau tristețea. Parcă erau în spatele unui perete și nimic din ce spuneam sau făceam nu putea ajunge la ele.

Helen ne-a povestit despre invazie. Acum patru ani, trupele japoneze debarcaseră pe malurile cheiului Hangehow pentru a mărșălui spre Nanking. Au omorât tot ce au prins în cale. În același timp, alți japonezi – despre care se presupunea că trăiau pașnic în China – au lansat baloane în Shanghai și în alte orașe inscripționate cu caractere chinezești care spuneau: UN MILION DE SOLDAȚI JAPONEZI AU DEBARCAT LA NORD DE HANGCHOW.

— Am auzit că mesajul era menit să distrugă moralul trupelor chineze, spuse Helen. Dar dacă era adevărat?

Separat, o altă forță japoneză a intrat în Soochow. Helen își acoperi sânul cu o mână.

— Cicatricea pe care ați văzut-o. Nu am căpătat-o în urma unui accident de mașină. A fost făcută de o baionetă. Îmi doresc să fi murit.

— Dar nu ai murit, spuse Ruby. Ai trăit și ai scăpat.

— M-au lăsat să mor. Am stat în câmpul de orez până s-a întunecat, apoi m-am strecurat de la o parcelă la alta, alunecând prin noroi ca un șarpe de apă. Dormeam ziua. Pierdusem noțiunea timpului. Eram o epavă. Trebuia să ajung la Shanghai, unde aș fi fost în siguranță la Stabilimentul Internațional. Nu știu cât a durat să parcurg cam o sută douăzeci de kilometri. Am mers la ambasada americană. La început, nu m-au lăsat să intru. Îți poți imagina cum arătam. Dar când am vorbit, și-au dat seama că eram americană.

A fost urcată pe o ambarcațiune și trimisă familiei ei în sud.

— O chinezoaică văduvă este la mila familiei soțului ei, continuă Helen. Pot avea grijă de ea sau o pot arunca în stradă. Dar familia soțului meu dispăruse, deci nu au putut să-mi hotărască soarta. Părinții mei m-au primit și m-au adus înapoi în San Francisco. Toți mă evitau – fetele cu care am mers la școală și femeile de la centrala telefonică chineză – deoarece nimeni nu dorea să fie atins de ghinionul meu. Totul din cauza japonezilor. Ei mi-au făcut asta. Făcu pauză înainte de a adăuga: în acea zi, Grace, când mi-ai cerut să merg cu tine la Forbidden City, am mers deoarece nu aveam nimic de pierdut. M-ai salvat de la a fi zeci de ani o adevărată văduvă chinezoaică…

— Nu am avut nimic de-a face cu ce ți s-a întâmplat ție, dar cum de ai tolerat să fii în preajma *mea?* întrebă Ruby. Probabil că mă vezi pe mine și…

— Și familia ta? Tatăl tău? am intervenit eu înainte ca Helen să răspundă îngrijorărilor lui Ruby. Asta nu era despre *ea.*

— De la moartea lui Lai Kai, viața mea a fost un abis de suferință, cu ape adânci și foc. Am devenit o paria chiar în propria familie. Toți m-au ignorat. Părinții și frații mei. Toți, cu excepția lui Monroe. Tata crede că o soție *aparține* soțului ei, chiar și după moarte. *Căsătoria unei fete este ca aruncarea unei cești cu apă,* repetă cu amărăciune Helen. Viața mea nu are viitor, deoarece niciun chinez cumsecade nu se va căsători cu mine. Eram cu adevărat o ramură inutilă din arborele genealogic și o amintire pentru cei din complex, că am supraviețuit în timp ce alții au murit. Tata a spus că singurul meu scop în viață, ca văduvă, era să-mi târâi zilele până la moarte. Atunci m-am gândit – am *sperat* – să existe ceva ce aș putea face care să îl determine să-mi recunoască din nou existența. Dar, după ce ne-a găsit în acea zi la club… ei bine, ai văzut ce s-a întâmplat. Nu i-a păsat destul de mult de mine, încât să mă oprească să lucrez aici, deși mai târziu a spus că aș face orice ca să-mi umilesc și să-mi fac de rușine familia. M-am dezonorat ca văduvă, și poate că ar fi fost mai bine să mă sinucid. Dacă nu am putut face asta, atunci ar fi trebuit să trăiesc precum o văduvă castă. Am alunecat doar o dată. Am crezut că Tim ar putea fi o alinare. Nu a fost, iar acum îl am pe Tommy. Ochii ei străluciră din nou. Eddie mi-a oferit un mod de a fi cu adevărat o văduvă castă.

Era aproape de ora unu noaptea când Helen se ridică să plece. I se întâmplaseră lucruri atât de triste, dar părea că nu avea să le permită acestora și crizei de față să ne strice relația. Trebuia să continuăm.

— Îmi pare rău de fratele tău, îi spuse lui Ruby.

— Și mie îmi pare rău de soțul tău, a răspuns Ruby.

Helen o îmbrățișă pe Ruby și plecă, fără să-mi spună aproape nimic. Am vrut să vorbesc cu Ruby despre groaznica tragedie pe care o trăise Helen și despre consecințele emoționale care o afectaseră atât de mult pe prietena noastră, dar pe chip i se citea dârzenia.

— Ai vrea să mă mut, spuse ea. Îmi fac bagajele…

— Nu. Am scuturat hotărâtă din cap.

— Grace, acum sunt dușmanul. Își privi picioarele. FBI-ul trebuie să vină după mine, mai ales că ei cred că părinții mei... Nu vreau să ai probleme adăpostind o proscrisă.

I-am amintit ce îi spusese Helen mai devreme: nu avea nicio vină pentru ce i se întâmplase lui Helen, soțului ei, familiei lui și suitei lor. Și, cu siguranță, era nevinovată de atacul de la Pearl Harbor.

— Nu ești proscrisă. Ești prietena mea.

Ruby își ridică privirea, nesigură. Dar optimistă.

M-am gândit o clipă înainte să continui.

— Am fugit de multe lucruri, deci îți spun asta din experiență. Nu face nimic pripit. Să așteptăm să vedem ce se întâmplă.

Spunând asta, Ruby îngenunche și își acoperi fața cu mâinile.

La trei zile de la bombardarea Pearl Harbor, un hidroavion Clipper aterizează la Treasure Island găurit de gloanțe în urma unui atac de la Wake Island. La o zi după asta, San Francisco și Coasta de Vest fură numite Teatrul Vestic de Operațiuni. Generalul-locotenent DeWitt preluă conducerea. Orașul deveni o cetate cu artilerie antiaeriană, proiectoare și radare pe coama dealurilor, care supravegheau podul Golden Gate. Avioanele Clipper aveau însărcinări noi: să transporte personalul militar și proviziile medicale între San Francisco și Pearl Harbor. Treasure Island deveni stația de andocare pentru misiuni speciale, care continuară cu patrulele antisubmarine de-a lungul coastei. Peste patru sute de mine fură plasate în apele din jurul orașului San Francisco. O rețea specială fu extinsă din portul San Francisco până la Sausalito, care era deschisă și închisă de un remorcher de mare tonaj, ca să permită intrarea și ieșirea navelor și submarinelor noastre din golf. Împreună cu Ruby, am făcut draperii negre și le-am pus la ferestre. După miezul nopții, fu instituită starea de asediu, care afectă afacerile nu doar ale clubului Forbidden City, ci și pe ale oricărui alt club și bar din toate părțile golfului. Helen rosti unul dintre proverbele ei, ca să ne spună ceea ce simțeam cu toții: *Fiecare tufă și copac arată ca inamicul.*

Persoanelor de origine japoneză din oraș li se ceruse să predea lanternele, aparatele de fotografiat și cuțitele din bucătărie – preventiv. Fiii și fiicele Vestului de Aur lansară o campanie: „Scăpați de japonezi! Toți sunt spioni!” La club, Charlie dădu ecusoane pe care scria SUNT CHINEZ tuturor

angajaților, pentru a le purta. „Vreau ca toată lumea să fie în siguranță, explică el. Dacă una dintre voi este japoneză, cui îi pasă? Sunteți fetele mele strălucitoare. Lucrați pentru mine”. Nu era singurul patron de club care folosea această metodă. Majoritatea proprietarilor care aveau angajați cântăreți și dansatori japonezi deciseră să treacă cu vederea pentru moment, deoarece aveau clienți de distrat și bani de câștigat. Spectatorii acceptară acele ecusoane și ignorară cu bună știință situația. Eu aplaudam când Charlie începea și încheia fiecare spectacol cu „Să-i prindem pe japonezi”. În ceea ce o privea pe Ruby, ea juca, ispititor în lumina albastră a reflectorului, râdea și glumea cu băieții și, în general, își păstra imaginea de Prințesă Tai, dar era neconsolată acasă. Nu avea vești de la Yori, dar rezista încercând să afle ce se întâmplase cu el și cu părinții ei.

— Japonezii au ceva în comun cu chinezii, spuse ea într-o seară. Fața mea este fața familiei. Orice fac este o reflexie a lor. Dar și ce fac ei este o reflexie a mea. Dacă mă fac de râs, îmi fac și familia de râs. Dacă familia mea s-a făcut de râs, atunci m-am făcut și eu de râs.

Uram să o văd atât de înspăimântată și de tristă, dar nu știam cum să gestionez rușinea și jena pe care le simțea față de ea și de familia ei. Confuză, m-am întors în camera mea și am închis ușa. După asta, am auzit-o plângând, dar am stat pe loc. Poate că ar fi trebuit să merg la ea, dar nu am vrut să se simtă și mai rușinată văzându-mă.

Și Helen? Păstrase secretul soțului ei mult timp, iar acea poveste fusese absorbită înapoi în locul în care se ascunsese la început. „Nu vreau să povestesc din nou totul”, spunea ea dacă încercam să o fac să vorbească despre soțul ei. „Devii atât de băgăcioasă, ești mai rea decât Ida”. Helen îl aducea pe Tommy la serviciu, dar intra în criză de fiecare dată când trebuia să-l părăsească pentru a dansa. Cu alte cuvinte, își schimba atitudinea calmă, devenind o epavă nervoasă în câteva minute. Nu era singura care avea toane.

Pasiunile erau sălbatice și imediate. Un sentiment de mergem-să-i-facem-praf, umplea aerul. Câțiva debarasatori, oameni de serviciu, spălători de vase și ajutoare de bucătari din Forbidden City, înverșunați împotriva Japoniei pentru invadarea Chinei, își părăsiră slujbele și se înrolară în armată. Nu după mult timp, mai mulți bărbați din bucătărie primiră chemările la

oaste din partea Unchiului Sam.

La zece zile după atacul de la Pearl Harbor, Joe a adus numere din revistele *Time* și *Life* în apartamentul nostru. Aici, în sfârșit, erau informații despre care credeam că puteau fi adevărate, dar… o, Doamne! Revistele ofereau diagrame și fotografii intitulate „Cum să deosebești japonezii de chinezi” și „Cum să-ți deosebești prietenii de japonezi”. Revista *Life* îșI încuraja cititorii să-și depășească „ignoranța îngrijorătoare” în legătură cu această „chestiune delicată”. Așadar… chinezii erau înalți, măsurând în medie, un metru și șaizeci și șapte de centimetri, în timp ce japonezii erau rareori grași (cu excepția luptătorilor de sumo). Chinezii nu erau păroși, în timp ce japonezii puteau să aibă mustață. După zeci de ani în care fuseseră catalogați enigmatici, subit, chinezii puteau fi identificați după expresiile lor calme, amabile și deschise, în timp ce toată lumea – înarmată cu informații furnizate de paginile revistelor – ar fi trebuit să poată identifica un japonez după afirmațiile lui dogmatice, insistența cu care își impunea aroganța și după modul în care putea râde zgomotos în momente nepotrivite.

— Aici spune că un chinez are tenul galben ca pergamentul, îi spuse Ruby lui Joe, în timp ce japonezii au un ten galben-închis. De asemenea, japonezii au nasul plat, pomeți și maxilare mari și fețe mici.

Lucrurile astea erau niște prostii, dar să o auzi pe Ruby citind așa ceva cu voce tare? Îți dădea fiori. I-am surprins privirea. Pentru că nu am citit *nimic* în ochii ei, am înțeles groaza pe care probabil că o simțea. Toate astea îmi provocau greață – minciuna în sine, teama neliniștitoare pentru ce s-ar putea întâmpla dacă secretul ei ar fi fost aflat și grija față de ce ar face Joe – *prietenul* nostru, pentru numele lui Dumnezeu – dacă și când avea să afle.

De vreme ce Crăciunul se apropia, compania de telefoane făcea reclamă – „Distanțele mari ajută națiunea să se unească” – și promitea să folosească toate circuitele și toți operatorii în Ajunul Crăciunului și în ziua de Crăciun. Voiam ca mama să știe că eram în siguranță. Voiam să o aud spunând: „Și noi suntem bine. Te iubim, dragă”. Dar o parte din mine era atât de îngrozită de ce ar putea spune tatăl meu la telefon – dacă nu m-ar lăsa să vorbesc cu ea? – de aceea, nici măcar nu am încercat să sun. Mă uram pentru că eram atât de fricoasă, astfel, în unele

nopți, plângeam și eu singură în cameră.

La sfârșitul lui ianuarie, Departamentul de justiție anunță că toate locațiile strategice, printre care și San Francisco, trebuiau să fie eliberate de inamicii străini. Pe 2 februarie, urma să înceapă înregistrarea lor.

Ruby nu părea îngrijorată.

— Nu sunt un inamic străin. M-am născut aici și sunt cetățean american.

Îmi era frică pentru ea.

GRACE

Dansând pe muchie

Viețile noastre s-au schimbat rapid în primele luni ale războiului. Încă se mai executau raiduri aeriene și încă mai aveam pene de curent, dar starea de asediu a fost abolită și pericolul se risipi imediat. San Francisco, devenit un port liber, era un oraș foarte activ. Lumea se grăbea spre Chinatown. Militarii se plimbau pe străzi, mergând de la un bar la altul. Umpleau cluburile de noapte. Cheltuiau bani ca și când nu ar fi existat ziua de mâine – deși afacerile clubului Forbidden City oscilau, așa cum se întâmpla și în celelalte cluburi din țară, în funcție de știrile de pe front, fie că erau din Europa sau din Pacific. Un redactor de la *Variety* numise acest fenomen „escapology”[37]. Cluburile precum Forbidden City le ofereau oamenilor un loc în care să-și descarce surplusul de energie, în care să sărbătorească, să împărtășească trăiri și să-și spună povești și să alunge prin râs groaza pentru ceea ce ar fi putut urma. Charlie păstra cu greu poneii, deoarece soldații – complet străini – se căsătoreau cu fetele noastre în ce părea a fi o glumă. Frica de moarte era un afrodiziac puternic.

Helen și Ruby erau legate prin tragedie și totuși rămâneau circumspecte. Deseori le găseam stând împreună într-un colț al clubului, înainte de deschidere, vorbind șoptit, cine știe despre ce. Acum, că secretul lui Helen era dezvăluit, neîncrederea ei înrădăcinată și ura pentru japonezi putea izbucni ocazional.

[37] Practica de a scăpa din anumite locuri sau capcane (n.tr.).

Ruby răspundea izbucnirilor rare ale lui Helen în același fel în care o făcea când unul dintre băieții noștri vorbeau despre faptul că voiau să meargă peste mări să omoare japonezi – acceptând încă o băutură, dansând jitterbug până își epuiza partenerul și având aventuri. Spre deosebire de celelalte, nu dansa doar pe marginea vulcanului, se uita în mijlocul lavei. Nu știu dacă se temea, dacă se gândea să sară în el sau să-l întărâte să erupă. Poate că toate trei în același timp.

Într-o seară, de la începutul anului 1942, am stat la o masă cu niște ofițeri de marină staționați pe Treasure Island și i-am ascultat vorbind despre cum se schimbase locul de când fuseseră acolo ultima dată. Orchestra cânta *The Japs Won't Have a Ghost of a Chance* când Joe a intrat în camera principală și m-a văzut. Siguranța cu care pășea și felul în care își ținea umerii îmi spuneau că se înrolase. Le-am mulțumit marinarilor și am mers spre Joe, întâlnindu-mă cu el în mijlocul ringului de dans.

— Forțele Aeriene ale Statelor Unite, spuse el în loc de salut.

Desigur! Ce se numea înainte Corpul Armatei Aerului era acum cel mai activ serviciu al recrutării militarilor, deoarece Japonia avea o mare rezervă de piloți, iar noi nu aveam. Forțele aeriene voiau și aveau nevoie de oameni educați, iar Joe era absolvent de colegiu, cu doi ani de drept la activ. Forțele aeriene erau considerate un serviciu de elită, care îi era destinat.

— Când te prezinți? l-am întrebat eu.

— Nu mai devreme de două săptămâni, răspunse el.

Charlie îi oferi lui Joe cina și băutura din partea casei. Toate fetele ieșiră să-l felicite. Ida se așeză în poala lui ca și când acolo i-ar fi fost locul. Joe îi acceptă cu nonșalanță atenția, ca pilotul strălucitor care devenise doar prin semnarea unei bucăți de hârtie. Ruby îl privea cu o expresie pe care am recunoscut-o. Strălucirea atrage strălucire și nimeni nu era mai fermecată decât Ruby. Focul care fusese întotdeauna între ei – chiar în timpul acestor ultime luni, care se redusese doar la tăciuni – se aprinse din nou. În câteva minute, Ida era forțată să plece, iar Ruby avea controlul absolut asupra lui Joe. Chiar și după tot acest timp, pentru mine era chinuitor să-i văd deoarece jocul se schimbase din nou. Felul în care reacționa la ea avea ceva elementar, primitiv, sexual.

Chiar în acea seară, Joe a cerut-o în căsătorie pe Ruby, iar eu nu m-am putut abține să nu-mi doresc să mă fi cerut pe mine în locul ei. Nimic din toate acestea nu avea sens, dar tuturor ne era teamă de viitor și ne agățam de o viață „normală”, în orice fel puteam. Mă gândesc – cred că Joe confundase atracția pentru Ruby și felul în care îl făcea să se simtă cu dragostea. Și, bineînțeles, era fascinat așa cum fuseseră mulți alți băieți. Din perspectiva lui Ruby, Joe era o posibilă punte spre siguranță. Faptul că lua măcar în considerare căsătoria era primul semn în armura ei – curajul nesăbuit cu care înfrunta ura din jurul ei. Acum eram în război, iar inima mea părea neînsemnată, în comparație cu ce înfruntau Joe și Ruby. Totuși, asta nu însemna că se puteau căsători în California.

— Să mergem în Mexic să ne căsătorim, propuse Ruby.

Joe nu a fost de acord, spunând că era nesăbuit să părăsească acum țara. În schimb, scrise Baroului Statului Nevada, întrebând dacă se putea căsători aici cu o fată din Orient și primi o scrisoare care respingea cererea, pe baza faptului că era o infracțiune pentru un caucazian să se „căsătorească cu o persoană din Etiopia sau din rasa neagră, din Malaysia, sau din rasa maro, ori din Mongolia, sau din rasa galbenă”. Data următoare scrise statului cel mai apropiat, Utah, și a fost informat că și acolo era interzisă căsătoria între albi și mongoli, malaysieni sau mulatri. Fiecare respingere îl înfuria pe Joe și o demoraliza și mai mult pe Ruby.

— Trebuie să-i spui adevărul, insistă Helen într-o seară când stăteam toate trei în apartamentul de pe Powell, cu draperiile negre trase în sufragerie și cu Tommy dormind într-un coș pe podea, iar radioul mergând în fundal.

— Că sunt *japoneză?* șopti Ruby ultimul cuvânt. Imposibil!

— Ce se va întâmpla când va afla că l-ai mințit?

— Dacă i-ar spune cineva, ar trece cu vederea, recunoscu ea. Dar cine îi va spune?

— O, dragă, nu vrei să trăiești în minciună, spuse Helen, dar nu îmi părea atât de sinceră. Nu merită. Dacă te iubește, originea ta nu va conta.

Dacă era adevărat, era un salt uluitor pentru Helen, care fusese întotdeauna împotriva amestecului de rase. Sau poate că încerca doar să o consoleze pe prietena noastră. Dar situația lui Ruby era diferită chiar și de cele ale altor *Nisei.* Familia ei era

suspectată de a fi semnalizat bombardierele japoneze, fratele ei mai mare fusese omorât pe un vas de pescuit la câteva minute după atac, iar părinții ei, acuzați de sabotaj. Se afla într-o poziție groaznică și periculoasă. Faptul că nu fusese ridicată sau reclamată deja părea miraculos.

— Joe este atât de american. Ruby vorbi șovăitor, ca și când s-ar fi temut să-și dezvăluie adevăratele motive. El este cel mai american om pe care l-am întâlnit vreodată. Dacă mă căsătoresc cu el, nu ar însemna că și eu sunt americancă?

Dar Ruby nu urma să aibă de suferit, întocmai ca părinții ei? Nu ar părea suspectă din cauză că pretinsese a fi chinezoaică, dansând într-un club de noapte frecventat de militari? Dacă era prinsă, acest lucru nu avea să îl afecteze și pe Joe? Poate chiar să-i ruineze șansele de a merge la școala de pilotaj?

Pe 19 februarie, președintele Roosevelt semnă Ordinul Executiv cu numărul 9066, care îl autoriza pe secretarul de război să desemneze anumite zone ca fiind militare și spuse că ar putea exclude pe oricine sau toate persoanele suspecte de a fi inamice din acele locuri. În ziua următoare, două sute cincizeci de inamici străini, majoritatea japonezi, fură luați din San Francisco și trimiși în Bismarck, Dakota de Nord.

— Unde naiba este Bismarck? întrebă Ruby, cât putea de impertinent.

Pe 2 martie, generalul DeWitt emise instrucțiuni conform cărora ar fi fost înțelept ca oamenii de origine japoneză care locuiau în San Francisco să plece de bunăvoie spre partea continentală. Instantaneu, apărură afișe pe stâlpii de telefon – chiar și în Chinatown – adresate „tuturor japonezilor”. Instrucțiunile nu făceau diferența între străini și non-străini. (Atunci mi-am dat seama: străin și non-străini. Indiferent dacă erai sau nu cetățean american, toți japonezii erau acum considerați străini.)

— De ce s-ar muta Prințesa Tai? întrebă Ruby.

În ziua următoare, am mers cu Joe la Portul de îmbarcare din Oakland. Mergea la noua Bază Aeriană Militară Santa Ana pentru formarea de bază, care avea să dureze nouă săptămâni. M-a prins de bărbie și mi-a spus: „Nu te băga în belele, puștoaico”. Am plâns foarte tare. Apoi se întoarse spre Ruby. „Voi rezolva problema căsniciei noastre”, promise el. Se sărutară în văzul tuturor.

•

Joe ne trimitea cărți poștale mie și lui Ruby la câteva zile:

> Acesta este un oraș în care mii de bărbați au înnoptat în mijlocul câmpurilor de fasole și roșii. Hei, pe aici nu trebuia să fie Hollywood?
>
> Vreau să zbor, dar nu avem avioane, hangare sau piste. Tot ce facem este să mărșăluim, să salutăm și să învățăm să ne supunem ordinelor.
>
> Dăm teste aproape în fiecare zi, ca să vedem cât de multe știm, ca să analizăm coordonarea ochi-mână și ca să evaluăm modul în care reacționăm la stres, ca superiorii să poată decide unde vom fi repartizați. Unii băieți vor avea norocul să devină bombardieri, navigatori sau mecanici. Eu vreau doar scaunul pilotului. Ține-mi pumnii strânși pentru antrenamentul de aviație.

Am lipit cărțile poștale pe oglinda vestiarului.

Aveam grijile noastre, chiar așa mici cum erau. Guvernul a ordonat o reducere de cincisprezece procente la alocarea dimensiunilor hainelor folosite de femei și fete. Rochiile largi și mânecile bufante deveniră interzise, la fel și pliurile, șlițurile, glugile și curelele mai late de cinci centimetri. Am respectat regulile, deoarece voiam să-i ajutăm pe băieții noștri, dar sufeream mai puțin decât alte femei din țară, deoarece costumele de scenă – împreună cu rochiile de mireasă și robele religioase – erau scutite de noile restricții. Cu alte cuvinte, arătam mai sărăcăcios ziua și mai fantastic noaptea.

Helen lua patriotismul în serios. Data următoare când își comandă un costum, îi ceru croitoresei să scoată partea din mijloc, pentru a face puțină economie la material. Deși își recăpătase silueta, se vedea că tocmai născuse. Ca să-și ascundă imperfecțiunile, Eddie o punea să se dea cu ulei pe burtă, pentru a străluci. Acum, burta îi strălucea, dar putea fi alunecoasă. Orgoliul lui Eddie nu îl lăsa să recunoască faptul că se înșelase. În culise auzeam publicul strigând în cor „hopa” ori de câte ori mâinile lui Eddie îi alunecau când o ridica.

Joe era plecat de trei săptămâni când, pe 27 martie, generalul DeWitt declară obligatorie internarea și relocarea tuturor oamenilor de origine japoneză, începând din luna aprilie.

— Nu îmi fac griji pentru asta, spuse Ruby.

Patru zile mai târziu, ziarul *The San Francisco News* anunța faptul că părinții lui Joe DiMaggio ar fi putut fi evacuați din oraș, ca inamici străini, din cauza descendenței italiene. Dacă părinții lui Joe DiMaggio puteau fi luați, atunci, ce s-ar întâmpla cu prietena mea?

— Sunt Prințesa Tai, spuse ea liniștită. Nimeni nu știe că sunt japoneză.

Dar eu, Helen și Charlie știam. Și unii dintre ponei știau.

Pe 1 aprilie, echipa de piloți a colonelului Doolittle plecă spre vest, pe sub podul Golden Gate, „îndreptându-se spre Tokio". Evacuarea japonezilor din San Francisco a început cinci zile mai târziu. Mătușa lui Ruby, Haru, și unchiul Junji își închiseră magazinul din Alameda și urcară într-un autobuz spre grajdurile de cai de la hipodromul Tanforan din San Bruno, ca să fie cazați împreună cu alte câteva mii de japonezi. Contul lor bancar a fost înghețat și ei au fost obligați să-și vândă afacerea, mașina și majoritatea bunurilor personale pentru nimic, dar li se permise să ia așternuturi și lenjerie pentru fiecare membru al familiei, obiecte de cosmetică, haine, tacâmuri, farfurii și obiecte personale atât timp cât puteau transporta totul. Ruby nu încercase să-i contacteze. Pe 21 aprilie, japonezilor li se ordonă să plece din mai multe vecinătăți din zona golfului, rezultatul fiind dispariția și înlocuirea câtorva dansatoare de la Sky Room.

În luna mai, Joe a terminat cursurile de bază și a avut câteva zile libere înainte de a începe școala de pilotaj. Venise să o viziteze pe Ruby. Nu zise nimic de căsătorie, deoarece era complet concentrat asupra zborului și a următorului nivel de antrenament.

— Merg la Minter Field, spuse el când eram adunate în jurul lui. Este în Shafter, lângă Bakersfield. Chiar dacă am deja licența de pilot, îi pun pe cei ca mine să înceapă de la zero cu un Stearman cu carlinga deschisă. Dacă nu eșuez – și nu o voi face – atunci mă voi muta într-un BT-13 cu carlingă, de patru sute cinci zeci de cai putere.

Ruby nu părea deranjată de faptul că nunta ei fusese amânată. „Poate că nu trebuie să mă căsătoresc până la urmă", spuse ea.

•

Militarii puteau să-i certe – și câteodată să-i bată – pe

Luggling Jins, pe ospătari, barmani și debarasatori, acuzându-i din greșeală că erau „japonezi cu burta galbenă”, dar aveau o altă atitudine față de fetele din club. Eu, Ruby și celelalte fete pierdeam timpul încercând să fim atrăgătoare pentru băieții noștri, făcând ce puteam ca să ne manifestăm strălucire în lumea noastră neașteptat de imprevizibilă. Ne-am făcut coafuri noi: ne-am despletit, adunat, strâns și pulverizat părul până când am ajuns să arătăm ca o încrucișare dintre Empire State Building și mexicancele din Los Angeles, care își ridicau părul în stil pompadour pentru dansul de sâmbătă seara. Am cumpărat gene false foarte lungi. Ne-am dat cu ruj, pentru ca buzele noastre să pară bune de sărutat. Am mers pe la toți băieții – fie că erau soldați, marinari sau aviatori. O mulțime dintre artiștii spectacolului – ca Helen și Eddie, Irene și Jack – erau căsătoriți, dar se distrau toți.

Iar apoi era Ida. Ea avea o mulțime de admiratori, dar întotdeauna își făcea timp pentru Ray Boiler, bucătarul din Visalia, care obișnuia să o urmărească pe Ruby. Chiar dacă Ruby o avertizase pe Ida în privința lui, ea se întâlnea cu el oricum. Presupun că ea se credea mai bună decât Ruby. Deoarece Ida era mai receptivă la atențiile lui Ray, el îi dăruia brățări și cercei. Îi cumpăra eșarfe și pălării. Îi aducea zahăr și alte alimente raționalizate, furate de la cafeneaua la care lucra. Când stătea cu el între spectacole, acesta îi strecura un bacșiș de cincizeci de dolari. De câte ori îndrăznea să-l trateze urât pe Ray sau să danseze fără rușine cu soldații, aproape că înnebunea de gelozie și plăcere, ceea ce îl făcea să fie și mai obsedat de ea. Juca un joc periculos și ei îi plăcea.

În sfârșit, veni timpul să mă implic și eu. Aproape la un an de la bombardarea Pearl Harbor, la club veni un băiat în uniformă. Era trist, dar încerca să pară curajos, în drumul său spre Pacific. Îmi părea rău pentru el. Am băut bere. Am dansat pe melodia *On a Little Street în Singapore.*

— De unde ești, soldat?

— Dacă ți-aș spune, nu ai ști, zise el.

Mă legăna sub brațul lui. Felul în care dansa era ciudat, iar eu trebuia să fiu sprintenă, ca să nu-mi strivească picioarele.

— Încearcă.

— Sunt din Darbydale, Ohio.

— Darbydale! am exclamat eu. Este aproape de locul în care

am crescut. Eu sunt din Plain City.

Părinții lui erau fermieri. El și familia lui mergeau la târgul din Plain City de când se știa, deși nu-și amintea să fi văzut câștigând un concurs de dans.

— Nu am mers niciodată în acea parte din târg, recunoscu el timid. Eu eram doar la standul cu numărul 4-H.

Am mai băut niște beri și am mai dansat de câteva ori. Aplauda și zâmbea la numerele mele. Îmi amintea de acasă, când lumea complota să mă facă să tânjesc, cu dor și nerealist, după alinarea și siguranța orașului în care crescusem. M-am lăsat dusă de val la fel ca multe alte dansatoare înaintea mea, cu soldați care veneau la club înainte de îmbarcare și care ar fi putut să nu se mai întoarcă niciodată. L-am adus în apartamentul meu după ultimul spectacol. Jeremy Scott era numele lui, iar eu aveam douăzeci și unu de ani. Aș vrea să spun că a fost mare lucru, dar era prima dată pentru amândoi și nu era nimic de lăudat. Pipăit. Penetrat. Ciocnit. Geamăt. Oftat. A durut ca naiba și a terminat atât de repede, încât am rămas mirată. „Asta era tot? Am tânjit și mi-am făcut griji și m-am păstrat pentru așa ceva?” A plecat din apartament la ora cinci dimineața. A promis că îmi va scrie, dar nu a făcut-o. După câte știu, a fost ucis la prima confruntare. Foarte trist, dacă era adevărat. Dar, din momentul în care a plecat, am fost speriată. Dacă eram însărcinată? Am căutat simptomele peste tot. Mirosul mâncării îmi provoca greață? Eram somnoroasă? Mă dureau sânii? Fetele de la club îmi dădeau sfaturi.

— Încearcă să te speli cu ulei de măsline, îmi recomandă Ida. Asta fac eu când vine Ray în oraș.

— Eu prefer coca-cola, spuse Irene. Este efervescentă și pe Jack nu-l deranjează gustul.

Ideea mă zăpăci, dar celelalte fete râseră.

— Ai putea încerca să pui pulpă de rodie acolo jos, sugeră altcineva.

— Sau ghimbir proaspăt.

— Sau zeamă de tutun.

— Îmi faceți greață, am spus eu.

Fetele se holbară la mine compătimitor. Ida spuse ce gândeau celelalte.

— Probabil că asta înseamnă că ești cu adevărat însărcinată.

Vorbele ei mă făceau să văd negru în fața ochilor. De

amețeală.

— Dacă ești însărcinată, spuse Ruby, nimic din toate astea nu te vor ajuta. Sunt bune doar dacă le folosești înainte să o faci.

— Un prieten are o trambulină, sugeră util una dintre fete. Am auzit că, dacă sari mult, copilul se desprinde.

— Ai putea să te arunci de pe niște scări…

— Cunosc un bărbat care se poate ocupa de asta, spuse Ida.

— Opriți-vă, toate, ordonă Helen. O speriați de moarte.

Fără exagerare, deoarece moartea prin exsangvinare sau sepsis mă aștepta dacă făceam un avort ilegal. Tata mă acuzase că eram o curvă, iar acum ardeam de rușine și frică. Toate astea, din cauza câtorva minute petrecute cu un pușți…

— Te voi ajuta eu, promise Helen. Și o făcu, deși probabil că nu ar fi trebuit să am încredere în ea, când ea însăși rămăsese însărcinată și sfârșise prin a-l avea pe Tommy.

Helen mă așeză într-o cadă cu apă fierbinte. Ea rămase pe podea și îmi ținu companie în timp ce eu îmi masam burta și mă rugam ca orice era înăuntru să iasă. După aproape o săptămână, în timp ce dansam Chinaconga prin club, ceva cald și lipicios mi se scurse dintre picioare. Îmi venise… exact la timp.

— Ai avut noroc de data asta, îmi ținu Helen morală. Doar tu vei avea de suferit pentru orice greșeală pe care o faci cu unul dintre băieții noștri.

— Nu trebuie să-ți faci griji, i-am promis eu. Nu o voi mai face niciodată.

Oricum, Helen m-a dus la doctor. „Doar ca să fii sigură”.

Doctorul – la fel de alb ca halatul lui, dar nu la fel de critic pe cât mă așteptasem – îmi puse o diafragmă. Când termină de scotocit înăuntru, spuse: „Asta nu depinde doar de voi. Băieții noștri au văzut filme și au învățat sloganul: «Nu uita – pune-l înainte să o bagi»”.

Chiar dacă vorbele lui fuseseră grosolane, cel puțin acum eram pregătită. Și chiar dacă jurasem să nu o mai fac niciodată, în următoarele câteva luni, valul mă luă de câteva ori. Sexul devenise și mai bun. Distractiv! Nu eram singura care gândea așa. Tinerele femei, fie de la clubul nostru, fie chelnerițele de lângă fabricile de muniție din apropiere sau din barurile de lângă baze, erau numite Fetele Victoriei, deși unii ne numiseră Excentricele în Kaki, Iepurașii Alintați și Șarlotele Distractive. Ne

făceam partea noastră din efortul de război – chiar dacă asta însemna că trebuia să ne descurcăm cu o mulțime de mâini ocupate. Iar când băieții se îmbarcau, le dădeam fotografii cu autograf – „Visând la tine, a ta pentru totdeauna, Prințesa Tai”, „Pentru un tip grozav, mereu îndrăgostită, Grace” sau „Să rămâi la fel de dulce ca acum, dragoste și sărutări, Ida” – ca să aibă ceva atunci când se simțeau singuri. Le-am dat adresa noastră de la club, ca să ne poată scrie și mulți dintre ei au făcut-o – povești triste și nostalgice. Uneori nu mai primeam vești de la ei și ne întrebam dacă erau morți, răniți sau dacă doar ne uitaseră. Dar a doua zi venea un lot nou de băieți și ciclul începea din nou. Nu am rămas însărcinată și nimeni nu a fost prea dur. (Asta totuși nu însemna că nu calculam zilele în fiecare lună. O singură greșeală mi-ar fi distrus viața.)

În ceea ce o privea pe Ruby, trecuseră paisprezece luni fără să fie identificată și ori frica îi dispăruse, ori se descurca de minune să o ascundă, deoarece Prințesa Tai era cea mai simpatizată dintre toate fetele. Poneii se plângeau că gardeniile ei amețeau bărbații din public. Și chiar păreau amețiți, dar nu era din cauza gardeniilor. Ar fi trebuit să vezi cum se aplecau în față, așteptând ca Prințesa Tai să își scape evantaiele sau sfera. Nu le scăpa niciodată. Îi plăteau cina și băuturile. Îi trimiteau flori în vestiar. Le arăta celor mai tineri cum să danseze. Îi învăța cum să mănânce cu bețișoarele. Când vreun guraliv o tachina despre vechiul mit al direcției în care fetele din Orient aveau organul sexual, ea râdea. „O, dragule, ar trebui să încerci. Este ca mâncatul porumbului de pe cocean”.

Într-o seară, la începutul lui martie 1943 – la un an după plecare lui Joe în California de Sud pentru instrucție – un atotștiutor îmbrăcat în albastru îi sparse sfera lui Ruby cu țigara. Oamenii o luară razna. După aceea, Ruby rămânea intenționat în mijlocul ringului de dans, apropiindu-se doar o dată pe seară de vreun băiat norocos, care ar fi plătit să aibă onoarea de a-i sparge sfera. „Este distractiv”, spunea Ruby întotdeauna după ce alerga goală înapoi în vestiar. Noul pretext îl ferici și pe Charlie, deoarece putea pune un preț mărit pentru sferă, pe nota clientului.

Cu toate acestea, Ruby îi rămase fidelă lui Joe, dar cu cât își asuma mai multe riscuri și devenea mai îndrăzneață și mai deschisă, cu atât mai mult nu dormeam noaptea, fiind neliniștită

că o singură scăpare ar fi fost suficientă ca totul să se termine pentru ea.

GRACE

O bucățică delicioasă

— Iisuse! Uită-te la asta! Ruby radia întinzându-mi o telegramă. Este o ofertă ca să joc într-un film!

Am citit telegrama care o invita pe Prințesa Tai să danseze într-un film al studiourilor Paramount, intitulat *Aloha, Boys*!, în care apărea Deanna Durbin, cu o muzică de Kay Kyser, care avusese recent succes cu melodia *Praise the Lord and Pass the Ammunition.* Nu erau vedete de prim rang, dar fetele de la vestiar erau date pe spate. Nu trecuseră nici patru săptămâni de când sfera lui Ruby fusese prima dată spartă de acel tip, iar ea deja culegea roadele.

— Este mai mult decât exaltant! spuse Ida.

— Uimitor! strigă Irene.

— Pot să-ți iau locul cât ești plecată? întrebă Esther, o fată nouă, care acum era evident că avea ambiții mai mari decât ne dădusem noi seama. Am lucrat la un număr.

Ida îi dădu un ghiont lui Esther.

— Încetează. Am auzit toate de numărul tău cu fata-din-colivia-aurită. Charlie nu îl vrea. Asta e despre Ruby, nu despre tine, care încerci să-i iei locul în spectacol.

Eu și Ruby le-am lăsat pe fete să se certe și am mers la biroul lui Charlie ca să-l poată suna pe directorul de distribuire a rolurilor. Ea ținu receptorul la ureche și repetă fragmente din conversație, ca să pot auzi. I se cerea să fie pe platourile de la Paramount pentru o zi, dar cu timpul pentru relaxare de dinainte și de după filmare, plus călătoria cu trenul, urma să fie plecată cinci zile. În timp ce o ascultam, mă supăram din ce în ce mai mult pe mine. Devenisem leneșă. Uitasem de ambiție. O lăsasem pe Ruby să mi-o ia înainte, deoarece era mai simplu să mă descurc ca dansatoare, câștigând o sută cincizeci de dolari pe săptămână, cu atribuțiile suplimentare de pudrare și lipire și să trăiesc pe marginea bogăției ei.

Până când termină conversația telefonică, Charlie deschise șampania și turnă pentru toată lumea – de la cel mai de jos spălător de vase până la prețuita prințesă. „Promit o mărire de salariu oricărui angajat care primește un rol într-un film”, declară el în timp ce ridica paharul.

— Aș face orice să fiu în locul tău, Ruby, am mărturisit eu cu sinceritate în voce.

Roși de bucurie anunțându-ne:

— Mi-au spus că pot aduce pe cineva cu mine. Tu și Helen îmi sunteți cele mai apropiate. Mi-aș dori să vă pot lua pe amândouă.

Cât am stat acasă, am asistat la suficiente predici ținute de reverendul Reynolds, încât să recunosc faptul că lăcomia și invidia care clocoteau în corpul meu erau păcate.

— Eu nu pot merge. Îl am pe Tommy, spuse Helen, oferindu-mi cel mai frumos dar din viață.

Am îmbrățișat-o pe Ruby și i-am mulțumit lui Helen. Eram recunoscătoare și entuziasmată.

Apoi se întâmplă ceva.

— Nu este periculoasă călătoria asta? am întrebat eu când am rămas singure. Dacă ești prinsă?

— Nu vrei să te calmezi? izbucni Ruby.

După asta, am tăcut.

Amândouă aveam nevoie de haine pentru călătorie, așadar am ieșit în oraș și am cheltuit o avere. Am cumpărat ținute de lână, bumbac și vâscoză, deoarece acele materiale erau produse în America. Nu doar cantitatea și tipurile de materiale fuseseră reduse dramatic pentru a ajuta efortul de război, ci și paleta de culori, deoarece chimicalele folosite pentru vopsele căpătaseră scopuri militare. Nuanțele rămase purtau nume americane: auriu victorios, albastru îndrăzneț, roșu curajos și verde patriotic. Fusta mea preferată avea un tipar cu V-uri făcute în codul Morse – trei puncte și o linie – pentru a simboliza V de la *victorie.* Am cheltuit și folosit toată rația pentru un an cumpărând trei perechi de pantofi într-o zi.

Joe trebuia să fie cireașa din vârf. Terminase jumătate din instrucție și reușise să scape două zile pentru a se întâlni cu noi. Când Ruby îi întrebă pe producători dacă Joe ar putea veni pe platou, ei fură de acord spunând: „Orice pentru băieții noștri”.

Charlie aranjă cu fotoreporterii să ne surprindă plecând,

așadar eu și Ruby ne-am plănuit corespunzător călătoria. Eram artiste; trebuia să arătăm ademenitoare și totuși accesibile. Ruby purta o fustă până la genunchi, pulover și jachetă și o pereche de sandale cu platformă. Eu purtam o bluză plisată și o fustă din bumbac imprimată cu un tipar roșu, alb și albastru și pantofi cu pânză roșie și ținte din alamă. Ne-am vopsit unghiile cu lac Cutex's Alert și ne-am dat pe picioare cu cremă Elizabeth Arden Velva Leg Film, pentru a părea că purtam ciorapi, chiar dacă ne păta fusta pe interior într-un galben îngrozitor. Am folosit creionul pentru ochi să desenăm liniile din spatele picioarelor, unde ar fi trebuit să se afle cusătura.

O mașină cu șofer ne-a așteptat la gara Union Station din Los Angeles și a accelerat pe bulevardul Sunset. Am mers încet pe bulevardul Hollywood și am ajuns la hotelul Hollywood Roosevelt, ca și când am fi fost adevărate stele de cinema. (O mare schimbare față de ultima dată când fusesem aici!) De îndată ce am ajuns în apartamentul nostru, ne-am îmbrăcat pentru o seară în oraș: Ruby într-o rochie neagră din crep cu o plasă care îi ținea părul (ca Hedy Lamarr), eu într-o rochie albastră din crep, cu pliuri în talie și cu blana de focă aruncată pe umeri. Amândouă am folosit rujul Tussy Jeep Red – „Minunat ca un Jeep: evident ca un Maior". Când ne-au sunat de la recepție să ne anunțe sosirea lui Joe, ne-am mai aranjat câteva minute, apoi am luat liftul spre foaier.

Joe purta uniformă și cu siguranță arăta bine. O gură de apă rece. Un bărbat care ținea lumea de coadă. Zâmbea în timp ce venea spre noi. Se opri în fața lui Ruby, pentru a o putea privi din cap până în picioare. „Ești o bucățică delicioasă, drăguță", spuse el, și așa era.

Ne-a dus la Coconut Grove. Prințesa Tai era un pește mare într-o baltă minusculă a cartierului Chinatown din San Francisco și un pește destul de mare în lacul de mărime medie a vremurilor de război de pe scena cluburilor de noapte din San Francisco, dar chiar și aici – unde strălucirea și eleganța atingeau punctul maxim – întorcea capete. Nu era încă o stea de cinema, așadar am fost așezați la primul nivel de deasupra ringului de dans. „Al doilea loc bun din local", spuse Joe în timp ce examina încăperea.

Era înnebunit după Ruby și ea era încântată să-l vadă. După felul în care se atingeau, sunt sigură că își doreau să plece

repede într-un loc mai intim, dar eram acolo și se străduiră să mă includă și pe mine. A dansat cu amândouă și, ca de obicei, celelalte cupluri ne-au făcut loc mie și lui Joe, când am executat câteva dintre mișcările noastre deosebite. Când ne-am întors la Ruby, ne-a umplut paharele de șampanie și ne-a spus ce urma să facă la instrucție. Eu și Ruby ne-am arătat interesate, dar despre ce naiba vorbea? Ne aduse înapoi la hotel înainte de miezul nopții. Ruby avea nevoie de odihnă pentru ziua cea mare, dar Joe intră pentru puțin timp și petrecură ceva vreme împreună în camera ei. Eu îmi puneam bigudiuri și încercam să nu ascult.

În dimineața următoare, Ruby nu se mai fardase, așa cum i se ceruse, dar eu m-am machiat. Mergeam la un studio de film, așa că voiam să arăt fantastic. Mi-am pieptănat în sus părul din față și din părțile laterale, ca să formez o coafură pompadour ondulată, folosind o gogoașă din spumă, ca să măresc volumul.

Joe aștepta la mașina studioului când am coborât. Ajutând-o pe Ruby să urce pe bancheta din spate, îi puse o mână pe talie. Drumul până la studiourile Paramount a fost scurt. Ne salută o femeie înaltă și blondă, care avea o mapă în mână. Numele ei era Betty și reușea să fie și autoritară, și splendidă. „Regizorul vrea să te vadă înainte să mergi la coafat și machiaj”, explică ea. Ne conduse printr-un studio de sunet – cavernos și întunecat, cu o scenă iluminată senzual ca într-un club de noapte, construită în centru – unde David Butler trecea în revistă detaliile. Celebru! Regizase câteva filme cu Shirley Temple și tocmai terminase de filmat *Road to Marocco.* A dat mâna cu Joe, își înclină capul spre mine și o privi pe Ruby ca și când ar fi verificat prospețimea unui pește.

— Am auzit lucruri minunate despre tine. Îi spuse lui Ruby să se întoarcă, pentru a o vedea din toate părțile. Nu ți-am văzut numărul, așadar poți să-mi arăți ambele dansuri – cel cu sfera și cel cu penele?

— Sunt evantaie, îl corectă Ruby.

Îi făcu semn cu ochiul, mulțumit de curajul ei.

— Cât de mult se va vedea? întrebă ea, după ce se opri din rotit.

— Cât de mult pot vedea? întrebă el poznaș.

Ruby îndreptă un deget spre el.

— Tu ești cel care trebuie să se descurce cu normele de

decență, nu eu.

El râse.

— Nu-ți face griji. Vei fi suficient de decentă.

Îi spuse lui Betty să o însoțească pe Ruby la vestiar. Ne-am întors afară și ne-am îndreptat pe un drum mărginit de un gard viu tăiat perfect, în formă de pătrat. Când Gary Cooper și Ingrid Bergman trecură pe lângă noi, a trebuit să mă ciupesc. Ruby își flutură încântată pleoapele spre mine. Mă simțeam ca și când aș fi ajuns în rai. Și Joe radia. Avea destule povești de spus, odată întors la Minter Field.

Vestiarul era mic, dar elegant. Betty arătă spre o cutie de carton, care proteja o pereche de gardenii perfecte, pe care să le poarte Ruby. Apoi, Betty ne conduse în grabă la coafură și machiaj, unde am văzut cum oamenii o machiau pe Ruby și îi puneau o perucă, al cărei păr îi trecea de fund.

— Cred că vor să mă facă să arăt precum Godiva, comentă Ruby.

Betty ridică din umeri. Se pare că nimeni nu se deranjase să o informeze.

— Fata de la machiajul corpului se va ocupa de tine în vestiar, spuse Betty. Vă puteți întoarce singure? Am aranjat ca să-l conducă cineva pe Joe într-un tur al studioului.

Joe o lăsă pe Betty să-l conducă, iar eu și Ruby ne-am întors în vestiar. Câteva minute mai târziu, sosi fata de la machiaj, iar eu i-am arătat cum îi plăcea lui Ruby să fie aplicată pudra. După ce fata plecă, am ajutat-o pe Ruby să se îmbrace cu o rochie din mătase și i-am prins gardeniile după urechea stângă. Apoi ne-am ridicat – deoarece Ruby nu voia să-și strice machiajul – și am așteptat. În sfârșit, am auzit o bătaie în ușă. Am răspuns și era Betty, care se uita nervoasă în mapa ei. Doi bărbați în costume negre și cu pălării din stofa gri trase pe frunte se conturau în spatele ei. Era și domnul Butler cu ei.

— Acești bărbați sunt de la FBI. O caută pe… Betty aruncă o privire în mapă apoi se uită la mine. Ei îi spun Kimiko Fukotomi.

Bărbații au dat-o nerăbdători pe Betty la o parte. Unul dintre ei își puse palma cărnoasă pe ușă și o deschise împotriva rezistenței mele inutile. Ce credeam că rezolvam dacă încercam să o închid? Că îi dădeam șansa lui Ruby de a sări pe fereastră în halat? Unde ar fi putut fugi?

Agenții FBI se postară în mijlocul camerei, cu picioarele

depărtate pentru o poziție mai stabilă, cu pumnii strânși în fața vintrelor lor. Betty și domnul Buttler intrară și ei în vestiar și se poziționară puțin în lateral. Gardeniile lui Ruby, încălzite de prezența atâtor oameni, emanau parfumul dulce sufocant.

— Dumneavoastră sunteți Kimiko Fukotomi? întrebă agentul mai înalt.

Ruby privea în gol. Mi-am ținut respirația, cuprinsă de groază.

— Doamnă?

Ruby clipi și îl privi pe bărbat.

— Sunt Ruby Tom, răspunse ea, cu vocea monotonă. Numele meu de scenă este Prințesa Tai.

Bărbatul scoase o telegramă din buzunarul interior. O privi, după care se uită din nou la Ruby.

— Ieri am primit informații din San Francisco. Aici scrie că sunteți japoneză. Eu și partenerul meu am făcut câteva cercetări și, doamnă, familia dumneavoastră…

Auzind acestea, Ruby își pierdu calmul. „M-au prins, m-au prins, m-au prins”.

El își îndreptă atenția spre mine.

— Și dumneavoastră, domnișoară? Sunteți japoneză?

Am scuturat din cap, în semn că nu. De fapt, îmi tremura tot corpul. Era cu treizeci de centimetri mai înalt decât mine, deci prezența lui fizică era amenințătoare.

— Știați că ea este japoneză?

Am deschis gura.

— Nu! Vocea lui Ruby era tăioasă. Domnișoara Lee nu este japoneză. Asta va fi ușor de dovedit. Și nu știe nimic despre mine. Își concentră atenția asupra mea. Îmi pare rău că nu ți-am spus. Îmi pare rău pentru orice problemă pe care s-ar putea să o ai din cauza mea…

— Hei, nu putem avea japonezi în filmul nostru, interveni în discuție domnul Butler, afirmând că pentru el era o problemă importantă.

— Kimiko Fukotomi nu va juca în niciun film, adăugă al doilea agent. Nu acolo unde merge.

— Trebuie să veniți cu noi.

Primul bărbat își roti gâtul ca și când ar fi avut o crampă.

— Pot să mă îmbrac mai întâi? întrebă Ruby cu vocea joasă.

— Cinci minute. Vom fi în fața ușii.

După ce agenții, domnul Butler și Betty plecară și închiseră

ușa în urma lor, Ruby își scoase halatul. Trebuia să-i mulțumesc pentru că mă protejase, dar nu aveam timp. M-am grăbit să șterg cât de mult machiaj am putut.

— Cineva m-a turnat. Cuvintele ieșiră din gura lui Ruby, dar cumva, parcă nu erau spuse de ea. Stătea acolo ca un copil în timp ce îi ridicam piciorul stâng și îl puneam în deschizătura chiloților. Am repetat acțiunea cu piciorul drept, iar apoi i-am tras în sus, de-a lungul picioarelor.

— Hei, băieți, care-i treaba? se auzi o voce veselă prin pereți.

— Joe… spuse Ruby.

Din afara vestiarului se distingeau murmurele celor trei bărbați discutând aprins. I-am tras rochia lui Ruby peste cap și am închis fermoarul la spate. Deja se mișca în reluare.

— Trage singur concluziile, prietene, se auzi clar și tare. Ușa se deschise. Este problema ta.

Joe arăta ca un copil căruia i se luase mingea. Nu. Greșeam. Arăta mai mult ca Freddie Thompson din Plain City, atunci când era tachinat de copiii care descoperiseră că avea haine purtate de alții și era mult mai scârbit. Dacă un copil de opt ani putea să se simtă așa, imaginează-ți acele emoții multiplicate în cazul unui tânăr care fusese antrenat să omoare pe cineva din rasa ta și nu doar că se culcase cu tine, dar te mai și ceruse în căsătorie.

— Este adevărat?

Cuvintele îi păreau smulse din gât.

— Nu mi-e rușine cine sunt, afirmă categoric Ruby.

— Nu? Atunci, de ce nu mi-ai spus că ești japoneză?

— Tu voiai o chinezoaică frumoasă. Ți-am dat o chinezoaică frumoasă, spuse Ruby mișcând brusc din cap.

Știam că ea încerca să se protejeze de propriile emoții și eșecuri și de reacția lui Joe, dar impactul cuvintelor ei sfidătoare a fost brutal pentru el. Se înroși de mânie… și umilire. Și-a încleștat și desfăcut pumnii până când monturile îi străluciră ca fildeșul. Brusc, arăta ca în ziua în care aproape că se luase la bătaie pe Treasure Island – fără control. Tot ce se întâmpla în țară era concentrat în ura pentru o singură persoană: Ruby, femeia care îl păcălise, mințise, trădase și care îl luase drept fraier. Își ridică mâna. Fără să mă gândesc, am sărit în fața lui Ruby. Pumnul lui Joe mă lovi direct în maxilar. Am simțit cunoscuta ridicare în aer, dar Joe era mult mai mare și mai

puternic decât tatăl meu așa că am fost aruncată înapoi cu o forță nemaipomenită. M-am izbit de perete. În cădere, cutia toracică a trosnit pe marginea unei mese. O durere intensă trecu prin mine când am lovit podeaua.

Ruby rămase la fel de frumoasă și nemișcată ca o statuie – cu părul lung al perucii ei coborând pe spate, cu pielea ei la fel de palidă ca petalele gardeniei, cu ochii ei neclintiți ca piatra. M-am ghemuit într-un colț, încercând să ating locurile care mă dureau, la fel cum o făcusem în multele dăți în care luasem bătaie de la tata, dar nu eram paralizată de frică. Învățasem cum să mă port în situații de criză și toate simțurile mi se ascuțiseră, ca să fiu pregătită pentru ce ar mai fi putut să urmeze.

Ochii lui Joe se măriră de groaza a ceea ce făcuse. Se uită frenetic la mine și la Ruby, și din nou la mine. Scuturâ din cap. Să nu mă lovească pe mine? Să nu o lovească pe Ruby? Își deschise pumnii, îi strânse din nou când îi întâlni privirea lui Ruby, iar apoi fugi din cameră.

Ruby se grăbi spre mine.

— Nu pot să cred că ai făcut asta pentru mine. Ești bine?

Mi-am mușcat buza ca să-mi ascund durerea. Ruby mă ajută să mă așez pe scaun, după care îngenunche în fața mea.

— Nu avem mult timp, îmi șopti ea imperios.

Am respirat ca să vorbesc și am tresărit când plămânii mi-au împins coastele.

— Mergi după el, mă imploră ea când intrară agenții FBI. Te rog, mergi după el. *Te rog...* Va avea nevoie de cineva...

Îmi strânse genunchii, apoi se ridică pentru a înfrunta agenții. M-am ridicat și m-am clătinat spre ușă.

— Rămas-bun, Grace, am auzit-o spunând.

— Rămas-bun, Ruby.

Cuvintele se simțeau ca praful în gura mea.

Ținându-mă cu mâna dreaptă de partea stângă care zvâcnea, am șchiopătat pe frumoasa alee din fața vestiarului. L-am găsit pe Joe lângă o fântână, aplecat peste ea, cu mâinile pe coapse, tremurând din tot corpul.

— Am fost un prost. Scuipa cuvintele, scârbit de el însuși. Cred că am meritat asta.

Eram cuprinsă de asemenea agonie fizică, încât îmi era greu să vorbesc.

— Nu ai fost un prost și nu ai meritat asta.

— Știai? Se ridică să mă privească. Oftă. Bineînțeles că știai. Și Helen, sunt sigur. Voi trei…

— Am implorat-o să-ți spună.

Mă fixă cu privirea, gândindu-se la ce i-am spus. Nu își ceru scuze pentru că mă lovise și nu mă întreba dacă mă durea. Era atât de surprins de minciunile lui Ruby – și de ale mele, presupun – încât nu mai gândea normal. Când își reveni, conștiința îl mustră îngrozitor. Pentru moment, totuși…

— O femeie poate spune o minciună de un kilometru, iar un bărbat crede că este adevărul.

Nu puteam să-i zic nimic. Ruby îl mințise, iar el o crezuse. Eu i-am păstrat secretul, știind că îl va distruge dacă l-ar fi aflat vreodată. I-am protejat pe amândoi. Acum vedeam rezultatele dureroase.

Se întoarse și se îndreptă spre poartă. Durerea emana din umerii lui. Îmi dădeam seama că *încă* nu conștientiza faptul că mă lovise.

Îmi ardea falca. Avea să se umfle, dacă nu puneam repede niște gheață pe ea. În plus, căzusem pe niște răni mai vechi. Fie mi se fisuraseră, fie mi se rupseră câteva coaste de pe partea stângă, deci fiecare respirație ardea ca un fier încins rotit între oase. Când m-am întors la vestiar, cei doi agenți FBI dispăruseră, la fel și Ruby, dar David Butler mă aștepta. Ținea peruca lui Ruby în mâini. Gardeniile zăceau strivite pe podea.

— Am o scenă de filmat și am nevoie de o dansatoare orientală, spuse el. Poți să o faci tu?

— Bineînțeles! Mi-am frecat falca. Durea ca naiba, iar coastele mă terminau. Mi se întâmplau prea multe ca să-mi analizez sentimentele – eram foarte îngrijorată pentru Ruby, tristă pentru Joe și mă simțeam foarte vinovată că oportunitatea trebuia să vină cu un preț atât de mare, dar asta era șansa mea. Trebuia să o accept, nu-i așa? Dar am face bine să ne grăbim. Mă voi învineți destul de curând.

— Nu-ți face griji, spuse el, repetând ceea ce îi spusese lui Ruby mai devreme. Acesta este Hollywood. Avem machiaj pentru asta și, cu lumina corespunzătoare, putem face pe oricine să arate bine.

— Mă simt și destul de amețită. Credeți că pot primi câteva aspirine?

— Aspirină? Betty îți va da ceva mult mai puternic.

Domnul Butler îmi dădu peruca și halatul lui Ruby și m-a trimis la coafură și machiaj. Când am ajuns acolo, l-am sunat rapid pe Max Field, agentul la care apelasem eu, Helen și Eddie, în Los Angeles. A fost de acord să-și refacă programările și să vină la Paramount, să facă un contract rapid și să urmărească filmarea, pentru a mă putea distribui și în altă parte. M-am străduit din toate puterile să nu mă gândesc la Ruby și la Joe și m-am dat pe mâna doamnelor drăguțe. Ele începură să-mi desfacă părul, iar apoi să-mi prindă șuvițele cât mai aproape de cap, ca să-mi poată potrivi peruca. Când își terminară treaba, eram transformată. Pentru prima dată, nu eram doar o frumusețe chinezească. Eram o femeie extraordinar de frumoasă. Domnul Butler m-a studiat și a decis să nu folosesc gardenii.

— Nu ai nevoie de ele, zise el. Ești splendidă și așa.

Cu acest compliment care îmi ridică moralul, mi-am găsit ținta. Acesta era visul meu, dar să lucrez într-un studio de sunet nu era la fel cu a lucra într-un club. Nu ai spectatori care să te aștepte să îi distrezi. Nu ai sentimentul că oamenii sunt *cu* tine. Vrei să te exprimi și să promovezi numărul, dar de fapt joci într-o cameră goală – cu camerele îndreptate spre tine – și este foarte, foarte dificil. Indiferent de ce am făcut, domnului Butler nu îi plăcu. Îmi ceru să folosesc evantaiele lui Ruby. Întotdeauna spunea că ceea ce făcea era mult mai greu decât părea și avea dreptate. Eram goală, cu excepția unui petic, și trebuia să merg timp de trei refrene, ceea ce, când venea vorba de muzică, înseamnă mult timp. Cel puțin o coastă era fisurată sau ruptă, iar acele evantaie cu pene erau grele. Eram și foarte speriată, deoarece nu mai făcusem așa ceva. Mi-am pierdut echilibrul și am auzit doi bărbați din echipă chicotind.

— Să încercăm sfera, sugeră domnul Butler.

Dar nu era ușor să mă întorc cu sfera, fără să mi se vadă fundul la cameră. Am auzit „Tăiați! Tăiați! Tăiați!” de prea multe ori încât să pot număra. Eram umilită și rușinată de slaba mea performanță.

— Mai ai și altceva? întrebă frustrat domnul Butler.

— S-ar putea să am, am spus eu. Dați-mi zece minute și voi născoci ceva care să se potrivească muzicii voastre. Le pot arăta spectatorilor voștri întreaga lume, am promis eu.

Am mers într-un colț al studioului de înregistrări și am început

să număr în minte. *Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt.* Domnul Butler tocmai terminase de filmat prima peliculă, *Drumul,* care probabil însemna că voia ceva „exotic”, așadar, am preluat gesturile mâinilor de la numerele de dans ale thailandezelor și birmanezelor pe care le văzusem la expoziția de pe Treasure Island, hula învățată de la Ruby și fărâme din mișcările operei chinezești văzute cu Monroe, iar apoi le-am adaptat stilului dansului de sală. Când i-am arătat dansul domnul Butler, el spuse: „Perfect! Îmi place! Să-l filmăm!”

Mi-au pus unghii false foarte lungi, m-au pudrat ca să strălucesc și m-au dat cu ruj. Deoarece aveam nevoie rapid de un costum, m-au înfășurat într-un sarong, ca pe Dorothy Lamour și mi-au scos pantofii, ca să pot dansa desculță. Am dansat de câteva ori, în vreme ce Deanna Durbin și un alt actor au intrat pe scenă, în prim-plan.

Urma să devin o stea a cinematografiei.

RUBY

Whiripool Valley

— Cine va câștiga războiul? întrebă agentul Parker cu o voce răgușită.

— Statele Unite, am răspuns eu.

— Ești pro Japonia?

— Nu.

— Atunci, de ce tatăl și frații tăi au mers la pescuit într-o duminică?

— Nu știu.

— Trimiteau cumva semnale de pe barca lor spre avioanele japoneze, care intrau în Pearl Harbor?

— Sunt sigură că nu, am răspuns eu.

— Știai că mama ta îi punea pe studenții ei să cânte imnul național al Japoniei înainte de fiecare curs?

— Da, dar faceți să sune mai rău decât era de fapt. Studenții ei învățau japoneza mai ușor când trebuiau să urmărească o melodie.

Agentul Parker s-a uitat la partenerul lui, agentul Holt. Eram

într-un birou fără ferestre, undeva în Los Angeles. Îmi era ciudă pe mine că fusesem prinsă, mai lividă că-mi ratasem marea șansă de la Hollywood și mai furioasă pe cel care mă raportase decât eram speriată din cauza bărbaților, dar mă străduiam din greu să nu îi las să-mi vadă emoțiile.

— Acum e pentru prima dată când aud despre părinții mei de la atacul de la Pearl Harbor, am zis eu, zâmbind agentului Parker. Unde sunt? Și ce s-a întâmplat cu fratele meu? Numele lui este Yori Fukutomi…

— Noi suntem cei care pun întrebări, drăguță, îmi aduse la cunoștință agentul Holt.

Cât mi-ar fi plăcut să-l lovesc, chiar atunci, dar trebuia să mă gândesc la mine.

— Părinții tăi au dus alimente sau petrol navelor japoneze de pe mare? reluă agentul Parker.

— Nu.

— Au ascuns japonezi în casa lor?

— Nu.

M-au interogat timp de două zile. Mi-au pus exact aceleași întrebări, iar eu le-am dat exact aceleași răspunsuri iar, și iar, și iar, întotdeauna cu cel mai frumos zâmbet al Prințesei Tai. Întrebările mele, pe de altă parte, au fost întâmpinate de tăcere, riposte sau amenințări. Când am întrebat dacă puteam merge la toaletă, se strâmbară și priviră în altă parte. Când am întrebat cine mă turnase, agentul Holt glumi: „Minciuni, trădări și dezamăgiri. Doar asta înseamnă prietenia, drăguță”, ceea ce îmi reduse cercul de suspecți la… cine? La Ida? Charlie? Eddie? La una dintre Surorile Lim? La un membru al trupei? Poate la Monroe? La unul dintre bărbații cu care mă întâlnisem de când devenisem Prințesa Tai, care începuse să fie curios în privința mea și care ghicise din întâmplare? Când agentul Holt s-a săturat de răspunsurile mele, m-a avertizat: „Există oameni mai duri ca noi. Vrei să fii în cameră cu ei?” Amenințarea era reală? Nu am vrut să aflu, așadar am încercat să elaborez puțin. Când agentul Parker mă presa cu întrebări despre motivul pentru care familia mea locuise întotdeauna lângă port, răspunsul meu a fost: „Nimeni altcineva nu voia să locuiască acolo, deci chiria era foarte mică”. Nu îi plăcuse replica mea. „De câtă vreme tu și familia ta spionați America?” urlă el la câțiva centimetri de fața mea.

Noaptea, eram închisă într-o celulă și mi se dădea o tavă cu mâncare. Nu aveam voie să sun pe nimeni. Nu mi se dăduseră haine, o periuță de dinți sau o perie de păr. Nu am plâns, deoarece fierbeam în sinea mea. Cineva mă reclamase și mă lipsise de ocazia de a fi o adevărată celebritate. Noaptea, mă tot gândeam la asta. Când ajungeam la capătul buclei, repetam ceva ce obișnuia să-mi spună mama. *Sakki naita karasu ga mo warau. Cioara care plângea acum câteva minute, deja râde acum.* În japoneză, îmi explicase mama, cuvântul pentru *plâns* suna ca *pasărea care făcea zgomot,* chiar dacă literele erau diferite. „Ciorile sunt inteligente, încăpățânate, dure supraviețuitoare”, mi-a spus ea. „Dar să ții minte, Kimiko, că *gaijin* – străinii albi – nu își dau seama dacă plângem sau râdem, deoarece nu ne consideră oameni. Îi vei păcăli întotdeauna. Iar mâine vei zbura și râde din nou pe cer”.

În a treia dimineață, am fost adusă din nou în camera fără ferestre. Corpul meu – în special gura – mirosea urât. M-am pregătit pentru o nouă zi de interogatoriu. Agenții intrară, puși pe fapte mari.

— Îți vom spune direct, zise agentul Parker. Avem un lagăr special de concentrare în Arizona, numit Leupp. Acolo ținem japonezii pe care îi suspectăm de trădarea Statelor Unite. Doi dintre deținuți sunt părinții tăi.

— Sunt în viață?

Eram neîncrezătoare și recunoscătoare, dar prudentă în același timp.

— Ce crezi că le-am făcut? Că i-am scos afară și că i-am împușcat? râse de mine agentul Holt.

Poate.

— Autoritatea Relocării pe timp de război îl ține pe fratele tău într-un lagăr din Utah, continuă agentul Parker. Dacă ar fi depins de mine, te-am fi ținut aici până ne-ai fi spus adevărul…

— Am spus adevărul, am grăit eu.

Agentul Parker continuă:

— Dar ni s-a ordonat să îți oferim o alternativă. Vrei să fii trimisă la părinții tăi sau la fratele tău?

Amândoi bărbații se uitau la mine să vadă cum urma să răspund.

•

Am fost urcată într-un tren împreună cu alți câțiva vagabonzi

japonezi: câțiva celibatari și două familii care, la fel ca mine, reușiseră până acum să evite identificarea și prinderea. O familie era înconjurată de valize și pachete – toate bunurile personale pe care le puteau duce. Tatăl purta un costum. Mama avea pe umeri un pulover tricotat manual. Fiica lor adolescentă plângea într-o batistă, în timp ce frații ei mai mici se înghionteau și se balansau pe banca pe care o împărțeau.

Eram încă în rochia purtată la studio. Fără așternuturi de pat, fără cosmetice, fără haine. Aveam poșeta la mine și aproape cincizeci de dolari, care nu m-ar fi dus departe. Toate celelalte lucruri pe care le aveam, inclusiv economiile, erau în apartament. (Ce nu cheltuiam pe haine și pe alte lucruri extravagante puneam într-o cutie de sub patul meu. Nici eu și nici Grace nu aveam încredere în bănci.) Eram singură și neprotejată. Ceilalți mă priveau fără cuvinte. Eram supravegheați de gărzi înarmate de la fiecare capăt al vagonului. Am auzit o fetiță întrebând-o pe mama ei aproape același lucru pe care îl întrebasem și eu despre părinții mei: „Ne vor împușca?” „Dacă era să ne omoare, răspunse mama, ar fi făcut-o deja”. Când treceam prin gări, ni se ordona să tragem storurile, deoarece gărzile nu puteau garanta ce s-ar fi putut întâmpla dacă am fi fost văzuți de localnici.

Câteva ore mai târziu, am coborât din tren și am intrat într-o furtună de nisip nocturnă. Nu puteam să respir. Mi-am întins brațele în față, dar praful era atât de dens, încât nu-mi vedeam mâinile. Eu, în așa ceva! Și era frig. Nu aveam o haină, și nici ceilalți nu aveau. Am fost urcați în camioane acoperite cu pânză și am mers pe drumuri accidentate. Praful și nisipul continuau să se învârtă în jurul nostru. Mi-am acoperit nasul și gura cu mâneca și am închis ochii.

Camionul se opri. Sub șuieratul vântului, am auzit bărbați vorbind între ei, apoi camionul porni. Merse încet, până când se opri din nou. Mâini aspre ne traseră afară din camioane. Praful și nisipul creau o furtună nemiloasă, înțepătoare și abrazivă în obscuritatea miezului nopții. Tovarășii mei de călătorie – care înainte stătuseră separați – și cu mine ne-am agățat unul de celălalt, mișcându-ne în masă pe niște scări, spre o lumină slabă și galbenă și am intrat pe o ușă. Imediat ce se închise în spatele nostru, am luat prima gură de aer completă de când coborâsem din tren. Am încercat să ne scuturăm nisipul de pe fețe și haine.

Uitându-ne la noi, am văzut că eram murdari, extenuați și încordați.

Ne aflam într-un fel de clădire administrativă. Pe un indicator scria: CENTRUL DE RELOCARE DE RĂZBOI TOPAZ. Unul dintre băieți se apucă de salopete și spuse că trebuia să facă pipi. Asta îi făcu și pe ceilalți copii să vorbească în cor. Și ca să fiu sinceră, și eu abia mă țineam. Doi gardieni ne escortară înapoi în furtuna de nisip. Am urmat razele lanternelor, spre latrina comună. Gheretele aveau pereți, dar nu și uși. Mama care purta puloverul începu să plângă. Nu era mare lucru pentru mine, după mulți ani în care împărțisem vestiarul cu o grămadă de fete, dar cum puteau cei care administrau locul ăsta să se aștepte ca o adevărată femeie japoneză să-și facă nevoile în văzul tuturor? Dar ea – și noi – nu aveam de ales. Apoi ne-am întors în furtună, ca să ne revenim în clădirea administrativă.

Unul câte unul, am fost amprentați și înregistrați. Am încercat să flirtez cu un ofițer, ca să păstrez atmosfera degajată. Nu a mers. Am fost repartizată în baraca 24 3-D. Un bărbat japonez în vârstă – în mod sigur *Issei* – se apropie de mine. Se înclină, iar eu, în mod automat, m-am înclinat și mai mult. Îmi vorbi în japoneză. „Eu sunt administratorul barăcii”.

I-am mulțumit în japoneză, onorându-l cum se cuvine, conform vârstei și statutului său, deși nu știam ce era un „administrator al barăcii”. La sunetul vocii mele, ridurile de pe chipul lui se adânciră și mai mult.

— Vorbești limba albilor, observă el, iar eu nu am putut nega.

L-am întrebat despre fratele meu. El mi-a spus: „Poți să-l cauți mâine”, apoi îmi dădu o batistă să-mi acopăr fața, aprinse o lanternă cu baterie și mă duse înapoi în grozăviile nopții. Nu vedeam nimic în lumina lanternei în afară de praf. Nu știam unde eram sau unde mergeam. După ce am mers cam zece minute, m-a tras pe niște scări, spre o ușă și într-un hol minuscul.

— Bine ai venit în noua ta casă, șopti el cu accent pronunțat, îmi examină hainele cu dispreț. Îți vom da ceva folositor de purtat mâine. Avem multe familii aici, deci fii tăcută cât îți arăt zona ta.

Mi-am scos pantofii și l-am urmat pe un hol întunecat, pe lângă ceea ce păreau camere separate pentru familiile pe care le menționase. Deschise una dintre uși și îmi făcu semn să intru.

Cearșafuri și pături atârnau pe sârme de rufe, pentru a împărți spațiul. Căldura venea de la niște sobe ovale. Trase un cearșaf și îmi făcu semn să intru. Acolo era un pătuț, o pernă și două pături de armată pliate. Când m-am întors să-i mulțumesc, deja plecase. Mi-am scos rochia și am pus-o la capătul patului. Apoi m-am întins în furou și chiloți. Cortinele din jurul meu tremurau ca fantomele. De partea cealaltă a cortinei auzeam respirații. Alți oameni – complet necunoscuți – dormeau la câțiva centimetri de mine, fără nicio protecție între cearșafuri. Cineva sforăia ușor. În apropiere, unul dintre colegii mei de cameră se întoarse pe partea cealaltă și arcurile patului ei – lui? – scârțâiră. Ar fi trebuit să fiu speriată, dar eram foarte mânioasă. Eram și epuizată, dar am adormit cu greu.

Devreme, în dimineața următoare, am fost trezită vag de sunetul unui clopot, de oamenii care vorbeau șoptit, de copiii care alergau pe hol și de pașii unor bocanci. Când am deschis ochii, am văzut că tavanul era acoperit cu carton bituminat și un singur bec atârna de un fir. „Iisuse, ce văgăună!” Praful și nisipul intraseră în clădire în timpul somnului și îmi acoperiseră toată pătura, fața și mâinile. M-am întins după rochie și m-am chinuit să o îmbrac sub pătură, cât de repede am putut, ca să nu-mi fie frig. Când m-am ridicat, podeaua scârțâia. Vedeam pământul printre scândurile dușumelei. Trebuia să-mi găsesc fratele, dar mai întâi trebuia să fac alte lucruri. O femeie se grăbi hotărâtă pe hol. Am întrebat-o unde era baia, iar ea mi-a spus, într-o engleză perfectă, că barăcile individuale nu aveau toalete.

— Baraca noastră are o clădire specială pentru asta și pentru spălat, îmi explică ea. Ai ratat micul dejun, dar îți pot spune pe unde să ajungi la sala de mese a barăcii noastre, dacă vrei. Clopotul va anunța prânzul.

Din fericire, afară se liniștise vântul. Am mers pe strada de pământ spre colțul barăcii mele, unde m-am oprit să-mi aranjez ținuta. Multe rânduri de barăci se întindeau în toate direcțiile. Locul ăsta era ca un mic oraș, iar toți bărbații – unii îmbrăcați ca și când ar fi mers să facă afaceri, în timp ce alții purtau pantaloni obișnuiți și pulovere – păreau că aveau de ajuns undeva. Am găsit drumul spre latrină, unde un rând se întindea spre drum și după colț. Am văzut bunici îmbrăcate în haine mari de armată care atârnau până la pământ și tinere femei cu părul

strâns în batiste. Mamele țineau copii în brațe și îi certau că nu stăteau la rând. Mi-am așteptat rândul. După ce am folosit toaleta, am intrat în baie. Dușurile erau aliniate pe un perete. Centrul camerei era plin cu căzi mari, pentru spălarea manuală a hainelor. Câteva mame rechiziționaseră căzile unde își scăldară copiii unul după altul, pentru o baie rapidă. M-am spălat pe față și pe mâini și m-am întors înăuntru. Acum mă simțeam puțin mai prezentabilă.

Am întrebat cum să ajung la clădirea administrativă. Am mers cam opt sute de metri, trecând de barăcile aliniate în grupuri sau de „blocurile” înghesuite ca hamsiile într-o conservă. Topaz era atât de mare, încât avea străzi și adrese, dar nu se vedea nicio plantă. Deșertul fusese curățat pentru construirea lagărului. În zece minute, am văzut mai mulți japonezi decât văzusem probabil în toată viața mea. Am vrut să strig către ei: „Cum de ați putut să-i lăsați să vă facă așa ceva?” Brusc, în fața mea apăru un gard din sârmă ghimpată. Evident că ratasem curba spre clădirea administrativă. Am văzut un turn de gardă în stânga mea și unul în dreapta. Gărzi înarmate patrulau cu ciobănești germani dresați. Afară – totul era întins ca în palmă, până la o zonă muntoasă, care avea unul dintre vârfuri deosebit de înalt. Vârtejuri de praf se roteau la distanță și nu se vedea niciun semn de civilizație.

— Cum merge treaba acolo, soldat? am strigat la tânărul din tumul de gardă.

Își ridică arma la umăr, ținti și strigă:

— Îndepărtează-te de gard!

Bine, atunci. M-am întors pe unde am venit. Am găsit drumul corect și în câteva minute am ajuns la clădirea administrativă, unde la lumina zilei am văzut că era o altă structură construită în grabă cu pereți din placaj și acoperiș din carton bituminat. Mi-au dat o cămașă kaki, pantaloni verzi și o haină veche militară – ca aceea purtată de bătrână – care îmi atârna până la glezne. Când am întrebat de fratele meu, o femeie s-a uitat prin niște dosare, l-a găsit pe cel al lui Yori și mi-a spus că era antrenorul echipei de baseball Berbecii. Mi-a explicat cum să ajung la „liceu”. Pentru prima dată în câteva zile, zâmbetul meu era sincer. Yori era cu adevărat acolo!

Am găsit terenul de baseball și l-am reperat pe fratele meu îngrămădindu-se cu un grup de copii. Când am părăsit Honolulu

ca să vin în San Francisco, l-am văzut ultima dată pe un debarcader. Atunci, avea însușirea unui băiat de pe insulă – cu un mers lejer care îl ducea de pe plaja unde naviga împreună cu băieții de la școala lui, la vaporul tatei, spre templul unde ne închinam. În ultimii patru ani, Yori crescuse. Avea umerii largi, pometi înalți și o înfățișare autoritară, dar prietenoasă, care părea perfectă pentru un antrenor. Când băieții își ocupară locurile pe teren și începură să joace, m-am apropiat. Când mă văzu, ochii i se luminară.

— Surioară!

Nu ne-am înclinat. Mă îmbrățișă și mă ținu strâns.

— Arăți ca naiba, spuse el când îmi dădu drumul, și am râs.

— Mama și tata? am întrebat eu.

Dădu din cap spre băieți.

— Lasă-mă să termin aici. Îți spun mai târziu ce știu.

M-am așezat pe o bancă și l-am privit cum antrena echipa.

Se auzi un clopot. Yori le dădu liber băieților.

— Nu i-am mai văzut pe mama și pe tata din acea zi îngrozitoare, spuse el când se așează. Se uită la câmp privind în depărtare și-mi povesti cum fusese reținut și interogat ore întregi. Interogatorii lui voiau să știe dacă tata trimisese semnale avioanelor japoneze.

Am scuturat din cap.

— Cunosc procedura.

— Le-am spus ticăloșilor aceia că sunt un *Nisei,* născut în Los Angeles, continuă el. Le-am spus că vorbeau prostii. I-am lăsat să intre pe baza faptului că cineva dintr-un avion american l-a împușcat și omorât pe Hideo, de asemenea cetățean american. Se lupta cu emoțiile. Kimiko, nu am mai văzut niciodată ceva atât de oribil. Ce i-au făcut... Și eu, și tata tot a trebuit să ne întoarcem pe țărm...

Experiența tatei și a lui Yori, care erau neajutorați pe mare cu cineva pe care îl iubiseră, mort – în bucăți – pe punte, mă durea. Nu aveam cuvinte.

— Mama și tata au fost trimiși într-un lagăr special...

— În Arizona, am terminat eu de zis în locul lui. Știu. Ai vești de la ei?

— Nu, și nici eu nu le-am scris. Nu vreau să fiu învinovățit prin asociere. Tu?

— Nici eu nu le-am scris. Doar am aflat unde sunt.

— Ei bine, nu începe acum, îmi ordonă el, dar simțeam greutatea regretului din vocea lui. *Shikata ga nai.* Nu pot fi ajutați, adăugă el, iar eu, practic o auzeam pe mama spunând aceste cuvinte.

Am rămas tăcuți pentru câteva minute. Locul acesta era atât de sterp, familia noastră fusese destrămată, iar viața mea era atât de distrusă, încât mă întrebam nu doar ce lucru oribil s-ar mai putea întâmpla acum, ci cum – și dacă – aveam să mai recuperăm vreodată ce pierdusem, atât ca indivizi, cât și ca familie.

Yori oftă, apoi m-a întrebat: „Prânzul?" Eram moartă de foame și nu era stilul meu să-mi plâng de milă. Mă duse în sala de mese din blocul lui. „Am o surpriză pentru tine", spuse el. Am luat tăvi din metal, am așteptat la rând, iar mâncarea ne-a fost pusă în farfurii, fie că voiam, fie că nu. *Plop, plop, plop.* Apoi, am mers printre rândurile lungi de mese, în timp ce Yori se uita prin cameră până când a văzut ce – sau pe cine – căuta. Își puse tava pe o masă deja ocupată de un soț, o soție și de o grămadă de copii neastâmpărați care țipau și se împingeau. Yori radia, dar nu mi-am dat seama de ce până când cei doi adulți se ridicară și se înclinară. Unchiul Haru, mătușa Junji și copiii lor! Toți se schimbaseră atât de mult, încât, la început, nu i-am recunoscut. Unchiul și mătușa erau roși de griji – mai slabi și mai scunzi decât îmi aminteam. Copiii crescuseră toți, dar, cu siguranță nu își pierduseră vioiciunea. În general, familia părea sănătoasă, în ciuda situației prin care trecuse. Aveam doar câteva minute să vorbim, deoarece unchiul și mătușa trebuiau să se întoarcă la lucru. Înainte de a pleca, mă întrebară dacă aș fi vrut să mă mut în baraca lor și să locuiesc împreună cu restul familiei. Totul se întâmpla atât de repede, încât eram șocată. Acum câteva zile, mă aflam într-un studio de film, dar astăzi, în infern. Faptul că fusesem unită cu alți membri ai familiei îmi oferiți în sfârșit, un oarecare confort.

După prânz, Yori mă conduse la blocul lui și mă prezentă altor locatari ai barăcii. Câțiva oameni îmi dădură lucrurile de care se puteau lipsi – o periuță de dinți, un mic tricou bărbătesc, o pereche de șosete, un pulover. Imediat ce noile mele bunuri personale se adunară lângă mine, Yori spuse:

— Am fost învățați să nu întrebăm nimic direct, dar… Făcu un semn spre spațiul claustrofobic. Viața este diferită acum, iar

regulile părinților nu au sens aici.

— Ce vrei să știi?

— Unde ai fost și de ce a durat atât de mult până să ni te alături?

Mă cunoștea, așadar, nu a fost atât de surprins de faptul că încercasem să trec drept o prințesă chinezoaică veritabilă, dansând într-un club de noapte din San Francisco.

— Am crezut că pot scăpa pentru toată perioada. Am ridicat din umeri. M-am înșelat.

— Situația ar fi putut fi diferită și pentru mine. Celor mai mulți japonezi li s-a permis să rămână în Hawaii și să-și continue viața în mod normal. Râse puțin, dar amar. *Haloes* aveau nevoie ca noi să continuăm să susținem economia insulei, și erau multe slujbe noi acolo, din cauza războiului. Dar eu aveam problema familiei noastre. Autoritățile m-au trimis pe Angel Island, unde am fost fotografiat, amprentat și examinat pentru boli infecțioase, de parcă aș fi fost un nenorocit de hamal.

— Îmi pare rău.

— Nu ai de ce. Nu este vina ta. Și ascultă, sunt norocos. Topaz nu este grozav, dar putea fi mai rău.

I-am aruncat o privire întrebătoare.

— Acest loc se numea la început Centrul de relocare Utah, continuă el. Numele semăna cu un blestem, așadar au decis să îl numească după un oraș din apropiere, dar mormonii s-au revoltat. Așadar, acum se numește Topaz, după muntele care…

— L-am văzut.

— Dar îl numim Whiripool Valley, din cauza furtunilor de nisip. În orice caz, acum este al cincilea oraș ca mărime din stat. Ce zici de asta? Aproape nouă mii de oameni locuiesc aici, între prizonieri și personal.

— Deci, unde este partea norocoasă? l-am întrebat eu.

— Luna trecută, guvernul a decis să permită oamenilor ca mine să lupte, răspunse el, dar mai întâi trebuia să depunem un jurământ de credință. A trebuit să răspundem la anumite întrebări. Vom jura credință SUA și o vom apăra cu credință de orice atac străin sau domestic, și ne vom lepăda de orice formă de apartenență sau supunere față de împăratul japonez, și așa mai departe: Răspunsul era ușor pentru mine – da – dar era groaznic pentru bătrâni. *Issei* nu au dreptul să devină cetățeni americani, nu pot vota, au fost hărțuiți ani de zile, iar acum li se

cerea să se lepede de împărat? Ar rămâne fără țară! Fără stat! Apoi am fost întrebați dacă eram dispuși să servim în forțele armate ale SUA, pe front. Am răspuns, da, și la asta.

— Ai înnebunit?

Răspunsul lui nu era cel pe care voiam să-l aud.

— Voi pleca curând la instrucția de bază la tabăra Shelby din Mississippi…

— Nu poți pleca! Abia am ajuns aici!

— Surioară, nu mi-a spus nimeni că vii… În orice caz, armata înființează o unitate exclusiv japoneză numită Regimentul de luptă 442. Am auzit că vor fi o mulțime de alți *Nisei* din Hawaii…

— Yori! Suntem în sfârșit împreună! Nu este asta mai important decât să lupți împreună cu niște foști colegi de liceu?

— *Sumimasenga,* îmi pare rău, dar nici măcar nu ai încercat să mă contactezi, spuse el cu asprime. De ce îți pasă atât de brusc?

— Cred că merit să te porți așa, dar vei lupta pentru ei, după tot ce au făcut familiei tale? După ce te-au adus în locul *ăsta?*

Îmi aruncă o privire de frate mai mare, care îmi spunea că nu știu nimic.

— Este țara noastră, surioară. Nu uita asta niciodată.

Iubeam America. Era casa mea, dar în sinea mea eram atât de mânioasă. Atât de mânioasă pentru *tot.*

Se uită la chipul meu și aproape că l-am putut auzi: „Prea multe emoții”. După o pauză lungă, adăugă:

— Știi la fel de bine ca mine că Germania și Japonia trebuie înfrânte.

Avea dreptate, desigur.

— Te vor întreba și pe tine acele două lucruri, mă informă el. Îți dau un sfat. Dacă nu răspunzi la niciuna din ele, vei fi catalogată drept indezirabilă.

— Indezirabilă?

M-am gândit la Grace și Helen. Tristețea mi se instala în piept. Dar definiția lui Yori era foarte diferită.

— Cei care răspund negativ sunt luați. Sunt trimiși în lagăre speciale, ca acela în care îi țin pe părinții noștri.

Am mai vorbit un timp. Îmi spuse că regulile din Topaz deveniseră mai permisive, deci acum oamenii puteau să plece în excursie, să lucreze în orașul din apropiere sau să-și ia slujbe la fermele din vecinătate.

— Avem tot felul de oameni aici – profesori, oameni de știință, artiști, oameni de afaceri, chiar și cântăreți. Este un tip, Goro Suzuki…

— Comicul? Obișnuia să joace la clubul Sky Room din Chinatown!

— Ei bine, a primit aprobare să joace în cluburi din Cleaveland, Arkon și Chicago. Și-a schimbat numele în Jack Soo, deci va părea chinez.

Știam totul despre asta.

— Trebuie doar să treci de jurământul de credință, adăugă el.

După ce am plecat de la Yori, am mers direct la biroul de plasare.

— Cum naiba ieși din locul ăsta? am întrebat eu, având o scăpare momentană și lăsând să se afle adevărul despre felul în care mă simțeam care, probabil, nu era cel mai diplomatic mod de a mă prezenta șefului de birou.

— Nu poți să vii într-o zi și să pleci în următoarea, răspunse el furios.

Mi-a zis că majoritatea fetelor de vârsta mea trebuiau să spele rufe sau să lucreze pe plantațiile de sfeclă de zahăr din apropiere. Poate că mă vedea așa cum eram – o fată cu un trecut de album – deoarece îmi dădu o slujbă internă ca arhivar, pentru care câștigam șaisprezece dolari pe lună, iar eu m-am prefăcut recunoscătoare. Dar în mod clar, a deveni arhivar nu era o soluție bună pentru Prințesa Tai.

GRACE

Noroc și ghinion

Eram acasă de zece zile și abia începeam să înțeleg ce se întâmplase. Până la finalul filmării, era clar pentru toată lumea că eram foarte rănită. Cei de la Studio se oferiseră să mă ducă la spital, dar eu voiam doar să ajung acasă. Călătoria înapoi spre San Francisco a fost tristă și singuratică. Totuși, nu știam că aveam să mă simt și mai rău când voi intra în apartament. Era gol fără energia lui Ruby, dar prezența ei se simțea peste tot: o pereche de pantofi lăsați lângă ușa băii, sticluțele cu parfum pe

masa de toaletă, halatul pus pe un scaun. Am asimilat totul, apoi am luat aspirine și am băut whisky. Am încercat să dorm, dar mă durea prea tare. În ziua următoare am mers la doctorul meu.

— O lovitură rareori cauzează răni. În schimb, asta s-a întâmplat când ai căzut, mi-a spus el, ca și când nu aș fi știut asta o bună bucată din viața mea. Vânătaia de pe maxilar nu te va ajuta să câștigi un concurs de frumusețe. Celelalte leziuni sunt mai îngrijorătoare.

Îmi palpă încet zonele umflate de culoare verde, purpurie și galbenă care porneau de sub braț și coborau spre șoldul stâng. Îmi examină coastele fracturate de întâlnirea mea cu marginea mesei și

Îmi puse diagnosticul de hematom pe șold, de la cădere. Sufeream, de asemenea, de un vertij provocat de o ușoară comoție.

— Se pare că ai mai pățit asta, draga mea. Vrei să-mi spui ceva? Aș vrea să te ajut.

Când i-am mulțumit refuzându-l, a oftat și m-a sfătuit să mă odihnesc o lună de zile și mi-a recomandat să beau lapte ca să mă întremez și ca să mi se vindece oasele.

În a treia mea zi acasă, am primit trandafiri și bomboane.

Pe bilet scria:

Îmi pare rău.
Te rog să mă ierți.

Joe

Toate emoțiile pe care trebuia să le dau deoparte pentru a mă ocupa de evenimentele din acea zi – și să ajung acasă – ieșeau acum la suprafață. Am plâns când m-am gândit la Joe și la cum probabil se simțea – la sentimentul de vinovăție pentru că mă lovise și la suferința pentru Ruby. Compasiunea pentru ea era și mai mare. Dacă la radio auzeam melodiile *You're a Sap, Mr. Jap*[38] sau *We're Going to Fiind a Fellow Who Is Yellow and Beat Him Red, White, and Blue*[39], îl închideam și stăteam în liniște. Prietena mea cea mai apropiată lipsea și nu puteam face nimic. I-am adunat lucrurile și le-am pus într-un geamantan. Am luat

[38] Domnule japonez, ești un tâmpit (n.tr.).

[39] Vom găsi un amic gălbejit și-l vom bate ca americanii (n.tr.).

cutia ei cu bani de sub pat și am ascuns-o împreună cu a mea.

Nu îmi permiteam să păstrez apartamentul de una singură, astfel că, în a cincea mea zi acasă, am invitat-o pe Ida să locuiască împreună cu mine. Nu ne-am înțeles atât de bine, dar părea dornică să se mute cu mine, așa cum fusesem eu înainte să împart apartamentul cu Ruby. Câteva ore mai târziu, a intrat în fosta cameră a lui Ruby cu două valize, o lampă și cu niște mărunțișuri. De fapt, Ida nu era atât de rea – mică și drăguță, și toți băieții o iubeau, dar încă avea o relație cu Ray Boiler, în ciuda avertismentelor la adresa lui și făceau gălăgie în camera ei la sfârșit de săptămână. Mă speria, dar ea îmi amintea că venea în vizită doar o dată pe lună. Perspectiva era la fel de atrăgătoare pentru mine ca vizita lunară a mătușii Flo, dar i-am tolerat prezența deoarece nu suportam să fiu singură.

După opt zile, m-a vizitat Helen împreună cu Tommy. Discuțiile noastre se învârteau în cerc.

— Cine i-ar fi putut face asta lui Ruby? întrebă Helen.

— Nu știu. Pur și simplu nu are sens, am răspuns eu.

— Unii oameni pot fi atât de cruzi…

Iar apoi o luam de la capăt, dar fără a ne apropia de un răspuns. În această dimineață, în a zecea zi de la întoarcerea în San Francisco, Charlie a venit cu o oală de supă făcută de mama lui și m-a întrebat când mă întorceam la lucru, amintindu-mi că promisese o mărire de salariu oricui ar fi primit un rol într-un film. După-amiază, am primit o scurtă scrisoare de la Joe:

> Dragă Grace,
>
> Nu voi putea niciodată să-mi cer suficiente scuze pentru ce ți-am făcut, dar sper că-mi vei permite să te vizitez. Ce vreau să îți spun trebuie să fie personal. Te vei întâlni cu mine la amiază, la intersecția străzilor 12 cu Foster? Te rog să nu mă refuzi, deși voi înțelege dacă vei face asta.

Putea să fi sunat. De fapt, putea să fi sunat oricând de săptămâna trecută și până acum. Nu mi-a spus cât de tulburat era.

În ziua stabilită, m-am îmbrăcat, mi-am aranjat părul și m-am machiat – suficient cât să-mi acopăr ultima urmă de galben de la contuzia de pe maxilar și totuși subtil pentru un machiaj de zi și întunecat pentru acea ocazie. Am luat un taxi spre strada Foster, același loc în care fusesem cu Joe după incidentul de pe

Treasure Island. Nu știam ce să simt în legătură cu asta. Făcea parte dintr-un tipar sau voia să restrângă greșelile într-un singur loc, transformând strada Foster în strana pentru spovedanii?

Un chelner îmi indică o masă din colț. Când m-am apropiat, Joe se ridică literalmente cu pălăria în mână, arătând ca un câine bătut, pe cât de posibil era pentru un om. Nu mă îmbrățișă și nici nu mă ciupi de obraz, așa cum făcea de obicei. Poate că îi era frică de reacția mea. Nu îmi dădu nici măcar șansa să îl salut, înainte de a începe să se scuze.

— Putem să ne așezăm? am întrebat eu, întrerupându-l.

Acest lucrul îl șocă și păru și mai rușinat, dacă așa ceva ar fi fost posibil. Ocoli masa, îmi trase scaunul și îl împinse ușor după ce m-am așezat. Imediat ce luă loc în fața mea, se uita fix în ochii mei. Genul ăsta de om era el. Făcuse ceva rău și își asuma răspunderea pentru asta.

— M-am mai bătut, dar nu am lovit niciodată o fată, spuse el. Sunt un ticălos și îmi pare foarte rău că a trebuit să suferi din cauza mâniei mele. Își plecă privirea. Dar sincer, dacă o mai văd pe Ruby, nu știu ce aș face. Mă urăsc pentru asta.

— Joe, nu vreau să vorbesc despre Ruby. Vreau să vorbesc despre faptul că am fost lovită…

Când începu să se scuze din nou, am ridicat mâna să-l opresc.

— Am fost prieteni mult timp, am spus eu, dar sunt lucruri pe care nu le știi despre mine. Dacă tu poți fi cinstit cu mine, atunci ar trebui să fiu și eu cinstită cu tine. Dar, Joe, îmi este greu…

— Spune-mi. Orice ai de spus, pot suporta.

De data asta, eu eram cea care se uita fix în ochii lui.

— Tata obișnuia să mă bată. Am fugit de acasă din cauza bătăilor pe care mi le dădea.

— O, Dumnezeule, Grace! spuse el, șocat și mai îngrozit de ce îmi făcuse. Probabil că te-ai uitat la mine ca la tatăl tău.

— Nu ești ca el, dar asta nu înseamnă că mânia ta nu mă sperie. Așadar, voi spune doar o dată asta. Ce s-a întâmplat pe Treasure Island și ce s-a întâmplat în Hollywood a fost, parțial, din vina mea. Am sărit în fața ta când erai nervos. Înțeleg asta, dar nu o voi mai face din nou. *Nu* pot să mai fac asta. Și nu pot fi lângă cineva care m-ar putea lovi *vreodată.*

— Dacă m-aș fi gândit măcar că s-ar fi putut întâmpla așa ceva, m-aș fi ferit, spuse el.

— Promiți?

— Ai cuvântul meu.

Auzind asta, am întins mâna peste masă și mi-am pus-o peste a lui. Am stat uniți, dar tăcuți, pentru mult timp.

•

După ce mi-am revenit, am înlocuit-o pe Ruby la Forbidden City. Charlie mă prezenta ca „dansatoarea orientală distribuită în filmul ce-urmează-să-fie-lansat *Aloha, Boys!*" Clienții erau fermecați de noile mele unghii false, de culoare roșie. Reporterii scriseră despre grația și expresivitatea lor. Când am fost întrebată cum de au ajuns așa, am spus în glumă: „Prin antrenament!" Cititorii credeau. La fel și clienții. Vestiarul se umplea cu buchete. Charlie mă plătea foarte bine, iar eu am putut să-mi permit apartamentul lui Ruby de una singură, dar am lăsat-o pe Ida să rămână deoarece mă simțeam singură și mă făcea să râd. Una dintre mătușile Idei mă luase să văd *Oklahoma!* când eram în liceu. Idei îi plăcea să facă piruete prin apartament cântând *I Can't Say No*[40]*.* Am numit-o *I Do Annie,* în loc de Ado Annie. Pe amândouă ne amuzau prostiile. Ida era legată de eticheta ei de Fată Victorioasă la modul serios – se agăța de marinari și de martini cu același entuziasm. O lăsa mai moale când venea Ray în oraș, dar, cu toate acestea, el era neîncrezător, viclean și amenințător.

Așa cum ghinionul se deghizează în noroc, norocul se putea deghiza în ghinion. Marea mea șansă apăruse în detrimentul prietenei mele cele mai bune, așadar cineva zvonise că eu aș fi raportat-o pe Ruby. Am devenit ținta tuturor.

— Mereu ai vrut să fii artistă de vârf, spuse Bessie, cea mai mare dintre Surorile Lim.

— Tu ești cea care îi lipea peticul lui Ruby, sublinie Esther. Probabil o urai pentru asta.

Odată am intrat în vestiar și am auzit-o pe Helen mărturisind unui grup de ponei: „Grace ar face orice să fie o stea. Se spune că a păcălit-o pe Ruby să o ia la Hollywood".

— Știi că nu a fost așa! am exclamat eu.

— Eu doar repet ce am auzit, recunoscu Helen, mai mult decât jenată.

— Încă sunt șocată, Helen, că te-ai lăsat implicată în bârfe.

— Ai dreptate, și îmi pare rău, spuse ea, dar răul a fost făcut. Citeam pe fețele celorlalte dansatoare că niciuna dintre ele nu

[40] Nu pot spune nu (n.tr.).

mă credea.

Singura persoană care mă apăra cu adevărat era Ida.

— Asta pentru că locuiești cu Grace în apartamentul ei de lux, spuse una dintre noile dansatoare.

De fapt, Ida, care nu fusese niciodată cea mai mare admiratoare a mea, mă vedea în fiecare zi și știa cât de devastată eram de ce i se întâmplase lui Ruby. Ori asta, ori se prefăcea mai bine decât îmi imaginam. Totuși, celelalte fete mă chinuiau, dar picătura care a umplut paharul a fost Irene.

— Tu ești singura care merge la Western Union o dată pe lună, spuse ea, vicleană ca un șobolan.

— Îi trimit bani mamei mele, i-am explicat eu.

— Sigur că da.

Mi-am pierdut controlul.

— Încetați! Încetați, toate! Ceilalți îmi interpretară izbucnirea ca pe o dovadă a faptului că mă simțeam vinovată. După ce mi-am revenit, am întrebat: De unde știu eu că nu a făcut-o una dintre voi?

Dar acuzațiile împotriva mea continuară, fiind imposibil de contracarat. Se știa că mergeam la Western Union. Eu și Ruby călătorisem la Hollywood împreună și doar eu mă întorsesem; eu primisem marea șansă, nu Ruby. Am devenit cap de afiș, iar prietenii mei mă părăsiră. Încetară să mă mai invite la petreceri, la un pahar sau să ies după spectacol pentru o omletă. Și nimeni nu știa încă ce anume se întâmplase cu Ruby. Totuși, mă gândeam mereu la ea. La fel și Joe, cu amintirile lui despre ea, încă dureroase:

> Grace, chiar și acum când mă gândesc la Ruby... Cum de m-a putut minți așa? Dacă m-ar fi părăsit pentru alt tip, poate că mi-ar fi fost mai ușor să suport. Acum rememorez mereu toate lucrurile. Cât de mult m-a înșelat, și de câtă vreme. Și ce spune despre mine din ce nu aș putea spune eu? Poate că avea dreptate. Am văzut ce am vrut să văd.

Nu îl deranjam cu problemele mele. În schimb, am încercat să-l distrag, scriindu-i noutăți care speram să-l amuze:

> Departamentul Producției pentru Război a ordonat ca toți strugurii de vin din California să fie făcuți stafide pentru soldați. Când tu și prietenii tăi le mâncați, vă puteți gândi la

sacrificiile noastre!

Și:

> Un avion de recunoaștere al marinei a detectat astăzi un submarin inamic dincolo de Podul Golden Gate. A aruncat torpilele; a scufundat balena.

Voiam ca fiecare zâmbet pe care i-l ofeream să-i aline inima frântă.

•

Filmul Aloha, Boys! a fost lansat. Iată un truism de la Hollywood: chiar și un film prost cu un joc mediocru putea vinde un cântec, o nouă modă sau un dans nou. Aproape peste noapte, toată lumea voia să joace numărul născocit de mine, într-un impuls de moment. Am vrut să fiu noua Eleanor Powell – varianta *chinezească* a lui Eleanor Powell – cu toată finețea și farmecul ei. În schimb, am devenit celebră pentru o thailandeză, Hawaiiană… O, la naiba! Să-i spunem pe nume: un amestec oriental. Nu era deloc ce-mi imaginasem pentru mine, nu când ar fi fost ideal să fiu o Eleanor Powell, o Ginger Rogers sau chiar o Ann Miller.

Dar, indiferent cât de celebră eram sau de câți băieți îmi ceruseră o fotografie cu autograf, suspiciunile la adresa mea nu dispăreau. Aș fi putut să mă întorc în Plain City, din cauza oamenilor care șopteau despre mine în vestiar, evitându-mă când eram în culise, ignorându-mă dacă puneam o întrebare sau dacă spuneam cuiva că arăta bine în acea zi. În cele din urmă, dușmănia începea să se reverse în public.

Apoi Charlie m-a concediat. Nu mi-a venit să cred, nu după ce venise acasă la mine cu supă, după ce îmi scrisese numele cu lumini și după ce greblase banii pe care *eu* îi câștigasem pentru el.

— Mă dai afară? l-am întrebat eu. Când a dat din cap, am încercat să mă apăr. Știi că nu am făcut nimic, Charlie. Nu aș răni-o niciodată pe Ruby.

Își împinse bărbia în față. Am continuat:

— Ar fi putut fi cineva din public sau din celelalte cluburi. Ar fi putut fi Irene. Sau Bessie. Cei care vorbesc cel mai tare sunt cei mai vinovați.

— Faci prea multe probleme, spuse Charlie.

— Dar am succes! Cu cine mă vei înlocui? Prima dată Ruby. Acum...

— Esther își va face numărul cu fata-din-cușca-aurită.

— Glumești? Poate că *ea...*

— Ești o păpușă, mă întrerupe Grace, dar m-am săturat de toate insultele și plângerile. Mi-ai adus o mulțime de bani, dar am o afacere de condus. Nu-mi permit ca dușmănia să se reverse până afară. Nu pot risca să-mi pierd întreaga muncă.

— Munca *ta...*

— Te vei descurca, deoarece sunt destule cluburi în Chinatown...

Am ieșit din Forbidden City cu coada între picioare și împovărată de stigmatul vinovăției. Și nu aveam ce să fac. I-am scris lui Joe, iar el m-a sunat imediat de la telefonul public din bază. Era supărat, dar asta nu m-a speriat, deoarece mânia lui era în folosul meu. Mă apăra. Curând, cuvintele lui deveniră mai consolatoare. „Vei trece peste asta, Grace. Ești o femeie optimistă și vei ieși din situația asta mai puternică decât oricând”. Era atât de convingător, încât chiar și eu, care îmi plânsesem de milă, l-am crezut.

Nici Max Field nu m-a dezamăgit. „Miopia lui Charlie Low va fi câștigul cartierului Chinatown, spuse el. Îl vom face să-i pară rău că te-a concediat. O să vezi. Când va veni să se milogească la tine cu pălăria în mână, îi vei da un șut în fund”.

Max îmi făcu programări, două săptămâni într-un loc, patru săptămâni în altă parte. Poate că eram optimistă, așa cum spunea Joe, deoarece, când terminam un număr la clubul Sky Room al lui Andy Wong, deschideam spectacolul la Kubla Khan al lui Eddie Pond, în seara următoare. Am jucat șase săptămâni cu Surorile Lim, care mi se alăturară la Lion’s Den. Se schimbaseră din nou. Renunțaseră la coafurile cu martini, iar acum se îmbrăcau în uniforme militare modificate și cântau melodii din repertoriul Surorilor Andrews: *Strip Polka, Don’t Sit Under the Apple Tree* și *Here Comes the Navy.* Eu am jucat cu Merry Mahjongs la clubul Shanghai și chiar am dat de Li Tei Ming la un spectacol de o seară, în clubul Mandalay. Îmi făceam numărul meu de Dansatoare Orientală și faima îmi creștea. Puteam intra într-un magazin fără Ruby lângă mine, iar vânzătoarele mă recunoșteau imediat.

•

Toată vara, Joe mi-a trimis scrisori de la Minter Field – câteodată una pe săptămână, uneori mai multe. Scrisorile lui conțineau încă multe informații tehnice. Tocmai terminase instrucția pentru piloți avansați pe avioanele AT-6 de 650 cai putere, care avea trenul de aterizare retractabil. „Încă nu știu ce misiune mi se va da – transport, bombardare sau cargou – dar încă sper la un avion de vânătoare, îmi scria el. Sunt cele mai periculoase și mai captivante pentru un tip ca mine”. Cu trecerea săptămânilor, încetă să o mai menționeze pe Ruby. Se schimbă și tonul scrisorilor și îmi punea mai multe întrebări: Aveam un plan de cinci ani pentru viața mea? Ce voiam să fac după război? Ar trebui să devină avocat sau să-și urmeze pasiunea, devenind pilot comercial, așa cum își dorise întotdeauna? Nu puteam să-mi imaginez că el și Ruby comunicaseră vreodată așa cum făceam noi, în mod regulat.

De la acel prim telefon, își formă și obiceiul de a mă suna în fiecare duminică dimineața. Eram la fel de somnoroasă ca toți cei care ieșeau noaptea, fiind la club până aproape de răsărit, dar el era vioi și vesel, abia venit de la sala de mese sau de la un antrenament de zbor de dimineață. De fapt, vorbeam despre nimicuri. Mă gândisem vreodată să asist la un curs de colegiu? El se gândea că s-ar putea să-mi placă istoria americană sau desenul. „Sau ai putea studia kinesiologie, îmi sugera el. Ar putea fi util, dacă vei vrea vreodată să predai cursuri de dans”. Curând, eram capabili să vorbim despre Treasure Island, și era ca și când Ruby nu ar fi existat niciodată. Am căutat și găsit doar amintirile frumoase, deoarece asta era tot ce conta. „Nu voi uita niciodată de ciorapii de nailon pe care mi i-ai dat, i-am spus eu. Ce nu aș face acum pentru o pereche!” Îi plăcea să-și amintească de felul în care cântam și dansam împreună. „Întotdeauna mi-a plăcut să dansez cu tine, spunea el. Cu siguranță știm cum să dansăm”. Și era adevărat. Întotdeauna formasem un cuplu grozav pe ringul de dans.

Chiar înainte de Ziua Recunoștinței, sosise un plic, cu o adresă pe care nu am recunoscut-o. Înăuntru era o scrisoare de la Ruby:

> Grace!
>
> Îmi pare rău că mi-a luat atât de mult timp să-ți scriu. Am vrut să uit de mine, să uit totul. Nu am fost o prietenă bună. Sper că mă vei ierta.

Sunt într-un lagăr de concentrare din Utah. Ieri seara, după cină, au rulat filmul Aloha, Boys! Ce surpriză! Dar sunt fericită pentru tine, Grace. Arăți grozav.

Aș putea spune multe, dar o să mă rezum la asta. Sunt blocată într-o carieră de nisip. Nimeni nu a venit în ajutorul nostru. Nici Crucea Roșie, nici Armata Salvării, nici Uniunea Libertății Civile Americane. Poate că tu poți să faci ceva să mă scoți de aici, acum, că ești o mare stea.

Ajutor!

Ruby

Când i-am arătat scrisoarea lui Helen, mi-a spus că și ea primise ceva asemănător:

— Toată lumea de la club a primit o scrisoare de la Ruby, chiar și unii dintre clienți.

— Ar trebui să-i scriu…

— De ce? Ce poți face tu, sau ce poate face oricare dintre noi pentru Ruby? întrebă Helen. Nimeni nu vrea să-și facă probleme, dar *tu* ar trebui în mod special să ai grijă. Ori ai adăpostit o japoneză, ori ai raportat-o. Mai bine e să arunci scrisoarea și să te ții departe de problema asta.

M-am grăbit să fiu de acord, dar cum de devenisem atât de fricoasă? De ce îmi era frică? Vreau să spun, am *locuit* cu Ruby după Pearl Harbor. Îi păstrasem secretul, și – dacă nu ar fi fost ea – aș fi putut avea probleme serioase din cauza asta. O iubeam, avea nevoie de ajutor și voiam foarte mult să o ajut, dar eram paralizată de frică – foarte speriată să mă implic sau să acționez într-o manieră care ar fi putut fi interpretată ca lipsă de patriotism. Nu eram singura care abandona un prieten. Mulți oameni aveau vecini sau parteneri de afaceri care fuseseră trimiși în lagăre de concentrare și nici ei nu făcuseră nimic pentru acei oameni. Nu eram mândri de asta. Era doar un fapt.

Am urmat sfatul lui Helen și am aruncat scrisoarea. Nu i-am spus nimic nici lui Joe. Nu am vrut să-l supăr.

În data de 17 decembrie 1943, în spiritul onorării reciproce a aliaților, guvernul Statelor Unite ale Americii respinse Legea Excluderii Chinezilor, care interzicea imigrarea tuturor chinezilor spre țărmurile noastre, cu excepția studenților, a diplomaților, a comercianților și a profesorilor. În sfârșit, chinezii puteau deveni cetățeni naturalizați. Totuși, părinții lui Helen refuzară oferta. „Nu vrem să ne pierdem drepturile de a ne întoarce în satul

nostru natal, mi-a spus domnul Fong, când i-am vizitat pe Helen și pe Tommy la complex. Nu vrem să mergem acasă și să fim numiți barbari sau diavoli străini”. Dar majoritatea oamenilor considerau respingerea legii un act de iertare.

În aceeași zi, Charlie l-a sunat pe Max Field să mă invite înapoi la Forbidden City „în onoarea prezentului spirit de iertare”, dar, de fapt, Esther fugise cu un marinar. Max, cât de elegant reușea să fie, mă sună imediat să-mi prezinte oferta lui Charlie, care includea o mărire de salariu gigantică. Fără resentimente. Am acceptat cu bucurie. Clubul era în vogă, iar Charlie câștiga o mulțime de bani. Bunurile de consum erau greu de găsit din cauza raționalizării, așadar, banii curgeau spre divertisment. Poneii câștigau până la șaizeci de dolari pe seară din bacșișuri și asta era pe lângă cei cincizeci de dolari pe săptămână ai lor. Am câștigat mai mult de atât, iar banii treceau prin degetele mele mai repede decât ai spune *hapciu.* Mi-am cumpărat o haină din blană de nurcă de două mii două sute cincizeci de dolari și prima mea mașină – o limuzină sport Chevrolete la mâna a doua cu șase sute cincizeci și nouă de dolari, în bani lichizi. Desigur, nu puteam să o conduc prea mult, din cauza raționalizării benzinei. Așadar, am închiriat spațiu într-un garaj și am parcat mașina acolo în majoritatea timpului.

— Mai beți un pahar, ademenea Charlie mulțimea în fiecare seară. Dacă veți fi mahmuri, ce mare lucru? Puteți oricând să luați o aspirină.

La sfârșitul anului, la nouă luni după încarcerarea lui Ruby, Joe mi-a trimis o scrisoare, care schimbă totul.

> Pentru o lungă perioadă de timp, m-am gândit la tine ca la o soră mai mică. S-a dovedit că am fost orb la ce era chiar în fața mea. Crezi că mă poți vedea în alt mod? Aș putea avea o șansă?

Îl așteptasem atât de mult timp, iar acum eram entuziasmată ca o fată îndrăgostită. Desigur, *fusese* prima mea iubire. Acum, el mă dorea pe *mine.* Dar era real? De această dată, nu i-am răspuns imediat. A trebuit să mă gândesc și să mă protejez, în următoarea lui scrisoare a mers mai departe:

> Cum îmi petrec timpul când nu mă antrenez? Visez să mă întâlnesc cu tine. Aș putea să recunosc. M-am îndrăgostit

foarte tare de tine.

Cuvintele lui mă făceau fericită, dar trebuia să clarific un lucru.

I-am răspuns:

Vreau să fii sigur. Nu vreau să fiu a doua opțiune.

Am primit o scrisoare de răspuns:

Dragă Grace,

Este ultima dată când o voi mai menționa vreodată pe Ruby, dar trebuie să înțelegi asta. Ea era ușuratică și nu avea integritate. Tu ești frumoasă în exterior și în interior și știu că întotdeauna mă voi putea baza și avea încredere în tine. Îmi pare rău doar pentru că mi-a luat atât timp ca să-mi dau seama.

Ești foarte diferită față de atunci când ne-am întâlnit prima dată, iar acum te văd într-un mod complet nou. Să-ți spun ceva, Grace. Aici învăț tot mai mult despre curaj în fiecare zi, iar tu îl ai. Dar este mai mult de atât. Când mă gândesc la trecut și la momentele pe care le-am petrecut împreună, văd că tu m-ai ascultat întotdeauna. Pe Treasure Island. În club. În aceste ultime luni. Sper că știi că și eu te ascult. Te-am ascultat cu adevărat, așa cum cred că m-ai ascultat și tu. Asta înseamnă mai mult decât pot exprima vreodată.

Nu ești a doua mea opțiune. Tu ești fata cu care ar fi trebuit să fiu de la bun început.

Cu dragoste,
Joe

În sfârșit! În sfârșit! În sfârșit!

HELEN

Paiete, jobene, sifon

În dimineața unei zile de vineri, la mijlocul lunii aprilie a anului 1944, mă aflam împreună cu Grace pe peronul centrului de

îmbarcare din Oakland pentru a ne lua rămas-bun de la Monroe, care fusese chemat la oaste și urma să fie trimis la formarea de bază în Memphis. Tata o invitase pe Grace, deoarece era cel mai apropiat lucru de „o fată pentru care să te întorci acasă”, pe care o avea Monroe. Grupul nostru ar fi trebuit să fie cel mai mare de pe peron, de vreme ce fratele meu era localnic și avea o familie numeroasă, dar nu toată lumea a putut să vină. Lincoln, fratele meu dentist care devenise șofer, se înrolase și fusese atașat Batalionului 54 de Comunicații, unde reușea în sfârșit să-și folosească îndemânarea de dentist. Madison și Jefferson nu își puteau lua liber de la lucru la Benicia Arsenal, unde făceau muniție la linia de asamblare. Cumnatele mele? Înainte de Pearl Harbor, „stăteau în curte”, gătind, având grijă de copii și ascultând-o pe mama. Acum, două dintre ele aveau slujbe la șantierul naval Kaiser, unde era lansată la apă aproape în fiecare zi o nouă navă. Alta lucra la o fabrică Ford transformată, pregătind tancurile pentru punerea în folosință În Pacific. O cumnată fusese avansată ca sudor la Bethlehem Steel. Pentru femeile de origine chineză ca ea, această muncă era un act dublu de apartenență: ajuta țara în care se născuse și în care părinții și copiii lor încă locuiau, iar ei susțineau patria soților, fiilor și fiicelor lor.

Așadar, doar trei frați, trei cumnate și copii veniseră să-și ia rămas-bun. Mama stătea pe picioarele ei bandajate, privind în sus la Monroe, cu o mână pe mâneca lui. În tot anul trecut, doar mama m-a surprins cel mai mult. Organizase un grup de femei cu același statut social nu doar ca să gătească pentru cantina din Chinatown de la Asociația Tinerelor Creștine în fiecare joi, ci și ca să-i invite la cină în complex, pe tinerii militari de origine chineză în serile de duminică și în zilele de sărbătoare. Acum, mama încerca din răsputeri să fie curajoasă la plecarea lui Monroe, ceea ce aproape că îmi frânse inima.

Fratele meu se înclină în fața mamei și dădu mâna cu tata. Lacrimile îmi pătară bluza când mi-am luat rămas-bun. Din toată familia, el îmi era cel mai apropiat și nu puteam accepta gândul că își punea viața în pericol.

Monroe se întoarse spre Grace.

— Faptul că ești aici aduce puțin cu obiceiul familiilor din China, care asistau la plecarea fiilor lor spre Muntele de Aur, îi spuse el. Un fiu căsătorit era obligat să se întoarcă la soția lui

din satul natal. Mama și tata s-ar fi bucurat mai mult dacă am fi fost căsătoriți. Atunci, ar fi știut sigur că mă întorceam. Cu toate obligațiile unui fiu.

Chiar dacă părinții mei erau acolo, Grace și-a pus mâinile în jurul gâtului lui.

— Să-mi scrii, îți voi răspunde.

El o cuprinse de talie și o trase mai aproape.

Conductorul strigă lumii să urce. Fratele meu se alătură celorlalți bărbați care urcau în tren. Se aplecă peste o fereastră deschisă. Trenul porni. O femeie care stătea lângă noi începu să alerge pe lângă vagon, spunând plângând: „Te iubesc” soțului – fratelui? prietenului? ei – care întinse o mână.

„Fii curajoasă”, îi răspunse el, când li se atinseră degetele. Asemenea manifestări publice nu făceau parte din tradiția familiei mele, dar discreția noastră se risipi. Era posibil să nu-l mai vedem niciodată pe Monroe.

— Omoară niște nemți, îl încuraja fratele nostru mai mare, Washington.

— Să ai grijă de tine, fiule, strigă tata.

— Vino acasă, strigă mama.

Am stat pe peron până când ultima mână care flutura dispăru. Tata și frații mei se țineau de bărbie. Mama plângea. Cumnata mea era distrusă. Eu suspinam într-o batistă. Copiii, prea mici ca să înțeleagă ce se întâmpla, începură și ei să plângă.

Familia mea se urcă în trei mașini, deși eu și Tommy am mers acasă la Grace. Am vrut să fiu în compania ei. A luat un teanc de plicuri din cutia ei poștală, apoi am urcat la etaj. Grace a făcut ceai cât timp eu îmi spălam la baie ochii umflați. Când am ieșit, Tommy stătea pe canapea lângă mătușica Grace, în timp ce ea se uita prin corespondență.

— O scrisoare de la Joe, spuse ea, deschizând plicul.

> Dragă Grace, citi ea cu voce tare, îmi pare rău că nu ai putut veni la absolvire, dar faci multe pentru efortul de război acolo unde ești, înveselind băieții, făcându-i să zâmbească și conducându-i în Chinaconga. Am primit ceva timp liber înainte de îmbarcare. Am reușit să găsesc un loc într-un mijloc de transport spre Chicago, așadar îmi voi vizita părinții pentru câteva zile. Apoi, voi merge spre Frisco. Te rog să nu-ți faci planuri. Mă voi ocupa eu de toate aranjamentele. Vreau ca totul să fie perfect când ne vom

întâlni. Cu multă dragoste, Joe.

Grace puse scrisoarea înapoi în plic și o strânse la piept.

— Ce crezi că se va întâmpla? întrebă ea.

— El este bărbat. Tu ești fată. Amândoi ați așteptat mult timp. *Tu* ce crezi că se va întâmpla?

Grace începu să râdă, și am râs și eu cu ea. Era foarte fericită. M-am simțit bine gândindu-mă la dragoste într-o zi atât de tristă.

După câteva momente, spuse:

— Nu vreau să creadă că sunt o Fată Victorioasă, ca Ida.

— Așa este. Ești exact ca Ida. Ea îl are pe Ray Boiler și pe toți băieții pe lângă ea. Tu îl ai pe Joe Mitchell și... mi-am ridicat sprâncenele. Grace, nu ar putea să creadă asta despre tine. Pentru el, vei fi întotdeauna acea copilă drăguță pe care a întâlnit-o pe Treasure Island.

— Nu vreau să creadă nici asta despre mine!

Aceasta ne făcu din nou să râdem.

Ne-am petrecut restul după-amiezii jucându-ne cu Tommy. Există doar un singur copil perfect în lume și fiecare mamă îl are. Îmi era la fel de drag ca o blană de vulpe. Părul lui castaniu era moale și puțin ondulat, deci faptul că era diferit de ceilalți copii de pe terenul de joacă din complex nu putea fi ascuns. Tata observase, desigur, dar Eddie insistase, spunând că bunica lui avea păr castaniu.

— Un morcov de altă culoare, răspunse tata. La ce altceva m-aș putea aștepta de la un ginere ca tine?

Când tata spuse așa ceva, am înțeles că ne mai rămăsese puțin timp în Chinatown. În cele din urmă, avea să înțeleagă totul. Va trebui să-mi apăr fiul de disprețul bunicului său – și de privirile chiorâșe și de sarcasmul vecinilor noștri – dar nu încă...

La ora patru, am mers spre Forbidden City. Militarii hoinăreau pe străzile din Chinatown în grupuri sinuoase. Deja era o coadă, populată cu băieți dornici să întâlnească fetele divine din visurile lor, care șerpuia de la intrarea în club până în stradă. Când am ajuns în vestiar, Tommy merse în colțul lui, unde îi instalasem un pătuț, se întinse și începu să îngâne de unul singur, în timp ce mă ungeam cu ulei pe burtă.

Poneii dădură buzna înăuntru. Multe dintre ele aveau bebeluși, copii care abia începeau să meargă și copii mai mari

după ele. Băieții mai mari erau niște maimuțele norocoase, putând să stea în vestiar, ajutând fetele să se îmbrace. Spun asta pentru Charlie: el iubea copiii. Avea și răbdare cu ei, atât timp cât stăteau liniștiți. Liniștiți? Ce glumă!

„Fiedee, fiedee, fiedee”.

Charlie se perfecționase în arta de a „decora camera”, așezând celebritățile, stelele de cinema și femeile frumoase în rochii lungi acompaniate de cei mai de succes bărbați lângă ringul de dans. Am cunoscut și m-am fotografiat cu multe stele de cinema, iar acum îi recunoșteam pe majoritatea. În acea seară, i-am avut în public pe căpitanul Ronald Reagan și pe soția lui, Jane Wyman, și pe Errol Flynn. Soțul meu, care avea obiceiul să bea martini înainte de primul spectacol, îi făcu cinste și domnului Flynn.

Charlie deschise spectacolul cu sporovăială lui obișnuită.

— Mama era pe jumătate indiană. Din fericire, nu am ieșit portocaliu! Soldații râseră în hohote. Charlie continuă, amintindu-și că avea doar opt ani la moartea tatălui său. Am primit o educație de opt clase într-o școală cu o singură clasă, alături de copii indieni dintr-o rezervație din apropiere. Ați putea spune că m-am descurcat destul de bine.

Avea mare succes având în vedere trecutul lui. Câteodată, clienții îmi spuneau: „Uite ce a făcut Charlie Low pentru artiștii orientali”. Dar învățasem destule despre afaceri de la tata, încât să recunosc faptul că Charlie nu ne dăduse o șansă din motive altruiste. O făcuse pentru că el credea că va avea succes. Și a avut. Eddie Pond, Andy Wong și ceilalți proprietari de club care ieșiseră din marea criză, trăiau ca și când succesul avea să dureze pentru totdeauna. Toți erau la fel de extravaganți ca mandarinii, în special Charlie.

— Ați auzit-o pe cea cu cele trei surori? Tu Yun Tu, Tu Dum Tu și No Yen Tu…

Soldaților le plăcea asta; indiferent de câte ori o auzeau, erau mulțumiți. Aveau nevoie să uite de lucrurile care deja li se întâmplaseră și să-și îngroape teama de incertitudinea viitorului. Mâine sau poimâine aveau să se îmbarce pentru a-și face treaba cu Hitler, cu Hirohito și cu o întreagă vânătoare de gangsteri internaționali.

Începu spectacolul de cabaret. Poneii încă aveau coșuri cu pisoi, dar pisoii crescuseră, iar acelor pisici cu siguranță nu le

plăcea să fie închise. În mijlocul numărului, pisica Idei se cățără din cușca ei și sări pe podea. Își arcui spatele, scuipă și fugi. Băieții huiduiră.

Următorii: eu și Eddie ne-am făcut numărul, dar, când am ieșit în culise, ne-am certat. M-am plâns de faptul că bea înainte de numărul nostru; el mormăi să nu-l mai bat la cap. Apoi, fata care fusese angajată să fie noua versiune chinezească a lui Sally Rand se descurcă greu cu evantaiele. Își pierdu echilibrul, scăpă evantaiul și nimeri cu degetele în mâncarea unui soldat. După asta, Mabel, una dintre dansatoare, îl prinse pe fiul ei în culise, trăgând cu ochiul prin cortină ca să vadă partea din spate – partea *goală* – a dansatoarei. Mabel îl trase de ureche pe băiat înapoi în vestiar și sunt sigură că spectatorii îl auziră urlând – chiar mai rău decât pisica – până în față.

— Ce naiba se întâmplă în seara asta? întrebă Charlie, iritat, când am ieșit să vorbim cu clienții în timpul primei pauze.

Băieții noștri voiau să danseze cu chinezoaice, iar noi o făceam pentru că intra în atribuțiile noastre, dar destule femei – fabuloase și bogate, cu orhidee pe umeri – din public voiau să danseze cu chinezii noștri. Eddie nu avea chef în seara aceea. În schimb, îl luă de gât pe Jack Mak și merseră împreună direct la bar. Jack aruncă o bancnotă de o sută de dolari și îi ceru barmanului să toarne câte pahare putea pentru clienții din jurul lor, inclusiv pentru Errol Flynn. Un pahar în plus îl determină pe Flynn să mănânce orhideele de pe umerii femeilor – una câte una, prin tot clubul.

Charlie începu al doilea spectacol cu una dintre cele mai răsuflate glume din carte: „Ați auzit că cei de la Kotex au vrut să cumpere sloganul de la Maxwell House? Bună, până la ultima picătură”.

De acolo, începu declinul. Mâinile lui Eddie alunecau de pe abdomenul meu. Eu nu mă descurcam mai rău decât de obicei, dar pariez că nu era nicio persoană de lângă ring care să nu-l fi auzit pe Eddie bombănind printre dinți: „Îl sufoci pe copil. Dă-i o șansă”. Și pe mine răspunzând tăios: „N-are nici trei ani”. *„Eu* sunt mama lui”. „Iar *eu* sunt tatăl lui! Lasă-l să respire”.

George Louie încercă să schimbe situația cântând *I’ll Be Seeing You*[41]*.* Se mișca pe marginea scenei, îngenunchind câteodată în fața unei femei, ca să poată cânta uitându-se în

[41] Ne vom revedea (n.tr.).

ochii ei, când – și pot spune doar atât – o doamnă își aruncă fusta peste capul lui și îl ținu între genunchii ei ca să-i arate ce era acolo. George continuă totuși să cânte. „Te voi vedea în toate vechile locuri cunoscute”. Băieții noștri în uniformă râseră atât de tare, încât abia reușiră să stea pe scaune. Când acea doamnă îl lăsă, în sfârșit să iasă, fața lui era la fel de roșie și strălucitoare ca o panglică de Crăciun.

După al doilea spectacol, Eddie și Jack se întoarseră la bar. „Vreau să fac cinste *tuturor*”. Eddie aduse două bancnote de o sută de dolari și le trânti pe masă, depășindu-și prietenul. „Să vedem cât de departe va merge”.

La începutul celui de-al treilea spectacol, Eddie și Jack erau beți. Din seara deschiderii, Jack făcu trucul în care trăgea într-o cutie, deschidea capacul și zbura un porumbel. Doar că, în această seară, deschise cutia și zburară penele. El *împușcase,* de fapt, pasărea!

Apoi, eu și Eddie ne-am întors pe scenă. Când mă ridică să mă rotească deasupra capului, mâinile îi alunecară – din nou – pe abdomenul meu uns cu ulei.

De data asta, m-a scăpat în fund, iar eu am alunecat pe podea. Oamenii strigară surprinși, iar apoi râseră, ținându-se de burtă. Crezură că făcea parte din spectacol, dar Eddie nu se amuză. Când am venit în culise, urcă repede pe scări, spre vestiar. L-am urmat imediat. Când am ajuns pe palier, se întoarse și intră în mine. Am căzut pe scări. Căzu și Eddie – întins, beat criță. Era un accident? Sau Eddie mă *împinsese?*

— Este fiul meu, îmi strigă el.

Dansatoarele își întoarseră privirile. Mabel îi acoperi urechile băiatului ei cu palmele. Grace era mult mai puternică acum, dar rămase țintuită. O căprioară care își înfrunta vânătorul sau un războinic în alertă? Charlie intră prin cortină, mișcându-și mâinile în sus și în jos, încercând să calmeze situația.

— Revino-ți, îi spuse lui Eddie. Bea niște cafea. Vrei să mă faci să te concediez? Asta va trebui să fac, ca să te determin să te lași de băut?

Eddie se ridică în picioare, trecu pe lângă Charlie împingându-l cu cotul, și ieși pe ușa bucătăriei.

Grace alergă spre mine.

— Ești bine?

Eram atât de ametită, încât la început nu mi-am dat seama că

Grace mă strângea de mâini și de picioare. I-am împins mâinile rușinată.

— Sunt bine, am șoptit eu, deși simțeam vânătăile și durerea.

Grace ne însoți pe mine și pe Tommy spre complex. Era groaznic de tăcută. Aveam sentimentul că își amintea de tatăl ei și poate chiar de Joe. Putea să se schimbe cât dorea, dar o parte din ea avea să rămână întotdeauna acea fetiță speriată, fugită din Plain City. Și eu eram prea copleșită ca să vorbesc. Îl iubeam pe Eddie și îi eram recunoscătoare. Nu-mi dorisem niciodată să-mi fie frică de el.

Curtea era stranie în mijlocul nopții. Am mers tiptil în clădirea din spate și am intrat pe holul părăsit spre camera copilăriei mele. După ce l-am pus în pat pe Tommy, noi două am stat în picioare, așteptând cu nerăbdare ca Eddie să se întoarcă. Am așteptat și ne-am îngrijorat, dar soțul meu nu dădea buzna pe ușă încă beat și nervos sau chinuit de remușcări, ținând în mâini cadouri, ca să fie iertat. Frica sosirii lui acasă se transformă în frica motivului pentru care nu venise acasă.

Când soarele răsări, Grace adormi. L-am spălat pe Tommy, l-am dus în sufragerie pentru micul dejun, iar apoi am stat în curte, așteptând ca soțul meu să intre pe poartă. În cele din urmă, am renunțat, m-am întors în camera mea de la etaj și am trezit-o pe Grace, care dormea dusă.

— Cât este ceasul? întrebă ea, ridicându-se și frecându-se la ochi.

— Unu după-amiaza. Am gâtuit un suspin. Iar el încă nu a venit acasă.

— Liniștește-te, Helen, chiar tu mi-ai spus că uneori stă în oraș toată noaptea.

Dar argumentele ei nu mă ajutară. Am mers la club la ora patru, dar Eddie nu era nici acolo. Charlie, materialist cum era, părea foarte neliniștit.

Cam pe la ora șase, Eddie sosi cu un ochi vânăt și alte contuzii, unele dintre ele, serioase. Mi-am acoperit gura cu mâna. Ochii poneilor se măriră. Tipii din orchestră se simțiră rușinați, deși se așteptau demult la așa ceva.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat eu.

Eddie își scărpină fruntea.

— M-a prins pe o alee un grup de marinari. A fost vina mea.

Dar asta nu era cel mai rău lucru. De mânie sau disperare, se

dusese la un birou de recrutări și se înrolase.

— Locurile alea sunt deschise douăzeci și patru de ore pe zi, deci te pot lua oricând vrei. Râse hidos. Unchiul Sam te vrea!

— O, Eddie, am bolborosit eu. Ai putea să mori.

Își puse o mână în șold și se întoarse spre Charlie.

— La urma urmelor, nu poți avea un Fred Astaire chinez cu ochiul vânăt, spuse el frivol, dar hotărât.

— Iisuse, prietene, ce ai făcut? Charlie scutură din cap, îngrijorat profund. Apoi se întoarse spre mine. Nu-ți face griji, Helen. Ne vom ocupa de asta.

Până la finalul primului spectacol, mânia și umilința lui Eddie se risipiseră. Realitatea situației începu să-l afecteze totuși, continuă să se poarte ca un idol de matineu.

— Vouă, fetelor, vă plac bărbații în uniformă, spuse el cu falsă bravadă.

În timpul pauzei de o oră de după cel de-al doilea spectacol, el și Charlie merseră prin culise, vorbind șoptit. Până la sfârșitul celui de-al treilea spectacol, Charlie avea un plan.

— Helen, adu-l pe Tommy. Grace și Ida, vom avea nevoie și de voi. Se uită și la ceilalți puști din spectacol. Dacă vreunul dintre noi vrea să vină, ar fi grozav. Nu vă schimbați – nici costumele, nici pantofii sau machiajul. Am nevoie de voi așa cum sunteți, adăugă el când am plecat.

Ce spectacol mai eram – o trupă de artiști în costume miniaturale cu haine și cu jachete pe umeri – care atrăgea foarte multă atenție, ca și când am fi fost niște acrobați ambulanți, care încercau să caute spectatori și câțiva *yuani.* Am ajuns la biroul de recrutări al armatei și era deschis, așa cum spusese Eddie. Sergentul cu maxilarul îngust și locotenentul costeliv care lucrau acolo păreau și surprinși, și circumspecți când am ocupat spațiul cu ale noastre paiete, jobene, șifoane, picioare cu ciorapi și obraji roșii. Charlie le vorbi, explicându-le că eram patrioți, americani, că își trimisese mai mult de jumătate din personal în război și că cerea un mic favor.

— Ai putea să rupi documentele pe care vedeta mea, aici de față, a fost suficient de nebună să le completeze noaptea trecută? întrebă, arătând spre Eddie, un bărbat înalt, îmbrăcat în smoching, cu fața pudrată și înconjurat de o grădină zoologică de artiști colorați.

Locotenentul scoase un mormăit, care se traduse prin „Cred

că glumești”.

— Domnul Wu are o soție și un copil, continuă Charlie.

Locotenentul ne privi pe mine și pe Tommy, apoi gesticulă spre sergent și spuse: „Și noi avem”.

— Și, continuă curajos Charlie, domnul Wu are un contract de respectat. Îl am aici.

Băgă mâna în buzunarul de la piept și scoase un mănunchi de hârtii îndoite în trei. Locotenentul se uită prin hârtii.

— Mai are doar două săptămâni, spuse el. Sigur, vă vom acorda această amânare.

Două săptămâni? În ciuda complotului lui Charlie, nu se deranjase să *citească* contractul. Trecuse la următoarea idee:

— După cum puteți vedea, toți suntem artiști. Toți – aici Charlie făcu un semn spre noi, ceilalți – ne-am adus contribuția la efortul de război. Aș vrea să vă recomand să-l puneți pe domnul Wu în Serviciile Speciale pentru a-i distra pe oameni.

Chiar și sergentul se amuză auzind aceste vorbe.

Pe Charlie îl ofensă atitudinea lor, își îndreptă spatele și adoptă o expresie serioasă.

— Am jucat la campania de strângere de fonduri pentru război, la Crucea Roșie și la sărbătoarea Bolului de Orez Chinezesc. De asemenea, am făcut turnee la bazele locale pentru toate ramurile serviciului.

Noi dădeam din cap afirmativ – mici păpuși într-o galerie de jocuri.

— Cererea este refuzată, veni verdictul. Toată lumea trebuie să-și facă datoria.

— Bineînțeles că trebuie, a fost de acord Charlie, dar Serviciile Speciale…

— El este oriental. Nimeni nu vrea să vadă un oriental când suntem în război cu japonezii.

— Noi nu suntem japonezi, avu curaj Ida să spună.

— Și am distrat mii de soldați deja, adăugă Charlie. Veniți pe la club mâine-seară. Vă vom – și aici gesticulă din nou spre noi, cei în costume – arăta. Ar trebui să-l vedeți pe Eddie dansând…

Dar „nu” însemna „nu”.

Mai exista doar o singură cale sigură de scăpare, dar Eddie trebuia să fie cel care să o spună.

•

Două săptămâni mai târziu, câțiva dintre noi ne aflam la

Portul îmbarcării din Oakland, luându-ne rămas-bun de la Eddie, când pleca la instrucție în Tennessee. Am stat pe peron împreună cu atât de multe alte femei și copii care plângeau. L-a ridicat pe Tommy și l-a sărutat. Apoi, m-a sărutat și pe mine și mi-a șoptit la ureche: „Dă-i o șansă băiatului să crească așa cum trebuie. Slăbește puțin frâul. *Nu poți refuza mâncarea doar pentru că există șansa să te înec*ă".

Se urcă în tren.

— Te iubesc, am izbucnit eu.

Vocea lui Eddie cedă în timp ce striga la mine.

— Și eu te iubesc. Și fii bun cu mama ta, Tommy.

Ne-am făcut din mână, iar apoi, Grace, Tommy și cu mine ne-am întors la mașină, am trecut înapoi podul și am mers la lucru.

— Am rămas singură acum, am spus eu, deși eram legată de familia mea mai mult decât oricând.

Grace mi-a promis că avea să-mi fie alături până când Eddie urma să se întoarcă acasă, iar Charlie a fost un drăguț. Mă invită să rămân ca dansatoare – să execut exact același număr pe care îl făceam cu soțul meu, doar că el lipsea. Să dansez singură era ca încercarea mea de a desena portretul unui dragon și sfârșeam cu o mâzgăliturăcare semăna cu un câine, dar Charlie era prea bun ca să mă retrogradeze la poziția de dansatoare din linie.

GRACE

Fiecare fărâmă de fericire

La sfârșitul lunii martie – la un an după ce Ruby a fost ridicată – Ida și-a făcut bagajele și a plecat să stea cu una dintre dansatoare. Am coborât și am așteptat pe stradă sosirea lui Joe. Destul de curând, sări dintr-un tramvai și mă luă în brațe. Vreau să spun că nu era nimic frățesc în acest sărut. Mă ținu aproape când am mers la hotelul Mark Hopkins, unde un lift ne duse la etajul nouăsprezece. Ultimul etaj al hotelului fusese cândva un loc exclusivist al vieții de noapte din San Francisco. Acum era închiriat militarilor de elită. De când începuse războiul, nu doar că fusesem lăsată să intru, ci mi se permisese accesul la brațul

unui occidental. Joe îi dădu bacșiș șefului de salon și acesta ne oferi o masă lângă fereastră, care avea o priveliște spectaculoasă asupra orașului, inclusiv asupra bazei navale de pe Treasure Island și a luminilor de pe Berkeley Hills.

După ce un chelner ne luă comanda, eu și Joe ne-am studiat reciproc. El terminase cei doi ani de instrucție, iar felul în care arăta în uniformă – cu aripi pe clapele buzunarelor jachetei – era foarte impresionant. Fața lui se ascuțise. Părului lui blond era tuns și ordonat. Zâmbetul lui era încă puțin strâmb, dar acum era, în mod clar, un bărbat.

— Mă bucur să te văd, Grace…

Și cam atât a putut să spună înainte ca un aviator cu părul neglijent și energia radiantă a unui puști în ultima lui noapte de permisie să se apropie de masa noastră.

— La ce escadron?

Când Joe răspunse „Cavalerii Zburători”, o gașcă de băieți îl apucară și îl ridicară de pe scaun.

— Și noi facem parte din Cavalerii Zburători!

— Vino cu noi!

Unul dintre bărbați mă privi.

— N-o uita pe micuța cu ochi oblici!

Joe ridică o mână.

— Stai puțin, băiete. Ea este domnișoara Grace Lee și e prietena mea.

Aviatorii se gândiră la asta și deciseră să mă accepte ca prietena lui Joe, și ne duseră la bar.

— Lăsați-mă să vă fac cinste, se oferi Joe.

Gașca de băieți tineri strigară și chiuiră.

— Uită asta! strigă cineva.

Bărbatul cu părul neglijent îi urlă barmanului:

— Adu-ne sticla escadronului!

Mi se spusese că oricine din acel escadron putea urca la ultimul etaj al hotelului, să ceară sticla escadronului și să bea gratuit cât voia. Cine termina sticla trebuia să o înlocuiască. Am băut câteva pahare. Era un mod bun de a începe întâlnirea, căci, ce alternative erau? *Să vorbim mult despre Ruby? Să ne reamintim tot ce nu a mersese bine între noi? Să vorbim despre război și despre unde vei merge?* În schimb, trăiam spontan momentele. Eram înnebunită după Joe. Era măgulit, dar niciodată prea mult.

Am dansat cu fiecare din prietenii lui de escadron. Orchestrele latine tocmai erau la modă, și am fost învârtită pe ring ore întregi în sunetul muzicii lui Carmen Cavallaro și al orchestrei sale. Când domnul Cavallaro încetini ritmul, Joe interveni vesel spunând: „Hei, băiete, nu te mai da la fata mea”. Joe mă trase spre el și, ținându-mă în brațe, mă aduse încet la ritmul lui.

Când am părăsit clubul, ploua încet. Joe se oferi să ia un taxi, dar eu voiam aer curat, ceva timp să ne liniștim și să ne prelungim așteptarea – chiar după toate lunile și anii în care îl așteptasem – puțin mai mult. În timp ce ne întorceam spre apartamentul meu, am întâlnit niște militari scandalagii, care făceau previzibilele comentarii insultătoare despre un occidental care era cu o orientală. S-ar fi putut stârni o ceartă, dar Joe mă trase deoparte, înainte ca lucrurile să meargă prea departe, spunând cu o voce aspră: „Avem alte lucruri de făcut”. Comportamentul lui mă făcea să-l doresc și mai mult.

Am ajuns la apartamentul meu în jurul orei trei dimineața. Băuserăm amândoi destul de mult, dar știam ce făceam. L-am dus în dormitorul meu. Ploaia bătea ușor în geam. Amândoi eram nerăbdători și plini de dorință, în timp ce ne chinuiam prin atingeri: mâinile lui pe sânii mei goi, degetele alunecându-i în zonele mele umede, palma mea șovăitoare în jurul unei zone tari.

— Niciunul nu vrem să avem probleme, spuse Joe, retrăgându-se de lângă mine.

— Nu se va întâmpla nimic. Va fi bine. Nu te opri, i-am promis eu.

Am simțit că respirația îmi era absorbită în plămânii lui și că respirația lui era inhalată de mine, pielea lui se lipea de a mea, atingând acea parte din mine care tânjise atât de mult după dragoste.

— Grace! Își arcui spatele și se ridică în mâini, ca să se uite la mine. Grace, draga mea, te iubesc!

Apoi se împinse în mine și mă lăsă să văd fiorii plăcerii pe care i-o adusesem pe chipul lui. La sfârșit, ne-am întins îmbrățișați, fericiți și satisfăcuți, degetele lui conturând cercuri pe unul din sfârcurile mele, iar mâna mea fiind așezată pe pieptul lui. Pierdusem noțiunea timpului. Uitasem de responsabilități. Uitasem de toate, mai puțin de faptul că, în acel moment, ne iubeam mai mult decât se iubiseră vreodată doi

oameni.

Următoarele câteva zile păreau relaxante și fericite – fără să facem nimic în afară de a ne plimba pe stradă, de a ne ține de mână și de a ne prosti puțin în camera mea. Dar fiecare fărâmă de fericire are un preț. Prea curând, mă aflam la Fort Mason, luându-mi din nou rămas-bun, implorând un alt tânăr să-mi scrie, să omoare dușmani, să fie grijuliu și să-mi promită că se va întoarce acasă. De data asta, diferența era că îl iubeam pe băiatul ăsta din toată inima, iar el mă iubea la fel.

Eu și Helen am devenit mai apropiate. Mi-a spus că spera ca într-o zi să aibă propria casă și grădină. Voia să trăiască o viață „normală” împreună cu Eddie și Tommy când se va termina războiul. Eu și Joe nu ne făcusem planuri, dar nu voiam același lucru ca Helen. Nu îmi puteam imagina să nu dansez. Poate că nu aveam să fiu niciodată o stea la Hollywood, dar eram o stea într-un oraș frumos. Eu și Helen ne consolam când știrile de pe front erau rele și am făcut împreună ce am putut să ajutăm efortul de război.

Am citit toate broșurile – *Make It Do Until Victory*[42] și altele la fel – ca să învățăm să modificăm un costum bărbătesc obținând un costum elegant (dacă avea trei piese) pentru femei și cum să reparăm și să întreținem lucrurile din casă, dar costumele nu ni s-ar fi potrivit, iar noi nu aveam o casă a noastră. Am acceptat cu ușurință raționalizarea cărnii, a cafelei și a untului, deoarece nu cumpăram carne, nu beam cafea și nu găteam decât în rare ocazii – iar în cazul meu, niciodată. Aveam mașina mea, pe care nu prea o conduceam din cauza raționalizării benzinei și a cauciucului. Presupun că puteam colecționa ziare, fier vechi, grăsime animală, benzi din cauciuc și păstăi de alior, dar nu știam de unde să începem.

— Nici măcar nu *citesc* ziarul, am spus într-o după-amiază. Eram departe de a scrie rapoarte despre evenimente actuale pentru cursul de sociologie din Plain City.

— Unde ar trebui să găsesc fier vechi? se întrebă Helen. Nu a fost deja colectat?

Stăteam pe patul lui Helen, rezemate de perete. Tommy se plimba printre genunchii noștri.

— Mama colectează toată grăsimea din complex, adăugă Helen. O duce chiar ea la centrul de recoltare. O face să se

[42] Cum să vă descurcați până când vom obține victoria (n.tr.).

simtă că îl ajută pe Monroe.

— Eu am benzi de cauciuc, am spus eu, dar sunt al naibii de mici. Este greu să-ți imaginezi că ar face vreo diferență.

Helen era vizibil îngândurată.

— De ce crezi că vrea guvernul păstăi de alior?

Am ridicat din umeri.

— Habar n-am.

Am făcut voluntariat vânzând obligațiuni, dar existau și alte activități – mult mai importante – pe care le-ar fi putut face femeile pentru a ajuta țara. După ce Congresul a votat legea prin care urmau să se înființeze corpuri de armată pentru femei în cadrul infanteriei, marinei și al pușcașilor marini, unul dintre ponei se înrolă, dar Helen nu putut face asta.

— Nu cu Tommy atât de mic, spuse ea. Nu vreau să te înrolezi nici tu. Orice facem, facem împreună, așa cum ai spus tu.

Peste tot în jurul nostru, chinezii primeau slujbe la care nu visaseră niciodată. Chiar și o femeie care nu vorbea engleză putea să părăsească o fabrică, unde lucra la normă, ca să spele podele la șantierul naval. Surorile lui Mabel lucraseră ca desenatoare și modelatoare. În loc să câștige douăzeci și cinci de cenți pe oră, câștigau acum un dolar și douăzeci și cinci de cenți pe oră.

— O fată din clădirea mea lucrează ca arhivar la Aeroportul Marinei militare din Oakland, am spus eu. Nu m-ar deranja să fac așa ceva.

Dar mai târziu, când i-am spus asta lui Charlie, el mă luă peste picior. „Dansatoarea mea orientală să-și piardă timpul cu dosarele? Deja faci mai mult pentru moral decât majoritatea femeilor.”

Poate că Charlie avea dreptate. Apoi, Irene Mak se oferi voluntară ca infirmieră. O dată pe săptămână, angaja o bonă pentru copiii ei, își punea uniforma – o rochie gri cu guler, manșete și bonetă albe, brodate cu însemnele Crucii Roșii – și mergea la Spitalul Marinei Oak Knoll, unde însoțea băieții răniți la radiologie, ducea amputații pe terenul de golf din apropiere ca să le ridice moralul și îi ajuta pe cei cu răni cumplite să scrie scrisori prietenelor de acasă, ca să rupă relația, astfel încât să nu fie „o povară”. Nu trecu mult timp până ce Helen i se alătură lui Irene – două mame care ajutau efortul de război. O făcuse fără mine, dar acest lucru nu mă deranja. Mă bucuram că găsise

ceva care să o facă să se simtă utilă.

La sfârșitul lui aprilie, am primit o scrisoare de la Joe. Era la Henderson Field în Guadalcanal și tocmai zburase în prima lui misiune:

> Mi s-a atribuit un P-38 Fulger. Exact ce mi-am dorit. Germanii îl numesc „Diavolul cu coada despicată”. Japonezii îi spun „Două avioane, un singur pilot”. Este grozav pentru bombardarea în picaj și în cea la înălțime și pentru atacurile la sol. Îi voi doborî de pe cer pe nenorociții de japonezi. În prima mea misiune de zbor, am tras în inamic, dar nu am reușit să dobor avionul. Este în regulă. Acest mic avion de luptă este responsabil pentru distrugerea celor mai multe avioane inamice. Curățăm Pacificul luând fiecare insulă în parte. O voi primi pe a mea data viitoare. Grace, draga mea, mă voi întoarce la tine un as. Îți promit asta.

Adăugă că mă iubea și îmi scrise cuvinte pe care aveam să le păstrez în inimă pentru totdeauna.

•

În luna mai, Charlie și domnul Biggerstaff începură să pună la cale împreună un nou spectacol ca să putem rezista toată vara. Ida fusese angajata clubului de la început, iar eu am impulsionat-o să-și facă propriul număr, la sfârșitul spectacolului. Repetam în apartamentul meu și am ajutat-o să-și conceapă un costum: mulat, cu pantaloni scurți din satin de nuanță roz și jachetă, cu pantofi cu vârful decupat de culoare crem, un joben asortat și un baston. În seara de dinaintea audiției, prietenul ei veni în oraș. Se vedea cu Ray în timpul pauzelor la club, dar îl mai și înșela cu alți soldați, stând în poala lor, așa cum făcea de obicei când semna pe șervețele, pentru ca băieții să le ia cu ei pe front. Ray părea mai înfuriat decât de obicei, ceea ce o făcea pe Ida să se poarte cu și mai multă nepăsare. După spectacol, Ray și Ida plecau, în timp ce noi ceilalți ne îndreptam spre clubul Variety. Pe la cinci dimineața, mă duceam acasă.

Ar fi trebuit să suspectez ceva când am văzut ușa apartamentului meu întredeschisă, dar m-am gândit că Ida și Ray tocmai intraseră sau că el abia plecase înapoi spre Visalia. Sirenele poliției răsunau pe stradă. Polițiștii nu-și dădeau seama că oamenii dormeau? Am închis ușa în urma mea și am aprins

lumina. Ceva care semăna cu vopseaua roșie era împrăștiat pe pereți și perdele. Un miros oribil de rugină îmi umpluse nările și gâtul. Urmele de sânge murdăreau podeaua spre dormitorul Idei. Brusc, apăru Ray, care ținea în mână un cuțit lung, pătat cu sânge. Eram prea îngrozită ca să țip sau să fug.

— Poate că am pierdut, spuse cu o voce ciudat de calmă, dar cel puțin ceilalți nu vor câștiga.

Se apropie de mine. Am închis ochii. Ceva sau cineva intră zgomotos pe ușă.

— Poliția! Aruncă arma!

Ofițerii l-au pus pe Ray la pământ. Am alergat în camera Idei. Avea capul întors și gâtul tăiat. Restul corpului era întins în unghiuri anormale, cu mâinile și picioarele într-o parte. Ochii ei sticloși priveau fix spre tavan. Sângele ei era alunecos pe podea. Am alunecat și am căzut, apoi m-am târât lângă Ida și i-am atins mâna. Încă era caldă.

— Ida! Dar era inutil. Era moartă.

Jack Mak și Chan-Chan, doi dintre acrobații de la etajul inferior, își făcură loc printre polițiști și intrară în cameră.

— Am auzit certuri…

— Am chemat poliția…

— Și eu…

— Ida, am spus eu.

Asta îi făcu să tacă. Chan-Chan păru să își piardă echilibrul. Jack îl apucă de mână și îl ajută să se întoarcă în sufragerie.

— Ține-ți capul între genunchi…

Polițiștii îl încătușară pe Ray de un scaun. Eu am rămas cu Ida. Jack se întoarse în dormitor și se aplecă protector asupra noastră. Ida era mereu pregătită să spună o glumă. Mă făcea să râd când cânta *I Do Anne.* Iar acum toată energia aceea dispăruse, lăsând în urmă o carcasă goală.

— Uită-te prin sertarele mesei de toaletă, tot repeta Ray. Vei vedea că am făcut o favoare țării.

Detectivii – amândoi masivi – sosiră, examinară rapid locul crimei, iar apoi se îndreptară către ofițerii de poliție, pentru a li se alătura într-un colț. Polițiștii vorbeau șoptit; detectivii își notau în agende, ridicându-și ocazional privirea spre dormitor, spre Ida, spre Jack și spre mine, uitându-se la Ray care stătea pe scaun și la Chan-Chan, care stătea pe canapea. În sfârșit, cei patru bărbați dădură din cap și se împrăștiară.

— Percheziționați camera fetei, ordonă unul din detectivi. Apoi, îmi făcu semn cu degetul. Vino aici.

Jack mă urmă în sufragerie. Detectivul voinic se uită urât la el; celălalt pocni din degete.

— Dispari.

Așteptară până când Jack și Chan-Chan ieșiră din apartament.

— Sunt detectivul Collins, spuse unul dintre ei. Acesta este partenerul meu, detectivul Flynn. Ne puteți spune ce s-a întâmplat?

Povestea mea a fost scurtă.

— Am venit acasă, l-am văzut pe Ray cu cuțitul în mână, am crezut că voi muri... Când am terminat, detectivul Collins m-a întrebat:

— Cât de bine o cunoșteați pe domnișoara Wong?

— Suntem colege de apartament. Ne-am cunoscut acum șase ani, am răspuns eu. Suntem dansatoare la Forbidden City...

— Deci, erați apropiate, spuse detectivul Collins.

Am dat din cap.

— Cunoașteți suspectul?

— Numele lui este Ray Boiler.

— Și spuneți că erați apropiată de domnișoara Wong.

— Deja am spus asta.

— I-ați cunoscut părinții?

— Nu, dar nici ea nu i-a cunoscut pe ai mei.

— Ce credeți că a vrut să spună domnul Boiler cu... aici detectivul citi din agendă: „Poate că am pierdut, dar cel puțin ceilalți nu au câștigat”?

— Ida avea mulți admiratori, i-am explicat eu. Ray era gelos.

— Ați putea spune că domnișoara Wong avea o înclinație spre militari?

Înclinație? Nu fusesem la facultate, dar am înțeles ideea.

— Încercam să ridicăm moralul băieților. Dacă ni se cerea să dansăm cu ei, dansam. Apoi, am subliniat: dansez cu ei deoarece este datoria mea. Prietenul meu nu este gelos. Ray era diferit. Era obsedat de Ida. Ne-a speriat și am încercat să o avertizăm, dar...

Unul dintre polițiști ieși din camera Idei, cu un teanc de scrisori.

— Uitați-vă la astea, domnule detectiv.

Detectivul Collins examină plicurile înainte de a-și îndrepta

privirea spre mine.

— Primim scrisori de la militarii de peste mări, am spus eu, încercând să fiu de ajutor. Ei ne scriu, iar noi le răspundem. Este de datoria noastră. Chiar și pentru mine, explicația asta începea să pară slabă.

Detectivul Collins deschise una dintre scrisori, o analiză și apoi se îndreptă spre criminalul care stătea pe scaun. Detectivul se aplecă și vorbi în șoaptă cu Ray. Câteva minute mai târziu, cei doi detectivi îl numiră responsabil pe unul dintre ofițeri, după care părăsiră apartamentul. Ida era încă pe podea, devenind din ce în ce mai rece. Tremuram din cauza șocului, îmi era frică să mă mișc din locul meu de pe canapea. O oră mai târziu, detectivii reveniră. Detectivul Collins le ordonă polițiștilor: „Vedeți ce mai găsiți în camera fetei. Căutați amănunțit, băieți”. I-am urmărit pe polițiști deschizând sertarele mesei de toaletă și scoțând conținutul, lăsând chiloții, sutienele, ciorapii și pijamalele să cadă – ca frunzele rupte din copaci într-o furtună de toamnă – în sângele ei de pe podea.

Detectivul Collins veni lângă mine.

— Să începem din nou, îmi ceru el. Ce presupuneți că a vrut să zică domnul Boiler când a spus că nu voia ca ceilalți să câștige?

În timp ce i-am repetat ce îi mai spusesem înainte, acesta își trecu mâna prin păr. Când am terminat, zise:

— Ei bine, tocmai am vorbit cu vecinii. Se pare că aveți antecedente în ceea ce privește adăpostirea japonezilor.

Pe sub coaste, mi-am simțit stomacul strângându-se.

— Despre ce este vorba? am întrebat eu.

— Colega dumneavoastră de cameră, sau ar trebui să spun *a doua* colegă de cameră, era japoneză. Trebuie să înțelegem cât de mult a susținut cauza japoneză și dacă ați ajutat-o.

— Nu știu despre ce vorbiți, am replicat indignată.

— Uitați-vă la astea.

Mi-a dat scrisorile din camera Idei. Îi erau adresate și scrise de părinții ei, dintr-un lagăr de concentrare din Manzanar și trimise la un oficiu poștal local. Numele ei adevărat era Urne Otsuka. Îmi ignorasem emoțiile – blocată din cauza șocului – dar acum îmi dădură lacrimile. Am plâns – nu pentru că fusesem înșelată, ci pentru că știam cât de îngrozită fusese Ida în toți acești ani. Probabil că gândul că ar fi putut fi prinsă, urâtă, umilită, trimisă

într-un lagăr și, da, bătută sau ucisă o terifiase. Gândul că locuise cu mine mă înfioră. Persoana despre care oamenii credeau că o turnase pe Ruby – doar ca să nu fie bănuită.

•

Presa numi incidentul „Triunghiul estului și al vestului”, care nu avea niciun sens, dar care vânduse multe ziare. Avocatul din oficiu îl făcu pe Ray să pară un erou patriot, în timp ce eu am fost chemată pentru interogatorii de agenții FBI și de Autoritatea Relocării de Război de șase ori.

— S-a folosit Ume de slujba ei de la Forbidden City ca să primească informații de la militari și să le trimită în Japonia?

— Am cunoscut-o ca fiind Ida.

— Simpatiza cauza japoneză?

— Din câte știu eu, nu.

— Simpatizezi cauza japoneză?

— Nu!

Nu prea dormeam. Nervii mei erau întinși la maximum din cauza interogatoriilor, a reporterilor, a felului în care se holbau vecinii la mine și, cel mai rău, din cauza amintirii gâtului tăiat al Idei și a duhorii persistente de sânge și moarte pătrunse în apartamentul meu. Nu am fost rănită fizic, dar m-am simțit distrusă. Mi-am reluat vechiul obicei de a-mi pipăi picioarele, brațele și coastele ca să-mi simt rănile. Toate încetară imediat ce Ray mărturisise că „știuse dintotdeauna că Ida era japoneză”, dar că o omorâse într-un acces de gelozie, așa cum spusesem eu. Înainte de a fi trimis la închisoare, i se luă un ultim interviu în care anunță, fără remușcări, că „ea primise ceea ce a meritat”. Toate acestea fură urmate de previzibilele bătăi în piept cu privire la subtilitatea inamicului și de aluzia că gurile sparte scufundă nave, chiar dacă încercarea de a nu părea japoneză și de a lua o hotărâre greșită fuseseră singurele crime ale Idei.

Nu făcusem nimic rău, dar veștile că Ida era japoneză și, pe deasupra, colega mea de cameră ajunseră la Forbidden City. Dansatoarele și ceilalți artiști mă ignorau complet. Nu puteau decide dacă eram o trădătoare deoarece mă împrietenisem cu o japoneză sau dacă plănuisem cumva moartea Idei, în același fel în care o reclamasem pe Ruby, pentru propriul meu câștig. Eram extenuată. Ochii îmi erau umflați, iar obrajii pătați din cauza plânsului. Am slăbit. Arătam atât de rău, încât militarii nu mă

invitau la masa lor ca să stăm de vorbă. Ori asta, ori citiseră despre mine în ziar și nu voiau să fie văzuți nicăieri lângă o „simpatizantă a japonezilor”. Aceeași veche dorință a mea de a fugi – acea mâncărime fantomă – era copleșitoare. Dar, înainte de a putea fugi, Charlie m-a ajutat dându-mă afară pentru a doua oară.

L-am sunat pe Max Field. Agentul meu se străduise din răsputeri să-mi găsească un alt rol într-un film, dar fără succes. Acum, nu reușea să-mi găsească o slujbă în San Francisco. „Ești celebră, recunoscut el, dar nu îți pot găsi de lucru în cluburile de noapte ca Bimbo, deoarece ești chinezoaică”.

— Dar în Chinatown, ca ultima oară?

— Nu după toate cele întâmplate.

— Dar nu am făcut nimic!

— Uite, prima dată Ruby, apoi Ida…

— Dar sunt nevinovată!

— Cum spui tu…

Ceea ce nu era chiar o aprobare.

Pierdusem slujba care-mi plăcea. Prietenii mei mă priveau de sus. Agentul meu nu mă credea. Eram respinsă de cluburile din Chinatown. Chiar și Helen, care mă ajutase de atâtea ori, nu știa ce să facă. Viața și cariera mea erau ruinate.

— Ce voi face? i-am strigat lui Max.

— S-ar putea să te angajez la circuitul Chop-Suey. Nu vei câștiga nici pe departe cât obișnuiai, dar vei pleca din oraș. Oamenii vor uita…

Circuitul Chop-Suey era o idee la care nu mă gândisem. Artiști evrei călătoreau cu Borscht Belt prin nordul New York-ului, mergând la hoteluri și stațiuni pe timpul verii. Artiștii negri aveau circuitul Chitlin și se plimbau pe calea blues-ului spre sud, cântând în cluburi și săli de dans. Noi, chinezii, aveam circuitul Chop-Suey. Cluburile din țară – cluburile de noapte obișnuite – ne invitară, adică pe unul sau pe altul, să jucăm numere noi. Mi se păru o idee bună, deoarece nimic și nimeni nu mă ținea în San Francisco. Vreau să spun nimeni, cu excepția lui Helen.

— Ai promis să rămâi lângă mine, zise ea când i-am spus despre planul meu.

— Am promis și îmi pare rău.

— Dar am fost la Los Angeles ca să te găsesc. Ne-am întors aici împreună…

— Helen…

— Ce voi face fără tine?

— Te vei muta din complex… îți vei lua un loc al tău… i-am sugerat eu.

— Nu aș putea ieși de una singură.

— Ai fost la Hollywood, i-am amintit eu.

— Să te caut *pe tine,* repetă ea. În orice caz, am fost cu Eddie și înainte să-l nasc pe Tommy. După o pauză, m-a întrebat: Chiar mă vei părăsi?

Aș fi putut spune că ea mă părăsise când plecase ca să lucreze ca infirmieră împreună cu Irene, dar știam cum mi-ar fi răspuns. *Ea* ajuta efortul de război, în timp ce eu nu-mi respectam promisiunea de a rămâne cu ea, până la întoarcerea lui Eddie.

— Te iubesc, Helen, am spus eu, dar Ida a fost omorâtă la mai puțin de trei metri de locul în care dorm. De fiecare dată când închid ochii îi văd chipul.

— Am putea închiria un apartament împreună…

I-am zâmbit cu tristețe.

— Cum voi plăti? Nimeni nu mă va angaja. Toți cred…

— *Nu lăsa cel mai rău lucru care se spune despre o persoană să devină adevăr.* Trebuie să rămâi și să lupți!

— Cel mai rău lucru este deja un adevăr. Nu am de ales.

— Bine, zise părând îngăduitoare. Atunci lasă-ne să venim cu tine. Tommy este destul de mare acum.

Dar eu fugeam și trebuia să-mi schimb soarta. Nu puteam avea după mine o mamă cu un copil.

— Ruby nu m-ar fi părăsit, protestă Helen, făcându-mă să mă simt vinovată. Dar așa făcea ea, mă compara cu Ruby. În plus, nu era ea cea care mi-a spus că nu ar trebui să răspund scrisorii lui Ruby? Te rog, nu mă părăsi, mă imploră ea.

Helen era o prietenă bună și credincioasă, dar dorința ei mi se păru egoistă. M-am întins și i-am strâns mâna.

— Asta nu are legătură cu noi trei, am spus eu.

— Este despre cariera ta, zise ea când începu să plângă, un gest al naibii de insensibil, având în vedere circumstanțele.

Pentru a doua oară, a trebuit să strâng lucrurile colegei mele de cameră și a fost chinuitor. Am pus lucrurile Idei deoparte, ca să le dau părinților ei imediat după terminarea războiului, dar ce făceau ei cu bluzele cu buline, cu plasele pentru păr sau cu

florile uscate primite de la soldați? Mi-am vândut sau mi-am dăruit lucrurile, inclusiv mașina. Am luat banii lui Ruby și economiile mele și le-am ascuns în căptușeala cutiei de machiaj. I-am promis lui Helen că îi voi scrie la complex și i-am spus că ea ar trebui să trimită scrisorile lui Max Field, care mi le va expedia, oriunde m-aș afla. I-am scris lui Joe, spunându-i să facă la fel. Nu i-am dat detalii despre Ida, despre bârfe sau despre faptul că îmi pierdusem slujba. Trebuia să mă încurajez și să-mi văd de treburi. El avea destule pe cap.

SCRISORI

Centrul de relocare de război Topaz
3 iunie 1944

Helen!

Grace cu siguranță te-a lăsat cu ochii în soare. Halal prietenă! Dar nu mă surprinde. Dacă nu a fost în stare să-mi scrie, de ce te-ar ajuta pe tine? Uf! Dacă nu voi ieși niciodată de aici, sper că tu și Tommy veți veni să mă vedeți. Am putea avea câteva aventuri împreună.

În sfârșit, am vești de la Yori. Regimentul 442 a plecat luna trecută și a aterizat la Anzio pe 28. Situația de acolo pare foarte rea. Deviza Regimentului 442 este: „Riscăm totul”, dar sper că Yori nu va face nimic prostesc.

Aici deja este un infern – cu mult peste 37 de grade. Pământul este atât de uscat, încât suprafața a crăpat, iar acum arată ca niște aisberguri maro. Se crapă la fiecare pas.

Aceste ultime paisprezece săptămâni au fost foarte neplăcute. Iarna – zăpadă, țurțuri, o sobă bombată și o haină dată de guvern. Primăvara – ploi torențiale, inundații, pământul gol al lagărului s-a transformat într-o mare groapă de noroi și atât de multă mocirlă ni se lipea de bocancii, încât ne tachinam spunând că eram la fel de înalți ca occidentalii. Ha, ha, ha! Acum, ne-am întors la furtunile de nisip – care, câteodată, au

loc și de trei ori pe zi. Și căldura asta nenorocită.

O, cum au căzut cei puternici! De la clubul de noapte până la orașul de rahat. Cel mai rău lucru de aici este că m-am obișnuit cu rutina. Niciodată nu m-am trezit dimineața, dar acum încerc să mă trezesc destul de devreme, ca să fiu prima la coada de la duș și să prind puțină apă caldă. După asta, un clopot anunță micul dejun. Apoi prânzul, apoi cina – alți oameni îmi trăncănesc despre frumusețea peisajului – despre silueta unui cactus în lumina asfințitului, despre apariția florilor sălbatice după ploaie, despre dunele roșii de nisip, despre felul în care strălucesc stelele când nu sunt multe lumini. Și așa mai departe. Știu că încearcă să vadă partea bună a lucrurilor, dar sunt nebuni. Întotdeauna voi prefera paharele de șampanie și luminile scenei. Mi s-au luat toate astea. Mi-au luat viața pe care o aveam.

Bine, măcar ne dau filme. (Majoritatea au fost lansate acum mult timp, dar sunt mai bune decât nimic.) Se organizează dansuri. (Dar uneori, cinci fete poartă exact aceeași rochie comandată de la Sears, din catalogul Roebuck.) Spectacole de varietăți. (Îți amintești de Goro Suzuki? Este aici și încă are un număr bun de comedie.) Melodia preferată din lagăr? „Nu mă îngrădi”. Întotdeauna spun că trebuie să continui să zâmbești și să râzi!

Sincer, nu știu ce m-aș fi făcut dacă nu mi-ai fi răspuns la scrisoare, acum câteva luni. Ai fost singura, Helen. Asta încă mă doare. Nici Grace, nici Charlie, niciunul dintre ponei, dintre tipii din orchestră sau dintre clienții care salivau după mine – doar tu mi-ai scris.

În sfârșit, mi s-a permis să completez o cerere de eliberare. Autoritatea de relocare pe timp de război a eliberat mii de oameni din diferite lagăre în fiecare săptămână. Tot ce-mi trebuie este un serviciu și un susținător în libertate. Unele fete au fost trimise în Maine și Vermont, dar nu vreau un post stupid de secretară undeva practic în afara hărții și nu mai vreau să îndosariez nimic, cât timp voi trăi. Am trimis scrisori

tuturor oamenilor care au scris despre mine în *Life, Variety, The Hollywood Reporter* și multor altora. Am trimis scrisori celor mai importanți reprezentanți ai vieții de noapte din New York – lui Ed Sullivan, Lee Mortimer și lui Walter Winchell. Mulți dintre ei mi-au răspuns ca să-mi spună că nu pot sau că nu vor să mă ajute. Încă sper...

A ta, până când Austria primește Ungaria și prăjește curcani în Grecia.

Ruby.

P.S. Mulțumesc pentru bani. Îi voi folosi ca să cumpăr șampon și balsam. Cu siguranță vor fi mai bune decât bicarbonatul amestecat cu apă pe care l-am folosit ca să-mi curăț părul! Încerc să rămân optimistă, dar îmi este atât de greu.

* * *

San Francisco
10 iunie 1944

Dragă Ruby,

Mă simt puțin tristă astăzi. Am stat trează toată noaptea cu Tommy, care a avut febră. Și sunt îngrijorată pentru Eddie. Ai văzut fotografiile din ziar cu invazia din Normandia? Băieții noștri au mers prin apă până la țărm – acele fotografii m-au speriat. Știu că situația este diferită, dar îmi amintește de ce mi s-a întâmplat în câmpul de orez. Mă uit la acele fotografii și aud sunetul morții în urechi. Și apa... îmi amintesc atât de clar, îmi era frig și eram îngrozită... plescăitul apei, cum l-am văzut pe socrul meu plutind cu fața în jos. Când mă gândesc la Eddie care... în dimineața asta, ziarul a publicat fotografiile cu soldații răniți. Unii dintre ei aveau tot capul bandajat cu tifon, cu excepția unor mici fante pentru gură și nas. Ar putea fi Eddie unul dintre ei?

Fierul bun nu ar trebui făcut cuie și niciun om blând nu ar trebui făcut soldat.

Îmi pare rău că sunt deprimată, Helen

* * *

În tren spre Denver
17 iunie 1944

Dragă Helen,

Salutări! Stau în vagonul restaurant într-un tren care se îndreaptă spre Denver și sunt înconjurată de băieți, băieți, băieți – toți în uniformă. Ei joacă mereu cărți, beau bere și fac tot ce pot să mă distragă de la scris. Pe fereastră, văd câmpuri de sare – nimic despre care să scrii, deși îți scriu eu despre asta. Aud că va fi frumos când vom urca pe Munții Stâncoși.

Îți amintești când Eddie ne spunea că toți artiștii sunt vagabonzi și că, atunci când ești în lumea spectacolului, vei merge la est, vest, nord și peste deal ca să primești o slujbă? Asta fac eu acum! Am jucat la hotelul Mapes din Reno. Apoi am călătorit spre El Rancho în Las Vegas, la Ranchm de pe Everret Highway din Seattle (unde am depășit recordul teatrului pentru cei mai mulți spectatori!) și clubul la Clover în Portland. Într-adevăr, văd America. Oriunde aș merge, oamenii susțin războiul sută la sută. Oamenii cooperează și își fac datoria. Și eu îmi fac datoria dând TOTUL!

După un spectacol obositor, pot da gata un mușchi de vită de patru sute cincizeci de grame, dar încă îmi mențin greutatea sub patruzeci și cinci de kilograme, deoarece dansez atât de mult și călătoresc tot timpul. Ieri, când mi s-au pus întrebări despre silueta mea, am spus că mănânc precum o pasăre – ca o pasăre care mănâncă pisici. (Amuzant.) Dansul este o muncă obositoare, i-am spus altui reporter, dar este mai bine decât să mă întorc la spălătorie. (Îți amintești când Charlie făcea gluma asta? Ei bine, este adevărată pentru mine!)

Copiez asta dintr-o revistă.

Dacă nu s-ar fi pus problema rasei Dansatoarei Orientale, s-ar fi aflat, fără îndoială, în Rainbow Room

din New York sau în orice alt cabaret de primă clasă. Este atât de frumoasă, de glumeață și de talentată.

Voi ajunge și acolo!

Sunt foarte fericită că am făcut asta, dar, Helen, mi-e foarte dor de tine. Te rog să-l săruți pe Tommy și să-l îmbrățișezi din partea mătușii lui speciale. Când o să ai ocazia, îmi vei scrie despre Eddie? Cu siguranță aș vrea să știu ce face.

Prietena ta, Grace

P.S. Aproape am uitat să-ți spun că m-am întâlnit cu Merry Mahjongs! În Las Vegas! O nebunie, nu? Și ei sunt în turneu – lovind gongul!

P.P.S. De ce nu mi-ai scris? Nu mai ești supărată pe mine, nu?

* * *

Undeva în Pacific
23 iunie 1944

Grace, iubito,

Am văzut, am făcut și am învățat mai multe lucruri în ultimele câteva luni decât mi-aș fi imaginat că era posibil. Ți-am povestit despre băieții din echipele de la sol? Sunt chinezi, mexicani, irlandezi și negri, care lucrează împreună. Poate că nu arătăm la fel, dar mâncăm aceeași mâncare proastă, urmăm aceleași ordine neplăcute și suntem mușcați de aceiași țânțari nenorociți și suferim de aceeași blestemată căldură și umezeală, deoarece luptăm cu toții sub același drapel, ca să apărăm același pământ. Când totul se va termina, țara noastră va fi foarte diferită. Dar nu te schimba! Îmi vreau fata exact așa cum este.

Îmi doresc să fim în apartamentul tău, dacă înțelegi ce vreau să spun. Iubito, când voi ajunge acasă, nu vom mai părăsi dormitorul.

Cu multă dragoste,
Joe

* * *

Centrul de relocare pe timp de război topaz
24 iunie 1944

Helen,

Nu vei ghici ce am primit astăzi de la poștă – o scrisoare de la Lee Mortimer, editorul rubricii vieții de noapte de la *Daily Mirror* din New York! A scris: „Toate japonezele frumoase dispar, lăsând domnii glumeți ca mine să se descurce singuri". Amuzant, nu? Se pare că îi plac foarte mult fetele orientale – deja s-a căsătorit și a divorțat de câteva dintre ele. A scris că, mulțumită revistei *Life,* m-a admirat multă vreme și s-a plâns de faptul că am fost prea departe de el, ca să se bucure de compania mea. Mă va sponsoriza și mă va aduce imediat la New York. Imediat în limbajul lagărului ar putea însemna luni de zile, dar sunt încântată!

Te rog să mă ierți că par că mă gândesc doar la mine. Iată cea mai importantă întrebare. Ce mai face Eddie? Ai mai primit vești de la el din ziua Z? Știu că este bine – trebuie să fie, va dansa pe lângă gloanțe! Da, strălucesc, dar este singurul mod cunoscut care mă ajută să supraviețuiesc zilele acestea.

A ta, până ce se scufundă bucătăria,
Ruby

* * *

Undeva în Pacific
27 iunie 1944

Draga mea Grace,

Ți-am spus cât de cald este într-un P-38? ESTE FIERBINTE! Eu și băieții ne dezbrăcăm până la chiloți, teniși și parașute ca să zburăm la mică altitudine. Nu putem depăși avioanele Zero când suntem aproape de sol, dar avem o rată superioară la urcare și armamentul nostru este mult mai bun și mai eficient. Grace, vreau să crezi că, dacă un motor se oprește sau

sunt lovit de antiaeriană, arunc rezervoarele de carburant și îi depășesc pe japonezi până la bază. Ce vreau să spun, iubito, este să nu te îngrijorezi din cauza mea. Dar, cu siguranță, eu îmi fac griji pentru tine, cât ești în turneu. Dacă vei întâlni vreun tip care nu a fost înrolat sau care are platfus? Pariez că sunt o mulțime de tipi bogați care stau la coadă să te vadă și pe tine. Numai să nu uiți de băiatul tău de aici. Cu fiecare zbor, te port în inimă.

Cu multă dragoste, Joe

P.S. Am primit toate scrisorile și pachetele. Cu siguranță, știi cum să îi amintești unui tip pentru ce luptă.

* * *

Trenul spre St. Louis
10 iulie 1944

Dragul meu Joe,

Accept căldura ta și plusez. A trebuit să dorm într-un adăpost pentru tornade noaptea trecută. Am uitat de umiditatea din Midwest. Bleah! Probabil că și tu ai uitat-o sau e cu adevărat mai fierbinte decât iadul de deasupra oceanului? Îmi pare o nebunie, dar ce știu eu? Îmi este dor de tine. Mă rog să ai grijă. Promite-mi că te vei întoarce la mine.

A ta pentru totdeauna,
Grace

* * *

Trenul spre Chicago
12 iulie, 1944

Dragă Helen,

A mai rămas cineva în afară de tine și Tommy în San Francisco? Am dat de George Louie, Surorile Lim, Jack

și Irene Mak și cei doi copii ai lor – îmi pare rău să o spun, dar prietenii noștri încă mă ignoră. Merry Mahjongs și Surorile Lim în mare parte mă ignoră, dar George a devenit foarte dușmănos. (Se culcă cu cine apucă prin țară, în caz că voiai să știi. Tipul este înnebunit după știi-tu-ce dintre picioarele fetelor. L-am văzut sosind în oraș, s-a întâlnit cu una, două, trei fete, iar apoi a stat pe uscat, ca să spun așa, ceea ce înseamnă că bârfa a început să circule și că nu mai are noroc. Nu își face griji din cauza asta, deoarece întâlnește un grup nou în fiecare oraș și la fiecare spectacol.) În orice caz, nu se poate hotărî care acuzație îi place mai mult: că am turnat-o pe Ruby sau că am ascuns două japoneze în apartamentul meu. Am încercat să-l alung. „O, spune-i cuiva căruia îi pasă”. Dacă flecărește în continuare, îi spun: „Pleacă acum, Georgie. Te cheamă maică-ta”. Jack și Irene totuși mă tolerează, deoarece sunt o bonă bună. Mulțumește-i lui Tommy că m-a învățat ce să fac!

Nu mi-ai scris. Ce s-a întâmplat?

Prietena ta,
Grace

* * *

Undeva în Pacific
13 iulie 1944

Grace, iubito,

Am la dispoziție doar câteva minute. Am avut o zi nebună! Am doborât două avioane Zero! Sunt mulți piloți grozavi aici. Trebuie să fiu la înălțime. Mi-e foarte dor de tine. De ce nu ți-am spus să ne întâlnim în Winnetka, când m-am dus să-i vizitez pe ai mei? Am fi putut împrumuta mașina tatălui meu să mergem la Cascada Niagara. Nu știi niciodată ce se poate întâmpla în lumea asta. Mi-e dor de tine, iubito.

Te iubesc, te iubesc, te iubesc.
Joe

* * *

Trenul spre Cedar Rapids
23 iulie 1944

Dragul meu Joe,

Cuvintele pe care mi le-ai scris m-au făcut să mă doară inima. Poate că sună sentimental, dar așa ar trebui să sune dragostea. Și eu te iubesc. Te-am iubit din primul moment în care ne-am întâlnit. Apoi, am trecut prin toate situațiile complicate – atât de mult timp pierdut, dar acum sunt a ta și tu ești al meu... Cascada Niagara! O, Joe! Sunt atât de fericită!

Tocmai am terminat un spectacol în Omaha cu Dorothy Toy – prima și încă cea mai veritabilă versiune chinezească a lui Ginger Rogers. Ți-am spus vreodată că ea este idolul meu? Obișnuiam să o privesc la cinematograf, în Plain City. Partenerul ei, Paul Wing, a fost chemat la oaste acum patru luni și comandă un tanc în Europa, așadar, Dorothy și sora ei s-au alăturat circuitului Chop-Suey ca să-și umple timpul, exact ca mine. I-am spus, chiar dacă nu ne-am cunoscut, că am locuit în același bloc din San Francisco. Ar fi trebuit să-i spun ceva despre cât de mult m-a inspirat în toți acești ani. Este cea mai drăguță fată. Dorothy m-a încurajat să-mi extind numărul, ca să includ niște pași și câteva melodii. Acum încep cu „Am venit dintr-un oraș atât de mic, în care nu exista nici măcar un restaurant chinezesc”. Asta îi face întotdeauna să râdă.

Flecăresc prostește, când tot ce vreau să fac este să te sărut și să-ți spun cât te iubesc. TE IUBESC! Mă gândesc la tine în fiecare minut al fiecărei zile.

Cu dragoste,
Grace

* * *

Trenul spre Cedar Rapids
23 iulie 1944

Dragă Helen,

Joe mă iubește și eu îl iubesc, dar nu am fost complet cinstită cu el. Nu poate să înțeleagă cum este pentru mine aici. Sunt singură în majoritatea timpului – călătorind de la un club la altul, de la un oraș la altul, jucând câteodată lângă baze militare. Am întâlnit multe Fete Victorioase, care s-ar culca cu orice bărbat în uniformă. Eu nu sunt una dintre ele, dar sunt îngrijorată că Joe ar putea să înceapă să înțeleagă greșit ceea ce fac eu…

Nu prea am companie, așadar am foarte mult timp să citesc reviste și să merg la film. Văd o mulțime de reclame care le imploră pe femei să facă un efort, dar să își păstreze în același timp feminitatea pentru atunci când bărbații vor veni acasă. Oamenii care lucrează la acele reviste nu știu că ne schimbăm? Am văzut filme care laudă văduvele curajoase. Dacă, Doamne ferește, ceva se întâmplă cu Eddie, știu că vei fi curajoasă, dar ce se va întâmpla cu inima ta după toate lucrurile prin care ai trecut? Cei care fac filmele nu se gândesc la asta. Apoi, mai e și lupta împotriva Fetelor Victorioase. Este condusă de altă gașcă de bărbați – de data asta, în Washington – și este de-a dreptul meschină. Femeile ca noi, care lucrează în cluburi și baruri și care îi satisfac pe băieții noștri, sunt acuzate de amatorism patriotic. Ei ne acuză că înscenăm orgii în barăci. Este ridicol și departe de a le eticheta drept excentrice în kaki! Și mă dezgustă. Au circulat zvonuri cum că unele Fete Victorioase au, în medie, cincizeci sau mai multe întâlniri pe zi. (Haide!) Și ai văzut acel articol din revista *Life?* Un reporter a scris că o Fată Victorioasă bolnavă poate face mai mult rău decât o bombă de două sute de kilograme, aruncată fix în mijlocul unei tabere militare. Nu este corect și acest lucru mă face să-mi confrunt durerea de fiecare dată când mă gândesc la asta, deoarece băieții noștri nu fac și ei dragoste? Ei sunt instigatorii, pentru numele lui Dumnezeu! Crezi că au probleme? Nu! Li s-a spus că au nevoie de sex pentru a fi buni soldați! Dar dacă o fată este luată și găsită cu boli venerice, poate

fi reținută pentru o perioadă. Pentru cât timp? Pentru câteva luni? Pentru câțiva ani?

Asta pe de-o parte. Pe de altă parte, am cam mințit când i-am scris lui Joe despre Dorothy Toy. (Da! Am întâlnit-o, în sfârșit!) Am omis faptul că varianta chinezească a lui Ginger Rogers nu este chinezoaică. Este japoneză. Ea și Paul dădeau un spectacol în New York când Ed Sullivan, un ziarist de scandal de la *New York Daily Mail,* a dat știrea – știi tu, a turnat-o – se spune că s-a retras în circuitul Chop-Sue și că joacă în orașe în care, spune ea, nu au întâlnit mulți chinezi sau japonezi. Ea este doar orientală. Nu am putut să-i scriu asta lui Joe, dar nu vreau să mă considere și pe mine o mincinoasă, ca pe Ruby.

M-a sunat Max să-mi spună că îi este greu să-mi găsească angajamente bune. (Urmează Cedar Rapids și Des Moines. Ca să vezi!) După ce l-am bătut la cap ca să aflu motivul, mi i-a spus, până la urmă. Se pare că bârfa lui George Louie s-a mutat din vestiar în biroul administrativ. Proprietarii de club își fac destule griji cu privire la certurile artiștilor din culise. Am spus că nu am făcut nimic. Max a spus da, da, da, iar apoi mi-a închis telefonul! Dacă nu pot să lucrez în San Francisco, iar el nu poate să-mi găsească angajamente, ce voi face?

Îți tot scriu, dar nu-mi răspunzi niciodată. Ce vești ai de la Eddie? Dar de la Monroe? Și el a promis că-mi va scrie, dar nu am vești nici de la el.

Îmi cer scuze că ți-am scris atât de mult, dar cu siguranță aș avea nevoie de un sfat.

Prietena ta,
Grace

* * *

Centrul de relocare pe timp de război, Topaz
30 iulie 1944

Helen!

Nu demult, mi-ai scris că un copac preferă calmul,

dar că vântul nu se va opri. Lucrurile își vor urma cursul, indiferent de ce vrei tu. Termometrul a arătat ieri 49 de grade! Mi-am petrecut după-amiaza întinsă pe podeaua de ciment din latrină. Este cel mai răcoros loc din lagăr – și fetițelor le place să stea aici. M-au făcut să joc zaruri cu ele, dacă îți vine să crezi așa ceva. (Crede!) Când vrei să-ți faci nevoile, este o idee bună să mergi mai întâi la toaletă. Scorpioni! Am încercat să găsesc ceva bun de mâncare în toate sălile de mese – fără noroc – ni se servesc lucruri care nu au sens – spaghete și orez la aceeași masă. Oamenii de aici se îngrașă, dar nu și eu. Eu nu pot mânca așa ceva.

Câteodată, merg la gard ca să mă holbez în depărtare; n-ai unde să pleci și nu există nicio cale de supraviețuire, chiar dacă ieși. Mă întreb, de ce ne urăsc atât de mult? Ce am făcut atât de groaznic sau de neiertat, încât să trebuiască să fiu închisă într-un loc ca ăsta? Nu este o neputință mai mare decât să-ți dai seama că ai pierdut controlul asupra tuturor aspectelor din viața ta – și vrei să afli ceva? Când merg pe lângă școli dimineața, îi aud pe copii recitând Jurământul de credință și cântând „Dumnezeu să binecuvânteze America”. Dar dacă întrebăm autoritățile cât timp vom sta aici, nu primim NICIUN RĂSPUNS! (Hai, domnul Cenzor, taie asta!)

A ta, până ce toaleta va juca popice,
Ruby

P.S. Îți mulțumesc pentru crema rece Pond, pentru săpunul Camay și gelul din petrol! Îmi vor face mult bine la frumusețe. Ești o drăguță.

* * *

San Francisco
4 august 1944

Dragă Grace,
Îmi pare rău că eu trebuie să fiu cea care te

informează, dar am vești proaste despre Monroe. A făcut pneumonie lobară – cea mai rea pe care o poți face. Moare lent, la Spitalul Walter Reed. Doctorii experimentează tratamente cu el – dându-i ceva care se numește penicilină. Le-au scris părinților că sunt foarte puține șanse de supraviețuire. Și că ar putea dura luni de zile până va muri, chiar și cu noul medicament. Tot ce putem face este să ne rugăm…

Starea de spirit din complex este foarte deprimantă. Suntem o familie mare, dar ideea că Monroe nu va mai veni acasă… Eu… Noi… Tata stă la biroul lui. Mama este mereu în oraș. Deoarece nu poate face nimic pentru Monroe care e atât de departe, mi-a luat locul ca infirmieră. Faptul că are grijă de fiii altor mame o face să creadă că acolo există o mamă care are grijă de Monroe.

Toate cele bune,

Helen

* * *

Centrul de relocare pe timp de război, Topaz
6 august 1944

Helen!

VEȘTI MINUNATE!!! În sfârșit, am primit eliberarea din lagăr, după șaptesprezece luni în văgăuna asta! Lee Mortimer a trimis bani pentru biletul meu de tren și mi-a pregătit un agent în New York. Toată lumea de aici îmi oferă sfaturi și mă avertizează. Nu vorbi japoneză când pleci din lagăr. Nicio problemă! Nu te aduna în grupuri de doi sau de mai mulți japonezi. Chiar că nu va fi o problemă! Nu atrage atenția asupra ta, ca să faci rău altora. Ei bine, aici m-au prins. Plănuiesc să atrag destulă atenție asupra mea, dar sper să nu fac rău celorlalți. Vrei să știi la ce mă gândesc? La haine noi și a face din nou bani adevărați! La faptul că ies de aici!

Îți voi scrie din New York!

Mai multe, în curând,

* * *

Teatrul Fox, Detroit
10 august 1944

Dragă Helen,

Prima ta scrisoare a ajuns în sfârșit la mine și e plină de vești atât de triste. Îmi pare foarte rău să aflu despre Monroe. Mă simt groaznic. Și pare atât de nedrept. Monroe a fost întotdeauna atât de plin de viață. Și de păreri! Îți amintești când m-a dus la protestul împotriva trimiterii fierului vechi în Japonia? Atunci am crezut că era arțăgos, dar avea dreptate. Acum aș vrea ca toată țara să fi acordat mai multă atenție avertismentelor lui Monroe și ale celorlalți. Ești înconjurată de familie, dar te rog să-mi scrii dacă te pot ajuta.

Ești în gândurile mele,
Grace

* * *

San Francisco
14 august 1944

Dragă Ruby,

Sunt vești grozave. Mă bucur pentru tine.

Ai primit scrisoarea mea despre Monroe? S-o fi pierdut pe drum? Sau ai părăsit deja lagărul? Dacă e așa, nici măcar nu vei primi scrisoarea asta. Monroe are pneumonie lobară. Ei spun că nu va supraviețui. Mă tot gândesc la ce e mai rău. O fi mai grav să sufere de pneumonie decât să fi fost mutilat sau mort de unul singur pe un câmp de luptă? Este mai rău decât faptul că sunt și mai îngrijorată din cauza lui Eddie, decât sunt pentru propriul frate? Este mai rău decât faptul că vreau să stau acasă, să iau toți copiii de la școală și să mă asigur că își fac temele, decât să mă întorc la

munca voluntară de la infirmerie împreună cu mama? Pur și simplu, nu mai suport. Am văzut prea mulți băieți care și-au pierdut membrele sau care au fost arși.

Aș face mai bine să renunț acum, înainte să îmi plâng și mai mult de milă.

Helen

* * *

Trenul spre Buffalo
15 august 1944

Dragă Helen,

Presupun că scrisoarea aceasta va fi din nou una lungă. Îmi cer scuze pentru asta. Dar vreau să îți adresez atât de multe întrebări și să îți spun atât de multe lucruri. Aș vrea să știi cât de singură mă simt aici. Îmi doresc și mai mult să pot veni în San Francisco, la Forbidden City, la prietenii mei și la TINE!

Să încep cu ce este mai important. Încă nu am primit vești de la tine. Nu știu ce înseamnă asta. Mai este ceva ce nu mi-ai spus despre Monroe?

Bine. Să mă întorc la mine și la problemele mele. Nu mi s-a părut potrivit să te întreb în ultima mea scrisoare, dar chiar speram că mă vei putea statui în legătură cu ce ar trebui să fac cu Joe. Nu ai fost prea bucuroasă când a cerut-o de soție pe Ruby. Și eu sunt orientală, iar el a rămas occidental. Ești supărată că vom avea copii corciți? (Tu ai zis asta!) Poate că îți faci griji că am devenit o ușuratică. După cum poți vedea, mă simt foarte nesigură.

Seara trecută nu mi-a folosit la nimic – picătura care a umplut paharul – tocmai îmi terminasem numărul la Fox în Detroit. Eram extenuată după spectacol și nu m-am deranjat să mă demachiez înainte de a pleca la hotel. În timp ce mergeam, am auzit că eram urmărită. Nu am mai fost atât de speriată de când Ray a ieșit din camera Idei, ținând cuțitul murdar de sânge. Eram îngrozită! De câte ori mă opream, se oprea și persoana

care mă urmărea. Mi-am făcut curaj și m-am ascuns pe o alee. M-am ascuns în spatele unor tomberoane de gunoi și m-am rugat să nu latre vreun câine. Am așteptat până când bărbatul a alergat pe lângă mine, iar apoi am mai așteptat un timp. Mi-am scos pantofii cu toc și am alergat până la hotel. Când am ajuns în cameră, am încuiat ușa și am blocat-o cu scaunul. Mi-am verificat tot corpul, ca să mă asigur că nu eram rănită. Bărbatul nu m-a atins, dar mă durea peste tot, iar pe picioare aveam tăieturi destul de urâte. Nu am dormit deloc și am plâns mult.

Îmi pare rău că scrisoarea mea este atât de întortocheată. M-am întins prea mult. Trenul este aproape gol. Mă face să mă simt și mai singură.

În orice caz, mi-am făcut bagajul ca să plec spre Buffalo. În hol, m-am întâlnit cu George Louie. Venea să joace la Fox, în timp ce eu plecam. Încă eram foarte supărată, așa că i-am spus ce s-a întâmplat. Voiam compasiune, dar el a dat vina pe mine! „Este vina ta că ai plecat de la teatru cu machiajul de scenă. Dacă arăți ca o Fată Victorioasă, un tip te tratează ca atare”.

Era vina mea? Am mai auzit de câteva ori ceva asemănător de-a lungul vieții. Când tata se scuza pentru că mă bătea, obișnuia să spună că mă bătea din cauza mea. I-am cerut eu să mă lovească? Am cerut eu să fiu pedepsită pentru ceva ce nu i-am făcut lui Ruby? George e un măgar. Nu știe nimic despre mine sau despre viața mea. Totuși, jur chiar acum și aici, în acest tren, să nu mai plec niciodată din club cu machiajul de scenă, chiar dacă nu mă va proteja de cineva ca tatăl meu, ca Ray sau chiar – Doamne ferește! – ca Joe, dacă își va pierde vreodată cumpătul. (Vezi de ce am nevoie de sfatul tău?)

Am ajuns în gară. Trebuie să plec.

Iată-mă din nou. M-am cazat la hotel. Tocmai am dat un interviu unui puști de la ziarul local. Era drăguț, dar mi-a pus aceleași întrebări pe care le primesc la fiecare popas: Cum este pentru o tânără ca mine să călătorească, departe de familie și prieteni? De obicei, răspundeam că era un mod prin care ajutam la unirea

frontului de acasă, dar acelui puști i-am spus că fiecare noapte era o sarcină de îndeplinit. Ies pe scenă. Încep spectacolul. Decurge bine. În seara următoare, dau bomba. Uit lucruri. Dar cum să-mi uit exercițiul, când l-am exersat seri la rând, săptămâni întregi? Uit deoarece mă îngrijorează trenul pe care trebuie să-l prind mâine și pentru că trebuie să-mi spăl chiloții înainte de a merge la culcare. Mă gândesc la mama mea, cu care nu am vorbit de ani de zile, la război sau la cât de frumoasă este rochia pe care o poartă femeia care stă la a doua masă, din dreapta, și la cât ar costa. Pur și simplu, uit. Apoi, în seara următoare ies pe scenă, încep spectacolul și poate că este grozav. I-am spus acelui puști că nu îmi pot face prea multe griji în această privință, deoarece, dacă mi-aș face, nu aș rezista prea mult în activitatea asta…

Totuși, m-am gândit mult la mama. Îmi petrec atât de mult timp în Midwest, cum aș putea să nu mă gândesc la ea? Mă întreb dacă ar vrea să mă vadă, dar dacă tata ar vrea? Nu vreau să fiu rănită – mă întristează…

Transmite-le părinților urări de bine din partea mea și spune-le că mă rog pentru Monroe. Sărutări și îmbrățișări lui Tommy.

Prietena ta,
Grace

* * *

Undeva în Pacific
20 august 1944

Dragă Grace,

Scuză-mă că nu ți-am scris de ceva vreme. Celorlalți piloți le-au plăcut fotografiile și decupajele pe care le-ai trimis. „Ai cea mai faimoasă fată din escadron, norocosule”. Ei au decis că ești ceva ce nu ești, și mă tot tachinează cu asta.

Sunt un as acum. Am doborât al cincilea avion japonez acum câteva zile și azi am mai doborât unul.

Am văzut fața pilotului când și-a dat seama că nu va putea să se salveze. Alaltăieri, gloanțele au trecut prin aripa dreaptă a unui B-17 pe care îl pilota un prieten de-al meu. A luat foc. S-a prăbușit în junglă, nu departe de aici. Nimeni nu a scăpat cu viață. Toți erau băieți buni.

M-am gândit la asta, Grace. Te iubesc, dar trebuie să mă concentrez la misiunile pe care le am de îndeplinit aici.

Cu sinceritate,
Joe

* * *

Trenul spre Altoona
30 august 1944

Dragă Joe,

Te simți rușinat din cauza mea? Ce avem este special. Nu-i lăsa pe băieți să te tachineze. Știu că este greu acolo și că situația este dificilă, dar amintește-ți întotdeauna că sunt chiar aici, așteptându-te. Așadar, te rog să-mi scrii. Mă sperii.

Te voi iubi mereu,
Grace

* * *

Undeva în Pacific
15 septembrie 1944

Carte poștală:

Tocmai am doborât al șaptelea avion. Ești o fată bună, Grace și vei fi întotdeauna. Abia aștept să te revăd când se va sfârși războiul.

* * *

Trenul spre Fort Wayne

1 octombrie 1944

Dragă Helen,

Plâng în timp ce îți scriu aceste rânduri. Joe mi-a trimis o carte poștală de despărțire, și nici măcar nu s-a deranjat să o semneze! O, Helen, îl iubesc atât de mult. Ce ar trebui să fac?

Grace

* * *

New York
2 octombrie 1944

Helen!

Nimic nu s-a întâmplat vreodată așa cum mi-am dorit. Am plecat spre New York și a fost grozav. Și Lee Mortimer a fost formidabil. Sam Bernstein, noul meu agent, m-a angajat la un club, unde mi-am făcut numărul cu sfera. Totuși, probabil că mi-am pierdut dexteritatea. Nu m-am ridicat la nivelul celorlalți artiști. Nu pot să cred cât de mult am pierdut în lagăr. Iar acei oameni din New York? Presupun că au văzut totul – sau cred că au văzut, deoarece proștii au băut martini și nici măcar nu s-au uitat la mine. Sam și Lee vor să intru în circuitul Chop-Suey, ca să mă pun la curent cu lucrurile. Nu pot merge spre vest, din motive evidente. Ei spun că aș fi cel mai în siguranță în sud, unde puțini oameni au văzut un japonez. Voi câștiga patru sute de dolari pe săptămână! Nu e prea rău pentru cineva care a lipsit atât de mult ca mine. Am promis că vom fi împreună imediat ce voi pleca din Topaz. Ce ai spune dacă ai veni cu mine în turneu, ca garderobieră?

Pupici,
Ruby

* * *

Trenul spre Flint

3 octombrie 1944

Dragă Helen,

Viața cu siguranță te supune la încercări. Ieri m-a sunat Max, cu o ofertă de a mă alătura lui George Louie și unui duo de comedie numit Ming și Ling, pentru un teatru de revistă în totalitate chinezesc, în Atlanta. Automat, m-am gândit la Eddie – est, vest, nord și peste deal. Întotdeauna a omis sudul, recunoscând că îl făcea să se simtă neliniștit. El a spus: nu sunt negru, dar nici alb. La fel și eu! Așadar, l-am refuzat pe Max, dar el a continuat să vorbească. A spus că îl vor numi ceva de genul Nebuniile Chinezești sau Extravaganța Chinezească. Proprietarii cluburilor vor face reclamă pe marginea faptului că „Este oriental! Vesel și captivant! Condimentat cu muzică, umor și dansuri!” Am spus nu, nu, nu. I-am spus că nu voi lucra cu George Louie. Nu vreau să-i aud comentariile josnice la adresa mea. Trebuie să fie la fel de lefter ca și mine, dacă este dispus să lucrăm împreună – aruncați împreună de nevoie este felul în care s-a exprimat Max. Tot am refuzat.

Apoi, Max m-a uimit. Ghici cine altcineva va fi pe afiș. Ruby! A ieșit din lagăr! Sunt atât de ușurată. Va face un număr ca Prințesa Tai. Presupun că și-au dat seama că e, într-adevăr, prințesă chinezoaică. Va fi grozav să o văd pe Ruby și, dacă va dori să ne asociem, va fi un mod prin care eu îmi voi dovedi nevinovăția.

Ai vreo veste bună despre Monroe? Orice veste? Acum, că voi fi într-un loc pentru o vreme poți, în sfârșit, să-mi scrii.

Nu am primit nicio veste de la Joe, în caz că te interesează. Nu pot să cred că l-am lăsat din nou să-mi frângă inima.

Prietena ta,
Grace

P.S. Era să uit. Clubul s-a oferit să-l scoată pe

George de pe poster, dacă accept să fiu cap de afiș. Hmm! Grea decizie. Ia asta, George!

* * *

Telegramă Western Union
5 octombrie 1944

Max, accept. Stop. Poți să-mi faci o favoare mai întâi? Stop. Găsește-mi un angajament aproape de orașul meu natal. Stop. Vreau să o văd pe mama. Stop.

Grace

GRACE

O voce melodioasă

Cel mai bun lucru pe care mi l-a putut găsi Max a fost să joc trei săptămâni înainte de rularea filmelor, în Cincinnati. După asta, m-a trimis la Columbus, unde mi-a găsit un spectacol de o seară pentru un număr solo. „Bucură-te, mi-a spus Max deoarece nu văd prea multe pentru tine, după sărbătorile din Atlanta.” Știrea era înspăimântătoare, nu știam cum să o gestionez. Ajunsă în Columbus, eram doar la patruzeci de kilometri de casă. Am închiriat o mașină cu șofer, să mă ducă în Plain City. Fusesem plecată șase ani. Îi trimisesem bani mamei, dar îmi ținusem promisiunea de a nu îi scrie niciodată. Nu am corespondat direct nici cu doamna Miller. Acum aveam șansa să le arăt că devenisem cineva, chiar dacă în Atlanta aveam să primesc ultimele aplauze. Totuși, ideea de a îl vedea pe tata mă îngrozea. Anii trecuți nu îmi schimbaseră sentimentele față de el.

Pământul, în acea perioadă a anului, încă era plat, gol și la fel de maroniu. Mormane de zăpadă murdară se aflau pe marginea drumului sau în locuri umbroase, create de bermele joase și penele de pământ. Am trecut prin orașe – care semănau cu cele de dinainte – cu locuințe din lemn, biserici impunătoare și

magazine previzibile. Am uitat de singurătatea pieţelor centrale părăsite şi a trotuarelor pustii. Am stat pe bancheta din spate a maşinii, îmbrăcată cu o haină de blană, machiată perfect şi foarte neliniştită. Linii de cale ferată, silozuri, un atelier auto şi reclame la sucul de portocale Orange Crush şi ulei de motor Quaker State, şi un parc de rulote marcau periferia oraşului Plain City. M-am ridicat şi mi-am încleştat mâinile în poală.

— Opreşte acolo, lângă bancă, i-am spus şoferului. Voi merge pe jos ultimele câteva străzi.

El parcă, ocoli spre locul din dreapta şi deschise portiera. Astfel de lucruri nu se întâmplau în Plain City, iar eu m-am simţit privită de la ferestre. Respiraţia mi se transformase în aburi. Haina mea de blană mă proteja de vânt, dar pantofii alunecau pe zăpadă şi gheaţă. *Zăpadă şi Gheaţă* – nu le dusesem deloc dorul. Mi-am plecat capul şi am început să merg. Am trecut de reprezentanţa Ford, care încă funcţiona. Am văzut decoraţiuni de Ziua Recunoştinţei în vitrinele magazinelor: cornul abundenţei revărsând de legume de toamnă, un indicator care te îndemna să „comanzi curcanul acum” în vitrina măcelarului şi un afiş care promova recitalul de iarnă al doamnei Miller.

În faţă, reclama cu neon a spălătoriei domnului Lee strălucea în lumina slabă a serii. M-am uitat peste umăr şi am văzut maşina mergând încet în spatele meu. Apoi am făcut ultimul pas şi m-am aşezat direct în faţa vitrinei spălătoriei. M-am aşteptat să-l văd pe tata călcând o cămaşă cu fierul de călcat de trei kilograme. În schimb, am văzut un om străin – un occidental – lucrând la presa cu aburi şi cântând cu mare veselie. Trase în jos presa, o blocă folosindu-şi piciorul, aburul se învârti în jurul lui, iar apoi ridică din nou presa, lucrând în ritmul unei melodii jazz. Locul era complet diferit – îmbunătăţit. Probabil că părinţii mei vânduseră spălătoria. Dar, dacă vânduseră afacerea, de ce nu schimbaseră firma?

Am respirat adânc şi am intrat. Radioul era dat tare. Bărbatul cânta de zor. *Roodley-toot. Jump in your suit. Make a salute.*[43] Când m-a văzut, a zâmbit. Întinse mâna şi dădu radioul mai încet. În timp ce venea ocolind presa cu aburi, am văzut că era invalid – probabil că era un veteran de război.

— Grace? strigă zâmbind larg. Grace!

Am dat nesigură din cap.

[43] Roodley, dragă. Pune-ţi costumul. Salută (n.tr.).

— Sunt Henry Billups. Îți amintești de mine? De la școală?

Ah, Henry Billups. Lisa, una dintre tripletele rele, fusese cândva îndrăgostită de Henry. Acum, uită-te la el – fără un braț și lucrând la presă în spălătorie. Era atât de trist.

— Bineînțeles că îmi amintesc de tine! am spus eu, veselă. Dar ce faci aici? Locul ăsta este al tău acum?

El pufni.

— Ești glumeață, Grace. Întotdeauna ai fost. Făcu o pauză. Nu prea sunt de folos tatălui meu la fermă zilele astea. Mama ta m-a angajat.

Mama îl angajase?

— Toate acestea – Henry gesticulă în jurul lui – se datorează ei. Imediat după Pearl Harbor, mama ta a donat majoritatea fiarelor de călcat în timpul colectării de fier vechi. Ar fi putut să dea faliment, dar s-a descurcat. Apoi, m-a angajat când nimeni altcineva nu ar fi făcut-o. Tot orașul i-a fost recunoscător. Acum afacerea prosperă. Cine are timp să-și spele rufele în ziua de azi? Mă fixă cu privirea, așteptând o reacție, dar mintea mea era atât de confuză, încât nu am știut ce să spun. Dar tu ești cea care a demarat toate astea. În afară de banii pe care i-ai trimis, ai ajutat afacerea mai mult decât aș fi putut-o face eu sau mama ta.

— Eu? Cum de știa atât de multe despre familia mea? Cum de știa că trimisesem bani? Cum de știa toate detaliile? Era înfiorător.

Făcu un gest cu degetul mare spre peretele din spatele tejghelei, unde era un afiș pentru spectacolul din Columbus. Imaginea era cu mine, într-un costum de inspirație javaneză, cu o coafură excentrică: DANSATOAREA ORIENTALĂ – STEAUA SCENEI ȘI A MICULUI ECRAN. Eram uimită.

— Ne-am propus să-ți vedem spectacolul sâmbătă seara. Mama ta a plănuit totul. Practic, merge tot orașul. Reverendul Reynolds i-a determinat pe oameni să-și doneze cupoanele de benzină ca să putem merge toți cu autobuzele. Mama ta a vrut să-ți facă o surpriză. Presupun că o vei surprinde tu, de fapt.

Abia îi asimilam cuvintele.

— Unde este ea? am întrebat eu.

Henry gesticulă din nou cu degetul mare – de data asta, spre tavan.

I-am mulțumit, iar apoi am urcat la etaj și am bătut la ușă.

Eram încântată să o văd pe mama, dar un nod de groază îmi învălui stomacul când m-am gândit la confruntarea cu tatăl meu. Ușa s-a deschis. Mama părea… mai tânără.

— Grace, draga mea. Întotdeauna am sperat că te vei întoarce acasă, dar niciodată nu m-am așteptat la asta.

Când i-am auzit vocea melodioasă, am izbucnit în lacrimi. Mă trase spre ea și mă îmbrățișă strâns. În cele din urmă, îmi dădu drumul, mă ținu la distanță și îmi examină chipul. Și eu am făcut la fel. Purta o bluză cu pătrățele, băgată în pantaloni. Avea părul strâns. Părea puternică, sănătoasă – ca una dintre acele femei muncitoare din San Francisco – și, din nou, mult mai tânără. Mai fericită, mi-am dat eu seama.

M-am uitat peste umărul ei, în camera principală. Arăta exact la fel, cu excepția tatălui meu care nu stătea la masă, gata să-și verse furia pe mine.

— El nu este aici, spuse mama. A murit. Intră. Avem atât de multe de vorbit.

Mă trase în cameră, îmi făcu semn să mă așez și turnă cafea în cești, în care puse frișcă și zahăr, când totul era interzis de austeritatea raționalizării. Se așeză în fața mea și ne-am uitat din nou fix una la cealaltă, observând fiecare schimbare.

— Vreau să te întreb atât de multe lucruri, spuse ea.

— Și eu vreau să-ți pun întrebări. Mi-am mușcat buza. Cred că mai bine mi-ai spune mai întâi despre tata.

— Luam cina chiar aici, cu mai puțin de un an în urmă, povesti ea cu o voce monotonă. A spus că era obosit și a plecat în dormitor. Până să ajung acolo, a murit. Doctorul Haverford a spus că îi cedase inima.

Știrea mă nedumeri. Tata era vasul biologic, care ajutase la punerea sufletului meu în acest corp, dar care mă rănise de atât de multe ori.

Mâna mamei o acoperi pe mea.

— Doctorul a spus că ar trebui să fiu recunoscătoare că nu a suferit.

M-am gândit la asta, apoi am zis:

— Îmi pare rău, mamă, dar nu îl pot ierta.

Își retrase mâna, atingând cu degetele suprafața mesei și o lăsă pe genunchi.

— Nu l-ai înțeles niciodată pe tatăl tău. Nu ai știut niciodată cât de mult te-a iubit sau cât de mândru a fost de tine.

— Cum poți spune asta? Erai *aici.* Am gesticulat în jurul camerei. Amintirea izbiturilor de mobilă și de pereți îmi afectau mintea. Încă sufeream din cauză că mama mea nu putuse sau nu voise să mă apere.

— Vreau să-ți arăt ceva, rosti mama. Merse spre dulap, scoase un album și îl aduse înapoi la masă. Este un album pe care l-a făcut tatăl tău, după ce ai plecat.

Am deschis coperta. Pe prima pagină era o fotografie a dansatoarelor de la Forbidden City în seara deschiderii. Am răsfoit rapid paginile. Cumva, tata găsise aproape toate recenziile și mențiunile publicate despre mine.

— Cum? am întrebat eu.

— Te-am văzut la știri, răspunse mama. Tatăl tău s-a asigurat că toată lumea din oraș știa că ai ajuns acolo și că ți-ai împlinit visurile.

Mi-am amintit de acea zi de pe plajă când ceilalți ponei și cu mine am dansat pe nisip și am încercat să mi-l imaginez pe tata văzând asta în întunericul cinematografului Rialto.

— Nu. Am scuturat din cap, refuzând să accept ce îmi spunea. Te înșeli. Tata nu putea fi mândru de mine. Am devenit exact ce ura el.

— Îți amintești seara în care ai plecat?

— N-o voi uita niciodată. M-a numit curvă… „exact ca mama ta”.

Privirea mamei era neschimbată și ochii ei erau limpezi.

— Ți-a spus adevărul. Acum mult timp, am fost o floare de salcie – o prostituată. Odată ce a rostit acele cuvinte, mi-am dat seama că nu mai putea păstra secretul. Bineînțeles, nu am vrut să afli niciodată despre toate acestea, era oarecum îngrijorat de faptul că îmi vei călca pe urme.

Nimic din ce ar fi putut să-mi spună nu m-ar fi șocat mai mult.

— Nu mai avea rost să păstreze secretul, continuă mama. M-am născut în China, așa cum ți-am spus întotdeauna. Părinții mei m-au vândut când aveam cinci ani. Poate mai puțin, poate mai mult.

— Ai venit prin Angel Island?

Asta era prima mea întrebare? Am dat vina pe faptul că eram șocată.

— Am venit înainte de a se deschide Angel Island. Ochii ei se îndreptară spre tavan, ca și când trecutul ei ar fi fost proiectat

acolo. Atunci, nimeni nu dădea prea multă atenție celor care veneau, dar îmi amintesc vag de un interviu. Apoi am fost trimisă la Idaho, unde am lucrat pentru un negustor și soția lui. Ei erau americani, de aceea vorbesc așa acum. La fel ca tine, nu am văzut niciun alt chinez până când nu am crescut mai mare. Soții Johnson au fost ca niște părinți pentru mine, dar au murit de tifos când aveam doisprezece ani. Locuitorii orașului m-au trimis la San Francisco, deoarece nimeni nu își dorea un orfan chinez.

— Mi-a fost teamă când am plecat în San Francisco, am spus eu, încercând încă să asimilez ce îmi spunea. Și eram mult mai mare. Unde ai mers? La Asociația Tinerelor Creștine?

— Atunci nu exista așa ceva. Asta s-a întâmplat la doar un an după cutremur și incendiu. Am fost răpită de o bandă. Am fost dusă la o casă de pe Bartlett Alley.

— O, mamă. Îmi pare atât de rău.

— Am avut o viață grea.

Își înclină capul și schiță un zâmbet.

— Cum ai scăpat?

— Bărbatul care conducea bordelul a spus că mi-aș putea cumpăra libertatea pentru cinci mii de dolari sau că m-ar putea vinde unui membru al mafiei chinezești sau unui parior profesionist. Dar am știut că voi muri de vreo boală venerică înainte ca una dintre aceste lucruri să se întâmple. Pe chip, îmi citise groaza. Puteam să fi ajuns și mai rău. Puteam să fi dus viața asta de la cinci ani. Am întâlnit alte fete care au avut soarta aceea. Făcu o pauză și respiră. Am fost salvată de Donaldina Cameron.

Donaldina Cameron? Incredibil. Știam de la Helen că lucrase chiar în clădirea de după colțul Asociației Tinerelor Creștine. Salvase sute, poate mii de chinezoaice, sclave și prostituate. Mama trecuse prin iad și, totuși, îmi sugerase să merg chiar în orașul în care ea suferise.

— Cum m-ai putut încuraja să-mi încerc norocul în San Francisco, după toate lucrurile prin care trecuseși? am întrebat-o eu.

— Nu am putut să-l mai văd rănindu-te. Să te las să pleci a fost singura cale pe care am avut-o să te salvez… M-am uitat prin revistele tale. Am văzut Treasure Island și am văzut orașul. San Francisco – *lumea* – trebuia să fie altfel.

M-am gândit la toți băieții pe care îi întâlnisem de-a lungul anilor; la dansatoarele care intraseră în bucluc după nopți în care își luaseră rămas-bun de la militari, doar pentru a fi catalogate ca Fete Victorioase; la Helen, care fusese lăsată cu ochii în soare de tatăl lui Tommy; la felul în care Joe o părăsise pe Ruby când aflase de trecutul ei și la cum mă părăsise pe mine. Bărbații nu erau perfecți, iar faptele lor, nechibzuite și crude, dar nimic din toate acestea nu se comparau cu ce trăise mama mea. Suferea pentru ea.

— Am trăit cu multă rușine, recunoscu mama. Domnișoara Cameron a avut grijă de mine mulți ani. M-am schimbat în fata care am fost cândva. A promis să mă ajute să-mi găsesc un soț, dar nimic nu mi-a putut șterge trecutul pătat. Niciun bărbat bun nu m-ar fi luat.

— De asta s-a căsătorit tata cu tine? Pentru că era un om rău? Și pentru că te-a văzut ca pe o fată rea? Nu voiam să par aspră, dar trebuia să știu.

Mama oftă.

— Tu tot nu înțelegi.

— Și povestea lui este diferită? am întrebat eu. S-a născut într-adevăr aici?

— Da, sunt sigură de asta. A locuit cu tatăl lui într-o tabără de exploatare minieră…

— De ce a spus întotdeauna că era o exploatare forestieră?

Mama ridică din umeri.

— Ce mai contează acum? Spăla rufele și gătea pentru mineri. Era în drum spre China să-și găsească o soție, când domnișoara Cameron ne-a făcut cunoștință. M-a prezentat ca reformată și o bună creștină. El a convins-o că mi-ar putea oferi o viață cinstită și corectă. Domnișoara Cameron i-a acceptat propunerea. Eu și tatăl tău ne-am căsătorit. M-a dus înapoi la exploatarea minieră…

— Dar voi ați locuit în San Francisco…

Supărarea traversă chipul mamei.

— Mă asculți? Eram în exploatarea minieră. Am rămas însărcinată. Aveam o mașină. Am mers la Sebastopol să culegem mere…

Am recunoscut partea asta. Mama intrase în travaliu, fusese refuzată la spital, iar eu m-am născut pe marginea drumului.

— Când te-ai născut, totul s-a rupt acolo, jos, își aminti ea.

Când tatăl tău m-a dus, în sfârșit, înapoi la exploatarea minieră, unul dintre bărbați m-a cusut. Nu am putut să merg o lună de zile. Simțeam că îmi vor cădea măruntaiele. Nu e diferit față de ce simt majoritatea femeilor, dar eu eram singura femeie de acolo. Trebuie să înțelegi că atunci era – cam cât? – cam o chinezoaică la treizeci de chinezi în țara asta? Majoritatea dintre acele femei erau prostituate. Minerii au început să mă bârfească. Făceau presupuneri în privința mea și aveau dreptate. Erau oamenii noștri. *Chinezi.* Tatăl tău s-a simțit rușinat.

— Așadar, ați plecat și ați venit aici…

— Unde am sperat că vom fi în siguranță.

— Dar unde urma să fim *toți* umiliți. Tata s-a simțit cel mai umilit. Lucra la spălătorie. Era de râsul lumii. Tatăl tău și-a pierdut mult din demnitate în țara asta, unde un bărbat chinez este considerat mai puțin decât un om. Și, da, tatăl tău a fost mereu un spălător de rufe, care făcea treaba unei femei.

În timp ce vorbea, nu am putut să nu mă gândesc la Eddie, care fusese atât de disprețuit nu doar pentru că era dansator care prefera băieții, ci și pentru că era *chinez,* și chiar la Monroe, care absolvise Universitatea California și care nu reușise să-și găsească de lucru pentru că era chinez. Amândoi, ca și tata, erau americani *entuziaști* și mi-a părut foarte rău de mama, dar, chiar și așa, părinții mei mă trădaseră în mod sistematic.

— Tu și tata mi-ați spus vreodată vreun adevăr?

— Grace!

— Ei bine, ați făcut-o?

— Mereu ți-am spus că te iubesc…

— Dar el nu a făcut-o. Am început să plâng.

— Când am văzut *Aloha, Boys*!, tatăl tău a plâns foarte mult. Toată lumea din oraș te-a văzut în film. Pentru un moment, a fost mândră și bucuroasă. Acela a fost cel mai rulat film de la Rialto. De mică ai fost o stea în ochii tatălui tău. Acel film nu a făcut decât să dovedească acest lucru și celorlalți.

— Asta nu schimbă faptul că mă bătea.

— Îi era rușine de mine. Îi era rușine de el. Grace, poate că nu ai întâlnit încă un bărbat care s-a făcut de râs, dar care va face lucruri nebunești. Lucruri de neiertat.

Ca Joe, care aflase despre Ruby.

— Tatăl tău te iubea și voia să îmi păstreze secretul.

Deci, ce trebuia să cred? Că îi era frică să nu aflu secretul mamei? Sau că era un bărbat umilit? Pentru fiecare bărbat care își bate soția și copiii există o sută de scuze: Echipa mea preferată nu a câștigat… Nu ai făcut curat în casă… Nu îmi place mâncarea asta… Am avut o zi proastă la serviciu… Copiii nu tac… Dar ce conta, până la urmă? Tata mă bătea, iar motivele, oricât de reale sau greșite, nu schimbau situația. Îmi iubeam mama, dar ea nu mă protejase, însă, permițându-mi să plec, mi-am dat seama, în sfârșit, că ea lua toată bătaia. Înțelegerea acestui lucru m-a șocat profund. Puteam să îl compătimesc într-o oarecare măsură, dar asta nu schimba ce se petrecuse în acea cameră, de-a lungul multor ani. Durerea și rigiditatea coastelor, a degetelor și a coloanei din cauza leziunilor făcute de tata aveau să-mi rămână pentru totdeauna în oase. Încă simțeam adânc în mine groaza trăită a fiecărei amenințări.

M-am uitat la albumul întocmit de tata – am văzut toată obsesia și munca investită – și am știut că nu aveam să-i înțeleg vreodată viața, opțiunile și rușinea. Indiferent de spusele mamei, rămâneam pentru totdeauna fata fără valoare a tatălui meu. Dar puteam să aleg ce urma să se întâmple în continuare: să rămân cu amărăciunea sau să încerc să construiesc o relație diferită cu singura rudă de sânge pe care o mai aveam pe lume.

— Povestește-mi despre doamna Miller, i-am spus eu, schimbând subiectul.

Mama mă puse la curent cu situația profesoarei de dans, care încă era necăsătorită și îndrăgostită de directorul Băncii Naționale a Fermierilor, căruia îi permitea să o trateze foarte rău. Asta era o noutate pentru mine!

— Erai mică, spuse mama. La ce te aștepți?

I-am prezentat mamei viața mea din turneu.

— M-am destăinuit băieților singuratici din orașele care au baze militare, mamelor cărora le era dor de fiii lor, iubiților care ar putea să nu se regăsească niciodată. I-am citat ceva spus odată de Eddie: „Dacă *simt* un cântec, atunci îl simte și publicul, deoarece muzica spală sufletul de dramă. Este vehiculul prin care ne putem exprima spiritele și cele mai adânci emoții umane”.

— Ce discurs pompos! zise mama și am râs amândouă.

— Nu este întotdeauna așa, am recunoscut eu. Câteodată pot

comanda spectatorilor să mă privească; alteori mă ignoră, deoarece se dau mari în fața prietenelor sau pentru că sunt prea beți. Dar, când devin Dansatoarea Orientală și îmi fac numărul din *Aloha, Boys*!, suntem pe aceeași pagină.

— O, dragă! Sunt atât de mândră de tine.

Nu i-am spus că fusesem dată afară sau că nu mă mai așteptau alte slujbe, după Atlanta. Părinții mei fugiseră de trecutul ei. Eu fugeam de minciunile care se spuseseră despre mine, dar ea m-ar crede? Așadar, am întrebat-o despre copiii de la școală. Mama mi-a spus că Freddie Thompson, care mă tachina când îi purtam una dintre vechile lui cămăși, murise în război. Henry, care acum lucra pentru mama, se împotrivise familiei căsătorindu-se cu Ilsa – „chiar dacă era finlandeză” – când se înrolase.

— Dar fata aia nu a fost niciodată bună de ceva, spuse mama. După ce a aflat că Henry și-a pierdut brațul, a fugit din oraș.

Sincer, multe fete „abandonaseră nava” când auziră că soții sau prietenii erau mutilați, orbiți sau foarte arși în război. Auzisem și de soldați care refuzau să răspundă la scrisori sau care nu le permiteau prietenelor să îi viziteze în spital. Niciun bărbat nu vrea ca o femeie să-l vadă mai puțin puternic sau capabil.

— Și tu, dragă? întrebă mama. Există cineva special în viața ta?

I-am spus totul despre Joe, sfârșind cu „Nu am mai primit vești de la el de o lună”.

— Este în război, Grace. Înfruntă moartea în fiecare zi. Asta schimbă un bărbat.

— Nu vreau să se schimbe.

— Poate că te înțelege, motivă ea. Poate și-a dat seama că nu îl vei mai privi cu aceiași ochi când se va întoarce.

Mama îmi dădea sfaturi pentru inima mea frântă. Incredibil. Indiferent de ce se întâmplase în trecut, ea era mama mea.

— Îl iubesc, am mărturisit eu.

— Atunci, luptă pentru el. Nu fugi. Rămâi pe poziție și luptă.

— Cum pot face asta, dacă nu-mi răspunde la scrisori?

— Scrie-i în continuare, mă sfătui ea. Cere-ți drepturile. Asta am făcut eu și tatăl tău. Amândoi aveam defecte, dar am găsit locul ăsta și ne-am făcut o viață, pentru noi și pentru tine. Poate vei învăța ceva de la noi. Luptă pentru el, Grace. Luptă pentru

el, deoarece îl iubești.

•

Sâmbăta următoare, sala era plină de fețe cunoscute: doamna Miller, doctorul Haverford, prietenii mamei de la biserică, câțiva dintre profesorii mei și domnul Tubbs, care îl îndepărtase pe tata de lângă mine în acea ultimă seară. Există multe feluri prin care poți măsura succesul, dar niciunul nu este mai semnificativ decât atunci când oameni pe care i-ai cunoscut dintotdeauna te văd ridicându-te în lume. Ei „te cunoscuseră de dinainte”. Îți sărbătoresc realizările. Și, da, sunt unii – ca Maude și Velma, ce mai rămăsese din tripletele rele – pentru care succesul este ca un cuțit în burtă, ceea ce era izbânda completă.

Când eram mică, credeam că eu și familia mea aveam să fim străini pentru totdeauna. Spălam rufele oamenilor. Arătam diferit, dar familia mea se lupta exact ca toate celelalte familii din Plain City. La Forbidden City, oameni complet străini mă întrebau dacă mă puteau atinge, deoarece nu mai atinseseră niciodată o orientală. În Plain City, toată lumea mă cunoștea și nimeni nu voia să mă atingă. În Chinatown, am învățat de la Helen că importanța familiei se situează deasupra intereselor individului. În orașul meu natal, poate că individualitatea avea prioritate. Poate că, în primul rând, asta mă determinase. Când făceam reverențe și vedeam acele fețe în public, inima mi se umplea de mândrie. Dar mi-am amintit și vorbele mamei: „Când va veni norocul, să nu te bucuri prea mult; când va apărea avantajul, să nu profiți de tot”.

RUBY

Cenușa care se stinge va arde din nou

Taxiul merse cu întreruperi pe bulevardul Atlanta Peachtree. Următoarele câteva ore urmau să fie importante pentru mine, iar eu întâmpinam dificultăți în a-mi calma emoțiile. Nu eram prea sigură de cum aveam să reacționez văzând-o pe Grace. Cu o seară în urmă, Helen îmi spusese o mulțime de lucruri ciudate despre ea. Lucruri interesante și înfiorătoare, într-adevăr,

despre cum mă pârâse, cum îmi furase rolul, cum se băgase în inima lui Joe, pentru ca, mai apoi, acesta să o părăsească. Îmi era greu să cred toate aceste lucruri, dar așa cum spunea Helen, toată lumea s-ar fi putut înșela. Doi plus doi fac întotdeauna patru, dar mintea mea se îndoia de adevărul pe care l-ar fi putut conține *oricare* dintre aceste fapte, deși eu știam că, cel puțin o parte, trebuie să fi fost adevărate.

Taxiul m-a lăsat în fața teatrului, unde un bărbat pe o scară punea literele în zona destinată reclamei. Capul de afiș: GRACE LEE, DANSATOAREA ORIENTALĂ, STEAUA SCENEI ȘI A MICULUI ECRAN. Dedesubt: MING ȘI LING – DOI ȚĂRANI DE PE DRUMUL BURMEI. Iar la coada afișului: PRINȚESA TAI, PROASPĂT VENITĂ DIN HAVANA. (HA!) Agentul meu făcu să pară că eram norocoasă să apar alături de acești artiști. Nu auzisem de Ming și Ling, dar, în ceea ce mă privea, Grace nu avea să mai fie cap de afiș multă vreme. *Trebuia* să devin mai bună și mai cunoscută decât era ea. Trebuia să-mi recuperez cariera și viața. Așa cum am spus, lucruri importante.

Bărbatul coborî de pe scară, plăti taxiul și îmi oferi brațul.

— Cufărul dumneavoastră a sosit deja, iar costumiera aranjează lucrurile. Pe aici, Prințesă.

Prințesă. Auzindu-mi din nou titlul, am simțit fiori. L-am urmat pe bărbat prin teatru, până am ajuns la o ușă pe care era lipită o stea mare aurie și pe care scria Prințesa Tai, cu litere roșii, strălucitoare. Am intrat, iar acolo erau Helen și Tommy.

— Sfera ta este lustruită.

În timp ce Helen vorbea, am observat că pusese două fotografii înrămate pe masa mea de toaletă; una cu Eddie făcând șpagatul în aer, cealaltă cu Helen și Lai Kai în China.

— Am înfoiat evantaiele, în caz că vrei să le folosești diseară. Sunt pregătită să te machiez.

Ah! Răceala fondului de ten urmată de pudrarea pielii mele goale îmi făcu trupul să se aprindă de plăcere. M-am privit în oglindă. Arătam al naibii de bine, m-am gândit eu. În momentul în care Helen îngenunche în fața mea ca să-mi lipească peticul, cineva bătu la ușă.

— Răspunde tu, dragule, așa cum te-am învățat, îi spuse Helen lui Tommy.

Acesta merse la ușă, o deschise puțin și rosti mesajul bine repetat cu o voce subțire, dar clar autoritară: „Fără vizitatori”.

Ușa se deschise oricum. Grace se grăbi să intre, îmbrăcată cu o superbă haină de blană, pălărie și mănuși, purtându-se ca o mare stea. Era greu de crezut că fusese cândva o țărancă.

— Ruby! Dumnezeule, mă bucur să te văd! Helen! Tommy! Este o surpriză! Ce faceți aici?

Trecuse puțin mai mult de un an și jumătate de când nu îi auzisem vocea lui Grace și nu pot spune că mă încânta foarte mult.

— Mă întreb cât îi ia unei nevăstuici să spună „La mulți ani, găinilor”, mormăi Helen. Este ca și când ai deschide ușa și ai saluta banditul.

Helen și zicalele ei! Trebuia să o iubești!

— Nici nu știu de unde să încep, bolborosi în continuare Grace. Era atât de greu să-și dea seama de răceala din cameră? Ruby, trebuie să-mi spui totul. Tommy! Ai crescut atât de mult! Câți ani ai? Trei? O, Helen, nu pot să cred că ești aici! Ce mai face Eddie?

— Luptă în Franța, spuse Helen.

— Și Monroe?

— Încă rezistă.

— Cincisprezece minute, strigă cineva, cincisprezece minute.

Grace dădu în mod exagerat ochii peste cap.

— Bine, atunci. Hei, nu vreți să veniți toți la apartamentul meu, după spectacol?

Apartamentul ei?

După ce Grace plecă, Helen termină să mă machieze. Nu am vorbit despre Dansatoarea Orientală. Eram tensionată. Voiam să fie mai mult decât perfect. Am mers singură spre cortină, deoarece singura cerere a lui Helen a fost ca Tommy să nu mă vadă dansând, ceea ce nu prea avea sens când tocmai o văzuse cum mă pudra, dar ce să-i faci? Îi promisesem că aveam să fim împreună când urma să ies din lagăr și îmi respectasem promisiunea. Era bine. Băiatul acela al ei... După felul în care arăta, ea *trebuia* să scape de familia ei.

Muzica mea începuse. Mi-am pus bine sfera și m-am strecurat în lumina albastră. Mi se făcuse pielea de găină când am văzut privirile tuturor acelor bărbați. Pentru câteva clipe, camera se înfierbântase. Acest lucru îmi dădea încrederea că aveam să-mi revin complet mai curând decât își imaginaseră Lee și Sam. Când am ieșit în culise, țăranii chinezi treceau în viteză pe lângă

mine. Ming și Ling, care în realitate erau o echipă formată din tată și fiu, pe jumătate filipinezi și irlandezi, uimiră publicul cu al lor „Yangtze Yodel”. Spectatorii râdeau. Helen – însoțită de Tommy – mi s-a alăturat lângă cortină, mi-a luat sfera și mi-a dat halatul. Țăranii ieșeau de pe scenă, exaltați de adrenalina care vine atunci când ai succes. Spre noi veni o creatură care zornăia într-un costum excentric cu brățări strălucitoare și tot felul de zorzoane. Era Grace. Toată lumea se dădea din calea ei, ca și când ar fi fost Regina din Sheba. A dat din cap spre noi.

— Vă mulțumesc, țăranilor, pentru adorația voastră.

Iisuse!

Zâmbi fals, își ridică mâinile spre cap și degetele ca niște bețe rigide, iar apoi intră pe scenă în picioarele goale. Am stat lângă cortină, ca să privesc. Ce număr ridicol! Stilul ei evoluase de la rolul din *Aloha, Boys!* Dansul conținea acum toate clișeele din carte, dar audiența îl accepta. Și acele unghii lungi? Ciudat. Poate că mi-ar fi plăcut să plutesc pe deasupra, separată de pământ, dar *trăiam* în corpul meu. De asta puteam dansa goală! Grace poate că era mai bună la tehnică, dar dansul meu era plin de pasiune. Bine, îi spun pe nume. De sex! Nu e de mirare că nu a vrut ca Tommy să mă privească.

— Cred că va fi ca pe vremuri, mormăi Helen, iar eu mi-am dat seama că era invidioasă.

— Deloc. Am strâns-o de braț. Suntem amândouă împotriva *aceleia* de acolo.

— *Cenușa care se stinge va arde din nou,* spuse Helen.

O altă zicală! Și era perfectă pentru noi.

— Doamne, Helen, mă bucur că ești aici.

Zâmbeam cu toată fața.

Helen nu voia să o vizităm pe Grace în apartamentul ei, după spectacol.

— De ce să ne umilim? mormăi ea. Las-o să vină ea la noi.

— Nu, vom accepta invitația ei. Vreau să aud ce are de spus.

— Bine, spuse Helen, dar nu părea bine. Este perfect.

Cinci minute mai târziu, eram la ușa lui Grace. Ea era la fel de frumoasă ca întotdeauna, chiar cu părul pe bigudiuri sub un batic. A vrut să ne așezăm pe patul ei, rezemate de perne, cu mine în mijloc, ca și când am fi fost încă cele mai bune prietene. Uf, dar am făcut-o. Tommy încercă să rămână treaz, dar adormi întins pe genunchii noștri.

— Avem atâtea de recuperat, dar mai întâi spune-mi cum ai ajuns la circuitul Chop-Suey, spuse Grace.

Poate că se prezentase ca fiind mai sofisticată decât atunci când ne-am întâlnit prima oară, dar era la fel de proastă dacă presupunea că putem relua totul de unde rămăseserăm.

— Le-am scris tuturor prietenilor mei, i-am răspuns, încercând să rămân amabilă, sperând că cineva mă va ajuta.

Pe Grace o trecu un fior. Am continuat:

— Le-am scris oamenilor cu care am lucrat, ziariștilor de scandal, ca Ed Sullivan…

— Ticălosul care a turnat-o pe Dorothy Toy? rânji Grace.

— Poți să crezi că am locuit în aceeași clădire cu ea și nu am știut că era *japoneză?* am întrebat eu.

Grace tresări. Mă omora să folosesc acel cuvânt, dar voiam să îi văd reacția.

— În orice caz, am continuat, majoritatea mi-au răspuns că nu mă pot ajuta. Unii nu s-au deranjat să răspundă. Helen este singura din vechiul nostru grup care mi-a scris când am fost în Topaz.

— Ne-am scris tot timpul, spuse Helen. Eram foarte bune prietene.

Grace se aplecă peste mine și o atinse pe Helen pe braț.

— Mi-ai spus să *nu* îi scriu lui Ruby. Ai spus că putem avea probleme scriindu-i unei japoneze, așa cum te-ai exprimat tu. În special eu, deoarece am locuit împreună.

— Dacă zici tu, spuse Helen, retrăgându-și mâna din atingerea lui Grace.

— Așa spun!

— O poveste despre un tigru poate fi acceptată ca adevăr doar când este spusă de trei oameni, replică Helen.

Grace se ridică de pe pat. Papucii lui Tommy căzură cu un zgomot surd. Se așeză la picioarele patului.

— Vrei să spui că este cuvântul meu împotriva cuvântului vostru?

Helen privi în altă parte. Grace se întristă. Ce actriță bună!

— Nu pot crede asta. Ce ți-am făcut? întrebă ea.

Helen se ținu de bărbie.

— Ai rănit-o pe prietena noastră…

— Nu am făcut-o.

— Continuă să-ți spui asta, Grace, zise Helen. Se pare că

funcționează bine în cazul tău.

— Ce vrei să spui?

— Cred că știi.

— Vorbești despre zvonuri? o întrebă Grace pe Helen, cu dezamăgirea în glas. De asta nu mi-ai scris niciodată?

— Ți-am scris o scrisoare, răspunse Helen. Este cu una mai mult decât i-ai scris tu lui Ruby.

— Tu mi-ai spus să nu-i scriu! repetă Grace, aproape țipând. Își presa buzele și încerca să se adune. Și în caz că nu ți-ai dat seama încă, sunt o victimă, la fel ca Ruby. Ai vreo idee cât am pierdut? Prietenii noștri au încetat să-mi mai vorbească. Am fost exclusă…

Helen o întrerupse.

— Victimă? răspunse indignată. Mi-ai promis că rămâi cu mine, dar m-ai părăsit…

— Ce voiai să fac? Să stau în apartamentul meu până ce rămâneam falită?

— Te-ai protejat pe tine…

— Ca de obicei, termină Grace fraza pentru ea, cu amărăciune. Iisuse, ești mai rea decât George Louie.

— Să nu ne certăm, am spus eu.

Dintr-odată eram pacificatoarea, când *eu* fusesem cea exclusă de la Hollywood, cea care îl pierduse pe Joe și cea care fusese trimisă într-un lagăr. Poate credeau că știau totul despre mine, dar nu țineau cont de un lucru… eram rănită, dar nu eliminată.

M-am întors spre Grace.

— I-am scris lui Helen când am fost eliberată din Topaz și i-am cerut să fie costumiera mea, m-am lăudat eu.

Starea de spirit a lui Grace s-a schimbat într-o clipă.

— Cum îți poți permite să o plătești? întrebă ea, competitivă ca întotdeauna.

Am răspuns fără să mă gândesc.

— Câștig patru sute de dolari pe săptămână.

Grace se încruntă. Poate că era cap de afiș și avea un apartament, dar eu câștigam mai mult decât ea!

— Cine este agentul tău? întrebă ea.

— Sam Bernstein. Este în New York, am răspuns eu, sfidând-o din nou.

— Ce bine pentru tine! spuse Grace. Ei bine, ar trebui să

dorm. Sper să nu te superi…

Eram bucuroasă că eram liberă, dar ideea de a petrece următoarea lună – și oricât de multe spectacole – cu acestea două era aproape la fel de chinuitoare ca ideea de a fi legată într-un sac, împreună cu o grămadă de pisici sălbatice. Apoi Grace a făcut ceva care m-a impresionat. A deschis caseta cu farduri, a căutat prin ea, și a scos un plic pe care mi l-a aruncat în poală.

— Economiile tale, spuse ea. Ți le-am păstrat tot timpul. Acum, noapte bună.

•

Ca să vezi, o săptămână mai târziu, Grace l-a concediat pe Max și l-a convins pe Sam să o reprezinte. Ticăloasă competitivă. Onorariul ei îl depăși pe al meu, la care Helen comentă: „Nu mă surprinde. Pe tine te surprinde?” Deloc, dar nu mă înțelesesem cu ea nici să aibă grijă de banii mei, nici de lucrurile mele.

Sam sună să întrebe dacă mi-ar plăcea să am un angajament la o nouă producție sudistă împreună cu Dansatoarea Orientală, Ming și Ling și spectacolul de magie al lui Jack și Irene Mak, pentru Teatrul de revistă Fantezia Orientală, „cântecul, dansul, râsul și magia într-un singur pachet de o oră”.

— Nu o face, mă sfătui Helen când i-am spus despre ofertă. Grace se poartă de parcă ar urca pe o scară spre nori, dar am scrisorile ei. Nu poate primi nicio altfel de slujbă.

Dar când l-am sunat înapoi pe Sam, acesta mi-a spus direct.

— Și ce dacă? Grace are probleme în Nord. Și tu ai probleme, dar nu în Sud – cel puțin sper că așa este. În plus, ești nouă în turneu. Dansatoarea Orientală și ceilalți au nume recunoscute. Vei da mai multe spectacole și vei avea mai mulți admiratori dacă te alături lor. Niciuna din voi nu se află în poziția de a putea alege.

— Ești sigur că Grace vrea să o facă?

— Ea a sugerat asta!

Deci mă ajuta așa cum o ajutasem eu când se întorsese de la Los Angeles, dar nu eram sigură că voiam să fac asta. I-am spus lui Sam că trebuia să vorbesc cu Grace înainte de a mă hotărî. După ce am închis, am așteptat până ce Helen îl duse pe Tommy la cafeneaua hotelului pentru dejun, apoi m-am schimbat într-o rochie de zi din crep roșu, mi-am pus două

gardenii deasupra urechii și am mers în camera lui Grace. Ieșise din baie înfășurată într-un prosop.

— Fac baie, spuse ea, făcându-mi semn să intru.

Am urmat-o în baie și am urmărit-o cum se băgă din nou în cadă.

— Te superi dacă deschid fereastra? Sunt claustrofobă acum. Am ridicat din umeri rușinată. De când am stat în lagăr.

Grace a înțeles ce i-am spus și m-a întrebat:

— Vrei să-mi spui ce s-a întâmplat după ce acei bărbați au venit la Paramount?

Am mijit ochii.

— Nu trebuie să vorbești despre asta dacă nu vrei, adăugă Grace.

— Îmi vei spune despre Joe? O provocare. Helen îmi spune că voi doi ați avut o relație romantică.

Grace se mișcă în cadă, iar apa se prelinse peste margine. Am aruncat un prosop peste pată și am șters-o cu vârful pantofului.

— Nu trebuie să vorbești despre el dacă nu vrei. Am imitat-o perfect.

Privirea i se întunecă.

— Bine. Cu aceeași monedă, spuse ea. Ce s-a întâmplat după ce te-au luat acei bărbați?

— Mi-ai luat slujba.

Un mic mușchi de sub ochiul drept al lui Grace zvâcni.

— Nu știu în câte feluri o pot spune sau cum te pot face să mă crezi, dar nu te-am pârât.

M-am uitat în ochii ei, gândindu-mă. O, ce naiba!

— Ai vreo idee cum este să fie totul minunat și perfect, iar apoi brusc să ți se ia toate? Asta a fost Topazul pentru mine.

I-am spus unele detalii despre viața mea din lagăr și despre cât de rușinată eram să fiu acolo, iar ea îmi șoptea cuvinte de consolare. Când am terminat, scoase dopul și ieși din cadă. Niciun rid. Nicio umflătură. Niciun gram de grăsime. Niciun centimetru de piele care să nu fi avut culoarea smântânii. Încă era fără cusur, dar pe de altă parte, nu trecuse prin ce trecusem eu. I-am dat un prosop. Când eram pe cale să ieșim din baie, mă prinse de mână și m-a întrebat:

— Și părinții tăi?

— Sincer, nu pot să spun ce au făcut sau nu. Vreau să cred că sunt nevinovați…

— Am vrut să știu dacă ai mai comunicat cu ei.

— Nu este ca și când i-aș putea suna.

— Ai putea să le scrii, îmi sugeră ea.

— Nu vreau să le reamintesc – și nu trebuia să fii un geniu să îți dai seama că vorbeam despre FBI și WRA – de faptul că exist. Nu vreau să risc să fiu trimisă la Leupp, să mă alătur părinților mei. Vreau să uit toate astea. Tu ți-ai părăsit mama. Acum, mi-o părăsesc eu pe a mea.

— Nu este același lucru.

— Nu? Vrei o viață americană. Vreau o viață americană. Chiar și Helen vrea o viață americană.

Toate, în felul nostru, facem tot ce puteam să ștergem cine eram.

Am mers în dormitor. M-am așezat pe marginea patului ei. Imediat ce Grace se îmbrăcă, se așează lângă mine și îmi povesti despre Joe. Chiar când am crezut că terminase, ea continuă:

— Urmez sfatul mamei. I-am scris câte o scrisoare sau o carte poștală la câteva zile cu mesaje ca: „Nu uita că te iubesc” și „Când mi-am făcut numărul, m-am gândit la tine”. În cel mai bun caz, mi-a răspuns fără tragere de inimă.

Îi cerusem să-mi spună despre el, dar acum nu îmi mai părea atât de bine că o făcusem. Se duse la dulap și se întoarse cu un teanc de scrisori și cărți poștale.

— Uite ce a scris acum două săptămâni, spuse ea. „Până acum, am văzut toate felurile de a muri. Toate sunt rele. Să fii doborât deasupra oceanului și să dispari *în* el este groaznic, dar cea mai rea e situația în care avioanele băieților iau foc”. În timp ce vorbea, puteam practic să aud vocea de student a lui Joe. „Unii piloți au reușit să aducă avionul și echipajul, dacă îl aveau, înapoi la bază, dar agonia și distrugerea de la bord era gravă. Membre pierdute. Desfigurați. Carne arsă. Nimeni nu vrea să mai trăiască așa. Mai bine e să mori repede”. Se opri din citit și mă privi în ochi. I-am răspuns spunând că asta nu i se va întâmpla și i-am cerut să-mi promită că va rămâne în siguranță și că se va întoarce acasă, la mine. Mi-a dat o carte poștală. Uite ce mi-a trimis.

Am întors cartea poștală. Pe ea scria: *Nu îți voi promite ceva ce nu pot respecta. Adio, Grace.*

— Îl iubesc, spuse Grace când i-am dat înapoi cartea poștală. Și nu voi renunța.

Nu eram chiar distrusă că îl pierdusem pe Joe ca iubit, dar, oricum, mă durea inima. Câte avea să-mi mai fure Grace? Și totuși, dacă Sam avea dreptate, *trebuia* să găsesc o cale să-mi petrec timpul cu ea. Ocazia mi-a fost oferită de următoarele ei cuvinte.

— Nu am intrat în divertisment ca să am un serviciu sigur sau ca să-mi fac prieteni, pentru numele lui Dumnezeu, continuă Grace, începând din nou să se poarte ca o vedetă ce se credea. Sunt Dansatoarea Orientală. Îți dau o ocazie. Acceptă sau refuză.

— Mulțumesc pentru că ai dat cărțile pe față, am spus eu, ridicându-mă să plec. Acum putem merge împreună în turneu fără resentimente.

•

Teatrul de revistă Fantezia Orientală a plecat în turneu la începutul anului 1945. Am fost în San Francisco, iar apoi în Topaz pentru mare parte din război, așadar am călătorit dintr-un oraș în altul, spre locuri pe care nu le mai văzusem, ceea ce era nou pentru mine. Armata era peste tot. Convoaiele militare formau coloane nesfârșite pe străzi. Ni se cerea să conducem spectatorii spre drapel și să spunem jurământul de credință înainte de spectacole. Câteodată, organizațiile de femei ne invitau să vizităm grădinile. Starea de spirit din sud era pozitivă: vom câștiga. Știrile de peste mări păreau pozitive, în mare parte. În Europa, trupele americane respinseseră forțele germane la Bastogne, în Belgia. Forțele aliate avansau de la Paris spre Rin. În Pacific, zeci de mii de soldați imperiali japonezi fuseseră uciși în bătălia de la Leyte. Dar pentru fiecare știre pozitivă, existau și aspecte negative. Cu o lună înainte, chiar în mijlocul spectacolelor din timpul sărbătorilor din Atlanta, avionul lui Glenn Miller dispăruse în Canalul Englezesc. A fost declarat dispărut în misiune. De câte ori nu fusesem învârtită pe ringul de dans pe melodiile *In the Mood* și *Moonlight Serenade?* De câte ori a trebuit să ascult la radio în Topaz și să dau pe canalul Pennsylvania 6-5000 și să cânt *Chattanooga Choo Choo* cu copiii? Moartea lui – ce altceva s-ar fi putut întâmpla cu el? – era una tragică și ne-a afectat pe toți deoarece, dacă o stea ca el putea să moară, atunci asta s-ar fi putut întâmpla oricui. Toate trei aveam pe cine pierde și gândul la ei ne colora fiecare moment al zilei, dar, pe de altă parte, toate femeile din America

se temeau de sosirea unei telegrame sau de o bătaie în ușă.

Spectacolul nostru adusese veselie în fiecare oraș vizitat. Grace cânta, era maestră de ceremonii și apărea ca Dansatoarea Orientală. Deschidea întotdeauna spectacolul cu: „Bună seara, doamnelor și domnilor. Sunteți genul meu de oameni... toți beți”. *Ha, ha, ha.* Soții Mak își făceau toate trucurile și iluziile, sfârșind cu împușcarea porumbelului din cutie. Eu îmi făceam numărul cu sfera și dansul cu evantaiele – *înainte* de Ming și Ling. Bineînțeles, Helen și Tommy ne însoțiră. Helen, înclinată spre afaceri ca tatăl ei, ajunsese să se ocupe de administrație, spunându-ne unde și când vom apărea, cazându-ne la hoteluri și ocupându-se de transportul nostru. Tommy era cât se poate de răsfățat, plângăcios și imposibil, dar Helen îl iubea. Recunosc totuși că el și drăcușorii lui Mak *păreau* drăgălași și învățau repede cum să se prefacă în mascote adorabile, câteodată atrăgând mai multă atenție decât noi ceilalți. (Deși Helen avea altă viziune: „Cele cinci degete nu sunt la fel”. Da! Am înțeles! Copilul tău este mai bun decât ceilalți!) Dacă oamenii nu văzuseră niciun bărbat sau femeie din China, cu siguranță nu întâlniseră copii chinezi drăgălași. Bineînțeles, trebuia să fii genul de om căruia să-i fi plăcut copiii...

Când coboram din tren, oamenii veneau în grupuri să se holbeze la noi. Câteodată ne numeau chinezoi. De câteva ori, huliganii au aruncat cu pietre și o chinuiau pe Grace pentru că era japoneză, ceea ce mă făcea să râd, în secret. Niciun eveniment nu părea să o deranjeze. Era mai îngrijorată să nu fie aclamată ca Fată Victorioasă, deoarece femeile fără familie, care păreau străine în oraș, erau suspectate în mod automat. Odată, într-o zi liberă în Mobile, un oraș port cunoscut pentru construirea navelor Libertății pentru efortul de război, am făcut o plimbare și am văzut două femei albe, îmbrăcate în satin lucios, arestate de doi polițiști și puse pe bancheta din spate a mașinii lor. Acele femei mergeau pe stradă, la fel ca noi. Nu arătau atât de diferit de mine și Grace, deoarece eram artiste și ne îmbrăcam elegant, indiferent de eveniment. Helen și micul Tommy au fost cei care ne-au salvat spatele în acea zi. Eu și Grace păream doar două prietene care țineau companie unei mame îmbrăcate elegant, al cărui soț trebuia să fie peste mări făcându-și datoria, și copilului ei.

— Sigur că sunt speriată, mărturisi Grace când ne-am întors la

hotel, nu că ar fi întrebat-o cineva. Câteodată sunt foarte speriată, dar ce să fac? Să nu mai merg în turneu? Dacă m-aș fi lăsat paralizată de frică de fiecare dată, nu aș fi părăsit Plain City la vârsta de șaptesprezece ani. Nu aș fi putut face nimic.

Nu ar fi făcut, exact ca mine. Nu trebuia să îmi placă de Grace, dar puteam să o admir. În felul ei, era la fel de curajoasă ca și mine.

Așadar, iată-ne – patru femei, trei bărbați, trei copii mici, cuști pline cu porumbei gălăgioși și cufere încărcate cu jucării, costume și recuzita lui Jack și alte accesorii – călătorind prin sud, de la un angajament la altul. Irene era însărcinată cu cel de-al treilea copil. Deseori, eu, Helen și Grace trebuia să împărțim o cameră – cu pat dublu pentru mine, Helen și Tommy și un pat dublu pentru Grace. Unul dintre cele mai bune lucruri din industria spectacolului este că poți sta treaz toată noaptea, bând, râzând, dansând, dar practic trăiam precum călugărițele. Luam cina la ora patru, cu două ore înainte de a ajunge la teatru sau la club, deoarece Tommy era mai cuminte dacă avea stomacul plin. Și mergeam devreme la culcare, pentru că, dacă eu și Grace nu dormeam suficient, făceam greșeli și arătam groaznic. Toate duceam o viață grea, iar în unele zile se cunoștea acest lucru.

— Dacă ești stenografă și lucrezi bine, nu trebuie să o dovedești în fiecare zi, ne certa Helen. Dar, ca artiste, corpurile voastre trebuie să fie în formă tot timpul. Dacă o secretară se îngrașă cinci kilograme, ce contează? Dacă face riduri, cui îi pasă? Dar pentru un artist, aceste lucruri îi pot marca sfârșitul. Loțiunile, poțiunile și cremele nu vă vor redea tinerețea.

Mulțumim Helen că ne-ai amintit.

HELEN

V DE LA VICTORIE

De multe ori, când o așteptam în vestiar pe Ruby să iasă de pe scenă, visam cu ochii deschiși la iubitul meu Lai Kai. Dacă ar fi fost încă în viață, am fi putut face mulți copii până acum și am fi locuit în propriul complex, *întotdeauna împreună sub luna*

plină, întotdeauna scăldându-ne în răul dragostei. Dar dacă ar fi trăit, nu le-aș fi întâlnit pe Grace sau pe Ruby. Nu aș fi dansat niciodată în cluburi. Nu aș fi mers la Hollywood cu Eddie. Nu aș fi văzut niciodată atâtea orașe americane. Aș fi renunțat la toate aceste experiențe ca să mai fiu măritată cu Lai Kai. Nu meritam să fiu fericită sau vie, dar *un vierme de mătase nu va mai face mătase doar atunci când va muri și o lumânare se va opri din topit doar când se va transforma în cenușă.* Cât timp îl aveam pe Tommy, puteam trăi ca o văduvă care, din întâmplare, era măritată cu un alt bărbat. Dacă chinezii ne-ar fi văzut împreună, mi-ar fi oferit complimentul suprem pentru maternitate – că îl iubeam pe fiul meu ca o vită care își lingea vițelul – nu întâlnisem niciodată oameni cumsecade. Doar chinezi.

Teatrul de revistă Fantezia Orientală a jucat în Corpus Christi, Houston și Memphis. Am susținut spectacole la Baker Hotel în Dallas și la hotelul Washington – Youree din Shreveport. Pe toată perioada războiului. Ne-am dat silința să ajutăm, chiar și în turneu. Când marina avea nevoie de grupa 0 de sânge, am aranjat ca toată trupa să meargă la Crucea Roșie din Birmingham, să doneze. În Montgomery, am reparat un ghișeu care vindea obligațiuni de război, iar trupa s-a oferit să cânte și să danseze pe trotuar, ca să atragă cumpărătorii.

În martie, am călătorit împreună cu trupa Ink Spots. Când autobuzul se opri pentru alimentare, am mers la o cafenea și am luat apă minerală și sandvișuri pentru Hoppy, Deek și ceilalți membri ai trupei Spots, deoarece nu puteau fi serviți. Multe state aveau interdicții pentru negri, iar ei nu puteau depăși o anumită limită după miezul nopții. Îți poți imagina ironia de a fi cap de afiș într-un oraș și să nu poți cumpăra o masă sau să faci o plimbare, după cină? Dar odată, am dat un spectacol într-un loc de întâlnire a negrilor, iar lui Ruby și lui Grace li se atribui cel mai mic vestiar de la etajul trei, unde se aduna toată căldura. Așa era corect. Dar i-am spus lui Grace că va trebui să o ajute pe Ruby cu machiajul în acea seară, pentru ca eu să-l pot duce pe Tommy afară, să ia aer curat.

Ce greșeală! După tot ce făcusem pentru Ruby, începuse să-i *vorbească* lui Grace. Invidia se furișă din ascunzătoare, dar cum puteam fi invidioasă? Cu excepția faptului că Ruby era mai egală cu Grace, în timp ce eu eram un fel de administrator al turneului… sau o servitoare.

— Poate că ar trebui să facem toate trei un număr, am sugerat eu într-o seară în vagonul restaurant în timp ce trenul ne ducea de la Jacksonville spre Savannah.

— Nu cred, Helen, spuse Ruby. Deja avem numere proprii.

O cinteză din mărăcini nu poate înțelege cu adevărat mărețele ambiții ale unei gâște de zăpadă.

Pe 13 aprilie, ne-am trezit în Charleston în sunetul clopotelor bisericii. Speram ca războiul să se fi terminat. În schimb, am aflat că președintele Roosevelt murise. Nu ne venea să credem așa ceva. Tocmai fusese ales pentru cel de-al patrulea mandat. Ne scosese din Marea Criză, iar acum era liderul nostru în vremuri de război. Înțelegerea faptului că nu avea să ne mai călăuzească era cumplit de tristă. Spectacolul nostru a fost anulat în seara respectivă. În ziua următoare am plecat, susținând spectacole de o seară, în timp ce turneul Teatrului de revistă Fantezia Orientală începuse să decadă, dar și spectatorii noștri erau puțini, iar moralul sumbru. Parcă toată țara era în doliu.

Pe 30 aprilie, am sosit în Norfolk pentru un angajament de cinci seri la un club numit Pieces O'Eight. Curând, trebuia să hotărâm ce aveam să facem în continuare: să ținem unit teatrul de revistă, să găsim alți artiști cu care să călătorim sau să mergem fiecare pe drumul lui. Eu am vorbit direct cu Sam Bernstein, iar el ne-a avertizat că Norfolk era un oraș port violent – sau, așa cum spusese el mai direct, „cel mai rău oraș de război" – cu un amestec volatil de baze militare, mult alcool și abundență de vicii, dar nu părea atât de rău în lumina zilei, în drumul de la gară spre hotel.

Ne-am cazat la hotel, unde a trebuit să accept un apartament cu două dormitoare și cu o baie comună. Imediat ce am despachetat, ne-am îmbrăcat în haine curate – Grace cu fusta ei cu tiparul în codul Morse pe care scria V de la *victorie,* Ruby cu o rochie roșie care arăta splendid în contrast cu părul ei, și eu cu o fustă simplă și o bluză – iar apoi am coborât să luăm un prânz târziu. Soții Mak, care erau deja acolo, ne făcură semn să ne alăturăm lor. După ce am comandat, Jack spuse:

— Eu și Irene am discutat unele lucruri. Ne întoarcem în San Francisco după spectacolul ăsta.

— Și teatrul de revistă? am întrebat eu, cea care conducea spectacolul fără aprecierea nimănui.

— Vei găsi pe altcineva să ne înlocuiască pentru restul turneului, spuse Jack. Ce spui de Surorile Lim…

— Ele nu fac magie, am protestat eu. Te rog, nu ne părăsi!

— Helen, uită-te la mine. Sunt mare cât o casă, sublinie Irene.

Nu puteam nega. La ultimul nostru spectacol, am încercat să-i închid costumul dar acesta a cedat. Am improvizat o vestimentație dintr-un chimono și un șal spaniol, care o făcea să semene cu un abajur imens cu franjuri.

— Nu pot ieși așa pe scenă, continuă ea, mângâindu-și burta, în plus, băiatul nostru mai mare va merge la grădiniță anul următor.

— M-am înțeles să fiu magicianul casei la Forbidden City, ne informă Jack.

— Iar eu voi sta acasă, adăugă Irene. Ascultând-o pe ea, nu îmi dădeam seama dacă era bucuroasă sau tristă. Presupun că acasă va fi un circ.

— Voi merge singur în seara asta, spuse Jack. Dacă vrei, îl poți lăsa pe Tommy cu Irene și copiii, aici la hotel.

Inima îmi bătea ca aripile păsării colibri.

— Nu l-am lăsat niciodată singur.

— Nu va fi singur, spuse Irene. Va fi cu noi.

— Bine. Doar de data asta.

M-am forțat să zâmbesc, dar am observat că Grace și Ruby mă priviră ca și când aș fi fost patetică. Ele nu erau mame. Nu aveau cum să înțeleagă.

Eu, Ruby și Grace am părăsit hotelul cu puțin înainte de ora șase și am mers pe străzi deja pline cu marinari care ne fluierau. „Hei, frumoaso, vrei să vii cu mine în seara asta?” Nu era nimic nou. Am intrat în Pieces O’Eight, care era lângă docuri. Un debarasator ne arătă drumul spre vestiar. Am intrat prima pe ușă ca să deschid cufărul lui Ruby și să trec direct la treabă aranjând lucrurile pentru ea. Abia am trecut de prag, când m-am oprit brusc. O telegramă Western Union era lipită pe oglindă. Inima mi se opri. *Eddie. Monroe.* Dar nu eram singura care avea pe cineva de pierdut, în reflexia oglinzii, în jurul acelui mic dreptunghi galben, stăteau trei femei cu fețele palide. Ne-am apropiat împreună de oglindă. Telegrama îi era adresată lui Ruby. M-am simțit ușurată. Nu aveam să fiu văduvă de două ori, iar fratele meu încă respira.

Ruby dezlipi plicul de pe sticlă și îl ținu în mâini pentru câteva

momente chinuitoare, înainte de a-l deschide. Într-un limbaj oficial rece, era informată că Yori fusese ucis. Grace o prinse pe Ruby de mână.

— Eu... eu... eu trebuie să mă pregătesc, se bâlbâi ea. Helen, unde-ți sunt bureții? Grăbește-te.

Nu am putut decât să-i spun că îmi părea rău, în repetate rânduri, și i-am respectat dorința. Ne-am pregătit în liniște. Ruby și-a ascuns emoțiile sub o carapace spoită într-un alb de gheață. M-am gândit la Eddie și la fratele meu. Sunt sigură că Grace se gândea la Joe.

— Cortina! Cinci minute!

Ca de obicei, am susținut trei spectacole, dar știrea despre fratele lui Ruby ne afectase pe toți. Grace era neîndemânatică, Jack era incapabil, dar Ruby dădea cel mai frumos și mai fascinant spectacol din cariera ei. Sfera părea să plutească în fața ei. Dansând cu evantaiele, arăta ca o lebădă care plutea pe suprafața netedă a unui lac.

Fiind cap de afiș, Grace a avut ultimul număr al serii. Când se întoarse în vestiar, încercam s-o conving pe Ruby să mă lase să-i șterg machiajul, înainte de a părăsi teatrul.

— Nu, nu, nu! mă împinse Ruby, iar apoi îi întâlni privirea lui Grace în oglindă. Să plecăm de aici.

Grace profită de ocazie. Se grăbi să se schimbe de costum și se îmbrăcă cu fusta și puloverul. Am ieșit în strada care vibra de activitate – toți acei bărbați în permisie, camarazi de război, se plimbau mândri în grupuri mici. Băuseră o vreme și erau mai gălăgioși și mai indisciplinați decât înainte. Și mai multe fluierături. Unii aveau femei la braț – prietene, Fete Victorioase, fete ușuratice și, pe alocuri, câte o soră sau mamă.

Ruby mergea în față, pe trotuar. Luminile reclamelor cu neon îi făceau pielea să strălucească festiv. Membrele i se balansau, ca ale unei păpuși stricate. Ne-a târât până la un bar de la capătul străzii.

Noi, chinezii, avem în sânge semnificația lui *yin* și *yang. Când se întâmplă un lucru bun, vine într-o pereche; dar un lucru rău nu umblă niciodată singur.* Ne pusese într-o situație foarte dificilă.

— Care este băutura casei? întrebă Ruby.

După câteva minute, trei pahare de *Mandalay moon* erau în fața noastră. Combinația de rom alb, cremă albă de mentă,

zahăr și suc de lămâie era grețoasă și dulce. Ruby își bău paharul înainte ca eu să fi luat o a doua sorbitură. Mai comandă un rând și dădu pe gât toate cele trei pahare. Desigur, eu și Grace am încercat să o oprim. Dar ne ignoră, favorizându-i pe marinarii îndârjiți care se adunaseră în jurul nostru, adulmecându-ne ca niște câini.

Am plătit nota. Eu și Grace – unite pentru prima dată de când cu San Francisco – am scos-o pe Ruby de acolo. Scena de pe stradă a fost și mai înverșunată. La fiecare fluierătură, Ruby zâmbea și făcea cu mâna. Câțiva bărbați de la bar ne-au urmat și au încercat să ne vorbească. Ruby dansa în fața lor, iar eu și Grace o tot trăgeam înainte.

Eram la o stradă distanță de hotel, când o dubă a frânat în dreptul bordurii, lângă noi. Portiera din dreapta se deschise, iar polițiștii ieșiseră.

— Doamnelor!

Părea că ne face semn să venim spre el.

Am crezut că era acolo să ne ajute, dar imediat ce am ajuns la dubă, ne împinse brutal în spatele ei, unde stăteau alte opt femei. Fusesem prinse într-un raid. Grace și Ruby au stat în fața mea. Fața lui Grace era maladiv de verde. Ruby încerca să le vorbească celorlalte femei, dar și ele erau îngrozite, prea plictisite ca să o asculte sau plângeau.

Când am ajuns la închisoare, am fost duse într-o celulă, care părea că ar fi putut găzdui douăzeci și cinci de oameni, dar probabil că noi eram aproape șaptezeci. Băncile erau aliniate lângă pereți, iar podeaua era acoperită cu saltele pătate și pături murdare pe care stăteau zeci de femei. O singură toaletă – complet expusă – ocupa un colț. O singură toaletă dezgustătoare pentru șaptezeci de femei. Iar mirosul! De la toaletă, de la parfumul prea strident și de la tampoanele purtate prea mult. Mi-am făcut loc prin masa ondulatoare de femei, spre gratii și am încercat să atrag atenția gardianului.

— S-a făcut o greșeală, am strigat eu. Prietenele mele sunt artiste.

— Sunt sigur de asta. Râse disprețuitor. Și tu ce ești?

Mi-am îndreptat umerii.

— Sunt costumiera Prințesei Tai. Dar mă îndoiam de faptul că știa ce era o costumieră. Am încercat din nou. Fiul meu este la hotel. Trebuie să mă întorc la el.

— L-ai lăsat singur? întrebă el.

— Este cu un prieten, am răspuns eu.

— Un „prieten”, într-un hotel? Mai auzise replica asta. Atunci, nu ai de ce să-ți faci griji.

— Pot măcar să dau un telefon? am întrebat eu.

— Mai târziu drăguță, mai târziu.

M-am strecurat prin mulțime până am găsit-o pe Ruby, care era prea beată să își dea seama de seriozitatea situației. M-am așezat lângă Grace, care se holba disperată la podea.

— Tata spunea mereu că voi ajunge într-un loc ca ăsta. Arestată ca o nenorocită de prostituată.

La fiecare cinci minute, un grup de trei până la cinci femei din celula noastră era chemat afară.

— Unde merg? am întrebat o femeie, care părea să mai fi fost aici de câteva ori.

— Știi cum este, spuse ea tărăgănat, obosită. Trebuie să fim testate pentru gonoree și pentru orice altceva mai caută ei.

M-am dat înapoi, îngrozită. Grace începu să plângă. O fată de aproximativ șaisprezece ani se văita:

— Am fost separată de fratele meu. Trebuie să mă ajutați să-l găsesc.

Gardianul nu părea emoționat, iar eu și Grace eram prea speriate pentru noi ca să o consolăm.

— Nu-ți face griji, spuse nedeslușit Ruby. Stai lângă mine. Se dăduse în stânga, făcându-i suficient loc fetei, ca să încapă lângă ea. Încearcă să zâmbești. Poate că îți vor da drumul. Părea ametită. Dacă asta nu merge, poți începe o campanie de scriere a scrisorilor. Ar putea dura luni de zile, chiar ani, dar vei ieși din lagăr în cele din urmă.

Nimic nu se compară cu un bețiv vorbăreț, dar confuz.

După câteva ore, un gardian a venit la gratii.

— Hei, voi trei, mormăi el. Ochi oblici, este rândul vostru.

Eu și Grace am ajutat-o pe Ruby să se ridice și ne-am făcut loc printre șolduri calde, sâni moi și miros greu de parfum. Am fost duse într-o sală de examinare. În mijlocul camerei, se afla o masă cu etriere, la fel de amenințătoare ca un aparat de tortură condus de demoni din lumea de dincolo. Am încercat să-i explic situația noastră doctorului, dar am fost distrasă de Ruby, care tăcea stând cu o mână în șold, șocant de nemișcată.

Doctorul se uita în fișa sa, iar apoi, la noi.

— Ce faceți este nefiresc pentru o femeie. Ar trebui să fiți măritate…

— Sunt măritată, am vorbit eu. Soțul meu este chiar acum în Franța.

— Și așa te porți? Mă privi ca și când aș fi fost cea mai respingătoare creatură de pe pământ. Ministrul sănătății a numit bolile venerice sabotorul numărul unu al apărării noastre, și sunt de acord.

— Nu suntem bolnave, am obiectat eu.

Își drese glasul și scuturâ din cap.

— Voi, fetelor, sunteți terminate. Când voi găsi ceea ce caut, veți fi trimise la o instituție ca să fiți tratate. Acum, cine este prima?

Eu și Grace ne-am holbat la masa cu etriere și apoi una la alta. Eu născusem. Nu ar fi fost prima dată când un doctor și-ar fi băgat mâna pe acolo.

— Eu n-am de ce să mă tem, m-am oferit eu voluntară, cu vocea tremurândă.

Mi-am scos chiloții, m-am urcat pe masă, mi-am pus călcâiele pe etriere, iar apoi mi-am folosit mâinile să-mi țin fusta. Doctorul se așează pe un scaun cu rotile și se apropie până ce capul îi intră cu totul sub fusta mea.

— Ei bine, cred că am dovedit odată pentru totdeauna, chicoti el. Organul vostru genital de orientale este poziționat în aceeași direcție, ca toate celelalte.

Urmă Ruby. Arăta atât de rău, încât ar fi putut speria o maimuță înghețată. Părul ei era dezordonat, iar machiajul, în dungi. Una din genele false se dezlipise pe jumătate de pe pleoapă. Pentru mine, era o femeie care suferea cumplit; doctorul o consideră șefa noastră.

— Nici măcar nu trebuie să te examinez ca să știu ce găsesc. Colțul gurii lui se curbă în dezgust, dar tonul lui exprimă o plăcere grețoasă. Cine este la fel de infectat ca voi este obligat să fie reținut până la sfârșitul războiului.

— Și ce dacă? Ruby își aranjă părul și încercă să-și îndrepte gardeniile ofilite. Am mai fost închisă. Nu este nimic nou.

Ce spusese și ce înțelesese doctorul erau două lucruri diferite. Rezultatul era negativ. O examină brutal, cercetând-o și împungând-o cu instrumentele lui. Ruby țipa de durere de fiecară dată. Eu și Grace plângeam. Eram înnebunită să mă

întorc la Tommy; Grace era îngrozită să urmeze. Suspină în timp ce își scoase chiloții. Se urcă pe masă, iar doctorul se apropie cu scaunul.

— V, în codul Morse, observă el, remarcând tiparul de pe fusta preferată a lui Grace. V de la *Fată Victorioasă!* Ha! N-am mai văzut asta.

— V de la *victorie,* mormăi Grace în timp ce începuse examinarea.

Trebuia să fim reținute pentru minim șaptezeci și două de ore, până când soseau rezultatele testelor. Mai multe femei au fost aruncate în celulă cu noi. Grace continuă să vorbească despre cât de curajoasă fusesem spunând: „Ești atât de curajoasă, Helen. Foarte curajoasă!” Ei bine, aveam experiență. După opt ore, Ruby începuse să-și revină, deși suferea de o mahmureală groaznică. Am știut că își revenise când întrebă: „Ați dat deja mită?” Glumeața de Ruby. Și nu a fost nevoie decât de zece dolari pentru ca gardianul să mă lase să sun la hotel. După zece minute, l-am auzit pe Jack Mak certându-se cu sergentul de la ghișeu, care întrebă:

— Ești peștele lor, sau ce?

Jack trânti ușa și se întoarse în câteva minute cu Irene, cu copiii lor și cu Tommy.

— Aceste femei călătoresc împreună cu mine. Sunt responsabilitatea mea. (Era prima dată când auzeam așa ceva.) Uite afișul pentru spectacolul pe care îl dăm la Pieces O’Eight. Cum te aștepți să susțin trei spectacole fără ele?

— Țipă cât vrei, spuse sergentul. Nu există nicio procedură legală ca să le scoți pe acele doamne de acolo.

Mai târziu în acea seară, când ar fi trebuit să iau cina cu Tommy, un gardian intră să ne spună că tocmai auzise la radio că Hitler s-a sinucis. Știrea a fremătat printre cele aproximativ nouăzeci de fete din acea celulă îngrămădită, dar s-a stins repede. Aveam grijile noastre. În dimineața următoare, câteva femei au fost eliberate, dar vreo douăsprezece au fost declarate infectate și duse la o închisoare. Nu aveau cum să lupte, nici să facă un recurs legal. Jack veni să-mi spună că Tommy era bine, ne aduse mâncare și ne puse la curent cu tot ce făcuse ca să ne scoată de acolo. Îl adusese chiar și pe administratorul clubului să vorbească cu ofițerul de serviciu, dar „regulile sunt reguli”, iar noi a trebuit să așteptăm. Grace rezistă remarcabil de bine,

având în vedere situația, dar Ruby era într-o dispoziție proastă. Încă nu plânsese moartea lui Yori, nici măcar nu mai încercase să flirteze cu gardianul, ca să iasă. Gândul că ar fi putut fi infectată mă îngrijora.

În acea seară, au fost aduse femei noi, unele care pretinseseră, ca și noi, că erau complet nevinovate. „Am venit în vizită la fiul meu înainte de a se îmbarca". „Logodnicul meu se va mânia când va auzi ce mi-ați făcut". Am mai auzit și: „Am fost separată de fratele meu" de câteva ori, poate de prea multe ori, deci nu a fost nicio surpriză când, în dimineața celei de-a patra zile, fata de șaisprezece ani pe care o întâlnisem în prima noapte fusese declarată infectată și trimisă la tratament. Din fericire, noi am fost eliberate.

— Să vă asigurați că rămâneți curate acolo, ne avertiză sergentul de la ghișeu în timp ce ne împinse pe ușă, și nu vă mai întoarceți în Norfolk.

Am mers la hotel și am făcut o baie lungă să ne curățăm jegul, microbii și amintirea doctorului care ne atinsese. L-am îmbrățișat pe Tommy și am promis să nu-i mai dau drumul. Își înfundă fața în gâtul meu și plânse. Ruby plânse în camera ei, începând în sfârșit să confrunte moartea fratelui ei. Grace aruncă la coșul de gunoi de sub biroul ei fusta cu V de la *victorie.* Mă consideram administratorul turneului, dar Grace ridică receptorul și îl sună pe Sam Bernstein, ca să anuleze restul angajamentelor.

— Nu-mi pasă de penalizări, spuse ea la telefon. Am bani, voi plăti penalizările. Îl ascultă pe Sam, dând din cap. Se uită spre mine, ca să poată vorbi cu amândoi în același timp. Îmi spui că Charlie încă susține că vremea nu este bună? întrebă ea, ceea ce însemna că cei de la club nu o iertaseră încă și că nu o doreau pe acolo. Ea oftă. Oricum nu contează. Nu o putem lua pe Ruby în California. Apoi, fără să mă întrebe, spuse: Mergem la Miami să ne odihnim câteva săptămâni și să o punem pe Ruby pe picioare. Apoi vei găsi un angajament doar pentru Ruby și pentru mine.

Mai târziu în acea zi, ne-am luat rămas-bun de la Ming și Ling. Apoi i-am văzut pe Irene, pe Jack și pe copiii lor plecând la gară. O oră mai târziu, am luat un tren spre sud. În Miami, am găsit un hotel drăguț chiar pe malul oceanului, ne-am cazat într-un apartament cu două dormitoare și sufragerie comună, am

comandat serviciu în cameră și am jurat să ducem o viață cât se putea de simplă, pentru o vreme. După prânz, am mers pe plajă, am stat sub o umbrelă, ne-am uitat la ocean și am lăsat-o pe Ruby să-și plângă fratele. L-am privit pe Tommy săpând în nisip. Am lăsat sunetul valurilor să ne învăluie. Căldura ne ajuta să ne vindecăm. Freamătul palmierilor ne calma ca o mamă – șșș, șșș, șșș! Câteva zile mai târziu, Germania a capitulat. Acum, tot ce mai rămăsese, era să-i terminăm pe japonezi, dar cât avea să dureze asta? Am alungat acest gând și m-am concentrat asupra planului viitorului nostru.

•

Ghinionul lunii mai ne adusese la Miami, dar am aflat că exista și noroc. După o lună de așteptare, Sam le angajă pe Grace și Ruby la Winnie's Riptide. În seara deschiderii, un înstărit rege al cauciucului cu exploatații mari în Singapore se afla în public. Ruby dansă cu evantaiele, manipulându-le ca o expertă până când renunță la precauție – și la pene – aruncându-le în aer și rămase acolo, fără rușine, îmbrăcată doar cu lumina reflectorului albastru și cu o singură bucată minusculă de mătase. După asta, Ruby și Grace au fost, pe rând, capete de afiș. În mod neașteptat, regele cauciucului dădu o petrecere pentru noi. Clubul Bali – „cu șarmul Mărilor de Sud și melodii care te fac să dansezi, cântate de două orchestre" – le angajă pe Ruby și Grace. Sam le oferi măriri substanțiale de salariu, iar Ruby îmi mări și mie salariul. Șase săptămâni mai târziu, primiră un angajament la Colonial Inn.

Regele cauciucului îi cumpără lui Ruby o haină din blană de hermină albă de mii de dolari, pe care o purta pentru intrări grandioase. Îi dărui diamante – și rubine, desigur. Puse șoferul să lustruiască una dintre mașini – un Cadillac decapotabil de dinainte de război, de culoare verde, cu pneuri albe – și i-o dărui lui Ruby, ca să o conducă după bunul plac. Tommy își petrecea zilele jucându-se pe plajă. Lucrurile mergeau atât de bine, încât am hotărât să ne luăm vacanță toată vara și să stăm cu regele cauciucului în vila sa din Coral Gables, în lunile liniștite ale Floridei. Eram ușurată să o văd pe Ruby atât de fericită. Era „îndrăgostită"? Greu de spus, dar era la fel ca la început – veselă, vorbăreață, cochetă, întotdeauna cu o pereche de gardenii proaspete după urechea stângă. Am trândăvit, am dansat la petreceri, am făcut cumpărături și am băut *daiquiris*

cu gheață.

Apoi, la sfârșitul primei săptămâni din august, Statele Unite au bombardat Hiroshima și Nagasaki. Am examinat fotografiile norilor nucleari cu un amestec de uimire și groază. Credeam că japonezii primiseră ceea ce meritaseră, dar nu i-am spus asta lui Ruby. Japonia s-a predat o săptămână mai târziu, pe 14 august. În Miami, oamenii inundară străzile și continuară să petreacă toată noaptea – făcând dragoste, spărgând geamuri, răsturnând mașini și tomberoane. Clopotele bisericii răsunau. Străinii se îmbrățișau. Hârtiile de confetti cădeau pe noi ca zăpada, iar artificiile luminau cerul. Eddie avea să se întoarcă acasă curând, la fel și Joe. La micul dejun de pe verandă, Grace ne citi din scrisorile pe care i le scrisese. „Abia aștept să te văd, să te sărut și să fac dragoste cu tine”. Două săptămâni mai târziu, primise răspunsul lui. Plicul nu avea adresă de răspuns, dar timbrul arăta că scrisoarea fusese trimisă din Statele Unite.

— Este deja acasă! spuse Grace entuziasmată deschizând plicul și scoțând o singură foaie de hârtie împăturită. Începu să o citească cu voce tare. „Dragă Grace, în ultimele luni, ți-ai dat silința să mă păstrezi interesat, dar în sfârșit a venit timpul să fiu sincer cu tine. Nu ne mai putem vedea. Te rog să nu îmi mai scrii. Joe”.

După ce a văzut raiul, unui șarpe îi este greu să se întoarcă în iad. În acea seară, am surprins-o făcându-și bagajele. Am trezit-o pe Ruby și împreună am oprit-o pe Grace să fugă. A fost lângă mine când am aflat că eram însărcinată, iar acum Tommy și cu mine am lăsat-o să doarmă în patul nostru, unde o puteam supraveghea. Grace o ajutase pe Ruby să-și depășească suferința, luând-o la Miami după moartea lui Yori, iar acum Ruby stătea cu Grace pe plajă ore în șir, în timp ce ea privea fix oceanul, contemplându-l nemișcată sub cerul fierbinte și umed. În lume era din nou pace, iar noi trei ajunseserăm la o înțelegere.

PARTEA A TREIA

Adevărul

Decembrie 1945 – Iunie 1948

RUBY

Fața zâmbitoare

Ne aflam în Miami de opt luni. Îl părăsisem pe regele cauciucurilor după ce mă ceruse de soție. (Nimeni nu avea să îmi îngrădească libertatea.) Așadar, ne-am întors la hotelul de pe plajă, bucuroase de camerele noastre și de portarii atenți. Eu și Grace ne jucam de-a căutătoarele de comori. Aveam un grup de admiratori inofensivi și ne scăldam în lumina succesului nostru. Trupul lui Grace – picioare slăbănoage și sâni mari – îi purtase, în sfârșit, noroc. Fotografii tuturor ziarelor și revistelor își doreau ca ea să le pozeze, chiar mai mult decât atunci când fusese vorba despre mine. Nu am permis ca acest lucru să mă deranjeze prea mult. Tommy tocmai împlinise patru ani și urma să fie înscris la grădiniță în anul următor. Helen începuse să își facă un plan. „Curând, eu și Eddie ne vom reîntâlni – vom fi din nou soț și soție. Nu vreau să mă întorc în San Francisco și niciunul din noi nu își dorește să mai călătorească. Voi căuta o casă". Atât eu, cât și Grace am considerat că era o idee bună și am rugat-o să caute o locuință și pentru noi.

Odată cu întoarcerea bărbaților în Statele Unite, cluburile de noapte deveniră mai populare ca niciodată. Am supraviețuit. *Aduceți băuturile! Să vină fetele!* M-am cuplat cu un rege cubanez al zahărului, iar el îi făcu lui Grace cunoștință cu un prinț al ananasului – tot cubanez – pe nume Mario, care era destul de simpatic. (Cei doi s-ar înțelege în mod sigur.) Regele zahărului m-a cerut în căsătorie, așa că am pus imediat capăt relației. „Nu sunt genul de femeie care se mărită", i-am vorbit

eu serios. După o săptămână, Mario o ceruse pe Grace de nevastă. „Nu-i nimic rău în a te căsători pentru bani, îi zise Helen. Vei duce o viață bună”. Mai demult, Helen îi spusese același lucru și despre mariajul cu Monroe. Însă Grace nu avea să se mărite nici cu acest tip. Mario nu era un băiat rău, dar pur și simplu nu îl iubea.

În Ajunul Crăciunului, Helen puse deoparte fotografia lui Lai Kai, după care am plecat la aeroport. Când îl văzu pe Eddie, îl ridică pe Tommy și i-l arătă. „Uite-l pe tăticul tău!” Eddie părea la fel de calm, așa cum fusese mereu. Părăsise armata încălțat cu o pereche de pantofi, îmbrăcat într-un costum obișnuit, peste care purta un palton și cu o pălărie demodată și moale, de fetru. Se mișca la fel ca întotdeauna – cu o grație inimitabilă – dar părea oarecum pierdut. Ne îmbrățișă pe rând. Îi strânse mâna lui Tommy, având grijă să nu-l sperie. Ne-am urcat în mașina decapotabilă a regelui cauciucurilor – nu aveam de gând să i-o returnez! – și ne-am îndreptat spre hotelul nostru. În oglinda retrovizoare, am văzut cum Eddie privea când într-o parte, când în cealaltă. Lângă noi, se auzi sunetul zgomotos al unui claxon, iar el tresări atât de tare, încât aproape că zbură din mașină.

Un mic brad de Crăciun cu beteală albă și globuri roșii stătea pe masa din camera noastră comună. Helen era evident încântată de faptul că Eddie venise acasă și că acesta părea bucuros să se afle printre noi, dar pur și simplu bietul om nu mai era același. Totuși, încerca din răsputeri să se prefacă. Când pe Tommy începu să-l îngrijoreze faptul că Moș Crăciun nu avea să îl găsească, din cauză că nu era zăpadă sau că locuința nu avea un horn, așa cum văzuse în cărțile sale cu ilustrații, Eddie a bătut cinci cuie în pervazul ferestrei, ne atârnă ciorapii, puse câteva prăjituri pe o farfurie și îi promise că „Moș Crăciun va intra chiar pe această fereastră”. În acea seară, Tommy dormi alături de mine și de Grace, astfel încât cei doi soți să poată sta singuri, de vorbă. În dimineața următoare, Helen deschise ușa camerei noastre și strigă: „Crăciun fericit!”

Eddie ne dărui parfumuri franțuzești, eșarfe de mătase Hermes și cele mai moi mănuși pe care ți le poți imagina. Eu fusesem la cumpărături cu Grace și Helen, așa că nu aveam multe surprize: poșete din paie împodobite cu fructe și flori tropicale aplicate, cercei, brățări și – acum, că se terminase perioada în care mărfurile nu erau destule sau vândute cu rația

– fuste viu colorate, cu jupe pufoase. Eu și Grace i-am dăruit lui Eddie un slip pentru baie, o pereche de pantaloni scurți, o pălărie Panama[44] și sandale – ca să-i urăm bun venit în Miami. Cadoul lui Helen a fost un smoching elegant. „Să poți dansa din nou”, spuse ea. Înainte de a-l încerca, Eddie l-a privit lung multă vreme.

În acel an, pacostea de Tommy fu cea mai norocoasă. Mama lui și mătușile îi dăruiră haine, cărți de colorat și camioane de jucărie. Eddie îi cumpărase din Franța un set antic de soldăței de plumb, cu care fiul lui să se joace în culise. Depășindu-și timiditatea inițială, Tommy se urcă pe genunchii lui Eddie și spuse: „Cel mai frumos Crăciun de până acum”. Poate pentru el, dar m-am gândit că tatăl său ar putea izbucni în lacrimi.

•

La club, în timp ce Helen era în culise cu Tommy, Eddie dansa bolero, tango și rumba cu clienții, în încercarea de a se acomoda. În curând, el și Helen (și copilul, desigur) începură să rămână după ultimul spectacol, ca să-și exerseze vechile mișcări și să inventeze unele noi. (Nu aveau o căsnicie tradițională, dar se iubeau și fuseseră dintotdeauna, o fabuloasă pereche de dansatori.) Eddie era sobru și puternic din punct de vedere fizic, dar eu și Grace îl auzeam învârtindu-se fără țintă prin sufrageria apartamentului toată noaptea. Dimineața, Helen, Eddie și Tommy ieșeau din camera lor părând epuizați. Helen spunea că Eddie se trezise de mai multe ori, tremurând și ud de transpirație. Era nervos și agitat și tresărea de fiecare dată când auzea un zgomot răsunător sau focurile de artificii date în ajunul Anului Nou. Eu și prietenii mei suferiserăm până acum. Timpul, dragostea și compania ne ajutaseră pe fiecare dintre noi. Speram că același lucru avea să se întâmple și pentru Eddie și că starea de anxietate urma să treacă.

În februarie 1946, eu și Grace am fost capul de afiș al clubului Cartierul Latin, pentru filiala din Miami. La o săptămână după debut, managerul a venit în culise după cel de-al doilea spectacol și ne-a spus că doi bărbați de la masa cu numărul zece – cea mai bună – doreau să ne vadă. Eu și Grace ne-am îmbrăcat în rochii de seară, ne-am înfoiat părul, ne-am dat iar cu ruj și apoi am ieșit să vedem cine erau cei doi. Trecând ușor printre mese, corpul îmi aluneca precum un țipar pe sub rochia

[44] Pălărie de origine ecuadoriană, confecționată din paie și deschisă la culoare (n.tr.).

cu paiete. Pielea îmi era translucidă. O clemă cu pietre îmi ținea gardeniile la locul lor.

— E Lee Mortimer! am strigat surprinsă și încântată, apucându-o pe Grace de braț. El e cel care mi-a sponsorizat plecarea din Topaz!

Lee arăta la fel: frunte înaltă, dinți albi și strălucitori, ținând cu o naturalețe sofisticată o țigară între degetul arătător și cel mijlociu. Lângă el stătea un maimuțoi irlandez, care strângea în gură un trabuc pe jumătate mestecat. Numele lui era Tom Ball.

— Ruby, am vrut ca Tom să te vadă, spuse Lee. Odată sponsor, întotdeauna sponsor? Și, desigur, toată lumea a auzit de Dansatoarea Orientală…

— De spectacol, l-am întrerupt eu, înainte să se lase prea dus de val cu Grace. Într-o clipă ești sus… Mi-am ridicat încet unul din picioare, până când fusta din paiete mi-a alunecat între picioare și mi-am întins piciorul deasupra capului. („Spre cerurile înalte”, asta e ce avea să scrie Lee mai târziu, despre această mișcare.) în următorul minut, ești jos, am spus eu torcând, atingând iar podeaua cu tocul înalt și auriu, din satin. Dragă, ar trebui să știu. Cariera mea a fost, într-adevăr, ca o plimbare cu un *montagne russe.*

Da, în ciuda tuturor întâmplărilor prin care trecusem, încă mai voiam să o eclipsez pe Grace.

Lee înghiți în sec.

— Voi, fetelor, ați stat destul de mult în Miami, reuși el să rostească. Sunteți pregătite pentru New York, iar New York e pregătit pentru voi. Tom, aici de față, deschide un club numit China Doll. Am venit să vă ispitim.

M-am îndreptat în scaun. Să ne întoarcem în New York? În sfârșit!

— Vrem să concepem întregul spectacol în jurul vostru, adăugă Tom cu o voce supărătoare, ca de mixer de ciment. Se va numi Slant-Eyed Scandals[45]. Va fi cel mai mare, cel mai costisitor și cel mai elaborat spectacol oriental dintr-un club de noapte, așa cum nu s-a mai văzut nicăieri și se va ridica la înălțimea oricărui spectacol de pe Broadway, în care evoluează numai occidentali. Inaugurarea va avea loc în opt săptămâni.

Grace îi făcu semn unui chelner, îi șopti ceva la ureche și apoi își apropie scaunul de cel al lui Tom.

[45] Scandalurile asiatice (n.tr.).

— Cine mai lucrează pentru voi?

— Keye Luke, Number One Son[46] al lui Charlie Chan, ca prezentator.

Am ridicat din sprâncene amândouă. *Number One Son al lui Charlie Chan? Atât de banal. Atât de stereotipic.*

— E un cântăreț grozav, dacă vreți să știți, spuse Tom. Îi angajez pe cei mai buni, dintre cei mai buni. De asemenea, negociez și cu surorile Lim, Merry Mahjongs, Bernice Chow, George Louie și Ming și Ling.

— Am jucat alături de toți acești oameni, spuse Grace ridicând din umeri.

— O zici de parcă ar fi vorba de o altă nebunie orientală.

Putea foarte bine să o facă pe deșteaptă; i-a pus tot felul de întrebări, dar mi-am dat seama că își dorea acest lucru la fel de mult ca și mine. Tacticile ei de amânare își găsiră explicația când anunță:

— A, uitați-o pe Helen, managerul nostru, care se ocupă de spectacole. Să vedem ce are de spus.

Helen evaluă situația și explică faptul că ea avea să se ocupe de detaliile logistice, care nu puteau fi lăsate în grija lui Sam Bernstein. Prima ei întrebare era unde urma să locuim eu și Grace.

— Stai puțin! Vii și tu! am răbufnit eu.

— Nu pot să merg, spuse Helen. Eu și Eddie încercăm să refacem un număr propriu.

M-am întors către bărbați.

— Nu puteți avea o temă orientală fără Chinese Dancing Sweethearts.

— Nu am auzit de ei, mârâi Tom.

— Atunci sună-l pe Charlie Low, la Forbidden City, spuse Grace.

Dar Tom, încăpățânat, adoptă o poziție dură.

— Avem deja un duo comic tată-fiu, zise el. Nu vreau o altă echipă de familie. E un club de noapte. Oamenii merg în cluburile de noapte pentru fantezie, nu ca să vadă soți și soții.

— Nu dansează ca un soț și o soție, i-am asigurat eu.

— El a lipsit prea mult timp de pe scenă, obiectă Lee.

— A fost în război! exclamă Grace. Unde-ți e patriotismul?

— Lee, Tom, dragii mei, haideți să vă spun cum stau lucrurile,

[46] Fiul dintâi (n.tr.).

am zis eu. Dacă nu-i angajați și pe Helen și Eddie, eu și Grace nu vom merge la New York.

Cei doi bărbați se priviră reciproc. Puteam fi oare astfel de primadone? DA!

— În regulă, oftă Tom. Trebuie să vorbim cu Charlie. Dacă totul merge bine, atunci îl vom suna pe Sam și vom discuta detaliile financiare.

Pentru Prințesa Tai și Dansatoarea Orientală, Sam a negociat 1.000 de dolari pe săptămână și 750 de dolari pe săptămână pentru Chinese Dancing Sweethearts. Urma să ne umplem de bani. A, și fără George Louie. Grace încă îl ura de moarte și nu dorea să-l aibă prin preajmă. Ceea ce mie îmi convenea. Îmi blocasem intenționat amintirile – întâmplările din lagăr și persoanele care ar fi putut să mă toarne – și asta aveam de gând să fac și în continuare. Fără întrebări, fără acuzații amare, fără certuri; o mie de dolari pe săptămână, New York, lumea stelelor. Un viitor mai luminos.

•

Am ajuns în New York pe 11 februarie, cu șapte săptămâni înainte de marea deschidere a clubului China Doll. Ne-am cazat la hotelul Victoria, aflat la intersecția străzilor Fifty-First și Seventh, într-un apartament cu trei dormitoare și o mică sufragerie. Alături de Lee Mortimer și șampania lui, eu și Grace am vizitat Stork Club, Copacabana, Leon and Eddie's și Rainbow Room. I-am întâlnit pe Clark Gable, Noel Coward, Hedy Lamarr, Lena Home, Betty Grable și Gene Kelly. Am ascultat formații cântând *Brazil, You'd Be So Nice to Come Home To, That Old Black Magic* și *Avalon.* I-am văzut pe Milton Berle (despre care am auzit că încasa zece mii de dolari pe noapte), Danny Thomas (cel mai simpatic tip) și Jimmy Durante (un individ foarte amuzant). Am dansat doar ca să ne distrăm și le-am arătat orășenilor cum stăteau lucrurile.

Și, omule, cât de bine eram *îmbrăcate.* Am cumpărat ca niște maniace, aruncând imprimeurile noastre tropicale și înlocuindu-le cu rochii sofisticate, de oraș. Când Lee ne-a întrebat: „De câți bani aveți nevoie să vă cumpărați pantofi noi?" și noi am răspuns „Trei dolari", râse. „În New York, nu poți să cumperi o pereche de pantofi cu trei dolari". Și-a deschis portofelul și ne-a dat fiecăreia câte cincizeci de dolari. Ne-am cumpărat sandale din satin negru, care se prindeau de gleznă și pantofi cu toc mai

gros și platformă, din piele neagră. Ne-a dat și mai mulți bani ca să ne cumpărăm rochii ale căror tivuri ne acopereau gambele.

— Arăți bine, dragă, îi spuse Lee lui Grace. Ești o apariție perfectă, în orașul care a inventat perfecțiunea.

El o încuraja pe Grace să poarte un decolteu mai adânc, pentru a-și arăta nurii care, mai demult, o făcuseră să se rușineze. Ne învăță ce să facem cu poșetele de mână. „Femeile care nu renunță la poșete în timpul dansului arată că se simt mai bine într-un salon de dans decât într-un club de noapte”. Ne spuse cum stăteau lucrurile: să nu mergem într-un loc elegant îmbrăcate în haine de zi; să nu ne ducem într-o bodegă în haine de seară; să nu ne plângem din cauza notei de plată pentru că, în primul rând, alegerea localului fusese a noastră, a fraierelor. Ne arătă cum să-i identificăm pe cei care erau din afara orașului și cum să scăpăm rapid de ei.

Când a mers cu noi la Sardi’s, ne-a sugerat să vorbim tare, astfel încât alți patroni să poată trage cu urechea. Dorothy Kilgallen, editorul care se ocupă de secțiunea „bârfe”, a scris: „Cine sunt cele două creaturi minunate ale nopții, care își construiesc reputația prin replici mușcătoare și care se poartă urât cu lupii de pe strada 52?” Lee Mortimer îi spune încântătoarei Prințese Tai, „micuța lui obrăznicătură”. Apoi, către Grace: „Să nu alegi niciodată o singură floare, când poți avea tot buchetul; se știe că Dansatoarea Orientală participă la multe premiere la brațul diferiților domni norocoși. Totuși, acei granguri ar trebui să se ferească de unghiile ei. Miau!” Ca urmare a acestei reclame, unghiile lui Grace ajunseră atât de cunoscute, încât deveni primul model oriental pentru unghii, mulțumită lui Sam, care îi făcuse rost de un contract cu o companie de produse cosmetice. I-am spus că mă bucuram pentru ea, deși îmi era greu să fac asta.

Desigur, m-am dat în spectacol, ca de obicei. Mi-am petrecut timpul cu Xavier Cugat, care era aproape divorțat și apoi cu Louis Prima, care era însurat. Sub titlul poveștii de dragoste, Walter Winchell comenta: „Cine sunt acei nefericiți lideri de formație, care s-au ales cu inimile frânte din cauza unei fete care ar trebui să-și schimbe numele în Jezebel?” Citind asta, am râs pe săturate.

Unde erau Helen, Eddie și Tommy, în timp ce noi întorceam orașul pe dos? Fie la hotelul nostru, unde Eddie putea evita

zgomotul angrenajelor și al claxoanelor taxiurilor de dinainte de război, fie în spațiul-studio, pe care îl închiriaseră ca să lucreze la numărul lor. Într-o seară, eu și Grace am trecut pe acolo, să vedem noua rutină pe care Eddie o concepuse pentru *It's Been a Long, Long Time.* Era tipică pentru Eddie – frumoasă, complexă și grațioasă, încă mai suferea din cauza transpirației și a coșmarurilor, dar eram convinsă că avea să-i dea pe spate pe locuitorii New York-ului, de îndată ce urmau să-l vadă pe scenă.

•

La mijlocul lunii martie, am primit din senin un telefon de la mama mea. Nu mai vorbisem cu ea de zece ani. Sări peste partea cu „Mi-a fost dor de tine" și „Ce mai faci" și trecu direct la subiect. Părinții mei fuseseră eliberați din Leupp și hotărâseră să se întoarcă imediat în Japonia.

— Nu puteți face asta, i-am spus în japoneză, când am văzut că Grace asculta conversația. Încă nu ne-am văzut.

— Vom călători mult împreună…

— Nu merg în Japonia.

Auzind acest lucru, mama ezită.

— Ai uitat cine ești? întrebă ea. Ai uitat că americanii l-au ucis pe Hideo și că Yori este mort, din cauză că a luptat pentru ei?

— Yori a făcut parte din regimentul care a primit cele mai multe decorații din istoria forțelor armate, i-am spus eu. A câștigat Medalia de Onoare. Ar trebui să fii mândră de el.

— Împreună cu tatăl tău și cu ceilalți din lagăr am sărbătorit ziua de naștere a împăratului. Am mâncat ouăle ochiuri, pentru că semănau cu steagul Japoniei. Când ni s-a spus că războiul s-a terminat, tatăl tău a întrebat de ce steagul japonez nu flutura deasupra lagărului, mi-a spus ea.

Am început să plâng în hohote, înainte de a încheia convorbirea. Grace m-a consolat.

— Vrei să mergi în San Francisco și să-i însoțești? m-a întrebat ea.

— Nu, am răspuns eu, scuturând tăios din cap. Nu pot să-mi scot din minte faptul că e posibil ca ei să fi fost cu adevărat spioni.

— Dar nu poți fi sigură de asta…

— Nu au fost niciodată judecați, însă nu știu ce să cred despre ei.

— Și alte persoane au fost trimise în lagăr, inclusiv tu, și a fost

oribil, sublinie ea, încercând să mă aline. Poate că se duc acasă pentru că s-au săturat. Poate că se duc acasă pentru că asta și-au dorit *dintotdeauna.* Așa mi-ai spus în prima zi în care ne-am întâlnit.

— Ai dreptate, dar nu îmi pot da seama cu adevărat dacă părinții mei sunt nevinovați, nu-i așa? Vreau să cred că sunt. M-am șters la ochi cu o batistă. Tu și Helen sunteți toată familia care mi-a mai rămas.

M-am dus la culcare și am plâns ore în șir. Dar în dimineața următoare... New York!

Ce altceva puteam face? Trebuia să supraviețuiesc.

GRACE

Senzația săptămânii

Cu două săptămâni înainte de deschiderea clubului China Doll, toate vedetele se întâlniră ca să ia aminte pozițiile pe care aveau să le ocupe pe scenă și să exerseze îmbrăcate în costume. Clubul se afla doar la un cvartal și jumătate distanță de hotelul în care locuiam noi. Dacă Forbidden City folosise un decor imperial chinezesc, cu mult roșu, galben și împânzit cu decorații, China Doll, aflat la câțiva pași mai jos de nivelul străzii, era un club elegant, modern și de primă clasă în orice privință. Pereții erau de un albastru-deschis, cu scene simple chinezești, pictate cu alb. Din tavane, atârnau felinare de un albastru-închis.

Dansatorii și dansatoarele împărțeau același vestiar; în vreme ce vedetele cap de afiș, eu, Ruby și Helen, aveam fiecare vestiarul propriu. Când îmi aranjam lucrurile, am auzit o voce cunoscută la ușa mea: „Bună, Grace. Ce mai faci?” Era Bessie, cea mai mare dintre Surorile Lim. Ella și Dolores stăteau la stânga și la dreapta ei, cu un picior înapoi, ca atunci când își făceau numărul. Curând, au ajuns și alții: Merry Mahjongs și acrobațiile lor amețitoare, Bernice Chow cu vocea ei puternică, Ming și Ling, cu numărul lor de mocofani. Era grozav să îi văd pe toți.

Am făcut cunoștință cu directorul, Donn Arden, un individ

foarte vesel și celebru pentru feeriile puse în scenă, cu costume împopoțonate. Ruby primi o sferă nouă și evantaie confecționate din pene de struț. Materialul rochiei lui Helen a fost înmuiat în ceai până când culoarea acestuia s-a potrivit pielii ei, iar croitoresele i-au acoperit rochia cu diamante false. Costumele mele erau cele mai fermecătoare și mai scumpe pe care le avusesem vreodată de-a lungul carierei, inclusiv unul făcut din paisprezece metri de blană de maimuță, importată din Hong Kong. Pentru ca picioarele să-mi strălucească în timpul dansului, diamante veritabile îmi fuseseră cusute pe vârfurile pantofilor.

China Doll avea să fie o Organizație a Națiunilor Unite în toată regula. Domnul Ball, un irlandez get beget, angajase coregrafi evrei, compozitori și scriitori – ca să creeze materiale noi, de calitate. Aveam două formații: una care să cânte în timpul spectacolului și o trupă latină, care să umple locația cu oameni pentru serile de dans, de la sfârșitul săptămânii. Un tânăr pe nume Lenny Bruce urma să susțină un spectacol de comedie, după ultima reprezentație. Domnul Ball găsise bucătari chinezi, un maestru de ceremonii evreu, chelneri portoricani, spălători de vase, fete care să vândă țigări și garderobiere, care aveau să pretindă că erau chinezoaice. Dar cum rămânea cu dansatoarele? Era la fel de greu, dacă nu cumva și mai dificil decât în San Francisco să găsească chinezoaice localnice, dispuse să lucreze într-un club. În zonă locuiau mai mulți chinezi, dar acest lucru însemna și faptul că respectiva comunitate era mai conservatoare, așa că domnul Arden și domnul Bell aduseseră câteva fete de la Charlie și de la alți proprietari de cluburi, din partea de vest. Cu toate că, demult, Charlie își numise fetele fermecătoare „chinezoaice” pentru a le proteja, toate animatoarele de la China Doll primiră denumirea de „chinezoaice”, astfel încât nimeni să nu își aducă aminte de căderea bombelor atomice.

În noaptea inaugurării, localul era plin de celebrități de la Hollywood și de pe Broadway, de critici și agenți de presă și de lume venită din Manhattan și din suburbii. Primul nostru spectacol avusese succes. Ming și Ling jucaseră rolul unor clovni și cântaseră cu prea mult patos. „Frumoasele chinezoaice ale lui Lee Mortimer” – așa cum ajunseseră să fie numite dansatoarele – fuseseră pline de energie. În culise, Eddie, care arăta

formidabil în costumația lui de seară, asculta atent, în timp ce Helen îl liniștea. Într-adevăr, era unul dintre cei mai chipeși bărbați din câți existaseră vreodată, dar mi-am dat seama că era agitat.

Am rostit obișnuitele cuvinte de încurajare: „Baftă!”

Când melodia lor începu, m-am emoționat. *Sărută-mă o dată, și sărută-mă de două ori, și mai sărută-mă o dată...* Exista oare cineva în public, care să nu fi reacționat la auzul acelei balade postbelice – atât de romantică, încât te făcea să plângi de fiecare dată când o ascultai? În rochia largă, cu brațele întinse, Helen plutea pe scenă. Eddie trebuia să fie chiar în spatele ei. În schimb, o privea cu gura căscată și trupul tremurând. Helen efectuă mișcarea circulară, care avea să îi aducă pe ea și pe Eddie față în față cu publicul. Când își dădu seama că era singură, zâmbi șovăitor.

— Eddie, trebuie să te duci lângă ea, l-am îndemnat eu în șoaptă.

El clătină din cap.

— Hai, Eddie, am insistat. Helen este singură.

Dar el era paralizat. Supraviețuise războiului, însă nu mai era la fel ca înainte. Suferise din cauza exploziilor. Se descurcase bine la repetiții, dar acum tracul îl imobilizase. Pe scenă, Helen continua să danseze – Ginger, fără Fred al ei. Acest lucru îmi aminti de audiția finală susținută la Forbidden Club, când am rămas împietrită, iar Eddie m-a ajutat.

— Vom executa vechiul nostru număr, i-am șoptit. Două fete și un bărbat. Ai auzit? Ritmul este un pic mai lent, dar ne vom descurca.

— Nu.

— Eddie, este ușor. L-am exersat de zece mii de ori, iar la sfârșit, includem și acel truc. Tot ce trebuie să faci este să numeri în gând. Spune odată cu mine. Unu, doi, trei, patru.

— Cinci, șase, șapte, opt, murmură el.

L-am luat de mână.

— Unu, doi, trei, patru. Ești gata? Începem.

Împreună, am alunecat pe scenă. Publicul a început să aplaude. Dansatoarea Orientală își făcea apariția mai devreme! L-am auzit pe Eddie numărând în barbă. Zâmbind, i-am șoptit: „Te descurci de minune”. M-am rugat ca Helen să își dea seama de ceea ce făceam. Alături de Eddie, am executat câteva

întoarceri din vechiul număr, apropiindu-ne încet de Helen. Când își schimbă pașii – stângace – ca să ni se alăture, m-am relaxat puțin. Eddie îmi dădu drumul și o îmbrățișă pe Helen. Ne-am mișcat înainte și înapoi, grupându-ne și despărțindu-ne, dar Eddie era incredibil de rigid, iar chipul său, inexpresiv. Marele nostru final, când Eddie ne ridică pe amândouă de la sol și ne învârti, fu un succes imens. Ne-am înclinat, fiecare încercând, cu câte o mână pe spatele lui Eddie, să-l facă să se aplece.

Când ne-am întors în culise, aproape toți artiștii erau acolo. Se dădeau la o parte, ca să ne facă loc să trecem. Eddie, care era iubit de toată lumea, primi felicitări. „A fost minunat!” „Nu ți-ai pierdut farmecul!” „I-ai dat pe spate, amice!” Eddie își ținea capul plecat, refuzând să recunoască minciunile spuse compătimitor. Helen încercă să nu plângă.

Apoi am auzit: „Un număr Fred Astaire și Ginger Rogers în varianta chinezească nu va avea succes dacă Fred e o balegă”. Erau spusele domnului Ball, care începuse să-l dojenească pe Eddie în fața noastră. Însă nu am avut timp să-i luăm apărarea lui Eddie, deoarece era seara deschiderii. Spectacolul trebuia să continue! Cu noile lor pălării cu fructe în stilul lui Carmen Miranda[47] și cu fustele și mânecile cu volănașe, Surorile Lim erau o apariție deosebită, iar publicul era deosebit de încântat de modul în care Bernice interpretă cântecul „Let Do It”.

Recenziile spectacolului nostru au depășit toate așteptările. Merry Mahjongs câștigară „Succesul săptămânii”, Ruby se alese cu „Cea mai bună fată dezbrăcată a săptămânii” (cu o notă aparte în ceea ce privea „trupul ei superb”), iar eu am înhățat „Senzația săptămânii”. Foiletonistul acela ticălos, Ed Sullivan, care după cum se dovedise, lucra la același ziar cu Lee Mortimer, scrisese în rubrica lui, intitulată Little Old New York[48]:

> „E un spectacol senzațional-denaturat. Bărbații le fluieră pe toate chinezoaicele”.

Din fericire, nu se menționă nimic despre Chinese Dancing Sweethearts.

•

[47] Cântăreață, dansatoare, actriță pe Broadway și vedetă de cinema, populară în perioada anilor 1930-1950 (n.tr.).
[48] Micul și vechiul New York (n.tr.).

Cu cât încercam să-l ajutăm pe Eddie, cu atât mai rău devenea. Uitase cum să conducă dansul. Își uitase replicile. Uitase cum să numere în gând. Situația era sfâșietoare și, după șase săptămâni, domnul Ball le aduse la cunoștință lui Eddie și lui Helen faptul că nu intenționa să le reînnoiască contractul. „Nu e nimic”, spuse ea resemnată. „Aceste persoane noi nu sunt în stare să o machieze pe Ruby”. Apoi, unul dintre acei acrobați dați naibii din trupa Merry Mahjongs se oferi să ajute spunând: „Voi dansa eu cu tine”. Ajutați de domnul Arden, Chan-Chan și Helen concepură un număr fermecător, în care singurul rol al lui Chan-Chan era acela de a fi partenerul lui Helen, de a o ridica și de a o învârti, astfel încât să semene cu un înger. Helen, neîncrezătoare, a hotărât să lucreze și pe post de costumieră pentru Ruby. Eddie reacționă față de toate aceste lucruri dând banii pe băutură, petrecându-și noaptea în oraș și venind acasă dimineața, cu ochii roșii. Helen era îngrijorată de moarte, iar eu și Ruby ne făceam griji pentru amândoi.

Clubul fremăta, deși era plin ochi de clienți. Ca să intri, trebuia să stai la o coadă care ajungea până după colțul clădirii. Am executat un număr unic, în care am pretins că eram militari. Aceștia fuseseră prima dată vrăjiți de farmecul fetelor orientale în Japonia, în insulele Filipine și China și au revenit în Statele Unite căutând aceleași frumuseți, înainte de a se întoarce în Florida, Kentucky sau Maine. Până și cei din grupul Smart Set se simțeau bine văzându-le pe fetele orientale legănându-se, agitându-se și zgâlțâindu-se pe ritmurile latino – atât de bine, încât niște deștepți începură să-i spună clubului *EL CHINO DOLL.* Și Ed Sullivan? Ca majoritatea americanilor, uitase despre neîncrederea cu care îi privea pe japonezii americani și devenise un columnist de încredere pentru fiecare dintre mișcările lui Ruby.

Iar eu trăiam viața la care visasem în Plain City. Când pășeam pe scenă, toată lumea din club se oprea să mă privească. Ceream și primeam atenție. Aveam mulți admiratori. Îmi trimiteau atât de multe flori, încât uneori în cabina mea mirosea ca într-o florărie. Evitam șampania specială din partea casei și începeam să nutresc o dragoste pentru caviar. Petreceam până în zori. În cea mai mare parte a zilei, dormeam. Următorii doi ani au fost o experiență fantastică, dar când ești la înălțime, te poți simți singur, dacă nu ai alături pe cineva special, care să te

iubească.

HELEN

O camelie moare

Era anul 1948, iar China Doll fusese deschis timp de douăzeci și șase de luni. La suprafață, lucrurile păreau să meargă, dar traiul cu șampanie își pierduse farmecul. China Doll – „locul de întâlnire preferat al New York-ului” – și alte cluburi de noapte mergeau în pierdere, pentru că oamenii nu mai cheltuiau bani ca și când nu ar mai fi existat o a doua zi. Băieții noștri veniseră acasă, se însuraseră cu iubitele lor, își găsiseră locuri de muncă și se mutaseră în suburbii, unde beau martini, se jucau cu copiii pe genunchi și se uitau la televizor. Acei oameni erau săraci și îndatorați și trebuiau să economisească pentru mașini de spălat, uscătoare, mașini de tuns iarba și instrumente electrice, așa că, în unele nopți, dansam și cântam până nu mai puteam, dând tot ce era mai bun din noi, într-un club plin doar pe jumătate.

Reporterii începură să ne întrebe ce vârste aveam. Răspunsul nostru era același întotdeauna: „Vârsta e un număr, iar al meu e unul ascuns”. De fapt, Grace avea douăzeci și șapte de ani, Ruby avea douăzeci și nouă, iar eu, treizeci. O artistă seamănă foarte mult cu o camelie, care nu se ofilește sau căreia îi cad petalele una câte una sau căreia tulpina i se veștejește. La apogeul frumuseții sale, o camelie moare brusc. Indiferent de cât de talentată ești, nu poți scăpa de bătrânețe. Eram încă frumoase – bine coapte – dar după zece ani ca animatoare, nu mai eram nici tinere, nici naive. Eram ca niște crapi înțepeniți într-un șanț uscat sau, cum ar spune *lo fan,* niște dame obosite din lumea spectacolului.

Nu poți să aștepți să ți se facă sete ca să sapi o fântână și nici să-ți faci un adăpost până când nu începe să plouă. Atunci când domnul Arden ne-a anunțat că urma să părăsească New York-ul pentru Las Vegas, unde promise că avea să pună în scenă cele mai spectaculoase producții din istoria acelui oraș, ne-a rugat să îl însoțim. Domnul Ball, ca să nu se lase mai prejos și, profitând, posibil, de așa-zisele sale „legături”, propuse ca și spectacolul

China Doll să se mute în Las Vegas. Acest lucru o făcuse pe Ruby să se gândească la ideea unui propriu variete oriental și la încercarea de a aborda și orașul jocurilor de noroc. „Se va numi Ruby și Bețigașele Dansatoare”, spuse ea. Întotdeauna o văzusem ca pe o pasăre, dar până în momentul de față, am înțeles că semăna mai mult cu un șoim, decât cu o ciocârlie. Nu mi-am putut-o imagina vreodată încetinindu-și ritmul sau ieșind la pensie. În ceea ce o privește pe Grace... Mario, prințul ananasului, se întorsese recent din Miami, aducându-i o blană de vulpe argintie în valoare de treizeci de mii de dolari și un inel de logodnă. Nu-i fusese niciodată prea credincioasă – și, hai să fim sinceri, nu îl iubea – dar după tot acest timp, îi luă în considerare oferta.

„Cerșetorii nu au de ales”, zise ea, lucru care mă făcu să o compătimesc. Povara mamei și a tatălui ei i se ridicase de pe umeri și ajunsese să aibă succes, dar singurul lucru pe care și-l dorise încă din ziua în care o întâlnisem îi lipsea: dragostea romantică. Părea că toate speranțele ei de a avea o viață fericită până la adânci bătrâneți se stinseseră, după ce Joe se despărțise de ea.

— Sunt sigură că nu vreau să fiu acolo doar cu Mario, spuse ea. De ce nu vii și tu cu Tommy? Ai putea să te ocupi de afaceri imobiliare; și mi s-a părut o idee bună, deoarece multă vreme eu am fost cea care a negociat pentru locuințele noastre și puteam observa un defect de la un kilometru distanță. Pun pariu că în șase luni vă veți plimba în propriul Rolls-Royce.

Ruby mă ademenea cu un plan diferit.

— Trupa Mahjongs a fost de acord să figureze în varieteul meu. Nu ai prefera să continui să dansezi cu Chan-Chan, în loc să te mergi la Miami?

— Vă iubesc pe amândouă, am spus eu, și vreau să fiu alături de voi, dar trebuie să mă gândesc la cea mai bună variantă pentru Eddie și Tommy.

La începutul lunii iunie, părinții meu au venit în New York, pentru a se întâlni cu Monroe, care fusese eliberat în cele din urmă din Walter Reed și ca să ne vadă pe mine, pe Tommy și pe Eddie. Cu ajutorul miraculoasei peniciline, fratele meu supraviețuise pneumoniei lobare. În ciuda acestui fapt, a fost bolnav multă vreme – atât de multă, încât se îndrăgostise și se însurase cu asistenta lui, o fată din Indiana care, din întâmplare,

era o occidentală. *Aiya!*

Mama, tata și tinerii căsătoriți au rezervat o masă pentru spectacol. Au comandat cina și au aplaudat ori de câte ori a fost nevoie. Grace, Ruby, Tommy și cu mine am tras cu ochiul din spatele cortinei, ca să ne uităm cu atenție la mireasă, care era la fel de albă ca orezul sau cum spune zicala aceea americană. Părinții mei, chinezi fiind, se străduiau cât de mult puteau să pretindă că ea nu se afla la masă cu ei. Mariajul meu cu Eddie – care stătea, de asemenea, lângă rudele mele – nu era nimic față de căsătoria cu un *lo fan.*

După încheierea primei reprezentații, Ruby și Grace se îmbrăcară cu rochiile de seară și veniră în cabina mea. Îmi promiseseră că-mi vor fi alături când aveam să îmi întâlnesc familia. Tata intră urmat de ceilalți, până când încăperea s-a aglomerat. Eddie scoase băncuța de sub masa mea de machiaj, o luă pe mama de braț și o ajută să ajungă la băncuță, unde luă loc și sub care își ascunse picioarele. Tata ne felicită pentru reprezentație, dar mai ales pe mine, spunându-mi ce mare artistă eram. Poate că, într-adevăr, îmi întrecusem fratele!

Apoi, tata îl observă pe fiul meu. Privindu-i atent părul și tenul lui Tommy, se crispă. Continuă să se ocupe de prezentări spunând, în final:

— Și aceasta este Maryanne Lively…

— Tată, acum numele ei este Maryanne Fong, interveni Monroe binevoitor. Își puse un braț în jurul taliei drăguței sale soții și o trase mai aproape de el. Arăta ca un cadavru, dar era atât de fericit. Acum este nora ta.

În cele din urmă, mama rupse tăcerea:

— Helen, vrem să vii acasă. Vrem să ne reîntregim familia cu Eddie și cu nepotul nostru.

— Da, a venit vremea să renunți la această viață, a fost tata de acord. *Un om nu stă departe de părinții lui, dacă aceștia sunt încă în viață.*

Poate că încerca să pară generos și iertător, dar vorbele lui se simțeau ca niște unghii în ochi.

— Nu sunt un om. Sunt doar o fiică și, mai rău, o văduvă, așa cum te-ai exprimat foarte clar, dintotdeauna.

— Având în vedere că ești o fiică, ar trebui să fii recunoscătoare că vrem să vii acasă. Tata se supără. Pentru noi, e o ocazie să fim din nou o familie. Să trăim împreună…

— Sunt de acord cu tatăl tău, îi preluă mama ideea. Nu-ți poți petrece toată viața pudrând posteriorul unei femei și dansând. Când ai un copil, nu poți trăi ca un vagabond.

Mama avea dreptate, dar apoi tata continuă:

— Trebuie să fii o mamă bună pentru Tommy. E adevărat, s-ar putea să se simtă mai bine cu o altă familie. E o corcitură, dar cel puțin e un fiu.

Metoda tatei a fost greșită. Pe mine putea să mă trateze ca pe o fiică lipsită de valoare până la sfârșitul vieții, dar nu aveam să-i permit niciodată să-mi rănească fiul. *Întotdeauna, dreptatea valorează mai mult decât loialitatea familiei.*

M-am întors către Eddie.

— Hai să plecăm la Miami și să cumpărăm o casă cu ajutorul lui G.L. Bill.

Grace zâmbea (câștigase), Ruby părea iritată, dar Eddie clătină din cap, dezaprobator.

— Eu vreau să plec în San Francisco, spuse el. Charlie mă va primi înapoi. Poate că îmi va merge bine la Forbidden City. Făcu o pauză, ca să-mi permită să mă gândesc la ideea lui. Am văzut prea mulți oameni care ar face orice, ca să nu fie ca mine. În San Francisco, pot fi eu însumi, spuse apoi.

Am oftat.

— Eddie, nu vreau să te pierd. Sunt dispusă să mă întorc și în complex, dacă vom putea sta împreună. Eddie, voi face orice pentru tine, deoarece și tu ai făcut totul pentru mine.

Vreme de o secundă, mi-am părăsit trupul și am simțit cât de ciudat trebuia să fie pentru ceilalți să asiste la un moment atât de intim, în care, într-o încăpere atât de mică, soțul meu își exprima practic preferința pentru bărbați și încerca să ne salveze căsnicia, chiar dacă pe căi ocolite, așa cum ar fi făcut-o un cuplu chinez veritabil. Și voi spune un lucru: nimic din cele spuse nu le surprinse pe rudele mele, dar sunt sigură că Maryanne nici nu își dăduse seama ce se întâmplase.

— „*O familie fără o femeie este ca un bărbat fără suflet*", recită Eddie.

Părinții mei dădură aprobator din cap, fericiți că el era de partea lor și recunoscând, în cele din urmă, că provenea dintr-o familie la fel de bună ca a noastră, dacă nu și mai bună.

— Vă iubesc pe tine și pe Tommy, dar nu e nevoie să stai cu mine din datorie sau din obligație. Voi cumpăra o casă pentru

voi doi. Rămâne la latitudinea ta ce oraș vei alege, dar s-ar putea să vrei să fii în Los Angeles, unde vei fi mai aproape de...

Adevăratul tată al lui Tommy...

— ... mine, termină Eddie.

Chiar dacă era blând ca un mielușel și traumatizat din cauza exploziilor, în ochii mei avea să fie întotdeauna un domn. Când am avut nevoie de el, nu m-a dezamăgit niciodată.

— Nu vreau să fii singur, am spus eu cu o voce brusc schimbată.

— Nu va fi, zise tata, întrerupându-ne conversația. Soțul tău va locui cu noi. Faptul că ești văduvă și o femeie cu coapse mari ne face destul de rușine, dar cel puțin nu sunteți divorțați.

Nu-mi venea să cred ce auzeam. Era mai bine să-l aibă pe Eddie ca ginere, decât pe mine ca fiică? Înțelegerea acestui fapt a fost chinuitoare, dar, în mod ciudat, eliberatoare. M-am simțit ca un balon care fusese scăpat din mâinile unui copil – luat de vânt...

— Am vrut să-i dăruiesc tatălui tău opt fii, murmură mama. Eddie ar putea să fie al optulea nostru fiu. Are nevoie ca persoanele dragi să aibă grijă de el. Maryanne este asistentă medicală, ceea ce e chiar mai bine decât să ai un medic în familie. Helen, îți promit că îl voi prețui ca și când ar fi propriul băiat.

Toate privirile se întoarseră către Eddie. Era un bărbat elegant, dar umerii săi învinși și capul plecat ilustrau, mai bine decât cuvintele, cât era de distrus și de fragil. Cu toate acestea, era mai bun decât o fiică, o fiică văduvă sau una divorțată.

Eddie își ridică bărbia și i se adresă tatei, direct:

— Nu am de gând să schimb nici cine sunt, nici ceea ce sunt.

— Așa, și? Nici eu nu mă voi schimba și e clar că nici Monroe nu s-a schimbat, răspunse tata. Bârfele vor continua să existe, dar tu faci parte din familia mea și acest lucru nu se va schimba niciodată.

Gestul mamei de a-l lua de mână pe Eddie părea să confirme fără cuvinte cele spuse de tata. Probabil că cel mai des întâlnit blestem chinezesc este acesta: „*Fie să trăiești în vremuri interesante.*” Odată cu intrarea lui Eddie și a lui Maryanne în familie, oamenii din tabără urmau să experimenteze niște „vremuri interesante”. Faptul că Tommy nu fusese implicat în toată afacerea mă bucura.

Câteva zile mai târziu, Eddie se îndrepta spre California alături de mama și de tatăl meu și de tinerii căsătoriți. Cu toate că pleca, nu simțeam că mă abandona. Făcea ceea ce era cel mai bine pentru mine, pentru Tommy și pentru el însuși. În această privință, urma să fim parteneri pentru totdeauna, în cel mai adevărat sens al cuvântului. Când eu și Tommy ne-am întors de la Grand Central Terminal, apartamentul nostru părea gol. Lui Tommy îi era deja dor de Eddie, dar în ochii fiului meu, eu aveam să fiu cea mai importantă persoană. Însă despărțirile abia începuseră. Grace era așteptată în Miami, iar Ruby trebuia să plece în Las Vegas, dar cum rămânea cu mine? Niciodată nu se făcuse atât de mult caz pentru o faptă bună.

Ruby mă îndemna să merg cu ea:

— În acest fel, vei fi aproape și de San Francisco, *și* de Los Angeles. Nu vrei ca Tommy să-l vadă pe Eddie și să-și întâlnească adevăratul tată?

— Poftim? Te aștepți să apar la ușă la Tim? „Suntem aici”. Las-o baltă, i-am spus eu hotărâtă.

Eddie m-a sunat și mi-a propus iar să mă mut în Los Angeles, aproape, dar destul de departe, încât să ne trăim propriile vieți: „Vom fi ca o pereche de rațe mandarine – un cuplu întotdeauna afectuos. Și nu vreau să-l pierd pe Tommy”. I-am promis că, indiferent de locul în care aș fi decis să trăiesc, aveam să mă asigur că Eddie îl va vedea pe Tommy de cel puțin două ori pe an.

Și Grace încerca să mă momească: „Vino cu mine și vei fi prima milionară dintre noi”.

Toți mă voiau. Mi se dădea șansa unui nou început. Puteam să mă eliberez de toate lucrurile rele pe care le făcusem și care mi se făcuseră, ceea ce însemna să spun, în sfârșit, la revedere familiei mele, taberei, lui Eddie, lui Ruby și atâtor amintiri triste, resentimente și gelozii. Nu aveam să-mi mai las trecutul să-mi influențeze viitorul. Urma să plec la Miami, cu Grace. Reușisem să ajung atât de departe fără să-mi dezvălui cele mai întunecate secrete și pentru o clipă uitasem că a crede în vise însemna să-ți petreci jumătate din viață dormind.

Replici din filme

O săptămână mai târziu, când puneam punct obligațiilor contractuale față de China Doll, câțiva indivizi care lucrau la un nou spectacol de televiziune numit *Toast of the Town* au vizitat clubul. Ed Sullivan, care scrisese atât de mult despre noi în rubrica sa de când venisem în New York, avea să fie gazda.

— E în căutarea unui număr oriental, spuse Sam Bernstein la telefon, când discuta oferta.

— Îl voi face eu! am zis, practic țipând în receptor.

— Sunt sigur că l-ai face, dar numărul e pentru un trio. Ai fi dispusă să lucrezi împreună cu Helen și Ruby?

Helen se bucură când i-am povestit despre această oportunitate.

— Ar putea însemna un început fabulos! Epocal! În sfârșit, după toți acești ani, vom juca împreună… și la o televiziune națională. Gândește-te la ce ar putea conduce asta…

Nu am avut mult timp la dispoziție ca să ne pregătim. Helen nu se prea pricepea să danseze, iar numărul special al lui Ruby consta în a merge în cerc, având în față un balon. Ruby vorbise cu domnul Arden în ultima lui zi la China Doll, iar el se gândi la tot felul de lucruri ridicole, pe care le-am fi putut pune în scenă. Helen l-a sunat pe Eddie, ca să vadă ce idei avea el.

— Fiți fetele care ați fost dintotdeauna. Fiți voi însevă.

Când Helen ne transmise acest mesaj, mi-am imaginat ceva.

— Vom dansa pe melodia *Let Me Play with It,* am spus eu. Putem actualiza aranjamentul inițial renunțând la sunetul *country* și ne putem baza pe instrumentele cu coarde. Vom executa numărul pe care am învățat-o pe Helen la Waverly Playground, dar cu pantofi cu talpă moale. Dacă nu vom complica dansul, atunci vom putea să și cântăm. Desigur, totul va trebui să meargă ca pe roate pentru domnul Sullivan, dar ar putea fi distractiv… și neașteptat.

Ideea le plăcu lui Helen și lui Ruby.

— Cum ar trebui să ne numim? întrebă Ruby.

— E o întrebare ușoară, spuse Helen timidă. The Swing Sisters[49], așa cum v-am sugerat în toți acei ani, în Sam Wo.

Mie și lui Ruby ne plăcu ideea.

Ne petreceam după-amiezile exersând dansul, după care mergeam la China Doll, pentru cele trei spectacole ale noastre. Rareori fusesem atât de epuizată, dar emoția și anticiparea ne încurajau pe toate.

Câteva nopți mai târziu, am plecat devreme de la clubul China Doll, sperând că urma să petrec singură câteva momente, recapitulând detaliile reprezentației noastre pentru *Toast of the Town,* înainte ca Ruby, Helen și Tommy să se întoarcă la hotel. Mi-am făcut loc printre indivizii care ne așteptau de obicei la ușă, dându-i la o parte ca pe o neplăcere duioasă, pe care învățasem să o accept. Un bărbat zvelt și delicat, care purta o pălărie de fetru trasă pe frunte și care se sprijinea într-un baston, se afla la o mică distanță de aceștia. Era înalt și avea umerii largi, dar trupul său indica fragilitate. Ochii lui îmi atraseră atenția.

Joe.

Lângă el, o femeie mai în vârstă – care purta o pereche de pantofi comozi, o rochie clar demodată și cu o blană de nurcă pe umeri – își pocnea degetele agitată. Îngrijorarea i se citea pe frunte.

Luptându-mă cu propriile emoții, m-am uitat la baston și apoi l-am privit pe Joe în ochi. În cele din urmă, mi-am ridicat bărbia și am mers mai departe, intenționat.

— Joe, am zis eu pe un ton profesionist, dar prietenos. Ce surpriză! Îmi pare atât de bine să te văd.

— Grace! Silaba se auzi ca vinul turnat într-o cupă.

— Ce faci aici? l-am întrebat, plină de voie bună.

— Eu și mama mea am venit să ne interesăm despre universitățile New York și Columbia. Trebuie să termin facultatea de drept. Părinții mei și-ar dori să fiu mai aproape de Chicago…

— Am venit în New York ca să te vedem, îl întrerupse femeia, care trebuia să fie mama lui.

M-am gândit la vorbele ei și apoi, cu tonul cel mai vesel, l-am întrebat pe Joe:

— De unde ai știut unde să mă găsești?

— Pentru Winchell, e floare la ureche! răspunse el, recitind

[49] Surorile dansatoare (n.tr.).

sloganul popular.

Fapt care îmi dădu de înțeles că citise despre Mario și despre toți ceilalți. Totuși, Joe se afla pe trotuarul din fața clubului China Doll. Fanii se apropiară și mai mult.

— Aș vrea să ți-o prezint pe mama mea. Joe făcu un semn spre femeia de lângă el. Mamă, ea este Grace. Grace, aceasta e mama mea.

— Doamnă Mitchell. I-am întins mâna.

— Spune-mi Betty. În loc să-mi strângă mâna, mi-a reținut-o într-ale ei. Mi-am însoțit băiatul ca să mă asigur că nu va da înapoi. Acum, are tot felul de medalii – Steaua de Bronz[50], Medalia Aerului[51] și o Inimă Purpurie[52], recită ea mândră. Dar întotdeauna a fost cam timid când a venit vorba de fete.

— Mamă!

Joe își privi fix încălțările.

Îmi părea rău pentru el, deoarece nimeni nu putea să te facă să te simți prost mai mult decât propria mamă. În ciuda eforturilor mele de a mă proteja, am simțit cum îmi lăsam garda jos și cum îmi deschideam inima.

— Fiule, ești pregătit acum? îl întrebă doamna Mitchel.

Când el dădu aprobator din cap, ea își întoarse privirea către mine și îmi strânse mâna. Mesajul era cât se poate de clar. *Nu-mi răni băiatul.* Apoi, îl îmbrățișă pe Joe.

— Ne vedem la hotel.

După plecarea ei, am rămas muți și ne-am privit unul pe celălalt. Era palid – din cauza durerii persistente? Din cauza lunilor în care fusese invalid? Ochii lui păreau să fi văzut prea multe. M-am întrebat ce schimbări vedea la mine. În cele din urmă, i-am spus:

— Hai să mergem într-un loc în care să putem vorbi, fără să fim auziți.

Mi-am ridicat capul când am trecut pe lângă fani, dar de fapt mă temeam că Ruby ar fi putut să iasă din club în orice moment.

Eu și Joe ne-am plimbat încet, foarte încet, din cauza mersului

---

[50] Decorație acordată membrilor Forțelor Armate ale Statelor Unite, pentru acte de eroism, realizări meritorii sau servicii meritorii într-o zonă de luptă (n.tr.).

[51] Decorație creată în anul 1942 și acordată pentru rezultate meritorii obținute în timpul zborului (n.tr.).

[52] Decorație acordată în numele președintelui membrilor armatei SUA, care au fost uciși sau răniți în timpul serviciului în sau după data de 5 aprilie 1917 (n.tr.).

său șchiopătat. Întotdeauna păruse invincibil, dar eu îl percepeam aproape ca pe o fantomă. Mă durea să îl văd atât de fragil. Am găsit un restaurant deschis pe timpul nopții și am luat loc într-un separeu. Chelnerița ne-a adus cafea. Agitat, și-a împins cana înainte și înapoi. M-am luptat să nu îmi încalc hotărârea: *Nu pot să-l ajut. M-a părăsit.*

— Nu avem niciun motiv să lungim această întâlnire, a început el, mai încet și mai precaut decât îmi aminteam eu.

— Nu te grăbi, am zis eu.

Se părea că nici asta nu își dorea.

— Am avut parte de o experiență dură, Grace. Joe se lupta să vorbească. S-a tras destul de mult în mine și în avionul în care mă aflam. Plămânul drept mi-a fost perforat și în picior mi-au intrat multe schije. Când m-au scos dintre ruine, eram inconștient. Nu m-am trezit multă vreme. Când am făcut-o, am văzut că aveam o cangrenă.

Am inspirat, cu dinții încleștați. Colțul ridicat al gurii sale îmi dădea de înțeles că îmi observase reacția.

— M-am luptat cu ei din greu, dar ei mi-au tăiat piciorul, continuă el. Nu pot să-ți spun cât de furios am fost… pe mine, pe lume. Atunci a fost prima dată când ți-am zis să nu-mi mai scrii.

Orice urmă de demnitate pe care mai speram să o am s-a evaporat.

— O, Joe! E pur și simplu îngrozitor. Îmi doresc să-mi fi spus. Te-aș fi ajutat.

— La început, nu am vrut să îți faci griji pentru mine, recunoscu el. Și, desigur, tu ești Grace. Ai continuat să-mi scrii. Dar, mai târziu, când se părea că urma să mor, nu am vrut să te rănesc. Am vrut să nu îți mai aduci aminte de mine…

— E cel mai absurd lucru pe care l-am auzit vreodată…

— După ce mi-au amputat piciorul, continuă el, vorbind peste mine, nu am vrut să mă întorc la tine mai puțin bărbat.

Ce anume îmi spunea, mai exact? Fără să mă gândesc, l-am întrebat direct:

— Te referi doar la piciorul tău, nu?

Urmă o tăcere lungă, apoi își dădu capul pe spate și râse…

— Atunci, totul este perfect. Mi-am înclinat și eu capul și i-am zâmbit cât de frumos am putut. La urma urmei, bărbăția ta nu constă într-un picior.

Comentariul meu îndrăzneț îl făcu să râdă și mai tare.

— Mulți tipi au pățit lucruri mai rele ca tine. M-am gândit la Yori și la toți chelnerii, debarasatorii de vase și militarii care nu au reușit să se mai întoarcă.

— Dar eu eram un as. Joe ezită, înainte de a încerca să explice. M-am gândit că după ce totul va lua sfârșit, voi renunța la facultatea de drept și voi deveni pilot de curse comerciale. Îți aduci aminte cum obișnuiam să discutăm despre asta? Acum, nu voi mai fi capabil să pilotez un avion comercial, declară el, cu o finalitate sumbră. Trebuie să fii întreg…

— Așadar, vei zbura doar ca să te distrezi.

Îmi zâmbi crispat. Nu era nevoie de explicații. Ce-ar fi dacă nu aș mai fi în stare să dansez ca o profesionistă?

— Oricum, continuă el, a trecut mult timp până când situația mea a fost suficient de stabilă, încât să mă trimită înapoi în Statele Unite. Nici când am ajuns acasă nu am vrut să te văd. Mi-a părut rău pentru mine, dar mânia a fost cea care m-a împiedicat să iau legătura cu tine. Promisesem că în starea aceea nu aveam să fiu în preajma ta.

Încă emana dezamăgire, dar nu am simțit nici furie, nici amărăciune. Zilele lui de luptă luaseră sfârșit.

— Ce anume s-a schimbat?

— Timpul. Casa. Părinții mei. Le-am povestit despre tine. Și ei – mama, mai ales – au lucrat cu mine. Dar voi fi sincer cu tine, Grace. Nu mai sunt cine am fost.

— Nici eu.

Replica aceea cântărea mai greu decât mă așteptasem. Afară, noaptea se transforma în ziuă. Ceasul de pe perete indica ora 6.34. Trebuia să dorm un pic, înainte de a mă întâlni cu fetele la ora două, pentru ultima noastră repetiție înainte de *Toast of the Town* și, în plus, seara aveam trei spectacole. Încă nu știam ce anume își dorea Joe, dar trebuia să fiu fermă, de dragul prietenelor mele.

— Îmi pare rău, dar trebuie să ajung în camera mea de hotel și să dorm. Următoarele două zile sunt importante pentru mine, Joe.

Nu m-a întrebat de ce. Poate că asta îl durea. Dar, dacă dorea să îmi spună sau să mă întrebe ceva, atunci *el* trebuia să acționeze. Nu aveam de gând să îl ajut, nu după toate lucrurile prin care trecusem. Cu toate acestea, expresia chipului său mă

îndemnă să îl întreb:

— Vrei să vii să mă vezi diseară, la China Doll? De îndată ce cuvintele îmi ieșiseră din gură, am regretat. Ruby va fi acolo.

— Știu, răspunse el. În spital am avut mult timp la dispoziție să citesc rubricile de scandal și chiar și mai mult în Winnetka. Dar de ce mi-ar păsa unde e ea? Pe tine am venit să te văd. Scutură din cap. Adică am venit *pentru* tine. Fără tine, viața mea nu înseamnă nimic.

Cuvinte romantice, și mi-am dorit atât de mult să îl cred, dar o parte din mine era neliniștită. Era iubirea vieții mele, dar puteam să am încredere în el, după ce m-a părăsit și mi-a frânt inima? Și ce ar face, când ar vedea-o pe Ruby? Era atât de frumoasă, iar el o fermecase dintotdeauna. Nesiguranța mea era mult mai adâncă decât atât. Chiar dacă nu îi mai păsa de ea, se îndrăgostea iar, pur și simplu, de o persoană despre care credea că l-ar primi înapoi, acum că era infirm?

În vreme ce toate aceste gânduri mi se învârteau în minte, Joe mă privea uimit, atent la orice emoție care mi s-ar fi citit pe chip; eram sigură de asta. În ciuda lungii noastre despărțiri, mă cunoștea atât de bine.

— Voi veni la ultimul tău spectacol, spuse el într-un final. Mereu a fost cea mai bună reprezentație a ta.

•

Câteva ore mai târziu, Ruby mă trezi dintr-un somn adânc.

— Arăți ca naiba, glumi ea, după ce m-am ridicat în capul oaselor și am atins podeaua cu picioarele. Grăbește-te. Trebuie să repetăm.

De-a lungul anilor, am învățat că oamenii se înșală unii pe ceilalți, în multe feluri. Ascunzând: haine secrete și bani sub pat ca să poți fugi, așa cum am făcut-o eu. Distrugând: rupând chitanțele, astfel încât soțul tău să nu vadă cât ai cheltuit pe noua pereche de pantofi, așa cum a făcut Irene. Schimbând subiectul: „A fost frumos spectacolul în această seară, draga mea?”, așa cum Eddie a întrebat-o pe Helen, după ce petrecuse o întreagă noapte chefuind. Mințind, pur și simplu: „Sunt chinezoaică”, când, de fapt, erai japoneză, întocmai cum au procedat Ruby și Ida. Dar cea mai bună – și cea mai simplă – metodă este să nu zici nimic. Îți spui: „Acesta nu e un moment potrivit” sau „Vom vorbi mai târziu despre asta”. Oamenii rostesc acele absurdități, dar asta nu îi face mai puțin mincinoși,

pungași sau înșelători, drept pentru care am reușit să mă îmbrac, să străbat cinci cvartale cu Ruby și Helen până la studio, ca să ne exersăm numărul pentru ultima dată, iar apoi să mă îndrept spre China Doll pentru a mă pregăti pentru reprezentațiile din acea seară, fără să menționez faptul că îl văzusem pe Joe, care spusese cu doar câteva ore mai devreme că avea să vină la club pentru cel de-al treilea spectacol al nostru.

Omisiunile mele mă agitară și-mi întinseră nervii la maximum. După prima reprezentație, m-am dus în cabina lui Helen. Eddie îi trimisese lui Tommy un nou set de soldați de plumb, iar el îi rânduia frumos pe podea. Am luat loc pe un scaun ca să-l privesc, dar mi-am lovit agitată unghiile de Dansatoare Orientală, până când Helen mi-a spus: „Nu te mai îngrijora. Mâine vom fi senzaționale”.

Cea de-a doua reprezentație a fost grozavă. Când îi veni rândul lui Ruby pentru cel de-al treilea spectacol, am urmat-o spre cortină. Am privit-o dându-și jos chimonoul, luându-și evantaiele pentru ultimul act al serii și strecurându-se pe scenă, în lumina albastră. Am tras cu ochiul la persoanele din club și l-am zărit pe Joe. Părea fascinat de Ruby și de penele ei. Parfumul gardeniilor sale adia prin club, ca un abur închis la culoare. Ar putea oare vechiul triunghi dintre mine, Ruby și Joe să nu mai funcționeze? Voi putea vreodată să uit că ei fuseseră împreună? Eram o femeie matură – o femeie celebră – dar impulsul de a fugi nu-mi dădea pace. De această dată, eram hotărâtă să rămân și să lupt.

Odată ce își termină numărul, în drum spre culise, Ruby trecu pe lângă mine – penele ei de struț mângâindu-mi chipul, brațele și sânii. Am simțit nevoia să-i spun despre Joe – era al meu – dar nu aveam timp. Am auzit muzica numărului meu. Mi-am ridicat mâinile, întinzându-mi unghiile absurd de lungi și mi-am lăsat picioarele să mă poarte pe scenă. Imaginile în care apăreau Ruby și penele ei și expresia de pe chipul lui Joe, care o privea dansând, mă măcinau. Acum părea că toate lucrurile care îl făcuseră să fie bărbatul pe care îl iubeam dispăruseră de pe fața lui. Peste râsete, clinchetul paharelor de șampanie și al suspinelor fericite din club; pe deasupra formației, pătrunzând prin sunetul tălpilor mele care traversau scena, dincolo de respirația mea și a bătăilor inimii mele – dar, cu siguranță,

imaginația mea era de vină – am auzit scaunul lui Joe scârțâind pe podea, în timp ce se îndepărta de la masă. Părăsi încăperea, cu un mers clătinat. Fugea iar de mine? Sau fugea *spre* Ruby?

Pe scenă, nu am putut decât să număr în gând – *unu, doi, trei, patru* – și să-mi termin numărul. Nu am mai rămas pentru cel de-al doilea și al treilea rând de plecăciuni. În schimb, am alergat spre cabina lui Ruby. Am deschis ușa, ca să o găsesc pe Helen ștergându-i machiajul lui Ruby și pe Tommy, care era pe jos, cu soldații lui de jucărie. Am ridicat din umeri, ca și când aș fi făcut o greșeală.

— Nu mă băgați în seamă. Ne vedem în câteva minute.

Am plecat pe unde am venit, confuză și îngrijorată. Unde dispăruse Joe? Oare dansul lui Ruby l-a determinat să se răzgândească în privința *mea?* Am intrat în cabina mea, iar el era acolo, stând pe o băncuță în fața oglinzii mele, ținând un trandafir pe care îl luase din unul dintre buchetele mele. Am simțit că puteam respira din nou – ușurată… și recunoscătoare.

— Toți soții se întorc la nevestele lor, începu el. Acele femei nu își dau seama că bărbații care au plecat nu mai sunt cum erau odinioară. Privi în hol peste umărul meu, luptându-se cu emoțiile sale. Grace, lucrurile pe care le-am văzut. Pe care le-am făcut.

Anii petrecuți fără ei au dispărut complet, la fel ca îndoielile mele. Orice făcuse în trecut – sau nu – ca să mă rănească nu mai conta. El era viitorul meu. Fusese viitorul meu, *dintotdeauna.*

— Indiferent despre ce-ar fi vorba, pot să fac față, i-am spus.

— Lucrul acesta – își atinse ușor piciorul artificial – nu e suficient de bun pentru ceea ce te voi ruga, așa că sper că mă vei accepta așa cum sunt. Trase aer în piept și își ținu respirația. Am făcut multe greșeli și am pierdut mult timp. Te iubesc. Nu vreau să mai petrec un minut fără tine. Grace, vrei să fii soția mea?

Nu am ezitat. Multă vreme așteptasem să aud această întrebare.

— Da!

— Ești sigură? întrebă el, nedorind să-mi accepte răspunsul atât de ușor. Ești dispusă să renunți la tot pentru mine, știind deja care-mi sunt slăbiciunile și câte prostii am făcut?

— Da, i-am răspuns în timp ce am îngenuncheat în fața lui.

— Grace, nu voi putea dansa cu tine niciodată. Nu așa cum am dansat înainte.

— Vom dansa *box step*[53].

— Dacă ne căsătorim, niciunul din noi nu se va mai putea îndepărta vreodată – emoțional vorbind… sau în vreun alt fel.

Își lovi piciorul cu un deget. Am văzut atunci cât era de vulnerabil. Îmi spunea că era loial, dar avea nevoie să audă asta și din partea mea.

— Te iubesc, Joe. Te-am iubit dintotdeauna.

Pricepu ideea.

— Grace, nu vom avea câte-n lună și în stele, dar vom fi fericiți…

Ce clișeu!

— Hai să plecăm de aici. Să nu privim niciodată înapoi. Fluieră notele de început ale celui mai nou hit semnat Kay Kyser.

Mi-ar plăcea să te urc într-o barcă și să ne îndreptăm încet spre China, doar noi doi. Vino acum cu mine. Nu împacheta. Nu-ți lua „la revedere”. Vom pleca de aici și vom merge în San Francisco. Mă voi duce la Stanford sau mă voi întoarce la Cal, să-mi termin studiile la facultatea de drept.

În acel moment, am știut că am câștigat premiul pe care mi l-am dorit dintotdeauna: dragostea. Îl iubeam atât de mult, încât aș fi suferit orice pentru el. Mi-am dat seama că îl iubeam mai mult decât propria-mi viață. Totuși, aceea a fost clipa în care cele două lucruri la care visasem vreme îndelungată, iubirea *și* celebritatea, s-au ciocnit. Și nu eram dispusă să renunț la niciuna.

— Nu am avut ocazia să îți spun azi-dimineață, dar eu, Ruby și Helen vom apărea mâine într-un spectacol de televiziune. Nu pot să dau înapoi acum. Trebuie să fiu acolo, pentru ele.

El tocmai mă întrebase dacă voiam să fiu soția lui și îmi ceruse să fug cu el chiar atunci pe loc, dar acum ochii lui ardeau de dezamăgire.

Am încercat să îi explic.

— Sunt prietenele mele…

— Și *tu* îți dorești asta.

Am privit în jos și am încuviințat, dând din cap. Dar cum puteam să mă simt rușinată, când era posibil ca aceasta să fie

[53] Pas de dans elementar, numit astfel după modelul pe care îl creează pe podea, care reprezintă un pătrat sau o cutie (n.tr.).

cea mai mare oportunitate din viața mea?

M-am ridicat, mi-am deschis poșeta și i-am dat lui Joe un bilet pentru spectacolul de a doua zi.

— Sper că vei veni.

Ținu biletul în mână și îl privi în tăcere. În cele din urmă, s-a uitat la mine. Privirea din ochii lui era sigură și sinceră. Se bucura pentru mine.

— Nu aș rata ocazia sub nicio formă.

— Te iubesc, i-am spus.

— Iar eu sunt nebun după tine, Grace.

Cu aceste vorbe, se folosi de baston să se ridice și ieși șchiopătând din cabina mea.

Am inspirat profund, absorbind fericirea și eliberându-mă de griji. Îl iubeam pe Joe mai mult decât iubeam dansul, dar cum rămânea cu Ruby? Nu voiam să o rănesc, în situația în care mai simțea ceva pentru el. *Nu te ambala și poate va fi mai ușor.*

Nu m-am deranjat să îmi schimb hainele. Am mers pe hol către cabina lui Ruby, am ezitat să mă îmbrățișez în fața ușii închise și apoi am intrat. Helen purta un pulover roz din bumbac și o fustă gri, care îi ajungea până la jumătatea gambei. Era în genunchi; abia terminase de șters machiajul de pe corpul lui Ruby. Aceasta se aplecă spre oglindă, dându-se cu cremă pe sub ochi. Purta chimonoul ei cu gardenii. Tommy stătea în colț, făcând primele mișcări de luptă cu soldații lui. Când toți trei se întoarseră să mă privească, am înghițit în sec și mi-am lovit fiecare unghie de degetul mare.

RUBY

Partea întunecată

— Joe e aici, anunță Grace intrând în cameră.

Mi-am simțit gâtul înțepenit. Lângă mine, pe podea, Helen oftă.

— Mi-a cerut să mă căsătoresc cu el, continuă Grace, iar eu i-am spus „da”. Ne mutăm în San Francisco…

— Și cum rămâne cu Surorile Dansatoare? am întrebat-o cu un calm aparent implacabil, apelând la toate regulile privind

ascunderea emoțiilor, învățate de la mama.

— Rămân pentru spectacol, răspunse ea ușor.

— Minunat, dar cum facem cu Surorile Dansatoare? am repetat eu.

— Surorile Dansatoare? Grace părea confuză. Mi-am făcut griji că te-ai putea supăra din cauza lui Joe.

Joe, Joe, Joe. Avusese mereu o slăbiciune pentru el – de parcă mi-ar fi păsat. Cu Joe situația era una, iar cariera mea era alta.

— Și planurile noastre? am insistat. Cum rămâne cu noile noastre vieți?

— Ce-ai să faci cu variete-ul tău? întrebă Grace, neperturbată. Și cu Helen, care trebuia să-l ducă pe Tommy în Miami?

— Nu fi ridicolă! Mi-am pus mâinile în șold. *Toast of the Town* a schimbat totul. Aceasta e verigheta noastră.

Când Helen interveni zicând: „În plus, am spus că nu vom permite niciunui bărbat să intervină între noi”, am știut că va fi o ceartă în care două vor fi contra uneia, pe care eu și Helen aveam să o câștigăm.

— Îmi pare rău, spuse Grace. Îl iubesc.

Ne-am înțeles destul de bine de la moartea lui Yori, dar vestea aceasta și atitudinea ei mă intrigară. Credeam că, în toți acești ani, reușisem să-mi ascund furia și suspiciunile față de ea destul de bine. Se dovedi că de-a lungul timpului plutiseră aproape de suprafață, gata să iasă. Întocmai cum li se întâmplă acelor oameni proști care sunt mereu pe cale să-și iasă din fire, m-am lăsat zguduită de emoții. Totuși, acest lucru nu mă opri.

— Cum poți să-mi faci asta?

— Ție? întrebă Grace, surprinsă.

— Îmi ești *datoare.*

Atunci, Helen s-a așezat pe podea și a rostit una dintre zicalele ei idioate, chinezești. *„Dușmanilor predestinați le e menit să se întâlnească pe o alee îngustă”.*

— Aici nu e vorba despre soartă, i-am spus lui Helen. Ci despre loialitate și prietenie. M-am întors spre Grace. Niciodată nu ai respectat vreuna din ele.

Grace simulă un leșin.

— Ce e asta? Un exercițiu de tras la țintă?

— Nu m-ai consolat când Hideo a fost ucis sau când părinții mei au fost reținuți, am început eu, gândindu-mă la toate nedreptățile pe care mi le făcuse.

— Bineînțeles că te-am consolat…

— M-ai lăsat să plâng de una singură în camera mea…

— Asta s-a întâmplat acum șapte ani!

— Am avut nevoie de o prietenă, dar ție ți-a plăcut să mă auzi suferind.

— Nu am vrut să te simți umilită, explică Grace, încercând încă să nu își piardă cumpătul. Și *tu* nu ai vrut să discuți despre asta. Ai vrut să crezi că nu s-a întâmplat nimic. Ai vrut să te prefaci că nu erai japoneză…

— Chiar și atunci mi-ai arătat cine erai. Nu puteam să-mi gestionez mânia. Știam că trebuia să încerc să mă adun, dar, pur și simplu, îmi era imposibil. Mai târziu, m-ai înjunghiat pe la spate, furându-mi rolul din *Aloha, Boys!* Dar tot nu ți-a fost de ajuns. A trebuit să îmi furi și logodnicul.

— Cum poți să spui așa ceva? Acum, Grace se lupta vădit să-și păstreze calmul. Tu m-ai *invitat* să merg la Hollywood cu tine. De unde era să știu că acei oameni vor veni și te vor lua și că directorul îmi va cere să îți țin locul? Dacă ai ști cât m-au durut toate acestea, nu m-ai acuza niciodată. Și chiar crezi că ți l-am furat pe Joe? Eu înțeleg că ești supărată, dar nu îți amintești corect lucrurile.

— O, îmi amintesc. Mi-ai luat rolul și, atunci, ai devenit Dansatoarea Orientală.

— Despre faimă e vorba? întrebă Grace. De ce *eu* și nu *tu*?

— Nu mai fi așa sfioasă, i-am răspuns eu cu duritate.

Helen își duse o mână la frunte și închise ochii.

— Nu înțeleg de ce ești așa supărată, spuse Grace.

— Nu? Ei bine, ia să vedem. De ce m-ai turnat?

— Nu te-am turnat, spuse Grace calmă. Ți-am mai spus asta și înainte.

— Recunoaște. Am simțit furnicături.

— Nu. Pentru că nu am făcut-o.

— Helen mi-a povestit totul. Era surprinzător de bine să o confrunt pe Grace, dar de ce așteptasem atât de mult? Mi-a spus că toți cei de la Forbidden City au analizat indiciile și că și-au dat seama că tu ai fost. *Tu* ai fost cea care a trimis telegrame Western Union în tot acel timp. *Tu* erai prietena mea și *tu* m-ai raportat, pentru ca *tu* să obții rolul meu, în film.

Grace se încruntă.

— De ce i-ai spus așa ceva lui Ruby? o întrebă pe Helen. De

ce ai spune aceste lucruri despre mine… vreodată?

De pe podea, Helen o privi pe Grace.

— Niciodată nu ți-ai asumat responsabilitatea pentru lucrurile pe care le-ai făcut.

— Dacă tu chiar ai crezut că… În toți acești ani, nu mi-ai spus niciodată…

— Nu mai ai conștiință? întrebă Helen.

Grace mă privi iar.

— Asta crezi cu adevărat?

M-am ținut tare.

— Am spus-o, nu-i așa?

— Dar în tot acest timp am fost împreună – am călătorit, am făcut schimb de haine, uneori am dormit în același pat… Dacă ai crezut că te-am trădat, cum de m-ai suportat lângă tine?

După atacul de la Pearl Harbour, și eu îi zisesem ceva similar lui Helen, dar Grace mă întrerupsese. Acum, și eu procedam la fel.

— Helen a zis că era mai bine să te supraveghez. Ține-ți dușmanii aproape…

— Traducerea directă e „Cunoaște-l pe celălalt, cunoaște-te pe tine, sute de bătălii fără pericole”, murmură Helen.

O plăceam pe Helen, dar mă scotea din minți. De ce nu mă susținea? Poate că oricum nu ar fi contat, pentru că Helen era atât de ușor de ignorat. Desigur, Grace mi se adresă direct:

— Nu te-am raportat. Erai prietena mea…

— Ai fi făcut orice ca să-mi iei rolul. Am fixat-o cu privirea. Poți să negi?

— Asta nu înseamnă că te-am raportat.

— Atunci, cine a făcut-o? am cerut să știu.

— Ar fi putut fi oricine, răspunse ea. Poate că a fost Ida.

— Sigur, dă vina pe o japoneză moartă. Mi-am încleștat maxilarul. Nu sunt o proastă.

— Charlie, încercă ea din nou, cu o voce brusc schimbată. Poate că a fost Charlie…

— Ai dreptate. Charlie și-ar raporta angajata care îi aducea cei mai mulți bani.

— Ce vrei să fac? Să întocmesc o listă cu toți pe care îi cunoșteam atunci? Ar fi putut fi oricine…

— Tu ai fost!

O tăcere densă se lăsă peste noi. Niciuna dintre noi nu avea

de gând să facă vreo mișcare. Atunci, o voce joasă, dar autoritară, specifică oamenilor de afaceri, se făcu auzită:

— Grace, nu ești o persoană loială, spuse Helen de pe podea. Te-am căutat în Los Angeles. Am trăit cu tine în căsuța aceea oribilă. Dar, când ne-am întors în San Francisco, te-ai mutat cu Ruby.

Grace nu negă această acuzație.

— Am vrut să merg mai departe.

— Ai *ales-o* pe Ruby. M-ai dat la o parte, de tot. Am născut, dar nici măcar nu m-ai vizitat.

Grace mă privi și apoi se uită iar la Helen.

— Nu ai vrut să fii vizitată. Erai obsedată de Tommy.

Uau! Un alt adevăr spus de Grace. Poate că Helen avea să obțină un răspuns.

— Când nu te-ai mai putut folosi de mine, m-ai abandonat, continuă Helen. Te-ai descotorosit de Ruby, când ți-a stat în cale. Ai făcut tot posibilul să-l îndepărtezi pe George Louie…

— A spus minciuni despre mine!

— Se pare că zicea lucruri pe care nu voiai să le auzi, a trebuit să adaug.

Dar Helen continuă, la fel de insistentă ca anchetatorii FBI care m-au interogat.

— Ba chiar l-ai concediat pe Max Field, când ți-ai dat seama că Sam Bernstein te-ar putea ajuta să avansezi. Ai făcut tot ce ți-a stat în puteri ca să fii mai bine văzută. Ai face orice să ajungi în vârf. Și acum avem această ocazie. Te-ai gândit – sau s-a gândit vreuna din voi – măcar o clipă ce înseamnă asta pentru *mine?*

De fapt, nu mă gândisem. Și, pe cât de mult am urât să recunosc, discursul ei despre ambiția lui Grace ar fi putut, la fel de ușor, să-mi fie adresat.

— Ai dreptate în tot ceea ce zici, a fost Grace de acord, cu excepția faptului că nu eu am raportat-o pe Ruby.

— Ha! am exclamat eu, ca un copil de cinci ani.

În cameră, tăcerea se lăsă iar, dar practic emoțiile intense o făceau să vibreze. Recunosc. În acea clipă, o parte din mine a vrut să râdă. Toate trei, implicate într-o ceartă atât de nebună. Răbufnirea mea – atât de necaracteristică mie. Helen o ataca pe Grace care, la rândul ei, juca brusc rolul de regină împăciuitoare. Și, ca să mai adăugăm ceva distracție, să mai

aducem vorba și despre Joe. Era ridicol.

O, și despre Tommy. Unde era? Acolo, în colț. Auzise toată conversația, dar Helen nu făcuse nimic pentru a-l proteja. Nu îi acoperise urechile și nici nu-l trimisese în altă cameră. Pentru moment, *uitase* de el. Acest fapt deosebit de șocant mi-a dirijat brusc gândurile către o nouă și înspăimântătoare direcție. Am clipit de câteva ori, amintindu-mi rapid: reacția lui Helen după atacul de la Pearl Harbour, faptul că nu m-a privit în ochi când mi-a repetat bârfa spusă de George Louie despre Grace, modul în care și-a apucat instinctiv sânul când s-a adus vorba despre japonezi sau Japonia și, mai mult, maniera în care mi-a zis că Charlie nu mă angajase pentru că eram japoneză (când, de fapt, nu i-a plăcut că îi făcusem avansuri) și cum a atras mereu atenția asupra rasei mele, când am putut atât de ușor să pretind că nu eram ceea ce eram și cum nimeni nu suspectase nimic până când…

M-am îndepărtat. M-am lovit cu spatele de perete.

— Helen, tu m-ai raportat, am zis eu din adâncul ființei mele, încât cuvintele s-au auzit mai mult ca o șoaptă.

Acuzația cutremură aerul. Helen mă privi în ochi. Încolțită… Apoi, supusă… Apoi, mândră…

— Da, eu am făcut-o, recunoscu Helen pe un ton rece.

Grace clătină din cap, ca un personaj neîncrezător de desene animate.

— Poftim?

Helen rămase neclintită, mai puțin privirea ei, pe care și-o îndreptă asupra lui Grace.

— Am făcut-o pentru tine. Ruby ți-a frânt prima dată inima culcându-se cu Joe și, apoi, acceptându-i cererea în căsătorie. Dacă ea nu era prin preajmă, aveai o șansă să fii cu el.

Am văzut-o pe Grace străduindu-se să țină pasul, în vreme ce părea să-și reamintească acele zile.

— Nu are niciun sens, spuse apoi. Am acceptat faptul că Ruby și Joe urmau să se căsătorească. Nu am făcut nimic să-i încetinesc sau să-i opresc.

Buzele lui Helen tremurară brusc, motivul ei nu mai era credibil. A încercat o altă scuză:

— Nu poți să-mi spui că nu ai vrut să joci în *Aloha, Boys!* Ți-am dat ce ți-ai dorit.

Dar discutasem deja despre asta. Acum, Helen privi prin

cameră, până când a dat cu ochii de fiul ei. Se îndreptă spre el, făcându-i semn cu mâna. El traversă alergând camera și-i cuprinse gâtul cu brațele.

Ai milă de mine.

Poate că trucul ei funcționase, pentru că nu mai eram mânioasă și, în mod ciudat, mă aflam din nou în trupul meu. Desigur, toate acestea m-au făcut să fiu mai conștientă de mine față de cât eram de obicei, ceea ce însemna că eram al naibii de lipsită de vlagă. Totuși, trebuia să știu *de ce* mă raportase Helen. Cu un oarecare efort, m-am mișcat de la perete, m-am îndreptat spre Helen și i-am ridicat bărbia cu un deget.

— În timpul războiului, să-i urâm pe japonezi a fost datoria noastră națională, i-am spus eu, încercând să-i vorbesc pe limba ei. Dacă nu i-am fi urât, nu am fi fost americani. Ne-au atacat, iar noi am lansat bombe atomice asupra țării lor. Dar de ce să mă fi rănit, Helen? Ce ți-am făcut, ca să merit ce mi-ai făcut?

Helen se smuci brusc și-l împinse pe Tommy departe de ea. El se târâi într-un colț. Ea se așeză ca și când ar fi fost moartă, cu capul plecat. Nu știu ce să spun despre Grace, dar eu am simțit că inima îmi stătea în gât.

— Mi-au omorât copilul, murmură Helen.

— Dragă? Scumpo, Tommy e aici, spuse Grace.

Ridicându-se încet în picioare, Helen își clătină capul – *nu, nu, nu.*

— Odată, am iubit.

— Da, pe soțul tău, spuse Grace ușor și prompt.

— Lai Kai, zise Helen. Eram atât de fericiți. Am rămas însărcinată. Am avut un fiu. Numele lui era Dajun.

— O, Doamne, spuse Grace cu o voce gâtuită.

— Când japonezii au invadat țara, Dajun avea trei luni. Helen părea să se concentreze asupra unei scene pe care doar ea o putea vedea, cam la un metru distanță. Am fugit, ca toți ceilalți. Toată familia. Nu ne-a venit să credem că soldații ar ucide civili, dar peste tot am trecut pe lângă cadavre – pe lângă femei cu pantalonii dați jos și cu bastoane înfipte în ele, pe lângă copii aruncați în șanțuri, pe lângă bărbați împușcați în cap, oameni arși și care mai ardeau încă mocnit, cu membrele smulse. Am auzit focuri de armă și țipete.

Mi-am acoperit gura cu mâinile. Lângă mine, Grace închise ochii și-și ținu pumnii în obraji. La colț, Tommy scânci. Într-un

fel, Helen era așa cum fusesem eu mai devreme – dezlănțuită. Nu avea nevoie să-i punem întrebări. Secretul ei ieșise la iveală, iar ea avea de gând să ne spună toată povestea. Încă una dintre acele istorisiri cu femei cu inimi frânte, uitate de Dumnezeu. La naiba!

— Am văzut fumul ridicându-se în valuri dintr-un sat și trupurile locuitorilor acestuia – împușcate și străpunse de baionete, aruncate într-un șanț neacoperit, ca să le mănânce câinii, rosti Helen neabătută. Sub picioarele noastre, pământul se cutremura din cauza miilor de cizme, care îl izbeau. Ne-am răsturnat într-un lan de orez. După ce soldații l-au ucis pe Lai Kai, i-au găsit pe ceilalți, unul câte unul. Și-au folosit baionetele și săbiile ca să-i ciopârțească și să-i înjunghie. Mi-au omorât soacra și socrul. I-au ucis pe cumnatele și cumnații mei și pe toți copiii lor.

Am ascultat cu groază cum monstruozitățile care i se întâmplaseră lui Helen distrugeau, pentru totdeauna, modul prostesc în care alesesem să văd lumea, chiar și lucrurile „rele” care mi s-au întâmplat.

Helen își ținu respirația, încercând să se liniștească.

— Am căutat să fug, dar m-am împiedicat de cadavre. Unul dintre soldați… își ținea baioneta în față… Sângele îi acoperea chipul… Avea gura larg deschisă… I-am văzut dinții albi. L-am ținut pe Dajun la pieptul meu. Nu puteam face nimic pentru a-mi salva fiul, dar cel puțin aveam să murim împreună.

Când își deschise bluza ca să ne arate cicatricea de pe piept, începu să plângă.

— Lama a trecut prin mine și prin fiul meu. Soldatul și-a retras baioneta. L-a înjunghiat pe Dajun. Se prăbuși în genunchi. Copilul meu a murit ca să mă salveze, iar eu, ca mamă, am eșuat. După aceea… Soldații m-au ruinat… Unul după altul… M-au lăsat când au crezut că eram moartă. Doar că nu eram. A trebuit să trăiesc cu ceea ce mi s-a întâmplat.

Eu și Grace ne-am privit fix una pe cealaltă – mute, paralizate. Ea se mișcă prima, punându-și o mână pe umărul lui Helen. Mi-am simțit sufletul bolnav.

— Ești atât de curajoasă, Helen, spuse Grace. Nu cred că aș fi supraviețuit, dacă aș fi trecut prin ce-ai trecut tu.

— Nici eu, am spus cu blândețe. Probabil că m-aș fi sinucis. Dar sper că îți dai seama că nimic din ce s-a întâmplat nu a fost

din vina ta. Și îmi doresc mai mult decât orice să fi putut face ceva, pentru ca tu să mă urăști mai puțin.

— Nu te urăsc, spuse Helen, și m-am gândit că, în ciuda pedepsei teribile – și nejustificate – la care mă supusese, aș putea să o iert, pentru că ea suferise cele mai grave pierderi pe care le poate îndura o femeie și în cele mai oribile și terifiante moduri. Apoi continuă: Să fiu în jurul tău era ca și când m-aș fi luat de un spărgător de grevă și i-aș fi supt sângele.

Doamne! Dar îmi dădusem seama de asta. Faptul că se atașase de mine – din prima clipă în care ne-am cunoscut – o făcuse să simtă o plăcere perversă.

— N-am avut niciodată prea multă forță interioară. Helen se șterse la ochi cu dosul palmei. Nu am avut nevoie de așa ceva. Am fost crescută pentru a fi îngrijită de soțul meu și de familia lui. Am fost învățată că fiul meu va avea grijă de mine când voi deveni văduvă. Toate acestea s-au schimbat în noaptea în care soțul și copilul meu au fost uciși. După aceea, nu am mai beneficiat de protecția familiei și nu am mai avut niciun scop. Am fost norocoasă că părinții mei mi-au permis să vin acasă, dar am fost o rușine pentru ei. *Când ești ținut sub apă, te gândești doar la aer.* Am avut nevoie de aer, iar ei mi l-au oferit. Am avut nevoie de ajutor, iar tu m-ai luat la tine. Dar am vrut să te distrug, așa cum au fost distruși soțul și fiul meu.

— Te-ai descurcat destul de bine, am spus eu, încercând să par optimistă, să găsesc o modalitate de a o aduce pe calea cea bună.

— Când Grace s-a întors singură de la Hollywood, nu m-am simțit deloc vinovată, continuă Helen. Și, atunci, am avut-o pe Grace doar pentru mine.

Știu că Grace era devastată de toate lucrurile auzite. Cu toate acestea, comentariul neașteptat la adresa ei o făcu să își piardă cumpătul. Dar, oricum, niciuna dintre noi nu se purta normal.

— Pe mine? Nu mă implica în ceea ce i-ai făcut lui Ruby!

Însemna asta că ar putea să mă ierte pentru acuzațiile aduse?

— Te iubesc, Grace, spuse Helen. Ești prietena mea adevărată, de suflet.

— Și eu te iubesc – cel puțin, am crezut că te iubesc, răspunse Grace. Și îmi pare rău pentru tot ce ți s-a întâmplat. Vorbesc serios. Dar ce legătură au toate acestea cu ce i-ai făcut lui Ruby… cu ce mi-ai făcut *mie?*

— Te-am iubit, dar tu ai preferat-o mereu pe ea, spuse Helen, întorcându-se în timp. Abia ne întâlnisem, când voi două v-ați luat un apartament împreună…

— *Tu* ne-ai găsit apartamentul. Tu te-ai ocupat de asta. Grace tremura de furie și frustrare. Și asta s-a întâmplat acum zece ani.

Mi-am pierdut stăpânirea de sine, mi-am arătat adevăratele sentimente și uite ce s-a întâmplat. Aliațele se schimbau și liniile de luptă erau retrasate. Dar ce altceva s-ar fi putut întâmpla? Adică era vorba despre Grace, Helen și despre mine. Fusese vreodată situația dintre noi altfel? Totuși, acum că îmi revenisem, era uimitor să o văd pe Grace ținându-mi partea când, în urmă cu doar câteva minute, o acuzasem de lucruri teribile.

— Te-am văzut, Grace. Se vedea cum îi zvâcneau toate venele lui Helen. Te-am ales. Da, v-am găsit un apartament. Am știut că era doar o chestiune de timp până când îți vei da seama cum era, de fapt, Ruby. Deci, din nou da, am aflat ce s-a întâmplat cu Ruby și Joe și m-am gândit la cum te-ar afecta, dacă ai descoperi adevărul despre ei. Dar nu am presupus că vei fugi și că mă vei părăsi. Am fost în Los Angeles cu Eddie, ca să te găsim. Și, mai târziu, când Ruby a fost dată afară, *tot* te-ai gândit la ea.

— Cum aș fi putut să nu mă gândesc? întrebă Grace. Dispăruse și…

— Dar se presupune că noi două trebuia să fim, în sfârșit, prietene adevărate, de suflet – doar tu și cu mine.

— Prietene adevărate, de suflet? Grace repetă cuvintele, ca și când ar fi fost otrăvite. Tu ai început să răspândești zvonuri despre mine?

— Ai avut dreptate în legătură cu George Louie, răspunse Helen. E un om rău, dar, cu cât zvonurile te afectau mai mult, cu atât mai mult aveai nevoie de mine. Apoi, m-ai părăsit iar fugind alături de circuitul Chop-Suey. În felul tău, m-ai rănit la fel de profund ca Ruby.

Ascultând, am înțeles, în sfârșit, că partea întunecată a iubirii fusese mult mai puternică în cazul nostru decât fusese vreodată între mine, Joe și Grace.

— Dar cum rămâne cu ce s-a întâmplat mai târziu? întrebă Grace. Când ne-am reunit, te-ai alăturat lui Ruby, împotriva

mea.

— Nu puteam să o las pe Ruby să afle ce făcusem.

Fiecare cuvânt rostit era ca un ciob zimțat. Plănuise și complotase totul dintr-o suferință atât de mare, încât, atunci când am privit-o, am văzut un animal rănit mortal.

Nu am fost niciodată genul de persoană care să se gândească prima dată la bunăstarea copiilor, dar l-am privit fugar pe Tommy. Își îmbrățișase gambele și-și trăsese genunchii sub bărbie. Ochii lui erau două băltoace gemene și negre.

Acum, Helen mi se adresă:

— Abia când mi-ai scris din Topaz mi-am dat seama de ceea ce ți-am făcut. M-am simțit vinovată și am știut că trebuia să mă căiesc. Odată ce am pornit la drum alături de tine, ți-am asigurat transportul și am avut grijă să îți găsesc camere la hotel. Devenise mai tristă. Eu vin dintr-o familie bună – una dintre cele mai bune din Chinatown – și, cu toate acestea, ți-am cărat bagajele, te-am spălat și ți-am fost servitoare. În fiecare seară ți-am privit părțile intime, ca să îți lipesc bucățica de material.

— Te-am plătit să faci asta, am spus eu, ca și când ar fi contat. Am privit-o pe Grace. Se albise la față. Da, din cauza mea, Helen și Grace împărtășiseră aceleași umilințe – au trebuit să-mi suporte parfumurile, pudra și pubisul la doar câțiva centimetri de chipurile lor. Umerii mi s-au prăbușit.

— Am crezut că totul s-a terminat, bâlbâi Helen jalnic. Aveam de gând să-i găsesc lui Grace casa perfectă în Miami. Urma să fim vecine. Să fim împreună. Acum, ce ar trebui să fac?

— Poți să mă însoțești în Vegas, i-am oferit eu o soluție, ca o adevărată prietenă… sau am vrut doar să dovedesc, odată și pentru totdeauna, că eu eram cea mai bună și cea mai dorită?

— Nu vreau să vin cu tine, declară Helen, ceea ce, după cum vă puteți imagina, mă dezamăgi.

I se adresă lui Grace:

— După tot ce am făcut pentru tine, tu *nu m-ai văzut* nici măcar o dată. Nu mi-am dorit decât o prietenă adevărată, doar pentru mine. Nu am vrut să te împart cu nimeni. Când începu să plângă din nou, vocea i se sugrumă. Dar cum să fi avut o astfel de prietenă, când exista cineva ca ea – își înclină capul către mine – care era amuzantă, frumoasă, talentată, care a încercat mereu să te păstreze doar pentru ea? Voi două m-ați exclus

întotdeauna.

Helen ne aruncă o privire atât de jalnică, încât Grace căzu pe podea și o îmbrățișă. Nu mai existau secrete între noi. Disperarea cauzată de greșelile teribile ale fiecăreia dintre noi și faptele crude pe care ni le provocasem reciproc îmi înotau prin trup. În cele din urmă, Tommy căpătă curaj să se apropie de mama lui – care plângea și al cărei întreg corp emana tristețe, durere și vinovăție. Mi-am întins mâinile, l-am apucat de umeri și l-am ținut lângă mine.

•

În după-amiaza următoare, o mașină ne luă de la Victoria ca să ne ducă la teatrul Maxine Elliot, aflat la intersecția bulevardului Broadway cu strada Thirty-Nine, unde *Toast of the Town* urma să fie filmat în direct. Am stat împreună pe bancheta din spate, privind drept înainte, cu brațele și coapsele atingându-se, în timp ce Tommy stătea în poala lui Helen. Niciuna dintre noi nu a vorbit. O mare parte din viață am ascultat de vorba mamei: *Cioara care plângea cu doar câteva minute în urmă, acum râde.* Nu acum. Eram epuizate din cauza somnului neliniștit, agitate cu privire la modul în care avea să decurgă ziua și încă nenorocite în urma revelațiilor din seara precedentă. Mașina parcă pe bordura din fața teatrului. Helen întredeschise portiera. Fără să ne privească, spuse:

— Îmi pare rău. Îmi pare rău pentru tot.

Apoi, deschise portiera larg, îl lăsă pe Tommy pe trotuar și alunecă în spatele lui. Se îndreptară spre intrare. Grace se întinse peste banchetă, ezită și se întoarse către mine.

— Chiar facem asta? întrebă ea.

— Desigur. Am face bine să o prindem din urmă, altfel va continua fără noi, am spus eu, încercând să glumesc. Oare Grace putea să audă cât de mult îmi regretam suspiciunile și neîncrederea față de ea? *Te rog,* dar cerșitul nu mă caracteriza.

Odată intrate, am fost conduse într-o cabină unde, fără cuvinte, ne-am schimbat în hainele de scenă. I-am zărit cicatricea lui Helen și i-am simțit durerea în tot corpul.

Cineva bătu la ușă.

— Intră, am răspuns eu, cu vocea mea vioaie, de profesionistă.

Ed Sullivan intră și închise ușa în urma lui. Pentru o persoană care era atât de puternică prin ceea ce scria, nu părea să aibă

prea multă personalitate. Ne privi de sus în jos, dând aprobator din cap când ne văzu pantofii de satin, costumele de culoare roz care lăsau să se vadă o mare parte din coapse și părul și machiajele noastre, care ne făceau să părem, în același timp, niște americance sănătoase și accesibile, dar și chinezoaice rafinate și atrăgătoare.

— Să o faceți ca la carte, domnișoarelor, spuse el cu o voce temă, și vă voi chema de multe ori.

Poate că fusesem rănite și descurajate, dar când un om de genul acesta te introduce *în lume,* te lași purtată de valul de posibilități. Pe talia mea, mâna lui Grace o întâlni pe a lui Helen.

— Ați dori să reveniți luna viitoare, să interpretați un număr indian? întrebă Ed. Mă gândesc la ceva similar cu reprezentarea lui Artie Shaw, *Indian Love Call.* Spectatorii vor fi uimiți să vadă trei fete îmbrăcate ca niște indience, care se transformă apoi în mici dansatoare chinezoaice, cu voci drăguțe americane. Ilar!

— Orice pentru tine, Ed, dragă, am gângurit eu. Dar aș putea să lucrez din nou cu Helen? Și cum rămâne cu Grace? *Ha!* La ce mă gândeam? Poate că *ele* nu voiau să lucreze cu *mine.*

— Nici nu se pune problema, continuă el monoton, le voi face cunoscute pe Surorile Dansatoare.

După ce a plecat, mâinile care ne ținuseră împreună în spatele meu se despărțiră și căzură când Grace și Helen s-au răsucit. De câte ori fusesem împreună într-o cabină, de-a lungul anilor? De prea multe ori pentru a le putea număra. De câte ori se ivise o asemenea oportunitate? Niciodată. Adrenalina pulsa prin mine. Eram sigură că Grace și Helen erau pătrunse de o senzație asemănătoare. Le-am făcut semn să se apropie, apoi fiecare dintre noi și-a fixat solemn la ureche gardenii albe. Când ambiția și speranța au încercat să îndepărteze vina și mustrările de conștiință, ceva licări în aerul din jurul nostru.

— Acum, vom fi cu adevărat celebre, am declarat eu. În toată țara, așa cum a spus Ed.

— Cum rămâne cu Joe? întrebă Grace.

— Dacă el poate continua să zboare de plăcere, nu va vrea ca tu să continui să apari pe scenă? i-am răspuns. Dacă el poate face ceea ce îi place, nu va vrea ca și tu să poți face ce-ți place? Crezi că el chiar își dorește ca propria păpușă chinezească să stea acasă, cu un aspirator nou, cu o mașină de spălat și uscător...

— Cinci minute! Cinci minute!

Grăbite, ne-am uitat pentru ultima dată în oglindă. Apoi am părăsit cabina, am urcat pe scenă în partea dreaptă, așa cum fusesem instruite, și am așteptat până când un bărbat care învârtea farfurii și-a terminat numărul. De după cortină, m-am uitat în public și l-am zărit pe Joe. Ce să mai vorbim despre cât de rău arăta. Cu toate acestea, expresia chipului său prezenta o imagine cu totul diferită. Părea încântat și mândru. *Aceea, de acolo, e viitoarea mea soție și mama copiilor mei.* Joe, ce nătărău, dar probabil că ar fi un tată și un soț minunat. Tommy stătea lângă el, îmbrăcat cu un costum din bumbac subțire și încrețit. Îmi era greu să-mi imaginez ce avea să se întâmple cu el în viitor. Însă nu era momentul să devin sentimentală! Aveam nevoie ca Surorile Dansatoare să fie fantastice, ceea ce însemna să las noaptea precedentă – și multe alte luni și mulți ani ce au trecut – în urma mea, în urma tuturor.

— E datoria noastră față de noi și față de cei care s-au sacrificat pentru ca noi să nu avem regrete, le-am șoptit celorlalte. Asta simt în sufletul meu. Asta e ce ne-am dorit dintotdeauna.

— Ce ne-am dorit toate, murmură Grace vag, distrasă.

Am luat-o pe Helen de mână. Aș putea să-i iert toate faptele rele, dacă m-ar răsplăti ducându-se pe scenă și dacă ar cânta și ar dansa cum știa mai bine. Helen dădu din cap aprobator. Împreună, am luat-o pe Grace de mâini.

— Prietene? am întrebat eu, deoarece eram singura care putea rosti cuvântul, astfel încât să aibă un înțeles.

— Pentru totdeauna, răspunseră în cor Helen și Grace.

Ce s-a întâmplat între noi cât am stat acolo, ținându-ne de mâini, nu a fost doar o ambiție personală sau o replică menită să ne aducă aminte de faptul că spectacolul trebuia să continue. După toate cele întâmplate, aveam nevoie ca acest moment să fie perfect – poate chiar începutul cerului și-al pământului, începutul unei ere, așa cum spera Helen.

Ed Sullivan începuse să vorbească.

— Mi-ar face mare plăcere să vă fac cunoștință cu trei domnișoare. Ruby, Helen, Grace, veniți aici și salutați-i pe cei din public.

Eu am ieșit prima. Zâmbetul meu cald îi îmbrățișă pe toți cei din studio. Mi-am întins degetele ca tentaculele ondulate ale

unei anemone de mare, ademenind-o pe Helen să vină spre mine. Urmară mai multe aplauze. Nu aveți de unde să știți, dar Ed o privilegia pe Grace.

— V-o prezint pe vedeta New York-ului din *Toast of the Town.* Domnișoara Grace Lee.

Toate trei am stat de vorbă cu gazda, respectând perfect scenariul. Apoi, el și-a ridicat țeapăn brațul, s-a clătinat puțin înapoi și a anunțat:

— Doamnelor și domnilor, vă rog să le aplaudați pe Surorile Dansatoare...

GRACE

Fata de altă dată
NOIEMBRIE 1988

Mă privesc în oglindă. Machiajul: perfect și simplu. Părul: tuns bob, ca de mătușă, așa cum numesc coafura femeile de la salonul de frumusețe și vopsit exact în culoarea potrivită unei chinezoaice de vârsta și de rangul meu. Costumul cu pantaloni: roșu, mereu călcat și îmi pune în valoare silueta încă subțire. Bijuterii: trei brățări și un colier haios, pe care l-am cumpărat anul trecut, când am fost într-o excursie în Bali. Mă încurajez dând aprobator din cap și ies din sufragerie. Joe stă în fața calculatorului, ușor încruntat. Îi pun o mână pe umăr. Își ridică privirea.

— Nu trebuie să te duci, spune el pentru ceea ce mi se pare a fi a suta oară în această săptămână. E îngrijorat, dar îl cunosc foarte bine. Dacă mă retrag acum, va fi dezamăgit.

— Va fi ciudat, dacă nu-mi voi face apariția. La urma urmei, o fac pentru Eddie. Toată lumea vrea să ajute.

— Atunci, încearcă să te distrezi.

— Da, desigur. Se presupune că trebuie să fie distractiv...

Joe îmi acoperă mâna cu a lui, apăsându-mi-o de umărul său.

— Nu vrei să vii cu mine? îl întreb. Îi cunoșteai pe toți...

— Voi veni la spectacolul propriu-zis, promite el.

— Ți-am spus că nu vreau să fac asta. Voi vinde bilete sau voi face orice altceva.

— Grace, încetează…

Îmi retrag degetele de sub mâna lui și îl sărut pe cap. El se întoarce la tastatura lui, iar eu mă îndrept spre garaj. Scot mașina și conduc pe străzile cu trei benzi din Berkley Hills. Când ajung la autostradă, virez spre Bay Bridge. *Mă vor vedea și-și vor da seama că viața mea este perfectă.* Și e adevărat. Viața mea chiar e perfectă: casa frumoasă, Volvo-ul mic de culoare albastră, doi fii cu profesie, soțiile lor perfect corespunzătoare, nepoții adorabili și zilele mele plăcute de pensie, în care am grijă de grădina mea cu trandafiri, îi învăț pe seniorii de la clubul sportiv local Jazzercise, mă plimb cu soțiile celorlalți parteneri ieșiți la pensie de la firma lui Joe, citesc cărți și, noaptea, ascult muzică în cameră, cu el. Vorbele mamei îmi vin în minte ca un abur de culoare închisă: *Când vine averea, nu te bucura de toată; când se ivește avantajul, nu profita de tot.* Doar că eu mi-am dorit totul și, *în mare parte,* am obținut ce am vrut.

Vreme de zece ani, eu, Helen și Ruby ne-am împărtășit visurile, succesele și eșecurile – ca femei, prietene, fiice și artiste. Atât timp cât voi trăi, nu voi uita acea noapte din cabina clubului China Doll și nici reprezentația noastră din *Toast of the Town,* de a doua zi. După două săptămâni, eu și Joe ne-am căsătorit. Nu le-am invitat pe Helen și pe Ruby la nunta mea. Emoțiile mele erau încă prea crude. Sunt sigură că le-am rănit, dar nu eram pregătită și mă îndoiesc de faptul că ele erau. Cu toate acestea, numărul nostru a fost grozav și am primit multe oferte fabuloase. Nu le-am acceptat. Nimeni nu mă cunoștea la fel de bine cum mă cunoșteau Helen și Ruby, iar noi aveam să fim unite pentru totdeauna printr-un fir invizibil, dar toate simțeam încă nevoia să ne despărțim, ca să ne putem întrema și vindeca.

Totuși, domnul Sullivan și-a ținut promisiunea de a ne mai invita să facem parte din spectacol. Ruby a vrut să parieze pe Surorile Dansatoare la „Stelele occidentale”; Helen tot își mai dorea să se revanșeze pentru ceea ce ne făcuse amândurora; eu eram cea reținută. Pur și simplu, nu puteam să fac asta. După aceea, nu ne-am mai căutat, deși ne-am trimis mesaje prin intermediul agentului nostru și al prietenilor din cercul comun. Gândul că s-ar putea să nu le mai văd niciodată pe Helen și pe Ruby era devastator, inevitabil și de neînvins.

Doi ani au trecut într-o clipă, iar noi încă rezistam. Toate trei

ne-am demonstrat rezistența și curajul necesar pentru a merge mai departe. Și acum, am făcut-o din nou. *Toast of the Town* a devenit cunoscut ca *The Ed Sullivan Show.* Era un individ stăruitor. În cele din urmă, am cedat. Surorile Dansatoare au sfârșit prin a face parte din spectacol de cinci ori. De asemenea, am apărut de trei ori la Teatrul Texaco Star, a cărui gazdă a fost Milton Bere, după care am avut apariții unice în *Your Show of Shows, The Lawrence Welke Show, Broadway Open House* și în alte asemenea programe. În timp ce colegi cunoscuți au primit roluri în *Flower Drum Song* (în spectacolul de pe Broadway și, mai târziu, în film) și Goro Suzuki, prietenul lui Ruby, s-a îmbogățit ca Jack Soo, jucând rolul detectivului Nick Yemana în *Barney Miller.* Eu, Ruby și Helen am fost invitate ocazional – împreună și separat – să jucăm roluri în spectacole cu locații tropicale cum ar fi *I Spy, Hawaii Five-O și Magnum, PI.* Pe Joe nu l-a deranjat acest lucru. „Câtă vreme există o plajă și un golf și altcineva plătește, voi veni cu tine, iubito. Vom lua și copiii cu noi!”, mi-a spus el întotdeauna. Poate că occidentalii nu-și mai amintesc de noi astăzi, dar am fost – și încă suntem – importante în comunitatea chinezo-americană. Foarte *importante,* vreau să zic. I-am făcut pe toți mândri. Ei o iubesc până și pe Ruby care de acum e acceptată ca fiind mai „chinezoaică” decât majoritatea chinezilor.

Asta nu înseamnă că suntem prietene la cataramă. Nu mai mergem niciodată împreună în turnee, dar ne-am întâlnit ca să ne exersăm aparițiile la televizor ca Surorile Dansatoare, ne-am întâlnit întâmplător pe platourile de filmare și am stat de vorbă ca niște vechi prietene, la ocazii speciale. Când am născut copiii, Helen a venit și a stat cu mine. Am mai văzut-o și când a fost în vizită în San Francisco, pentru ceea ce a spus că erau afaceri legate de complexul de locuințe – înmormântări, nunți și aniversări de o lună în cadrul familiei ei extinse. A devenit un adevărat magnat imobiliar, așa cum am prezis, vânzând, la început, case veteranilor și apoi construind pe mici suprafețe, pe care a ridicat complexe de apartamente. E o femeie cu adevărat bogată. Împreună, am mers la toate cele cinci nunți ale lui Ruby. (Nu prea s-ar zice că Ruby nu e genul de femeie care să se mărite! Cel mai recent soț al ei e mai tânăr decât ea cu douăzeci de ani. Pun pariu cu oricine pe o sută de dolari că nu va putea ține pasul cu ea.) Ruby e singura dintre noi care nu s-a

retras din show business. S-a adaptat fiecărui val: când a venit moda topless, le-a făcut pe Bețigașele Dansatoare să renunțe la decorațiunile care le acopereau sfârcurile, în anii ’60 le-a încălțat cu cizme cu tocuri joase și le-a învățat să se rotească pe ritmuri disco în anii ’70. Jurnaliștilor încă le mai place să o intervieveze, iar ea e la fel de obraznică și de vivace ca atunci când acel reporter de la Associated Press ne-a luat interviu în pat. Ruby a noastră a avut puterea de a se menține pe poziții.

Ies de pe autostradă și trec prin Nob Hill, către hotelul Mark Hopkins. După ce las mașina valetului, inspir profund ca să mă îmbărbătez, afișez o expresie plăcută și intru în hol. Eddie mă recunoaște imediat. Chiar dacă e cu mult mai în vârstă decât mine, e la fel de chipeș ca întotdeauna – înalt, grațios, ferchezuit, rezervat și veșnicul Fred Astaire, în versiunea chinezească – însă pielea trasă din jurul ochilor, inflamabile de pe gâtul său și obrajii supți îmi spun cât e de bolnav din cauza acestei noi maladii, care a doborât atât de mulți bărbați din oraș, în ultimii ani.

— Nu te-ai schimbat deloc, îmi șoptește la ureche, în timp ce mă îmbrățișează.

— Câtor femei le-ai mai spus asta pe ziua de azi? îl necăjesc eu.

— O, multora. Mă cunoști doar. Râde. Vino! Toți întreabă de tine.

Mă ia de braț și mă conduce ușor pe hol, către Camera Donilor, cu frescele care reprezintă California de demult pictate în tonuri pământii somptuoase, pe un fundal cu frunze aurii. Intru și, înainte să am ocazia să o caut pe Ruby sau pe Helen – vechii mei tovarăși privesc în direcția mea, să vadă cine a intrat pe ușă. Până acum, par a fi aproximativ cincizeci de oameni. Unii stau la mese. Alții se învârt în jurul unui bufet, unde se afla niște bunătăți și cafea. Cei mai aproape de mine se pripesc să mă întâmpine. Ei bine, se grăbesc așa cum se grăbește cineva care e în formă sau cum poate să o facă o persoană de șaizeci, șaptezeci sau optzeci de ani. *Odată fată de cor, mereu fată de cor!* (Nu sunt sigură de varianta pentru masculin a zicalei. *Odată artist, mereu artist?)* Și toți vorbesc în același timp.

— Arăți minunat.

— Unde te-ai ascuns?

— Te vei alătura nebuniilor noastre?

— Și tu arăți minunat. Te-aș recunoaște oriunde, îi răspund lui Chan-Chan. Am fost unde am fost mereu, chiar peste pod, o informez pe Bernice Chow care, demult, a jucat rolul lui Ethel Merman, în varianta chinezească. Nu cred. Sunt destul de ocupată acasă. Acum am nepoți, spun eu, oferindu-i lui Irene regretele mele. Observ chipurile dezamăgite și încerc să le încurajez. Dar sunt sigură că vor exista și alte modalități prin care vă voi putea ajuta.

Surorile Lim dau din coate, croindu-și drum prin micul grup.

— Bună, Grace. Ce mai faci?

Bessie, cea mai în vârstă dintre ele, trebuie să aibă cam optzeci și cinci de ani, dar, în ochii mei, nu s-a schimbat deloc. Ella și Dolores stau de-o parte și de alta a ei, cu un picior înapoi, ca întotdeauna. Peste maiourile crem, pe gât, poartă bluze asortate cu mâneci lungi, de culoarea smaraldului. Ocazional, mă întâlnesc cu surorile în piețele chinezești din Oakland, la înmormântări sau la banchetul anual al Societății Chineze de Istorie. Uneori, le văd doar pe două dintre ele, ceea ce mă face să mă întreb dacă cealaltă e bolnavă sau dacă a murit. Apoi, le văd pe altele două sau doar pe una singură și totul e atât de confuz. Însă toate trei trăiesc încă, păstrează legătura și locuiesc la doar un kilometru distanță una de cealaltă.

Un bărbat, de vârstă mijlocie și cu un pic de burtă, însoțit de o femeie, se apropie. Este Tommy. Îmi aduc aminte cât de confortabil îl ținea Helen ca nou-născut și felul în care îl sufoca, dar îi permitea să facă ce dorea – din dragoste sau de frică. Nu am crezut niciodată că va avea cine știe ce viitor, dar a devenit doctor, întocmai ca tatăl lui Eddie și s-a însurat cu o femeie care îi seamănă lui Helen. Imaginează-ți!

— Mătușică Grace, spune Tommy, aș vrea să ți-o prezint pe fiica mea, Annie. Urmează studii postuniversitare la Universitatea California. În timpul școlii, trăiește în complexul de locuințe cu tatăl meu, cu unchii, mătușile și cu restul familiei.

Annie e drăguță – are părul lung, negru și mătăsos și pometi înalți.

— Semeni mult cu bunica ta, îi spun.

— Mi s-a mai zis asta, răspunde Annie cu o voce în care irascibilitatea, provocarea și mândria se îmbină misterios.

Caută în geantă, scoate un pix și un carnețel și începe să-mi adreseze un șir de întrebări:

— Când v-ați dat prima dată seama că voiați să dansați? Când ați făcut prima pauză? Când v-ați întâlnit cu bunica mea? Cum v-ați simțit să fiți plătită ca o artistă *orientală,* care dansa într-un club *oriental?*

Am mai auzit această acuzație – sau critică? – atât din partea fiilor, cât și a nepoților mei și îi răspund lui Annie, așa cum le răspund și lor.

— Orientali, așa ni se spunea atunci. Și albii erau numiți occidentali. Omit faptul că, în mintea mea, încă mai folosesc cuvintele „oriental" și „occidental". Sunt încăpățânată și nu renunț la ideile mele și mă gândesc: „Ce mare scofală? De ce acești tineri fac atâta tam-tam din asta? Nu e ca și când ai spune japonez – așa cum spuneau mereu Helen și Joe – sau colorat, sau ceva și mai rău. Sau este?"

Annie mă asaltează cu și mai multe întrebări.

— Ați știut că perpetuați stereotipuri asiatice? Cum ați putut să dansați într-un club numit China Doll sau cum ați tolerat să vi se spună că sunteți o *păpușă chinezoaică?*

Asta doare, iar eu îi arunc o privire lui Tommy. Vreau să-l întreb: „Nu ai învățat-o pe fata asta cum să se poarte?" Ca răspuns la întrebarea mea nerostită, el spune: „Annie studiază atent Forbidden City și toate celelalte cluburi în care ați lucrat". Face un gest, către ceilalți din încăpere. „Vrea să scrie această istorie, înainte să se piardă."

O privesc din nou pe Annie.

— Nu suntem atât de *bătrâne.*

— Timpul trece. Oamenii mor, răspunde Annie și pare destul de dură, având în vedere că motivul reuniunii de astăzi e de a o ajuta să strângem bani pentru bunicul ei suferind. Ceea ce ați făcut a fost extraordinar pentru vremea aceea. Nu vă doriți să existe o înregistrare? Îmi dați voie să vă iau un interviu? Nu v-ar plăcea să vă împărtășiți poveștile?

*Nu, la naiba! Î*n schimb, o întreb:

— Bunica ta e aici?

— Nu încă. Vine cu avionul, din Miami.

Charlie Low, care bate din palme pentru a le atrage atenția tuturor, mă salvează de la a fi nevoită să continui conversația. După ce iau loc, observ un mic ring de dans și un pian, lucruri care îmi fac inima să tresară. Ca să mă calmez, îmi concentrez atenția asupra lui Charlie – acum fragil și gârbovit. Dacă și-ar fi

investit banii, la sfârșitul vieții ar fi fost un om bogat. În schimb, i-a cheltuit pe vin, femei și cântece. În special pe femei, care erau slăbiciunea lui. Prea multe soții. (Din fericire, încă deține apartamentele Low, care continuă să fie o bijuterie strălucitoare, la marginea cartierului Chinatown.) Privesc prin încăpere și-l spionez pe Walton Biggerstaff, care m-a învățat atât de multe și care ne-a conceput coregrafia pentru spectacolele noastre. Totuși, Jack Mak și George Louie nu mai sunt printre noi. Au murit deja atât de mulți oameni și faptul că știu acest lucru mă apasă foarte mult.

— Cu toții știm de ce ne aflăm aici, începe Charlie. Vom strânge bani pentru vechiul nostru prieten, dar fără să vindem prăjituri! Mi-a venit o idee mai bună. Forbidden City a fost deschis pe 22 decembrie, în 1938. Iată-ne în 1988. Vom pune în scenă un variete pentru cea de-a cincizecea aniversare. Vom recrea Forbidden City și cele mai bune numere ale noastre. Vom organiza un spectacol!

— Să organizăm un spectacol? Bessie Lim își tărăgănează languros vorbele. Privește înjur. Niciunul dintre noi nu mai e vreun Mickey Rooney sau vreo Judy Garland din tinerețe.

— Nu-mi spuneți că ați uitat cum să cântați, răspunde Charlie. Fetelor, vă cunosc. Nimeni nu le poate împiedica pe Surorile Lim să cânte la fel de dulce precum mierea.

— Eu nu am fost acolo în noaptea în care s-a deschis Forbidden City, strigă altcineva. Nu am lucrat acolo până aproape de final.

— E în regulă, rostește Charlie atât de rapid, încât îmi dau seama că a venit pe deplin pregătit să facă față tuturor obiecțiilor și smiorcăiților. Abordarea va fi amplă. Vom apela la cine vom putea, fie că ați lucrat la Forbidden City, China Doll sau în oricare alt club în care v-ați făcut numerele o noapte sau două la rând, în turneu.

— De ani de zile nu am mai apărut în fața unui public, spune Irene, vorbind în numele tuturor. Nu pot să fac asta.

— Să apari în fața unui public? râde Charlie zgomotos. Și cum se numesc toate acele spectacole de magie pe care tu și Jack le-ați făcut la petrecerile copiilor și nepoților voștri? Apoi se adresează tuturor din cameră: Nu fiți o grămadă de babe… și de moși. Știu ce ați făcut toți, inclusiv Irene. Ați învățat să cântați la ukulele, ați luat lecții de dansuri tradiționale chinezești, de tai

chi[54], yoga și poate și de moonwalk[55]. Așa că nu-mi spuneți că nu puteți participa. Vom organiza un spectacol. Ne vom invita prietenii și presa. Și îi vom atrage și pe alții să vină – clienți vechi și persoane necunoscute. Și vom strânge bani pentru dragul nostru prieten, așa cum am mai spus.

— Dar ce va conține spectacolul? Cine îl va scrie? Cine va face coregrafia? întreabă o fostă fată de la cor, iar dansatorii care stau lângă ea dau aprobator din cap.

— Nu avem nevoie de materiale noi, răspunde el. Vom apela la numerele pentru care ați fost celebri…

— Nu am de gând să lucrez cu niciun pisoi! se aude vocea alarmată a unei femei.

Toți râd. Charlie continuă:

— Nu vedeți? Nostalgia? Vom înfățișa o eră dispărută, da? Ceea ce aud mă neliniștește foarte mult. Vreau să-l ajut pe Eddie și nu am nimic împotriva unei donații pentru fondul său de sănătate, dar să dansez? (Și, sincer, de ce trebuie să facem asta, la urma urmei? Helen și Eddie au rămas căsătoriți. El e trecut pe asigurarea ei de sănătate, iar ea e la fel de bogată precum Cresus[56]. În regulă, știu răspunsul. Suntem copiii spectacolului. Vrem să-i arătăm lui Eddie că-i suntem alături sută la sută, chiar dacă nu înțelegem această nouă boală.)

— Iat-o pe Ruby Tom! exclamă Charlie brusc.

Așadar, *a venit.* Procesez informația, înainte de a privi în direcția indicată de Charlie. Ruby stă la o masă, în celălalt capăt al camerei. Are aceeași siluetă, iar pielea ei arată minunat. Poartă o rochie cu paiete… în mijlocul zilei… în păr are cleștișori strălucitori… iar brațele îi sunt pline de brățări cu rubine și diamante. Ce apariție! Chiar și la… cât? șaptezeci de ani? – Ruby trebuie să se dea în spectacol. Dar, la naiba, arată bine – încă mai caută lumina reflectoarelor, încă dependentă de sclipici și la fel de vicleană ca întotdeauna. Observ că vechea mea prietenă mă privește cu coada ochiului. Nu renunț la atitudinea amabilă.

Am avut alte prietene, mame în devenire, când am fost însărcinată cu Ben și Stephen, mamele altor băieți de la școala

[54] Arte marțiale (n.tr.).

[55] Tehnică de dans, în care dansatorul se mișcă înapoi, în timp ce pare că înaintează (n.tr.).

[56] Ultimul rege al Lidiei, renumit pentru bogăția sa (n.tr.).

la care mergeau fiii mei și fetele cu care am jucat tenis de-a lungul anilor, dar niciuna dintre aceste femei nu m-au cunoscut ca pe o fată. Niciuna dintre ele nu a putut să mă *cunoască* cu adevărat, nu așa cum mă cunosc Ruby și Helen. Sunt convinsă de asta, pentru că mă holbez la Ruby și, dacă sunt sinceră, nu o văd pe bătrâna atrăgătoare, care e grotescă, ci pe fata căreia îi plăcea să râdă alături de cele mai bune două prietene ale ei.

— Și, desigur, iubita noastră Grace Lee, rostește Charlie grăbit. Celebră încă. O doamnă, în continuare.

Dau politicos din cap în fața acestor afirmații care îmi confirmă valoarea, dar în sinea mea mă bucur ca și când aș avea șaptesprezece ani, pentru că am primit mai multe aplauze decât Ruby. Dacă Helen ar fi aici, cred că și ea ar zâmbi.

Chiar atunci o văd pe Helen stând în ușă, purtând un costum Chanel și o pereche de pantofi care se asortează cu poșeta. Într-un fel, reușește să pară uimită, critică și ursuză. Inima îmi tresare iar și îmi aduc aminte de vremea când eu și Helen am fost cele mai bune prietene, sigure de faptul că nimeni nu putea interveni între noi și de perioada mai târzie, în care Ruby și Helen au fost cele mai apropiate prietene și de cât de mult m-a rănit acest lucru. Le-am iubit pe amândouă, dar împreună și separat au fost responsabile pentru cea mai mare durere pe care am simțit-o vreodată.

Charlie, la fel de abil ca pe vremuri, a observat-o și el pe Helen.

— Ruby Tom, Grace Lee și Helen Fong! Veniți aici! Haideți să vedem dacă vă mai pricepeți.

Ruby e prima pe ringul de dans, normal. Când Helen i se alătură, se aud și mai multe aplauze. Acum, toți se holbează la mine. Nu vreau să mă ridic, dar cum aș putea să nu o fac? Ar fi nepoliticos din partea mea să nu particip. Așa că mă trezesc lângă cele două. Plăcerea de a fi privite de atâtea perechi de ochi îmi face pielea de pe brațe de găină.

— Să-mi fac numărul cu Prințesa Tai? întreabă Ruby.

Da, încă își mai face apariția prin cluburile de striptease și în centrele de seniori, unde am auzit-o spunând: „I-am făcut să se simtă bine pe boșorogii aceia”. Însă ideea că s-ar putea dezbrăca de tot e înfricoșătoare.

— Nu vreau să apar într-un spectacol, alături de o bătrână dezbrăcată și fleșcăită, afirmă Helen, pe jumătate în glumă, pe

jumătate în serios.

Probabil că se gândește la ambițiile ei politice. A întrunit un comitet de probă, care să analizeze posibilitatea de a candida pentru un loc vacant în Congres, în Florida. Nu va câștiga, dar sunt mândră să spun că am fost prima persoană care a scris un cec.

— Am o altă idee, rostește Charlie diplomatic. Îmi vor face fascinantele mele fete onoarea de a pune în scenă *Let Me Play with It*?

Asta trebuia să fie. Dacă prima dată am devenit cunoscută pentru dansul din *Aloha, Boys!* atunci, Surorile Dansatoare au devenit renumite pentru numărul pe care l-am făcut alături de Ed Sullivan. Expresia *Celebre pentru dansurile și cântecele din Let Me Play with It* va apărea în fiecare dintre necrologurile noastre și probabil ne va fi inscripționată și pe pietrele funerare.

Cineva începe să cânte la pian. La auzul primelor note din *Let Me Play with It,* o melodie pe care am dansat, poate, de zece mii de ori, toate trei ne-am așezat în ordinea corectă. De unde să știe picioarele mele ce să facă? Cum să-mi unduiesc șoldurile și cum să-mi fac umerii să tremure? Simt că sunt neîndemânatică și inflexibilă, dar nu par a mă afla într-o situație mai rea decât cele două femei care dansează lângă mine. După cum am spus mereu, prietenele sunt mai bune ca surorile și trei sunt mai puternice decât una singură.

Dincolo de Ruby și de Helen, într-un caleidoscop de imagini fragmentate, văd chipurile oamenilor pe care i-am admirat, invidiat și pe care poate i-am urât uneori. Îmi zâmbesc, iar eu decid, în ciuda a tot ceea ce îmi spune că e o greșeală teribilă, că voi juca un rol în acest variete sau nebunie sau oricum s-ar denumi acest spectacol-reuniune pe care îl vor monta. Mă întreb dacă Joe va fi încă treaz când voi ajunge acasă. Își va trece mâna prin păr, își va da capul pe spate și va râde când îi voi spune că m-am împiedicat în timpul vechiului număr? Când îl voi anunța că, la urma urmei, am hotărât să apar în acest spectacol pentru Eddie, îmi va zice: „Ți-am spus eu?” Bineînțeles, pentru că Joe mă iubește, eu sunt frumoasa lui chinezoaică și știe că Helen și Ruby vor fi surorile mele de suflet, pentru totdeauna. Număr în gând. *Unu, doi, trei, patru.* Când execut întoarcerea lentă care inițiază separarea, le văd pe Ruby și Helen făcând același lucru. După atâta vreme – în ciuda secretelor dezvăluite

și a inimilor frânte – încă ne mai sincronizăm pe ringul de dans. Dragostea ne învăluie și noi dansăm, dansăm și dansăm.

virtual-project.eu

violin